

بسم الله الرحمن الرحيم

بیست و دومین و آخرین گزارش روند اجرای برجام

۱- نتایج توافق و اجرای برجام

در شرایط گذار از دنیای دوقطبی و سیاست‌های ناهمگن قدرت‌های به‌ظاهر درجه اول دنیا، برای نخستین نوبت پس از جنگ جهانی دوم، این کشورها از سرِ ناچاری در موضع برابر مذاکراتی با یک قدرت منطقه‌ای به مذاکره نشستند. از نگاه ایالات متحده آمریکا، کنار گذاشتن سیاست غنی‌سازی صفر بیان شکست رویکردهای تحریمی و تهدیداتی بود که لااقل برای یک دوره ۱۲ ساله دنبال می‌شد. از منظر سازمان ملل متحد، این نخستین نمونه در تاریخ شورای امنیت بود که کشوری که هدف قطعنامه‌های متعدد شورای امنیت ذیل فصل هفتم منشور ملل متحد بود^۱، بدون حتی یک لحظه اجرای قطعنامه‌های الزام‌آور تحت آن فصل و بدون جنگ و درگیری بتواند از موضع مذاکراتی برابر پرونده خود را از دایره تبعات فصل هفتم خارج سازد. شکست پروژه امنیتی‌سازی و ایران‌هراسی در سطح جهانی که می‌توانست زمینه تهدید و برخورد نظامی را فراهم آورد، از سلسله نتایج بین‌المللی بیش از دو سال مذاکره طاقت‌فرسا برای جمهوری اسلامی ایران به‌شمار می‌آید. پیروزی اراده ملی دولتی که متکی به ملت بزرگ و دلاور خود بود، وقتی حاصل آمد که توانست با استمرار غنی‌سازی، حفظ ماهیت آب سنگین رآکتور اراک و ادامه کار فردو به‌عنوان نمادهای آشکار حاصل از آن مقاومت، جایگاه خود را در صحنه بین‌المللی احراز کند.

در بُعد منطقه‌ای، مذاکرات هسته‌ای، برجام و قطعنامه ۲۲۳۱ برای اولین مرتبه با وضوحی بسیار بالا شکاف عمیقی میان بخشی از حاکمیت آمریکا و رژیم صهیونیستی ایجاد کرد؛ پدیده‌ای که در مسائل غیرمرتبط با ایران نیز نادر به‌شمار می‌آید. چالش و تعارض علنی و بی‌پروای هیئت حاکمه آمریکا و کم‌محلّی آشکار در استقبال از نخست‌وزیر اسرائیل برای نخستین بار حین یک سفر رسمی برای ایراد سخنرانی در کنگره آن کشور، از جمله ابعاد مهم منطقه‌ای حاصل از این تعامل بین‌المللی جمهوری اسلامی ایران می‌باشد.^۲ عدم موفقیت گروه لابی صهیونیست‌ها موسوم به ایپیک^۳ که بیش از ۴۰ میلیون دلار فقط برای رد برجام در کنگره آمریکا هزینه کرد، یکی از موارد نادر شکست ایپیک در موضوعی مرتبط با خاورمیانه بود. این امر به همان میزان مهم تلقی می‌گردد که سایر قدرت‌های جهانی به توانایی ایران و نقش منطقه‌ای آن حین مذاکرات هسته‌ای اذعان نموده و بدین گونه زمینه به رسمیت شناخته شدن این موقعیت راهبردی منطقه‌ای را فراهم ساختند. از سوی دیگر توانایی‌های سیاسی و دیپلماتیک جمهوری اسلامی ایران برای حل بحران‌های عمیق منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای بر اساس منافع ملی کشور طی این روند مذاکراتی بر همگان آشکار شد. موانع ناشی از تحریم‌ها در ارتباط ایران با شرکای آسیایی به‌ویژه

۱. برخلاف برخی اظهارنظرهای غیرتخصصی، فصل هفتم منشور ملل متحد منحصر به ماده ۴۲ منشور نبوده و این فصل با عنوان «اقدام در موارد تهدید علیه صلح، نقض صلح و اعمال تجاوز» شامل مواد ۳۹ تا ۵۱ منشور ملل متحد است. به علاوه در قطعنامه‌های ۱۷۳۷، ۱۷۴۷، ۱۸۰۳، ۱۸۳۵ و ۱۹۲۹ با عبارت «اقدام تحت ماده ۴۱ از فصل هفت منشور ملل متحد» واقعیت فصل هفتمی بودن قطعنامه مورد تصریح قرار گرفته و در قطعنامه ۱۶۹۶ نیز با عبارت «اقدام تحت ماده ۴۰ از فصل هفت» همین واقعیت بدیهی مورد تأکید قرار گرفته بود.

۲. این سخنرانی به دعوت جمهوری‌خواهان کنگره و بدون موافقت و با مشارکت کاخ سفید در ۱۲ اسفند ۱۳۹۳ ش، انجام شد. در اسرائیل نیز پذیرش این دعوت بدون رعایت تشریفات مرسوم، یعنی میزبانی کاخ سفید، با انتقاداتی مواجه گردید. مهم‌ترین موضع‌گیری در این زمینه از سوی خانم نانسی پلوسی اتخاذ شد. او اشاره کرد این سخنرانی به ضرر مذاکرات اتمی با ایران است و «می‌تواند پیامی اشتباه در رابطه با شانسی که قرار است به دیپلماسی داده شود، بفرستد». کاخ سفید هم با صدور بیانیه اعلام داشت رئیس‌جمهور آمریکا طی این سفر با نخست‌وزیر اسرائیل ملاقاتی نخواهد کرد. وزیر امور خارجه آمریکا آقای جان کری هم ترجیح داد به جای حضور در واشنگتن و دیدار با نتانیاهو، با عزیمت به سوئیس گفتگو با همتای ایرانی خود را بر سنت مألوف استقبال و بدرقه مقامات اسرائیلی مرجع داند.

۳. کمیته روابط عمومی آمریکا و اسرائیل American Israel Public Affairs Committee.

روسیه، چین و هند و نیز همسایگان منطقه‌ای برداشته شد و سبب گشت تا حضور منطقه‌ای ایران منزلت دوستان و متحدین جمهوری اسلامی ایران را تقویت کند.

در بعد داخلی، مطالبهٔ میلیون‌ها ایرانی در تحقق شعار اصولی «انرژی هسته‌ای حق مسلم ماست» نه تنها حفظ شد و عزت و غرور ملی تحکیم یافت، بلکه زمینهٔ تقویت و جهش توانایی‌ها و ظرفیت‌های اقتصادی و علمی کشور را نیز در راستای خودباوری و اقتصاد مقاومتی فراهم ساخت. مذاکرات هسته‌ای با صدور قطعنامهٔ ۲۲۳۱ به همان میزان به تقویت روحیهٔ اعتمادبه‌نفس و حفظ افتخار ملی در کشور انجامید که انسجام و وحدت و همبستگی عمومی را میان ایرانیان داخل و اکثریت مقیمین خارج از کشور تقویت کرد. این مذاکرات همچنین به ارتقای بلوغ سیاسی و مدیریتی اجتماعی با همهٔ کشاکش‌ها و ناجوانمردی‌ها انجامید و فضایی را به وجود آورد که برای نخستین و شاید آخرین نمونه، بر روی پروژه‌های مهم ملی کشور نورافکن افکنده شد تا در فضایی آزاد منتقدین بتوانند همهٔ اشکالات و ایرادات مورد نظر را وارد آورند. حتی به‌رغم این سیل اتهامات و هتاک‌ها، رفتار ملی ایرانیان دربارهٔ چنین مذاکراتی در بستر افکار عامه توأم با احترام و تحسین بود و چنین ماند. حتی اتهام‌زندان نیز آنگونه که در کشاکش‌ها و مناظرات انتخاباتی ۱۳۹۶ و ۱۴۰۰ مشهود بود، برجام را فی‌نفسه مهم و تثبیت و بقای آن را خواستار شدند. همچنین برای یکمین بار، پس از گشایش‌های حاصل از شفاف شدن تبادلات مالی و تصحیح ساز و کارهای اداری که به دلیل تحریم‌ها شکل پیچیده‌ای به خود گرفته و زمینهٔ سوءاستفاده را فراهم ساخته بود، امکان گسترش عدالت اجتماعی به شرط استمرار روند برنامه‌ای این توافق پیش‌بینی و محقق شد.

برجام و قطعنامهٔ ۲۲۳۱ سبب آن گردیدند تا شورای امنیت ملل متحد و قدرت‌های جهانی نه تنها صلح‌آمیز بودن برنامهٔ هسته‌ای ایران را به رسمیت بشناسند، بلکه اجرا و اعمال حقوق هسته‌ای ملت شریف ایران به شمول غنی‌سازی و آب سنگین را در چهارچوب معاهدات بین‌المللی محترم برشمارند. برنامه‌ای که با قلب حقایق و اتهام و بهتان به‌عنوان تهدیدی ساختگی برای صلح امنیت بین‌الملل معرفی شده بود، پس از برجام به‌عنوان موضوعی برای همکاری و مشارکت به سایر کشورها معرفی شد. مجموعهٔ این تغییر شرایط، ایران را به‌عنوان قدرتی دارای فناوری هسته‌ای و برخوردار از برنامه‌ای صلح‌آمیز از جمله چرخهٔ کامل سوخت و غنی‌سازی معرفی کرد و سبب گشت این برنامه توسط سازمان ملل متحد مورد شناسایی واقع گردد. با صدور قطعنامهٔ ۲۲۳۱ ذیل مادهٔ ۲۵ منشور ملل متحد، برنامهٔ هسته‌ای ایران که بر اساس قطعنامه‌های صادره در فاصلهٔ سال‌های ۱۳۸۶ تا ۱۳۹۱ش، ذیل مادهٔ ۴۱ فصل هفت منشور ملل متحد جای گرفته بود از شمول آن خارج و با یک تحول ماهوی دوران تازه‌ای را آغاز کرد. زیرساخت‌های این برنامه همراه با تمامی تأسیسات و مراکز هسته‌ای حفظ شد و به کار خود ادامه داد؛ برخلاف خواست و انتظار بیگانگان هیچ کدام از تأسیسات هسته‌ای ایران برچیده نگشت و حتی هیچ توقف و مکثی ولو برای یک درنگ ثانیه‌ای اتفاق نیفتاد. همچنین فعالیت‌های تحقیق و توسعهٔ برنامهٔ هسته‌ای ایران در تمامی حوزه‌ها از جمله غنی‌سازی براساس نیازهای کشور و برنامه‌های سازمان انرژی اتمی استمرار یافت. جمهوری اسلامی ایران به‌عنوان یک تولیدکنندهٔ محصولات هسته‌ای به‌خصوص در کالاهای راهبردی «اورانیوم غنی‌شده» و «آب سنگین» وارد بازارهای جهانی شد و امکان صادرات این دو محصول با شناسهٔ ایران را کسب کرد؛ امکانی که تمام تحریم‌ها و محدودیت‌ها علیه صادرات و واردات مواد هسته‌ای که قریب ۳۵ سال در جریان بود را بی‌تأثیر ساخت. برجام همچنین زمینهٔ همکاری گستردهٔ بین‌المللی ایران در حوزهٔ ساخت نیروگاه‌های هسته‌ای، رآکتورهای تحقیقاتی و طیف وسیعی از پیشرفته‌ترین حوزه‌های هسته‌ای را محقق ساخت.

با انعقاد برجام و تصویب قطعنامهٔ ۲۲۳۱، نه تنها سیاست جلوگیری از غنی‌سازی ایران شکست خورد و توقیفی حاصل نشد، بلکه هیچ بخشی از ماشین‌آلات و تجهیزات از میان نرفت و حتی سانتریفیوژهای اضافه برای استفاده در مراحل بعدی این برنامه به‌طور سالم در مکان حفاظت‌شدهٔ مورد نظر کشور در نطنز انبار شد. ایران بر اساس یک طراحی کاملاً علمی و فنی، با پذیرش برخی محدودیت‌ها تمام پایه‌های علمی و کاربردی لازم را برای حرکت به سمت غنی‌سازی صنعتی و

تجاری با بهره‌برداری از پیشرفته‌ترین سانتریفیوژهای خود و در اقتصادی‌ترین شکل ممکن همراه با رعایت اصل هزینه - فایده ادامه داد تا پس از رفع محدودیت‌ها، ظرفیت غنی‌سازی برنامه‌ریزی شده بر اساس نیازهای عملی به اوج خود برسد. سپس با آن برنامه به تکمیل، تولید و راه‌اندازی سانتریفیوژهای پیشرفته مبادرت ورزد تا بتواند روند توسعه خود را دنبال کند. بدینگونه برنامه هسته‌ای بلندمدت ایران با چشم‌اندازی واقع‌بینانه برای حصول غنی‌سازی صنعتی به گونه‌ای که در یک فاصله ۱۵ ساله قادر به تأمین سوخت حداقل پنج نیروگاه هسته‌ای گردد، مسیر خود را به سوی آینده گشود. این برنامه با اهداف، رویکردها، مختصات و مراحل اجرایی‌اش نزد نهاد ناظر بین‌المللی، آژانس بین‌المللی انرژی اتمی، ثبت شد. برنامه تحقیق و توسعه غنی‌سازی به صورت پیشرفته جهت‌گیری برنامه هسته‌ای ایران را به سمت اهداف اعلام شده تضمین کرد و پذیرفته شد تا کار تحقیق و توسعه بر روی تمامی نسل‌های سانتریفیوژهای موجود ادامه یابد. تمام سانتریفیوژهای IR-6 و IR-8 به‌ترتیب در زمانبندی تعیین شده و با ظرفیت اسمی چندین برابری نسل نخست این ماشین‌ها مسیر طراحی و تولید خود را دنبال کند و با اجرای آزمایش‌های فنی و گازدهی مراحل استانداردسازی آنها تکمیل و علاوه بر تولید تدریجی، وارد مرحله بهره‌برداری شوند. ظرفیت غنی‌سازی ایران در سقف ۶۱۰۴ ماشین سانتریفیوژ نسل اول برای یک دوره ده‌ساله آغاز به کار کرد تا پس از یک بازه زمانی سه‌ساله به ظرفیت صنعتی طراحی شده خود برسد. از این تعداد ۵۰۶۰ ماشین در تأسیسات نطنز غنی‌سازی را ادامه داد؛ ماشین آلات مازاد برای جایگزینی آن دسته از سانتریفیوژهای از رده خارج شده مورد استفاده قرار گرفت؛ ۳۰۰ کیلوگرم مواد غنی شده به‌عنوان ذخیره نگهداری شد؛ و چنین مقرر گردید که مازاد تولید برای ۱۵ سال در قبال دریافت اورانیوم طبیعی به تشخیص ایران در بازارهای بین‌المللی به فروش رسد، یا به مجتمع سوخت واجد استانداردهای بین‌المللی تبدیل شود. ایران به‌عنوان صادرکننده اورانیوم غنی شده مورد شناسایی بین‌المللی قرار گرفت و به‌عنوان فروشنده این کالای راهبردی در بازارهای بین‌المللی موقعیت و منزلتی برابر با سایر تولیدکنندگان محدود این محصول را یافت. کشورهای «پنج به‌اضافه یک» در دستیابی ایران به فناوری پیشرفته به‌منظور نیل به استانداردهای جهانی سوخت موظف به کمک شدند تا به تدریج ایران به‌عنوان تولیدکننده سوخت هسته‌ای جایگاه خود را کسب نماید. ایران برای ذخایر خود قادر شد با توجه به ایجاد مجتمع‌های سوخت از شمول محدودیت ۳۰۰ کیلوگرم عبور کند و سطح غنی‌سازی در کشور هنگام تولد برجام در حد ۳/۶۷ درصد که مناسب برای سوخت رآکتورهای هسته‌ای، قدرتی و تحقیقاتی بود به‌عنوان پایه‌ای مهم تثبیت شد تا برای ۱۵ سال ادامه یافته و تمام نیازهای غنی‌سازی ایران را تأمین کند. با این‌همه، ایران در پاسخ به سیاست‌های ترامپ در خروج از برجام توانست با انجام غنی‌سازی ۶۰ درصدی در یک بازه چند روزه، توان صنعتی و علمی خود را در رشد این دامنه آشکار سازد. همچنین پذیرفته شد سوخت رآکتور تحقیقاتی تهران از محل ذخایر اکسید ۲۰ درصد ایران تهیه شود و یا با تعهد طرف‌های مقابل این میزان از اکسید اورانیوم ۲۰ درصد از بازارهای بین‌المللی تأمین گردد.

در موضوع اراک، این رآکتور ماهیت آب سنگین خود را حفظ کرد و کشور در مقابل دو خواسته‌ای که به‌ترتیب مطرح شده بود یعنی برچیده شدن یا تبدیل به رآکتور آب سبک سر فرود نیاورد. روند نوین‌سازی این رآکتور با همکاری پیشرفته‌ترین و امن‌ترین فناوری‌های روز جهانی و افزودن آزمایشگاه‌ها و تأسیسات جدید به آن آغاز شد؛ به‌طوری که با بازطراحی این رآکتور قابلیت‌های تازه‌ای شامل آزمایش‌های سوخت و مواد ساختاری، تولید رادیوداروها و رادیوایزوتوپ‌هایی که مستلزم شار نوترونی بسیار بالا می‌باشند نیز به سایر قابلیت‌های آن افزوده شد. این طراحی جدید همچنین سبب می‌شود تا مواد رادیواکتیو با قابلیت استفاده در مصارف غیر صلح‌آمیز در سوخت مصرفی آن کاهش قابل ملاحظه‌ای پیدا کند. طرف‌های مقابل پذیرفتند در زمینه تولید سوخت رآکتور نوین اراک، مطابق با آخرین استانداردهای بین‌المللی از طریق انتقال فناوری همکاری خود را با ایران آغاز کنند. قلب جدید این رآکتور با طراحی دانشمندان ایرانی در قالب همکاری‌های بین‌المللی که تحت مدیریت ایران است، ساخته خواهد شد. در کنار رآکتور، کارخانه تولید آب

سنگین به کار خود ادامه داد و توافق شد تولیدات مازاد بر نیاز این کارخانه به قیمت جهانی در بازارهای خارج از ایران عرضه شود و بدین گونه ایران در جمع معدود تولیدکنندگان آب سنگین جهان وارد عرصه بین‌المللی این بازار گردید. تا کنون ۱۱۹.۶ تن آب سنگین در بازارهای بین‌المللی به فروش رسیده است. در حوزه بازفراوری نیز مقرر شد تا ایران به جداسازی رادیوایزوتوپ‌های صنعتی و پزشکی از نمونه‌های تابش دیده اورانیوم غنی شده ادامه دهد.

در موضوع فردو، ارزش و ظرفیت راهبردی این تأسیسات به‌عنوان تضمینی برای صیانت از سایر اماکن هسته‌ای کشور حفظ شد و به‌عنوان یک تأسیسات هسته‌ای مورد شناسایی بین‌المللی قرار گرفت. همچنین توافق شد این مجموعه با عنوان مرکز هسته‌ای فیزیک و فناوری به امور تحقیق و توسعه در حوزه‌های مختلف از جمله تولید ایزوتوپ‌های پایدار برای مصارف پُرکاربرد صنعتی و پزشکی (رادیوداروها) مبادرت کند. تعداد ۱۰۴۴ دستگاه سانتریفیوژ نسل اول آن با تمام زیرساخت‌های ضروری و به‌صورت آماده به کار در این تأسیسات حفظ شد که دو زنجیره آنها به‌صورت روشن و در حال چرخش عمل می‌کند. سایر سانتریفیوژهای موجود برای جایگزینی سانتریفیوژهای خارج از رده به مکان امن و حفاظت‌شده مورد نظر جمهوری اسلامی ایران در نظر منتقل شدند. همکاری دوجانبه ایران با روسیه برای تولید ایزوتوپ‌های پایدار از طریق سانتریفیوژ که یک فناوری جدید به‌شمار می‌آید برای نخستین بار در کشور و پس از برجام به‌عنوان مصدافی از همکاری‌های دوجانبه که به انتقال فناوری می‌انجامد در فردو آغاز خواهد شد.

در بخش همکاری‌های صلح‌آمیز بین‌المللی، طرف‌های مقابل پذیرفتند که نه تنها خود بلکه سایر کشورهای علاقه‌مند و دارای فناوری نیز بتوانند در پروژه‌های این بخش با ایران مشارکت نمایند و قطعنامه ۲۲۳۱ همکاری سایر کشورهای جهان با ایران در این حوزه را تشویق و ترغیب کرد. این موارد شامل نیروگاه‌های هسته‌ای قدرتی همراه با فناوری‌های مربوطه و نیز رآکتورهای تحقیقاتی جدید با انتقال فناوری، نوین‌سازی رآکتور آب سنگین اراک، تولید سوخت هسته‌ای از جمله سوخت‌های نوین، تحقیق و توسعه و فناوری‌های پیشرفته هسته‌ای همچون گداخت هسته‌ای؛ نیز انواع شتاب‌دهنده‌ها و فیزیک پلاسما، پزشکی هسته‌ای و رادیوداروها با تأسیس مرکز منطقه‌ای فوق‌نویین این رشته همراه با فناوری لیزر برای کاربردهای پزشکی و توسعه نیروی انسانی مرتبط، نظام ایمنی هسته‌ای، پادمان و امنیت هسته‌ای، مدیریت پسماندهای حاصل از فعالیت‌های هسته‌ای، حفاظت از محیط زیست و سایر پروژه‌های متصور در حوزه فناوری صلح‌آمیز هسته‌ای می‌باشد. در بخش شفاف‌سازی، پذیرفته شد که اجرای پروتکل الحاقی توسط ایران داوطلبانه باشد و تنها در صورت ایفای تعهدات طرف مقابل بعد از هشت سال، حسب نظر مجلس شورای اسلامی این پروتکل به تصویب برسد. افزون بر این تفاهم شد ایران تنها مطابق با قوانین خود بر وفق موافقتنامه جامع پادمان تسهیلات بیشتر برای کار آژانس را فراهم سازد اما آژانس هیچ‌گاه اجازه استفاده از دوربین‌های برخط و هر ابزاری که مستلزم انتقال برخط اطلاعات تأسیسات هسته‌ای ایران به خارج از کشور گردد را نداشته باشد. دسترسی آژانس به مراکز اعلام نشده تنها به‌صورت مدیریت‌شده و پس از طی یک روند طولانی مطابق برجام ممکن بوده و ضروری است تضمین بر احترام به حاکمیت و رعایت ملاحظات حفظ اسرار نظامی و امنیتی کشور ملحوظ شود. در رابطه با مراکز نظامی هیچ اغماضی وجود ندارد و به آژانس و هیچ فرد و نهاد دیگری اجازه بازرسی داده نخواهد شد. از همه مهم‌تر، ابهام‌های مطروحه نسبت به گذشته برنامه هسته‌ای صلح‌آمیز ایران در یک چهارچوب محدود و مورد توافق با آژانس حل و فصل گردید.

دیگر دستاورد برجام آن بود که کلیه قطعنامه‌های ناعادلانه گذشته تحت شماره‌های ۱۶۹۶، ۱۷۳۷، ۱۷۴۷، ۱۸۰۳، ۱۸۳۵، ۱۹۲۹ و ۲۲۲۴ که ایران را ذیل ماده ۴۱ فصل هفتم منشور ملل متحد قرار داده بود از طریق صدور قطعنامه ۲۲۳۱ لغو شد. قطعنامه جدید برنامه جامع اقدام مشترک (برجام) را مورد تأیید قرار داد و رعایت آن را تحت ماده ۲۵ منشور ملل متحد برای همه اعضا الزام‌آور کرد. در این قطعنامه شورای امنیت به صراحت اعلام داشت که رویکرد خود را نسبت به موضوع هسته‌ای ایران به‌صورت اساسی تغییر داده و برداشت گذشته از این برنامه به‌عنوان «تهدید علیه صلح و امنیت

بین‌الملل» را کنار گذاشته است. کلیه تحریم‌های اقتصادی و مالی تحمیل شده علیه کشور بر اساس قطعنامه‌های گذشته مرتبط با برنامه هسته‌ای لغو گردید. مبنای مستمسک اصلی آن تحریم‌ها درخواست برای تعلیق غنی‌سازی، برچیده شدن سایت فردو، تعطیل اراک، توقف برنامه آب سنگین و تمام فعالیت‌های تحقیق و توسعه غنی‌سازی که به موجب قطعنامه‌های پیشین ممنوع شده بودند به صورت کامل از سوی شورای امنیت ملل متحد ملغی گردید. معجزه‌های گسترده و قابل تفسیر و سوءاستفاده‌ای که در قالب قطعنامه‌های پیشین برای اعمال تحریم‌ها و اقدامات محدودکننده یک‌جانبه به کشورها داده شده بود به کنار نهاده شد. ممنوعیت صادرات اقلام دو منظوره و موارد مربوط به تأمین، فروش و انتقال مواد و فناوری‌های حساس به ایران برداشته شد و امکان خرید قانونی اقلام و نیازهای صنعت هسته‌ای کشور که قبلاً به دلیل تلقی شورای امنیت از برنامه هسته‌ای ایران به عنوان یک نگرانی اشاعه‌ای ممنوع شده بود از طریق کمیسیون مشترک فراهم و تسهیل گردید. تحریم تسلیحاتی ایران لغو و برخی محدودیت‌ها جایگزین آن گردید به نحوی که امکان واردات یا صادرات اقلام دفاعی به صورت موردی برای بازه زمانی پنج ساله فراهم شد و پس از پنج سال نیز به صورت کامل لغو گردید. توسعه برنامه دفاعی - موشکی کشور که پیش از این در قالب ماده ۴۱ از فصل هفتم منشور به شکل الزام آور منع شده بود، به یک محدودیت غیرالزام آور و صرفاً در رابطه با موشک‌های طراحی شده برای حمل کلاهک‌های هسته‌ای که جمهوری اسلامی ایران، هیچ‌گاه به دنبال آن نبود و نخواهد بود، آن هم برای یک بازه زمانی ۸ ساله (که دو سال و سه ماه دیگر به پایان می‌رسد)، تبدیل گردید.

علاوه بر همه این دستاوردها، ایران همزمان با صدور قطعنامه ۲۲۳۱ دیدگاه‌ها و مواضع مستحکم و تغییرناپذیر خود را در سند رسمی شورای امنیت ثبت نمود که «دولت جمهوری اسلامی ایران مصمم است به طور فعال برای ارتقاء صلح و ثبات در منطقه در مواجهه با تهدید فزاینده تروریسم و افراط‌گرایی خشونت‌بار کمک کند. ایران نقش پیشرو خود را در مبارزه با این خطر ادامه خواهد داد و آماده است با همسایگان خود و جامعه بین‌المللی در پرداختن به این تهدید مشترک جهانی بطور کامل همکاری نماید. علاوه بر این، جمهوری اسلامی ایران تدابیر لازم برای تقویت توانمندی‌های دفاعی خود به منظور حراست از حاکمیت، استقلال و تمامیت ارضی کشور در مقابل هر گونه تجاوز و همچنین مقابله با تهدید تروریسم در منطقه را ادامه خواهد داد. در این چهارچوب، توانمندی‌های نظامی ایران از جمله موشک‌های بالستیک، منحصراً برای دفاع مشروع هستند. این تجهیزات برای قابلیت حمل سلاح‌های هسته‌ای طراحی نشده‌اند و بنابراین، خارج از حیطه یا صلاحیت قطعنامه شورای امنیت و پیوست‌های آن می‌باشند».

در میدان عمل، مبارزه جمهوری اسلامی ایران با داعش و دیگر نمونه‌های افراط‌گرایی و تروریسم در منطقه و حمایت از جبهه مقاومت پس از برجام گسترش بیشتری یافت و همکاری‌های همه‌جانبه در این زمینه من جمله با روسیه توسعه یافت. خریدهای تسلیحاتی و تحویل سامانه موشکی «اس ۳۰۰» انجام شد و گسترش کمی و کیفی برنامه مشروع دفاعی موشکی کشور در سال‌های پس از برجام رشد بی‌سابقه‌ای یافت به طوری که بیشترین تعداد آزمایشات اعلام شده موشکی کشور بلافاصله پس از انعقاد برجام انجام شد تا هیچ‌گونه شائبه مبتنی بر محدود شدن توان دفاعی کشور توسط بدخواهان نظام تصور نگردد.

افراد و نهادهایی که به بهانه ارتباط با برنامه هسته‌ای ایران مورد تحریم قرار گرفته بودند از فهرست تحریم خارج شدند. همچنین تحریم تحصیل دانشجویان ایرانی در رشته‌های مرتبط با انرژی هسته‌ای به طور کامل لغو گردید. تحریم‌های برخی اشخاص حقیقی و حقوقی که در قطعنامه‌های ۱۷۴۷ تا ۱۹۲۹ به بهانه‌های غیرهسته‌ای همچون موشکی تحمیل شده بودند، نیز با یک فاصله زمانی لغو گردید (در سال هشتم اجرای برجام) اگرچه همین هم رسماً از سوی جمهوری اسلامی مردود

شناخته شد.^۱

سازوکاری برای حل اختلافات پیش آمده و تشخیص عدم پابندی عمدهٔ برجام توسط هریک از طرف‌ها و تبعات ناشی از آن ایجاد شد به گونه‌ای که ایران و «پنج به‌اضافهٔ یک» به‌صورت برابر امکان بازگشت به شرایط پیش از برجام را در صورت عدم اصلاح موارد عدم پابندی داشته باشند. بین مفاد قطعنامهٔ ۲۲۳۱ و برجام به‌صورت روشن تمایز برقرار شد به‌طوری که نقض قطعنامهٔ ۲۲۳۱ معنای نقض برجام را نگیرد. به‌طور بی‌سابقه‌ای شورای امنیت موضع قاطعانهٔ ایران مبنی بر اینکه در صورت اعمال مجدد تحریم‌های شورای امنیت، جمهوری اسلامی ایران اقدامات داوطلبانهٔ خود را کلاً و یا جزئاً متوقف خواهد نمود، مورد اذعان قرار داد. قطعنامهٔ جدید، واجد نقشهٔ راهی گشت که به‌صورت بی‌سابقه‌ای در تاریخ قطعنامه‌های شورای امنیت لغو خود را پیش‌بینی نمود و صراحتاً ذکر گردید مفاد این قطعنامه پس از ۱۰ سال به صورت خودکار و بدون هرگونه اقدام بعدی لغو خواهند شد. در اقدامی نادر در تاریخ قطعنامه‌های شورای امنیت قدرت‌های بزرگ در قطعنامهٔ ۲۲۳۱، خود بخشی از موضوع قطعنامه شدند و برای خود تعهداتی ایجاد کردند.

در موضوع تحریم‌های یک‌جانبهٔ آمریکا و اتحادیهٔ اروپایی، آنچه در برجام روی داد فرو ریختن پایه مشروعیت تحریم‌های آمریکا و اتحادیهٔ اروپا با لغو قطعنامه‌های تحریمی فصل هفتمی شورای امنیت و شکسته شدن فضای روانی بین‌المللی علیه ایران بود. تمامی تحریم‌های اقتصادی - مالی و بخش‌های بانکی، مالی، نفتی، گازی، پتروشیمی، تجارتي، بیمه و حمل‌ونقل که به بهانهٔ برنامهٔ هسته‌ای وضع شده بودند، در ابتدای اجرای برجام لغو شد. ممنوعیت محدودیت همکاری‌های اقتصادی با ایران در تمامی عرصه‌ها از جمله سرمایه‌گذاری در صنایع نفت و گاز و پتروشیمی مرتفع گردید. ده‌ها میلیارد دلار از درآمدهای ملت ایران در خارج از کشور که به‌دلیل بی‌توجهی نسبت به عواقب قطعنامه‌های شورای امنیت مسدود شده بود، آزاد گشت. بانک مرکزی، کشتی‌رانی، شرکت ملی نفت، شرکت ملی نفت کش و شرکت‌های تابعه، هواپیمایی ملی ایران و بسیاری دیگر از نهادها، بانک‌ها و مؤسسات کشور شامل حدود ۸۰۰ شخصیت حقیقی و حقوقی از فهرست تحریم‌ها خارج شدند. دسترسی‌های بیشتر ایران به حوزه‌های تجارتي، فناوری و مالی و انرژی تسهیل شد. برای نخستین بار پس از سه دهه، ممنوعیت خرید هواپیماهای مسافربری مرتفع و امکان بازسازی ناوگان‌های کشور و ارتقاء امنیت پرواز فراهم گشت. مهمتر از همه ایالات متحدهٔ آمریکا و اتحادیهٔ اروپا متعهد شدند از اعمال مجدد تحریم‌های لغو شده در چهارچوب اجرای برنامهٔ جامع اقدام مشترک (برجام) خودداری نمایند. همین ممنوعیت بود که ترامپ را وادار ساخت برای اعمال فشار حداکثری و بازگرداندن تحریم‌ها از برجام خارج شود.

در بخش نفت و گاز و پتروشیمی، رفع تحریم از فروش، صادرات، سوآپ حمل نفت خام، محصولات نفتی، گاز طبیعی و محصولات پتروشیمی فراهم گشت و تحریم از خرید، تأمین و حمل تجهیزات عمده و کلیدی، تکنولوژی کمک‌های فنی، آموزشی مورد نیاز بخش نفت، گاز و پتروشیمی شامل اکتشاف، تولید و پالایش نفت و گاز طبیعی مابعد رفع گردید. همچنین تحریم از دریافت وام و تسهیلات اعتباری جهت تأمین وجوه مورد نیاز این بخش و تحریم از سرمایه‌گذاری مشارکت توسط افراد و اشخاص حقوقی ایرانی در صنایع نفت، گاز و پتروشیمی مرتفع گشت.

در بخش کشتی‌رانی، کشتی‌سازی و حمل‌ونقل دریایی، سلسله تحریم‌هایی شامل خرید یا فروش کشتی و سایر وسایل

۱. در بند ۱۳ سند S/2015/550 موجود در پیوست یک تصریح شده است: «جمهوری اسلامی ایران همچنان بر موضع خود مبنی بر اینکه همه تحریم‌ها و اقدامات محدودیت‌سازی که علیه ملت ایران وضع و اعمال شده‌اند از جمله آنهایی که به بهانه برنامه هسته‌ای ایران اعمال شده‌اند، بی‌پایه و اساس، ناعادلانه و غیرقانونی بوده و هستند، پافشاری می‌نماید. در نتیجه، هیچ چیزی در برجام نباید به نحوی تعبیر و تفسیر شود که بطور مستقیم یا غیر مستقیم به معنای پذیرش یا مماشات جمهوری اسلامی ایران نسبت به مشروعیت، اعتبار یا قابل اجرا بودن تحریم‌ها و اقدامات محدودیت‌ساز تصویب شده توسط شورای امنیت، اتحادیه اروپا یا دولت‌های عضو اتحادیه اروپا، ایالات متحده یا هر کشور دیگری علیه ایران باشد؛ همچنین نباید به معنای چشم‌پوشی یا محدودیت در اعمال هرگونه حقی که جمهوری اسلامی ایران وفق قوانین ملی، اسناد بین‌المللی یا اصول حقوقی مربوطه دارد، تعبیر و تفسیر شود».

حمل و نقل دریایی، خرید و فروش لوازم یدکی و تجهیزات کشتی‌ها و سایر وسایل حمل و نقل دریایی، خرید و فروش و حمل تجهیزات کلیدی و فناوری برای تعمیر و نگهداری همچنین طراحی و ساخت کشتی و سایر وسایل حمل و نقل دریایی، تعمیر و نگهداری یا بازسازی کشتی و سایر وسایل حمل و نقل دریایی، تحریم هرگونه عملیات مربوط به طراحی و ساخت کشتی‌های باری یا تانکرهای نفتی و تحریم از تأمین کشتی جهت ذخیره‌سازی یا انتقال نفت خام مشتقات نفتی، گاز یا مشتقات آن و محصولات پتروشیمی، تحریم از ارائه کلیه خدمات مرتبط با ثبت پرچم و تعیین وضعیت^۱، تأمین مشخصات فنی ثبت و شماره شناسایی در رابطه با تانکرهای نفتی و کشتی‌های باری، تحریم ارائه خدمات سوخت‌رسانی، تدارکات یا هرگونه خدمات بندری دیگر مربوط به کشتی‌های تحت مالکیت تجاری که حامل کالاهای غیرتحریمی می‌باشند، مرتفع گردید و توقف کلیه عملیات مربوط به بازرسی، توقیف یا انهدام کالاهای غیرتحریمی صورت انجام یافت.

در حوزه بانکی، مالی و بیمه کلیه اموال و وجوه متعلق به دولت ایران، بانک مرکزی و سایر اشخاص حقیقی و حقوقی که نزد مؤسسات مالی خارجی مسدود شده بود، بدون هیچ قید و شرطی به صاحبان اموال و وجوه بازگشت. تحریم‌های انتشار و فروش اوراق قرضه، نیز انتشار و فروش اوراق قرضه‌ای که با ضمانت دولت ایران صادر می‌گردد، دریافت وام‌های خارجی از مؤسسات بین‌المللی چون بانک جهانی یا سایر بانک‌های خصوصی، تهاثر معاملات دلاری از طریق بانک‌های غیرآمریکایی، و دریافت ضمانت‌های صادراتی از مؤسسات مربوطه رفع شد. همچنین امکان ایجاد روابط کارگزاری، استفاده از خدمات پیام‌رسانی شامل سوئیفت، تأسیس نمایندگی شعبه و یا شرکت‌های تابعه، افتتاح اعتبارات اسنادی و بروات اسنادی و صدور ضمانت‌نامه‌های بانکی، امکان سرمایه‌گذاری در سهام مؤسسات مالی و بانکی خارجی و ایجاد مشارکت با آنها، فروش و واگذاری سهام به مؤسسات مالی و بانک‌های خارجی با توجه به قوانین داخلی، نقل و انتقال ارز به داخل و خارج کشور یا به حساب خود بانک، خرید و فروش اوراق قرضه بین‌المللی و سایر اوراق جاری بین‌المللی به حساب خود یا به حساب مشتریان بانک‌ها، امکان دریافت وام‌ها و تسهیلات اعتباری خارجی و در نهایت انجام سایر عملیات مالی و بانکی و عملیات مرتبط بانکی با هر یک از موارد فوق برای بانک‌ها و مؤسسات مالی ایرانی فراهم گردید.

در بخش تجارت طلا و فلزات گرانبها نیز تحریم از این شاخه به‌علاوه سایر خدمات از قبیل حمل و نقل و خدمات امنیتی و غیره، همچنین دریافت تسهیلات جهت انجام معاملات مربوطه مرتفع گردید. از جنبه فلزات، تحریم از تجارت اعم از واردات و صادرات و حمل و نقل کلیه فلزات از جمله گرافیت و فلزات خام یا نیمه‌ساخته برداشته شد. در شاخه نرم‌افزار، رفع تحریم از تجارت اعم از واردات و صادرات مستقیم و یا غیرمستقیم نرم‌افزارها و به‌روزرسانی نرم‌افزارها و یکپارچه‌سازی فرآیندهای صنعتی صورت پذیرفت.

حدود ۱۲۰۰ شخص حقیقی و حقوقی ایرانی که به بهانه همکاری با برنامه هسته‌ای ایران توسط شورای امنیت، آمریکا یا اتحادیه اروپایی تحت تحریم قرار گرفته بودند طی دو مرحله از فهرست‌های مربوطه خارج و منابع مالی و دارایی‌های آنها آزاد شد. مرحله اول این بخش در روز اجرای برجام شامل فهرست بیش از ۸۰۰ شخص حقیقی و حقوقی بود.

علاوه بر این مجموعه در حوزه تحریم‌های غیرمرتبط با برنامه هسته‌ای، رفع تحریم‌های هواپیمایی با ایجاد امکان نوسازی ناوگان هوایی ایران با لغو ممنوعیت خرید و اجاره هواپیماهای مسافربری از طریق صدور مجوزهای لازم توسط آمریکا، خریداری هواپیماهای مسافری اروپایی و آمریکایی و ارتقای ایمنی کارآمدی صنعت هوانوردی کشور روی داد.

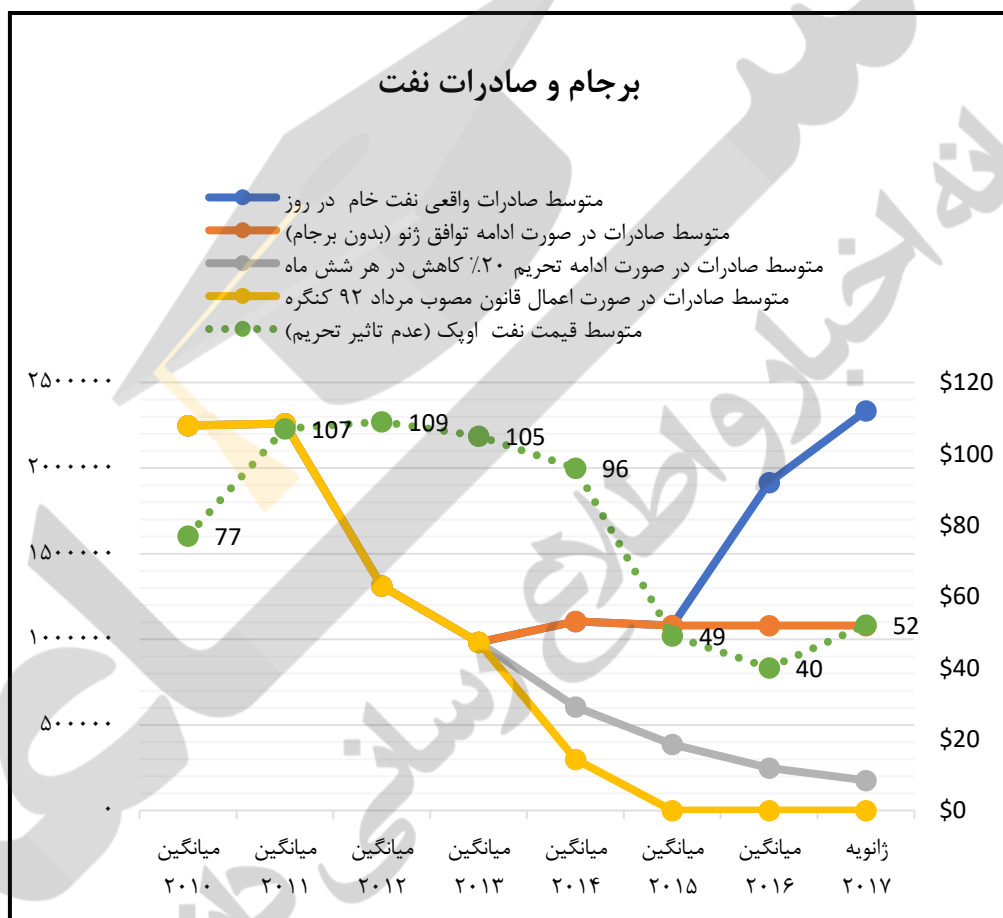
با توجه به حضور گسترده اتباع و شرکت‌های آمریکایی به عنوان سهام‌دار در شرکت‌های بین‌المللی، یکی از راهبردی‌ترین مفاد رفع تحریمی برجام آن بود که مقرر شد شرکت‌های خارجی تابعه شرکت‌های آمریکایی بر اساس مجوز کلی صادره از سوی دولت آمریکا مجاز به همکاری با ایران در زمینه‌های مختلف اقتصادی باشند. همچنین در رابطه با صادرات ایران به آمریکا، صادرات فرش ایرانی به بازار آمریکا به‌عنوان یکی از بزرگ‌ترین بازارهای فرش امکان‌پذیر شد

و صادرات اقلام غذایی از ایران به آمریکا به خصوص در برخی از اقلام خاص مانند پسته میسر گردید.

از مهم ترین ویژگی های برجام رعایت همزمانی و تناظر اقدامات متقابل ایران و کشورهای «پنج به اضافه یک» بود. تجربه جمهوری اسلامی ایران در قرارداد الجزایر در سال ۱۳۵۹ش، و آتش بس ایران و عراق در سال ۱۳۸۸ در اجرای قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت آن بود که امکان دستیابی به آنچه در ابتدای کار عملیاتی نشده، در مراحل بعدی وجود ندارد. پس از آزادی اعضای سفارت آمریکا، این کشور پس از ۴۰ سال هنوز به هیچیک از تعهدات خود در توافق الجزایر - که مهمترین آنها تعهد به عدم مداخله در امور داخلی ایران، بازگرداندن دارایی های مردم ایران و رفع تحریم ها علیه ایران بود - عمل نکرده است. رژیم صدام نیز پس از آتش بس تا دو سال به تعهدات دیگر خود در قطعنامه ۵۹۸ - که مهمترین آنها عقب نشینی و آزادی اسرای جنگی بود - واقعی نهاد و تنها در آستانه حمله به کویت به دلیل شرایط جدید بود که این تعهدات را اجرا کرد. هر چند مذاکرات الجزایر و اجرای ۵۹۸ در شرایط نامطلوب و پس از تلف شدن فرصت ها انجام شد، مذاکرات برجام نیز در شرایطی به مراتب نامطلوب تر و نابرابر تر از دو مذاکره قبلی شکل گرفت. اما با عنایت به تجربه های قبلی و با تأکیدات مقام معظم رهبری با کوشش فراوان و پایداری مذاکره کنندگان ترتیبی حاصل شد که هیچ اقدامی از سوی جمهوری اسلامی ایران قبل از اقدامات طرف مقابل انجام نشود و هیچ نقدی در برابر نسیه پرداخت نگردد. بر همین مبنا، توافق شد که قبل از آن که حتی یک پیچ و مهره از تأسیسات هسته ای باز شده و یا به یک سؤال در مورد اقدامات گذشته ایران پاسخ داده شود، نخست شورای امنیت اقدام به صدور قطعنامه جدید برای تأیید برجام و لغو قطعنامه های قبلی کند؛ آنگاه اتحادیه اروپایی و آمریکا تصمیمات توافق شده برای لغو تحریم های مالی و اقتصادی مرتبط با هسته ای را اتخاذ و صادر کنند و سپس ایران اقدامات لازم برای اجرای تعهدات خود وفق برجام را آغاز نماید. برای تک تک اقدامات عملی کشور نیز یک مابه ازای پیشین قبل از آن اقدام تعیین شد.

برای آزمودن نتایج عملی برجام مراجعه به چهارمین و هشتمین گزارش ارائه شده به مجلس محترم می تواند دستاوردهای اقتصادی برجام در دو سالی که این توافق به صورت نسبی اجرا شد را روشن کند. این گزارش ها برای سهولت مراجعه در پیوست های دوم و سوم ضمیمه شده اند. در اینجا صرفاً بخش هایی از این دو گزارش به عنوان نمونه نقل می گردد. در چهارمین گزارش اجرای برجام که در ۱۳۹۵/۱۰/۲۶ش، تقدیم مجلس شورای اسلامی شد^۱ چنین به آگاهی نمایندگان ملت شریف ایران رسید که تا آن روز «تولید نفت به سه میلیون و ۹۵۰ هزار بشکه در روز رسیده است. تولید روزانه میعانات گازی ۵۶۰ هزار بشکه، تولید مایعات گازی ۱۲۵ هزار بشکه و تولید گاز ۹۰۰ میلیون مترمکعب می باشد. صادرات نفت خام نیز با شرایط مناسب و مطابق با اهداف از پیش تعیین شده، در حال انجام است. صادرات نفت خام کشور دو میلیون و ۴۴۰ هزار بشکه در روز است که با احتساب میعانات گازی، به دو میلیون و ۸۰۰ هزار بشکه در روز می رسد. شایان ذکر است صادرات نفت خام ایران در نیمه نخست سال ۱۳۹۲ش، حدود ۹۷۰ هزار بشکه در روز بود و بر اساس زمانبندی طراحی شده در تحریم های غیرقانونی و ناعادلانه وضع شده علیه کشورمان، قرار بود صادرات نفت ایران طی یک سال بعد از تاریخ مذکور، نزدیک به صفر شود.»

وضعیت تحریم ها	زمان	متوسط صادرات واقعی نفت خام در روز	متوسط صادرات در صورت ادامه توافق ژنو (بدون برجام)	متوسط صادرات در صورت ادامه تحریم صورت ادامه تحریم ۲۰٪ کاهش در هر شش ماه	متوسط صادرات در صورت اعمال قانون مصوب مرداد ۹۲ کنگره	روند افزایش تولید عربستان (گرفتن بازار ایران)	متوسط قیمت نفت اوپک (عدم تاثیر تحریم)
بدون تحریم	میانگین ۲۰۱۰	۲,۲۴۷,۷۴۱	۲,۲۴۷,۷۴۱	۲,۲۴۷,۷۴۱	۲,۲۴۷,۷۴۱	۸,۲۰۰,۰۰۰	۷۷
	میانگین ۲۰۱۱	۲,۲۵۹,۸۰۲	۲,۲۵۹,۸۰۲	۲,۲۵۹,۸۰۲	۲,۲۵۹,۸۰۲	۹,۱۰۰,۰۰۰	۱۰۷
تحریم اتحادیه اروپا و کاهش ۲۰٪ سایرین	میانگین ۲۰۱۲	۱,۳۱۳,۰۶۶	۱,۳۱۳,۰۶۶	۱,۳۱۳,۰۶۶	۱,۳۱۳,۰۶۶	۱۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۰۹
توقف کاهش با توافق ژنو	میانگین ۲۰۱۳	۹۸۲,۴۸۶	۹۸۲,۴۸۶	۹۸۲,۴۸۶	۹۸۲,۴۸۶	۹,۲۰۰,۰۰۰	۱۰۵
	میانگین ۲۰۱۴	۱,۱۰۴,۱۴۶	۱,۱۰۴,۱۴۶	۶۰۵,۰۶۰	۳۰۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰,۰۰۰	۹۶
	میانگین ۲۰۱۵	۱,۰۸۱,۱۴۶	۱,۰۸۱,۱۴۶	۳۸۷,۲۳۸	۰	۹,۵۰۰,۰۰۰	۴۹
	میانگین ۲۰۱۶	۱,۹۱۶,۵۰۸	۱,۰۸۱,۱۴۶	۲۴۷,۸۳۲	۰	۱۰,۵۰۰,۰۰۰	۴۰
پایان تحریم نفتی	میانگین ۲۰۱۷	۲,۳۳۵,۰۰۰	۱,۰۸۱,۱۴۶	۱۷۶,۲۳۶	۰	۱۰,۵۴۰,۰۰۰	۵۲

در همان گزارش اعلام شد: «روزانه بیش از ۶۰۰ هزار بشکه نفت خام از طریق شرکت‌های معتبر اروپایی به این قاره صادر شده است که بیانگر عدم وجود مانع در صدور این محصول به اتحادیه اروپا می‌باشد. عواید حاصل از فروش نفت بدون مشکل عمده‌ای از طریق شبکه بانکی بین‌المللی دریافت می‌گردد. طی نُه‌ماهه نخست سال ۱۳۹۵ش، حدود ۲۹ میلیارد دلار نفت به فروش رفته و در زمینه نقل و انتقال وجوه حاصله مشکلی وجود نداشته است. بخشی از رشد اقتصاد کشور طی یک سال گذشته ناشی از همین امر است. بر اساس اعلام گمرک ایران، صادرات محصولات پتروشیمی طی نُه‌ماهه نخست ۱۳۹۵ش، در مقایسه با نُه‌ماهه نخست ۱۳۹۴ش، با حدود ۱۰ میلیارد دلار، افزایشی معادل ۲۸ درصد داشته است. صادرات میعانات گازی در همین مدت، در مقایسه با مدت مشابه در سال قبل، از رشد ۹۷ درصدی برخوردار بوده و به بیش از پنج میلیارد دلار رسیده است. صادرات گاز طبیعی نیز طی نُه‌ماهه نخست سال ۱۳۹۵ش، در مقایسه با مدت مشابه در سال گذشته، بیش از پنجاه درصد افزایش یافته و ارزش صادرات آن حدود دو میلیارد دلار بوده است.»

این نکته نیز طی گزارش مورد اشاره درج شده بود که «شرکت‌های بزرگ نفتی جهان جهت سرمایه‌گذاری اعلام آمادگی نموده و تفاهم‌نامه‌های متعددی در این بخش منعقد شده است. در این مدت، ۱۷ تفاهم‌نامه مهم با شرکت‌های معتبر نفتی جهان امضاء شده است. در سه‌ماهه اخیر، تفاهم‌نامه مهمی به ارزش ۴/۸ میلیارد دلار با یک شرکت معتبر اروپایی و با مشارکت یک شرکت بزرگ آسیایی برای توسعه یکی از فازهای پارس جنوبی منعقد شده است. علاوه بر این، قرارداد همکاری جهت توسعه یکی از میادین نفتی کشور میان شرکت ملی نفت ایران و شرکت شلومبرگر (بزرگترین شرکت حفاری نفتی جهان)، سه تفاهم‌نامه مهم با یک شرکت معتبر اروپایی با هدف توسعه دو میدان نفتی و یک میدان گازی، منعقد شده است. همچنین، دو تفاهم‌نامه در خصوص مطالعه دو میدان نفتی میان ایران و شرکت گازپروم روسیه منعقد شده است. فرآیند مذاکره برای انعقاد تفاهمات به عمل آمده، در جریان می‌باشد».

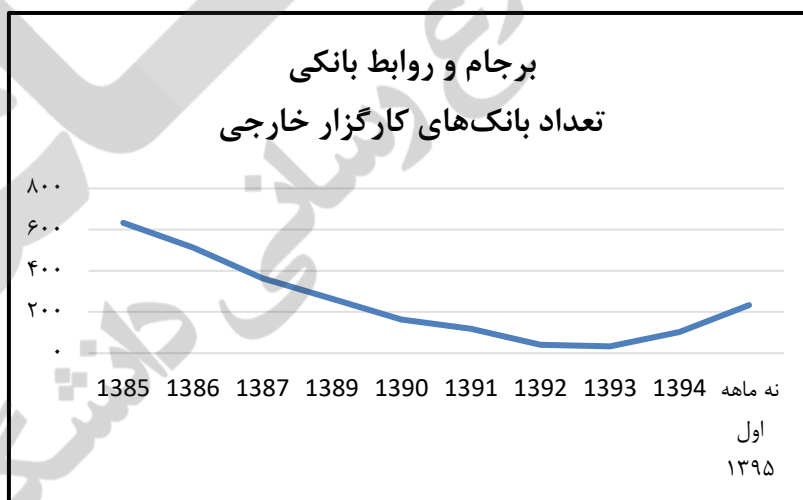
هشتمین گزارش سه‌ماهه اجرای برجام دو سال پس از توافق یاد شده در ۲۶ دی‌ماه ۱۳۹۶ ش، تنظیم و تقدیم مجلس شورای اسلامی شد.^۱ در این گزارش به استحضار نمایندگان ملت رسید که «واردات کالاها و تجهیزات مورد نیاز صنعت نفت و گاز کشور پس از برجام تسهیل شده است. برای نمونه بر اساس گزارش دریافتی از مدیریت پشتیبانی ساخت و تأمین کالای نفت، اعتبار اسنادی قرارداد ساخت و تأمین کالا همراه با انتقال تکنولوژی و دانش فنی ساخت لوله‌های مغزی CRA به داخل کشور که در خرداد ۱۳۹۶ ش، بین شرکت ملی نفت ایران و یک شرکت اروپایی منعقد شده بود، در آذر ماه سال جاری با دریافت ضمانت‌نامه بانکی معتبر از اعضای کنسرسیوم عملیاتی گردیده است. قرارداد ساخت و تأمین لوله‌های حفاری و لوله‌های وزنه به همراه انتقال فناوری و استفاده از توان تولید داخل، منعقد بین شرکت ملی نفت ایران و یک کنسرسیوم اروپایی نیز به مرحله اجرایی نزدیک شده است».

در گزارش چهارم به مجلس شورای اسلامی اطلاع داده شد: «کلیه مشکلات تحریمی شرکت کشتی‌رانی جمهوری اسلامی و شرکت ملی نفت کش مرتفع شده است. در خصوص بیمه و بیمه اتکایی که اصلی‌ترین مشکل بود، همچنین در زمینه استفاده از پرچم، کلاس و رتبه‌بندی بین‌المللی، دسترسی به بنادر، دسترسی کشتی‌های خارجی به بنادر ایران و غیره، مشکل عمده‌ای گزارش نشده است. به دنبال اجرایی شدن برجام، ۱۴۳ فروند از کشتی‌های شرکت کشتی‌رانی جمهوری اسلامی ایران و ۷۴ فروند از نفت‌کش‌های شرکت ملی نفت کش، از فهرست تحریم‌های آمریکا خارج شد. پس از اجرای برجام، تردد مجدد کشتی‌های خطوط و شرکت‌های مهم حمل‌ونقل بین‌المللی به بنادر ایران مجدداً آغاز شده و تاکنون بیش از ۲۰ شرکت کشتی‌رانی همکاری و تردد خود به بنادر ایران را آغاز نموده‌اند. در نتیجه رفع تحریم‌های حوزه بنادر و کشتی‌رانی، واردات حجم گسترده‌ای از کالاهایی که تاکنون از طریق بنادر واسط و با تحمل هزینه‌های اضافی به کشور وارد می‌شد، مستقیماً به بنادر ایران صورت می‌پذیرد. تاکنون بیش از ۳۰ تفاهم‌نامه و شش موافقت‌نامه در حوزه حمل و نقل دریایی، از جمله خرید و ساخت انواع کشتی، تأمین منابع مالی پروژه‌های ساخت کشتی، تعمیرات کشتی، ایجاد شرکت‌های مشترک، آموزش و تأمین نیرو، تأمین سوخت، خدمات بندری و فناوری اطلاعات بین کشتی‌رانی جمهوری اسلامی ایران و شرکت‌های برتر فعال در این حوزه به امضاء رسیده و بعضاً آماده اجرایی شدن است».

در تاریخ ۲۶ دی ۱۳۹۵ ش، همچنین به آگاهی مجلس شورای اسلامی رسید که «در حوزه ریلی مذاکرات گسترده‌ای با کشورهای مختلف انجام و تفاهم‌نامه‌هایی در این خصوص امضاء و در برخی موارد، مراحل اجرایی پروژه‌ها آغاز شده است. از جمله قراردادهای در حال مذاکره در این حوزه، توافق‌نامه توسعه و بهینه‌سازی ناوگان حمل و نقل ریلی با ایتالیا می‌باشد که از ارزشی معادل چهار میلیارد یورو برخوردار است. امضای یادداشت تفاهم همکاری در خصوص قطارهای حومه‌ای با یک شرکت خارجی، امضای یادداشت تفاهم مشارکت مالی برای تأمین مالی پروژه راه آهن رشت – آستارا، و امضای قرارداد تأمین ۵۰ دستگاه دیزل الکتریک با یک شرکت آلمانی به ارزش ۲۰۰ میلیون یورو و نهایی شدن چند قرارداد

مهم در زمینه آموزش و انتقال فناوری، در زمره این توافقات هستند.

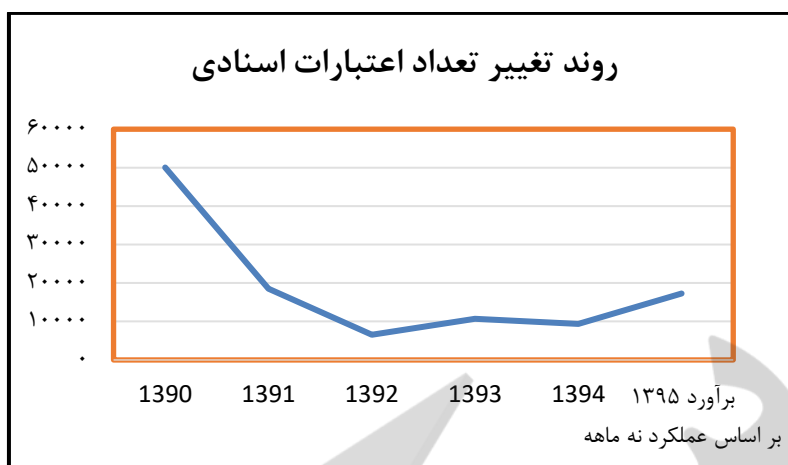
در گزارش مورد اشاره در تاریخ ۲۶ دی ماه ۱۳۹۵ ش، به مجلس محترم اطلاع داده شد که «بنا به اعلام بانک مرکزی، پس از اجرای برجام، بالغ بر ۹/۹ میلیارد دلار از وجوه مسدود شده بانک مرکزی ناشی از مطالبات نفتی، در کشورهای امارات، انگلستان، هند، یونان، ایتالیا و نروژ آزاد شده است. علاوه بر آن، در فاصله برنامه اقدام مشترک (توافق موقت ژنو در سوم آذر ۱۳۹۲ ش) تا انعقاد برجام حدود ۱۲ میلیارد دلار از وجوه مسدودی بانک مرکزی به صورت اقساط ماهانه از کشورهای ژاپن، کره و هند، دریافت شده است. شرایط به گونه‌ای است که تخصیص ارز در "مرکز مبادلات بانک مرکزی" تقریباً به روز رسیده و نوبت‌های چهارماهه قبل از برجام از میان رفته است. حساب‌های بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران نزد دیگر بانک‌های مرکزی به خصوص در اروپا، یک‌به‌یک در حال بازگشایی و فعالیت مجدد است. هم‌اکنون حساب بانک مرکزی در اتریش، ایتالیا، ژاپن، سوئیس، بلژیک، اسپانیا، هند، کره جنوبی، چین، ترکیه و روسیه، فعال بوده و مذاکرات با سایر کشورها در حال انجام است. بانک‌های کوچک و متوسط خارجی همکاری با نظام بانکی ایران را آغاز کرده‌اند و بانک‌های بزرگ‌تر نیز در حال ورود به این عرصه هستند. شعب بانک‌های داخلی در خارج از کشور فعال شده و نقش عمده‌ای در مبادلات مالی ایفاء می‌کنند. تعدادی از آنها از طریق اتصال به تارگت^۱ به سیستم تسویه اروپا نیز دسترسی یافته‌اند. شبکه بانکی کشور به سیستم پیام رسانی مالی موسوم به سوئیفت^۲ متصل و اتصالات بانکی و پیام‌رسانی از این طریق به صورت دوسویه برقرار و در جریان می‌باشد. در حال حاضر آن دسته از بانک‌های ایرانی که مجوز انجام عملیات ارزی بین‌المللی دارند، توانسته‌اند نسبت به برقراری روابط کارگزاری با بانک‌های خارجی به صورت افتتاح حساب، مبادلات ارزی در قالب صدور حواله جهت انجام خدمات ارزی، گشایش اعتبار اسنادی و ثبت سفارش برات اسنادی اقدام نمایند. از تاریخ اجرایی شدن برجام تا تاریخ ۱۳۹۵/۱۰/۱۱ ش، تعداد ۶۵۰ رابطه کارگزاری با ۲۳۸ بانک خارجی برقرار شده است».

در همان گزارش آمده است «تا تاریخ ۱۳۹۵/۱۰/۲۵ ش، بالغ بر ۷۷۹۱۲ فقره خدمات تجاری در قالب گشایش ۱۵۱۲۴ فقره اعتبار اسنادی، ۱۴۶۴ فقره ثبت سفارش برات اسنادی، و ۶۱۳۲۴ فقره حواله ارزی انجام شده است که ارزش دلاری خدمات تجارتی ارائه شده از ابتدای سال جاری تا ۱۳۹۵/۱۰/۲۵ ش، بالغ بر ۱۴/۹۲۳ میلیارد دلار گشایش اعتبار اسنادی، ۳/۰۴۵ میلیارد دلار برات اسنادی و ۱۲/۷۶۳ میلیارد دلار حواله ارزی، می‌باشد».

1. TARGET2 is the real-time gross settlement (RTGS) system owned and operated by the Eurosystem.

2. SWIFT

بر اساس همان گزارش تا دی ماه ۱۳۹۵ ش، «تعداد ۱۲ حساب بانکی در آلمان، ایتالیا، ژاپن، ترکیه، امارات، سوئیس، چین، و نیز در شعب خارجی سه بانک ایرانی، برای واریز وجوه حاصل از صادرات محمولات نفتی، فعال شده است. اخیراً دویچه بانک آلمان نیز انتقال مبالغ نفتی ایران، و بانک آر بی اس^۱ انگلستان نیز نقل و انتقال وجوه برای شرکت نفت ایران و نیکو را آغاز کرده است. با مؤسسات مالی کشورهای مختلف مذاکره شده و در مجموع بیش از ۶۰ میلیارد دلار آمادگی عقد قرارداد وجود دارد. با تمامی مؤسسات عمده بیمه صادرات^۲ نظیر هرمس آلمان، ساچه ایتالیا، کوفاس فرانسه و ... اختلافات مالی گذشته (ناشی از تحریم‌ها)، که یکی از موانع اصلی ارتقای روابط اقتصادی میان ایران و کشورهای اروپایی محسوب می‌شد، حل و فصل شده و ارتباطات کاری مجدداً برقرار شده است.»

در ادامه گزارش سه ماهه دی ماه ۱۳۹۵ ش، خاطرنشان گشته بود: «مذاکرات با گروه ویژه اقدام مالی باعث گردید وضعیت ایران در حوزه مقابله با پولشویی از کشوری که علیه او تقاضای اقدامات مقابله‌ای شده بود به وضعیت کشوری که با رعایت احتیاط کامل می‌توان با او تعامل بانکی و مالی داشت ارتقاء یافته و تحریم‌های این گروه علیه ایران به مدت یک سال به حالت تعلیق درآمد. سازمان همکاری و توسعه اقتصادی^۳ در تاریخ ۹ تیر ۱۳۹۵ ش، پس از نزدیک به یک دهه، ریسک تعامل مالی با ایران را از ۷ (بالاترین ریسک) به ۶ کاهش داد. در پی این اقدام هزینه‌های تأمین مالی، با و یا بدون استفاده از اعتبار خریدار، به میزان قابل توجهی کاهش یافته است. تلاش برای کاهش هرچه بیشتر نرخ ریسک ایران ادامه دارد.»

بر اساس هشتمین گزارش به مجلس شورای اسلامی در تاریخ ۱۳۹۶/۱۰/۲۶ ش «امضای موافقتنامه سرمایه‌گذاری به ارزش شش میلیارد دلار با ایتالیا بزرگترین قرارداد خط اعتباری است که جمهوری اسلامی ایران با یک کشور اروپایی امضا کرده و نشان‌دهنده عزم و اراده کشورهای اروپایی برای گسترش روابط و مناسبات اقتصادی با ایران است. خط اعتباری با ایتالیا که از مدت‌ها پیش تحت مذاکره قرار داشت روز ۲۱ دی با حضور آقای پیتر کارلو پادووان وزیر اقتصاد ایتالیا در رم به امضا رسید. دو بانک ایرانی «صنعت و معدن» و «خاورمیانه» این قرار داد را به عنوان بانک‌های عامل امضا کردند و توافق شد که بانک‌های دیگر ایرانی نیز به این توافق بپیوندند. در نهم ماهه امسال ۸۱۳ رابطه کارگزاری با ۲۸۴ بانک خارجی برقرار شده است از جمله شعب داخلی بانک ملی ایران در نهم ماه نخست امسال موفق به ایجاد رابطه کارگزاری با ۳۲ کارگزار خارجی شده‌اند. تبادلات سوئیفتی بانک‌های کشور استمرار دارد، به عنوان مثال تبادل ۳۶ هزار پیام سوئیفتی توسط تنها بانک ملی ایران در نهم ماهه امسال صورت گرفته است. سامانه شتاب ایران به صورت آزمایشی به سوئیچ کارت

1. Royal Bank of Scotland (RBS)
2. Export Credit Agencies (ECAs)
3. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD)

روسیه متصل شد و مذاکره با سایر کشورها ادامه دارد. از ابتدای برجام تا ۷ دی ۱۳۹۶ش، بالغ بر ۱۷۳۵۸۹ مورد خدمات تجاری در قالب ۳۲۷۲۶ فقره گشایش اعتبار اسنادی، ۳۵۲۹ فقره ثبت سفارش برات اسنادی و ۱۳۷۳۴۱ فقره حواله ارزی ارایه شده است.» در حوزه معاملات بیمه‌ای، امکان انعقاد قراردادهای بیمه و بیمه‌های اتکایی به حساب خود و یا به حساب مشتریان خود، امکان فروش و واگذاری سهام خود به مؤسسات بین‌المللی بیمه‌ای با توجه به قوانین داخلی و سرمایه‌گذاری در سهام مؤسسات بین‌المللی و ایجاد مشارکت با آنها برای بانک‌ها و مؤسسات ایرانی و سایر عملیات بیمه‌ای مرتبط با هریک از موارد فوق میسر گردید.

بر اساس همین گزارش، «تعداد ۵۱ فروند از ۷۳ فروند شناورهای ناوگان شرکت ملی نفت کش ایران و تعداد ۶۴ فروند از ۱۳۷ فروند شناورهای ناوگان کشتی‌رانی جمهوری اسلامی ایران و شرکت‌های تابعه موفق به دریافت پوشش بیمه‌ای از کلوپ‌های بین‌المللی شدند. طی سال ۱۳۹۵-۲۰۱۷م نیز تعداد ۱۱ فروند از ۷۲ فروند شناورهای شرکت کشتی‌رانی جمهوری اسلامی ایران تحت پوشش کلوپ‌های بین‌المللی^۱ قرار گرفتند.»

در گزارش ۲۶ دی ۱۳۹۵ش، این نکته نیز آمده بود که «حمل و نقل هوایی کشور پس از اجرای برجام، تحولی کم‌نظیر (انعقاد قرارداد خرید حدود ۲۰۰ فروند هواپیمای مسافربری) طی چند دهه اخیر را تجربه نمود. در فاصله سال‌های ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۴ش، با مساعی ارزشمند شرکت‌های هواپیمایی داخلی برای دور زدن تحریم‌ها، تعداد محدودی هواپیمای مستعمل خریداری شد که متوسط سنی آن‌ها به جز معدودی هواپیمای زیر ۱۰ ساله، همگی بین ۱۵ تا ۲۰ سال بود که توسط صاحبان اولیه از بهره‌برداری خارج شده بودند. علاوه بر ابعاد حیثیتی و مشکلات ایمنی، سالانه بیش از چهار میلیارد دلار برای خرید بلیط شرکت‌های هواپیمایی کشورهای عربی خلیج فارس و ترکیه توسط ایرانیان هزینه می‌شود. در چنین شرایطی، برای نخستین بار پس از چند دهه امکان خرید مستقیم هواپیمای مسافربری از شرکت سازنده فراهم شد. شایان ذکر است بدنبال اجرایی شدن برجام، تحریم‌های وضع شده علیه هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران (ایران ایر) لغو و تعداد ۷۰ فروند از هواپیماهای این خط هوایی، از فهرست تحریم‌های آمریکا خارج شدند.»

در همان گزارش به روشنی تشریح شده بود: «در آذرماه سال جاری، قرارداد خرید ۸۰ فروند هواپیمای مسافربری با شرکت بوئینگ نهایی و امضاء شد. این قرارداد شامل ۵۰ فروند هواپیمای بوئینگ ۷۳۷ و ۳۰ فروند هواپیمای بوئینگ ۷۷۷ می‌باشد و قرار است این هواپیماها ظرف ۱۱ سال آینده تحویل هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران شود. در دی ماه سال جاری قرارداد خرید ۱۰۰ فروند هواپیمای ایرباس نهایی و امضاء شد. این قرارداد شامل ۴۶ فروند هواپیمای ایرباس ۳۲۱-۳۲۰، و نیز ۳۸ فروند هواپیمای ایرباس ۳۳۰ و ۱۶ فروند هواپیمای ایرباس ۳۵۰ می‌باشد و قرار است این هواپیماها ظرف ۱۰ سال آینده تحویل هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران شود. اولین فروند از این هواپیما (ایرباس A321) روز پنجشنبه ۲۳ دی ۱۳۹۵ش، وارد کشور شد و پیش‌بینی می‌شود تا قبل از پایان سال ۱۳۹۵ش، دو فروند دیگر ایرباس نیز تحویل گردد. همچنین در دی ماه سال جاری، قرارداد خرید ۲۰ فروند هواپیمای ATR نهایی شده و بزودی قرارداد آن امضاء خواهد شد. پیش‌بینی می‌شود طی سه ماه آینده، چند فروند از این هواپیما جهت استفاده در پروازهای داخلی، تحویل هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران شود.»

۲- کوشش صادفانه برای رعایت خطوط قرمز

زمانی که مذاکرات آغاز گردید دغدغه اصلی بیش و پیش از هر امری، «حفظ توان هسته‌ای» کشور بود. مقام معظم رهبری زمانی اجازه مذاکرات مستقیم با آمریکا را صادر فرمودند که رئیس جمهور آمریکا اصل غنی‌سازی در ایران را - هر چند

1. Protection and indemnity insurance (P&I)

به صورت کلی و مشروط - پذیرفت. البته اولویت و اهمیت خطوط قرمز تعیین شده یکسان نبود و غیرقابل عبورترین آنها حفظ «توان هسته‌ای و قدرت غنی‌سازی بالا» بود. به همین دلیل شاید بیش از ۲۴ ماه از دو و نیم سال مذاکره از آغاز گفتگوها در مسقط در زمان دولت دهم، متمرکز بر برنامه هسته‌ای بود و حتی مذاکره ریز و عملیاتی در مورد رفع تحریم‌ها به‌رغم اولویت آن برای دولت تا فروردین ۱۳۹۴ صورت نگرفت تا حتی امکانی در اختیار آمریکا قرار داده نشود که تلاش کند برنامه هسته‌ای را در برابر امتیازات تحریمی محدود نماید. مذاکرات دقیق در مورد رفع تحریم‌ها تنها از فروردین ۱۳۹۴ش، - زمانی که تقریباً تمامی چهارچوب‌های کلی بحث هسته‌ای قطعی شده بود - آغاز گشت.

تقریباً می‌توان بیان داشت تمامی خطوط قرمز هسته‌ای رعایت شد. ادامه غنی‌سازی و عدم توقف یا تعلیق آن حتی برای یک ساعت محقق شد و تمامی قطعنامه‌های فصل هفتمی شورای امنیت که خواهان تعلیق فوری غنی‌سازی بودند زیر پا گذاشته شد. شناسایی غنی‌سازی ایران از سوی طرف‌های مقابل در متن و محتوای برجام و قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت به صراحت ذکر شد. در مقابل تلاش غرب برای محدودسازی تحقیق و توسعه بر روی IR-1، همه دستگاه‌های پیشرفته توسط ایران حفظ شد و ادامه تحقیق و توسعه بر روی همه آنها استمرار یافت. اقدامات سال‌های ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ش، در حوزه غنی‌سازی - که در بخش‌های ۸ و ۹ این گزارش خواهد آمد - نشان داد که سخت‌ترین قسمت مذاکرات پس از طی بیش از دو سال مذاکره و استقامت به نتیجه رسید؛ به‌نحوی که نه تنها ظرفیت غنی‌سازی حفظ شد بلکه به صورت کیفی گسترش بی‌سابقه‌ای یافت. محدودیت‌های منطقی و مبتنی بر محاسبات فنی و اقتصادی برای غنی‌سازی و تحقیق و توسعه غنی‌سازی به زیر ۱۰ سال محدود شد.^۱ این در حالی بود که آمریکا همواره بر زمان ۲۰ سال و بیشتر اصرار داشته و مهمترین ایراد ترامپ - و حتی ساکنان کنونی کاخ سفید - بر برجام همین دوران کوتاه محدودیت است. ذخایر مازاد اورانیوم غنی‌شده تنها پس از دریافت معادل آن به صورت کیک زرد به روسیه صادر شد و بیش از دو برابر کیک زرد مصرف شده برای آن ذخایر، یعنی ۳۷۰ تن، به کشور وارد گردید؛ این در حالی است که کل کیک زرد وارد شده به کشور از قبل از انقلاب ۵۵۰ تن بود. تولید مجتمع سوخت در ایران یکی از خواسته‌های مهم کشور در برجام بود و برخلاف کارشکنی‌های فراوان به صراحت در متن برجام ذکر شد که ایران امکان تولید سوخت در داخل خاک خود را دارد و حتی کمیسیون مشترک در این خصوص به ایران کمک خواهد کرد. به‌رغم اصرارهای بسیار غرب به از بین بردن تأسیسات فردو، از ظرفیت بازدارندگی راهبردی فردو با حفظ بیش از هزار دستگاه سانتریفیوژ - در قالب شش زنجیره که در شرایط کاملاً آماده قرار دارند و در صورت نیاز می‌توانند بلافاصله غنی‌سازی را از سر بگیرند و حتی دو زنجیره از آنها بدون تزریق گاز در حال چرخش هستند - حراست گردید. حفظ ماهیت آب سنگین راکتور اراک بعد از دو سال مخالفت شدید و علنی آمریکا با برخورداری ایران از هرگونه راکتور آب سنگین، یکی دیگر از خط قرمزهایی بود که کاملاً رعایت شد.^۲

خط قرمز دیگر، جدا کردن هر موضوع دیگری به‌خصوص توان موشکی و منطقه‌ای از مذاکرات هسته‌ای بود که با

۱. در این زمینه تا آخرین لحظه مذاکرات این بحث ادامه داشت و بالاخره یک برنامه زمان بندی مورد توافق قرار گرفت که هشت سال و نیم به عنوان اولین مرحله رفع محدودیت‌های ایران در مقدمه برجام مورد تصریح واقع شد. این بازه زمانی در سخنرانی مورخ ۳۰ اردیبهشت ۱۳۹۴ش، مقام معظم رهبری در دانشگاه امام حسین (ع) - در هفته‌های آخر مذاکرات و پس از اتمام توافقات کلی در مورد زمان بندی بیش از ۸ و نیم سال - مطرح شد و مذاکره کنندگان ایرانی به‌رغم مقاومت شدید طرف مقابل تا آخرین لحظات مذاکره، آن را در مقدمه توافق به روشی که صادقانه گزارش داده و از قبل مجوز آن را دریافت کرده بودند، وارد کردند.

۲. آمریکا پس از عقب نشینی از خواست اولیه خود و پذیرش حفظ ماهیت آب سنگین با نوسازی کالندریا برای کاهش پلوتونیوم پسماند و افزایش کارآمدی فنی، خواستار انهدام کامل کالندریای قدیمی شد. اما سازمان انرژی اتمی پیشنهاد داد در داخل سوراخ‌های مربوط به لوله‌های سوخت کالندریای قدیمی بتن بریزند تا از حیز انتفاع ساقط شود. آمریکایی‌ها این پیشنهاد را بعد از مذاکرات زیاد پذیرفتند. سازمان توانایی تعویض لوله‌های بتن‌ریزی شده با لوله‌های جدید (یعنی توانایی احیای کالندریای قدیمی برای شرایط اضطراری) را در خود حفظ کرده بود. آمریکا برای پوشاندن عقب نشینی خود در جنگ تبلیغاتی مربوط به اراک در افکار عمومی حتی در داخل کشور القا کرد که طبق برجام، اراک را بتن گرفته‌اند!

مقاومت بسیار شدید در طول بیش از یک سال و نیم، بالاخره طرف غربی کلیه خواسته‌های اولیه خود برای نظارت و راستی آزمایی برنامه موشکی و آزمایش‌های موشکی را کنار گذاشت. از سوی دیگر ممنوعیت اقدامات موشکی ایران و حتی تهدید به استفاده از زور برای پیشگیری از دستیابی ایران به مواد و فناوری موشکی در قطعنامه ۱۹۲۹ به محدودیت غیرالزام آور هشت ساله در قطعنامه ۲۲۳۱ تبدیل شد؛ آن هم صرفاً برای موشک‌هایی که به منظور قابلیت حمل سلاح هسته‌ای طراحی شده‌اند^۱ که با توجه به فتوای مقام معظم رهبری برای ایران موضوعیت ندارد. این واقعیت که امروز از دید غرب، موضوع موشکی یکی از ضعف‌های مهم برجام به شمار می‌رود، نشان‌دهنده توفیق جمهوری اسلامی طی آن سلسله مذاکرات است^۲. خط قرمز دیگر محدودیت بازرسی از تأسیسات نظامی بود که با مشورت دستگاه‌های ذی‌ربط و نهادهای بالادستی به بهترین شکل رعایت شد. ترتیبات ویژه‌ای که برای این موضوع در برجام در نظر گرفته شده تبدیل به یکی از سه نقطه ضعف عمده برجام از دید ترامپ^۳ و بسیاری از سیاستمداران غربی است و حتی تعدادی از مذاکره‌کنندگان اروپایی علناً در زمان مذاکرات این ضعف را مطرح کردند^۴.

دست‌آورد مهم بسته شدن پرونده ابعاد احتمالی نظامی^۵، با رعایت کلیه خطوط قرمز و پس از کسب مجوز از نهادهای بالادستی حاصل شد که عبارت بودند از عدم بازرسی از مراکز نظامی (غیر از بازدید تشریفاتی مدیرکل آژانس از پارچین)، عدم مصاحبه با دانشمندان، تضمین گزارش بینابینی آژانس، اطمینان از بسته شدن پرونده در شورای حکام، و آنگاه انجام اقدامات ایران بعد از بسته شدن پرونده.

به‌رغم آنکه قریب به دو سال از مذاکرات فقط به بحث‌های هسته‌ای گذشت - تا هیچ‌یک از تأسیسات هسته‌ای تعطیل نشده و هیچ کدام از سانتریفیوژها و زیرساخت‌های آنها نه منهدم و نه از کشور خارج شوند - خطوط قرمزی که در رابطه با رفع تحریم‌های اقتصادی معین شده بود نیز در حد توان مراعات شد و موارد استثنا با صداقت کامل گزارش و تنها پس از کسب مجوز با روش‌های جایگزین مورد توافق قرار گرفت.

مهمترین ابهام در زمینه رفع تحریم‌ها، محدود بودن حوزه مذاکره به موضوع هسته‌ای بود که نتیجه آن محدود شدن تحریم‌های مورد مذاکره به تحریم‌های هسته‌ای بود که از ابتدای مذاکرات مسقط به صراحت ذکر شده بود. کشورهای غربی تلاش داشتند این محدودیت را به قطعنامه‌های شورای امنیت نیز تسری بخشند که مفهوم آن باقی ماندن اکثر مفاد قطعنامه‌ها بود. بنابراین با آن به صورت جدی برخورد شد و در نتیجه مقاومت کشور همه قطعنامه‌ها لغو گردید. اما در حوزه تحریم‌های یک‌جانبه و چندجانبه خارج از شورای امنیت، از ابتدا تردیدی وجود نداشت که صرفاً تحریم‌های هسته‌ای مورد بحث هستند.

موضوع باقی ماندن تحریم‌های تسلیحاتی و موشکی در ضمیمه قطعنامه ۲۲۳۱ - البته با عباراتی کاملاً متفاوت از قطعنامه‌های قبلی و صرفاً به عنوان محدودیت غیرالزام آور برای ۵ سال و ۸ سال^۶ - به عنوان تخطی از خطوط قرمز مطرح شده است. در دوران مذاکرات به دقت، روشنی و پیوسته به نهادهای بالادستی گزارش داده شد که آمریکا و غرب با

1 Missiles designed to be capable...

2 <https://www.reuters.com/article/us-iran-nuclear-france-idUSKCN1FY24L>

<https://trumpwhitehouse.archives.gov/briefings-statements/remarks-president-trump-joint-comprehensive-plan-action/>

<https://www.bloomberg.com/quicktake/irans-uranium-enrichment>

<https://www.state.gov/joint-statement-by-the-secretary-of-state-of-the-united-states-of-america-and-the-foreign-ministers-of-france-germany-the-united-kingdom/>

<https://iranintl.com/en/iran-in-brief/gcc-countries-demand-iran-missile-program-be-part-nuclear-talks>

3 <https://ir.usembassy.gov/statement-president-iran-nuclear-deal/> & <https://www.reuters.com/article/us-iran-nuclear-decision-idUSKBN1F108F> & <https://www.theguardian.com/us-news/2018/jan/12/iran-nuclear-deal-trump-waives-sanctions-but-sets-deadline-for-overhaul>

۴. اظهارات علنی فابیوس در پارلمان فرانسه به تاریخ ۶ خرداد ۱۳۹۴ش و نیز مقاله وی در وال استریت ژورنال

<https://www.wsj.com/articles/french-minister-laurent-fabius-wary-on-iran-nuclear-deal-1433174816>

5. Possible Military Dimensions (PMD)

۶. در بخش‌های بعدی تشریح خواهد شد که کلیه محدودیت‌های تسلیحاتی به‌رغم ناباوری منتقدان داخلی و تلاش‌های آمریکا در پاییز ۱۳۹۹ لغو شدند.

سوءاستفاده از اجماع امنیتی علیه ایران قبل از مذاکرات برجام، این موضوعات را وارد قطعنامه‌های شورای امنیت کرده بودند و مذاکره برای رفع همه این تحریم‌ها به معنی مذاکره در مورد مسایل منطقه‌ای و موشکی گردیده که خود به معنای عبور از یکی از مهمترین خطوط قرمز کشور خواهد شد، امری که مذاکره کنندگان برای آن مجوزی نداشتند، و از آن تخطی نورزیدند.

موکول نشدن لغو تحریم‌ها به گزارش محتوایی آژانس نیز به عنوان یک خط قرمز به دقت مراعات شد. چنانچه در عمل نیز مشاهده گشت، گزارش آژانس برای اجرایی شدن برجام تنها به موارد کمی و راستی آزمایی عینی اقدامات فنی ایران بدون هیچ گونه مشکل انجام شد. هیچ کدام از مراحل آتی برجام، از جمله مهم ترین مرحله که لغو خود کار قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت پس از ۱۰ سال است، وابسته به ارزیابی‌های محتوایی آژانس از برنامه هسته‌ای ایران نخواهد بود کمالینکه محدودیت‌های تسلیحاتی به رغم برخی مشکلات با آژانس دقیقاً در رأس موعد مقرر لغو گردید.

خط قرمز ضرورت رفع یک جای همه تحریم‌های هسته‌ای بر اساس تجربه مذاکرات ژنو و ناکارآمدی رفع مرحله‌ای تحریم‌ها در میانه مذاکرات برجام مطرح شد و هیئت ایرانی که تا خرداد ۱۳۹۴ ش، مذاکرات را بر اساس طرح اقدامات متناظر مرحله‌ای طراحی و دنبال کرده بود، حسب دستورالعمل جدید، طرح جدیدی مبنی بر انجام کلیه اقدامات در ابتدای کار توسط دو طرف و امکان بازگشت پذیری در صورت تخلف هر یک از دو طرف را تدوین و در استانبول ارائه کرد.^۱ خط قرمز مربوط به لغو و نه تعلیق همه تحریم‌ها غیر از تحریم‌های مربوط به کنگره آمریکا مورد رعایت قرار گرفت. با توجه به عدم همراهی کنگره^۲، تنها دو گزینه وجود داشت: عدم توافق و یا استفاده از اختیار رئیس جمهور آمریکا برای اسقاط^۳ تحریم‌های کنگره برای مدت‌های تعیین شده در هر قانون توسط کنگره. این وضعیت نیز از سوی هیئت مذاکره کننده با صداقت گزارش شد و مورد موافقت قرار گرفت.^۴

برای رعایت خط قرمز مهم دیگر، یعنی متناظر بودن اقدامات کشور با رفع تحریم‌ها، با توجه به زمان بر بودن اقدامات ایران، تدبیر شد که ابتدا آمریکا و اروپا قوانین مربوط به رفع تحریم‌های خود را تصویب کنند و رئیس جمهور آمریکا مقررات لازم را امضا کند، اما تاریخ اجرایی شدن این قوانین به بعد از انجام اقدامات ایران موکول شود.^۵ موضوع دیگر شرط «اعلان کتبی» طرف‌های مقابل به عنوان یک ضمانت^۶ برای رفع تحریم‌ها به منظور اجرایی شدن برجام در نامه ۲۹ مهر

۱. تغییر جهت مذاکراتی در میانه راه برخلاف عصبانیت اولیه طرف مقابل و تاخیر فراوان، با توجه به خط قرمز تعیین و ابلاغ شده به هیئت مذاکراتی با جدیت پیگیری شد. اما پس از عهدشکنی و کژتابی‌های آمریکا، مذاکره کنندگان متهم شدند که چرا اقدامات طرفین را به صورت مرحله به مرحله طراحی نکرده و یا بازگشت پذیری – آن هم به صورت متقابل که در کاهش تعهدات برجامی توسط ایران مورد استفاده قرار گرفت – را که لازمه اقدامات یکجا بود، پذیرفته‌اند.

۲. حضور نتانیاهو در کنگره برای مخالفت با برجام بدون دعوت از سوی رئیس جمهور و دولت آمریکا نشانه تسلط کامل لابی اسرائیل بر کنگره آمریکا بود که مانع لغو تحریم‌ها توسط کنگره بود.

3. waiver

۴. یکی از دو مورد خط قرمزی که وزیر امور خارجه اذعان کرده بود نتوانسته به صورت کامل رعایت کند همین موضوع است که در هر دو مورد، پس از اخذ مجوز، روش دیگری جایگزین و مورد قبول قرار گرفت. مقام معظم رهبری در جلسه ۱۲ شهریور ۱۳۹۴ ش، خبرگان این امر را تأیید فرمودند که «[منظور] لغو تحریم‌ها است. البته در بعضی از موارد گفتند که لغو دست دولت آمریکا که طرف مذاکره‌ای ما است، نیست؛ آنها را گفتند متوقف می‌کنیم و از حقوق قانونی خودمان استفاده می‌کنیم و کارهایی از این قبیل؛ اما آن چیزهایی که دست خود دولت آمریکا است یا آنچه دست دولت‌های اروپایی است، آنها به طور کامل [باید برداشته شود] خط قرمز دیگر در مورد هشت و نیم سال اعلام شده در دانشگاه امام حسین (ع) بود که پیش از این توضیح داده شد.

۵. مقام معظم رهبری در دیدار با خبرگان در تاریخ ۱۲ شهریور ۱۳۹۴ ش، فرمودند: «مشخص است که تحریم‌های اقتصادی باید برداشته شود؛ گفتیم هم فوراً؛ حالا "فوراً" را معنی کردند، ما هم حرفی نزدیم، اشکال ندارد؛ دوستان ما در اینجا آن "فوراً" را به شکلی معنا کردند، یک ترتیبی برایش انتخاب کردند، ما هم مخالفتی نکردیم».

۶. از سوی برخی ادعا شده است که تضمین واقعی مقدمات و ملزومات ساخت سلاح، مثل ۱۰ تن ماده غنی شده سه و نیم درصد بود که ایجاد بازدارندگی می‌کرد و از ایران در برجام گرفته شد. در پاسخ باید یادآوری شود: اولاً بازدارندگی وقتی معنی پیدا می‌کند که مسیر به سمت سلاح

شورای امنیت تحت فصل هفتم قرار گرفته، از این میدان جان سالم بدر نبرده است.^۱ ایران اولین نمونه در تاریخ ملل متحد است که نه تنها سالم و سربلند از فصل هفت خارج شد بلکه حتی برای یک لحظه هم به هیچیک از دستورات الزام آور قطعنامه‌های لازم الاجرای فصل هفتم عمل ننمود. دوم آنکه با توجه به توان و توی آمریکا در شورای امنیت، ایران ناگزیر بود برای خروج از فصل هفت منشور و پایان دادن به این قطعنامه‌ها رضایت آمریکا – و سایر اعضای دائم شورای امنیت – را جلب نماید. لذا تصویب شدن قطعنامه‌ها در شورای امنیت ایران را در برابر دو گزینه نامطلوب قرار داده بود: ماندن تحت فصل هفت و فرسوده شدن توان سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و امنیتی کشور و یا مذاکره با آمریکا برای خروج از فصل هفتم و شورای امنیت.

اما مذاکره اجتناب ناپذیر با آمریکا با مجوز حداقلی و صرفاً با هدف اضطراری خروج از فصل هفتم و برای حل و فصل موضوع هسته‌ای انجام شد و مجوزی برای ورود به سایر مسایل و اختلافات میان دو کشور که در طول چهار دهه انباشته شده‌اند، وجود نداشت. لذا اکثر اختلافات آمریکا با ایران که مبنای سیاست‌های خصمانه و تحریم‌های گسترده علیه ایران – که طی نزدیک به چهار دهه برقرار شده و لایه‌های پیچیده، بوروکراسی گسترده و ذی‌نفع در حفظ و اجرای تحریم‌ها و منافع سیاسی و اقتصادی متنوع گروه‌های متکثر داخل و خارج آمریکا در ادامه تحریم‌ها – بود، باقی ماند. از این‌رو، به‌رغم دستاوردهای غیرقابل انکاری که برجام به لحاظ سیاسی، راهبردی و اقتصادی برای کشور داشت و در بخش اول این گزارش و در گزارش‌های قبلی به برخی از آنها اشاره شد، ایالات متحده تعهدی برای برداشتن کلیه تحریم‌های ملی – در تمایز با تحریم‌های شورای امنیت ملل متحد – علیه ایران نداشت چرا که در رابطه با موضوعات مربوط به بسیاری از تحریم‌ها مذاکره‌ای صورت نگرفته بود. به‌زعم آمریکا، شبکه گسترده تحریم‌های آن کشور علیه ایران در حوزه‌های غیرهسته‌ای اهرم‌های اساسی برای فشار بر ایران در دیگر حوزه‌های اختلافی بودند و به همین دلیل حتی از همان آغاز اجرایی شدن برجام و در دوران اوباما، حفظ تحریم‌های باقی‌مانده ملی به عنوان یک اولویت برای دولت آمریکا مطرح بود. لذا دولت آمریکا هرگز تعهدات خود در برجام را با حسن نیت و به طور کامل اجرا نکرد.

نکته مهم دیگر ضرورت رفع واقعی تحریم‌ها و نه صرفاً اقدامات صوری برای رفع آنها بر روی کاغذ بود. در برجام، جمهوری اسلامی ایران در حوزه رفع تحریم‌ها اصل را بر «آثار» رفع تحریم‌ها و نه صرفاً رفع تحریم‌ها روی کاغذ گذاشت^۲ تا در دام بازی در زمین نظام قوانین داخلی آمریکا نیفتد. به عبارت دیگر، اگرچه با تلاش‌های کارشناسی و تخصصی، تمام مجموعه قوانین و مقررات تحریمی آمریکا که به نوعی به موضوع هسته‌ای ارتباط می‌یافت شناسایی شده و اقداماتی که برای رفع آنها باید انجام می‌شد، با جزییات در برجام و پیوست دو آن درج گشت، اما همزمان، آثار مورد انتظار از این اقدامات رفع تحریمی نیز با تفصیل درج گردید تا تعهد آمریکا صرفاً به رفع تحریم‌ها بر روی کاغذ محدود نگردد. این نکته نیز در برجام مورد تاکید قرار گرفت که اگر هر زمان مشخص شود تحریم‌ها یا سیاست‌های تحریمی دیگری نیز وجود داشته یا دارد که مانع انتفاع ایران از آثار رفع تحریم‌های هسته‌ای می‌شود، بایستی این موارد در ریزنی‌ها مطرح و حل شود و اگر حل نشد، این حق به صراحت برای ایران محفوظ دانسته شد که در چنین مواردی، با تصمیم خود اقدام به توقف کلی یا جزیی تعهدات هسته‌ای خود نماید.

به همین سبب، وزارت امور خارجه در تعامل و تماس نزدیک با سایر دستگاه‌های ذی‌ربط، از ابتدا به رصد نحوه اجرای تعهدات از سوی آمریکا و سایر طرف‌ها پرداخته و موارد بدعهدی یا نقص در اجرای تعهدات را ثبت و پیگیری نموده است. در این مسیر، برخی موارد به نحوی از انحطاط و مرتفع گردید^۳ و برخی نیز، موجب مکاتبه رسمی و انعکاس موضوع

۱. نک: پیوست چهارم (مختصری از سرانجام کشورهایی که تحت فصل هفتم منشور قرار گرفته‌اند).

۲. در پیوست دو برجام آثار رفع تحریم‌ها به تفصیل ذکر شده است.

۳. طرف مقابل در تمامی این موارد به نادرستی مدعی بود به تعهدات خود کاملاً عمل کرده است و اگر فعالان اقتصادی دیگر کشورها (که تقریباً

به هماهنگ کننده برجام شد. در این مقوله می توان موارد زیر را مورد اشاره قرار داد:

الف) دوران ریاست جمهوری اوباما (از دی ۱۳۹۵ تا بهمن ۱۳۹۶):^۱

- اعتراض به تصویب قانون ویزا^۲ (نامه مورخ ۱۲ شهریور ۱۳۹۵ ش، وزیر امور خارجه به هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برجام).
- اعتراض به مشکلات بانکی و مالی (نامه مورخ ۱۲ شهریور ۱۳۹۵ ش، وزیر امور خارجه به هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برجام).
- اعتراض به مشکلات فروش هواپیمای مسافربری به ایران (نامه مورخ ۱۲ شهریور ۱۳۹۵ ش، وزیر امور خارجه به هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برجام).
- اعتراض به تصویب قانون تمدید تحریم های ایران^۳ (نامه مورخ ۲۶ آبان ۱۳۹۵ ش، وزیر امور خارجه به هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برجام).
- اعتراض به اجرایی شدن قانون تمدید تحریم های ایران (نامه مورخ ۲۷ آذر ۱۳۹۵ ش، وزیر امور خارجه به هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برجام تحت ماده ۳۶ برجام).

ب) دوران ریاست جمهوری ترامپ تا پیش از خروج از برجام (از بهمن ۱۳۹۶ تا اردیبهشت ۱۳۹۷ ش):^۴

- اعتراض به مواضع و رویه مخرب دولت آمریکا در اجرای برجام (نامه های مورخ ۸ فروردین، ۷ خرداد و ۲۸ تیر ۱۳۹۶ ش، وزیر امور خارجه به هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برجام).
- اعتراض به نقض مستمر برجام توسط دولت ترامپ (نامه مورخ ۲۲ مرداد ۱۳۹۶ ش، وزیر امور خارجه به هماهنگ کننده برجام).
- اعتراض به سفر مداخله جویانه نماینده آمریکا به وین (نامه مورخ ۲۸ مرداد ۱۳۹۶ ش، وزیر امور خارجه خطاب به هماهنگ کننده برجام و مدیر کل آژانس بین المللی انرژی اتمی).
- اعتراض به تلاش آمریکا برای بهانه جویی جهت خروج از برجام (نامه مورخ ۲۷ شهریور ۱۳۹۶ ش، وزیر امور خارجه به هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برجام).
- اعتراض به ادعای عدم پایبندی ایران توسط آمریکا و عدم پایبندی آمریکا به برجام به بهانه حقوق داخلی از جمله قانون بازنگری توافق هسته ای ایران^۵ و اعتراض به تصویب قانون کاتسا^۶ (نامه مورخ ۲۴ مهر ۱۳۹۶ ش، وزیر امور خارجه به هماهنگ کننده برجام).
- اعتراض به اولتیماتوم آمریکا برای عدم تمدید اسقاطیه ها (نامه مورخ ۱۲ بهمن ۱۳۹۶ ش، وزیر امور خارجه به هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برجام).

همگی از بخش خصوصی هستند) خود تمایلی به کار با ایران ندارند، ارتباطی با آمریکا نداشته و این کشور نمی تواند آنها را وادار به کار با ایران کند. به ادعای غیر قابل قبول آمریکا، آنچه مانع از انتفاع بیشتر ایران از رفع تحریم ها شده بود، ریشه در عوامل دیگری داشت، از جمله این عوامل ادعایی می توان به موارد ذیل اشاره کرد: باقی ماندن تحریم های اولیه و تحریم های غیر هسته ای آمریکا (که به هر حال موانعی برای فعالان اقتصادی ایجاد کرده و دست کم، موجب سختی و پرهزینه بودن بررسی تحریم بودن یا نبودن فعالیت اقتصادی مورد نظر از سوی این فعالان می شد)؛ ناکارآمدی داخلی و سوء مدیریت در ایران؛ سایر محدودیت ها از جمله اقدامات تقابلی فائق علیه کشورمان.

۱. نک: پیوست پنجم (ترجمه نامه های ارسالی وزیر امور خارجه به هماهنگ کننده برجام در دوره اوباما).

2. Visa Waiver Program Improvement and Terrorist Travel Prevention Act of 2015

3. Iran Sanctions Act (ISA)

۴. نک: پیوست ششم (ترجمه نامه های ارسالی وزیر امور خارجه به هماهنگ کننده برجام در دوره ترامپ تا زمان خروج آمریکا از برجام).

5. Iran Nuclear Agreement Review Act of 2015 (INARA)

6. Countering America's Adversaries Through Sanctions Act (CAATSA)

۴- خروج آمریکا از برجام

علاوه بر این که هدف برجام حل اختلافات گسترده بین ایران و آمریکا نبود و لذا بسیاری از تعارضات بین دو کشور باقی مانده بود، گروه زیادی از سیاسیون در آمریکا و تعدادی از کشورهای منطقه به جد اعتقاد داشتند که داده‌ها و ستانده‌های آمریکا حتی در همان حوزه محدود هسته‌ای متناسب با دستاوردهای راهبردی آن کشور در قطعنامه‌های لغو شده شورای امنیت و قدرت ایالات متحده نبوده و به عبارت ساده‌تر آمریکا در این معامله دچار خسران شده و ایران کلاه بزرگی بر سر آمریکا گذاشته است.^۱ لذا در مبارزات انتخاباتی سال ۲۰۱۶م، در آمریکا، حزب جمهوری خواه و به ویژه شخص ترامپ، برجام را به عنوان یک ننگ تاریخی برای آمریکا قلمداد نموده و خواستار برهم ریختن آن شده بود. پس از پیروزی و اشغال کاخ سفید، ترامپ به مدت ۱۵ ماه تمام تلاش خود را به کار بست بلکه بتواند بدون خروج از برجام و تحمل هزینه‌های سیاسی آن تحریم‌های قابل توجهی علیه ایران وضع کند.^۲ اما مذاکره کنندگان ایران با هدایت مقام معظم رهبری توانسته بودند در برجام همه مسیرها برای تصویب تحریم‌های جدید علیه ایران را سد سازند. لذا دولت آمریکا ناگزیر شد برای پیشبرد سیاست فشار حداکثری خود، از برجام به شکل غیرقانونی خارج شود. خروج آمریکا از برجام - به جای تلاش برای سوءاستفاده از سازوکار حل اختلافات مندرج در بندهای ۳۶ و ۳۷ برجام و نیز مواد ۱۱ و ۱۲ قطعنامه ۲۲۳۱ - بیانگر استحکام برجام و بی‌پایگی تبلیغات دولت اوباما مبنی بر امکان بازگرداندن فوری تحریم‌های شورای امنیت بود؛ سازوکاری که از سوی غربی‌ها با سوءنیت به اسنپ‌بک موسوم شده است.^۳ همانگونه که در صفحات بعد نشان داده خواهد شد، این واقعیت در تابستان ۱۳۹۹ش، با دیپلماسی هوشمندانه و فعال جمهوری اسلامی ایران در عمل نیز ثابت گردید.

لذا با توجه به باور دولت ترامپ مبنی بر مضر بودن برجام برای منافع آمریکا و هم‌پیمانانش^۴، توهم القا شده به ترامپ مبنی بر آسیب‌پذیری بنیادهای جمهوری اسلامی در برابر تحریم‌ها و نهایتاً ناتوانی ترامپ در برهم زدن برجام به هزینه ایران و یا تحمیل تحریم‌های جدی با حفظ برجام، رئیس‌جمهور آمریکا ضمن اعلام خروج از برجام، کلیه تحریم‌هایی که وفق برجام رفع شده بود را مجدداً بازگرداند و در چندین نوبت، تحریم‌های دیگری نیز بر آن افزود. ترامپ همچنین به بسیاری از اشخاص و نهادهای رفع تحریم شده در برجام، برچسب‌های جدید تحریمی نیز الصاق نموده و تمام توان دولتش را برای یک جنگ

۱. در این زمینه به‌عنوان مثال نک به اظهارات ترامپ

<https://trumpwhitehouse.archives.gov/briefings-statements/remarks-president-trump-iran>

نیز نظر نتانیاهاو:

<https://www.bbc.com/news/av/world-middle-east-24866004>

نیز مصاحبه فایوس:

Sucker's Deal (<https://www.ynetnews.com/articles/0.7340.L-4451241.00.html>)

و یا سخنرانی نتانیاهاو در کنگره آمریکا در روز سه‌شنبه ۱۳۹۳/۱۲/۱۲ش.

۲. نک: سخنرانی کریستوفر فورد معاون وزیر خارجه آمریکا با عنوان: «منطق راهبردی سیاست آمریکا در قبال ایران» در تاریخ ۲۶ سپتامبر ۲۰۱۹ در موسسه VCDNP در شهر وین.

<https://vcdnp.org/the-strategic-logic-of-us-iran-policy-a-seminar-by-the-us-assistant-secretary-of-state-dr-christopher-ford/>

۳. دولت اوباما در برابر این سؤال قرار داشت که چرا دستاورد بیش از سه دهه تلاش آمریکا و رژیم صهیونیستی در امنیتی‌سازی ایران از طریق قراردادن ایران تحت فصل هفتم منشور ملل متحد را با توافق برجام که حداکثر ۱۰ سال محدودیت‌هایی بر ایران وارد می‌کند از دست داده است. برای پاسخ به این چالش، دولت اوباما از طریق سازوکار تبلیغاتی گسترده‌ای که به نام Echo Chamber یا اتاق پژواک معروف شد و با تولید گزاره‌های نادرستی در قالب Fact Sheet یا گزاره برگ و واقعیات سند برجام و قطعنامه ۲۲۳۱ را به صورت دلخواه معماری و ارائه داد. از آن جمله به سازوکار بازگشت‌پذیری به شرایط قبل از برجام برای همه طرف‌ها، عنوان Snapback یا مکانیزم ماشه که در هیچ جای برجام و یا قطعنامه ۲۲۳۱ چنین کلمه‌ای وجود ندارد را استفاده کرد تا ادعا کند هر زمان که آمریکا بخواهد، می‌تواند حتی بدون هیچ دلیلی تمامی قطعنامه‌های فصل هفتمی قبلی را مجدداً احیا نماید. این تبلیغات تا آنجا در جامعه آمریکا گسترش داشت که حتی پمپئو و ترامپ نیز در ادعاهای خود برای بازگرداندن تحریم‌ها در تابستان ۱۳۹۹ به‌جای استناد به قطعنامه و برجام به بیانات کروی و اوباما استناد می‌کردند.

۴. به ویژه رژیم صهیونیستی که از ابتدا مخالف برجام بود و نتانیاهاو بیشترین تلاش را در زمان اوباما و دوران ترامپ برای نابودی برجام به کار بسته بود.

تمام عیار اقتصادی علیه ایران به کار گرفت.

وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران بلافاصله اقدامات خود را آغاز کرده و علاوه بر رایزنی‌های مستمر با طرف‌های مختلف، اعتراض رسمی کشور را در قالب نامه‌هایی از سوی وزیر امور خارجه به طرف‌های ذی‌ربط اعلام و مواضع جمهوری اسلامی ایران را تبیین نمود که این مواضع و مکاتبات، زمینه‌های سیاسی و حقوقی لازم برای گام‌های عملی کاهش تعهدات هسته‌ای به شکلی که با حداقل تبعات بین‌المللی مواجه شود را فراهم نمود.^۱

- نامه مورخ ۲۰ اردیبهشت ۱۳۹۷ش، خطاب به هماهنگ‌کننده برجام پیرامون خروج آمریکا از برجام.
- نامه مورخ ۲۰ اردیبهشت ۱۳۹۷ش، به دبیر کل ملل متحد پیرامون خروج آمریکا از برجام.
- نامه مورخ ۲ خرداد ۱۳۹۷ش، خطاب به وزرای امور خارجه کشورهای مختلف متعاقب خروج ایالات متحده از برجام.
- نامه مورخ ۲۷ خرداد ۱۳۹۷ش، خطاب به هماهنگ‌کننده کمیسیون مشترک برجام پیرامون درخواست برای تشکیل اجلاس وزرای خارجه کمیسیون مشترک طبق مفاد ماده ۳۶.
- پاسخ به سخنرانی پمپئو: «آمریکا باید دکرترین تهدید را کنار بگذارد»، مندرج در روزنامه Iran Daily و ترجمه در روزنامه اطلاعات ۳۱ خرداد ۱۳۹۷ش،
- نامه ۲۸ مرداد ۱۳۹۷ش، خطاب به کمیسر عالی حقوق بشر پیرامون آثار تحریم‌های غیرقانونی بر حقوق بشر ملت ایران.
- نامه مورخ ۲۱ فروردین ۱۳۹۸ش، به دبیر کل ملل متحد پیرامون اقدام ایالات متحده در قراردادن سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در فهرست گروه‌های تروریستی.
- نامه مورخ ۲۶ فروردین ۱۳۹۸ش، به وزرای امور خارجه کشورهای مختلف پیرامون اقدام ایالات متحده در قراردادن سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در فهرست گروه‌های تروریستی.

۵- تعهدات و اقدامات کم‌نتیجه اروپا پس از خروج آمریکا

طرف‌های برجام پس از آنکه تلاش‌هایشان برای جلوگیری از خروج آمریکا از برجام بی‌نتیجه ماند و این کشور از برجام خارج شد، ضمن درخواست در عالی‌ترین سطوح از جمهوری اسلامی ایران برای خویشتنداری و تداوم اجرای برجام، نسبت به خروج آمریکا واکنش نشان داده و نیز متعهد شدند از طریق اتخاذ تدابیر مختلف، تداوم انتفاع اقتصادی ایران از برجام به رغم خروج آمریکا را حفظ کنند. برخی از این اقدامات و واکنش‌ها^۲ (که البته در عمل منجر به نتیجه نشده و نهایتاً کشور را ناگزیر از کاهش اجرای تعهدات هسته‌ای خود کرد) به شرح زیر است:

- ۱۸ اردیبهشت ۱۳۹۷ش: متعاقب خروج آمریکا، نخست وزیر انگلیس، صدراعظم آلمان و رئیس جمهور فرانسه، طی بیانیه‌ای تعهد خود را به حفظ برجام اعلام کردند. فدریکا موگرینی مسئول سیاست خارجی اتحادیه اروپا نیز طی بیانیه‌ای اظهار داشت تا زمانی که ایران به تعهدات مربوط به هسته‌ای خود ادامه دهد، اتحادیه اروپا به برجام متعهد خواهد بود.
- ۲۵ اردیبهشت ۱۳۹۷ش: نماینده عالی اتحادیه اروپا، فدریکا موگرینی با وزرای خارجه سه کشور اروپایی فرانسه، آلمان و انگلستان و ایران طی دو جلسه جداگانه دیدار و در مورد اقدامات هماهنگ در واکنش به نقض برجام توسط ایالات متحده گفتگو کرد و تصمیم گرفته شد گفتگوهای فشرده کارشناسی را جهت اتخاذ راه‌حل‌های

۱. نک: پیوست هفتم (نامه‌های وزیر امور خارجه پس از خروج آمریکا از برجام).

۲. نک: پیوست هشتم (بیانیه‌های اصلی اتحادیه اروپا و اعضای باقی‌مانده برجام).

عملی در دستور کار قرار دهند.

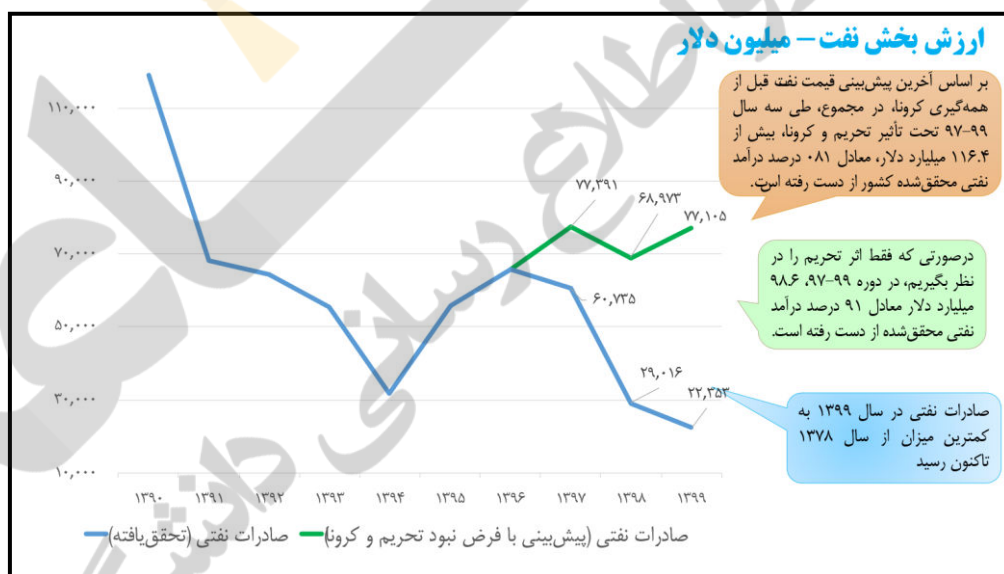
- ۲۷ اردیبهشت ۱۳۹۷ش: کمیسیون اروپا در صوفیه بلغارستان تشکیل جلسه داد و اعلام کرد که «قانون انسداد» را تصویب می کند تا شرکت ها و دادگاه های اروپایی از پایبندی به تحریم های ایالات متحده علیه ایران منع شوند.
- ۱۶ خرداد ۱۳۹۷ش: کمیسیون اروپا قانون انسداد را به منظور مقابله با تحریم های فراسرزمینی ایالات متحده علیه ایران به روزرسانی کرد. به روزرسانی اعطای وام خارجی بانک سرمایه گذاری اروپا^۱ برای واجد شرایط کردن ایران در مورد فعالیت های سرمایه گذاری توسط بانک از دیگر اقدامات اروپایی ها بود. در بیانیه مطبوعاتی کمیسیون اروپا چنین آمده است: «این اقدامات به منظور کمک به حفظ منافع شرکت های اتحادیه اروپا که در ایران سرمایه گذاری می کنند و نشان دادن تعهدات اتحادیه اروپا به برنامه جامع اقدام مشترک است».
- ۱۵ تیر ۱۳۹۷ش: کمیسیون مشترک برجام در سطح وزرا در وین تشکیل جلسه داد و بیانیه ای را در مورد «راه پیش رو برای اطمینان از تداوم اجرای برجام در تمام جنبه های آن پس از خروج ایالات متحده از توافق» صادر کرد. در این بیانیه اعضای برجام، ۱۱ تعهد در سه حوزه مالی - بانکی، حمل و نقل و انرژی به ایران دادند تا در برجام باقی بماند.
- ۲۵ تیر ۱۳۹۷ش: فدریکا موگرینی، مسئول سیاست خارجی اتحادیه اروپا طی یک کنفرانس مطبوعاتی تأیید کرد ایالات متحده درخواست فرانسه، آلمان، انگلیس و اتحادیه اروپا را برای معاف کردن نهادهای اروپایی فعال در ایران از تحریم های ایالات متحده رد کرده است.
- ۱۵ مرداد ۱۳۹۷ش: در بیانیه ای مشترک، اتحادیه اروپا و وزیران خارجه فرانسه، آلمان و انگلیس اعلام کردند «عمیقاً از تحمیل مجدد تحریم ها توسط ایالات متحده متأسف هستند» و مصمم هستند که از «منافع اقتصادی شرکت های اروپایی فعال در ایران» که مطابق با حقوق اتحادیه اروپا و قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت سازمان ملل متحد با ایران تجارت کنند، محافظت نمایند. آنها همچنین «مجدداً تأکید کردند که حفظ برجام مسئله ای مربوط به اجرای توافق نامه های بین المللی و یک مسئله امنیت بین المللی» است.
- ۳۱ مرداد ۱۳۹۷ش: انگلستان پذیرفت به عنوان رئیس مشترک کارگروه اراک (به همراه چین) نقش بیشتری در کمک به طراحی مجدد راکتور آب سنگین اراک برعهده بگیرد؛ وظیفه ای که ایالات متحده تحت برجام به آن متعهد شده بود.
- ۲ مهر ۱۳۹۷ش: وزرای خارجه ایران، چین، فرانسه، آلمان، روسیه، انگلستان و مسئول سیاست خارجی اتحادیه اروپا فدریکا موگرینی در نیویورک دیدار کردند و در مورد اجرای برجام گفتگو کردند. اعضای برجام تصمیم گرفتند «برای تسهیل پرداخت های مربوط به صادرات ایران (از جمله نفت) و واردات، یک کانال ویژه ایجاد کنند» که به کارگزاران اقتصادی که به دنبال تجارت مشروع با ایران هستند، کمک و اطمینان خاطر می بخشد.
- ۵ و ۶ آذر ۱۳۹۷ش: مقامات اتحادیه اروپا و ایران برای سومین بار اجلاس سطح بالا در زمینه همکاری های هسته ای و بین المللی در بروکسل دیدار کردند. اتحادیه اروپا و ایران پروژه های همکاری هسته ای گذشته را بررسی و درباره تغییرات مداوم راکتور اراک و تبدیل تأسیسات فردو به یک سایت تحقیقاتی گفتگو کردند.
- ۱۱ بهمن ۱۳۹۷ش: آلمان، فرانسه و انگلیس برای تسهیل معاملات تحت تحریم آمریکا با ایران «کانال ویژه ای» تأسیس کردند که «ابزار حمایت از مبادلات تجاری - موسوم به اینستکس^۲» نامیده شد.

1. European Investment Bank (EIB)

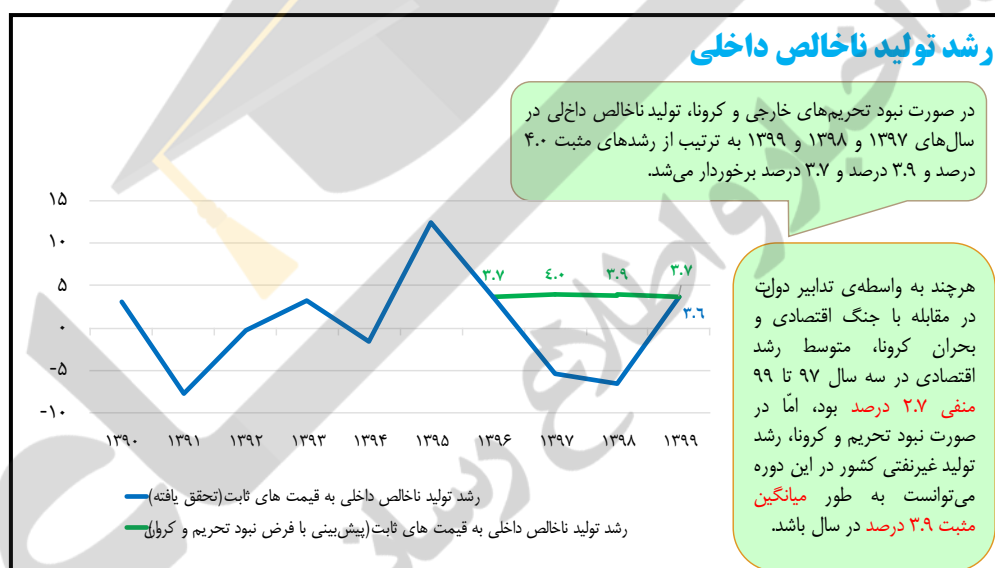
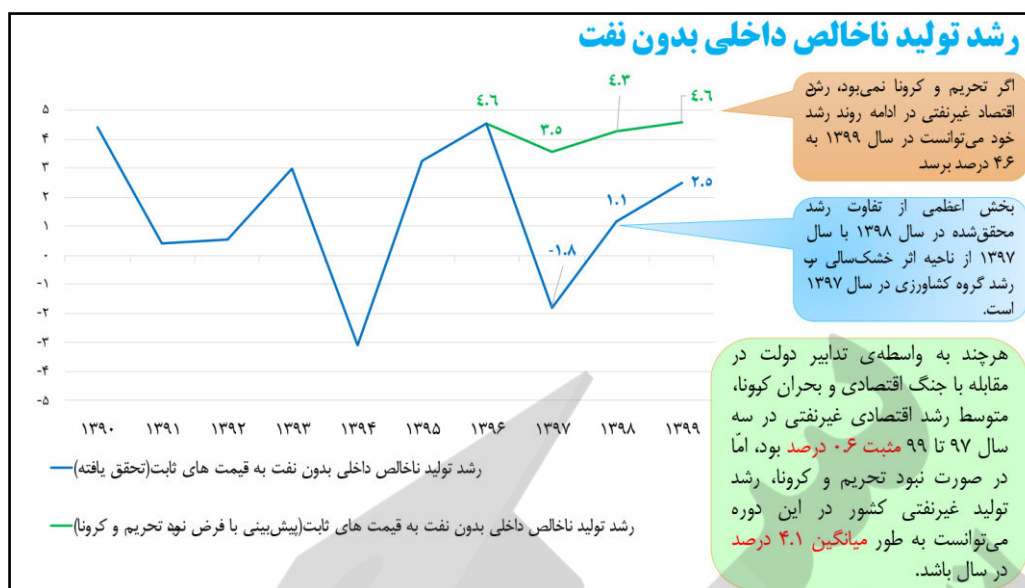
2. Instrument in Support of Trade Exchanges (INSTEX)

۶- جنگ تمام عیار اقتصادی دولت آمریکا علیه مردم ایران

دولت آمریکا پس از خروج از برجام و وضع مجدد تحریم‌ها به شکلی بی‌مانند و با بهره‌گیری از تمامی ظرفیت‌های خود و با اختصاص دادن تعداد بی‌سابقه‌ای از پرسنل متخصص در چند وزارتخانه این کشور - از جمله وزارت امور خارجه و خزانه داری - به مسئله ایران، در جهت رعایت حداکثری تحریم‌ها از سوی همگان کوشید و در این راه حتی از مراجعه حضوری نمایندگان خود به تک‌تک اشخاص و شرکت‌هایی که سابقه همکاری با ایران را داشتند و تهدید و ارباب آنان کوتاهی نکرد. انسداد مسیرهای ارتباطی بخش‌های مالی، اعمال محدودیت شدید بر انتقال و پرداخت بین‌المللی پول علیه اتباع و شرکت‌های ایرانی، اعمال محدودیت شدید بر سرمایه‌گذاری مالی و بازار بیمه بین‌المللی علیه اتباع و شرکت‌های ایرانی و مسدود شدن اموال و منابع مالی اتباع و شرکت‌های ایرانی در خارج از کشور در نقل و انتقالات پولی و مالی حتی در حوزه غذا و دارو علیرغم تبلیغات و ادعاهای دولت آمریکا انسداد ایجاد کرد. کاهش شدید صادرات نفت و فرآورده و فرار سرمایه از حوزه انرژی از مهمترین عواقب فشارهای غیرقانونی آمریکا بر بخش انرژی کشور بود. لغو قراردادهای خرید هواپیماهای مسافربری، ایجاد موانع جدی در برابر فعالیت ناوگان خطوط هوایی ایرانی در خارج از کشور، خروج شرکت‌های بین‌المللی کشتی‌رانی از ایران و اعمال محدودیت شدید در برابر فعالیت ناوگان دریایی و بنادر ایران از مهمترین آثار جنگ اقتصادی آمریکا در حوزه حمل و نقل است. خروج شرکت‌های بین‌المللی خودروسازی از ایران، افزایش قیمت خودرو و عقب‌ماندن روند برنامه‌ریزی شده توسعه کمی و کیفی صنعت خودروسازی داخلی از مهمترین عواقب تحریم‌های آمریکا علیه بخش خودرو به شمار می‌رود.

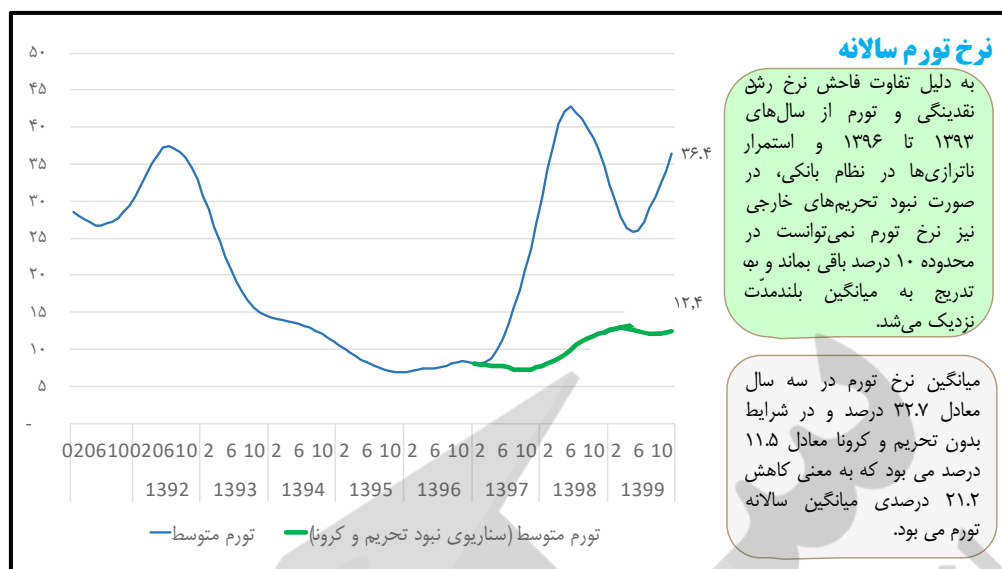

خروج ایالات متحده از برجام و وضع تحریم‌های شدید علیه کشور باعث توقف روند رشد اقتصاد کشور شد. منفی شدن رشد اقتصاد کشور، کاهش بسیار شدید ارزش پول ملی، افزایش شدید تورم، کاهش شدید روند جذب سرمایه‌گذاری خارجی و خروج سرمایه از ایران خسارات جدی به اقتصاد کشور و کیفیت زندگی در ایران از منظر شاخص‌های اقتصادی، اجتماعی و بهداشتی گردید.

افزایش هزینه های خانوار به ویژه در خصوص خانواده های کم برخوردار و کارگر، تعطیلی مراکز تولیدی، صنعتی و افزایش نرخ بیکاری و افزایش شدید قیمت مسکن نشان دهنده این واقعیت بود که هدف تحریم های ایالات متحده تنبیه جمعی و فشار غیرقانونی بر شهروندان عادی و به ویژه ضعیف ترین طبقات اجتماعی برای دستیابی به اهداف نامشروع سیاسی رژیم ترامپ بود که طبق تعریف متداول جهانی، تروریسم - «تروریسم اقتصادی» - به شمار می آید. هم زمان، هدف گیری صنعت داروسازی و خدمات درمانی کشور توسط تحریم های ایالات متحده مصداق بارز تروریسم - «تروریسم درمانی» - از سوی ایالات متحده است که عدم دسترسی به تراکشن های مالی برای تهیه ملزومات پزشکی و درمانی مورد نیاز کشور، کمبود دارو و بالا رفتن نرخ تلفات بیماری های خاص در کشور، عدم امکان بهره برداری از امکانات جهانی برای مقابله با همه گیری کرونا و اختلال اساسی در تأمین واکسن کرونا نتایج مستقیم و عامدانه سیاست فشار حداکثری ایالات متحده است که به رغم تغییر دولت ایالات متحده کماکان ادامه دارد. دولت جمهوری اسلامی ایران از طریق مراجع حقوقی و سیاسی بین المللی این موضوع را پیگیری نموده است.^۱

۱. به عنوان یک نمونه نک: پیوست نهم (ترجمه نامه وزیر امور خارجه به دبیر کل ملل متحد).

۷- استفاده از سازوکار بند ۳۶ برجام برای حل و فصل اختلافات و کاهش تعهدات هسته‌ای

نظر به قصور و ناتوانی اعضای باقی‌مانده برجام به ویژه طرف‌های اروپایی برجام در عمل به تعهدات خود ذیل برجام و تعهدات پس از خروج آمریکا، و عدم انتفاع اقتصادی ایران از رفع تحریم‌های برجامی، جمهوری اسلامی ایران این امر را مصداق نقض اساسی تعهدات برجامی اعلام کرده و فرآیند حل و فصل اختلافات (بند ۳۶) را که قبلاً علیه آمریکا فعال کرده بود، علیه اعضای اروپایی برجام نیز به کار انداخت. در این ارتباط، وزیر امور خارجه مکاتبات رسمی زیر را صورت داده است:

- نامه مورخ ۳۰ مرداد ۱۳۹۷ش، خطاب به هماهنگ‌کننده برجام ذیل بند ۳۶ برجام پیرامون قصور ۱+۴ در اجرای تعهدات خود در جلسات ۲۵ مه و ۶ ژوئیه.
 - نامه مورخ ۱۵ آبان ۱۳۹۷ش، خطاب به هماهنگ‌کننده برجام پیرامون تکمیل کلیه مراحل حل و فصل اختلاف و شروع اقدامات جبرانی ذیل بند ۳۶ برجام.
 - نامه مورخ ۱۸ فروردین ۱۳۹۸ش، خطاب به هماهنگ‌کننده برجام ذیل بند ۳۶ برجام پیرامون نقض اساسی سه کشور اروپایی و اتحادیه اروپا به دلیل مشارکت در تصویب بیانیه ۱۷ فروردین گروه هفت.
- بدین ترتیب جمهوری اسلامی ایران در یک دوره یک‌ساله با خویشتنداری در قبال خروج آمریکا از برجام و بازگشت تحریم‌های ظالمانه این کشور و عملی نشدن تعهدات سایر طرف‌های برجام که در بیانیه دو اجلاس وزرا و چند جلسه کمیسیون مشترک برجام بدانها تصریح شده بود، روند پیش‌بینی شده در بند ۳۶ برجام را به صورت کامل و بدون دادن هرگونه بهانه‌ای برای استفاده طرف مقابل از سازوکار بندهای ۳۶ و ۳۷ برجام و مواد ۱۱ و ۱۲ قطعنامه ۲۲۳۱ طی نمود و کلیه موارد را در نامه‌های رسمی به هماهنگ‌کننده برجام ثبت کرد. پس از طی هوشمندانه و حساب‌شده این مراحل، در اردیبهشت سال ۱۳۹۸ش، ایران تصمیم گرفت از حقوق خود وفق مواد ۲۶ و ۳۶ برجام استفاده کرده و در قالب گام‌هایی تدریجی و حساب‌شده، اجرای تعهدات هسته‌ای خود را کاهش دهد. در این مسیر، به تدریج و در قالب پنج گام، جمهوری اسلامی ایران پایبندی خود به تعهدات هسته‌ای را کاهش داده و در گام پنجم در تاریخ ۱۵ دی ۱۳۹۸ش، تمامی محدودیت‌های هسته‌ای را متوقف نمود و اعلام داشت از آن پس بدون توجه به سقف‌ها و محدودیت‌های تعیین شده در

برجام، اقدامات هسته‌ای خود را صرفاً بر اساس نیازهای خود و وفق سیاست‌های داخلی تنظیم و اجرایی خواهد کرد. در این مدت، جمهوری اسلامی ایران کماکان به اجرای بخش‌هایی از تعهدات خود که به شفافیت برنامه صلح‌آمیز هسته‌ای کشور مربوط می‌شدند، از قبیل اجرای داوطلبانه پروتکل الحاقی، ادامه داد^۱.

- نامه مورخ ۱۸ اردیبهشت ۱۳۹۸ ش، رئیس جمهور روحانی خطاب به سران ۱+۴ پیرامون تکمیل مراحل حل و فصل اختلافات و شروع اقدامات جبرانی توسط ایران ذیل ماده ۳۶ برجام.
- نامه مورخ ۱۸ اردیبهشت ۱۳۹۸ ش، خطاب به هماهنگ‌کننده برجام در خصوص آغاز گام‌های کاهش پایبندی به تعهدات هسته‌ای.
- نامه به هماهنگ‌کننده برجام مورخ ۴ تیر ۱۳۹۸ ش، در پاسخ به دمارش سفرای سه کشور اروپایی در تاریخ ۳۱ خرداد ۱۳۹۸ ش.
- نامه به هماهنگ‌کننده برجام مورخ ۱۶ مرداد ۱۳۹۸ ش، پیرامون گام دوم جمهوری اسلامی ایران بر اساس ماده ۳۶.
- نامه مورخ ۲۶ مرداد ۱۳۹۸ ش، خطاب به هماهنگ‌کننده برجام پیرامون موارد نقض اساسی اتحادیه اروپا و سه کشور اروپایی ذیل بند ۳۶ برجام.
- نامه مورخ ۱۴ شهریور ۱۳۹۸ ش، به هماهنگ‌کننده کمیسیون مشترک برجام پیرامون گام سوم ایران ذیل ماده ۳۶ برجام.
- نامه مورخ ۱۱ مهر ۱۳۹۸ ش، خطاب به هماهنگ‌کننده کمیسیون مشترک فرجام پیرامون نقض اساسی برجام در بیانیه مشترک سران سه کشور.
- نامه مورخ ۹ بهمن ۱۳۹۸ ش، خطاب به هماهنگ‌کننده کمیسیون مشترک برجام در رد نامه مورخ ۲۴ دی ۱۳۹۸ ش، سه کشور اروپایی مبتنی بر ادعای شروع روند حل اختلافات ذیل ماده ۳۶ برجام.
- نامه مورخ ۲۰ اسفند ۱۳۹۸ ش، خطاب به هماهنگ‌کننده کمیسیون مشترک برجام پیرامون تکمیل روند بند ۳۶ برجام توسط ایران و غیرقابل قبول بودن توسل سه کشور اروپایی به سازوکار حل اختلاف.
- نامه مورخ ۲۹ خرداد ۱۳۹۹ ش، خطاب به هماهنگ‌کننده کمیسیون مشترک برجام پیرامون تبعات تصمیم ایالات متحده برای توقف معافیت‌های هسته‌ای.
- نامه مورخ ۱۲ تیر ۱۳۹۹ ش، خطاب به هماهنگ‌کننده کمیسیون مشترک برجام تحت ماده ۳۶ پیرامون موارد نقض اساسی برجام توسط سه کشور اروپایی.

دیپلماسی دقیق و هوشمندانه، کوشش شبانه‌روزی و مکاتبات، سخنرانی‌ها و بیانیه‌های دقیق حقوقی جمهوری اسلامی ایران در این دوره مانع سوءاستفاده آمریکا و متحدانش از سازوکار حل و فصل اختلافات و بازگرداندن قطعه‌نامه‌های فصل هفتمی شورای امنیت شده و به شکست پروژه صهیونیستی بازامنیتی سازی ایران که با سندسازی توسط نتانیا‌هو و فشار حداکثری توسط ترامپ طراحی شده بود انجامید.

۸- گام‌های پنج‌گانه ایران در کاهش تعهدات هسته‌ای

گام اول (۱۸ اردیبهشت ۱۳۹۸ ش - ۸ مه ۲۰۱۹ م): عدم پایبندی به محدودیت‌های مربوط به نگهداری ذخایر اورانیوم غنی‌شده (بند ۷ متن اصلی برجام و بند ۵۶ و متعاقباً بندهای ۵۷-۶۰ ضمیمه اول برجام) و آب سنگین (بند ۱۰ متن اصلی برجام و بند ۱۴ ضمیمه اول برجام)

بعد از اجرای برجام، ظرفیت بالفعل غنی‌سازی کشور در مجتمع نظنر حدود ۶۰۰۰ کیلوگرم در سال و در مجتمع فردو حدود

۱. نک: پیوست یازدهم (گوشه‌ای از اسناد کشف رسمی در این دوره).

۱۲۰۰ کیلوگرم در سال بود که جهت رعایت سقف ۳۰۰ کیلوگرم، برنامه غنی سازی به نحوی تغییر داده شد تا ضمن استفاده حداکثری از ظرفیت موجود، این محدودیت برجامی نیز رعایت شود. با ابلاغ دستور عدم پایبندی به سقف موجودی اورانیوم کشور، میزان تولید افزایش پیدا کرد و در تاریخ ۱۰/۰۴/۱۳۹۸ ش، موجودی اورانیوم غنی شده کشور از سقف ۳۰۰ کیلوگرم عبور کرد و امروز به نزدیک به ۳۰۰۰ کیلو رسیده است.

کارخانه آب سنگین در زمان ابلاغ دستور عدم پایبندی به سقف ۱۳۰ تن، در مرحله تعمیرات بوده که با ابلاغ به سازمان در تاریخ ۲۴/۰۲/۱۳۹۸ ش، مرحله تعمیرات سریع تر به پایان رسید و کارخانه مجدداً با حداکثر تولید آغاز به تولید کرد. از آن تاریخ در دو گزارش مدیرکل آژانس در تاریخ ۱۴ اسفند ۱۳۹۸ ش و ۱۶ خرداد ۱۳۹۹ ش، میزان ذخایر آب سنگین ایران از سقف مقرر ذیل برجام حدود دو تن بیشتر بوده است که نشان می دهد ایران خود را به سقف تعیین شده پایبند ندانسته است. با این حال طی سه گزارش مدیرکل از تاریخ ۱۳ مهر الی ۵ اسفند ۱۳۹۹ ش، میزان ذخایر آب سنگین ایران به دلایلی از قبیل صادرات و نیز مصارف داخلی به زیر سقف تعیین شده در برجام بازگشت. در گزارش ۱۰ خرداد ۱۴۰۰ ش، به سبب عدم ارائه اطلاعات به آژانس در این خصوص میزان ذخایر آب سنگین ایران مشخص نشده است.

گام دوم (۱۴ تیر ۱۳۹۸ ش - ۵ جولای ۲۰۱۹ م): عدم پایبندی به محدودیت های مربوط به سطح غنی سازی اورانیوم (بند ۵ متن اصلی برجام و بند ۲۸ ضمیمه اول برجام) و اقدامات مربوط به نوین سازی راکتور آب سنگین اراک

بعد از برجام فرایندهای غنی سازی به نحوی تنظیم شده بود تا نهایتاً محصول خروجی به غنای بیش از ۳.۶۷ درصد نرسد که بلافاصله پس از ابلاغ دستور عدم پایبندی به سطح غنی سازی در تاریخ ۱۴/۰۴/۱۳۹۸ ش، غنای محصول به حدود ۴.۵ درصد افزایش داده شد. هم اکنون زنجیره ها در حالت تولید حداکثری با غنای بیش از ۶۰ درصد هستند.

درخصوص راکتور اراک مقرر شد در صورت عدم همکاری طرف مقابل اقدامات مقتضی انجام پذیرد. پس از برجام و با توجه به پدید آمدن فرصت مجدد برای طراحی ایمن تر، پیشرفته تر، بهینه تر و با قابلیت حداکثری ساخت در داخل کشور و با استفاده از تجربیات قبلی در اراک و سایر پروژه ها توسط هیئت تقویت شده باز طراحی و نیز استفاده از مشاوره کشورهای صاحب تکنولوژی مثل چین، روسیه و آلمان طراحی مجدد راکتور ۲۰ مگاواتی از سال ۱۳۹۵ ش، در دستور کار قرار گرفت. در حال حاضر ایران رأساً امکان بهره برداری از این پروژه را ظرف مدت کوتاهی دارد با این حال همچنان با طرف چینی در این مورد همکاری می کند.

گام سوم (۱۵ شهریور ۱۳۹۸ ش - ۶ سپتامبر ۲۰۱۹ م): گسترش و شتاب بخشی به فعالیت های تحقیق و توسعه هسته ای بر اساس نیازهای فنی بدون رعایت تعهدات برجامی (بند ۳ متن اصلی برجام)

پس از ابلاغ دستور گسترش و شتاب بخشی به فعالیت های تحقیق و توسعه هسته ای کشور بدون رعایت تعهدات برجامی، اقدامات زیر در زمینه تحقیق و توسعه روی انواع ماشین های سانتریفیوژ انجام گرفته و یا در حال انجام است:

- پیشتر غنی سازی کشور فقط توسط ماشین نسل اول IR-1 صورت می گرفته و محصول و پسمان سایر ماشین های نسل جدید دوباره مخلوط می شده اند. پس از ابلاغ گام سوم برای اولین بار اختلاط محصول و پسمان تولیدی ماشین های نسل جدید متوقف شده و از آنها به منظور جمع آوری محصول غنی سازی استفاده می شود. با برگرداندن دو زنجیره ۱۶۴ ماشین IR-4 و IR-2m بر این تولید افزوده شده و همزمان با این اقدام کلیه آزمایش ها و آزمایش های باقیمانده مرتبط با محصول این ماشین ها در اسرع وقت به اتمام رسید. در حال حاضر ۱۸ ماشین IR-1 و ۳۲ ماشین IR-2m در خطوط تحقیق و توسعه نصب هستند.
- در روند تکوین ماشین سانتریفیوژ IR-6 به عنوان یکی از مهم ترین ماشین های سانتریفیوژ کشور در سال های آتی، انجام برخی آزمایش ها در زمان کوتاه تر در دستور کار قرار گرفت به طوری که گازدهی و آزمایش

- زنجیره‌های ۲۰ ماشین و ۳۰ ماشین آن آغاز شده است.
- راه‌اندازی و گازدهی یک زنجیره میانی ۲۰ ماشین‌های سانتریفیوژ IR-4 و IR-2m به منظور آزمایش آغاز شده است.
- آزمایش و گازدهی ماشین‌های زیربحرانی IR-6s مجدداً شروع شده و زنجیره ۲۰ ماشین آن راه‌اندازی و گازدهی شد.
- آزمایش و گازدهی ماشین IR-5 (دارای ۳ بیلوز) در قالب یک زنجیره ۱۰ ماشین آن انجام شده است. قابل ذکر است این آزمایش‌ها در روند تحقیق و توسعه ماشین IR-8 اثر مثبت خواهد داشت.
- ماشین‌های سانتریفیوژ جدید IR-9، IRs، IR-7، IR-8B و IR-8s نصب شدند. (این ماشین‌ها در نتیجه تحقیق و توسعه پس از برجام تولید شده‌اند).
- سه ماشین IR-8 با موفقیت نصب، راه‌اندازی و گازدهی شده است. (بند ۶۳ ضمیمه اول برجام).
- افزایش تعداد ماشین‌های نسل جدید تحقیق و توسعه از حدود ۵۰ ماشین قبل از برجام به حدود ۵۰۰ ماشین پس از اجرای گام سوم کاهش تعهدات برجامی - حدود ده برابر.

گام چهارم (۱۵ آبان ۱۳۹۸ ش - ۶ نوامبر ۲۰۱۹م): تزریق گاز به سانتریفیوژهای سایت فردو (بند شش متن اصلی برجام و بندهای ۴۴ تا ۴۹ ضمیمه اول برجام)

در برجام مقرر شد که به ۱۰۴۴ سانتریفیوژ در فردو گاز تزریق نشود. در گام چهارم، تزریق گاز به سانتریفیوژها در تأسیسات هسته‌ای فردو آغاز شد و فردو مجدداً به یک مرکز غنی‌سازی مبدل گردید.

گام پنجم (۱۵ دی ۱۳۹۸ ش - ۵ ژانویه ۲۰۲۰م): گام نهایی و توقف آخرین محدودیت‌های عملیاتی ایران در برجام در حوزه عملیاتی (شامل ظرفیت غنی‌سازی، درصد غنی‌سازی، میزان مواد غنی شده، و تحقیق و توسعه)

جمهوری اسلامی ایران در گام پنجم کاهش تعهدات خود، آخرین مورد کلیدی از محدودیت‌های عملیاتی خود در برجام، یعنی «محدودیت در تعداد سانتریفیوژها» را کنار گذاشت. با این گام کلیه محدودیت‌های برنامه هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران دیگر در حوزه عملیاتی (شامل ظرفیت غنی‌سازی، درصد غنی‌سازی، میزان مواد غنی شده، و تحقیق و توسعه) برداشته شد و پس از آن مقرر شد برنامه هسته‌ای ایران صرفاً بر اساس نیازهای فنی خود پیش برود.

۹- اجرای قانون «اقدام راهبردی برای لغو تحریم‌ها و صیانت از حقوق ملت ایران»

با تصویب قانون «اقدام راهبردی برای لغو تحریم‌ها و صیانت از حقوق ملت ایران» در تاریخ ۱۸ آذر ۱۳۹۹ ش، و لازم‌الاجرا شدن آن دولت جمهوری اسلامی ایران اقدامات دیگری در راستای کاهش تعهدات خود انجام داد. پس از تکمیل فرآیندهای لازم برای اعلام تصمیم کشور برای آغاز غنی‌سازی ۲۰ درصد به آژانس، در ۱۵ دی ماه سال ۱۳۹۹ ش، غنی‌سازی ۲۰ درصد آغاز و از شش آبشاری که به این کار اختصاص داده شده بود، اورانیوم ۲۰ درصد برداشت شد. آژانس بین‌المللی انرژی اتمی نیز در روز ۱۵ دی آغاز غنی‌سازی ۲۰ درصد در سایت فردو را اعلام کرد. تا کنون حدود ۱۲۹.۲ کیلوگرم از این محصول تولید شده است. در ۲۴ فرودین ۱۴۰۰ ش، غنی‌سازی ۶۰ درصدی برای اولین بار از سوی ایران آغاز شد که تا کنون ۸.۹ کیلوگرم با غنای ۶۰ درصد تولید شده است.

در اجرای قانون مجلس، هیچ‌گونه اطلاعاتی در مورد میزان ذخایر آب سنگین ایران و مقادیر صادر شده به خارج از کشور در اختیار آژانس قرار نگرفت به همین خاطر در گزارش مدیرکل به سبب عدم امکان راستی‌آزمایی این اطلاعات منعکس نشده است. همچنین علاوه بر ۵۰۶۰ سانتریفیوژ IR-1 مقرر ذیل برجام، بنا بر گزارش ۱۵ اسفند ۱۳۹۹ ش، مدیرکل

آژانس ۶۹۶ سانتریفیوژ IR-2m و ۱۷۴ سانتریفیوژ IR-4 فراتر از سقف تعیین شده در برجام در نظنر نصب شد. در گزارش ۱۰ خرداد ۱۴۰۰ش، مدیرکل به تعداد این سانتریفیوژها به سبب عدم دسترسی به اطلاعات اشاره نکرده است. بر اساس ماده شش قانون «اقدام راهبردی برای لغو تحریم‌ها و صیانت از حقوق ملت ایران» با توجه به اینکه ظرف دو ماه از تاریخ لازم‌الاجرا شدن قانون تحریم‌ها لغو نشد، دولت اجرای تعهدات فرایادمانی خود از جمله اجرای داوطلبانه پروتکل الحاقی را متوقف کرد. چند روز قبل از رسیدن به مقطع دو ماهه، نامه‌ای به آژانس بین‌المللی انرژی اتمی ارسال و مراتب را اعلام و بلافاصله در زمان مقرر اقدامات لازم را انجام شد. در چهارچوب قانون مصوب مجلس، ایران با آژانس بین‌المللی انرژی اتمی در تاریخ ۳ اسفند ۱۳۹۹ش، به تفاهم مشترکی در خصوص توقف تعهدات فرایادمانی ایران ذیل برجام دست یافتند که نتیجه این تفاهم در قالب بیانیه‌ای منتشر شد. در بیانیه دو طرف آمد که سازمان انرژی اتمی ایران به آژانس اطلاع داده است که از روز پنجم اسفند ۱۳۹۹ش، با هدف اجرای قانون مجلس ایران اقدامات داوطلبانه پیش‌بینی شده در برجام را متوقف می‌کند. مهلت ایران به آمریکا برای لغو تحریم‌ها ۳ اسفند ۱۳۹۹ش، تمام شد و طبق اعلام مقامات در تهران، ایران از ۵ اسفند ۱۳۹۹ش، پروتکل الحاقی و بازرسی سرزده بازرسان آژانس از مراکز هسته‌ای را متوقف خواهد کرد. در بیانیه آمده است که ایران و آژانس در عین حال توافق کرده‌اند که جمهوری اسلامی به اجرای کامل و بدون محدودیت توافقنامه پادمان جامع خود با آژانس بین‌المللی انرژی اتمی مانند گذشته ادامه خواهد داد. دو طرف همچنین درباره یک تفاهم‌نامه فنی موقت دو جانبه توافق کرده‌اند که به موجب آن مقرر شد دوربین‌های آژانس که بر اساس پروتکل الحاقی نصب شده‌اند به کار ضبط اطلاعات حداکثر تا سه ماه بعد ادامه دهند و اگر تحریم‌های آمریکا ظرف سه ماه به طور کامل لغو شد، ایران این اطلاعات را در اختیار آژانس می‌گذارد، در غیر این صورت اطلاعات برای همیشه پاک خواهد شد. مبنای این تفاهم، تسهیل مذاکرات سیاسی و کمک به موفقیت آن در جهت مختصات مدنظر کشور بود و الزامی برای ایران جهت اجرای خواست آژانس ایجاد نمی‌کرد و نقش آژانس صرفاً در حد یک مجری بود. در تاریخ ۳۱ اردیبهشت ۱۴۰۰ش، توافق همکاری سه ماهه ایران و آژانس بین‌المللی انرژی اتمی پایان یافت. پس از انقضای مهلت سه ماهه، تصمیم ایران برای ادامه ضبط داده‌های دوربین‌ها حداکثر تا یک‌ماه دیگر، از سوی سازمان انرژی اتمی به اطلاع مدیرکل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی رسید. ادامه یا عدم ادامه این فرایند، هیچ ارتباطی با تکالیف پادمانی ایران نداشت، چرا که ایران همچنان به اجرای تعهدات پادمانی خود ادامه می‌دهد. داده‌های سه ماهه اول و یک ماه متعاقب آن نزد سازمان انرژی اتمی محفوظ است اما به آژانس منتقل نشده است.

متعاقب اجرایی شدن قانون اقدام راهبردی، توقف اقدامات شفافیت‌ساز برجامی همچون توقف اجرای پروتکل الحاقی و آغاز غنی‌سازی ۲۰ درصد - و با توجه به موضوعات اختلافی میان ایران و آژانس بر سر دسترسی‌ها و عدم اقناع آژانس از پاسخ‌های ارائه شده توسط ایران - کشورهای اروپایی در اسفند ۱۳۹۹ش، تحرکاتی را علیه ایران در نشست ۱۱ تا ۱۵ اسفند ۱۳۹۹ش، شورای حکام آژانس بین‌المللی انرژی اتمی آغاز کردند. پیش‌نویس اولیه قطعنامه پیشنهادی سه کشور اروپایی انگلیس، آلمان و فرانسه روز ۸ اسفند ۱۳۹۹ش، به صورت غیررسمی میان تعداد محدودی از کشورها توزیع گردید. همچنین متن غیررسمی نمایندگی دائم آمریکا در وین در حمایت از ارائه قطعنامه توسط سه دولت اروپایی صبح روز ۷ اسفند ۱۳۹۹ش، به صورت گزینشی میان برخی اعضای شورای حکام توزیع شد. پیش‌نویس نخست اروپایی‌ها ادبیات تندی داشت، اما بعد از مذاکرات با اعضای شورای حکام این پیش‌نویس اندکی جرح و تعدیل شد و در ۱۰ اسفند ۱۳۹۹ش، رسماً میان اعضای شورای حکام توزیع گردید. پیش‌نویس قطعنامه مفاد ضدایرانی مهمی داشت و در صورت تصویب، عواقب جدی در پی می‌داشت.

در تاریخ ۱۰ اسفند ۱۳۹۹ش، وزیر امور خارجه در نامه‌ای شدیدالحن و اعتراضی به اعضای شورای حکام آژانس

نسبت به طرح و تصویب قطعنامه علیه ایران هشدار داد^۱. در این نامه ضمن برشمردن استدلال‌های ایران در خصوص کاهش تعهدات هسته‌ای و اجرای قانون اقدام راهبردی لغو تحریم‌ها ذیل بندهای ۲۶ و ۳۶ برجام، اعلام شد که «تاسف - برانگیز است که سه کشور اروپایی - که نتوانستند تعهدات خود وفق برجام را اجرا کنند، با حمایت از نقض کننده آشکار توافق و قطعنامه ۲۲۳۱ (آمریکا)، پیش‌نویس قطعنامه‌ای را در شورای حکام به پیش بردند تا ایران را به دلیل اقدامات جبرانی قانونی خود در همان موافقتنامه‌ای که به مدت چهار سال آن را نقض کرده‌اند، موردانتقاد قرار دهند. ارائه چنین قطعنامه مخدوش و همراه با سوءنیتی - که جای قربانی و متهم را عوض می‌کند - بسیار مخرب بوده و در صورتی که تصویب شود، روح و مقصود تفاهمنامه مشترک ۲۱ فوریه ۲۰۲۱م، با آژانس را نابود خواهد ساخت و بدین ترتیب آن را بی‌اثر می‌سازد».

پس از رایزنی‌های گسترده دیپلماتیک از سوی جمهوری اسلامی ایران در وین و پایتخت‌های کشورهای عضو شورای حکام، اثبات غیرسازنده بودن چنین اقدامی و بیان رسمی این موضوع که در صورت تصویب قطعنامه علیه ایران تفاهم صورت گرفته با آژانس لغو خواهد شد، نهایتاً سه دولت اروپایی انگلیس، فرانسه و آلمان در ۱۴ اسفند ۱۳۹۹ش، مجبور به پس گرفتن پیش‌نویس خود شدند و پیش‌نویس قطعنامه به نشست شورای حکام ارائه نشد. در مقابل، نمایندگان سه دولت اروپایی در پایان جلسه شورای حکام در ۱۴ اسفند ۱۳۹۹ش، طی بیانیه‌ای مشترک اعلام داشتند:

«با توجه به وخامت اوضاع، ما در نظر داشتیم که قطعنامه‌ای را در این جلسه شورای حکام ثبت کنیم. ما می‌دانیم که نگرانی‌های بسیار جدی ما درباره اقدامات ایران، به‌ویژه تصمیم این کشور برای تعلیق اجرای مفاد اصلی شفافیت‌ساز ذیل برجام و رژیم پادمان، بطور گسترده‌ای در میان اعضای شورای حکام هم وجود دارد. ما تصمیم گرفته‌ایم در حال حاضر، به‌رغم برخوردار بودن از حمایتی آشکار در شورای حکام آژانس، در پیشبرد این ابتکار عمل [تصویب قطعنامه] مکث کنیم؛ تا به مدیر کل زمان بدهیم تلاش مجدد خود را که اوایل این هفته به این شورا اعلام کرده بود برای شکستن بن‌بست، روشن کردن و حل و فصل این مسائل بدون تأخیر بیشتر، انجام دهد. ما از ابتکار مدیرکل حمایت می‌کنیم. ما امیدواریم که ایران از این فرصت استفاده کند و در مورد "مسائل باقیمانده" گفتگوی محتوایی با آژانس داشته باشد».

۱. نک: پیوست دوازدهم (نامه وزیر امور خارجه به اعضای شورای حکام).

جدول مقایسه وضعیت هسته‌ای کنونی با قبل از برجام

موضوع	قبل از برجام	شرایط کنونی
تعداد، نوع و ظرفیت سانتریفیوژ در نظنر	IR1 - ۹۱۵۶ ماشین در حال تولید - ۱۰۴۴ ماشین در حال چرخش بدون گازدهی - ۵۲۲۰ ماشین نصب شده بدون چرخش IR2m - ۱۶۰ ماشین در حال تولید - ۱۰۰۸ ماشین نصب شده بدون چرخش IR4 - ۱۷۰ ماشین در حال تولید	IR1 - ۵۰۶۰ ماشین در حال تولید - ۴۰۰۰ ماشین موجود در انبار IR-2m - ۸۵۰ ماشین در حال تولید - ۱۵۰ ماشین در حال نصب IR-4 - ۴۵۰ ماشین در حال تولید IR6 - ۲۳۰ ماشین در حال تولید
تعداد و نوع سانتریفیوژ در فردو	IR1 - ۶۹۶ ماشین در حال تولید - ۲۰۸۸ ماشین نصب شده بدون چرخش	IR1 - ۱۰۴۴ ماشین در حال تولید IR6 - ۲۰ ماشین در حال چرخش بدون گازدهی
کل ظرفیت غنی سازی	سیزده هزار SWU ^۱	شانزده هزار و پانصد SWU
حداکثر غنای اورانیوم	۲۰ درصد	۶۰ درصد
ذخایر اورانیوم غنی شده	- ۸۳۰۵.۶ کیلوگرم زیر ۵ درصد ^۲ - حدود ۲۰۰ کیلوگرم ۲۰ درصد - حدود ۱۴۰ کیلوگرم مواد صفحه سوخت ۲۰٪	- ۲۵۹۶ کیلوگرم از ۴ تا ۵ درصد - ۱۲۹.۲ کیلوگرم ۲۰ درصد - ۸.۹ کیلوگرم ۶۰ درصد ^۳
تحقیق و توسعه	۴۸ عدد از ۵ نوع ماشین با ظرفیت یک تا حداکثر ۱۰ SWU قدرت غنی سازی	۴۹۰ عدد از ۱۶ نوع ماشین با ظرفیت ۵.۵ تا ۲۴ SWU قدرت غنی سازی ^۴
ذخایر آب سنگین	حدود ۲۰۰ تن	حدود ۱۲۸ تن در ایران و ۲۰ تن در عمان
ذخایر کیک زرد	۵۱۴ تن به فرم های مختلف	۸۸۷ تن به فرم های مختلف

۱۰- شکست سیاست فشار حداکثری

همانگونه که پیش از این اشاره شد، دولت ترامپ پس از ۱۵ ماه تلاش به این نتیجه رسیده بود که امکان تحمیل هرنوع تحریم جدی علیه ایران تا زمان عضویت ایالات متحده در برجام وجود ندارد و لذا در ۱۸ اردیبهشت ۱۳۹۷ش، به صورت غیرقانونی و یک جانبه از برجام خارج شد و تحریم های گسترده ای را که در بخش پیشین به آن اشاره گشت بازوضع و در مواردی وضع نمود. دولت ترامپ اعتقاد داشت که فشار حداکثری طی مدت کوتاهی جمهوری اسلامی ایران را از پای در آورده و به تغییر حکومت و یا تسلیم کشور در برابر خواست های آمریکا خواهد انجامید. مقاومت مردم نجیب و دلاور ایران در برابر نزدیک به چهار سال جنگ تمام عیار اقتصادی و به رغم همه فشارها و تنگناها، در کنار مدیریت ملی برای اداره کشور بدون درآمدهای نفتی، این توهم دولت مردان آمریکایی را فروپاشید و از اوایل سال ۱۳۹۸ش، دولت ترامپ سعی برای مذاکره، البته بر اساس

^۱ Seperative Work Unit (SWU)

واحد اندازه گیری جهت سنجش مقدار کار لازم برای جداسازی ایزوتوپ سبک عنصر اورانیوم (U235) از ایزوتوپ سنگین تر آن (U238) در اورانیوم طبیعی جهت ایجاد محصول نهایی که از ایزوتوپ سبک تر غنی تر است.

^۲ <https://www.iaea.org/sites/default/files/gov-2015-65.pdf>, para 23.

^۳ گزارش سازمان انرژی اتمی (با توجه به محدود شدن دسترسی آژانس برای شرایط کنونی از ارقام سازمان انرژی اتمی استفاده شده است).

^۴ نک: پیوست سیزدهم (جدول مشخصات ۱۶ نوع سانتریفیوژ ایرانی).

مبانی و شرط‌های غیرقابل پذیرش خود، را تشدید کرد. از تحریم مقام معظم رهبری و وزیر امور خارجه برای وادار سازی ایران به مذاکره^۱ تا درخواست مستمر مذاکره با ریاست محترم جمهوری و استفاده از هم‌پیمانان خود همچون رئیس جمهور فرانسه و نخست وزیر ژاپن برای ترغیب ایشان به پذیرش مذاکره با ترامپ و حتی خروج از پروتکل‌های رایج با دعوت وزیر خارجه جمهوری اسلامی ایران به کاخ سفید برای مذاکره مستقیم با رئیس جمهور آمریکا^۲ و نیز سعی مجدد برای مذاکره با وزیر خارجه جمهوری اسلامی ایران در حاشیه اجلاس سران گروه هفت در بیاریتس فرانسه^۳ همگی نشان‌دهنده ناکامی سیاست فشار حداکثری و تلاش ترامپ برای خروج از بن‌بست خود ساخته بود.

پس از شکست سیاست فشار حداکثری و ناکامی آن در از پای در آوردن و یا وادار کردن ایران به تسلیم و یا مذاکره بر اساس خواست‌های ترامپ، نگرانی وزارت امور خارجه آمریکا از اوایل پائیز سال ۱۳۹۸ش، پیرامون اجرایی شدن یکی از بی‌سابقه‌ترین مفاد قطعنامه ۲۲۳۱ یعنی پایان خودکار محدودیت‌های تسلیحاتی ایران در ابتدای آبان ۱۳۹۹ش، تشدید و به کابوسی برای آقای پمپئو تبدیل شد. تلاش گسترده مقامات ارشد وزارت امور خارجه آمریکا برای جلوگیری از اجرایی شدن این بخش از قطعنامه ۲۲۳۱ حتی به نصب روزشماری در سایت وزارت امور خارجه آمریکا که نشان‌دهنده زمان پایان محدودیت‌های تسلیحاتی ایران بود کشیده شد.^۴ به دنبال یک سال تلاش دیپلماتیک، نمایندگی آمریکا در سازمان ملل متحد در ۲ تیر ۱۳۹۹ش، پیش‌نویس یک قطعنامه ۳۷ بندی که تقریباً همه مفاد قطعنامه‌های تحریمی پیشین از جمله تحریم‌های تسلیحاتی، تأسیس کمیته تحریم و گروه کارشناسی و نظام بازرسی سختگیرانه را در بر می‌گرفت، به شورای امنیت ارائه کرد.^۵ همزمان دولت آمریکا و برخی متحدین آن کشور تلاش نمودند سایر اعضای شورای امنیت و به ویژه متحدین اروپایی آمریکا در شورا را تشویق به ورود به موضوع و ارائه پیش‌نویس میانه‌ای برای تمدید تحریم‌ها نمایند. حتی اخباری پیرامون گرایش برخی کشورهای اروپایی عضو برجام به پذیرش این فشارها و کمک به آمریکا منتشر شد.^۶ وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران در تماس مستمر با اعضای باقی‌مانده در برجام هرگونه تغییر در زمان‌بندی

1 John Bolton, *The Room Where It Happened*, p.370: “‘Would you put the Supreme Leader’s name in there?’ ‘Yes, sir,’ I said again. ‘I don’t know if it’s good or bad, but I want to do it. Put it in. They have to have a reason to negotiate. Add Zarif,’ said Trump, further making my day. ‘Make them [the sanctions] strong, super strong,’ Trump concluded.”

2 *Ibid*, p. 370: “(Secretary of State Paul later persuaded Trump to defer the Zarif sanctions for thirty days. I wonder if he cleared that with Secretary of State Giuliani? By the end of July, however, Trump, reversing course again, was ready to authorize sanctions on Zarif, which we did.)” p. 374: “Rand Paul, by this time, was working to have Zarif come from New York to Washington to meet with Trump, 64 as North Korea’s Kim Yong Chol had done the year before. Just in case, I prepared at home a typed copy of my two-sentence resignation letter, handwritten in June, to bring in at a moment’s notice. I was ready.” <https://www.newyorker.com/news/news-desk/irans-foreign-minister-invited-to-meet-trump-in-the-oval-office>

3 Bolton, *OpCit*, pp 377-381: “Macron had invited him to meet Zarif today. ‘POTUS definitely wants to do this,’ she wrote. I sat alone in an unused bilateral meeting room to gather my thoughts. ... but if Trump met with Zarif, my inclination was to return home and resign... Netanyahu had heard about the possible Zarif meeting and was pressing to call Trump at five thirty p.m. Biarritz time... Kushner was on the phone to David Friedman, US Ambassador to Israel, telling Friedman that he was not going to allow Netanyahu’s call to go through... I went into Trump’s suite at about 5:25, accompanied by Mulvaney and Kushner. Trump raised Zarif, said he wanted to meet with him, and asked, ‘Do you think it’s a good idea?’ ‘No, sir, I do not,’ I answered, and then laid out why this was not the moment to meet, let alone to relax the economic sanctions, let alone still further to extend the \$5-15 billion credit line France had proposed and Mnuchin had been negotiating with Le Maire. I said that once we took the pressure off Iran, it would be very hard to put it back on... Kushner said he would have the meeting because there was nothing to lose. These people had an attention span no longer than the deal in front of them. Then, as if a light went off in Trump’s head, he said, ‘They’re not getting any line of credit until the whole deal’s done. I’m not agreeing to anything just to get them to stop violating the [nuclear deal].’ That, of course, was the precise opposite of what Macron was proposing. Although Trump’s comment was better than where I feared ending up, I still pressed him not to meet with Zarif. ‘I still think I’ll see him,’ Trump said, ‘it would be in private, maybe just a handshake.’ I again urged him not to do it, and the meeting ended.”

لازم به ذکر است که دکتر ظریف علیرغم اصرار مکرون حاضر به ملاقات با ترامپ و هیچیک از اعضای هیئت آمریکایی در بیاریتس نشد. حتی به اصرار ظریف، ملاقات با مکرون در خارج از هتل محل اقامت مکرون و ترامپ صورت گرفت، تا حتی به صورت تصادفی دیداری صورت نگیرد.

4 <https://twitter.com/SecPompeo/status/1163958192176545792>
<https://www.reuters.com/article/us-usa-iran-un-idUSKCN1VA253>
<https://www.armscontrol.org/act/2020-06/news/us-aims-extend-iran-embargo>

۵. نک: پیوست چهاردهم (متن پیش‌نویس ۳۷ بندی قطعنامه).

6 <https://en.radiofarda.com/a/europe-looking-for-a-compromise-on-iran-arms-embargo-issue/30677378.html>
https://ecfr.eu/article/commentary_how_europe_can_avert_a_clash_over_the_iran_arms_embargo/

رفع محدودیت‌های تسلیحاتی در ضمیمه ب قطعنامه ۲۲۳۱ و یا هر اقدام دیگری که نتیجه مشابهی داشته باشد را به معنی نقض اساسی و پایان برجام دانسته و با کوشش وسیع و همه‌جانبه دیپلماتیک مانع شد حتی نزدیک‌ترین متحدین آمریکا در این زمینه وارد عمل شوند. دولت ترامپ پس از رایزنی‌های گسترده به این نتیجه رسید که نه تنها قطعنامه مفصل ارائه شده ۳۷ بندی رای نخواهد آورد، بلکه حتی دوستان و متحدان آن کشور حاضر به ارائه متن تعدیل شده‌ای از قطعنامه نخواهند شد. اعلام صریح نظر چین و روسیه مبنی بر غیرقابل قبول و غیرقابل مذاکره بودن پیش‌نویس نیز بر استیصال آمریکا افزود. در آن شرایط و در یک عقب نشینی بی‌سابقه، نمایندگی آمریکا یک قطعنامه چهار بندی را صرفاً با این مضمون که تحریم‌های تسلیحاتی ایران همچنان تا زمانی که شورا به گونه‌ای دیگر تصمیم‌گیری نماید ادامه پیدا خواهد کرد، ارائه کرد.^۱ حتی این پیش‌نویس حداقلی نیز تنها دو رأی مثبت یعنی خود آمریکا و جمهوری دومینیکن کسب نمود. در این رأی‌گیری دیگر اعضای شورا از جمله سه کشور اروپایی رأی ممتنع، و روسیه و چین رأی منفی^۲ دادند.^۳

به دنبال شکست مفتضحانه ایالات متحده در استمرار بخشی به محدودیت‌های تسلیحاتی، دولت ترامپ تلاش وقیحانه دیگری برای استفاده از سازوکار بازگشت‌پذیری متقابل شرایط به قبل از برجام و بازگرداندن قطعنامه‌های تحریمی پیشین شورای امنیت ملل متحد را آغاز نمود. از چندین ماه قبل از آن، زمره‌ها و نشانه‌هایی مبنی بر امکان سوءاستفاده آمریکا از سازوکارهای پیش‌بینی شده در قطعنامه ۲۲۳۱ وجود داشت. در زمستان ۱۳۹۸ش، نظر مشورتی وزارت خارجه آمریکا به مقامات این کشور مبنی بر محق بودن این کشور در استفاده از سازوکار فوق منتشر شده بود.

از این‌رو وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران پیش از آغاز چنین روندی با پیش‌بینی موضوع آن را در دستور کار خود نهاد و اقدامات مقضتی از جمله رایزنی با وزرای خارجه اعضای شورای امنیت، ارسال دستورالعمل به نمایندگی‌ها جهت رایزنی، ملاقات‌های متعدد در سطوح مختلف و تهیه گزارش‌های کارشناسی را به عمل آورد. در نامه مورخ ۱۹ اردیبهشت ۱۳۹۹ش، به دبیر کل ملل متحد از سوی وزیر امور خارجه در سالگرد خروج آمریکا از برجام استفاده از سازوکار مزبور توسط ایالات متحده به صورت حقوقی و مستند و با اشاره به نقض مستمر حقوق بین‌الملل و منشور ملل متحد توسط ایالات متحده رد شد. همچنین در سخنرانی وزیر امور خارجه در شورای امنیت ملل متحد ذیل دستورکار: «عدم اشاعه: اجرای قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت (۲۰۱۵)» در تاریخ ۱۰ تیر ۱۳۹۹ش، استدلال‌های قوی جمهوری اسلامی علیه سوءاستفاده آمریکا مطرح گردید.^۴

جمهوری اسلامی ایران با پیش‌بینی قطعیت ثبت ابلاغیه آمریکا برای بازگرداندن تحریم‌ها، نامه‌ای از سوی وزیر امور خارجه در تاریخ ۳۰ مرداد ۱۳۹۹ش، و پیش از نامه آمریکا خطاب به رئیس شورای امنیت ارسال کرد.^۵ همانگونه که پیش‌بینی می‌شد وزیر امور خارجه آمریکا نیز در روز ۳۰ مرداد ۱۳۹۹ش، نامه‌ای مبنی بر فعال سازی سازوکار بازگرداندن قطعنامه‌های تحریمی پیشین به شورای امنیت ارسال نمود.^۶ در این نامه اعلام شده بود که ایران تعهدات خود ذیل برجام را به

۱. نک: پیوست پانزدهم (متن پیش‌نویس چهار بندی قطعنامه).

۲. قبل از برجام، روسیه و چین با همه قطعنامه‌های شورای امنیت علیه ایران همراهی کرده بودند. اما با دیپلماسی موفق جمهوری اسلامی ایران، در این مورد حتی به رأی ممتنع به این پیش‌نویس قطعنامه اکتفا ننموده و به‌رغم عدم نیاز به وتو به دلیل دست نیافتن آمریکا به حداقل ۹ رأی موافق، به پیش‌نویس قطعنامه رأی منفی دادند. این واقعیت نشان دهنده بی‌پایه بودن اتهامات نگاه و امید به غرب و اروپا در سیاست خارجی دولت تدبیر و امید است و نمایانگر توفیق بی‌سابقه وزارت امور خارجه در ارتقای روابط با چین و روسیه به یک روابط راهبردی در دولت یازدهم و دوازدهم. در همین دولت، در تاریخ ۷ اسفند ۱۳۹۶ش، برای اولین بار پس از انقلاب، روسیه قطعنامه شورای امنیت پیرامون یمن را به دلیل اشاره منفی به ایران در قطعنامه وتو کرد. نک:

<https://www.nytimes.com/2018/02/26/world/middleeast/iran-yemen-security-council.html>

۳. نک: پیوست شانزدهم (تصویر نامه رییس شورای امنیت متضمن وضعیت آرا).

۴. نک: پیوست هفدهم (ترجمه نامه وزیر امور خارجه به دبیر کل و سخنرانی در شورای امنیت).

۵. نک: پیوست هجدهم ۱۸-۱: (نامه مورخ ۳۰ مرداد ۱۳۹۹ش، وزیر امور خارجه (S/2020/814) به رئیس شورای امنیت).

۶. سند شماره (S/2020/815).

صورت اساسی نقض کرده و بنابراین «آمریکا به عنوان عضو برجام روند پیش‌بینی شده در مواد ۱۱ و ۱۲ قطعنامه ۲۲۳۱ که منتج به اعمال مجدد اقداماتی که ذیل بند هفت (الف) خاتمه یافته بودند، می‌شود» آغاز می‌نماید.

در واکنش به نامه آمریکا، همه اعضای دیگر شورای امنیت به جز جمهوری دومینیک، طی نامه‌هایی به رئیس شورای امنیت این ادعای آمریکا را رد کردند. چهار کشور آفریقایی عضو شورای امنیت شامل نیجر، تونس، آفریقای جنوبی و سنت وینسنت طی نامه‌ای مشترک اعلام داشتند با توجه به اینکه تنها یک عضو برجام می‌تواند این فرآیند را آغاز نماید و با توجه به ارتباط بین برجام و قطعنامه ۲۲۳۱، هر طرفی که از برجام خارج شده باشد، نمی‌تواند به سازوکارهای قطعنامه ۲۲۳۱ استناد نماید. سه کشور اروپایی (بریتانیا، فرانسه، آلمان)، چین، روسیه، بلژیک، استونی، اندونزی و ویتنام نیز در نامه‌هایی جداگانه این ادعای آمریکا را به دلیل عدم عضویت در برجام، رد کردند. در نهایت، رئیس شورای امنیت طی نامه‌ای اعلام کرد با توجه به مواضع اعضای شورای امنیت، رئیس در موقعیتی قرار ندارد که بتواند در این موضوع اقدامی انجام دهد.^۱

اگرچه با فشار آمریکا، دبیرکل ملل متحد نسبت به تداوم خاتمه مفاد قطعنامه‌های پیشین ابراز «تردید» و «عدم قطعیت» نمود و آمادگی دبیرخانه برای احیای کمیته تحریم و دیگر ارکان تحریمی در صورت تصمیم شورای امنیت را اعلام کرد، ولی شورای امنیت به این نامه وی وقعی ننهاد. با این حال وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، در نامه‌ای خطاب به دبیرکل به تاریخ ۱۴ مهر ۱۳۹۹ ش، به صورت مستدل رویکرد ابهام‌آمیز دبیرکل را رد نمود.^۲

پس از شکست آمریکا در بازگرداندن مفاد قطعنامه‌های تحریمی پیشین و بی‌توجهی اعضای شورای امنیت به اقدام غیراصولی دبیرکل، دولت آمریکا یک‌بار دیگر تلاش کرد از طریق کمیته پنجم (اداری و مالی) مجمع عمومی^۳ با درخواست بودجه برای کمیته تحریم قطعنامه ۱۷۳۷، زمینه احیای ارکان فرعی تحریمی که مطابق با قطعنامه ۲۲۳۱ و در پی لغو مفاد قطعنامه‌های پیشین از بین رفته بودند، را فراهم آورد. این درخواست آمریکا نیز با شکست بی‌سابقه ۱۱۰ رأی منفی در برابر ۱۰ رأی مثبت روبرو شد^۴ و بدین ترتیب برجام توانست با دیپلماسی فعال جمهوری اسلامی ایران ظرف کمتر از دو ماه، سه بار آمریکا را در شورای امنیت و مجمع عمومی ملل متحد با سه شکست بی‌سابقه ۲ مخالف و ۱۱ ممتنع در برابر ۱۳ موافق، ۱۳ مخالف در برابر ۲ موافق و ۱۱۰ مخالف در برابر ۱۰ موافق روبرو و به شکست بکشانند.

۱۱- حزب دمکرات و بازگشت به برجام

شکست سیاست فشار حداکثری در بُعد سیاسی و اقتصادی، موضوع ضرورت بازگشت به برجام را به یکی از دعوای نامزدهای انتخابات ریاست جمهوری در آمریکا مبدل کرد. در تابستان ۱۳۹۹ ش، سند ۸۰ صفحه‌ای برنامه حزب دمکرات (موسوم به پلتفرم حزب دمکرات) با نام «بازسازی رهبری آمریکا» منتشر شد که اولویت‌ها و جهت‌گیری‌های اصلی حزب دموکرات در مسائل اقتصادی، سیاست داخلی آمریکا و روابط بین‌الملل را در صورت پیروزی در انتخابات ریاست جمهوری آن کشور مشخص می‌کرد. دمکرات‌ها در آن سند وعده دادند که در صورت پیروزی، از مسیر دولت ترامپ برای «جنگ با ایران» عدول می‌کنند و به دیپلماسی هسته‌ای، کاهش تنش و گفتگوی منطقه‌ای اولویت می‌دهند. در این سند، دموکرات‌ها با توصیف برجام به عنوان بهترین ابزار برای جلوگیری از دستیابی ایران به سلاح هسته‌ای (به ادعای آنها) گفتند که بازگشت به اجرای متقابل برجام یک امر بسیار فوری و ضروری است.^۵ پیش از آن، در قطعنامه کمیته ملی حزب دموکرات مصوب

۱ <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-53912771>

۲. نک: پیوست ۱۸-۲: (نامه مورخ ۱۴ مهر ۱۳۹۹ ش، وزیر امور خارجه به دبیرکل).

۳. از آنجا که آمریکا نزدیک به یک چهارم بودجه سازمان ملل متحد را پرداخت می‌کند، نقش این کشور در کمیته پنجم مجمع عمومی که به مسائل مالی و اداری می‌پردازد بسیار برجسته است و تقریباً هیچ تصمیمی در این کمیته بدون موافقت آمریکا شکل نمی‌گیرد. تلاش آمریکا در این کمیته برای اقدام علیه ایران با توجه به این مزیت قطعی صورت گرفت و اهمیت شکست آن نیز به همین دلیل مضاعف است.

۴. نک: پیوست نوزدهم (تصویر برگه ثبت آرا).

۵. <https://democrats.org/where-we-stand/party-platform/renewing-american-leadership/>

۲۷ بهمن ۱۳۹۸ش، در رابطه با بازگشت ایالات متحده به برجام اعلام شده بود که «ایالات متحده آمریکا باید به تعهدات خود ذیل برجام بازگردد و از دیپلماسی دوجانبه و چندجانبه برای دستیابی به راه‌حل‌های سیاسی نسبت به دیگر موضوعات باقی مانده مرتبط با ایران، استفاده کند».

البته آقای بایدن، نامزد نهایی حزب دمکرات، در اظهار نظرهای خود و اطرافیانش به مسائل خارج از برجام به عنوان شرط بازگشت آمریکا به اجرای تعهدات خود در برجام اشاره کرده بودند. به همین دلیل وزیر امور خارجه برای ایجاد توازن و پیشگیری از زیاده‌خواهی آمریکا، در سخنان و پرسش و پاسخ مجازی خود در شورای روابط خارجی آمریکا در تاریخ ۳۱ شهریور ۱۳۹۹ش، ضمن رد هرگونه شرطی از سوی آمریکا، شرایط جمهوری اسلامی ایران برای بازگشت آمریکا به برجام را برشمرد: «من باید اول بینم که ایالات متحده به تعهداتش بازگشته است؛ خسارات ایران در اثر خروج آمریکا از برجام را جبران کرده؛ و به ما تضمین داده است که این عمل تکرار نخواهد شد»^۱.

پس از انتخاب پُر حاشیه جو بایدن به عنوان رئیس جمهوری آمریکا، احتمال بازگشت ایالات متحده به برجام در روزهای ابتدایی دولت آقای بایدن قوت گرفت. بسیاری از نخبگان سیاست خارجی آمریکا انتظار داشتند که وی در نخستین روزهای پس از ورود به کاخ سفید به تعهدات بین‌المللی آمریکا منجمده برجام^۲ بازگردد. مخالفان داخلی برجام در آمریکا و همچنین مخالفان منطقه‌ای برجام به ویژه نتانیاهو برای جلوگیری از بازگشت دولت بایدن به تفاهم برجام اقدامات گسترده‌ای را شروع کردند. دولت ترامپ در روزهای پایانی خود با اتخاذ تصمیمات شتابزده تلاش نمود راه‌های بازگشت آمریکا به برجام و رفع تحریم‌ها را مسدود نماید^۳. همچنین نتانیاهو و دیگر سردمداران رژیم صهیونیستی به صورت مستمر سیاست تهدید به اقدام یک‌جانبه از سوی اسرائیل در صورت بازگشت آمریکا به برجام را مطرح نمودند^۴. اقدام تروریستی رژیم صهیونیستی در به شهادت رساندن دکتر محسن فخری زاده در تاریخ ۷ آذر ۱۳۹۹ش، (تنها سه هفته پس از انتخاب بایدن) اولین جلوه عملیاتی رویکرد همه‌جانبه اسرائیل برای نابودی و یا لاقط دشوار کردن امکان بازگشت بایدن به برجام بود^۵ که با سلسله عملیات تروریستی هدایت شده توسط اسرائیل به ویژه علیه مجتمع غنی‌سازی نطنز در تاریخ ۲۱ فروردین ۱۴۰۰ش، (با فاصله کمی از شروع مذاکرات وین) ادامه یافت^۶. اقدامات رژیم صهیونیستی که از نظر همزمانی با تحولات مذاکرات هسته‌ای، شدت و نزدیکی زمانی بی‌سابقه بود، توفیق نسبی در جلوگیری از بازگشت سریع بایدن به برجام داشت و واکنش‌های داخلی به شهادت دکتر فخری زاده و انفجار نطنز، از جمله توقف اجرای پروتکل الحاقی و شروع غنی‌سازی شصت درصد، بازگشت آمریکا به برجام را پیچیده‌تر کرد. تلاش متقابل ایران و آمریکا برای اهرم‌سازی یکی از عوامل پیچیدگی و طولانی شدن روند بازگشت بایدن به تعهدات برجامی شناخته شده است^۷.

گرچه بایدن پس از ورود به کاخ سفید و به‌رغم بازگشت به بسیاری از تعهدات بین‌المللی آمریکا به دلایل نامعلومی فوراً دستور اجرایی ترامپ برای خروج از برجام را لغو نکرد^۸، اما با فاصله کمتر از یک ماه، اقدام دولت ترامپ برای بازگرداندن قطعنامه‌های شورای امنیت در سازمان ملل متحد را – که توسط اکثریت قریب به اتفاق دولت‌ها رد شده بود – رسماً پس

۱. نک: پیوست بیستم (صورت جلسه مجازی پرسش و پاسخ دکتر ظریف در شورای روابط خارجی).

I want to see first the United States going back to its commitments, compensating Iran for its losses, giving us guarantees that it won't do it again.

2. <https://responsiblestatecraft.org/2021/02/18/why-hasnt-biden-returned-to-the-iran-nuclear-deal/>

3. <https://www.nytimes.com/2020/11/17/world/middleeast/iran-biden-trump-nuclear-sanctions.html>

4. <https://www.reuters.com/article/uk-iran-nuclear-israel-usa-idUKKBN2820N6>

5. <https://foreignpolicy.com/2020/11/30/israel-biden-iran-policy-netanyahu/>

<https://www.nytimes.com/2020/11/28/world/middleeast/israel-iran-nuclear-deal.html>

<https://www.al-monitor.com/originals/2020/11/israel-iran-us-benjamin-netanyahu-joe-biden-ehud-barak.html>

6. <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-56724039>

<https://www.al-monitor.com/originals/2020/11/israel-iran-us-benjamin-netanyahu-joe-biden-ehud-barak.html>

7. <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/gulf-and-arabianpeninsula/iran/biden-should-cap-freeze-and-roll-back-irans-nuclear-program>

8. <https://www.politico.com/news/2021/02/18/biden-iran-nuclear-deal-470000>

گرفت^۱ و آمادگی دولت جدید برای بازگشت بدون قید و شرط و متقابل به تعهدات برجامی را اعلام داشت.^۲

۱۲- مستندسازی ضرورت رفع تحریم‌ها

با مشخص شدن تصمیم آمریکا برای بازگشت متقابل به برجام، اعضای اروپایی برجام با اولویت حل و فصل مشکلات چهار ساله خود با آمریکای تحت حکومت ترامپ، رفتار آمریکا پیرامون برجام را به فراموشی سپرده و کوشیدند با ایجاد جبهه متحد با آمریکا واقعیات سیاسی را تغییر داده و ایران را با استفاده از فشارهای بین‌المللی ناشی از کاهش شدید تعهدات به ویژه در حوزه شفافیت تحت فشار قرار دهند. این گرایش با یک حرکت تبلیغاتی هماهنگ میان مذاکره‌کنندگان اروپایی و آمریکایی جهت قرارداد دادن ایران در مقابل عمل انجام شده و ایجاد فشار تبلیغاتی برای شروع مذاکرات بدون تعهد به اجرای برجام توسط آمریکا نمایان شد.^۳

برای جلوگیری از اهرم‌سازی متقابل جبهه دوباره متحد شده غربی در برجام، وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران در نامه‌ای به تاریخ ۲۲ اسفند ۱۳۹۹، تصویر واقع‌بینانه و مستدل شرایط از دیدگاه جمهوری اسلامی ایران و الزامات منطقی برای بازگشت آمریکا به برجام را تبیین نمود.^۴ در این نامه ضمن تأکید مجدد بر تعهد کامل جمهوری اسلامی ایران به برنامه جامع اقدام مشترک (برجام)، جهت بازگشت فوری به اجرای کامل برجام اعلام آمادگی شد تا هرگونه بهانه‌ای برای فشار را سلب نماید: «ایران به محض اینکه علل اقداماتش که به وضوح در نامه‌های ایران تشریح شده - از جمله در نامه‌های ۲۶ آذر ۱۳۹۵، ۲۰ اردیبهشت ۱۳۹۷، ۳۰ مرداد ۱۳۹۷، ۱۵ آبان ۱۳۹۷، ۱۸ اردیبهشت ۱۳۹۸، ۹ بهمن ۱۳۹۸، ۲۰ اسفند ۱۳۹۸ و ۱۲ تیر ۱۳۹۹، به هماهنگی‌کننده کمیسیون مشترک برجام ذیل بند ۳۶ برجام و نامه‌های ۲۰ اردیبهشت ۱۳۹۷ و ۲۱ فروردین ۱۳۹۸، به دبیرکل سازمان ملل متحد - رفع گردد، اقدامات جبرانی خود را متوقف می‌کند.»

وزیر امور خارجه در این نامه با یادآوری استمرار اقدامات ضدانسانی آمریکا اشاره کرد که «جمهوری کره جنوبی از انتقال بخشی از وجوهی که به صورت غیرقانونی مسدود شده، به کانال سوئیس جهت خرید غذا و دارو منع شده است؛ این اموال متعلق به ملت ایران بوده و فوراً مورد نیاز می‌باشد. چنین تصمیمی نه تنها بی‌رحمانه است، بلکه به دلیل تحمیل رنج و محنت عمدی و هدفمند بر آحاد ملت، موجبات مسئولیت کیفری بین‌المللی را فراهم می‌نماید.»

این نامه به کشورهای اروپایی که با فرصت‌طلبی از موضع متهم به سمت موضع مدعی حرکت کرده بودند یادآور شد که «مشکل اصلی عدم اعتماد متقابل نیست؛ طرفی که به واسطه عدم وفاداری به پیروی از تعهداتش نتوانسته اعتماد ایجاد نماید، ایران نیست، بلکه ایالات متحده و در وهله دوم متحدینش سه دولت / اتحادیه اروپایی هستند. علیرغم تعهدات شفاهی و ادعاهای خلاف واقع، سه دولت / اتحادیه اروپایی قادر نبودند به طور مؤثری تعهدات خود وفق برجام و آن تعهداتی که پس از خرج آمریکا پذیرفتند را اجرایی کنند. این موارد به تفصیل در مکاتبه ایران ذیل بند ۳۶ در تاریخ ۱۲ تیر ۱۳۹۹، بیان شده است. ایالات متحده جهت تحمیل صدها میلیارد دلار خسارات مستقیم و غیرمستقیم و جبران ناپذیر به اقتصاد و معیشت مردم ایران مسئول است. علاوه بر خسارات، این تروریسم اقتصادی کور که مردم ایران را هدف گرفته است، به طور مستقیم جان‌های بسیاری را گرفته است. نه ایالات متحده - و نه سه دولت / اتحادیه اروپایی - حق ندارند پیش از آنکه سابقه ناخوشایند خود در مورد عدم اجرا و بی‌رحمی آشکار علیه مردم ایران - که همچنان تا امروز و در

۱. نک: پیوست بیست و یکم (تصویر نامه مورخ ۳۰ بهمن ۱۳۹۹، نمایندگی آمریکا برای پس گرفتن نامه پمپئو در مورد ادعای بازگشت تحریم‌ها علیه ایران)

۲. <https://www.wsj.com/articles/u-s-says-it-would-meet-for-nuclear-talks-with-iran-11613687193>

۳. <https://www.state.gov/briefings/department-press-briefing-march-4-2021/#post-223881-IRAN>

۴. نک: پیوست بیست و دوم (ترجمه نامه ۲۲ اسفند ۹۹ وزیر امور خارجه).

میانه بیماری همه گیر ادامه دارد - را اصلاح کنند، مطالبه ای از ایران داشته باشند. پیشنهاد تعامل با ایران به منزله تغییر در سیاست رئیس جمهور سابق آمریکا - ترامپ - نیست. او نیز آمادۀ تعامل بود. اما ایران هرگز تحت فشار کسانی که قواعد آمرۀ حقوق بین الملل، به ویژه حسن نیت، وفای به عهد و غیر قابل قبول بودن انتفاع از اقدامات متخلفانه را نقض می کنند، تعامل نخواهد کرد.»

وزیر امور خارجه با یادآوری این واقعیت که «برنامه جامع اقدام مشترک و قطعنامه ۲۲۳۱ اسناد جامع مذاکره شده و با جدول زمانی پذیرفته شده ای هستند که به طور قطعی و کامل، به کلیه موضوعات مربوطه مانند موشک های طراحی شده با قابلیت حمل سلاح هسته ای پرداخته و با رفع موثر تحریم ها "موجب تقویت و تسهیل توسعه همکاری و تعاملات عادی اقتصادی و تجاری با ایران" می شود»، به صورت صریح و روشن سیاست قطعی کشور را چنین بیان کرد که «ایران هرگز موافقت نخواهد کرد که در مورد آنچه که قبلاً نهایی شده و هزینه آن را به طور کامل داده، مذاکره کند».

وزیر خارجه با پافشاری بر نظر مقام معظم رهبری در مخالفت با مذاکره قبل از اقدام، اضافه کرد که «بازگشت به پایبندی کامل به برجام هیچ چیز مبهم و نامشخصی ندارد... اصرار ایالات متحده در مورد ضرورت مذاکره قبل از اجرا، قصد احتمالی آن برای تحمیل شروطی جدید تحت فشار اقتصادی را آشکار می کند. این به معنای اخاذی است که هرگز در مورد ایران جواب نداده و نخواهد داد.»

این نامه با اشاره به این که «بیانیه مشترک وزرا بین سه دولت اروپایی و آمریکا که به دنبال دگرگون کردن تاریخ است، هیچ اعتبار حقوقی ندارد و به عنوان عدم پایبندی اساسی ذیل بندهای ۲۸، ۲۹ و ۳۶ برجام احصاء خواهد شد» به سه دولت / اتحادیه اروپایی هشدار داد که می باید «از برابر قرار دادن قربانی و متهم یا بدتر از آن، از جانبداری از متهم و بازگو کردن ادعاهای غیرقانونی با انگیزه سیاسی خودداری کنند.»

۱۳- مذاکرات وین منطبق با سیاست قطعی نظام

از ابتدای سال ۱۴۰۰ش، دولت جمهوری اسلامی ایران وارد مذاکراتی سخت و نفس گیر با کشورهای عضو کمیسیون مشترک برجام (موسوم به ۴+۱)، و از طریق آنان به صورت غیرمستقیم با آمریکا گردید. مبنای این مذاکرات که تا کنون شش دور آن برگزار شده است، دقیقاً منطبق با سیاست قطعی نظام که توسط مقام معظم رهبری^(مد ظله العالی) در روز اول فروردین ۱۴۰۰ش، اعلام گشت، بوده است: «آمریکایی ها باید تمام تحریم ها را لغو کنند، بعد از این ما راستی آزمایی خواهیم کرد و سپس به برجام برمی گردیم و این یک سیاست قطعی است».

خروجی این مذاکرات یک مصوبه کمیسیون مشترک برجام خواهد بود که سه پیوست دارد: رفع تحریم ها (تعهدات آمریکا)، اقدامات هسته ای (تعهدات ایران)، و طرح اجرایی (چگونگی اجرا از جمله راستی آزمایی). این مصوبه بدون حضور آمریکا خواهد بود و متعاقب انجام تعهدات رفع تحریمی و با تصمیم کمیسیون مشترک، آمریکا به عنوان عضو به برجام باز خواهد گشت.

رفع تحریم ها در مذاکرات وین

بر اساس چهارچوبی که تاکنون در مذاکرات وین به دست آمده است^۱، در صورت حصول توافق و بازگشت آمریکا به برجام، کلیه تحریم هایی که وفق برجام رفع شده بودند، مجدداً رفع خواهند شد^۲. علاوه بر این، کلیه تحریم های ترامپ که

۱. با توجه به اینکه مذاکرات به اتمام نرسیده است، باید به این نکته توجه داشت که «هیچ یک از توافقاتی که در اینجا ذکر می شود نهایی نیست و در حقیقت تا زمانی که در مورد همه چیز توافق نشود، در مورد هیچ چیز توافق نشده است».

۲. در نامه مورخ ۲۲ فروردین ۱۴۰۰ش، وزیر امور خارجه به هماهنگ کنندۀ کمیسیون مشترک قبل از دور دوم مذاکرات (نک: پیوست بیست

در صورت استمرار عضویت آمریکا در برجام، نمی توانستند وضع شوند (ولو به بهانه های دیگر) نیز رفع خواهند شد. بر این اساس، طرف مقابل عنوان می دارد که در نتیجه بازگشت به برجام، تمامی تحریم های ذکر شده در برجام (به شمول بخشی، موضوعی یا شخصی) و نیز کلیه تحریم های وضع شده بعدی که مانع انتفاع ایران از آثار لغو تحریم های برجامی می شوند رفع خواهند شد. در نتیجه، آثار این رفع تحریم ها به صورتی خواهد بود که کلیه اشخاص غیرآمریکایی، برای اقدام و فعالیت در حوزه های زیر با موانع تحریمی آمریکا روبرو نخواهند بود:

الف - رفع تحریم های مالی و بانکی: بر اثر رفع این تحریم ها، انجام عملیات مالی و بانکی با دولت ایران، بانک مرکزی ایران، موسسات مالی ایرانی، و سایر اشخاص ایرانی - شامل اعطای وام، نقل و انتقال، حساب بانکی (شامل افتتاح حساب و ایجاد روابط کارگزاری و پرداخت از طریق حساب بین بانکی در موسسات مالی غیرآمریکایی)، سرمایه گذاری، خرید و فروش اوراق بهادار، ضمانت نامه، خرید و فروش ارزهای خارجی (شامل نقل و انتقالات مرتبط با ریال)، صدور اعتبارات اسنادی، و معاملات بازارهای آتی کالا و اختیار، ارائه خدمات پیام رسانی تخصصی مالی (سوئفت) و تسهیل دسترسی مستقیم یا غیرمستقیم به آنها، خرید یا تحصیل اسکناس آمریکایی توسط دولت ایران و خرید، پذیره نویسی، یا ارایه خدمات مربوط به صدور اوراق قرضه دولت ایران - مقدور می شود.

ب - رفع تحریم های مربوط به نفت، گاز و پتروشیمی: بر اثر رفع این تحریم ها، خرید، تحصیل، فروش، حمل و نقل، یا بازاریابی نفت و فرآورده های نفتی شامل فرآورده های پالایش شده نفتی، فرآورده های پتروشیمی، یا گاز طبیعی - شامل گاز طبیعی مایع - به یا از ایران، ارائه کمک، سرمایه گذاری (از جمله از طریق مشارکت)، کالا، خدمات (شامل خدمات مالی)، و فناوری که می تواند در رابطه با بخش انرژی ایران یا توسعه منابع نفتی آن یا تولید داخلی فرآورده های نفتی پالایش شده و فرآورده های پتروشیمی مورد استفاده قرار گیرند، یا فعالیت در بخش انرژی ایران شامل شرکت ملی نفت ایران، شرکت بازرگانی نفتیران (نپکو) و شرکت ملی نفت کش ایران و شرکت نفتیران مقدور می شود.

پ - رفع تحریم های مربوط به بیمه: بر اثر رفع این تحریم ها، ارائه خدمات مربوط به صدور بیمه نامه، بیمه یا بیمه اتکایی در رابطه با فعالیت های سازگار با برجام - شامل خدمات مربوط به صدور بیمه نامه، بیمه یا بیمه اتکایی در رابطه با فعالیت ها در بخش های انرژی، کشتی رانی و کشتی سازی ایران، برای شرکت ملی نفت ایران، شرکت ملی نفت کش ایران، یا برای کشتی هایی که نفت خام، گاز طبیعی، گاز طبیعی مایع، نفت و فرآورده های پتروشیمی از یا به ایران حمل می کنند - مقدور می شود.

ت - رفع تحریم های مربوط به کشتیرانی، کشتی سازی و بنادر: بر اثر رفع این تحریم ها، تملک، اداره، کنترل، یا بیمه کشتی های مورد استفاده برای نقل و انتقال نفت خام، فرآورده های نفتی (شامل فرآورده های نفتی پالایش شده)، فرآورده های پتروشیمی، یا گاز طبیعی (شامل گاز طبیعی مایع) از یا به ایران، اداره بنادر در ایران، همکاری با بخش های کشتی رانی و کشتی سازی ایران یا عاملیت اداره بنادر ایران، یا ارائه خدمات مالی و سایر کالاها و خدمات مورد استفاده در ارتباط با بخش کشتی رانی و کشتی سازی ایران و با عاملیت اداره بندر در ایران، مشتمل بر خدمات بندری از قبیل سوخت رسانی و بازبینی، طبقه بندی، و تامین مالی، و فروش، اجاره و ارائه کشتی به ایران از جمله به خطوط کشتی رانی جمهوری اسلامی ایران، شرکت ملی نفت کش ایران و شرکت خطوط کشتی رانی جنوب یا شرکت های تابعه آنها مقدور می شود.

ث - رفع تحریم های مربوط به طلا و فلزات گرانبها: بر اثر رفع این تحریم ها، فروش، عرضه، صادرات یا انتقال طلا و

و سوم)، با توجه به امتناع آمریکا از ارائه فهرست تحریم ها، مطالبات منطقی و مستدل جمهوری اسلامی ایران همراه با مستندات قاطع و فهرست احصایی و نه حصری تحریم هایی که باید رفع شوند ارسال شد. ضمائم این نامه (در حدود ۱۵۰ صفحه) که شامل تصویر مکاتبات مربوطه قبلی و نیز فهرست تحریم هاست به صورت الکترونیکی قابل ارائه به نمایندگان محترم خواهد بود.

سایر فلزات گرانها به یا از ایران، به صورت مستقیم یا غیرمستقیم، یا انجام یا تسهیل عملیات نقل و انتقال مالی یا ارائه خدمات برای فعالیت‌های پیش گفته شامل تامین امنیت، بیمه و حمل و نقل مقدور می‌شود.

ج - رفع تحریم‌های مربوط به بخش خودروسازی: بر اثر رفع این تحریم‌ها، اجرا یا تسهیل عملیات نقل و انتقال مالی یا سایر معاملات مربوط به فروش، عرضه، یا انتقال کالاها و خدمات مورد استفاده در ارتباط با بخش خودروسازی ایران مقدور می‌شود.

چ - رفع تحریم‌های مربوط به نرم‌افزار و فلزات (تحریم برج‌های): بر اثر رفع این تحریم‌ها، فروش، عرضه یا انتقال گرافیت، فلزات خام یا نیمه ساخته از قبیل آلومینیوم و فولاد، زغال سنگ، و نرم افزار برای یکپارچه سازی فرآیندهای صنعتی به یا از ایران، به صورت مستقیم یا غیرمستقیم، در رابطه با فعالیت‌های سازگار با برجام، و فروش، عرضه، یا انتقال چنین موادی به بخش‌های انرژی، پتروشیمی، کشتی رانی و کشتی سازی ایران و بنادر ایران، یا انجام یا تسهیل عملیات نقل و انتقال مالی یا ارائه خدمات برای اقدامات مذکور شامل بیمه و حمل و نقل مقدور خواهد شد.

ح - رفع تحریم‌های مربوط به بخش‌های آهن، فولاد، آلومینیوم و مس (تحریم ترامپ): بر اثر رفع این تحریم‌ها، فعالیت اشخاص غیرآمریکایی که در بخش‌های آهن، فولاد، آلومینیوم، و مس ایران حضور پیدا می‌کنند؛ مالکیت، کنترل و فعالیت هر نهادی که بخشی از صنایع آهن، فولاد، آلومینیوم، و مس ایران است؛ مشارکت در فروش، عرضه، یا انتقال کالا یا خدمات مورد استفاده در رابطه با بخش‌های آهن، فولاد، آلومینیوم، و مس به ایران؛ خرید، اکتساب، فروش، انتقال یا بازاریابی بخش‌های آهن، محصولات آهنی، فولاد، محصولات فولادی، آلومینیوم، محصولات آلومینیومی، مس و محصولات مسی از ایران؛ یا ارائه خدمات تبعی در حوزه‌های فوق الذکر؛ همچنین فعالیت موسسات مالی خارجی که تراکنش‌های مالی جهت فروش، عرضه، یا انتقال کالا و خدمات مورد استفاده مرتبط با بخش‌های آهن، فولاد، آلومینیوم، و مس به ایران را انجام یا تسهیل می‌نمایند؛ یا خرید، اکتساب، فروش، انتقال یا بازاریابی بخش‌های آهن، محصولات آهنی، فولاد، محصولات فولادی، آلومینیوم، محصولات آلومینیومی، مس و محصولات مسی از ایران، مقدور می‌شود.

خ - رفع تحریم‌های بخش‌های ساخت‌وساز، معدن، تولید، منسوجات و بخش مالی: در اثر رفع این تحریم‌ها، فعالیت اشخاص غیرآمریکایی که در بخش‌های عمران، معدن، تولید، منسوجات و مالی در اقتصاد ایران حضور پیدا می‌کنند؛ مشارکت در فروش، عرضه، یا انتقال کالا و یا خدمات مورد استفاده در رابطه با بخش‌هایی از اقتصاد ایران که در بالا به آن اشاره شد، به یا از ایران؛ یا ارائه خدمات تبعی در حوزه‌های فوق الذکر؛ و فعالیت موسسات مالی خارجی که تراکنش‌های مالی جهت فروش، عرضه، یا انتقال کالا و خدمات مورد استفاده مرتبط با بخش‌های تصریح شده از اقتصاد ایران به یا از ایران را انجام یا تسهیل می‌نمایند، مقدور می‌شود.

د - حوزه هواپیمایی: بر اثر بازگشت آمریکا به برجام، امکان فروش، اجاره یا انتقال هواپیماهای مسافربری تجاری، خدمات جانبی و لوازم یدکی، نرم افزارهای مرتبط با آن و تعمیر و نگهداری و بازرینی‌های ایمنی و ضمانت‌های مربوط نیز ولو برای اشخاص آمریکایی مقدور خواهد شد.

ذ - صادرات فرش و اقلام خوراکی: امکان صادرات فرش و اقلام خوراکی از ایران به آمریکا مقدور خواهد شد.^۱

بدین ترتیب و بنابر این نتایج تمامی تحریم‌های موضوعی علیه اقتصاد ایران شامل تحریم‌های قبل از برجام (مالی و بانکی، بیمه، انرژی و پتروشیمی، کشتی رانی، کشتی سازی و بخش بنادر، طلا و فلزات گرانها، نرم افزار، صنعت خودرو، فروش هواپیما و خدمات مربوطه، و واردات فرش و مواد غذایی از ایران)؛ و تحریم‌های بعد از برجام، زمان ترامپ (صنایع فلزات ایران، صنایع معدنی، عمران، صنایع نساجی، تولید) رفع خواهند شد. در صورتی که در وین توافق حاصل شود، آمریکا اجرای قوانین

۱. این مورد و نمونه پیشین در ارتباط با هواپیمایی غیرنظامی، در زمره مواردی است که تحریم‌های اولیه آمریکا نیز رفع می‌شود.

کنگره به شرح زیر را متوقف می کند و لذا این تحریم ها فاقد آثار اجرایی خواهند بود:

- قانون مجوز دفاعی^۱ سال ۲۰۱۲ م.
- قانون کاهش تهدید ایران و حقوق بشر سوریه^۲ ۲۰۱۲ م.
- قانون آزادی ایران و مبارزه با اشاعه^۳ ۲۰۱۲ م.
- قانون تحریم های ایران^۴.

در مورد قوانین لغو روادید^۵ و قانون مبارزه با دشمنان آمریکا از طریق تحریم (کاتسا)^۶ ایالات متحده متعهد است که هیچ یک از مفاد آنها اجرای کامل تعهدات برجامی توسط آمریکا را خدشه دار نکند. این بدان معناست که هر دو قانون بر اجرای کامل تعهدات برجامی آمریکا بلااثر خواهند بود. چنانچه خلاف آن ثابت شود، در واقع نقض تعهدات آمریکا ذیل برجام تلقی خواهد شد، که می تواند با واکنش جمهوری اسلامی ایران بر اساس حقوق خود مندرج در بندهای ۲۶ و ۳۶ برجام مواجه گردد.

آمریکا همچنین در صورت توافق کامل فرمان های اجرایی زیر را لغو می کند:
مربوط به قبل از برجام:

- فرمان اجرایی ۱۳۷۵۴،
- فرمان اجرایی ۱۳۵۹۰،
- فرمان اجرایی ۱۳۶۲۲،
- فرمان اجرایی ۱۳۶۴۵،
- فرمان اجرایی ۱۳۶۲۸،

مربوط به زمان ترامپ:

- بخشی از فرمان اجرایی ۱۳۸۴۶،
 - فرمان اجرایی ۱۳۷۸۱ (تحریم صنایع فلزات ایران)،
 - فرمان اجرایی ۱۳۹۰۲ (تحریم صنایع معدنی، عمران، نساجی و تولید)،
 - فرمان اجرایی ۱۳۸۷۶ (تحریم علیه دفتر مقام معظم رهبری و مجموعه های وابسته)،
- همچنین شناسایی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی به عنوان به اصطلاح «سازمان تروریستی خارجی»^۷ ابطال خواهد شد. علاوه بر این بیش از هزار شخص حقیقی و حقوقی (فرد، نهاد، کشتی و هواپیما) از فهرست تحریم های آمریکا خارج می شوند. این فهرست شامل:

- تمامی بانک ها و موسسات مالی (به جز یک مورد)،
- تمامی شرکت های بیمه ای،
- تمامی شرکت های نفتی، پتروشیمی و پالایشگاه های ایرانی،
- اغلب شرکت های حمل و نقل، کشتی رانی و کشتی سازی،
- اغلب شرکت های بزرگ در زمینه فلزات،
- سازمان انرژی اتمی و شرکت ها و موسسات پژوهشی وابسته به آن،

1 National Defense Authorization Act (NDAA)

2 Iran Threat Reduction and Syria Human Rights Act (TRA)

3 Iran Freedom and Counter-Proliferation Act, (IFCA)

4 Iran Sanctions Act (ISA)

5 VISA Waiver Program

6 Countering America's Adversaries Through Sanctions Act (CAATSA)

7 Foreign Terrorist Organization (FTO)

- سازمان‌ها و شرکت‌های بزرگ در حوزه‌های انرژی، نیروگاهی، صنعتی، تجاری و اقتصادی،

آمریکا همچنین اقدامات مکمل تحریم به شرح زیر را مورد بازنگری، اصلاح یا ابطال قرار خواهد داد به نحوی که منعکس کننده لغو تحریم‌ها باشد:

- توصیه نامه شبکه مقابله با جرایم مالی (فین سن)^۱ در مورد ایران (می و اکتبر ۲۰۱۸)؛
- توصیه نامه دریانوردی جهانی (می ۲۰۲۰)؛
- توصیه نامه دفتر کنترل دارایی‌های خارجی (اوفک)^۲ در مورد صنایع هوانوردی ایران (جولای ۲۰۱۹)؛
- توصیه نامه دفتر کنترل دارایی‌های خارجی (اوفک) در مورد حمل و نقل دریایی محصولات نفتی (مارس ۲۰۱۹)؛
- توصیه نامه دفتر کنترل دارایی‌های خارجی (اوفک) در مورد حمل و نقل دریایی محصولات نفتی (سپتامبر ۲۰۱۹)؛
- در مورد کانال مالی سوئیس (اکتبر ۲۰۱۹)، آمریکا آماده ابطال آن می‌باشد، زیرا بازنگری آن مستلزم تغییرات بسیار کلی با توجه به تغییر نظام تحریم‌ها خواهد بود، ولی در صورت تمایل ایران، آمریکا آماده بازنگری آن است؛
- توصیه نامه وزارت امور خارجه در مورد صادرات محصولات فلزی به ایران (دسامبر ۲۰۱۹)؛
- مجوزهای مربوط به صنعت هواپیمایی، و واردات فرش و مواد غذایی از ایران به آمریکا؛
- درج راهنماها و سؤالات متداول (اف ای کیو)^۳ در سایت اوفک.

در عین حال آمریکا حاضر به رفع بخشی از تحریم‌های خود، شامل «تحریم‌های اولیه» که افراد و نهادهای آمریکایی را از مبادلات اقتصادی با ایران منع می‌کند و از سال‌های آغازین انقلاب اسلامی برقرار و به تدریج انباشته شده است، و نیز فهرستی از افراد و نهادهای ایرانی که به بهانه‌های غیرهسته‌ای وضع شده‌اند (مثل به اصطلاح تروریسم، موشکی، حقوق بشر و...) نمی‌باشد و جمهوری اسلامی ایران نیز اساساً هیچ‌گاه در مورد این موضوعات مذاکره نکرده و نمی‌کند. لازم به یادآوری است که مذاکرات وین با کشورهای ۴+۱، و از طریق آنان با آمریکا، صورت گرفته است. مذاکرات غیرمستقیم سختی‌ها و محدودیت‌های خود را دارد: زمان‌بر است، و به سادگی در معرض سوء تفاهم قرار می‌گیرد. با این حال با توجه به سیاست اصولی کشور مبنی بر عدم مذاکره مستقیم با آمریکا، تلاش گردید با استفاده از مذاکرات مستمر و طولانی با بقیه اعضای برجام، و تبادل مرتب متون کتبی، حتی‌الامکان راه هرگونه سوء تفاهم و یا سوء استفاده بسته شود.

تعهدات هسته‌ای ایران در توافق وین

چنانچه در وین توافق حاصل آید و آمریکا اقدامات فوق را انجام و تحریم‌های ذکر شده را رفع نماید، جمهوری اسلامی ایران نیز - همان‌گونه که در سیاست‌های قطعی نظام اعلام شده است - پس از راستی آزمایی رفع تحریم‌ها (که در مورد شیوه‌های آن نیز مذاکرات مبسوطی صورت گرفته است)، به تعهدات خود در برجام باز خواهد گشت. طی ماه‌های اخیر بدون هیچ تردیدی اثبات شد که علیرغم برخی جنجال‌ها، تعهدات هسته‌ای ایران در برجام به گونه‌ای طراحی و توافق شده بود که جمهوری اسلامی ایران - ضمن اجرای دقیق و با حسن نیت همه آنها - بر اساس یک طرح مدون و دقیق علمی و فنی در هشت سال نخست (یعنی حداکثر تا دو سال دیگر) با پذیرش بعضی نظارت‌ها و اقدامات شفاف‌ساز، و برخی محدودیت‌ها، نه تنها برنامه هسته‌ای خود را از دیدگاه بین‌المللی تثبیت کرده، بلکه تمام پایه‌های علمی و کاربردی لازم را با یک برنامه تحقیق و توسعه پیشرفته برای حرکت به سمت غنی‌سازی صنعتی و تجاری با بهره‌برداری

1 Financial Crimes Enforcement Network (FinCEN)

2 Office of Foreign Assets Control (OFAC)

3 Frequently Asked Questions (FAQ)

از بهترین و پیشرفته‌ترین سانتریفیوژهای خود و در اقتصادی‌ترین شکل و با بالاترین بهره‌وری برقرار ساخته است. همان‌گونه که در بخش‌های قبلی تشریح شد، پس از طی دوره هشت و نیم ساله محدودیت (سال ۱۴۰۲ش)، ظرفیت غنی‌سازی ایران بر اساس برنامه‌ریزی‌های سازمان انرژی اتمی برای تکمیل، تولید و راه‌اندازی سانتریفیوژهای پیشرفته، توسعه خواهد یافت. محدودیت‌های پذیرفته‌شده در برجام همگی زمان‌دار بودند و هیچ یک از نیازهای فوری و حیاتی کشور در حوزه هسته‌ای را تعطیل نکرده‌اند.

مهم‌ترین اقدامات نظارتی و شفاف‌ساز، و محدودیت‌های پذیرفته‌شده در برجام - که در صورت توافق در وین مجدداً اجرا خواهند شد - شامل موارد زیر می‌گردد:

- اجرای داوطلبانه پروتکل الحاقی و نظارت حساب‌شده بر تعهدات برجامی؛
- غنی‌سازی اورانیوم در سطح حداکثر ۳/۶۷ درصد؛
- استفاده از حداکثر ۶۱۰۴ دستگاه سانتریفیوژ IR-1؛
- حفظ حداکثر ۳۰۰ کیلو مواد غنی شده، و معاوضه مازاد آن با کیک زرد؛
- تبدیل رآکتور آب سنگین اراک به یک رآکتور نوین ولی بدون خطرات اشاعه‌ای، با حفظ ماهیت آب سنگین آن.

همان‌گونه که در بخش‌های قبلی تبیین شد، در نتیجه پذیرش این نظارت‌ها و محدودیت‌ها، علاوه بر این که تحریم‌ها رفع و قطعنامه‌های فصل هفتمی شورای امنیت ملل متحد لغو شدند:

- قدرت‌های جهانی برنامه هسته‌ای صلح‌آمیز جمهوری اسلامی ایران را به رسمیت شناخته و اعمال حقوق هسته‌ای ملت ایران را در چهارچوب معاهدات بین‌المللی محترم شمردند؛
- برنامه هسته‌ای ایران که با قلب حقایق و به ناحق به عنوان تهدیدی برای صلح و امنیت بین‌المللی معرفی شده بود، به موضوعی برای همکاری بین‌المللی با سایر کشورها در قالب استانداردهای بین‌المللی تبدیل گردید؛
- ایران به عنوان یک قدرت دارای فناوری هسته‌ای و برخوردار از برنامه هسته‌ای صلح‌آمیز، از جمله چرخه کامل سوخت و غنی‌سازی، توسط سازمان ملل متحد مورد شناسایی قرار گرفت؛
- همه تأسیسات و مراکز هسته‌ای و برنامه غنی‌سازی ایران بدون حتی یک روز توقف یا تعلیق به کار خود ادامه داد؛
- کار تحقیق و توسعه بر روی کلیه سانتریفیوژهای کلیدی و پیشرفته ایران از جمله IR-4، IR-5، IR-6 و IR-8 ادامه یافت؛
- تمامی زیرساخت‌های برنامه هسته‌ای ایران حفظ شد، هیچ تأسیسات یا تجهیزاتی به شمول حتی یک سانتریفیوژ، از بین نرفت و تمامی ظرفیت‌ها و قابلیت‌ها در جای خود باقی ماند.

به‌رغم همه تبلیغات، در زمان کاهش تعهدات هسته‌ای ایران طی دو سال گذشته به وضوح اثبات گردید که چگونه ظرفیت‌های هسته‌ای ایران قبل از اعمال محدودیت‌های برجامی بعضاً حتی در کمتر از یک روز با شرایط بهتر و پیشرفته‌تر احیا و عملیاتی گردید. ملاحظه مجدد جدول مقایسه شرایط هسته‌ای کشور در سال ۱۳۹۲ و سال ۱۴۰۰ (صفحه ۳۱ بالا) نشان می‌دهد که تمام ظرفیت‌ها به سرعت قابل بازیابی است. لذا در پی یک توافق احتمالی در وین شرایط ذیل دوباره به صورت موقت و حداکثر برای چهار سال دیگر برقرار خواهد شد:

- غنی‌سازی با ۵۰۶۰ سانتریفیوژ IR-1،
- استقرار شش آبشار متشکل از ۱۰۴۴ سانتریفیوژ IR-1 در فردو به صورت آماده (دو آبشار در حال چرخش)،

- حفظ بیش از هزار سانتریفیوژ IR-2m در انبار،
- حفظ صدها سانتریفیوژ پیشرفته IR-4 و IR-6 در انبار،
- ادامه تولید سانتریفیوژها و قطعات آنها بر اساس برنامه سازمان انرژی اتمی،
- ادامه ساخت مرکز جدید مونتاژ سانتریفیوژ،
- حفظ ۳۰۰ کیلو مواد غنی شده و معاوضه حدود ۳۵۰۰ کیلوگرم مازاد با کیک زرد،
- ادامه کار تحقیق و توسعه بر روی کلیه سانتریفیوژهای کلیدی و پیشرفته ایران از جمله IR-2m، IR-4، IR-5، IR-6، IR-6s، IR-7 و IR-8. البته کاهش تعهدات هسته‌ای طی دو سال گذشته، رشد قابل توجه فناوری هسته‌ای و دانش غنی‌سازی کشور را نیز به ویژه در غنی‌سازی در سطوح بالا (۶۰ درصد) به دنبال داشته است،
- ادامه ساخت راکتور نوین آب سنگین اراک با همکاری چین.

۱۴- و آخر دعوانا ...

پس از دو سال مذاکره فشرده و طاقت‌فرسا برای دستیابی به یک توافق قابل قبول، نیز شش سال کوشش نفس‌گیر برای حراست از حقوق ملت شریف ایران و جلوگیری از متلاشی شدن توافق همراه با هشت سال ناسزا شنیدن، خون خوردن و دم برنیارودن بر سر اتهاماتی ناروا، اینک در آستانه واگذاری مسئولیت به برادران و خواهرانی تازه‌نفس و پُرنشاط لازم است چند تجربه و نکته به عنوان جمع‌بندی صادقانه و مشورت مشفقانه تقدیم شود.

برجام حاصل کوششی عاشقانه برای رهانیدن ایران از دام امنیتی‌سازی آمریکا و تحریم‌های ظالمانه، در عین حفظ توان هسته‌ای با رعایت حداکثری خطوط قرمز در شرایط دشوار بود؛ ولی همچون هر توافقی دیگری حاصل مذاکره و داد و ستد بین‌المللی است که در شرایطی خاص در سال ۱۳۹۲ش، و به دنبال رأی قاطع مردم به حل و فصل موضوع هسته‌ای بر اساس تعامل سازنده و عزت‌مند شکل گرفت.

هیچ توافقی برای هیچ‌یک از طرف‌های آن توافق بی‌نقص نیست. هر یک از طرف‌ها از بخش‌هایی از توافق ناراضی و ناخوشنود است. این طبیعت هر توافقی است. لذا لازمه رسیدن به توافق درک این واقعیت است که بدون توجه به حداقل قابل قبولی از نگرانی‌ها و مطالبات همه طرف‌ها، امکان مصالحه وجود ندارد. گرایش حداکثری تنها به مذاکرات فرسایشی و بی‌پایان می‌انجامد؛ که تقریباً در تمامی شرایط ضرر و یا لاف‌زدن عدم النفع آن برای کشور و مردم از منافع فرضی رسیدن - ناممکن - به توافق ایده‌آل کمتر نیست. تلاش هر یک از کنشگران برای پیروزی به هزینه شکست طرف مقابل - بازی با حاصل جمع صفر^۱ - به ناکامی هر دو طرف - بازی با حاصل جمع منفی^۲ - می‌انجامد؛ البته ممکن است ضرر همه طرف‌ها یکسان نباشد. در دنیای به هم پیوسته کنونی تنها در نظر داشتن منافع همه طرف‌ها - بازی با حاصل جمع مثبت^۳ - است که می‌تواند نتیجه مطلوب را به همراه داشته باشد.

به همین دلیل رسیدن به توافق نیازمند شهامت و ایثار و آمادگی برای هزینه از آبرو و رجحان بخشیدن منافع ملی به مصالح شخصی است. تفاهم - که لامحاله نیازمند نوعی مصالحه است - در هیچ فرهنگ و جامعه‌ای بدو مطلوب و محبوب نیست و قهرمانان تاریخی بیشتر جوامع انسانی، جنگاوران و مبارزان میدان نبرد بوده‌اند و نه کنشگران عرصه دیپلماسی، تفاهم و مصالحه. اما واقعیت آن است که دستاورد هر جنگی در پشت میز مذاکره نقد می‌شود و ناکامی‌های هر نبردی در مصاف دیپلماتیک تعدیل - و نه واژگون - می‌شوند.

منافع ملی و مصالح عالی مردم و کشور اقتضا می‌کند که سیاست خارجی صحه‌دعوی سیاسی و جناحی داخلی نباشد

^۱ Zero-Sum Games (Win-Lose)

^۲ Negative-Sum Games (Lose-Lose)

^۳ Positive-Sum Games (Win-Win)

و کارگزاران این حوزه مستظهر به پشتوانه اجماع ملی و همدلی و همراهی عمومی - البته همراه با نظارت و نقد مشفقانه - باشند. نقد سازنده نیازمند ارائه پیشنهاد عملی و واقع بینانه است و نه صرفاً خرده گیری، حتی از نوع منصفانه. ارائه راهکارهای پیشنهادی از سوی منتقدین از یک طرف می تواند با تضارب آرا به انتخاب گزینه های برتر و کارآمدتر بینجامد و از سوی دیگر امکان تبادل نظر واقعی همراه با پاسخگوسازی کارگزاران را فراهم کند. هم زمان باید پذیرفت که کارگزاران دیپلماسی و سیاست خارجی - از کارشناس، سفیر یا وزیر - تصمیم گیر نهایی نیستند و در همه جای دنیا مجری تصمیمات نهادهای بالادستی می باشند. مصالح عالی هر کشور در یک حوزه خلاصه نمی شود و تصمیم گیر نهایی باید همه جنبه ها در یک وضعیت را بسنجد. یک دیپلمات یا یک مجری در میدان نمی تواند توقع داشته باشد که تصمیم نهایی را او بگیرد و یا حتی تصمیم نهایی مطابق سلیقه، نگرش و یا گزینه پیشنهادی اش باشد. البته باید در ارائه نظر کارشناسی صادقانه و شجاعانه نظراتش را بیان دارد؛ اما به هنگام عمل بهترین و بیشترین کوشش بر اجرای بهینه و تمام عیار تصمیمات ملی - هر چند مغایر پیشنهاد خود یا سازمانش باشد - را به کار بسته و از همان سیاست جانانه دفاع کند.

هر سیاستی نقاط قوت و ضعف دارد. مخالفان یک سیاست ضمن اظهار نظر و نقد سازنده، نباید اجرای سیاست اتخاذ شده را مختل کنند. مانع تراشی مخالفان در اجرای سیاست های متخذه نه تنها باعث اصلاح آن سیاست نمی شود، بلکه موافقان سیاست را به سرسختی می کشاند، مانع دستیابی به حداقل منافع ناشی از آن سیاست می شود و همواره بهانه های به دست طرفداران سیاست برای مخالفت با ارزیابی دقیق و بازنگری ضروری می دهد: که اگر سنگ اندازی ها نبود موفقیت حاصل می شد. به هر حال، هر سیاستی اگر درست اجرا شود منفععی دارد و اگر در زمان اجرا دچار دعوا در اصل سیاست گردد، یقیناً تمامی ضررهای مورد اشاره مخالفین واقع شده و هیچیک از منافع متصور حاصل نمی گردد.

اگر به عوض مناقشه و مجادله بر سر اینکه برجام پیروزی قطعی بود و یا شکست کامل - که حتماً هیچیک نبود - همگی کوشیده بودیم بیشترین منفعت را از برجام ببریم، چه بسا شرایط به گونه ای دیگر رقم خورده بود. اگر از ابتدا در پی استفاده حداکثری از هر میزان دستاورد برجام - حتی در بدترین نگرش ها - بودیم و مقدار بیشتری سرمایه خارجی جذب کرده و تعداد بیشتری از شرکت ها از همه نقاط جهان را به کشور کشانده بودیم، تحریم ایران و اعمال فشار حداکثری بسیار دشوارتر می شد. اگر در مورد ضرورت کار متوازن با شرق و غرب به یک اجماع ملی رسیده بودیم و از یک سو با خوش خیالی، دوستان دوران سختی را در سراب طمع سرازیر شدن شرکت های غربی از خود نرنجانده بودیم و از سوی دیگر از همه امکانات برجام برای ایجاد منافع اساسی اقتصادی برای همه کنشگران - به شمول شعبات خارجی شرکت های آمریکایی - بهره برده بودیم، هم دوستانمان سرخورده نمی شدند و در دوران سختی رهایمان نمی کردند و هم ترامپ برای فشار حداکثری با مانع جدی سرمایه داران جهانی - از جمله در داخل آمریکا - مواجه می شد. فقط نیاز بود همدل و هم صدا از همه امکانات برای اجرای بهینه سیاست کشور در پذیرش برجام استفاده می کردیم.

اکنون بهترین زمان برای ایجاد این همدلی و هم صدایی است. موفقیت در مذاکرات اخیر وین و شکست نهایی سیاست فشار حداکثری با بازگشت آمریکا به تعهدات برجامی می تواند در فضای جدید سرای سیاست کشور، زمینه را برای بهترین بهره برداری از تمامی ظرفیت های برجام فراهم نموده، با اصالت دادن به روابط با همه شرکا و ایجاد توازن در روابط اقتصادی خارجی - و صد البته با تکیه بر اقتصاد مقاومتی مبتنی بر درون زایی و برون گرایی - رشد و شکوفایی بی نظیری را برای کشور و نسل های بعدی به ارمغان آورد. برنامه ۲۵ ساله با چین، روابط راهبردی با روسیه، سیاست همسایگی و اولویت همسایگان، و استفاده حداکثری از تعهدات کشورهای غربی در برجام بستر مناسب برای چنین آینده ای است.

حسبنا الله و نعم الوکیل

فهرست

پیوست یکم. بیانیه جمهوری اسلامی ایران پس از تصویب قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت سازمان ملل متحد در تأیید برجام.....	۱
پیوست دوم. چهارمین گزارش اجرای برجام مورخ ۹۵/۱۰/۲۶ یک سال اجرای برجام: گزارش ۲۶ دی ماه ۱۳۹۵ به مجلس شورای اسلامی.....	۵
پیوست سوم. هشتمین گزارش به مجلس شورای اسلامی به تاریخ ۲۶ دی ۱۳۹۶ش.....	۳۴
پیوست چهارم. تاریخچه ای گذرا از مهمترین پرونده‌های تحت فصل هفتم منشور ملل متحد و سرنوشت آنها.....	۴۵
پیوست پنجم. نامه‌های وزیر امور خارجه به هماهنگ کننده برجام در دوران اوباما.....	۴۹
پیوست شماره ۱-۵: ترجمه نامه مورخ ۱۲ شهریور ۹۵ به هماهنگ کننده برجام پیرامون موارد نقض برجام توسط ایالات متحده از زمان اجرایی شدن برجام.....	۴۹
پیوست شماره ۲-۵: ترجمه نامه مورخ ۲۷ آبان ۹۵ خطاب به هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برجام پیرامون تصویب قانون تمدید تحریم‌های ایران.....	۵۴
پیوست شماره ۳-۵: ترجمه نامه مورخ ۲۶ آذر ۱۳۹۵ به نامه عالی تحت بند ۳۶ برجام پیرامون تصویب قانون آیسا.....	۵۶
پیوست ششم. نامه‌های وزیر امور خارجه به هماهنگ کننده برجام از ابتدای دولت ترامپ تا خروج آمریکا از برجام.....	۵۷
پیوست شماره ۱-۶: ترجمه نامه مورخ ۸ فروردین ۱۳۹۶ به هماهنگ کننده برجام پیرامون اقدامات دولت جدید آمریکا.....	۵۷
پیوست شماره ۲-۶: ترجمه نامه مورخ ۷ خرداد ۱۳۹۶ به هماهنگ کننده برجام پیرامون اقدامات دولت ترامپ.....	۵۹
پیوست شماره ۳-۶: ترجمه نامه مورخ ۲۸ تیر ۱۳۹۶ به هماهنگ کننده برجام پیرامون اقدامات مخرب دولت ترامپ.....	۶۱

پیوست شماره ۴-۶: ترجمه نامه مورخ ۲۲ مرداد ۱۳۹۶ به هماهنگ کننده برجام پیرامون نقض مستمر برجام توسط دولت ترامپ	۶۳
پیوست شماره ۵-۶: ترجمه نامه مورخ ۲۸ مرداد ۱۳۹۶ خطاب به هماهنگ کننده برجام و مدیرکل آژانس بین المللی انرژی اتمی پیرامون سفر مداخله جویانه نماینده آمریکا به وین	۶۵
پیوست شماره ۶-۶: ترجمه نامه مورخ ۲۷ شهریور ۱۳۹۶ به هماهنگ کننده برجام پیرامون تلاش آمریکا برای بهانه جویی جهت خروج از برجام	۶۷
پیوست شماره ۷-۶: ترجمه نامه مورخ ۲۴ مهر ۱۳۹۶ خطاب به هماهنگ کننده برجام پیرامون ادعای عدم پایبندی ایران توسط آمریکا و قوانین کاتسا و اینارا	۶۹
پیوست شماره ۸-۶: ترجمه نامه مورخ ۱۲ بهمن ۱۳۹۶ تحت بند ۳۶ برجام خطاب به هماهنگ کننده برجام ۷۱ پیرامون اولتیماتوم ترامپ به دیگر اعضای برجام	۷۱
پیوست هفتم. نامه ها، مقالات و سخنرانی های رسمی وزیر امور خارجه پس از خروج آمریکا از برجام	۷۵
پیوست شماره ۱-۷: ترجمه نامه مورخ ۲۰ اردیبهشت ۱۳۹۷ خطاب به هماهنگ کننده برجام	۷۵
پیوست شماره ۲-۷: ترجمه نامه مورخ ۲۰ اردیبهشت ۱۳۹۷ به دبیرکل ملل متحد پیرامون خروج آمریکا از برجام	۷۷
پیوست شماره ۳-۷: ترجمه نامه مورخ ۲ خرداد ۹۷ خطاب به وزرای امور خارجه کشورهای مختلف متعاقب خروج ایالات متحده از برجام	۸۱
پیوست شماره ۴-۷: ترجمه نامه مورخ ۲۷ خرداد ۹۷ خطاب به هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برجام پیرامون درخواست برای تشکیل اجلاس وزرای خارجه کمیسیون مشترک طبق مفاد ماده ۳۶	۸۴
پیوست شماره ۵-۷: ترجمه پاسخ به سخنرانی یمپتو، آمریکا باید دکتین تهدید را کنار بگذارد، منتشر شده در روزنامه Iran Daily و ترجمه در روزنامه اطلاعات ۳۱ خرداد ۹۷	۸۵
پیوست شماره ۶-۷: ترجمه نامه ۲۸ مرداد ۹۷ خطاب به کمیسر عالی حقوق بشر پیرامون آثار تحریم های غیرقانونی بر حقوق بشر ملت ایران	۹۴
پیوست شماره ۷-۷: ترجمه نامه مورخ ۲۱ فروردین ۱۳۹۸ به دبیرکل ملل متحد پیرامون اقدام ایالات متحده در قراردادن سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در فهرست گروه های تروریستی	۹۶
پیوست شماره ۸-۷: ترجمه نامه مورخ ۲۶ فروردین ۱۳۹۸ به وزرای امور خارجه کشورهای مختلف پیرامون اقدام ایالات متحده در قراردادن سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در فهرست گروه های تروریستی	۹۸
پیوست هشتم. تصمیمات اتحادیه اروپا و ۴+۱ به دنبال خروج آمریکا بیانیه مطبوعاتی خانم موگرینی در پایان مذاکرات ایران و سه کشور اروپایی	۱۰۰
پیوست شماره ۱-۸: ترجمه بیانیه اجلاس وزرای کمیسیون مشترک به دنبال خروج آمریکا از برجام	۱۰۱
پیوست شماره ۲-۸: ترجمه بیانیه اجلاس وزرای کمیسیون مشترک برجام	۱۰۳
پیوست نهم. نامه مورخ ۲۲ اسفند ۹۸ خطاب به دبیرکل متحد پیرامون اقدامات غیرقانونی آمریکا برای جلوگیری از دسترسی ایران به دارو و اقلام بهداشتی جهت مقابله با کرونا	۱۰۵
پیوست دهم. استنادات به ماده ۳۶ به دلیل خروج آمریکا و ناتوانی اروپا در اجرای تعهدات خود	۱۰۸
پیوست شماره ۱-۱۰: ترجمه نامه مورخ ۳۰ مرداد ۹۷ خطاب به هماهنگ کننده برجام ذیل بند ۳۶ برجام پیرامون قصور ۱+۴ در اجرای تعهدات خود در جلسات ۲۵ مه و ۶ ژوئیه	۱۰۸
پیوست شماره ۲-۱۰: ترجمه نامه مورخ ۱۵ آبان ۹۷ خطاب به هماهنگ کننده برجام پیرامون تکمیل کلیه مراحل حل و فصل اختلاف و شروع اقدامات جبرانی ذیل بند ۳۶ برجام	۱۱۱

پیوست شماره ۱۰-۳: ترجمه نامه مورخ ۱۸ فروردین ۹۸ خطاب به هماهنگ کننده برجام ذیل بند ۳۶ برجام پیرامون نقض اساسی سه کشور اروپایی و اتحادیه اروپا به دلیل مشارکت در تصویب بیانیه ۱۷ فروردین گروه	۷
..... ۱۱۵	
پیوست یازدهم. روند کاهش تعهدات	۱۱۷
پیوست شماره ۱۱-۱: نامه مورخ ۱۸ اردیبهشت ۹۸ رئیس جمهور روحانی خطاب به سران ۱+۴ پیرامون تکمیل مراحل حل و فصل اختلافات و شروع اقدامات جبرانی توسط ایران ذیل ماده ۳۶ برجام	۱۱۷
پیوست شماره ۱۱-۲: ترجمه نامه مورخ ۱۸ اردیبهشت خطاب به هماهنگ کننده برجام در خصوص آغاز گامهای کاهش پابندی به تعهدات هسته‌ای	۱۲۰
..... ۱۲۰	
پیوست شماره ۱۱-۳: ترجمه نامه به هماهنگ کننده برجام مورخ ۴ تیر ۱۳۹۸ در پاسخ به دمارش سفرای سه کشور اروپایی در تاریخ ۳۱ خرداد ۹۸	۱۲۲
..... ۱۲۲	
پیوست شماره ۱۱-۴: ترجمه نامه به هماهنگ کننده برجام مورخ ۱۶ مرداد ۹۸ پیرامون گام دوم جمهوری اسلامی ایران بر اساس ماده ۳۶	۱۲۵
..... ۱۲۵	
پیوست شماره ۱۱-۵: ترجمه نامه مورخ ۲۶ مرداد ۹۸ خطاب به هماهنگ کننده برجام	۱۲۷
..... ۱۲۷	
پیرامون موارد نقض اساسی اتحادیه اروپا و سه کشور اروپایی ذیل بند ۳۶ برجام	۱۲۷
..... ۱۲۷	
پیوست شماره ۱۱-۶: ترجمه نامه مورخ ۱۴ شهریور ۱۳۹۸ به هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برجام پیرامون گام سوم ایران ذیل ماده ۳۶ برجام	۱۳۰
..... ۱۳۰	
پیوست شماره ۱۱-۷: ترجمه نامه مورخ ۱۱ مرداد ۹۸ خطاب به هماهنگ کننده کمیسیون مشترک فرجام پیرامون نقض اساسی برجام در بیانیه مشترک سران سه کشور	۱۳۲
..... ۱۳۲	
پیوست شماره ۱۱-۸: ترجمه نامه مورخ ۹ بهمن ۹۸ خطاب به هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برجام در رد نامه مورخ ۲۴ دی ۹۸ سه کشور اروپایی مبتنی بر ادعای شروع روند حل اختلافات ذیل ماده ۳۶ برجام	۱۳۴
..... ۱۳۴	
پیوست شماره ۱۱-۹: ترجمه نامه مورخ ۲۰ اسفند ۹۸ خطاب به هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برجام ۱۴۰ پیرامون تکمیل روند بند ۳۶ برجام توسط ایران و غیرقابل قبول بودن توسل سه کشور اروپایی به سازوکار حل اختلاف	۱۴۰
..... ۱۴۰	
پیوست شماره ۱۱-۱۰: ترجمه نامه مورخ ۲۹ خرداد ۹۹ خطاب به هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برجام	۱۴۳
..... ۱۴۳	
پیرامون تبعات تصمیم ایالات متحده برای توقف معافیت‌های هسته‌ای	۱۴۳
..... ۱۴۳	
پیوست شماره ۱۱-۱۱: ترجمه نامه مورخ ۱۲ تیر ۱۳۹۹ خطاب به هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برجام تحت ماده ۳۶ پیرامون موارد نقض اساسی برجام توسط سه کشور اروپایی	۱۴۵
..... ۱۴۵	
پیوست دوازدهم. نامه مورخ ۱۰ اسفند ۱۳۹۹ وزیر امور خارجه به اعضای شورای حکام آژانس بین‌المللی انرژی اتمی	۱۵۵
..... ۱۵۵	
پیوست سیزدهم. ۱۶ نوع سانتریفیوژ ایرانی	۱۵۸
..... ۱۵۸	
پیوست چهاردهم. قطعنامه طولانی آمریکا برای تمدید تحریم تسلیحاتی ایران	۱۵۹
..... ۱۵۹	
پیوست پانزدهم. قطعنامه کوتاه آمریکا	۱۶۸
..... ۱۶۸	
پیوست شانزدهم: نامه رئیس شورای امنیت در مورد قطعنامه آمریکا	۱۶۹
..... ۱۶۹	
پیوست هفدهم: پیوست ۱-۱۷ ترجمه نامه مورخ ۱۹ اردیبهشت ۹۹ خطاب به دبیر کل ملل متحد پیرامون نقض مستمر حقوق بین‌الملل و منشور ملل متحد توسط ایالات متحده	۱۷۰
..... ۱۷۰	
پیوست ۱۷-۲: ترجمه سخنرانی در شورای امنیت ملل متحد ذیل دستورکار: «عدم اشاعه: اجرای قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت (۲۰۱۵)»	۱۷۸
..... ۱۷۸	

پیوست هجدهم. نامه به رئیس دوره‌ای شورای امنیت و دبیرکل ملل متحد در مورد اطلاعاتی ایالات متحده برای بازگرداندن تحریم‌ها	۱۸۵
پیوست نوزدهم. جدول آرای پیشنهاد آمریکا در کمیته پنجم مجمع عمومی	۱۹۵
پیوست بیستم. صورت جلسه پرسش و پاسخ دکتر ظریف در شورای روابط خارجی آمریکا	۱۹۶
پیوست بیست و یکم. نامه مورخ ۳۰ بهمن ۱۳۹۹ آمریکا برای بازپس‌گیری ادعای بازگشت تحریم‌ها	۲۰۵
پیوست بیست و دوم. اطمینان از رفع تحریم‌ها قبل از بازگشت آمریکا به برجام، ترجمه نامه به آقای بول هماهنگ‌کننده کمیسیون مشترک برجام پیرامون اقدامات ضروری برای دولت جدید آمریکا	۲۱۰
پیوست بیست و سوم. ترجمه نامه به هماهنگ‌کننده برجام در مورد رفع تحریم‌ها قبل از بازگشت آمریکا به برجام	۲۱۱

پیوست یکم

بیانیه جمهوری اسلامی ایران

پس از تصویب قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت سازمان ملل متحد در تأیید برجام

۲۹ تیر ۱۳۹۴

(۱) جمهوری اسلامی ایران دانش و فناوری، از جمله فناوری صلح آمیز هسته ایران را به عنوان میراث مشترک بشریت قلمداد می نماید. در عین حال، بر اساس مبانی محکم ایدئولوژیک، راهبردی و بین المللی، سلاح های کشتار جمعی و به ویژه سلاح های هسته ای را به طور مطلق به عنوان سلاح هایی منسوخ، غیر انسانی و مضر برای صلح و امنیت بین المللی، مردود می داند. با الهام از آموزه های متعالی اسلامی و بر مبنای اندیشه ها و سیره بنیانگذار فقید انقلاب اسلامی، حضرت امام خمینی (ره)، و فتوای تاریخی رهبر انقلاب اسلامی، حضرت آیت الله خامنه ای، که کلیه سلاح های کشتار جمعی، به ویژه سلاح های هسته ای را در فقه اسلامی حرام اعلام نموده اند، جمهوری اسلامی ایران اعلام می دارد که سیاست همیشگی اش منع اکتساب، تولید، انباشت یا استفاده از سلاح های هسته ای می باشد.

(۲) جمهوری اسلامی ایران ضرورت امحاء کامل سلاح های هسته ای را به عنوان یک ضرورت امنیت بین المللی و یک تکلیف منطبق بر معاهده منع گسترش سلاح های هسته ای (NPT) مورد تأکید قرار می دهد. جمهوری اسلامی ایران مصمم است به طور فعال در کلیه تلاش های بین المللی حقوقی و دیپلماتیک برای نجات بشریت از خطر سلاح های هسته ای و اشاعه آنها، از جمله از طریق ایجاد مناطق عاری از سلاح های هسته ای به ویژه در خاورمیانه، مشارکت نماید.

(۳) جمهوری اسلامی ایران قاطعانه ابرام می ورزد که دولت های عضو معاهده منع گسترش سلاح های هسته ای، بدون تبعیض و منطبق با مواد ۱ و ۲ معاهده نباید از بهره مندی از حقوق لاینفک خود برای توسعه تحقیقات، تولید و استفاده از انرژی هسته ای برای اهداف صلح آمیز، باز داشته شوند.

(۴) جمع بندی برنامه جامع اقدام مشترک (برجام) در تاریخ ۲۳ تیر ۱۳۹۴، نشانگر یک گام بسیار مهم توسط جمهوری اسلامی ایران و گروه ۵+۱ برای حل و فصل یک بحران غیر ضروری، از طریق مذاکره و بر مبنای احترام متقابل است؛ بحرانی که در نتیجه ی اتهامات بی پایه و اساس درباره برنامه هسته ای صلح آمیز ایران ایجاد، و با اقدامات ناموجه و مبتنی بر انگیزه های سیاسی علیه ملت ایران دنبال شده بود.

(۵) برجام مبتنی است بر تعهدات متقابل جمهوری اسلامی ایران و گروه ۵+۱، که از یک سو، موجب حصول اطمینان از ماهیت منحصراً صلح آمیز برنامه هسته ای ایران شده، و از سوی دیگر، تمامی مفاد قطعنامه های شماره ۱۶۹۶ و ۱۷۳۷ (مصوب سال ۲۰۰۶)، ۱۷۴۷ (مصوب سال ۲۰۰۷)، ۱۸۰۳ و ۱۸۳۵ (مصوب سال ۲۰۰۸)، ۱۹۲۹ (مصوب سال ۲۰۱۰) و ۲۲۲۴ (مصوب سال ۲۰۱۵) را لغو کرده و همه تحریم های شورای امنیت سازمان ملل متحد و تحریم های مرتبط با هسته ای که توسط ایالات متحده و اتحادیه اروپایی و دولت های عضو اتحادیه اروپایی تحمیل شده بودند را به طور جامع لغو می کند. جمهوری اسلامی ایران متعهد است که تعهدات داوطلبانه خود را با حسن نیت و منوط به اجرای با حسن نیت همه تعهدات توسط گروه ۵+۱ وفق برجام، از جمله تعهدات متضمن رفع تحریم ها و اقدامات محدودیت ساز، اجرا کند.

(۶) رفع تحریم ها و اقدامات محدودیت ساز مرتبط با هسته ای توسط اتحادیه اروپایی و ایالات متحده به این معنا خواهد بود که معاملات و فعالیت های مورد اشاره در برجام می توانند با ایران و اشخاص ایرانی در همه جای دنیا بدون هراس از مجازات های ناشی از مزاحمت های فراسرزمینی انجام شوند و همه اشخاص قادر خواهند بود تا با آزادی انتخاب به معاملات تجاری و مالی با ایران بپردازند. در برجام به وضوح تصریح شده است که اتحادیه اروپایی و آمریکا هر دو از بازگرداندن یا تحمیل مجدد تحریم ها و اقدامات محدودیت ساز که منطبق با برجام رفع شده اند، خودداری خواهند

ورزید. تفاهم بر آن است که بازگرداندن یا تحمیل مجدد تحریم‌ها و اقدامات محدودیت ساز از جمله از طریق تمدید، به مثابه عدم پابندی اساسی خواهند بود که ایران را از تعهداتش به طور جزئی یا کلی معاف خواهد ساخت. برداشتن تحریم‌ها مستلزم اتخاذ اقدامات مقتضی حقوقی و اجرایی داخلی از جمله اقدامات تقنینی و آئین نامه‌ای به منظور لازم الاجرا نمودن رفع تحریم‌ها می‌باشد. برجام مستلزم خاتمه موثر همه تدابیر و رویه‌های الزامی تبعیض آمیز و همچنین بیانیه‌های عمومی است که با هدف موافقتنامه همسویی نداشته باشد. ایران بر توافق حاصله میان اعضاء برجام تاکید می‌نماید که بر مبنای آن بلافاصله پس از تصویب قطعنامه شورای امنیت در تایید برجام، اتحادیه اروپایی، کشورهای عضو اتحادیه اروپایی و ایالات متحده مشورت با ایران را درباره دستورالعمل‌های مربوطه و بیانیه‌های در دسترس عموم در خصوص جزئیات تحریم‌ها یا اقدامات محدودیت سازی که قرار است مطابق با برجام لغو شوند، آغاز خواهند نمود.

(۷) جمهوری اسلامی ایران برنامه هسته‌ای صلح آمیز، از جمله غنی سازی و تحقیق و توسعه غنی سازی را منطبق با برنامه خود همان گونه که در برجام توافق شده، دنبال خواهد نمود و با طرف‌های خود از نزدیک کار خواهد کرد تا اطمینان حاصل شود که این توافق از گذر زمان به سلامت گذشته و همه اهداف خود را محقق خواهد ساخت. این تعهد بر مبنای تضمین‌هایی است که گروه ۵+۱ داده‌اند که بر مبنای آن در این برنامه صلح آمیز بر اساس تعهداتشان مطابق برجام همکاری خواهند نمود. همچنین این گونه تفاهم و توافق شد که از طریق گام‌های مورد موافقت با آژانس بین‌المللی انرژی اتمی، همه موضوعات موجب نگرانی گذشته و حال، قبل از پایان سال ۲۰۱۵ توسط شورای حکام آژانس بررسی و مختومه خواهند شد. آژانس بین‌المللی انرژی اتمی تاکنون مستمراً نتیجه‌گیری کرده است که فعالیت‌های اظهار شده ایران منحصرراً صلح آمیز هستند. بنابراین، از این به بعد هدف از اجرای پروتکل الحاقی فراهم کردن زمینه برای «نتیجه‌گیری گسترده‌تر» بر این مبنا است که مدرکی دال بر وجود فعالیت اظهار نشده نیز در ایران وجود ندارد. بدین منظور، جمهوری اسلامی ایران با آژانس بین‌المللی انرژی اتمی وفق ضوابط پروتکل الحاقی به همان گونه که در مورد همه امضاء کنندگان اعمال می‌شود، همکاری خواهد نمود. در عین حال، آژانس بین‌المللی انرژی اتمی باید اقدامات احتیاطی لازم را برای تضمین حفاظت کامل از اطلاعات طبقه‌بندی شده به کار گیرد. جمهوری اسلامی ایران همواره تکالیف بین‌المللی عدم اشاعه‌ای خود را با دقت تام اجرا نموده است و با نهایت دقت همه فعالیت‌های مرتبط خود را منطبق بر پروتکل الحاقی اظهار خواهد نمود. در این چهارچوب و از آنجا که هرگز هیچ گونه فعالیت هسته‌ای در هیچ یک از تأسیسات نظامی وجود نداشته و نخواهد داشت، جمهوری اسلامی ایران اطمینان دارد چنین تأسیساتی موضوع درخواست بازرسی نخواهند بود.

(۸) کمیسیون مشترک ایجاد شده بر مبنای برجام بایستی قادر باشد تا اختلافات را به نحو بی‌طرفانه، موثر، کارآمد و سریع، رسیدگی و حل و فصل نماید. نقش اصلی این کمیسیون عبارت است از رسیدگی به شکایت‌های ایران و حصول اطمینان نسبت به این که آثار لغو تحریم‌های تصریح شده در برجام بطور کامل محقق گردند. در صورتی که آثار لغو تحریم‌های شورای امنیت سازمان ملل متحد، یا تحریم‌ها یا اقدامات محدودیت ساز مرتبط با هسته‌ای اتحادیه اروپایی و ایالات متحده به وسیله تداوم اعمال یا تحمیل تحریم‌های جدید با ماهیت و گستره‌ی همسان یا مشابه تحریم‌هایی که قبل از روز اجرا برقرار بودند، مخدوش گردد، جمهوری اسلامی ایران اختیار خواهد داشت تعهدات خود وفق برجام را مورد تجدید نظر قرار دهد؛ فارغ از اینکه چنین تحریم‌های جدیدی بنا به دلایل مرتبط هسته‌ای یا دیگر دلایل وضع شوند، مگر این که مسائل در طی یک دوره زمانی کوتاه و معقول اصلاح گردند.

(۹) اقدامات متقابل پیش‌بینی شده در ساز و کار حل و فصل اختلافات در برجام در واکنش به عدم پابندی اساسی، به عنوان آخرین حربه در نظر گرفته شده‌اند، و در صورتی که کار گرفته خواهند شد که عدم پابندی اساسی تداوم یابد و طی ترتیبات در نظر گرفته شده در برجام جبران نشده باشند. جمهوری اسلامی ایران چنین اقداماتی را بسیار غیرمحمّل

قلمداد می‌کند چرا که هدف، تضمین پایداری است نه فراهم ساختن بهانه‌ای برای برگشت‌پذیری خودسرانه یا ابزاری برای فشار یا اعمال نفوذ. ایران متعهد است تعهدات داوطلبانه خود را به طور کامل و با حسن نیت اجرا کند. به منظور حصول اطمینان از پایداری مستمر همه اعضا، برجام، جمهوری اسلامی ایران تأکید می‌کند در صورتی که ساز و کار مذکور علیه ایران یا اشخاص ایرانی اعمال شوند و تحریم‌ها به ویژه تدابیر شورای امنیت اعاده گردند، جمهوری اسلامی ایران این کار را به منزله مبنایی برای توقف اجرای تعهدات خود وفق برجام و تجدید نظر در همکاری‌اش با آژانس بین‌المللی انرژی اتمی تلقی خواهد نمود.

(۱۰) جمهوری اسلامی ایران تفاهم مشترک و توافق صریح همه طرف‌های شرکت‌کننده در برجام را مورد تأکید قرار می‌دهد که بر مبنای آن مفاد قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت در تأیید برجام، به مثابه مفاد برجام نبوده و به هیچ وجه نمی‌تواند اجرای برجام را تحت تأثیر قرار دهد.

(۱۱) دولت جمهوری اسلامی ایران مصمم است به طور فعال برای ارتقاء صلح و ثبات در منطقه در مواجهه با تهدید فزاینده‌ی تروریسم و افراط‌گرایی خشونت‌بار کمک کند. ایران نقش پیشرو خود را در مبارزه با این خطر ادامه خواهد داد و آماده است با همسایگان خود و جامعه بین‌المللی در پرداختن به این تهدید مشترک جهانی بطور کامل همکاری نماید. علاوه بر این، جمهوری اسلامی ایران تدابیر لازم برای تقویت توانمندی‌های دفاعی خود به منظور حراست از حاکمیت، استقلال و تمامیت ارضی خود در مقابل هر گونه تجاوز و همچنین مقابله با تهدید تروریسم در منطقه را ادامه خواهد داد. در این چهارچوب، توانمندی‌های نظامی ایران از جمله موشک‌های بالستیک، منحصر برای دفاع مشروع هستند. این تجهیزات برای قابلیت حمل سلاح‌های هسته‌ای طراحی نشده‌اند و بنابراین، خارج از حیطه یا صلاحیت قطعنامه شورای امنیت و پیوست‌های آن می‌باشند.

(۱۲) جمهوری اسلامی ایران انتظار دارد همانگونه که در مقدمه قطعنامه ۲۲۳۱ پیش‌بینی شده است، شاهد تحقق معنادار تغییر بنیادین در رویکرد شورای امنیت باشد. شورا سابقه سیاهی در رفتار با ایران دارد که از سکوت توأم با رضایت شورا در مواجهه با تجاوز صدام حسین علیه ایران در سال ۱۹۸۰ آغاز شد و با امتناع شورا حتی از محکوم کردن، چه برسد به اقدامی علیه، استفاده انبوه، سیستماتیک و گسترده از سلاح‌های شیمیایی توسط صدام حسین علیه رزمندگان و غیرنظامیان ایرانی طی سال‌های ۱۹۸۴ تا ۱۹۸۸ و همچنین حمایت مادی و اطلاعاتی چندین عضو شورا از جنگ شیمیایی صدام حسین ادامه یافت. حتی بعد از این که صدام حسین کویت را مورد تهاجم قرار داد، شورای امنیت نه تنها به طور لجاجت‌آمیز از اصلاح و جبران کینه‌توزی خود علیه ملت ایران امتناع کرد، بلکه پا را از این نیز فراتر گذاشت و علیه این قربانی جنگ شیمیایی و سکوت مماشات گرانه شورا در قبال آن، به تحمیل تحریم‌هایی پرداخت که علی‌الظاهر به بهانه نگرانی از سلاح‌های کشتار جمعی وضع شده بودند. در عوض آن که حداقل این واقعیت را مورد توجه قرار دهد که ایران حتی اقدام صدام حسین در استفاده از سلاح‌های شیمیایی را تلافی نکرده است، شورای امنیت بر اساس اتهامات بی‌پایه و بر مبنای انگیزه‌های سیاسی به اقدام علیه ایران شتافت و طیف گسترده‌ای از تحریم‌ها را علیه ملت ایران با هدف مجازات مقاومت آنها علیه فشار زورگویانه برای کنار گذاشتن برنامه هسته‌ای صلح‌آمیزشان به نحو ناموجهی تحمیل کرد. مهم است یادآوری شود این تحریم‌ها که نایست از همان ابتدا تحمیل می‌شدند، اکنون بر اساس برجام و قطعنامه ۲۲۳۱ باید لغو شوند.

(۱۳) بنابراین، جمهوری اسلامی ایران همچنان بر موضع خود مبنی بر این که همه تحریم‌ها و اقدامات محدودیت‌سازی که علیه ملت ایران وضع و اعمال شده‌اند از جمله آنهایی که به بهانه برنامه هسته‌ای ایران اعمال شده‌اند، بی‌پایه و اساس، ناعادلانه و غیرقانونی بوده و هستند پافشاری می‌نماید. در نتیجه، هیچ چیزی در برجام نباید به نحوی تعبیر و تفسیر شود که بطور مستقیم یا غیر مستقیم به معنای پذیرش یا مماشات جمهوری اسلامی ایران نسبت به مشروعیت، اعتبار یا قابل

اجرا بودن تحریم‌ها و اقدامات محدودیت‌ساز تصویب شده توسط شورای امنیت، اتحادیه اروپا یا دولت‌های عضو اتحادیه اروپا، ایالات متحده یا هر کشور دیگری علیه ایران باشد؛ همچنین نباید به معنای چشم‌پوشی یا محدودیت در اعمال هر گونه حقی که جمهوری اسلامی ایران وفق قوانین ملی، اسناد بین‌المللی یا اصول حقوقی مربوطه دارد، تعبیر و تفسیر شود.

۱۴) جمهوری اسلامی ایران اطمینان دارد که اجرای با حسن نیت برجام توسط همه اعضای برجام به اعاده اعتماد ملت ایران که به نحوی ناعادلانه متحمل فشارها و زورگویی‌های غیرقانونی به بهانه این بحران ساختگی بوده‌اند، کمک خواهد کرد و فرصت‌های جدیدی برای همکاری در جهت پرداختن به چالش‌ها واقعی جهانی و تهدیدات واقعی علیه صلح منطقه‌ای خواهد گشود. دیر زمانی است که منطقه ما دچار تنش‌های ناروا شده است، در حالی که افراط‌گرایان و تروریست‌ها مشغول تثبیت خود و پیشروی هستند. زمان آن فرا رسیده است که توجه و تمرکز بر این تهدیدات قریب الوقوع معطوف گردد و روش‌های موثر برای شکست دادن این تهدید مشترک دنبال و پیگیری شود.

پیوست دوم

چهارمین گزارش اجرای برجام مورخ ۹۵/۱۰/۲۶

یک سال اجرای برجام: گزارش ۲۶ دی ماه ۱۳۹۵ به مجلس شورای اسلامی

مقدمه

برنامه جامع اقدام مشترک "برجام" که در ۲۳ تیرماه ۱۳۹۴ ش، بین جمهوری اسلامی ایران و کشورهای موسوم به «پنج به اضافه یک» مورد توافق قرار گرفت، متعاقب تصویب «قانون اقدام متناسب و متقابل دولت جمهوری اسلامی ایران در اجرای برجام» از سوی مجلس شورای اسلامی، مصوبه جلسه ۶۳۴ مورخ ۱۳۹۴/۵/۱۹ ش، شورای عالی امنیت ملی و نامه مورخ ۱۳۹۴/۷/۲۹ ش، مقام معظم رهبری (مدظله العالی) خطاب به ریاست محترم جمهوری، در تاریخ ۲۶ دی ماه ۱۳۹۴ ش، رسماً وارد مرحله اجرایی شد. تبصره یک قانون «اقدام متناسب و متقابل دولت جمهوری اسلامی ایران در اجرای برجام» مصوب ۱۳۹۴/۷/۲۱ ش، مجلس شورای اسلامی مقرر می دارد: «وزیر امور خارجه موظف است روند اجرای توافقتنامه را هر سه ماه یک بار به کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس شورای اسلامی گزارش دهد». نخستین گزارش سه ماهه از اجرای برجام در فروردین ماه ۱۳۹۵ ش^۱، دومین گزارش سه ماهه در تیرماه ۱۳۹۵ ش^۲ و سومین گزارش سه ماهه در مهرماه ۱۳۹۵ ش^۳ تقدیم کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس شورای اسلامی شد. گزارش حاضر، چهارمین گزارش سه ماهه اجرای برجام از تاریخ ۲۶ مهرماه لغایت ۲۶ دی ماه ۱۳۹۵ می باشد. به دلیل همزمانی با سالگرد اجرایی شدن برجام، در این گزارش به اهم تحولات مرتبط با برجام طی یک سال اخیر نیز اشاره خواهد شد.

گزارش از سه بخش تشکیل شده است:

بخش نخست - آخرین تحولات در حوزه فعالیت های هسته ای

- تعامل با آژانس از سوی جمهوری اسلامی ایران.
- رآکتور آب سنگین.
- فعالیت های مربوط به کارخانه آب سنگین و محصولات آن.
- تأسیسات فردو.
- خرید مواد.
- ذخایر.
- برنامه تحقیق و توسعه غنی سازی.
- همکاری های دو یا چند جانبه برای توسعه صنعت هسته ای.

بخش دوم - آخرین تحولات در حوزه رفع تحریم ها

- حوزه نفت، گاز و پتروشیمی.
- حوزه حمل و نقل.
- حوزه مالی، بانکی و بیمه.
- حوزه آب و برق.
- حوزه صنعت و تجارت.

۱. نک: گزارش سه ماهه از اجرای برجام به شماره ۱۳۰/۱۰۶/۴۰۶۰۵۱۱ در تاریخ ۱۳۹۵/۱/۲۶.

۲. نک: گزارش سه ماهه از اجرای برجام به شماره ۱۳۱/۶۰۳/۴۲۳۳۸۰۷ مورخ ۱۳۹۵/۴/۲۶.

۳. نک: گزارش سه ماهه از اجرای برجام به شماره ۶۰۲/۳۷۴/۴۴۰۵۲۶۸ مورخ ۱۳۹۵/۷/۲۶.

- حوزه سلامت و بهداشت.
- حوزه کشاورزی، دامداری و شیلات.
- حوزه ارتباطات و فناوری اطلاعات.
- حوزه محیط زیست.
- آخرین آمارهای منتشره.

بخش سوم - موانع و چالش‌ها

- تمدید قانون تحریم‌های ایران موسوم به آيسا.
- انتخاب رئیس جمهور جدید آمریکا.
- مشکلات و موانع غیربرجامی.
- فضای ایران هراسی.

بخش نخست: امور مربوط به فعالیت‌های هسته‌ای

مقدمه: از مهم‌ترین دستاوردهای توافق برجام، به رسمیت شناخته شدن برنامه صلح‌آمیز هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران از سوی شورای امنیت سازمان ملل متحد و اعضای جامعه بین‌المللی است. هرچند این توافق، جمهوری اسلامی ایران را متعهد به اعمال برخی محدودیت‌های موقت در فعالیت‌های هسته‌ای خود نمود، لیکن برنامه صلح‌آمیز هسته‌ای کشورمان از جمله در حوزه غنی‌سازی، بدون یک روز توقف، در مقیاسی گسترده و در تمامی ابعاد مهم و حساس خود ادامه یافت و علاوه بر آن، افق‌های نوینی در توسعه صنعت هسته‌ای کشور و گسترش همکاری‌های بین‌المللی در این حوزه، در مقابل جمهوری اسلامی ایران گشوده شد. این در حالی است که بسیاری از کنشگران مهم جهانی به چیزی کمتر از توقف کامل برنامه هسته‌ای کشور قانع نبودند و طی بیش از یک دهه تمام امکانات خود را برای رسیدن به این خواست غیرقانونی و هدف نامشروع بسیج کرده بودند.

تحول بسیار مهم دیگر در این حوزه، مختومه شدن پرونده مربوط به اتهامات بی‌اساس علیه جمهوری اسلامی ایران نزد آژانس بین‌المللی انرژی اتمی در خصوص "ابعاد احتمالی نظامی" در فعالیت‌های هسته‌ای کشورمان بود، که اساس و مبنای تصویب و اعمال بخش اعظمی از تحریم‌های غیرقانونی و ناعادلانه علیه ملت و دولت ایران تلقی می‌شد. مختومه شدن این پرونده، به روشنی عدم صحت اتهامات و ادعاهای آمریکا و رژیم صهیونیستی در خصوص فعالیت‌های هسته‌ای ایران را آشکار ساخت و عملاً یکی از خطرناک‌ترین و طولانی‌ترین چالش‌های جمهوری اسلامی ایران در صحنه نظام بین‌الملل را که می‌توانست پیامدهای مخرب و عظیمی برای منافع و امنیت ملی کشور در پی داشته باشد، برطرف ساخت. تحولات عمده در عرصه فعالیت‌های هسته‌ای طی سه ماه آخر از دوره یک‌ساله نخست به شرح زیر گزارش می‌شود.

۱- تعامل با آژانس از سوی جمهوری اسلامی ایران

- سفر مدیرکل آژانس به ایران: در پی پیشنهاد مدیرکل و استقبال ایران، در سالگرد برجام، مدیرکل آژانس به ایران سفر و با مقامات بلندپایه و مرتبط در ایران ملاقات و گفتگو نمود.
- سفر معاون مدیرکل آژانس در امور ایمنی و امنیت به ایران: در پی درخواست ایران و هماهنگی‌های صورت پذیرفته با آژانس، در حاشیه برگزاری کارگاه سه‌روزه در خصوص معاهده مشترک مدیریت ایمن سوخت مصرف‌شده و مدیریت پسمان پرتوزا، آقای لنتیجو معاون آمانو در امور ایمنی و امنیت به ایران سفر و با مقامات سازمان انرژی اتمی ایران دیدار و گفتگو نمود.
- بازرسی‌ها و راستی‌آزمایی‌های آژانس در چهارچوب برجام، توافقنامه پادمان، و اجرای داوطلبانه پروتکل الحاقی،

شامل تهیه اظهاریه‌ها، پاسخ به مکاتبات آژانس، ارائه دسترسی‌های قانونی، برگزاری جلسات هماهنگی مستمر با نمایندگان آژانس، حسابرسی مواد و ... بدون نکته خاصی ادامه دارد.

۲- رآکتور آب سنگین اراک

- طراحی پایه رآکتور بازطراحی شده آب سنگین اراک توسط متخصصین سازمان انرژی اتمی ایران تکمیل شده است.
- در ارتباط با بازطراحی رآکتور آب سنگین اراک، مذاکره با چین جهت انعقاد قرارداد مشاوره بازطراحی مفهومی به مراحل پایانی رسیده است.
- مذاکره بر سر تعیین نوع سوخت رآکتور مذکور که از حساسیت خاصی برخوردار است ادامه دارد و کارشناسان دو کشور بازدید متقابل از مراکز تولید سوخت یکدیگر داشته‌اند.
- کلیه قرص‌های سوخت اورانیوم طبیعی و مجموعه‌های سوخت ساخته‌شده رآکتور قبلی تا زمان راه‌اندازی کامل رآکتور جدید حفظ و نظارت می‌شوند.

۳- فعالیت‌های مربوط به کارخانه آب سنگین و محصولات آن

- کارخانه تولید آب سنگین همچنان به فعالیت خود بر اساس ظرفیت کامل سالانه ۲۰ تن ادامه می‌دهد و محصولات مازاد بر ۱۳۰ تن به بازارهای بین‌المللی عرضه می‌گردد.
- پس از تحویل محموله آب سنگین ایران به روسیه و آمریکا، مذاکرات با برخی دیگر کشورها در جریان است. با توجه به فراهم شدن مقدمات اولیه برای صادرات این محصول، حدود ۱۱ تن آب سنگین به منظور صدور به مشتریان بین‌المللی در یک منطقه آزاد اقتصادی عمان ذخیره سازی شده است.
- صدور محصولات جانبی آب سنگین آغاز شده است.

۴- تأسیسات فردو

- ضمن حفظ کلیه زیر ساخت‌ها، تجهیزات و تأسیسات و سانتریفیوژهای موجود در یک بال سایت فردو، ایجاد مرکزی برای تحقیقات در زمینه فیزیک هسته‌ای مطابق پاراگراف ۴۴ ضمیمه برجام در دست برنامه‌ریزی است. در همین راستا، مذاکرات فنی و تخصصی جهت تولید ایزوتوپ‌های پایدار در تأسیسات فردو با طرف روسی ادامه دارد و پیش‌نویس فاز اولیه در حال نهایی شدن است.
- تعهدات مربوط به بال دیگر فردو طبق پاراگراف‌های ۴۷-۲ و ۴۸-۲ که یک سال برای آنها فرصت وجود داشت انجام و در موعد مقرر تکمیل گردید.

۵- خرید مواد

- در قبال فروش ۳۸ تن آب سنگین تولیدی ایران به روسیه، قریب به ۱۳۰ تن اورانیوم طبیعی از آن کشور خریداری گردید. معجزه مربوطه از سوی کانال خرید برجام صادر شده است و مواد خریداری شده به زودی به ایران حمل می‌گردد. پیش از این بیش از ۲۰۰ تن مواد از قزاقستان وارد شده بود.

۶- ذخایر

- در پی ماه‌ها مذاکره در خصوص نحوه محاسبه ۳۰۰ کیلو ذخایر مواد غنی شده ایران، نهایتاً در دی ماه سال جاری با دو مصوبه کمیسیون مشترک ایران و «پنج به اضافه یک»، نسبت به شرایط عدم محاسبه میزان صفحات سوخت پرتو داده شده و نیز رسوبات موجود در کارخانه تولید سوخت غنی شده اصفهان (EUPP) در زمره ۳۰۰ کیلو ذخایر

مواد غنی شده ایران توافق گردید. بدین ترتیب بیش از ۱۱۰ کیلو فضای جدید غنی سازی برای تولید مواد غنی شده ایجاد گردید.

۷- برنامه تحقیق و توسعه غنی سازی

- برنامه تحقیق و توسعه در حوزه آزمایش مکانیکی بر روی ماشین های IR-2m، IR-6، IR-5، IR-6s، IR-6، IR-7 و IR-8 مطابق برجام ادامه دارد.
- آزمایش با گاز اورانیوم بر روی یک تک ماشین IR-4، یک زنجیره ده تایی IR-4، یک تک ماشین IR-5 و یک زنجیره حدودا ده تایی IR-6 ادامه دارد.
- آزمایش با گاز اورانیوم بر روی ماشین IR-8 پس از رفع موانع و آماده سازی ماشین از ابتدای بهمن ماه آغاز خواهد شد.

۸- همکاری های دو یا چندجانبه برای توسعه صنعت هسته ای

در ادامه روند رو به رشد همکاری های بین المللی، از جمله در راستای اجرای ضمیمه سوم برجام، سازمان انرژی اتمی ایران به تلاش خود در جهت تعمیق و تثبیت همکاری با کشورهای مختلف ادامه می دهد. در این روند، بازدیدهای متقابل در سطوح مختلف، مذاکرات و ملاقات های متعدد و امضای اسناد همکاری به شرح زیر انجام و یا در دستور کار قرار گرفته است:

- ژاپن: اعزام ۱۰ نفر از کارشناسان نظام ایمنی هسته ای کشورمان با تقبل کلیه هزینه ها توسط طرف ژاپنی؛ مذاکرات اولیه در خصوص ارتقاء همکاری ها در حوزه ایمنی هسته ای با مشارکت در تجهیز مرکز مجهز ایمنی هسته ای مطابق ضمیمه ۳ برجام؛ و برگزاری همایش ایمنی هسته ای در تهران، که به طرف ژاپنی اعلام شده است. این کشور همچنین اعتبار قابل توجهی از طریق دو پروژه همکاری فنی در ارتباط با افزایش توانایی ایمنی هسته ای نیروگاه اتمی بوشهر در اختیار ایران قرار داده است.
- سوئیس: در پی امضای یادداشت تفاهم همکاری با این کشور در زمینه ایمنی هسته ای، مذاکرات اولیه به منظور یافتن راهکارهای اجرایی همکاری و تعاملات دو کشور در این حوزه آغاز شده است.
- روسیه: ساخت دو نیروگاه اتمی با ظرفیت بیش از دو هزار مگاوات در سایت بوشهر اجرایی شده است. همچنین مذاکرات در خصوص تولید سوخت مشترک در ایران با استفاده از سازوکار دو جانبه و نیز پاراگراف ۵۹ ضمیمه یک برجام با این کشور در جریان است.
- مجارستان: سند یادداشت تفاهم همکاری هسته ای بین جمهوری اسلامی ایران و مجارستان مورد توافق گرفته و آماده امضاء می باشد. مقرر بود این سند در سفر وزیر خارجه به مجارستان امضاء شود که بدلیل تعویق سفر امضاء این سند به تاریخ دیگری موکول شده است.
- فرانسه: مذاکرات با فرانسه در خصوص ارتقاء توانمندی های کشور در زمینه گداخت در دست پیگیری است. شرکت پسمانداری ایران با همتای فرانسوی خود تفاهم نامه همکاری امضا نمودند و آغاز همکاری عملی در دست پیگیری است.
- جمهوری چک: در پی دیدار رئیس سازمان انرژی اتمی و بازدیدهای متقابل مسئولین انرژی اتمی دو کشور، از جمله سفر معاون امور بین الملل، حقوقی و مجلس سازمان انرژی اتمی ایران به همراه یک هیئت یازده نفره به این کشور و مذاکرات به عمل آمده، سند چارچوب توافقات همکاری هسته ای میان سازمان انرژی اتمی و گروه هسته ای جمهوری چک امضا گردید. در طی این سفر از تأسیسات این گروه شامل رآکتور LVR-15، سلول های داغ و

لوپ آزمایش‌ها بازدید شد.

- لهستان: هیئتی از سازمان انرژی اتمی ایران به ریاست جناب آقای دکتر صالحی در پاسخ به دعوت طرف لهستانی به منظور ملاقات و مذاکره با مقامات این کشور به لهستان سفر نمود. طی این سفر بازدید از تأسیسات مؤسسه تحقیقات انرژی اتمی لهستان و PolAtom صورت گرفت. پیش‌نویس تفاهم‌نامه همکاری با لهستان در زمینه هسته‌ای در دست پیگیری می‌باشد.
- اتحادیه اروپایی: در پیگیری همکاری با اتحادیه اروپا و در راستای بیانیه مشترک همکاری در زمینه انرژی هسته‌ای منتشر شده در سفر کمیسیونر انرژی اتحادیه به ایران، علاوه بر تکمیل اسناد مرجع دو پروژه همکاری در زمینه ایمنی هسته‌ای، مذاکراتی به منظور نهایی نمودن موضوعات همکاری مرتبط با تحقیق و توسعه صورت گرفته و پیش‌نویس توافق‌نامه با یوروآتم در دست بررسی است. در این زمینه، مذاکرات مثمرتری طی سفر رئیس سازمان انرژی اتمی ایران به بروکسل و ملاقات با خانم موگرینی و کمیسیونر انرژی اتحادیه اروپا صورت پذیرفت. اتحادیه اروپا مبلغی معادل پنج میلیون یورو به منظور کمک به افزایش ایمنی نیروگاه بوشهر اختصاص داده که قرار است در ماه ژانویه اسناد آن در بروکسل به مناقصه گذاشته شود. برگزاری کنفرانس مشترک در خصوص همکاری‌های بین‌المللی با اتحادیه اروپا در تاریخ ۱۰ و ۱۱ اسفند ماه سال جاری^۱ در بروکسل در دست پیگیری است.
- پروژه ایترو: موضوع همکاری ایران با این پروژه بین‌المللی به طور جدی در حال پیگیری است. از ایران برای مشارکت دعوت به عمل آمده است.
- نشست رابطین ملی: رابط ملی ایران در همکاری‌های فنی با آژانس بین‌المللی انرژی اتمی (NLO) و معاون رابط ملی (NLA) در نشست رابطین ملی حضور یافتند. در چند سال گذشته بدلیل تحریم‌ها از ایران برای حضور در این نشست دعوت به عمل نمی‌آمد.
- پروژه‌های منطقه‌ای و بین منطقه‌ای: پیش از اجرای برجام از ۴۶ مورد از این پروژه‌ها، در ۷ مورد بصورت موردی و بر حسب نوع فعالیت مجوز حضور داده می‌شد و در ۸ پروژه هم از ایران دعوت به عمل نمی‌آمد؛ پس از اجرای برجام، نمایندگان سازمان مجاز به شرکت در هر ۴۶ پروژه می‌باشند.
- چهار کمیته استاندارد ایمنی: پیش از اجرای برجام، کارشناسان کشورمان بعضاً در این چهار کمیته که شامل NUSSC (کمیته استانداردهای ایمنی هسته‌ای)، WASSC (کمیته استانداردهای ایمنی پسماند)، RASSC (کمیته استانداردهای ایمنی پرتوی) و TRANSSC (کمیته استانداردهای ایمنی حمل و نقل) می‌باشند، امکان حضور نداشتند. در حال حاضر با رفع محدودیت‌ها نمایندگان سازمان انرژی اتمی ایران در کلیه جلسات کمیته‌های چهارگانه مشارکت مؤثر دارند.

بخش دوم: آخرین تحولات در حوزه رفع تحریم‌ها

کارکرد مورد انتظار از برجام در حوزه اقتصادی، رفع موانع و محدودیت‌های قانونی گسترده ناشی از تحریم‌های هسته‌ای بوده است. متعاقب اجرایی شدن برجام، تحریم‌های مرتبط با هسته‌ای علیه ایران رفع گردید و در نتیجه آن گشایش‌های قابل ملاحظه و چشمگیری حاصل شده و روند بازگشت به شرایط عادی آغاز گردید که به صورت مستمر ادامه دارد. به‌عنوان مقدمه بحث تفصیلی و به منظور تبیین بیشتر موضوع، توجه به چند سوال زیر حائز اهمیت است:

۱. آیا همه موانع و محدودیت‌های گسترده ناشی از تحریم‌های هسته‌ای برداشته شده‌است؟ پاسخ **مثبت** است. تمامی تحریم‌های مرتبط با هسته‌ای که می‌بایستی وفق مفاد برجام از روز اجرایی شدن آن رفع می‌گردید، مرتفع شده‌اند.

هیچ یک از دستگاه‌های اجرایی کشور مانعی که قرار بوده است برجام رفع کرده باشد و هنوز با آن مواجه باشند، را گزارش نکرده‌اند. البته این بدان معنا نیست که آنها با هیچ مشکل اجرایی مواجه نیستند، همچنین بدین معنا نیست که سایر تحریم‌های غیرمرتبط با برجام رفع شده است، بلکه بیانگر آن است که مواعینی که قرار بوده برجام مرتفع کند، همگی از سر راه برداشته شده‌اند.

۲. آیا در برداشته شدن این موانع و محدودیت‌ها، طرف غربی و به خصوص آمریکا همکاری و مساعدت کافی داشته است؟ پاسخ منفی است و حتی برعکس کارشکنی هم وجود داشته است. طرف‌های غربی و علی‌الخصوص آمریکا، همان‌گونه که در طول مذاکرات به آسانی به خواسته‌های ما تن ندادند، در یک سال گذشته نیز با فضا سازی‌های منفی، بدعهدی‌ها، اهمال و تعلل، ایجاد مانع نمودند، که البته با تمامی آنها مقابله شده است. می‌توان گفت یکی از دستاوردهای ما در طول یک سال گذشته مقابله با همین سنگ اندازی‌ها و رفع آنها بوده است.

۳. آیا رفع موانع تحریمی وفق برجام، دستاوردها و گشایش‌های اقتصادی به همراه داشته است؟ پاسخ مثبت است. البته دستاوردها و گشایش‌های حاصله، بسته به میزان همت و کوشش به عمل آمده توسط دستگاه اجرایی مربوطه، و میزان توفیق آن در بهره‌برداری از فضای حاصل از برجام، متغیر بوده و در این میان، موانع غیربرجامی نیز تاثیر گذار بوده است. حسب گزارش‌های واصله به وزارت امور خارجه، دستگاه‌های داخلی از رفع تحریم‌ها و ایجاد گشایش‌های گسترده در حوزه‌های فعالیت خود به درجات مختلف بهره‌مند شده‌اند.

۴. وضعیت شاخص‌های کلان اقتصاد کشور طی یک سال گذشته به چه صورتی بوده و آیا اصول اقتصاد مقاومتی رعایت شده است؟ برجام بن‌بست‌ها و مسیرهایی که به دلیل تحریم‌های هسته‌ای مسدود شده بود را گشوده است. اما اینکه در پی این گشایش‌ها، سیاست‌های کلان اقتصادی کشور به چه سمت و سویی حرکت نموده و نتایج عملی حاصله از این سیاست‌ها چه بوده است، بحثی است که بی‌ارتباط با برجام می‌باشد و عمدتاً در صلاحیت نهادهای تصمیم‌گیر اقتصادی کشور است. آنچه روشن می‌باشد این است که آمار و ارقام موثق داخلی و بین‌المللی موید رشد اقتصادی، مهار تورم و حرکت کشور به سمت توسعه اقتصادی است. دقت کامل به منظور جلوگیری از واردات بی‌رویه و رعایت منافع ملی و اولویت‌های اقتصاد مقاومتی در پذیرش و تصویب طرح‌های متعدد سرمایه‌گذاری و تأمین مالی به صورت جدی توسط دولت به عمل آمده است.

تحریم‌های غیرقانونی و ناعادلانه هسته‌ای که با هدف فلج کردن اقتصاد جمهوری اسلامی ایران وضع شده بود، عمدتاً بر سه حوزه اصلی و چندین حوزه فرعی متمرکز بود. سه حوزه اصلی مورد اشاره عبارت بودند از حوزه نفت و گاز، حوزه حمل و نقل و حوزه بانکی و مالی. در گزارش حاضر این سه حوزه به شکل مبسوطی مورد بحث قرار می‌گیرد و در هر کدام هم تحولات سه‌ماه گذشته و هم کلیتی از وضعیت گشایش‌های حاصله طی یک سال اخیر تشریح می‌گردد. متعاقباً به سایر حوزه‌های تحریم شامل آب و برق، صنعت و تجارت، بهداشت و درمان، کشاورزی و غیره، پرداخته می‌شود.

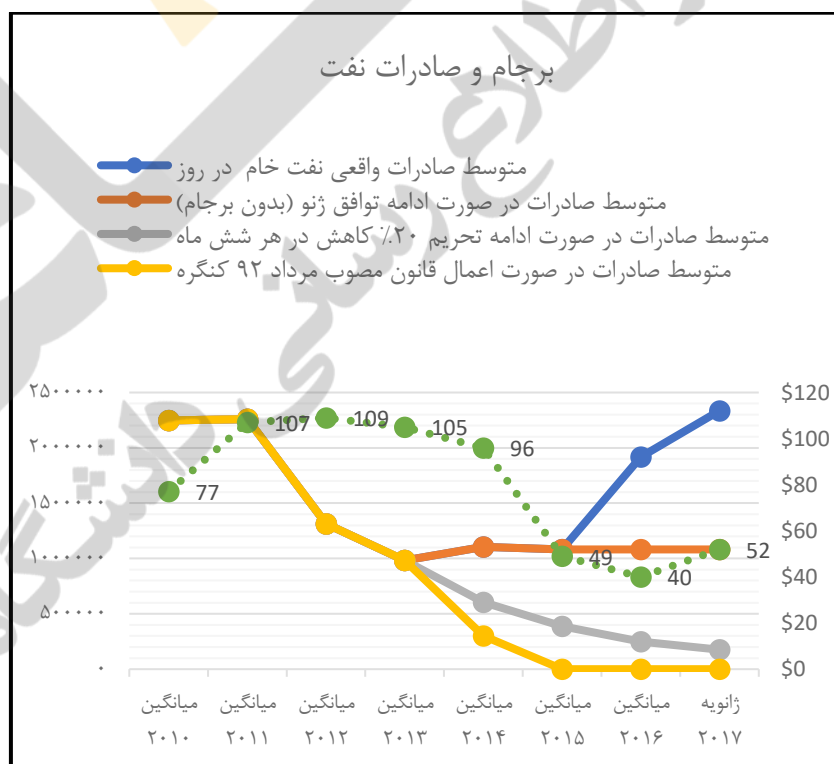
الف) حوزه نفت، گاز و پتروشیمی

تحریم‌های مربوطه در این حوزه رفع شده و گزارشی از اینکه کشور با مانعی در تولید یا صادرات، یا انتقال عواید حاصله از فروش نفت مواجه باشد، دریافت نشده است؛ گزارش‌ها همه حاکی از پیشرفت فزاینده از انتظار امور می‌باشد.

- افزایش تولید و صادرات نفت: متعاقب رفع تحریم‌های مرتبط با صنایع نفت، گاز و پتروشیمی، تولید نفت ایران بر اساس آخرین آمار اعلام شده از سوی وزارت نفت، به ۳ میلیون و ۹۵۰ هزار بشکه در روز رسیده است. تولید روزانه میعانات گازی ۵۶۰ هزار بشکه، تولید مایعات گازی ۱۲۵ هزار بشکه و تولید گاز ۹۰۰ میلیون مترمکعب می‌باشد. صادرات نفت خام نیز با شرایط مناسب و مطابق با اهداف از پیش تعیین شده، در حال انجام است. طی اجلاس سازمان اوپک در ۳۰

نوامبر ۲۰۱۶م، علی‌رغم کاهش سهمیه تعدادی از کشورهای عضو که منجر به افزایش ۱۵ درصدی قیمت نفت خام جهان شد، جمهوری اسلامی ایران موفق شد سهمیه مورد نظر خود را حفظ نماید. در حال حاضر صادرات نفت خام کشور ۲ میلیون و ۴۴۰ هزار بشکه در روز است که با احتساب میعانات گازی، به ۲ میلیون و ۸۰۰ هزار بشکه در روز می‌رسد. شایان ذکر است صادرات نفت خام ایران در نیمه نخست سال ۱۳۹۲م، حدود ۹۷۰ هزار بشکه در روز بود و بر اساس زمانبندی طراحی شده در تحریم‌های غیرقانونی و ناعادلانه وضع شده علیه کشورمان، قرار بود صادرات نفت ایران طی یک سال بعد از تاریخ مذکور، نزدیک به صفر شود.

وضعیت تحریم‌ها	زمان	متوسط صادرات واقعی نفت خام در روز	متوسط صادرات در صورت ادامه توافق ژنو (بدون برجام)	متوسط صادرات در صورت ادامه تحریم صورت اعمال قانون مصوب مرداد ۹۲ کنگره	رشد افزایش تولید عربستان (گرفتن بازار ایران)	متوسط قیمت نفت اوپک (عدم تاثیر تحریم)
بدون تحریم	میانگین ۲۰۱۰	۲,۲۴۷,۷۴۱	۲,۲۴۷,۷۴۱	۲,۲۴۷,۷۴۱	۸,۲۰۰,۰۰۰	۷۷
	میانگین ۲۰۱۱	۲,۲۵۹,۸۰۲	۲,۲۵۹,۸۰۲	۲,۲۵۹,۸۰۲	۹,۱۰۰,۰۰۰	۱۰۷
تحریم اتحادیه اروپا و کاهش ۲۰٪ سایرین	میانگین ۲۰۱۲	۱,۳۱۳,۰۶۶	۱,۳۱۳,۰۶۶	۱,۳۱۳,۰۶۶	۱۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۰۹
	میانگین ۲۰۱۳	۹۸۲,۴۸۶	۹۸۲,۴۸۶	۹۸۲,۴۸۶	۹,۲۰۰,۰۰۰	۱۰۵
توقف کاهش با توافق ژنو	میانگین ۲۰۱۴	۱,۱۰۴,۱۴۶	۱,۱۰۴,۱۴۶	۶۰۵,۰۶۰	۱۰,۰۰۰,۰۰۰	۹۶
	میانگین ۲۰۱۵	۱,۰۸۱,۱۴۶	۱,۰۸۱,۱۴۶	۳۸۷,۲۳۸	۹,۵۰۰,۰۰۰	۴۹
پایان تحریم نفتی	میانگین ۲۰۱۶	۱,۹۱۶,۵۰۸	۱,۰۸۱,۱۴۶	۲۴۷,۸۳۲	۱۰,۵۰۰,۰۰۰	۴۰
	ژانویه ۲۰۱۷	۲,۳۳۵,۰۰۰	۱,۰۸۱,۱۴۶	۱۷۶,۲۳۶	۱۰,۵۴۰,۰۰۰	۵۲

- روزانه بیش از ۶۰۰ هزار بشکه نفت خام از طریق شرکت‌های معتبر اروپایی به این قاره صادر شده است که بیانگر عدم وجود مانع در صدور این محصول به اتحادیه اروپا می‌باشد.
- عواید حاصل از فروش نفت بدون مشکل عمده‌ای از طریق شبکه بانکی بین‌المللی دریافت می‌گردد. طی نه ماهه

نخست سال ۱۳۹۵ش، حدود ۲۹ میلیارد دلار نفت به فروش رفته و در زمینه نقل و انتقال وجوه حاصله مشکلی وجود نداشته است. بخشی از رشد اقتصاد کشور طی یک سال گذشته ناشی از همین امر است.

- بر اساس اعلام گمرک ایران، صادرات محصولات پتروشیمی طی ۹ ماهه نخست ۱۳۹۵ش، در مقایسه با ۹ ماهه نخست ۱۳۹۴ش، با حدود ۱۰ میلیارد دلار، افزایشی معادل ۲۸ درصد داشته است. صادرات میعانات گازی در همین مدت، در مقایسه با مدت مشابه در سال قبل، از رشد ۹۷ درصدی برخوردار بوده و به بیش از پنج میلیارد دلار رسیده است. صادرات گاز طبیعی نیز طی ۹ ماهه نخست سال ۱۳۹۵ش، در مقایسه با مدت مشابه در سال گذشته، بیش از ۵۰ درصد افزایش یافته و ارزش صادرات آن حدود دو میلیارد دلار بوده است.

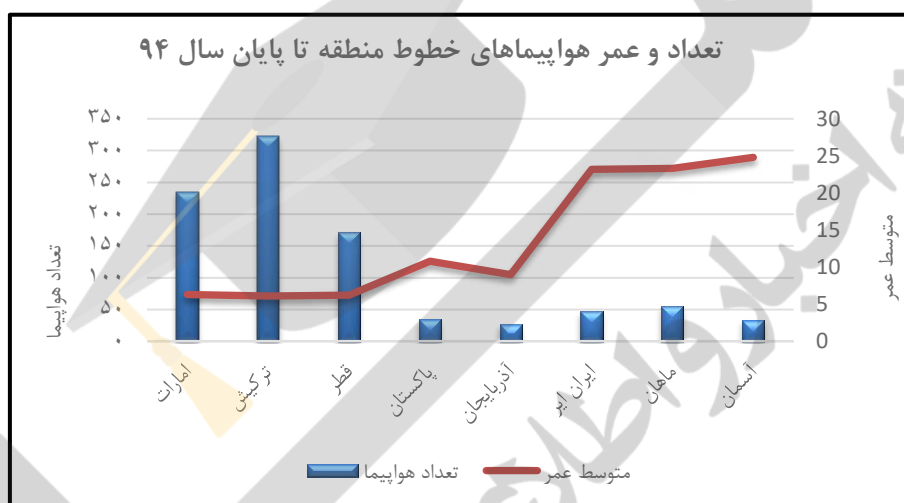
عقد قراردادهای جدید برای توسعه زیرساخت‌های صنعت نفت و گاز: طبق اعلام وزارت نفت، صنایع مرتبط با نفت، گاز و پتروشیمی کشور به منظور توسعه و به روز رسانی فناوری و امکانات خود، به بیش از ۱۰۰ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری خارجی طی پنج سال آینده نیاز دارد. در دوره تحریم‌ها، عملاً سرمایه‌گذاری خارجی در این حوزه متوقف شده بود، ولی طی یک سال گذشته، شرکت‌های بزرگ نفتی جهان جهت سرمایه‌گذاری در این حوزه‌ها اعلام آمادگی نموده و تفاهم‌نامه‌های متعددی در این بخش منعقد شده است. در این مدت، ۱۷ تفاهم‌نامه مهم با شرکت‌های معتبر نفتی جهان امضاء شده است. در سه ماهه اخیر، تفاهم‌نامه مهمی به ارزش ۴/۸ میلیارد دلار با یک شرکت معتبر اروپایی و با مشارکت یک شرکت بزرگ آسیایی برای توسعه یکی از فازهای پارس جنوبی منعقد شده است. علاوه بر این، قرارداد همکاری جهت توسعه یکی از میداین نفتی کشور میان شرکت ملی نفت ایران و شرکت شلومبرگر (بزرگترین شرکت حفاری نفتی جهان)، سه تفاهم‌نامه مهم با یک شرکت معتبر اروپایی با هدف توسعه دو میدان نفتی و یک میدان گازی، منعقد شده است. همچنین، دو تفاهم‌نامه در خصوص مطالعه دو میدان نفتی میان ایران و شرکت گازپروم روسیه منعقد شده است. فرآیند مذاکره برای انعقاد تفاهمات به‌عمل آمده، در جریان می‌باشد.

- تأمین تجهیزات مورد نیاز صنعت نفت بدون مشکل خاصی انجام می‌شود و تجهیزات توقیف شده متعلق به شرکت‌های تابعه صنعت نفت که در دوره تحریم‌ها غیرقابل دسترسی بودند، آزاد و عموماً وارد ایران شده است.
- با رفع تحریم‌های این حوزه و فراهم شدن امکان مشارکت بین‌المللی در این صنایع، قراردادهای و تفاهمات عمده و متعددی انجام شده و یا در حال مذاکره است. انعقاد این تفاهمات و قراردادهای در کنار رفت‌وآمد کم‌سابقه سرمایه‌گذاران خارجی برای مشارکت در صنعت نفت، گاز و پتروشیمی نشان می‌دهد فضای مناسبی برای سرمایه‌گذاری در این حوزه ایجاد شده است. در حال حاضر وزارت نفت با ۲۵ شرکت بزرگ نفتی و بین‌المللی در حال مذاکره می‌باشد و تا دی‌ماه ۱۳۹۵ش، تعداد ۱۷ یادداشت تفاهم نیز امضاء شده است. طبق اعلام وزارت نفت، در شرایط جاری قراردادهای در حال مذاکره در شرکت ملی نفت ۳۱ میلیارد دلار، در پخش و پالایش ۱۱ میلیارد دلار و در پتروشیمی حدود ۱۰ میلیارد دلار می‌باشد و پیش‌بینی می‌شود بخش قابل ملاحظه‌ای از این قراردادهای طی ماههای آینده نهایی شود.

ب) حوزه حمل و نقل

- حمل‌ونقل هوایی کشور پس از اجرای برجام، تحولی کم‌نظیر (انعقاد قرارداد خرید حدود ۲۰۰ فروند هواپیمای مسافربری) طی چند دهه اخیر را تجربه نمود.
- فرسوده شدن هواپیماهای خطوط مسافربری کشور و کاهش قابل توجه ایمنی پروازها، عدم تناسب میان تعداد هواپیماها با افزایش چشمگیر تقاضا برای انجام سفرهای هوایی در کشور طی چند دهه اخیر، شکاف و فاصله فناوری مورد استفاده در هواپیماهای موجود با فناوری روز جهان، مشکلات عدیده در بخش تأمین قطعات، تعمیر و

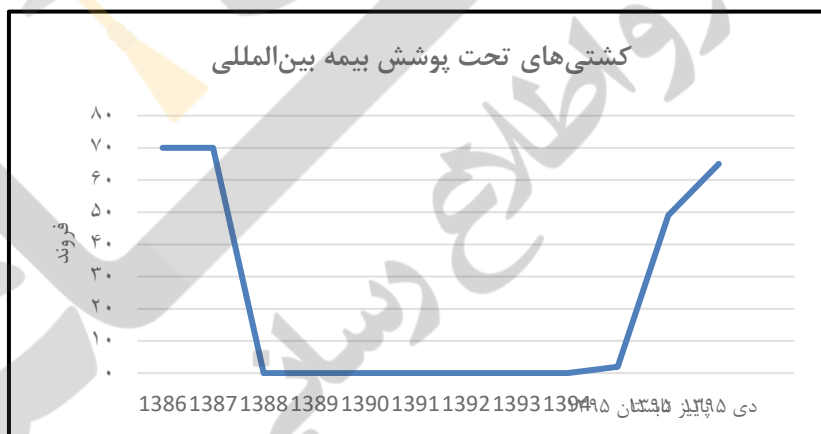
- نگهداری، جملگی از معضلات و دغدغه‌های جدی در بخش حمل‌ونقل هوایی کشور بوده است.
- در فاصله سال‌های ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۴ش، با مساعی ارزشمند شرکت‌های هواپیمایی داخلی برای دور زدن تحریم‌ها، تعداد محدودی هواپیمای مستعمل خریداری شد که متوسط سنی آن‌ها به‌جز معدودی هواپیمای زیر ۱۰ ساله، همگی بین ۱۵ تا ۲۰ سال بود که توسط صاحبان اولیه از بهره‌برداری خارج شده بودند.
- علاوه بر ابعاد حیثیتی و مشکلات ایمنی، سالانه بیش از چهار میلیارد دلار برای خرید بلیط شرکت‌های هواپیمایی کشورهای عربی خلیج فارس و ترکیه توسط ایرانیان هزینه می‌شود.
- در چنین شرایطی، برای نخستین بار پس از چند دهه امکان خرید مستقیم هواپیمای مسافری از شرکت سازنده فراهم شد. شایان ذکر است بدنبال اجرایی شدن برجام، تحریم‌های وضع شده علیه هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران (ایران ایر) لغو و تعداد ۷۰ فروند از هواپیماهای این خط هوایی، از فهرست تحریم‌های آمریکا خارج شدند.

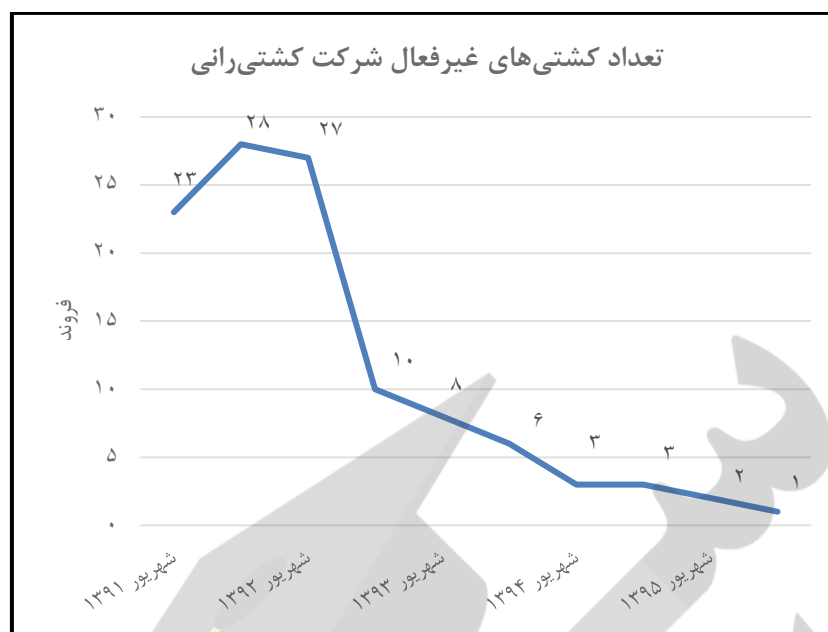
- در آذرماه سال جاری، قرارداد خرید ۸۰ فروند هواپیمای مسافری با شرکت بوئینگ نهایی و امضاء شد. این قرارداد شامل ۵۰ فروند هواپیمای بوئینگ ۷۳۷ و ۳۰ فروند هواپیمای بوئینگ ۷۷۷ می‌باشد و قرار است این هواپیماها ظرف ۱۱ سال آینده تحویل هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران شود. این قرارداد، علاوه بر تأمین بخش قابل توجهی از نیازهای خطوط هوایی کشور طی یک دهه آینده، نشانه مهمی برای سایر کشورها و شرکت‌های متقاضی همکاری اقتصادی با ایران تلقی می‌گردد. انعقاد این قرارداد می‌تواند برخی تردیدها در مورد آینده برجام و نگرانی‌های موجود را کمرنگ نموده و این پیام روشن را به جهانیان منتقل نماید که امکان برنامه‌ریزی بلندمدت برای فعالیت‌های اقتصادی با ایران وجود دارد.
- در دی ماه سال جاری^۱ قرارداد خرید ۱۰۰ فروند هواپیمای ایرباس نهایی و امضاء شد. این قرارداد شامل ۴۶ فروند هواپیمای ایرباس ۳۲۱-۳۲۰، ۳۸ فروند هواپیمای ایرباس ۳۳۰ و ۱۶ فروند هواپیمای ایرباس ۳۵۰ می‌باشد و قرار است این هواپیماها ظرف ۱۰ سال آینده تحویل هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران شود. اولین فروند از این هواپیما (ایرباس A321) روز پنجشنبه ۲۳ دی ۱۳۹۵ش، وارد کشور شد و پیش‌بینی می‌شود تا قبل از پایان سال ۱۳۹۵ش، دو فروند دیگر ایرباس نیز تحویل گردد.
- همچنین در دی ماه سال جاری، قرارداد خرید ۲۰ فروند هواپیمای ATR نهایی شده و بزودی قرارداد آن امضاء خواهد شد. پیش‌بینی می‌شود طی سه ماه آینده، چند فروند از این هواپیما جهت استفاده در پروازهای داخلی،

تحويل هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران شود.

- علاوه بر قرارداد ایرباس با هواپیمایی ایران ایر (که در سطور پیشین به آن اشاره شد) برخی از شرکت‌های هواپیمایی داخلی مشغول مذاکره با شرکت ایرباس برای خرید تعداد دیگری هواپیمای مسافربری هستند. مذاکراتی در خصوص خرید تعدادی هواپیمای مسافربری از شرکت‌های امیرائر، بمباردیه، میتسوبیshi و سوخو، نیز در جریان است.
- مجوز عمومی جی (J) وزارت خزانه‌داری آمریکا اصلاح گردید و بدین ترتیب ابهام ایجاد شده برای شرکت‌های هواپیمایی خارجی در مورد مجاز بودن برقراری پرواز مشترک با شرکت‌های هواپیمایی ایرانی رفع گردید. لازم به ذکر است طی چند ماه گذشته برخی از شرکت‌های عمده هواپیمایی از جمله لوفت هانزا، با تفسیر بسیار محتاطانه از برخی مفاد مجوز عمومی جی، مذاکرات خود برای انجام پروازهای مشترک (موسوم به Code-sharing) با "ایران ایر" را متوقف کرده بودند و برخی دیگر نیز اعلام کرده بودند که قراردادهای مربوطه را تجدید نخواهند کرد. اکنون با اصلاحیه جدید، امکان تداوم این همکاری‌ها با "ایران ایر" فراهم شده است.
- در حوزه کشتی‌رانی که یکی از مسیرهای عمده تجارت خارجی کشور است، کلیه مشکلات تحریمی شرکت کشتی‌رانی جمهوری اسلامی و شرکت ملی نفت کش مرتفع شده است. در خصوص بیمه و بیمه اتکایی که اصلی‌ترین مشکل بود، همچنین در زمینه استفاده از پرچم، کلاس و رتبه‌بندی بین‌المللی، دسترسی به بنادر، دسترسی کشتی‌های خارجی به بنادر ایران و غیره، مشکل عمده‌ای گزارش نشده است.

- به دنبال اجرایی شدن برجام، ۱۴۳ فروند از کشتی‌های شرکت کشتی‌رانی جمهوری اسلامی ایران و ۷۴ فروند از نفت‌کش‌های شرکت ملی نفت کش، از فهرست تحریم‌های آمریکا خارج شد.

- پس از اجرای برجام، تردد مجدد کشتی‌های خطوط و شرکت‌های مهم حمل‌ونقل بین‌المللی به بنادر ایران مجدداً آغاز شده و تاکنون بیش از ۲۰ شرکت کشتی‌رانی همکاری و تردد خود به بنادر ایران را آغاز نموده‌اند. در زمینه انتقال دانش فنی مکانیزه نمودن بنادر کشور نیز مذاکرات مبسوطی با سایر کشورها صورت گرفته، از جمله با شرکت‌های ایتالیایی در خصوص تأسیس یک شرکت مشترک با طرف ایرانی، توافق شده است. علاوه بر این، تعداد قابل توجهی از شرکت‌های معتبر بین‌المللی پیمانکار عملیات بندری از کشورهای مختلف، از جمله از چین، سنگاپور، دانمارک، فرانسه، کره جنوبی، سوئیس، آلمان و فیلیپین، برای سرمایه‌گذاری در بنادر ایران اعلام آمادگی کرده‌اند.
- در نتیجه رفع تحریم‌های حوزه بنادر و کشتی‌رانی، واردات حجم گسترده‌ای از کالاهایی که تاکنون از طریق بنادر واسط و با تحمل هزینه‌های اضافی به کشور وارد می‌شد، مستقیماً به بنادر ایران صورت می‌پذیرد.
- تاکنون بیش از ۳۰ تفاهم‌نامه و ۶ موافقت‌نامه در حوزه حمل‌ونقل دریایی، از جمله خرید و ساخت انواع کشتی، تأمین منابع مالی پروژه‌های ساخت کشتی، تعمیرات کشتی، ایجاد شرکت‌های مشترک، آموزش و تأمین نیرو، تأمین سوخت، خدمات بندری و فناوری اطلاعات بین کشتی‌رانی جمهوری اسلامی ایران و شرکت‌های برتر فعال در این حوزه به امضاء رسیده و بعضاً آماده اجرایی شدن است.
- در حوزه ریلی مذاکرات گسترده‌ای با کشورهای مختلف انجام و تفاهم‌نامه‌هایی در این خصوص امضاء و در برخی موارد، مراحل اجرایی پروژه‌ها آغاز شده است. از جمله قراردادهای در حال مذاکره در این حوزه، توافق‌نامه توسعه و بهینه‌سازی ناوگان حمل‌ونقل ریلی با ایتالیا می‌باشد که از ارزشی معادل ۴ میلیارد یورو برخوردار است. امضای یادداشت تفاهم همکاری در خصوص قطارهای حومه‌ای با یک شرکت خارجی، امضای یادداشت تفاهم مشارکت مالی برای تأمین مالی پروژه راه‌آهن رشت - آستارا، و امضای قرارداد تأمین ۵۰ دستگاه دیزل الکتریک با یک شرکت آلمانی به ارزش ۲۰۰ میلیون یورو، و نهایی شدن چند قرارداد مهم در زمینه آموزش و انتقال فناوری، در زمره این توافقات هستند.
- خریداری قطعات هواپیما به طور مستقیم از شرکت‌های سازنده و به قیمت رسمی ممکن گشته و این امر منجر به افزایش ایمنی پرواز خطوط هوایی ایرانی شده است.
- در حوزه تعمیرات، برخی شرکت‌های معتبر در این حوزه، از جمله لوفت‌هانزا، همکاری خود با ایران را آغاز کرده‌اند.

همچنین قرارداد تأمین برخی از تجهیزات حساس فرودگاهی از جمله تعدادی دستگاه رادار با برخی از شرکت‌های معتبر بین‌المللی منعقد شده است. علاوه بر آن، مذاکره با برخی از شرکت‌های معتبر بین‌المللی برای تأمین مالی و تجهیز تعدادی از فرودگاه‌های مهم کشور و نیز ساخت چند فرودگاه جدید انجام و در مراحل نهایی عقد قرارداد است.

- در بخش تأمین سوخت هواپیماهای ایرانی، مشکل ارائه سوخت در اکثر قریب به اتفاق مسیرهای اروپایی حل شده و این امر تأثیر به سزائی در ارتقاء ایمنی پرواز، کاهش هزینه‌های جاری، و افزایش رضایت مشتریان خطوط هوایی ایران، داشته است.

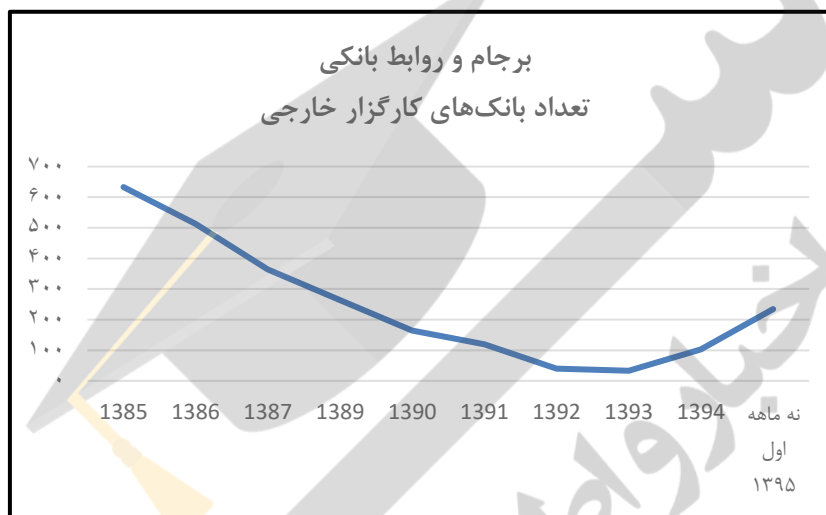
ج) حوزه مالی، بانکی و بیمه

گشایش‌هایی که در اثر رفع تحریم‌های طبق برجام در حوزه بانکی و مالی پدید آمده بسیار وسیع و قابل توجه بوده و سیستم بانکی و مالی کشور را به طور کلی از مرحله بحران خارج نموده است. علی‌رغم وجود برخی مشکلات (که عمدتاً برجانی نیستند و به تحریم‌های اولیه و غیرهسته‌ای آمریکا، قوانین پول‌شویی و ... مربوط می‌شوند)، می‌توان گفت سیستم بانکی کشور با مانع تحریمی جدی مواجه نیست و هیچ کجا در بن بست قرار ندارد. نمونه‌هایی از گشایش‌های صورت گرفته در حوزه بانکی و مالی، به شرح زیر است:

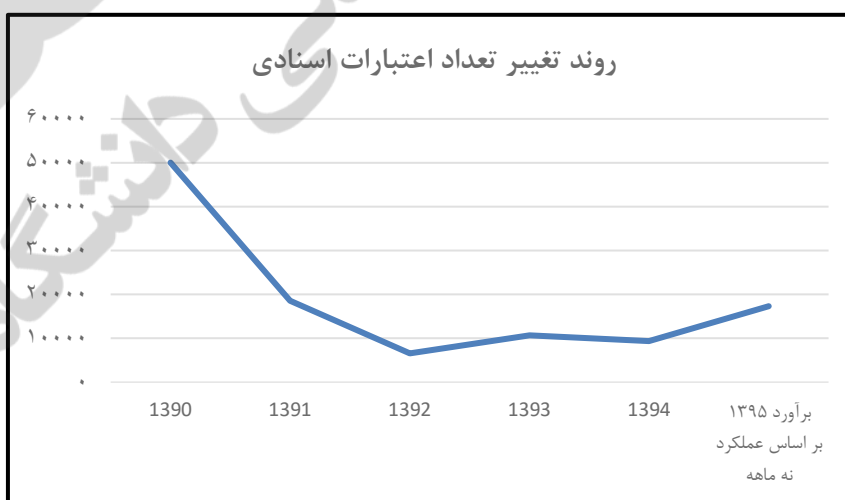
- برطرف شدن محدودیت‌ها: به موجب برجام، کلیه محدودیت‌های بانکی منبث از تحریم‌های مرتبط هسته‌ای اتحادیه اروپا، شورای امنیت سازمان ملل متحد و تحریم‌های ثانویه آمریکا رفع شده است.
- دسترسی بانک مرکزی به وجوه مسدود شده در دوره تحریم‌ها: از مهم‌ترین شاخصه‌های رفع تحریم‌ها، دسترسی بانک مرکزی به وجوه مسدود شده خود در زمان تحریم‌ها می‌باشد. بنا به اعلام بانک مرکزی، پس از اجرای برجام، بالغ بر ۹/۹ میلیارد دلار از وجوه مسدود شده بانک مرکزی ناشی از مطالبات نفتی، در کشورهای امارات، انگلستان، هند، یونان، ایتالیا و نروژ آزاد شده است. علاوه بر آن، در فاصله برنامه اقدام مشترک (توافق موقت ژنو) تا انعقاد برجام حدود ۱۲ میلیارد دلار از وجوه مسدودی بانک مرکزی به صورت اقساط ماهانه از کشورهای ژاپن، کره و هند، دریافت شده است.
- کنترل بانک مرکزی بر منابع مالی خود در خارج از کشور: در حال حاضر بانک مرکزی قادر به مدیریت کلان منابع مالی خود در خارج از ایران است و شرایط به گونه‌ای است که تخصیص ارز در «مرکز مبادلات بانک مرکزی» تقریباً به روز رسیده و نوبت‌های چهارماهه قبل از برجام از بین رفته است.
- حساب‌های بانک مرکزی: حساب‌های بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران نزد دیگر بانک‌های مرکزی به خصوص در اروپا، یک‌به‌یک در حال بازگشایی و فعالیت مجدد است. هم‌اکنون حساب بانک مرکزی در اتریش، ایتالیا، ژاپن، سوئیس، بلژیک، اسپانیا، هند، کره جنوبی، چین، ترکیه و روسیه، فعال بوده و مذاکرات با سایر کشورها در حال انجام است.
- ارتباطات بانکی: بانک‌های کوچک و متوسط خارجی همکاری با نظام بانکی ایران را آغاز کرده‌اند و بانک‌های بزرگ‌تر نیز در حال ورود به این عرصه هستند. تعدادی از بانک‌های خارجی آمادگی و علاقمندی خود را جهت گشایش دفتر نمایندگی و همچنین شعبه در ایران اعلام نموده‌اند، که برخی از موارد عملیاتی شده و چند درخواست نیز در دست بررسی و اقدام است. شعب بانک‌های داخلی در خارج از کشور فعال شده و نقش عمده‌ای در مبادلات مالی ایفاء می‌کنند. تعدادی از آنها از طریق اتصال به TARGET 2 به سیستم تسویه اروپا نیز دسترسی یافته‌اند.
- اتصال مجدد سیستم پیام‌رسانی مالی موسوم به سوئیفت: پس از اجرای برجام، شبکه بانکی کشور به سیستم پیام‌رسانی مالی موسوم به سوئیفت متصل و اتصالات بانکی و پیام‌رسانی از این طریق به صورت دوسویه برقرار و در

جریان می‌باشد. در خصوص بانک صادرات که اخیراً از تحریم اتحادیه اروپا خارج شده است، موضوع در دست اقدام است.

- ایجاد روابط کارگزاری: در حال حاضر آن دسته از بانک‌های ایرانی که مجوز انجام عملیات ارزی بین‌المللی دارند، توانسته‌اند نسبت به برقراری روابط کارگزاری با بانک‌های خارجی به صورت افتتاح حساب، مبادلات ارزی در قالب صدور حواله جهت انجام خدمات ارزی، گشایش اعتبار اسنادی و ثبت سفارش برات اسنادی اقدام نمایند. از تاریخ اجرایی شدن برجام تا تاریخ ۱۳۹۵/۱۰/۱۱، تعداد ۶۵۰ رابطه کارگزاری با ۲۳۸ بانک خارجی برقرار شده است.

- گشایش اعتبارات اسنادی و ارائه خدمات تجاری: تا تاریخ ۱۳۹۵/۱۰/۲۵، بالغ بر ۷۷۹۱۲ فقره خدمات تجاری در قالب گشایش ۱۵۱۲۴ فقره اعتبار اسنادی، ۱۴۶۴ فقره ثبت سفارش برات اسنادی، و ۶۱۳۲۴ فقره حواله ارزی انجام شده است که ارزش دلاری خدمات تجاری ارائه شده از ابتدای سال جاری تا ۱۳۹۵/۱۰/۲۵ بالغ بر ۱۴/۹۲۳ میلیارد دلار گشایش اعتبار اسنادی، ۳/۰۴۵ میلیارد دلار برات اسنادی و ۱۲/۷۶۳ میلیارد دلار حواله ارزی، می‌باشد.

- انتقال عواید نفتی: تعداد ۱۲ حساب بانکی در آلمان، ایتالیا، ژاپن، ترکیه، امارات، سوئیس، چین، و نیز در شعب خارجی سه بانک ایرانی، برای واریز وجوه حاصل از صادرات محمولات نفتی، فعال شده است. اخیراً دویچه‌بانک

آلمان نیز انتقال مبالغ نفتی ایران، و بانک RBS انگلستان نیز نقل و انتقال وجوه برای شرکت نفت ایران و نیکو را آغاز کرده است.

- تأمین منابع مالی و گشایش خطوط اعتباری: با مؤسسات مالی کشورهای مختلف مذاکره شده و در مجموع بیش از ۶۰ میلیارد دلار آمادگی عقد قرارداد وجود دارد (شامل موارد وزارت نفت نمی شود). با توجه به رفع نگرانی عمده در زمینه آثار و تبعات بازگشت احتمالی تحریم ها، انتظار می رود روند نهایی شدن مذاکره در خصوص جزئیات فنی و ضمانتنامه های مربوطه تسریع گردد.
- بیمه های صادراتی: با تمامی مؤسسات عمده بیمه صادرات (ECA) نظیر هرمس آلمان، ساچه ایتالیا، کوفاس فرانسه و ... اختلافات مالی گذشته (ناشی از تحریم ها)، که یکی از موانع اصلی ارتقای روابط اقتصادی میان ایران و کشورهای اروپایی محسوب می شد، حل و فصل شده و ارتباطات کاری مجدداً برقرار شده است. این امر فضای مناسبی را برای گسترش همکاری و ارتقاء مبادلات اقتصادی و تجاری با این کشورها فراهم ساخته است.
- خروج موقت از فهرست سیاه گروه ویژه اقدام مالی FATF: مذاکرات با گروه ویژه اقدام مالی باعث گردید وضعیت ایران در حوزه مقابله با پول شویی از کشوری که علیه او تقاضای اقدامات مقابله ای شده بود به وضعیت کشوری که با رعایت احتیاط کامل می توان با او تعامل بانکی و مالی داشت ارتقاء یافته و تحریم های این گروه علیه ایران به مدت یک سال به حالت تعلیق درآید.
- نرخ ریسک: سازمان همکاری و توسعه اقتصادی (OECD) در تاریخ ۹ تیر ۱۳۹۵ ش، پس از نزدیک به یک دهه، ریسک تعامل مالی با ایران را از ۷ (بالاترین ریسک) به ۶ کاهش داد. در پی این اقدام هزینه های تأمین مالی، با و بدون استفاده از اعتبار خریدار، به میزان قابل توجهی کاهش یافته است. تلاش برای کاهش هرچه بیشتر نرخ ریسک ایران ادامه دارد.
- خارج شدن بانک صادرات و بانک صادرات PLC از فهرست تحریم های اتحادیه اروپا: متعاقب مذاکرات و پیگیری های مستمر، بانک صادرات و بانک صادرات PLC از فهرست مؤسسات تحت تحریم اتحادیه اروپا خارج و دارایی های این بانک در خاک اتحادیه رفع انسداد شد. شایان ذکر است نام این دو بانک در فهرست مندرج در الحاقیه دوم پیوست دوم برجام قرار دارد، که شامل آن دسته از اشخاص حقیقی و حقوقی می شود که قرار بود هشت سال پس از روز پذیرش برجام (۲۶ مهرماه ۱۳۹۴ ش) از فهرست تحریم های این اتحادیه خارج شود.
- اصلاح دو راهنمای اجرایی اوفک در خصوص شرایط ناشی بازگشت احتمالی تحریم ها: باعنایت به نگرانی های شرکای تجاری ایران و برخی از سرمایه گذاران خارجی در خصوص احتمال بازگشت تحریم ها (Snapback) و آثار منفی آن بر انعقاد قراردادهای تجاری فیما بین، چندین دور مذاکره فشرده با طرف های برجام صورت گرفت که نهایتاً منجر به اصلاح دو راهنمای اجرایی رفع تحریم ها در تاریخ ۲۵ آذر ۱۳۹۵ ش در قالب «پرسش و پاسخ های متداول وزارت خزانه داری آمریکا»^۱ موسوم به دو سؤال M4 و M5 شد. بر اساس این دو راهنما: اولاً، در صورت بازگشت تحریم ها وفق مقررات برجام، به منظور کاهش زیان های احتمالی وارده بر طرف های تجاری ایران، یک فرصت ۶ ماهه برای خاتمه فعالیت های تجاری در نظر گرفته می شود؛ ثانیاً، امکان بازپرداخت اقساط وام های دریافتی از سوی

۱. تدوین پرسش و پاسخ های متداول وزارت خزانه داری آمریکا در اجرای تعهد آن دولت وفق بند ۲۷ برجام به منظور تبیین رفع تحریم های هسته ای صورت می پذیرد. انتشار پرسش و پاسخ های متداول (FAQs) در قالب راهنمای محدودیت های تجاری وضع شده از سوی آمریکا علیه سایر کشورها، یکی از روش های مرسوم جهت اعلام رسمی مواضع وزارت خزانه داری آمریکا بوده و شرکت ها و مؤسسات اقتصادی می توانند به استناد همین پرسش و پاسخ ها، اقدام به مرادده تجاری با افراد و نهادهای کشورهای تحت تحریم آمریکا کنند. همچنین مناسب است اضافه شود آمریکا و اروپا با هدف اجرای تعهد خود وفق بند ۲۷ برجام، "راهنما" و "پرسش و پاسخ های متداولی" را در روز اجرای برجام منتشر نمودند و آمریکا تاکنون چندین مرتبه نسبت به به اصلاح یا تکمیل "پرسش و پاسخ های متداول" منتشره در این حوزه، اقدام نموده است.

ایران به طرف‌های تجاری، طبق برنامه زمانی مورد توافق در قرارداد منعقدہ پس از بازگشت‌پذیری وجود خواهد داشت. لازم به ذکر است یکی از موانع اصلی نهایی شدن برخی از قراردادهای تجاری و اعتباری ایران با شرکای خارجی پس از اجرای برجام و طی یک سال اخیر (که نتیجه مستقیم ابهام در موضع آمریکا نسبت به برخورد احتمالی این کشور با طرف‌های تجاری ایران در صورت بازگشت تحریم‌ها بود) اصرار شرکت‌های خارجی بر گنجانیدن بندی در قراردادهای اقتصادی خود با ایران مبنی بر «حال شدن» (پرداخت فوری و کامل) تعهدات ایران در صورت بازگشت تحریم‌ها بوده است؛ امری که هیچگاه مورد پذیرش طرف‌های ایرانی قرار نگرفت. اکنون با صدور این دو راهنمای اجرایی، انتظار می‌رود علت و دلیل اصلی نگرانی طرف‌های تجاری ایران مرتفع و امکان نهایی کردن تعداد زیادی از قراردادهای تأمین اعتبار و مالی با طرف‌های خارجی فراهم شود.

د) حوزه آب و برق

صنعت آب و برق یکی از بخش‌های مهم و حیاتی کشور است که به شدت نیازمند سرمایه‌گذاری و استفاده از فناوری روز دنیا به منظور مقابله با مشکلات و پاسخگویی به افزایش سریع تقاضا است. پیش از اجرای برجام، در این بخش نیز همچون بخش‌های دیگر اقتصادی کشور، اعمال تحریم‌ها موجب عدم جذب سرمایه‌گذار خارجی، عدم دسترسی به فناوری روز دنیا، افزایش شدید هزینه‌ها، فرسودگی زیرساخت‌ها و تجهیزات در صنعت آب و برق، و روند صعودی هدر رفتن منابع شده بود. بر اساس گزارش واصله از وزارت نیرو، تحولات بسیار مثبتی طی یک سال گذشته در این حوزه رخ داده است که به بخشی از آن‌ها اشاره می‌شود:

۱. سرمایه‌گذاری

- امضای ۲۶۳ تفاهم‌نامه، موافقت اصولی و موافقت اولیه به ارزش ۱۳/۲ میلیارد دلار در بخش آب و فاضلاب به شرح زیر:
 - بخش آب و فاضلاب - امضای ۱۶۸ تفاهم‌نامه، موافقت اصولی و موافقت اولیه به ارزش ۳/۱ میلیارد دلار در زمینه‌های سد و شبکه، تصفیه خانه‌های آب و فاضلاب، خطوط انتقال و تأسیسات آب شیرین‌کن؛
 - بخش برق - امضای ۹۵ تفاهم‌نامه، موافقت اصولی و موافقت اولیه به ارزش ۱۰/۱ میلیارد دلار در زمینه احداث نیروگاه‌های برق حرارتی، انرژی‌های نو، نیروگاه‌های برقآبی و پست‌ها و خطوط انتقال برق.
- امضای ۱۹۷ قرارداد اجرایی در صنعت آب و برق به ارزش ۱۰/۲ میلیارد دلار به شرح زیر:
 - بخش آب و فاضلاب - امضای ۱۳۳ قرارداد به ارزش ۱/۸ میلیارد دلار در زمینه خطوط انتقال، سد و شبکه، نیروگاه‌های برقآبی، تصفیه خانه‌های آب و فاضلاب، تأسیسات آب شیرین‌کن و آب‌رسانی؛
 - بخش برق - امضای ۴۹ قرارداد به مبلغ ۸/۴ میلیارد دلار در زمینه احداث نیروگاه‌های تولید برق فسیلی، انرژی‌های نو، پست و خطوط برق.

۲. تأمین مالی

- امضای ۲۷ موافقت اصولی، تفاهم‌نامه و موافقت اولیه به ارزش ۱۵/۷۸ میلیارد یورو به شرح زیر:
 - بخش آب و فاضلاب: امضای ۸ موافقت اصولی، تفاهم‌نامه و موافقت اولیه به ارزش ۲/۲۷ میلیارد یورو در زمینه‌های سد و شبکه، تصفیه خانه‌های آب و فاضلاب، خطوط انتقال و تأسیسات آب شیرین‌کن و تعداد ۴ موافقت‌نامه به ارزش ۲/۲۳ میلیارد یورو در حال مذاکره؛
 - بخش برق: امضای ۱۹ موافقت اصولی، تفاهم‌نامه و موافقت اولیه به ارزش ۱۴ میلیارد یورو در زمینه احداث

نیروگاه‌های برق حرارتی، انرژی‌های نو، نیروگاه‌های برقآبی، پست‌ها و خطوط انتقال برق، و یک موافقتنامه به ارزش ۱۲۸ میلیون یورو در حال مذاکره.

- امضای ۱۵ فقره قرارداد اجرایی در صنعت آب و برق به ارزش ۴/۴۷ میلیارد یورو به شرح زیر:
 - بخش آب و فاضلاب: امضای ۶ فقره قرارداد به ارزش ۹۱۰ میلیون یورو در زمینه خطوط انتقال، سد و شبکه، نیروگاه‌های برقآبی، تصفیه خانه‌های آب و فاضلاب، تأسیسات آب شیرین کن و آب‌رسانی؛
 - بخش برق: امضای ۹ فقره قرارداد به مبلغ ۳/۵۶ میلیارد یورو در زمینه احداث نیروگاه‌های تولید برق حرارتی، انرژی‌های نو، پست و خطوط برق؛
 - انعقاد تفاهم‌نامه با آژانس همکاری‌های بین‌المللی ژاپن (جایکا) برای پروژه‌های مدیریت مشارکتی جامع و پایداری آب‌های زیرزمینی و ساخت تجهیزات نیروگاه‌های برقآبی؛
 - تنظیم موافقتنامه قرارداد مربوط به بسته اول تأمین منابع مالی شبکه‌های آبیاری و زه‌کشی با تمرکز بر وام‌های کم‌بهره؛
 - انعقاد تفاهم‌نامه با آژانس همکاری‌های بین‌المللی ژاپن (جایکا) در زمینه راهبری مدیریت به‌هم پیوسته منابع آب.

۳. انتقال فناوری و آموزش

- ورود اولین توربین گازی کلاس F در خرداد ۱۳۹۵ ش: راندمان این نوع از توربین‌های گازی بسیار بالا بوده و هدف اصلی از وارد نمودن آن، استفاده از دانش فنی پیشرفته در زمینه تولید برق حرارتی می‌باشد؛
- انتقال دانش فنی و بومی‌سازی ساخت نیروگاه‌های تجدیدپذیر بادی، زباله‌سوز و خورشیدی: در حال حاضر چند قرارداد با مجوز هیئت سرمایه‌گذاری خارجی برای احداث نیروگاه بادی و خورشیدی با ظرفیت بیش از ۲۰۰ مگاوات، انعقاد و یا در شرف انعقاد می‌باشد.

ه) حوزه صنعت و تجارت

۱. جذب سرمایه‌گذاری خارجی

- از زمان اجرایی شدن برجام تا تاریخ ۱۳۹۵/۱۰/۴، تعداد ۶۴ طرح/واحد در بخش صنعت، معدن و تجارت در هیئت سرمایه‌گذاری خارجی به تصویب رسیده که از این تعداد، ۲۲ طرح اجرا و در حال بهره‌برداری می‌باشد و ۴۲ طرح نیز وارد مراحل اجرایی شده است. مجموع سرمایه‌گذاری خارجی مصوب طی یک سال اخیر بیش از ۵/۴ میلیارد دلار می‌باشد که نشان از افزایش تمایل سرمایه‌گذاران خارجی به سرمایه‌گذاری در ایران دارد که عمدتاً در حوزه‌های ساخت مواد و محصولات شیمیایی، وسایل نقلیه موتوری، اکتشاف و استخراج معادن و فرآورده‌های مواد معدنی، ساخت منسوجات، تولید محصولات فلزی، پالایش و تولید فرآورده‌های نفتی، محصولات غذایی و آشامیدنی، ایجاد شهرک صنعتی، صنایع ساخت کاغذ و محصولات کاغذی، تولید تجهیزات پزشکی، ایجاد فروشگاه‌های زنجیره‌ای و تجارت الکترونیک بوده است؛
- انتقال دانش فنی و فناوری محصولات مهمی نظیر ماشین‌آلات و تجهیزات صنعتی، خودرو، لوازم خانگی، تجهیزات پزشکی و ... از طریق سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و یا ایجاد شرکت‌های سرمایه‌گذاری مشترک تسهیل گردیده که بسیاری از آن‌ها اجرایی شده و یا در حال تکمیل برای بهره‌برداری است؛
- امضاء ۱۱۷ سند همکاری با شرکت‌های معتبر خارجی، ۳۶ تفاهم‌نامه و ۱۸ قرارداد که ۶۳ مورد آنها وارد مراحل اجرایی سرمایه‌گذاری مشترک شده است.

۲. از سرگیری روابط اقتصادی و تجاری، کاهش هزینه‌های تجارت و تسهیل مبادلات بین‌المللی

- اجرای قراردادهای تعلیق شده به دلایل تحریم به ویژه پروژه‌های فولاد، ذغال سنگ و توسعه برخی معادن؛
- اعلام تمایل شرکت‌های بزرگ بین‌المللی فعال در حوزه حمل و نقل دریایی برای همکاری با ایران و ایجاد فرصت برای ورود به بازارهای بین‌المللی از جمله مدیترانه و شمال اروپا؛
- توسعه همکاری و مشارکت‌های راهبردی از طریق امضای ۳۰ تفاهم‌نامه و ۶ توافق‌نامه برای موضوعات مختلف زنجیره حمل و نقل دریایی که ۸ مورد آن برای تأسیس شرکت مشترک بوده است؛
- توسعه فعالیت در کلیه مسیرهای تجاری جهان از طریق شرکت‌های کشتی‌رانی ایرانی و حذف کشورها و بنادر واسط.

۳. گسترش و تعمیق تعاملات بین‌المللی واحدهای صنعتی کوچک و متوسط

- شروع همکاری‌های فنی و آموزشی با طرف آلمانی از جمله از طریق انعقاد تفاهم‌نامه در حوزه‌های مختلف از جمله واحدهای صنعتی ریخته‌گری و تولید کننده قطعات خودرو با هدف انتقال فناوری و همکاری‌های مشترک؛
- تدوین و مبادله نقشه راه همکاری با طرف اتریشی در حوزه‌های متنوعی همچون قطعات خودرو، صنایع سبک پیشرفته، انتقال فناوری و آموزش‌های حرفه‌ای و کارآموزی، اصلاح قوانین و مقررات متناسب با نیازهای واحدهای صنعتی کوچک و همکاری شرکت‌های مدیریت صادرات دو کشور؛
- انعقاد تفاهم‌نامه همکاری با طرف بلغاری به منظور گسترش همکاری‌ها در حوزه‌های مختلف مرتبط با واحدهای صنعتی کوچک و متوسط از جمله در حوزه صنایع لبنی؛

۴. توسعه فعالیت‌های صندوق ضمانت صادرات ایران

- آغاز فرآیند وصول مطالبات خارجی: موضوع عدم پرداخت بدهی‌های خریداران خارجی از طرف‌های ایرانی که به بهانه تحریم صورت می‌گرفت، مرتفع شده و بدهی‌های مذکور در حال وصول است. در این رابطه می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:
 - تفاهم‌نامه تجدید ساختار بدهی یک کشور آمریکای لاتین به مبلغ حدود ۵۰ میلیون یورو به امضاء رسیده و مقرر گردیده در قالب اقساط ماهانه ظرف ۲/۵ سال، بازپرداخت گردد؛
 - تفاهم‌نامه بازایافت خسارت پرداختی صندوق با یک بانک آفریقایی امضاء و تاکنون هفت قسط از مجموع ۲۱ قسط بدهی این بانک دریافت شده است؛
 - مذاکرات با دو کشور آسیایی برای دریافت وجوه مربوط به خرید کالا از طرف‌های ایرانی، در حال انجام است.
- دسترسی مجدد به بانک‌های اطلاعاتی خارجی: دسترسی به اطلاعات اعتباری بانک‌ها و شرکت‌های خارجی که در دوران تحریم به میزان چشمگیری مختل شده بود، مجدداً فراهم و ارتباط مجدد با برخی مؤسسات اعتبارسنجی معتبر بین‌المللی برقرار گردیده است.
- آغاز مجدد همکاری بین‌المللی با مؤسسات همتا: طی یک سال اخیر تفاهم‌نامه همکاری میان صندوق ضمانت صادرات ایران با مؤسسات همتا در ۱۴ کشور به امضاء رسیده است.

۵. افزایش صادرات کشور

هرچند مشخص کردن عواید اقتصادی و مالی در این حوزه در کوتاه مدت کمی دور از انتظار است، زیرا سرمایه‌گذاری، تولید و صادرات در میان مدت و یا بلند مدت رخ می‌دهد، ولی تغییرات محسوس در همین مدت کاملاً قابل ملاحظه می‌باشد:

- افزایش صادرات خدمات به ویژه صادرات خدمات فنی مهندسی در هشت ماهه نخست سال جاری (رشد ۳۸ درصدی صادرات خدمات فنی و مهندسی)؛
- افزایش صادرات فرش دستبافت به کشورهای مختلف به میزان ۲۰۵ میلیون دلار در هشت ماهه (رشد ۲۴ درصدی در مقایسه با سال گذشته)؛
- آغاز صادرات مجدد فرش به آمریکا به میزان ۵۱ میلیون دلار در هشت ماهه نخست سال جاری (از سال ۲۰۱۰ تا ابتدای سال ۲۰۱۶ صادرات فرش به آمریکا متوقف شده بود)؛
- افزایش ظرفیت و پروژه‌های نمایشگاهی در داخل و خارج از کشور؛
- افزایش برگزاری نمایشگاه‌های اختصاصی ایران در دیگر کشورها؛
- افزایش مشارکت کنندگان خارجی در نمایشگاه‌های ایران به نحوی که بیش از ۴۵ درصد از مشارکت کنندگان در این قبیل نمایشگاه‌ها از سال ۱۳۹۲ تاکنون، تنها مربوط به سال جاری می‌باشد. تعداد شرکت‌های مشارکت کننده در سال جاری در مقایسه با سال ۱۳۹۴، تقریباً دو برابر شده است.

علی‌رغم رشد وزنی قابل ملاحظه صادرات غیرنفتی کشور در سال جاری، با توجه به کاهش قیمت‌های جهانی، رکود و تنش‌های سیاسی در کشورهای منطقه، مجموعاً ارزش دلاری صادرات کمتر از حد انتظار بوده است، هرچند در ارزش دلاری نیز رشد وجود داشته است.

۶. تحول در عرصه واردات:

بسیاری از اقلامی که امکان واردات رسمی آن به ایران در دوره تحریم وجود نداشت، هم اکنون بدون واسطه و با قیمت و کیفیت استاندارد خریداری و وارد کشور می‌شود. در دوره تحریم، علاوه بر عدم دسترسی به بسیاری از کالاهای مورد نیاز در عرصه صنعت، سلامت حوزه تجارت نیز به شدت آسیب دیده بود و زمینه برای بروز فساد اقتصادی و واردات کالاهای تقلبی به کشور فراهم و این وضعیت به شکل نگران کننده‌ای در حال گسترش بود. علاوه بر این، بسیاری از شرکت‌ها و فروشندگان خارجی که در دوره تحریم شرایط نامتعارفی در قراردادهای خود با طرف ایرانی می‌گنجاندند، اکنون با کاهش نگرانی و افزایش اعتماد آنها به روند تحولات مثبت و ثبات اقتصادی در کشور قراردادهای خود را براساس عرف و رویه معمول تجاری تنظیم می‌کنند.

۷. کانال خرید برجام

در دوران تحریم‌های غیرقانونی و ناعادلانه علیه کشورمان و با استناد به قطعنامه‌های تحریمی شورای امنیت سازمان ملل متحد علیه جمهوری اسلامی ایران، صادرات اقلام هسته‌ای و یا با کاربرد دوگانه مرتبط هسته‌ای به ایران ممنوع بود. بر اساس قطعنامه ۲۲۳۱، از روز اجرایی شدن برجام، مفاد قطعنامه‌های قبلی شورای امنیت علیه برنامه هسته‌ای ایران ملغی و ساختار تحریم‌های شورای امنیت برجیده شد. قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت با رفع منع مطلق فروش اینگونه اقلام به ایران، اجازه می‌دهد اقلام هسته‌ای یا با مصارف دوگانه با رعایت ترتیبات کانال خرید برجام به ایران صادر شود. وظایف و اختیارات کانال خرید، در متن برجام و پیوست چهارم آن تشریح شده است. رکن اصلی این کانال خرید، کارگروهی به همین نام است که زیرمجموعه کمیسیون مشترک برجام است. شایان ذکر است کانال خرید برجام ظرفیت ارزشمندی برای تأمین کالاها و اقلام دارای فناوری‌های بسیار پیشرفته هسته‌ای یا با کاربرد دوگانه هسته‌ای را به ایران در اختیار قرار می‌دهد. یادآوری می‌شود مطابق با برجام ورود طیف وسیعی از اقلام هسته‌ای به ایران برای مصارفی نظیر نیروگاه‌های آب سبک، تأسیسات اراک و فردو از این سازوکار معاف هستند.

از زمان اجرایی شدن برجام، کارگروه کانال خرید ۱۴ جلسه رسمی و برخی جلسات غیررسمی در وین برگزار کرده است. کارگروه مزبور در جلسات خود اقدام به تهیه و تدوین برخی از اسناد مهم کاری نموده است که جملگی به تصویب کمیسیون مشترک برجام رسیده است. در این مدت، بخش قابل توجهی از زمان جلسات صرف تدوین، تنظیم و روان سازی ترتیبات اجرایی مربوطه و نیز پاسخگویی به سئوالات و رفع ابهامات مطرح شده توسط برخی کشورها که مایل به استفاده از کانال خرید برجام برای انجام مبادلات صنعتی و تجاری با ایران در حوزه اقلام دوماظوره بودند، شده است. کانال خرید برجام تاکنون پنج درخواست برای صادرات اقلام دارای کاربرد دوگانه هسته‌ای/ غیرهسته‌ای به ایران دریافت نموده که سه درخواست به تصویب کارگروه رسیده و دو درخواست دیگر در دست بررسی است.

و) حوزه سلامت و بهداشت

۱. تأمین دارو و تجهیزات پزشکی

تحولات حوزه سلامت و بهداشت پس از اجرای برجام، به لحاظ ارتباط مستقیم با سلامتی مردم، از اهمیت به سزایی برخوردار است. کمبودها در این حوزه، به شدت برای آحاد مردم ملموس و نگران کننده بود. هرچند وضع کنندگان تحریم‌ها مدعی مستثنی بودن دارو و تجهیزات پزشکی از شمول تحریم‌ها بودند ولی در عمل، محدودیت‌های بسیاری در این حوزه بر کشور تحمیل شد. علاوه بر خودداری بسیاری از کارخانه‌های معروف داروسازی از فروش داروهای حساس به ایران، محدودیت ایجاد شده در حوزه مالی و بانکی، بخش دیگری از کارخانه‌های داروسازی را از همکاری با ایران باز داشت. در نتیجه، واردات و توزیع داروهای بی کیفیت در داخل کشور، رو به افزایش بود. در دوره مذاکرات منتهی به برجام، این وضعیت به میزان قابل توجهی بهبود یافت و پس از اجرای برجام، تحولی بزرگ در این حوزه رخ داد، به گونه‌ای که امکان خرید و تأمین داروهای خارجی و تجهیزات پزشکی، با کیفیتی مناسب و با قیمتی ارزانتر (گاهی تا ۵۰ درصد ارزانتر از دوره تحریم) فراهم شد و حذف واسطه‌ها و دسترسی مستقیم به شرکت‌های اصلی تولید کننده، خطر ورود داروهای تقلبی را به میزان قابل توجهی کاهش داد. این امر در مورد تهیه مواد اولیه برای شرکت‌های داروسازی داخل کشور نیز صادق است. در حال حاضر، کمبودهای دارویی از ۳۰۰ قلم در دوره تحریم‌ها، به ۳۰ قلم کاهش یافته است و آرامش روانی قابل قبولی در این حوزه حاکم شده است.

۲. جذب سرمایه خارجی

در خصوص جذب سرمایه خارجی در حوزه دارو و تجهیزات پزشکی و یا ساخت بیمارستان نیز مذاکرات و تفاهم‌های خوبی صورت گرفته است که برخی در مراحل نهایی قرار دارد؛ از جمله می‌توان به حدود ۷۰ میلیون یورو سرمایه‌گذاری مستقیم یک شرکت اروپایی در زمینه‌های تولیدات دارویی با تعهد صادرات داروهای تولیدی ایران به سایر کشورها که مراحل اجرایی خود را طی می‌کند، قرارداد مشارکت ۵۰ درصدی با یک شرکت اروپایی، امضای پیش‌نویس تفاهم‌نامه همکاری با یک شرکت اروپایی در زمینه تولید دارو با سرمایه‌گذاری ۴۰ میلیون یورویی طرف خارجی، اعلام آمادگی دو شرکت داروسازی معظم اروپایی جهت راه‌اندازی خط تولید دارو در کشور، انعقاد ۱۳ تفاهم‌نامه با شرکت‌های خارجی جهت ساخت بیمارستان و تأمین بیش از ۱۳ هزار تخت بیمارستانی، انعقاد سه تفاهم‌نامه برای انتقال فناوری مورد نیاز برای واحد درمانی سیار و ساخت دارو و مواد بیولوژیک، و مذاکره با یک کشور خارجی به منظور تأمین مالی برنامه کنترل سرطان سینه در کشور اشاره نمود.

۳. کاهش هزینه‌ها

در بخش هزینه‌ها و در حوزه تبادلات مالی برای تأمین دارو و تجهیزات مورد نیاز، تحولات مثبت و چشمگیری صورت گرفته

که از جمله می‌توان به برداشته شدن محدودیت تخصیص ارز و افزایش تنوع ارزی برای بخش بهداشت و درمان، فراهم شدن امکان گشایش اعتبارات اسنادی برای خرید اقلام مورد نیاز، ارائه تسهیلات یوزانس مدت دار (حداکثر شش ماه) از طرف برخی از تأمین کنندگان مواد اولیه دارویی، کاهش هزینه مالی مرتبط با انبارش مواد اولیه وارداتی (به دلیل اطمینان از تأمین به موقع و کاهش مدت زمان فرآیند خریدهای خارجی)، تسهیل در حمل و نقل دریایی کالاهای مورد نیاز متعاقب لغو تحریم کشتی رانی و بیمه، حذف واسطه‌های مالی و حذف هزینه‌های مرتبط با شرکت‌های واسطه تأمین کننده مواد اولیه دارویی، اشاره نمود.

ز) حوزه کشاورزی، دامداری و شیلات

تحول در حوزه کشاورزی طی یک سال گذشته، بسیار قابل ملاحظه بوده است. در این حوزه نیز، امکان خرید مستقیم کالا و خدمات مورد نیاز از شرکت‌های معتبر بین‌المللی، اتصال مجدد به سیستم مالی بین‌المللی، تنوع در انتخاب شرکای اقتصادی، کاهش چشمگیر واردات کالاهای تقلبی و دسترسی به فناوری‌های روز در حوزه‌های مرتبط، فراهم شده است. شرایط جدید عملاً منجر به ارتقاء سطح فناوری در زمینه دام، طیور، شیلات و بذر شده است. در این حوزه‌ها تاکنون ۱۹ تفاهم‌نامه با کشورهای خارجی امضاء شده و امکان جذب سرمایه‌گذاری خارجی در این بخش‌ها، به میزان قابل توجهی فراهم شده است. در بخش دام، امکان انتقال مواد ژنی، در تأمین ماشین‌آلات، امکان خرید و واردات ماشین‌آلات نوین با فناوری روز، و در حوزه آبیاری، امکان انتقال فناوری و دریافت خطوط اعتباری، فراهم شده است. به بخشی از تحولات مربوط به این حوزه، بر اساس گزارش واصله از وزارت جهاد کشاورزی اشاره می‌شود:

۱. تسهیل تجارت محصولات و نهاده‌های کشاورزی

طی یک سال اخیر، با رفع موانع بانکی امکان تجارت محصولات کشاورزی با تعداد بسیار متنوعی از شرکای خارجی و فعال‌تر شدن بخش خصوصی فراهم گردید. کاهش هزینه‌های مبادله محصولات نیز یکی دیگر از آثار مثبت اجرای برجام بوده است.

۲. گشایش محسوس در تأمین ماشین‌آلات کشاورزی

متعاقب رفع تحریم‌های مالی و بانکی، حذف هزینه‌های اضافی در تبادلات مالی، و امکان برقراری خطوط اعتباری تأمین منابع مالی، قیمت تمام شده ماشین‌آلات کشاورزی تا حدود ۱۵ درصد کاهش یافت. ارتقای کیفیت لوازم یدکی و قطعات ماشین‌آلات وارداتی به دلیل فراهم آمدن امکان تأمین کالاهای مورد نیاز از عرضه‌کننده‌های اصلی و حذف واسطه‌ها، تأمین به موقع ماشین‌آلات و تأمین به موقع قطعات یدکی در زمان مناسب و جلوگیری از تاخیر ناشی از انتقال از مبادی متعدد و واسطه‌ای، و انجام مذاکرات با برندهای معتبر برای اجرای پروژه‌های تولید مشترک ماشین‌آلات و دنباله‌بندی‌های کشاورزی در کشور، از دیگر تحولات در این حوزه محسوب می‌شود.

۳. بهبود همکاری‌های فنی، عملیاتی و تجاری در بخش بذر

در بخش تأمین بذر که یکی از نهاده‌های اساسی برای تأمین امنیت غذایی کشور می‌باشد، علاوه بر گشایش حاصله در اثر متنوع شدن شرکت‌های فروشنده و تسهیل مبادلات بانکی، تحولات بسیار مثبتی نیز در همکاری‌های فنی و عملیاتی با کشورهای پیشرو در این زمینه صورت گرفته است که از جمله می‌توان به انعقاد تفاهم‌نامه همکاری و برگزاری کارگاه‌های آموزشی عملیاتی جهت ارتقای دانش و مهارت‌های تخصصی در زمینه کشت و بهره‌برداری از دانه‌های روغنی در ۹ استان سردسیر کشور، ورود ارقام مقاوم به ریزش، مقاوم به بیماری‌ها و بذور ارقامی با قابلیت کشت تاخیری وارد کشور شد، و هماهنگی برای تولید بذور هیبرید در ایران و تولید حدود ۸۵ تن بذر هیبرید در اولین سال و برنامه‌ریزی برای تولید حدود ۴۰۰ تن در سال زراعی ۹۶-۹۵، اشاره نمود.

۴. بخش دام و طیور کشور

در این بخش نیز که به لحاظ میزان توسعه‌یافتگی و روند صنعتی شدن یکی از زیربخش‌های مهم بخش کشاورزی محسوب

شده و نیازمند همکاری های بین المللی می باشد، تحولات قابل ملاحظه ای رخ داده که از جمله می توان به انعقاد و اجرایی شدن تفاهم نامه ها برای گسترش همکاری های دوجانبه با کشورهای پیشرو در بخش های تأمین مکمل های خوراک دام، تولید مرغ اجداد، تأمین مواد ژنتیکی و دام زنده اعم از نژادهای گاو گوشتی و شیرده، همکاری در بخش دام سبک و سنگین با تأکید بر طرح های اصلاح نژادی، تأمین و تولید واکسن و سرم دامی، اشاره نمود.

۵. بهبود همکاری های فنی، عملیاتی و تجاری در بخش شیلات

بخش شیلات آبروی پروری کشور از جمله اولین حوزه هایی بود که به موازات مذاکرات برجام، همکاری های بین المللی خود را تقویت نمود و در همین راستا اولین پروژه سرمایه گذاری مستقیم خارجی در این بخش به منظور تولید بچه ماهی در قشم در سال ۱۳۹۴ ش، افتتاح شد و دومین پروژه بزرگ از این نوع نیز در استان لرستان به مرحله نهایی رسیده است.

۶. بهبود وضعیت سموم شیمیایی

طی یک سال اخیر، دو تحول عمده در این حوزه رخ داده است که عبارتست از شروع روند افزایش سهم برندهای معتبر و با کیفیت در سبد آفت کش های وارداتی کشور و آغاز پروژه های مشترک با برندهای معتبر جهانی در جهت تولید سموم در داخل کشور و تحت لیسانس این قبیل شرکت ها.

۷. ارتقاء روابط و همکاری ها با کشورهای پیشرو در بخش کشاورزی

طی یک سال گذشته، ارتباط بخش کشاورزی با کشورهای پیشرو ارتقاء قابل توجهی یافته و بازدیدهای رسمی و ملاقاتهای مهمی در سطح وزراء با کشورهای آلمان، هلند، فرانسه، اتریش، پرتغال، ایتالیا، فنلاند، نروژ، رومانی و تعدادی از کشورهای مهم اروپای شرقی، برگزار و با بیشتر کشورهای یاد شده تفاهم نامه همکاری در سطح وزیر به امضاء رسیده است.

ح) حوزه ارتباطات و فناوری اطلاعات

۱. اتصال مجدد به سیستم مالی بین المللی

- گسترش روابط کارگزاری پست بانک با ۳۸ بانک خارجی؛
- کاهش نرخ کارمزد کارگزاران غیربانکی برای انتقال منابع ارزی؛
- بهبود شرایط مذاکره و تنظیم قراردادها با شرایطی بهتر، به گونه ای که شرکت های خارجی در قراردادهای اخیر خود حاضر به ارائه ضمانت نامه بانکی بابت خرید خدمات پشتیبانی فنی، تجهیزات شبکه انتقال دیتا و سوئیچ شده اند (برخلاف قراردادهای گذشته که حاضر به ارائه ضمانت نامه بانکی نبودند)؛
- امکان گشایش اعتبار اسنادی مدت دار از شش ماه به یک سال جهت واحدهای تولیدی از سوی بانک مرکزی (پست بانک)؛
- بهبود در تبادلات مالی شرکت ارتباطات زیرساخت و اپراتورهای بین المللی (زیرساخت).

۲. ایجاد امکان خرید کالا و خدمات مورد نیاز

- فراهم شدن امکان بهره برداری از منابع مالی ایران در اتحادیه جهانی پست و استفاده از منابع موجود در صندوق کیفیت سرویس UPU جهت خرید ۸۰۰ دستگاه همراه نامه رسان (PDA) و ۴ آنتن RFID (شرکت پست ج.ا.ایران)؛
- معرفی بازار ارتباطات ایران به شرکت های بین المللی برای اولین بار با برگزاری برنامه گردهمایی ایران کانکت با حضور شرکت های ایرانی و خارجی توانمند در عرصه شبکه های ارتباطی (زیرساخت) و بهره برداری از تجارب کشورهای پیشرو در زمینه مدرنیزاسیون و مکانیزاسیون مراکز تجزیه و مبادلات پستی؛
- گسترش همکاری ها، تبادل تجربیات و دانش فنی در زمینه موضوعات فنی و عملیاتی با اتریش، و راه اندازی سرویس های جدید مانند تجارت الکترونیک و پست لجستیک، رفرم پستی و تجدید ساختار سیستم مدیریت شبکه

پستی (شرکت پست).

۳. از سرگیری روابط اقتصادی و تجاری، کاهش هزینه‌های تجارت و تسهیل تبادلات بین‌المللی

- ایجاد فضای رقابتی و کاهش قیمت و حذف واسطه‌های غیرضروری برای تأمین نیازهای فناوری جهت توسعه شبکه‌های ارتباط
- عضویت جمهوری اسلامی ایران در شورای راهبردی اتحادیه پستی جهانی در طول برگزاری بیست و ششمین کنگره پستی جهانی در استانبول پس از ۱۲ سال (شرکت پست)؛
- امضای تفاهم‌نامه‌های همکاری و توافق‌نامه‌های تجاری با شرکت‌های بزرگ مخابراتی دنیا جهت تأمین تجهیزات مخابراتی
- تسهیل در انجام مذاکرات و معاملات با کشورهای پیشرفته و صاحب فناوری‌های ارتباطی اروپایی (زیرساخت)؛
- انعقاد چهار یادداشت تفاهم همکاری دوجانبه پستی با سایر کشورها.

ط) حوزه محیط زیست

۱. تبادل تفاهم‌نامه همکاری میان بانک Raiffeisen Bank International اتریش و صندوق ملی محیط زیست برای پرداخت وام برای اجرای پروژه‌های محیط زیستی؛
۲. مذاکره و تفاهم جهت تخصیص اعتبار در دوره چهار ساله ششم اعطای تسهیلات جهانی محیط زیست GEF به منظور تأمین بخشی از هزینه‌های مربوط به پروژه‌های محیط زیستی در زمینه تغییرات آب و هوا، تنوع زیستی و فرسایش خاک؛
۳. انعقاد ۸ تفاهم‌نامه همکاری با کشورهای پیشرو در حوزه محیط زیست به منظور بسترسازی اجرای پروژه‌های محیط زیستی از طریق صندوق ملی محیط زیست و شرکت‌های خارجی و تأمین تجهیزات مرتبط با نصب پانل‌های خورشیدی،
۴. برگزاری ۵۹ کارگاه و دوره آموزشی - فنی بین‌المللی برای ۴۵۰ نفر از کارشناسان و ۳۰ نفر از محیط‌بانان؛
۵. مذاکره جهت همکاری با دولت ژاپن در قالب کمک‌های رسمی توسعه‌ای جهت اجرای پروژه‌های محیط زیستی در ایران؛
۶. همکاری با دولت ایتالیا در قالب اقدامات مقابله با تغییرات آب و هوایی و تأمین مبلغ سه میلیون یورو برای صندوق ملی محیط زیست به منظور اجرای پروژه‌های پژوهشی محیط زیستی دانشگاه محیط زیست؛
۷. همکاری با دولت چین در قالب اقدامات مقابله با تغییرات آب و هوایی و تأمین تجهیزات کاهش مصرف انرژی در همسویی با کاهش گازهای گلخانه‌ای به ارزش ۲۰ میلیون یوآن از سوی کمیسیون ملی اصلاحات و توسعه جمهوری خلق چین؛
۸. همکاری با اتحادیه اروپا و تبادل سند همکاری با کمیسیونر محیط زیست و کمیسیونر انرژی و اقدام برای مقابله با تغییرات آب و هوایی در زمینه اقتصاد چرخشی و مدیریت پسماند، انتشار گازهای صنعتی و کیفیت هوا، و مدیریت آب و محیط زیست دریایی؛
۹. مذاکره جهت دریافت کمک‌های فنی از اتحادیه جهانی حفاظت IUCN در زمینه در حفاظت از محیط زیست، حیات وحش و زیستگاه‌های طبیعی.

ی) آخرین آمارهای منتشره

۱. رشد اقتصادی کشور

بر اساس اعلام بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، علی‌رغم شوک منفی قیمت نفت و افت رشد اقتصادی ناشی از آن، در سه ماهه دوم سال جاری، تولید ناخالص داخلی کشور در مقایسه با مدت مشابه در سال ۱۳۹۴ش، به میزان ۹/۲ درصد افزایش یافته و رشد اقتصادی کشور در شش ماهه نخست سال جاری، از مرز ۷/۴ درصد عبور کرده است. شایان ذکر است براساس آمار منابع رسمی، نرخ رشد اقتصادی کشور در سال ۱۳۹۱ش، «منفی» ۶/۸ درصد بوده است. نرخ رشد اقتصادی کشور در سال ۱۳۹۲ش به منفی ۱/۹ درصد، در سال ۱۳۹۳ش به ۳ درصد و در سال ۱۳۹۴ش، به یک درصد رسیده بود. طی یک سال اخیر، ثبات اقتصادی کشور به نحو مطلوبی استمرار یافته و بازار ارز با تلاطم محدودی مواجه شده است. وزارت اقتصاد نیز با اشاره به هدفگذاری رشد پنج درصدی برای سال جاری، اعلام نمود که افزایش رشد اقتصادی تقریباً ۱/۵ برابر هدف گذاری صورت گرفته، بوده است.

۲. آمار واردات و صادرات

طی نهم‌ماهه نخست سال جاری، میزان صادرات کالاهای غیرنفتی کشور بیش از ۹۱/۲ هزار تن و به ارزش تقریبی ۳۱/۶ میلیارد دلار بوده است که نسبت به مدت مشابه در سال قبل، افزایش ۳۲ درصدی در وزن و نهم درصد در ارزش دلاری را نشان می‌دهد (در مقایسه با نهم‌ماهه نخست سال ۱۳۹۲ش، صادرات غیرنفتی کشور به لحاظ ارزش دلاری، به میزان ۳۶ درصد افزایش یافته است). طی نهم‌ماهه نخست سال جاری، واردات کشور کاهشی ۳/۵ درصدی در وزن و افزایشی ۴/۳ درصدی در ارزش دلاری نسبت به مدت مشابه در سال گذشته داشته و به لحاظ وزنی به ۲۴/۸ هزار تن و به لحاظ ارزش دلاری به ۳۱/۵ میلیارد دلار رسیده است (در مقایسه با ۹ ماهه نخست سال ۱۳۹۲ش - علی‌رغم رفع تحریم‌ها - واردات کشور بیش از چهار درصد کاهش یافته است). در نهم‌ماهه نخست ۱۳۹۵ش، میزان «صادرات» پتروشیمی ۲۷/۷ درصد، میعانات گازی ۹۷/۴ درصد، و گاز طبیعی ۵۲ درصد نسبت به نهم‌ماهه نخست ۱۳۹۴ش رشد داشته است.

بر اساس آمار گمرک جمهوری اسلامی ایران، صادرات کشورمان به آمریکا (که کاملاً تحت تاثیر اجرای برجام بوده است) طی نهم‌ماهه نخست سال جاری از مرز ۶۷ میلیون دلار عبور کرده است. بر همین اساس، صادرات کشورمان به آمریکا در هشت‌ماهه نخست ۱۳۹۴ش حدود ۶۱۰ هزار دلار بوده است که این امر بیانگر افزایش تقریباً ۱۱۰ برابری صادرات به آمریکا در نهم‌ماهه نخست سال جاری می‌باشد. علاوه بر صادرات و واردات به/از آمریکا، حجم مبادلات شرکت‌های تحت کنترل یا مالکیت اشخاص آمریکایی با ایران طی سه‌ماهه سوم سال ۲۰۱۶ش نیز تحت تاثیر برجام، رشد چشمگیری داشته است. بر اساس گزارش رسمی کمیسیون اعتبارات و مراودات آمریکا، حجم مبادلات این قبیل شرکت‌ها با ایران حدود ۳۹۱ میلیون دلار بوده است که ۸۲ درصد این مبادلات در حوزه فعالیت‌های مرتبط با پتروشیمی بوده است.

۳. گزارش نهادهای بین‌المللی

نهادهای بین‌المللی و شرکت‌های مشاوره‌ای اقتصادی همواره به صورت دوره‌ای، گزارش‌هایی را در خصوص آخرین وضعیت کسب و کار و تجارت در کشورهای مختلف منتشر می‌کنند که این گزارش‌ها به‌عنوان مبنایی قابل اطمینان برای ارزیابی و تصمیم‌گیری فعالان اقتصادی جهت مراوده یا سرمایه‌گذاری در کشورهای مختلف، مورد استفاده قرار می‌گیرد. پس از اجرای برجام اغلب نهادهای بین‌المللی فعال در این حوزه، گزارش‌های مثبتی در خصوص وضعیت اقتصادی و فضای کسب و کار و تجارت در ایران منتشر نموده‌اند. طی سه‌ماهه اخیر نیز انتشار این قبیل گزارش‌ها با تأکید بر تداوم بهبود شرایط اقتصادی در ایران ادامه داشته است؛ صندوق بین‌المللی پول در آخرین گزارش خود، با تأکید بر بهبود محسوس شرایط اقتصادی ایران

متعاقب لغو تحریم‌های هسته‌ای، رشد اقتصادی سال جاری ایران^۱ را ۶/۶ درصد پیش‌بینی نموده است. این صندوق در گزارش پیشین خود در ۱۲ مهرماه ۱۳۹۵ ش، میزان رشد اقتصادی ایران در سال جاری را ۴/۵ درصد پیش‌بینی کرده بود. بانک جهانی نیز در آخرین گزارش خود از چشم‌انداز اقتصاد جهانی که در روز ۲۲ دی ماه ۱۳۹۵ ش، منتشر شده است، رشد اقتصادی ایران در سال ۲۰۱۷ م، را ۵/۲ درصد پیش‌بینی نموده است. در این گزارش تأکید شده است رشد اقتصادی ایران در سال ۲۰۱۶ م، بیش از میزانی بوده است که توسط بانک جهانی در نیمه سال ۲۰۱۶ م، پیش‌بینی شده بود. گزارش بانک جهانی رشد تولید ناخالص داخلی ایران در سال ۲۰۱۶ م، را نیز حدود ۴/۶ درصد ارزیابی و این شاخص را برای سال ۲۰۱۸ م، حدود ۴/۸ درصد و برای سال ۲۰۱۹ م، حدود ۴/۵ درصد پیش‌بینی نموده است.

۴. آخرین وضعیت فهرست‌های تحریمی قطعنامه‌ها

در چهارچوب لغو تحریم‌های مرتبط هسته‌ای وفق برجام، مجموعاً تعداد ۶۰۸ (با لحاظ نمودن دو مورد بانک صادرات) شخص و نهاد ایرانی، به همراه ۳۰۳ فروند هواپیما، نفت کش و کشتی ثبت شده در ایران (مجموعاً ۹۱۱ مورد) همزمان با اجرایی شدن برجام و طی یک سال اخیر، از فهرست سه‌گانه تحریم‌های هسته‌ای شورای امنیت، آمریکا و اتحادیه اروپا خارج شده‌اند. در عین حال، مجموعاً تعداد ۲۴۱ شخص و نهاد ایرانی (با حذف دو مورد بانک صادرات) در فهرست تحریم‌های مرتبط باقی مانده‌اند که حداکثر هفت سال دیگر (هشت سال بعد از روز توافق برجام یعنی ۲۷ مهر ۱۳۹۴ ش) یا در زمانی زودتر در صورتی که آژانس بین‌المللی انرژی اتمی به «جمع‌بندی گسترده‌تر» رسیده باشد، از فهرست سه‌گانه تحریم‌های شورای امنیت سازمان ملل متحد، آمریکا و اتحادیه اروپا خارج می‌شوند.

بخش سوم: موانع و چالش‌ها

همان‌گونه که در بخش لغو تحریم‌ها مورد تأکید قرار گرفت، از زمان اجرایی شدن برجام در تاریخ ۲۶ دی ماه ۱۳۹۴ ش، گشایش‌های اقتصادی و مالی عمده‌ای صورت گرفته است، با این حال کوتاهی‌ها و برخی بدعهدی‌ها و تعلل‌ها از سوی سایر طرف‌های برجام (مشخصاً آمریکا)، به همراه برخی موانع و مشکلات فنی در حوزه مراودات مالی و بانکی، همچنین برخی مشکلات داخلی و نگرانی روانی از احتمال بازگشت تحریم‌ها، موجب شده است تا سرعت تحقق گشایش‌های ناشی از برجام با بیشینه مطلوب فاصله داشته باشد. ذیلاً برخی از موانع و چالش‌های عمده‌ای که بعضاً تأثیر قابل ملاحظه‌ای بر نتیجه و آثار لغو تحریم‌ها و کاهش شتاب توسعه تعاملات اقتصادی کشورمان با سایر کشورها و نهادهای مالی بین‌المللی داشته است، مورد اشاره و تحلیل قرار می‌گیرد:

الف. تمدید قانون تحریم‌های ایران موسوم به آيسا توسط کنگره آمریکا

محافل ضد ایرانی در آمریکا خصوصاً در کنگره این کشور، از همان ابتدای شروع مذاکرات برجام برای کارشکنی در این فرآیند تلاش نمودند. متعاقب اجرایی شدن برجام، تمرکز این محافل بر جلوگیری از بهره‌مندی حداکثری ایران از مزایای برجام و تخریب فضای بین‌المللی ایجاد شده برای توسعه روابط اقتصادی با ایران، تغییر کرد. یکی از مهم‌ترین اقدامات کنگره آمریکا در این زمینه طی سه ماهه اخیر، تمدید قانون تحریم‌های ایران (آيسا) می‌باشد.

در جریان مذاکرات منتهی به برجام، موضوع لغو تمام قوانین تحریمی آمریکا علیه جمهوری اسلامی ایران از جمله آيسا، جزء مباحث اصلی در طول مذاکرات انجام شده میان ایران و آمریکا بود. در متن برجام، تعهد کلی آمریکا مبنی بر خودداری از وضع یا تحمیل مجدد تحریم‌هایی که وفق برجام رفع یا ملغی‌الاثرب می‌شوند، در بند ۲۶ درج شد. جمهوری

اسلامی ایران تأکید داشته و دارد که این تعهد شامل ممانعت از تمدید آيسا که قانونی با تاریخ انقضاء بود نیز می‌گردد. همزمان با اجرایی شدن برجام، دولت آمریکا مطابق تعهدی که در جریان مذاکرات برجام داده بود، بلافاصله اجرای بخش عمده قانون مذکور را متوقف نمود. متعاقب تمدید قانون تحریم‌های ایران نیز دولت آمریکا بر اساس اختیارات خود و همچون یک سال گذشته، تحریم‌های هسته‌ای مربوطه را بلااثر نمود. با وجود این، از نظر ایران تصویب مجدد این قانون مغایر با تعهدات برجامی آمریکا به شمار می‌آید و بر همین اساس وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران رسماً خواستار برگزاری جلسه کمیسیون مشترک برجام برای رسیدگی به بدعهدی آمریکا شد.

۱- نامه‌های وزیر امور خارجه به نماینده عالی اتحادیه اروپا. هم‌زمان با بحث و بررسی تصویب مجدد آيسا در کنگره آمریکا، پیام‌های لازم برای کلیه طرف‌های برجام ارسال گردید. مهم‌ترین پیام رسمی از طریق نامه وزیر خارجه جمهوری اسلامی ایران در تاریخ ۲۷ آبان ۱۳۹۵ ش برای خانم فدریکا موگرینی، نماینده عالی اتحادیه اروپا و هماهنگ‌کننده کمیسیون مشترک برجام درخصوص عواقب تمدید قانون تحریم‌های ایران توسط آمریکا ارسال گردید و رونوشت آنها نیز برای وزاری خارجه کشورهای «پنج به اضافه یک» نیز ارسال شد. در این نامه، با اشاره به طرح کنگره آمریکا برای تصویب و تحمیل مجدد قانون تحریم‌های ایران در کنگره آمریکا، این اقدام تهدیدی بی‌سابقه علیه برجام توصیف، و تأکید شد لایحه موسوم به «قانون تمدید تحریم‌های ایران» در صورت تصویب و اجرا، آشکارا «متن، روح و هدف» برجام را نقض می‌کند. خاطرنشان می‌سازد وزیر خارجه جمهوری اسلامی ایران در نامه مورخ ۱۲ شهریور ۱۳۹۵ ش، به‌عنوان نماینده عالی اتحادیه اروپا و هماهنگ‌کننده کمیسیون مشترک برجام نیز علاوه بر تشریح نمونه‌هایی از تعلل و بدعهدی طرف‌های مقابل برجام (خصوصاً آمریکا و برخی کشورهای اروپایی) در اجرای مؤثر تعهدات خود در زمینه رفع تحریم‌ها، با اشاره به وجود شواهدی مبنی بر انجام تحرکاتی در کنگره آمریکا در این خصوص، خواستار رسیدگی به این موضوع شده بود.

وزیر امور خارجه در تاریخ ۲۶ آذر ۱۳۹۵ نامه دیگری برای خانم فدریکا موگرینی، نماینده عالی اتحادیه اروپا و هماهنگ‌کننده کمیسیون مشترک برجام ارسال نمود، که موارد مطروحه در این نامه در ذیل اقدامات هیئت عالی نظارت بر برجام (در ادامه همین بخش از گزارش) تشریح خواهد شد.

۲- تصمیمات هیئت عالی نظارت بر برجام. تحرکات و اقدامات کنگره آمریکا برای تصویب مجدد قانون تحریم‌های ایران که در ۱۱ دی‌ماه ۱۳۹۵ ش، منقضی می‌گردید، طی یک سال گذشته به دقت مورد توجه و رصد وزارت خارجه قرار گرفته و علاوه بر هشدارهای مکرر و مقتضی به سایر طرف‌های برجام، اخبار و گزارش‌های تحلیلی برای مراجع ذی‌ربط از جمله هیئت عالی نظارت بر اجرای برجام ارسال شد.^۱ در همین راستا، هیئت عالی نظارت بر برجام سناریوهای متناسب برای واکنش در برابر تمدید احتمالی قانون تحریم‌های ایران را طراحی نموده بود.

۱. خاطرنشان می‌نماید هیئت عالی نظارت بر برجام در چهارچوب دستورات مقام معظم رهبری و در راستای اجرای ماده ۳ قانون مصوب مجلس شورای اسلامی، به‌عنوان مرجع نهایی بررسی گزارش‌ها، احراز موارد نقض و عدم پایبندی طرف‌های مقابل به تعهدات، و نهایتاً تصمیم‌گیری درخصوص نحوه واکنش به نقض احتمالی تعهدات طرف‌های دیگر برجام تعیین شده است. مقام معظم رهبری در نامه مورخ ۱۳۹۴/۷/۲۹ ش، به ریاست جمهوری در خصوص اجرای برجام و در بخش الزامات نه‌گانه مطرح شده، تأکید نموده‌اند «یک هیئت قوی و آگاه و هوشمند، برای رصد پیشرفت کارها و انجام تعهدات طرف مقابل و ... تشکیل شود. ترکیب و وظایف این هیئت باید در شورای عالی امنیت ملی تعیین و تصویب شود». ماده ۳ قانون اقدام متناسب و متقابل دولت جمهوری اسلامی ایران در اجرای برجام (مصوب ۱۳۹۵/۷/۲۳ ش) نیز دولت را موظف نموده است هرگونه عدم پایبندی طرف مقابل در زمینه لغو مؤثر تحریم‌ها، بازگرداندن تحریم‌های لغو شده و یا وضع تحریم‌های جدید تحت هر عنوان دیگر را به دقت رصد و اقدامات متقابل در جهت احقاق حقوق ملت ایران را انجام دهد. این قانون در ادامه، مرجع رسیدگی به این موضوع را شورای عالی امنیت ملی دانسته است.

پس از نهایی شدن تمدید قانون تحریم‌های ایران در کنگره آمریکا، هیئت عالی نظارت بر اجرای برجام با تشکیل جلسه فوق‌العاده، با تأکید بر لزوم اقدام متقابل و متناسب با تصویب مجدد قانون تحریم‌های ایران، تصمیمات لازم را اتخاذ نمود. بر اساس مصوبات هیئت نظارت بر اجرای برجام، ریاست محترم جمهوری به سازمان انرژی اتمی ایران دستور داد در جهت توسعه برنامه صلح‌آمیز هسته‌ای کشور و در چهارچوب تعهدات بین‌المللی جمهوری اسلامی ایران، اولاً برنامه‌ریزی لازم را برای طراحی و ساخت پیشران‌های هسته‌ای جهت بهره‌گیری در حوزه حمل‌ونقل دریایی و با همکاری سایر مراکز علمی و تحقیقاتی کشور در دستور کار خود قرار دهد و ثانیاً مطالعه و طراحی لازم برای «تولید سوخت» مصرفی پیشران‌های هسته‌ای را با همکاری مراکز علمی و تحقیقاتی، آغاز کرده و طرح و برنامه زمان‌بندی شده جهت تحقق دو اقدام مذکور را حداکثر ظرف سه ماه به ریاست جمهوری ارائه نماید. ریاست جمهوری در نامه دیگری خطاب به وزیر امور خارجه با تأکید بر تعلل و اهمال دولت آمریکا نسبت به اجرای تعهدات خود وفق برجام و خصوصاً نقض برجام در قالب تمدید قانون تحریم‌های ایران به وزیر امور خارجه دستور داد نسبت به اجرای مراحل پیش‌بینی شده در برجام برای رسیدگی به موارد نقض، اقدام و پیگیری‌های حقوقی و بین‌المللی لازم و مقتضی را به طور جدی معمول داشته و گزارش اقدامات را ظرف یک ماه به ریاست جمهوری ارائه نماید.

۳- اقدامات وزارت امور خارجه در اجرای دستور شورای عالی نظارت. متعاقب ابلاغ دستور ریاست جمهوری به وزیر امور خارجه جهت اجرای مراحل پیش‌بینی شده در برجام برای رسیدگی به موارد نقض، در تاریخ ۲۶ آذر ۱۳۹۵ ش، نامه‌ای برای خانم فدریکا موگرینی، نماینده عالی اتحادیه اروپا و هماهنگ‌کننده کمیسیون مشترک برجام ارسال گردید. وزیر امور خارجه در این نامه تأکید نمود قانون تحریم‌های ایران (آیسا) چه با امضا و چه بدون امضای رئیس جمهور آمریکا، ناقض تعهدات آمریکا در بندهای ۲۶ و ۲۸ برجام بوده و صراحتاً مغایر با اصل حسن‌نیت در اجرای برجام و در تعارض آشکار با تعهد صریح همه طرف‌های برجام مبنی بر خودداری از هر اقدام مغایر با متن، روح و هدف برجام که اجرای موفقیت‌آمیز این توافق را تضعیف نماید، می‌باشد (بند هشتم مقدمه و شروط عمومی). وزیر خارجه با تأکید مجدد بر اجرای تمام و کمال تعهدات جمهوری اسلامی ایران وفق برجام که به تأیید مکرر آژانس بین‌المللی انرژی اتمی و همه طرف‌های برجام رسیده است، از نماینده عالی اتحادیه اروپا و هماهنگ‌کننده کمیسیون مشترک برجام خواست علاوه بر انعکاس این نامه به همه طرف‌های برجام، برای تشکیل جلسه کمیسیون مشترک برجام اقدام نموده و تمهیدات لازم برای برگزاری جلسه گروه کاری رفع تحریم‌ها را اتخاذ نماید.

۴- برگزاری کمیسیون مشترک ایران و «پنج به اضافه یک». پیرو درخواست وزیر خارجه، نشست فوق‌العاده کمیسیون مشترک برجام در تاریخ ۲۱ دی ماه ۱۳۹۵ ش، به منظور بررسی بدعهدی آمریکا در اجرای برجام برگزار شد. پیش از نشست کمیسیون مشترک، یک نشست گروه کاری رفع تحریم‌های برجام به منظور بررسی کارشناسی موضوع تشکیل گردید. در حاشیه این جلسات، رایزنی‌های دوجانبه با طرف‌های برجام برای تبیین نقطه نظرات کشورمان هم انجام شد.

در این نشست‌ها، نمایندگان جمهوری اسلامی ایران ضمن یادآوری سوابق مذاکراتی، دلایل حقوقی مغایرت اقدام آمریکا با برجام خصوصاً بندهای ۲۶، ۲۸ و مقدمه برجام، را تبیین و ضرورت اتخاذ اقدامات لازم از سوی آمریکا و سایر طرف‌های برجام برای اطمینان از پایبندی این کشور به تکالیف خود را مورد تأکید قرار دادند. وفق مقدمه و مواد ۲۶ و ۲۸ برجام، آمریکا متعهد است ضمن انجام تعهدات خود با حسن‌نیت، از اعمال یا وضع مجدد

تحریم‌های خودداری کند، از اقدامات مغایر با متن و روح برجام اجتناب ورزد و مانع از عادی سازی روابط تجاری ایران نشود.

در پایان کمیسیون مشترک یک بیانیه مطبوعاتی منتشر گردید که طی آن بر تعهد قاطع کلیه طرف‌های برجام برای تداوم اجرای کامل و مؤثر برجام تصریح شده است. در این بیانیه، کمیسیون مشترک ضمن تأکید مجدد بر اهمیت تعهدات مرتبط با رفع تحریم‌ها وفق برجام، به‌ویژه در ارتباط با آسیا، تضمین‌های ارائه شده توسط ایالات متحده را مبنی بر اینکه تمدید قانون تحریم‌های ایران به‌هیچ عنوان تاثیری بر فرآیند رفع تحریم‌هایی که ایران طبق برجام از آنها بهره‌مند می‌شود، نداشته و به هیچ روی محدودیتی برای شرکت‌ها از حیث انجام مراودات بازرگانی با ایران ایجاد نخواهد کرد، مورد توجه قرار داد. کمیسیون مشترک همچنین تعهدات طرف‌های برجام مبنی بر رفع تحریم‌ها به صورت مستمر به ویژه طبق بند ۲۱ برجام (تعهدات آمریکا در رفع تحریم‌ها) را مجدداً مورد تأکید قرار داد.

گزارش جزئیات فرآیند کمیسیون مشترک و دیگر اقدامات و پیگیری‌های صورت گرفته در این مسیر، جهت بررسی و اتخاذ تصمیم مقتضی به مراجع ذیربط ارسال گردیده است.

ب. انتخاب رئیس جمهور جدید آمریکا

رئیس جمهور جدید آمریکا طی روزهای آتی سکان قوه مجریه در آمریکا را به دست خواهد گرفت و شعارهای تبلیغاتی وی علیه برجام در دوره مبارزات انتخاباتی، به لحاظ روانی بر حرکت برجام تاثیر گذاشته و موجب بروز نوعی بلاتکلیفی و نگرانی در مورد آینده برجام در میان تعدادی از شرکت‌های خارجی متمایل به همکاری اقتصادی با ایران شده است، به گونه‌ای که برخی از آنها برای برداشتن گام‌های بیشتر به سمت مراوده اقتصادی با ایران، عملاً منتظر اعلام رسمی راهبرد دولت جدید آمریکا در خصوص برجام هستند. همانطور که بارها مورد تأکید قرار گرفته است، برجام نه یک تفاهم دوجانبه میان ایران و آمریکا، بلکه سند و توافقی «چندجانبه» است که مورد تأیید شورای امنیت سازمان ملل متحد و جامعه بین‌المللی قرار گرفته است و همه طرف‌های برجام مسئولیت مشترکی در خصوص اجرای تکالیف مربوط به خود در این توافق دارند. جمهوری اسلامی ایران در این مرحله، با پایبندی به تعهدات بین‌المللی خود، از قضاوت زودهنگام در مورد رویکرد رئیس جمهور جدید آمریکا در قبال برجام خودداری و در عین حال، برای هر سناریو و احتمالی، آمادگی کامل دارد.

ج. مشکلات و موانع غیر برجامی

در گزارش‌های سه‌ماهه اول، دوم و سوم، به‌صورت نسبتاً مبسوط به موانع و چالش‌های غیربرجامی در مسیر اجرای برجام پرداخته شد. هرچند عوامل مزبور کم و بیش ثابت بوده و همچنان مشکلاتی را در روند بهره‌برداری بهینه از فضای پسابرجام ایجاد می‌کنند، ولیکن طی سه‌ماهه اخیر، شدت و ضعف، همچنین تاثیرگذاری آنها تا حدودی دستخوش تغییر شده است. برخی از عوامل و موانع موجود در این حوزه به شرح زیر می‌باشد:

۱. تحریم‌ها و محدودیت‌های باقیمانده. تداخل تحریم‌های رفع شده وفق برجام با تحریم‌های باقیمانده، از جمله تحریم‌های اولیه آمریکا که به بهانه‌هایی نظیر تروریسم، توسعه توانمندی موشکی و تسلیحاتی، و مسائل حقوق بشری وضع شده است، کماکان یکی از موانع بهره‌مندی حداکثری ایران از مزایای رفع تحریم‌های مرتبط هسته‌ای به شمار می‌آید. علاوه بر آن، بانک‌ها و مؤسسات مالی بین‌المللی فعال در آمریکا نیز، برای تداوم فعالیت‌های خود در آمریکا و بهره‌مندی از بازار این کشور، مکلف به رعایت طیف وسیعی از قوانین و مقررات کنترلی و نظارتی آمریکا هستند و برای حفظ منافع خود در این کشور، عموماً اقدام به اعمال و تسری قوانین و مقررات آمریکا به فعالیت‌های خود در سایر نقاط جهان نموده‌اند، که همین موضوع موجب چالش‌هایی برای ایران در زمینه ایجاد ارتباطات مالی با مؤسسات

و نهادهای مالی در سایر کشورها شده است.

۲. محدودیت‌های گروه ویژه اقدام مالی^۱. از سال ۱۳۸۸ش، نام ایران با انگیزه‌های سیاسی و با استناد به برخی مشکلات فنی در حوزه‌های مالی و بانکداری کشور، در صدر فهرست کشورهای دارای ریسک بالای پول‌شویی اعلامی از سوی گروه ویژه اقدام مالی قرار گرفت که این امر موجب شد برخی بانک‌ها و مؤسسات مالی بین‌المللی نسبت به برقراری روابط کارگزاری با بانک‌ها و مؤسسات ایرانی دچار تردید شوند. هرچند اعمال این محدودیت‌ها حتی پیش از اجرای تحریم‌های گسترده بانکی علیه ایران آغاز شده بود، ولی تا پیش از اجرای برجام، به دلیل وجود تحریم‌های فراگیر هسته‌ای که هرگونه همکاری بانکی با ایران را منع کرده بود، عملاً تحریم‌های ناشی از مصوبات گروه ویژه اقدام مالی تحت الشعاع تحریم‌های هسته‌ای قرار گرفته بود، ولی پس از اجرای برجام و رفع تحریم‌های مرتبط هسته‌ای، اثرات این قبیل محدودیت‌های غیرهسته‌ای و غیربرجامی به صورت عینی‌تر آشکار شد. علاوه بر آن، طی سال‌های تحریم، بسیاری از مقررات و استانداردهای موجود در حوزه مالی و بانکداری بین‌المللی، دستخوش تغییرات جدی و گسترده‌ای شد و به دلیل عدم ارتباط سیستم بانکی کشور با نظام مالی بین‌المللی طی سال‌های تحریم، هماهنگ شدن نظام بانکی کشورمان با استانداردهای جدید، امری زمان‌بر و مستلزم انجام اقدامات گسترده‌ای در حوزه‌های مختلف (تغییر و تطبیق قوانین، برگزاری دوره‌های آموزشی برای مدیران و کارشناسان، استفاده از نرم‌افزارهای جدید در نظام بانکی و ...) بود و همین امر نیز یکی از موانع همکاری‌های بانکی با سایر کشورها تلقی می‌شود.

هرچند انجام اقدامات گسترده در داخل کشور برای مقابله با پول‌شویی و ایجاد یا تقویت نهادهای موجود، با تصویب قانون مبارزه با پول‌شویی در سال ۱۳۸۶ش، و تأسیس واحد اطلاعات مالی در سال ۱۳۸۷ش، همچنین تصویب قانون مقابله با تأمین مالی تروریسم در اسفند ۱۳۹۴ش، به همراه فضای مثبت ایجاد شده در نتیجه اجرای برجام و تعاملات به عمل آمده با گروه مذکور، موجب تعلیق یک ساله اقدامات متقابل گروه ویژه اقدام مالی علیه ایران شده است، ولیکن عدم مطلوبیت رتبه کشورمان در گروه مذکور به لحاظ سازوکارهای فنی، همچنان تاثیر نامطلوبی بر احیاء و تقویت مبادلات مالی و پولی کشورمان دارد.

ت. فضای ایران‌هراسی

جذب سرمایه‌های خارجی و افزایش مراودات اقتصادی بین‌المللی مستلزم وجود فضایی اعتمادبخش و اطمینان‌ساز در داخل کشور و انعکاس و تبلیغ فضای اطمینان بخش داخل کشور در صحنه بین‌المللی است. دشمنان ملت ایران از بدو پیروزی انقلاب تاکنون تلاش نموده‌اند کشورمان را خطری برای ثبات منطقه و جهان معرفی کنند. اگرچه پروژه ایران‌هراسی به میزانی که طراحان آن انتظار داشتند، به نتیجه نرسید، لیکن بعضاً تأثیرات منفی خود را به جا گذاشته است. تلاش‌های زیادی نیز از سوی برخی رقبای منطقه‌ای جهت ایجاد فشار بر بانک‌ها و مؤسساتی که در صدد از سرگیری همکاری اقتصادی با ایران هستند، در جهت تخریب فضای توسعه همکاری‌های اقتصادی و جلوگیری از بهره‌مندی ایران از شرایط پساتحریم در جریان است. از این رو، مقابله با توطئه صهیونیستی ایران‌هراسی می‌بایست در دستور کار همه سطوح و مراتب کشور قرار گیرد.

متأسفانه برخی رسانه‌های داخلی نیز از سر ناآگاهی با تزریق ناامیدی به جامعه و بی‌ثبات و ناامن جلوه دادن شرایط کشور برای حضور و فعالیت سرمایه‌گذار خارجی، عملاً پروژه ایران‌هراسی را تقویت و بر غلظت فضای تردید آمیز مراوده اقتصادی با ایران می‌افزایند. این رسانه‌ها، اخبار و گزارش‌های خود در ارتباط برجام را به گونه‌ای منعکس و تحلیل و بعضاً تحریف می‌کنند که عملاً مضمون و مفهوم باقی ماندن ساختار تحریم‌ها را به طرف‌های تجاری ایران القاء کرده و فضای مراوده اقتصادی با ایران را به شکلی ترسیم می‌کنند که گویی هر کسی قصد همکاری تجاری و مالی با ایران را داشته باشد،

باید منتظر تنبیه و مجازات آمریکا در آینده بماند. در این رابطه نمونه‌های فراوانی وجود دارد که در صورت لزوم و علاقه نمایندگان محترم قابل ارائه است.

پیوست سوم

هشتمین گزارش به مجلس شورای اسلامی به تاریخ ۲۶ دی ۱۳۹۶ش

گزارش حاضر هشتمین گزارش وزارت امور خارجه است که در اجرای تبصره یک قانون «اقدام متناسب و متقابل دولت جمهوری اسلامی ایران در اجرای برجام» مصوب ۱۳۹۴/۷/۲۱ش، مجلس شورای اسلامی تهیه و به کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس شورای اسلامی تقدیم می شود.^۱ این گزارش در چهار بخش (۱) موانع و چالش ها؛ (۲) پیگیری مطالبات جمهوری اسلامی ایران و اقدامات وزارت امور خارجه؛ (۳) آخرین تحولات در حوزه رفع تحریم ها؛ و (۴) آخرین تحولات در حوزه فعالیت های هسته ای، سازماندهی شده و دوره سه ماهه ۲۶ مهر لغایت ۲۶ دی ۱۳۹۶ را در بر می گیرد.

همانگونه که در گزارش پیشین نیز بیان شد، رئیس جمهور آمریکا در روز ۲۱ مهر ۱۳۹۶ش، بی اعتناء به گزارش های مکرر آژانس بین المللی انرژی اتمی در مورد اجرای تعهدات توافق هسته ای توسط ایران و در یک رویکرد سیاسی، از تأیید پابندی ایران به برجام سر باز زد. علی رغم اینکه این اقدام رئیس جمهور آمریکا در تبعیت از قانون داخلی سال ۲۰۱۵م، این کشور موسوم به قانون «بررسی توافق هسته ای ایران» (اینارا)^۲ صورت گرفته و بنابراین فی نفسه اقدامی داخلی است و بر وظیفه آمریکا در اجرای تعهدات بین المللی دولت آمریکا در چهارچوب برجام تأثیری ندارد، ولی در عمل این اقدام یکجانبه و با سوءنیت، می تواند موجب تشدید فضای تردید و در نتیجه اثرگذاری منفی بر بهره مندی کامل ایران از برجام شود. از سوی دیگر، این اقدام کاملاً سیاسی دولت آمریکا، موجب عکس العمل جامعه جهانی و به طور ویژه سایر کشورهای طرف برجام شده، و همه آنها همراه با اکثریت غالب دیگر کشورهای عضو جامعه بین المللی، با اشاره به پابندی کامل ایران به تعهدات خود وفق برجام خواهان اجرای کامل برجام توسط دولت ایالات متحده آمریکا شده اند.

اقدامات آمریکا علیه برجام، به ویژه اظهارات غیرمسئولانه مقامات ارشد آمریکایی، بر فضای هفتمین نشست کمیسیون مشترک برجام نیز اثر گذاشت. در این نشست که با حضور نمایندگان همه طرف های برجام در تاریخ ۲۲ آذر ۱۳۹۶ش، در وین برگزار شد، جمهوری اسلامی ایران ضمن برشمردن موارد بدعهدی آمریکا در اجرای تعهدات خود در برجام، این کشور را مسئول باتکلیفی ایجاد شده در فضای پس از برجام و مانع عمده در برابر بهره مندی کامل ایران از منافع برجام اعلام کرد. در این کمیسیون نمایندگان بانک مرکزی و سازمان هواپیمایی جمهوری اسلامی نیز شرکت داشتند و موارد قصور آمریکا در عمل به تعهدات خود در حوزه روابط بانکی و صدور مجوزهای خرید هواپیمای غیرنظامی را بیان کردند. اعضای کمیسیون با تأیید نظرات ایران، از آمریکا خواستند به تعهدات خود وفق برجام پایبند باشد.

در ۲۷ آذر ۱۳۹۶ش، استراتژی جدید امنیت ملی آمریکا منتشر شد. نکات مندرج در این استراتژی در رابطه با جمهوری اسلامی ایران، تکرار رویکردهای مبتنی بر ذهنیت ها و پیش داوری های خصمانه و غیرمنطقی همیشگی علیه ملت ایران می باشد.

در ۲۲ دی رییس جمهور آمریکا علی رغم تهدیدات قبلی خود، یک بار دیگر اسقاطیه های تحریم های هسته ای ایران را به زعم خود برای آخرین بار همراه با چهار شرط مخالف نص و روح برجام تمدید کرد. وی از کنگره آمریکا و کشورهای اروپایی عضو برجام خواست که این شروط و سایر خواسته های سیاسی وی را ظرف ۱۲۰ روز آینده تأمین کنند و در غیر این صورت وی از تمدید مجدد اسقاطیه ها امتناع خواهد کرد.

۱. بر اساس تبصره مزبور «وزیر امور خارجه موظف است روند اجرای توافقنامه را هر سه ماه یک بار به کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس شورای اسلامی گزارش دهد». گزارش های سه ماهه پیشین به ترتیب در تاریخ های ۱۳۹۵/۱/۲۶، ۱۳۹۵/۴/۲۶، ۱۳۹۵/۷/۲۶، ۱۳۹۵/۱۰/۲۶، ۱۳۹۶/۱/۲۶، ۱۳۹۶/۴/۲۶ و ۱۳۹۶/۷/۲۶ تقدیم کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس شورای اسلامی شده است.

2. Iran Nuclear Agreement Review Act (2015) INARA

بخش نخست: موانع و چالش‌ها

علی‌رغم گشایش‌هایی که پس از روز اجرایی شدن در ۲۶ دی ۱۳۹۴ ش، در حوزه‌های اقتصادی مندرج در برجام صورت گرفته است؛ نظیر آزاد شدن بخشی از سرمایه‌های مسدود شده کشور، حل مشکل صادرات نفت و بازگشت میزان صادرات روزانه نفت خام به دوران پیش از تحریم‌ها، حل مشکلات حوزه حمل و نقل دریایی و بازگشت ناوگان دریایی کشورمان به مسیرهای کشتی‌رانی بین‌المللی، خرید چندین فروند هواپیمای غیرنظامی با تأمین منابع مالی خارجی و عقد قراردادهایی در عرصه صنعت خودروسازی، کماکان موانعی در مسیر اجرای موفقیت‌آمیز این سند وجود دارد که مجموعاً «انتفاع کامل» جمهوری اسلامی ایران از برجام را با مشکل روبرو ساخته است. عمده چالش‌های اجرای برجام بعد از روز اجرا را می‌توان نتیجه «بدعهدی‌های آمریکا و ایجاد فضای ابهام و بلاتکلیفی» دانست.

بدعهدی‌های آمریکا و ایجاد فضای ابهام و بلاتکلیفی

در طول دو سال گذشته موارد نقض، بدعهدی، تأخیر، تعلل و تخطی آمریکا در برجام از جمله چالش‌های اصلی اجرای برجام در سطح بین‌المللی بوده است. در گزارش سه‌ماهه قبلی موارد نقض و بدعهدی آمریکا به اطلاع مجلس محترم شورای اسلامی رسید. در این گزارش نیز ضمن تأکید مجدد بر تأثیرات منفی مواردی که در گزارش قبل مطرح گردیدند، به مواردی اشاره می‌شود که در سه ماهه اخیر روند اجرای برجام و تأثیر رفع تحریم‌ها را به صورت خاص تحت تأثیر قرار داده و توسط نمایندگان کشورمان در کارگروه رفع تحریم‌های کمیسیون مشترک برجام و جلسه اصلی کمیسیون، به ترتیب در تاریخ‌های ۲۱ و ۲۲ آذر ۱۳۹۶ ش مطرح شدند.

مقامات آمریکایی از جمله رئیس‌جمهور این کشور در طول سه ماه گذشته به سخنان و اقدامات غیرسازنده و فاقد حسن نیت در قبال برجام ادامه دادند. در تاریخ ۱۳ اکتبر ۲۰۱۷ م، رئیس‌جمهور آمریکا از تأیید حیاتی بودن رفع تحریم‌های برجام برای منافع ملی آمریکا و تأیید پایبندی ایران به برجام خودداری کرد. وفق قانون ۲۰۱۵ م، «بررسی توافقی هسته‌ای ایران» در صورت عدم تأیید پایبندی ایران به برجام یا اعلام غیرحیاتی بودن رفع تحریم‌های برجام برای منافع ملی این کشور، کنگره می‌تواند در یک دوره زمانی ۶۰ روزه موضوع را با اولویت بررسی و اقدامات آمریکا علیه ایران را تصویب کند. بدین ترتیب، تصمیم‌گیری در مورد سرنوشت برجام به کنگره محول شد. با این حال دوره زمانی ۶۰ روزه کنگره در تاریخ ۲۲ آذر ۱۳۹۶ ش، بدون اقدام خاصی منقضی گردید و کنگره از بازگرداندن مجدد تحریم‌ها علیه ایران ناتوان ماند.

رئیس‌جمهور آمریکا در روز جمعه ۲۲ دی ۱۳۹۶ ش / ۱۲ ژانویه ۲۰۱۸ م، اسقاطیه‌های تحریم‌های هسته‌ای ایران را همراه با چهار شرط تمدید کرد. وی با این حال در ادامه تلاش‌های خود برای از بین بردن برجام، کنگره آمریکا و اروپائیان را مخاطب قرار داد و اظهار داشت که آماده است با همکاری هر دو حزب آمریکا، قانونی در خصوص ایران تهیه کند که در آن (۱) ایران ملزم باشد در صورت درخواست سازمان انرژی اتمی فوراً اجازه دسترسی به همه مکان‌ها را بدهد؛ (۲) اطمینان حاصل شود که ایران هرگز دارای سلاح هسته‌ای نخواهد شد؛ (۳) بر خلاف توافق هسته‌ای، قانون جدید دارای تاریخ انقضا نباشد؛ و (۴) تصریح شود موشک‌های دوربرد و برنامه تسلیحات هسته‌ای از یکدیگر قابل تفکیک نیستند و ایران را به خاطر ساخت و تولید موشک مورد تحریم شدید قرار دهد.

در بیانیه مورخ ۲۲ دی ماه، رئیس‌جمهور آمریکا همچنین متحدین اروپایی خود را مخاطب قرار داده و پس از پرداختن به مسائل بی‌ارتباط با برجام، نظیر موضوعات موشکی، حقوق بشر و حمایت از حزب الله لبنان، تمدید اسقاطیه‌ها را صرفاً با هدف جلب موافقت اروپائیان و برای رفع آنچه که وی «نواقص وحشتناک توافق هسته‌ای» می‌خواند، عنوان کرد و تهدید نمود در صورتی که نتواند با اروپایی‌ها به توافق برسد، اسقاطیه‌های تحریم‌ها را در دوره بعدی تمدید نخواهد کرد.

بیانیه وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران در واکنش به بیانیه رییس جمهور آمریکا

در پاسخ به اظهارات و ادعاهای رئیس جمهور آمریکا، وزارت امور خارجه بلافاصله بیانیه زیر را در همان تاریخ ۲۲ دی ۱۳۹۶ صادر نمود:

روز جمعه مورخ ۲۲ دی ۱۳۹۶ ش، رئیس جمهور آمریکا علی‌رغم تلاش یک ساله خود برای از بین بردن برجام، بار دیگر ناگزیر به تمدید اسقاطیه‌های الزامی در برجام گردید. استحکام درونی برجام و حمایت بین‌المللی از این توافق، راه را بر تلاش‌های آقای ترامپ، رژیم صهیونیستی و اتحاد نامیمون تندروهای جنگ طلب برای لغو این توافق یا ایجاد تغییرات در آن بسته است. با این حال، رئیس جمهور آمریکا براساس رویه یک ساله خود همچنان به اقدامات خصمانه علیه مردم ایران ادامه داده و تهدیداتی را تکرار می‌کند که بارها در اجرای آنها ناتوان مانده است و با ادامه روش یک سال گذشته خود همزمان با انجام اقدامات اجباری مندرج در برجام، و برای نشان دادن خصومت با مردم بزرگ ایران، از سر استیصال تعدادی از اتباع ایرانی و غیرایرانی را به بهانه‌های غیرقانونی، کهنه و مضحک در فهرست تحریم قرار داده است تا حداقل جبران بخشی از ناکامی‌های خود را کرده باشد. جمهوری اسلامی ایران با محکوم کردن تهدیدات آمریکا و اضافه کردن افراد جدید به فهرست تحریم‌ها، نکات زیر را مورد تأکید قرار می‌دهد:

۱. جمهوری اسلامی ایران همراه با اعضای دیگر برجام و جامعه جهانی بارها تأکید کرده است که برجام یک سند معتبر بین‌المللی است و به هیچ عنوان قابل مذاکره مجدد نیست.
۲. جمهوری اسلامی ایران صراحتاً تأکید می‌نماید که هیچ اقدامی فراتر از تعهدات خود در برجام را انجام نخواهد داد، هیچ تغییری در این توافق را نه اکنون و نه در آینده نخواهد پذیرفت، و اجازه نمی‌دهد هیچ ارتباطی بین برجام و هر موضوع دیگری برقرار گردد.
۳. دولت آمریکا، همچون سایر اعضای برجام موظف به اجرای تمامی تعهدات خود می‌باشد و چنانچه به بهانه‌های واهی از تکالیف خود شانه خالی نماید می‌بایست مسئولیت عواقب آن را به طور کامل پذیرا باشد.
۴. دولت آمریکا در طول دو سالی که از اجرای برجام می‌گذرد همواره با بدعهدی‌ها، تعلل‌ها و سیاست‌های خصمانه خود مفاد مختلفی از برجام را زیر پا گذاشته است. سیاست یک سال گذشته آقای ترامپ و بیانیه امروز وی در تعارض صریح با بندهای ۲۶، ۲۸ و ۲۹ برجام است و جمهوری اسلامی ایران این تخلف آشکار را به کمیسیون مشترک برجام گزارش و آن را پیگیری خواهد کرد.
۵. تصمیم رژیم آمریکا برای افزودن تعدادی از اتباع ایرانی و غیرایرانی به فهرست خودساخته و غیرقانونی تحریمی آمریکا، فقط و فقط اثبات‌کننده استمرار خصومت هیئت حاکمه آمریکا علیه ملت بزرگ ایران است.
۶. اقدام خصمانه و غیرقانونی رژیم ترامپ در قرار دادن نام حضرت آیت الله آملی لاریجانی ریاست محترم قوه قضائیه جمهوری اسلامی ایران در فهرست به اصطلاح تحریم‌های جدید آمریکا از تمامی خطوط قرمز رفتاری در جامعه بین‌المللی عبور کرده و اقدامی خلاف اصول آمره حقوق بین‌الملل و نقض تعهدات دوجانبه و بین‌المللی ایالات متحده است که حتماً با واکنش جدی جمهوری اسلامی پاسخ داده خواهد شد و مسئولیت تمامی تبعات این اقدام خصمانه بعهده دولت ایالات متحده خواهد بود.
۷. استناد به مفهوم والای حقوق بشر برای تحریم مقامات و شهروندان ایران از سوی رژیمی که مهمترین متحدینش بدترین ناقضان حقوق بشر و حقوق بشردوستانه در تاریخ معاصرند، و از سوی فردی که آلوده به ذهنیت نژادپرستانه و بیگانه ستیزی بوده و عبارات کثیف نژادپرستانه اخیر او علیه ملت‌های مختلف انزجار

جامعه بین‌المللی و مردم آمریکا را برانگیخته است، و کسی که فروش میلیاردها دلار سلاح برای قتل عام انسان‌های بیگناه در خاورمیانه و ترویج خشونت و هرج و مرج را افتخار خود می‌داند، مایه وهن و بی‌آبرویی برای ملل متمدن و لکه ننگی برای زمامداری مدرن به شمار می‌آید.

۸. دولت آمریکا که خود همواره طی دهه‌های گذشته و در حال حاضر سیاه‌ترین کارنامه در جهان را سرکوب ملت‌های آزادیخواه و حمایت از رژیم‌های سرکوب‌گر، از جمله حمایت بی‌قید و شرط از نظام ستم‌شاهی و انجام کودتا علیه دولت دموکراتیک منتخب مردم ایران در گذشته و حمایت از دولتهای اشغالگر، متجاوز و سرکوبگر همچون رژیم صهیونیستی و اذتاب منطقه‌ای‌اش از اراضی اشغالی فلسطینی تا بحرین و یمن دارد، از سویی با ریختن اشک تمساح در حرکتی مزورانه و با سردادن شعارهای سراپا دروغ مدعی حمایت از حقوق بشر مردم ایران می‌شود و از سویی دیگر با اعمال تحریم‌های ظالمانه، ممنوع ساختن ورود شهروندان ایرانی به آن کشور و دیگر رفتارهای توهین‌آمیز، ملت متمدن ایران را تروریست لقب می‌دهد.

۹. اعمال تحریم‌های غیرقانونی، و اظهارات و تحرکات خصمانه دولت آمریکا علیه مسئولین و ملت رشید ایران که از ماهیت زیاده‌خواهی و خوی سلطه‌طلبی حاکمان آمریکا ناشی می‌شود، همواره و همیشه برای افکار عمومی و وجدان بیدار مردم ایران و جهان سیاستی شکست خورده و بی‌اعتبار تلقی شده است و دست یازیدن به چنین اقداماتی ناشی از سرخوردگی این کشور از بیداری ملت فهیم ایران در مقابله با اقدامات مداخله‌جویانه و طراحی‌شده برای ایجاد اغتشاش و بحران در جمهوری اسلامی ایران طی دهه‌های گذشته و بخصوص در جریان وقایع اخیر است.

۱۰. ایالات متحده باید پیاموزد که قوای سه‌گانه مقتدر جمهوری اسلامی ایران که مستظهر به پشتیبانی قاطبه ملت همیشه سرفراز ایران هستند، با همدلی و وحدت کلمه، وقعی به این نوع سیاست‌ها و استانداردهای دوگانه و خصمانه علیه کشور خود نگذاشته و در زمان مقتضی پاسخ مناسبی به اینگونه اقدامات خصومت‌آمیز آمریکا خواهد داد.

بخش دوم: پیگیری مطالبات جمهوری اسلامی ایران

به منظور مقابله با اقدامات ضد برجامی آمریکا و طرح مطالبات بر حق جمهوری اسلامی ایران، وزارت امور خارجه کوشیده تا از کلیه ظرفیت‌های موجود در برجام، نظیر کمیسیون مشترک و کارگروه رفع تحریم‌ها و همچنین ظرفیت‌های دیپلماتیک و مذاکرات دوجانبه استفاده کند. علاوه بر این، طی دو سال از اجرای برجام، وزیر امور خارجه کشورمان تمامی رفتارهای ضد برجامی آمریکا را در قالب ۱۰ نامه به خانم موگرینی، به‌عنوان هماهنگ‌کننده کمیسیون مشترک برجام، ثبت و ضبط کرده است.

طرح شکایات و پیگیری مطالبات جمهوری اسلامی ایران در کمیسیون مشترک برجام

دهمین نشست کمیسیون مشترک برجام (هفتمین بعد از اجرایی شدن برجام) در تاریخ ۲۲ آذر ۱۳۹۶ش، با حضور نمایندگان همه طرف‌های برجام در وین برگزار شد. این نشست عمدتاً متمرکز بر بحث روند تحریم‌ها بود. به درخواست جمهوری اسلامی ایران پیش از جلسه کمیسیون مشترک، کارگروه رفع تحریم‌ها در مورخ ۲۱ آذر تشکیل جلسه داد و به شکایات ایران از آمریکا، به ویژه اظهارات مغایر برجام مقامات آمریکایی و تعلل و تاخیر در صدور مجوزها و اعلامیه‌های اصلاحی برای فروش هواپیماهای غیرنظامی به ایران، رسیدگی نمود. در نشست کارگروه همه اعضای کمیسیون برجام بر مشروعیت مطالبات ایران صحه گذاشتند و خواستار اجرای دقیق و کامل تعهدات برجامی توسط آمریکا شدند. این موضوع در گزارش کارگروه

به کمیسیون نیز به خوبی منعکس گردید و در کنار استدلالات هیئت ایرانی، فضای کمیسیون را به سمت حمایت از مطالبات برحق کشورمان سوق داد. در نشست کمیسیون مشترک پس از استماع گزارش کارگروه رفع تحریم‌ها در حمایت از جمهوری اسلامی ایران، مراتب اعتراض شدید کشورمان نسبت به تداوم اقدامات یکجانبه آمریکا و رویکرد غیرمسئولانه این کشور در قبال برجام بیان شد. عدم حسن نیت آمریکا در ایفای تعهدات خود نیز به صورت مستند تشریح شد. در ادامه تمامی هیئت‌ها از جمله سه هیئت اروپایی، علاوه بر تأکید بر اهمیت و اعتبار برجام، به هیئت آمریکایی نسبت به عدم اجرای بندهایی از برجام، عدم همکاری و پاسخگویی اوفک و سیاست‌های مبهم رئیس جمهور آن کشور اعتراض کردند و خواهان اصلاح این سیاست‌ها شدند. هیئت آمریکایی ضمن تلاش برای توجیه کاستی‌های موجود در عملکرد آمریکا، نهایتاً به شکلی صریح بر پابندی دولت این کشور به برجام تأکید کرد و گفت که دولت آمریکا قصدی برای عدم اجرای تعهدات خود ندارد. در بیانیه مطبوعاتی که خانم اشمید در پایان کمیسیون مشترک به عنوان رئیس و هماهنگ‌کننده جلسه منتشر کرد، ضمن استقبال از ادامه پابندی ایران به برجام و تأکید بر اینکه مسئول راستی آزمایی برجام بر اساس قطعنامه شورای امنیت تنها آژانس بین‌المللی انرژی اتمی می‌باشد، آمده است که شرکت کنندگان بر ضرورت اجرای مستمر رفع تحریم‌ها به نحوی که «تحقق مؤثر» منافع مربوطه (برای ایران) را ممکن سازد تأکید کردند.

حمایت بین‌المللی از برجام

طی سه ماه گذشته به موازات اقدامات غیرسازنده آمریکا در اجرای تعهدات برجامی خود، حمایت بین‌المللی از برجام و اجرای موفقیت‌آمیز آن نیز شدت گرفته است. سیاست حکیمانه جمهوری اسلامی ایران، دیپلماسی فعال و هماهنگی نهادهای داخلی در اجرای دقیق و صادقانه برجام نقش غیرقابل انکاری در بسیج حمایت بین‌المللی از برجام به عنوان محصول منحصر به فرد دیپلماسی داشته است.

الف. موضع اتحادیه اروپا در حمایت از اجرای برجام

متعاقب خودداری آمریکا از تأیید حیاتی بودن رفع تحریم‌های برجام برای منافع ملی آمریکا، جامعه بین‌المللی نسبت به این اقدام آمریکا واکنش نشان داد و بسیاری از کشورها مخالفت خود را با آن ابراز نمودند. موضع کلیه طرف‌های برجام نسبت به این تحول نیز واحد بود.

متعاقب خودداری آمریکا از تأیید پابندی ایران به برجام، در آبان ماه خانم فدریکا موگرینی، مسئول سیاست خارجی اتحادیه اروپا، به واشنگتن سفر و با اعضای کنگره آمریکا به صورت دوجانبه و جمعی دیدار و گفتگو کرد. وی در ۱۶ آبان ۱۳۹۶ش، اعلام کرد که اتحادیه اروپا به گزارش‌های متعدد آژانس بین‌المللی انرژی اتمی در خصوص پابندی کامل ایران به تعهدات خود وفق توافق هسته‌ای کاملاً اطمینان دارد و بر ضرورت ادامه برجام و اجرای کامل به عنوان یک اولویت مهم و راهبردی اروپا تأکید می‌کند. مقامات اتحادیه اروپایی همچنین بارها تأکید کرده‌اند برقرار ماندن برجام و اجرای کامل آن جز اولویت‌های امنیتی اروپا محسوب می‌شود و با امنیت قاره اروپا گره خورده است. این موضع اروپایی در هر مناسبت دیگری در طول سه ماه گذشته از سوی مقامات مختلف اروپایی تکرار شده است.

ب. حمایت آژانس بین‌المللی انرژی اتمی از اجرای برجام

در بازه زمانی این گزارش، آژانس بین‌المللی انرژی اتمی به عنوان مرجع صلاحیت‌دار برای نظارت و راستی آزمایی پابندی ایران به برجام، برای دهمین بار پابندی جمهوری اسلامی ایران را مورد تأیید قرار داد (گزارش رسمی مورخ ۲۳ نوامبر ۲۰۱۷م برابر با ۲ آذر ۱۳۹۶ش). در این دوره مدیرکل آژانس با مقامات آمریکایی دیدار و بر ضرورت اجرای موفقیت‌آمیز برجام تأکید کرد. آقای آمانو نیز در نطق رسمی در مجمع عمومی سازمان ملل متحد تأکید کرد که ایران به تعهدات خود

وفق برجام عمل کرده است و در این راستا، متذکر شد که آژانس به مکان‌هایی که برای نظارت و راستی‌آزمایی نیاز بوده دسترسی لازم را داشته است. این اظهارات پاسخ ضمنی به ادعای مقامات آمریکایی مبنی بر محدودیت دسترسی آژانس می‌باشد.

بخش سوم: آخرین تحولات در حوزه رفع تحریم‌ها

پس از اجرایی شدن برجام تحریم‌های مرتبط با موضوع هسته‌ای علیه ایران رفع و گشایش‌های قابل ملاحظه‌ای در مسیر بازگشت ایران به شرایط عادی آغاز شد. در گزارش‌های قبلی، خصوصاً گزارش‌های مربوط به سال نخست اجرای برجام، گشایش‌ها و دستاوردهای عمده کشور در حوزه‌های مختلف، با استناد به آمار و اطلاعات دریافتی از دستگاه‌های مختلف اجرایی و اقتصادی، به تفصیل تشریح گردید. انعکاس آمار و اطلاعات واصله از دستگاه‌ها در گزارش‌های سه‌ماهه وزارت امور خارجه، عمدتاً به منظور تبیین ملموس گشایش‌ها و مقایسه شرایط قبل و پس از اجرای برجام صورت می‌گیرد و به‌منزله گزارش عملکرد دستگاه‌های مختلف تلقی نمی‌شود. بدیهی است دستگاه‌های اجرایی و اقتصادی کشور در خصوص عملکرد خود و ارسال آمار و اطلاعات مورد نیاز نمایندگان محترم راساً اقدام خواهند کرد. عمده‌ترین تحولات سه‌ماهه اخیر در حوزه رفع تحریم‌ها بر اساس اطلاعات واصله از دستگاه‌های ذیربط به شرح زیر است:

حوزه نفت، گاز و پتروشیمی

بر اساس گزارش‌های وزارت نفت طی سه‌ماه گذشته، عمده تحولات مربوط به حوزه نفت، گاز و پتروشیمی در محورهای ذیل به شرح زیر است؛

الف. صادرات نفت خام و میعانات گازی

صادرات نفت خام و میعانات گازی کشور در سه‌ماهه سوم سال ۱۳۹۶ش، به طور متوسط حدود دو میلیون و ۵۹۹ هزار بشکه در روز بوده است. پس از اجرای برجام تاکنون، این روند به طور طبیعی سیر گردیده است. نسبت به سه‌ماهه دوم سال جاری، روند صادرات نفت خام و میعانات گازی کشور تغییر چندانی نداشته که این امر نشان‌دهنده ایجاد ثبات در روند صادرات آن محصولات پس از برجام می‌باشد.

ب) درآمد حاصل از نفت خام و میعانات گازی

روند تولید و صادرات نفت خام و میعانات گازی با آهنگی رو به رشد ادامه داشته است. در آمد کشور از محل صادرات نفت خام و میعانات گازی در سه‌ماهه دوم سال ۱۳۹۶ش، بالغ بر ۱۱/۳۴ میلیارد دلار بوده که نسبت به سه‌ماهه اول سال جاری بیش از ۶۰۰ میلیون دلار بیشتر بوده است.

پ. همکاری‌های بین‌المللی، سرمایه‌گذاری و تأمین منابع مالی پروژه‌های صنعت نفت

مذاکرات جهت عملی نمودن تفاهم‌نامه‌های سرمایه‌گذاری انجام شده در حوزه‌های مختلف نفت، گاز، پالایش و پتروشیمی که در گزارش‌های قبلی به تفکیک ذکر گردیده است در حال پیگیری می‌باشد. ضمناً، در جریان سفر رئیس‌جمهور روسیه به تهران قراردادی موقت با شرکت‌های نفتی روسیه به امضا رسید. شرکت روسی گازپروم و سازمان توسعه و نوسازی صنعتی ایران موافقتنامه‌ای درباره همکاری در زمینه اجرایی کردن طرح‌های گاز مایع امضا کردند.

ت. واردات تجهیزات کلیدی صنعت نفت

واردات کالاها و تجهیزات مورد نیاز صنعت نفت و گاز کشور پس از برجام تسهیل شده است. برای نمونه بر اساس گزارش دریافتی از مدیریت پشتیبانی ساخت و تأمین کالای نفت، اعتبار اسنادی قرارداد «ساخت و تأمین کالا همراه با انتقال تکنولوژی و دانش فنی ساخت لوله‌های مغزی CRA به داخل کشور» که در خرداد ۱۳۹۶ بین شرکت ملی نفت ایران و یک شرکت اروپایی منعقد شده بود، در آذر ماه سال جاری با دریافت ضمانت‌نامه بانکی معتبر از اعضای کنسرسیوم عملیاتی گردیده است. قرارداد «ساخت و تأمین لوله‌های حفاری و لوله‌های وزنه به همراه انتقال فناوری و استفاده از توان تولید داخل» منعقد بین شرکت ملی نفت ایران و یک کنسرسیوم اروپایی نیز به مرحله اجرایی نزدیک شده است.

حوزه حمل و نقل

در سه ماه گذشته، مذاکرات برخی از شرکت‌های هوایی کشورمان برای انعقاد قرارداد خرید هواپیمای مسافربری جدیدی از شرکت‌های بین‌المللی ادامه یافت و پیشرفت‌های قابل توجهی در این خصوص حاصل شده است. بر اساس گزارش‌های دریافتی از وزارت راه و شهرسازی مهم‌ترین تحولات این حوزه به شرح زیر است:

الف. حوزه حمل و نقل ریلی

گشایش اعتبار اسنادی قرارداد برقی کردن خط آهن تهران - مشهد با چین: مدت اجرای این قرارداد چهار سال خواهد بود و ارزش کلی آن ۲/۵۶ میلیارد دلار است.

امضای تفاهم‌نامه تأمین مالی ساخت مشترک واگن و لوکوموتیو با روسیه: ارزش این تفاهم‌نامه سه میلیارد یورو و مدت زمان آن پنج سال است که بین شرکت راه‌آهن جمهوری اسلامی ایران و مرکز صادرات روسیه منعقد شده است. بر اساس این قرارداد، ۲۰ هزار واگن باری، ۱۰۰۰ واگن مسافری و ۳۵۰ لوکوموتیو مشترکاً توسط شرکت‌های روسی و ایرانی در ایران ساخته خواهد شد.

انعقاد قرارداد تجاری با کره جنوبی برای تولید مشترک ریل باس: این قرارداد برای تولید مشترک ۴۵۰ واگن ریل باس به ارزش ۷۲۰ میلیون یورو به مدت ۶/۵ سال اجرا شد.

ب. حوزه حمل و نقل دریایی

فاز یک بندر شهید بهشتی چابهار در ۱۲ آذرماه سال جاری افتتاح شد. گفتنی است تاکنون بیش از ۳۵۰ میلیون دلار سرمایه‌گذاری صورت گرفته و با بهره‌برداری از فاز نخست این بندر ظرفیت تخلیه و بارگیری سالانه کالا از ۲/۵ به ۸/۵ میلیون تن می‌رسد. بنا به برنامه‌ریزی‌های انجام شده، پس از بهره‌برداری کامل از این بندر، ظرفیت تخلیه و بارگیری سالانه به ۸۲ میلیون تن کالا خواهد رسید.

پ. حوزه حمل و نقل هوایی

بنا بر توافق صورت گرفته میان شرکت ایران ایر و شرکت هواپیماسازی ATR، دو فروند دیگر از مجموع ۲۰ فروند هواپیمای خریداری شده ATR72-200 در نهم دی ماه سال جاری در فرودگاه مهرآباد به زمین نشست. پیش از این، شش فروند دیگر از این هواپیماها تحویل گرفته شده بود.

همچنین یک فروند هواپیمای متوسط - مقیاس CRG-200 در اوایل دی ماه وارد ناوگان هوایی کشور شد. دو فروند دیگر نیز در آینده نزدیک تحویل گرفته خواهد شد. علاوه بر این در اجرای قرارداد خرید ۱۰ فروند هواپیمای کوچک - مقیاس، دو فروند هواپیماهای ۵۰ نفره امبرائر - ۱۴۵ وارد ناوگان هوایی کشور شده است.

با وجود این، به دلیل تعلل آمریکا در صدور به موقع برخی مجوزهای مورد نیاز برای فروش هواپیماهای مسافربری یا

خدمات و قطعات مربوطه، فرآیند عادی خرید هواپیما در مواردی با مشکلاتی مواجه شده است. این موضوع به تفصیل در کمیسیون مشترک مطرح گردید و همه طرف‌های برجام از آمریکا خواستند تا به تعهداتش در این خصوص به سرعت عمل کند. از سوی دیگر، مجلس نمایندگان آمریکا در روز ۲۳ آذر ۱۳۹۶ ش طرح افزایش نظارت بر فروش هواپیما به ایران را تصویب کرد. تشریفات تصویب این طرح و تبدیل به قانون هنوز نهایی نشده است.

ت. حوزه حمل و نقل محصولات نفتی

حسب اطلاع از شرکت ملی نفت کش ایران، آخرین تحولات مربوط به عادی شدن فعالیت‌ها و مراودات این شرکت به شرح زیر می‌باشد:

- عضویت شرکت ملی نفت کش ایران در OCIMF^۱ یا انجمن بین‌المللی شرکت‌های نفتی تجدید شد. این امر می‌تواند برای بازاریابی بین‌المللی شرکت مفید باشد.
- ناوگان شرکت ملی نفت کش از پوشش کلوپ‌های IGA^۲ برخوردار شده‌اند. در همین ارتباط تمامی کشتی‌های ناوگان شرکت ملی نفت کش به واسطه دارا بودن پوشش IGA دارای پوشش ITOPF^۳ یا فدراسیون بین‌المللی مالکین تانکرها در ارتباط با آلودگی نیز شده‌اند که از دیگر الزامات اجاره کشتی‌های تانکر در بازارهای بین‌المللی می‌باشد.
- موانع استفاده از پرچم‌های خارجی جهت تسهیل تردد و بازاریابی ناوگان شرکت ملی نفت کش ایران در سطح بین‌المللی رفع گردیده است.
- بازرسی نفت کش‌های ناوگان توسط مؤسسات رده‌بندی و عضو گروه IACS^۴ موجب اخذ گواهینامه‌های سلامت فنی کشتی‌های ناوگان شده که پیش‌نیاز اخذ بیمه‌های معتبر بین‌المللی می‌باشد. ضمناً این امر امکان بازاریابی بهینه را برای کشتی‌های ناوگان نفت کش کشور فراهم نموده است.
- فراهم آوردن امکان تعمیر و یا ساخت کشتی با همکاری تولیدکنندگان معتبر خارجی که باعث کاهش هزینه‌ها و حذف واسطه‌ها و بهبود کیفیت شده است. همچنین امکان تعمیرات دستگاه‌ها و سیستم‌های کنترل و هشدار دهنده ماشین‌آلات نیز با شروع به کار یک شرکت معتبر خارجی در ایران امکان پذیر شد.
- امکان خرید ماشین‌آلات برای کشتی‌ها از سازندگان معتبر، اخذ گارانتی و انجام خدمات پس از فروش توسط فروشندگان به صورت مستقیم فراهم شده است.

حوزه بانکی و مالی

- پس از اجرای برجام، تحولات و گشایش‌های قابل ملاحظه‌ای در حوزه مالی و بانکی رخ داده است. بر خلاف حوزه‌های انرژی و حمل و نقل، حل کامل مشکلات در حوزه بانکی (که به حوزه‌های غیربرجامی مربوط می‌شود) مستلزم همکاری و هماهنگی بیشتری است. بر اساس آخرین اطلاعات دریافتی از بانک مرکزی، عمده تحولات سه‌ماهه اخیر به شرح زیر است:
- امضای موافقتنامه سرمایه‌گذاری به ارزش شش میلیارد دلار با ایتالیا. این توافقنامه بزرگترین قرارداد خط اعتباری است که جمهوری اسلامی ایران با یک کشور اروپایی امضا کرده و نشان‌دهنده عزم و اراده کشورهای اروپایی برای گسترش روابط و مناسبات اقتصادی با ایران است. خط اعتباری با ایتالیا که از مدت‌ها پیش تحت مذاکره قرار داشت روز ۲۱ دی با حضور آقای پیتر کارلو پادووان وزیر اقتصاد ایتالیا در رم به امضا رسید. دو بانک ایرانی صنعت و معدن و خاورمیانه این قرار داد را به‌عنوان بانک‌های عامل امضا کردند و توافق شد که بانک‌های دیگر ایرانی نیز

1. Oil Companies International Marine Forum
2. International Group Association
3. International Tanker Owners Pollution Federation
4. International Association of Classification Societies

به این توافق پیوندند.

- در نهم ماهه امسال ۸۱۳ رابطه کارگزاری با ۲۸۴ بانک خارجی برقرار شده است از جمله شعب داخلی بانک ملی ایران در نهم ماه نخست امسال موفق به ایجاد رابطه کارگزاری با ۳۲ کارگزار خارجی شده‌اند.
- تبادلات سوئیفتی بانک‌های کشور استمرار دارد، به عنوان مثال تبادل ۳۶ هزار پیام سوئیفتی توسط تنها بانک ملی ایران در نهم ماهه امسال صورت گرفته است.
- سامانه شتاب ایران به صورت آزمایشی به سوئیچ کارت روسیه متصل شد و مذاکره با سایر کشورها ادامه دارد.
- از ابتدای برجام تا ۷ دی ۱۳۹۶ بالغ بر ۱۷۳۵۸۹ مورد خدمات تجاری در قالب ۳۲۷۲۶ فقره گشایش اعتبار اسنادی، ۳۵۲۹ فقره ثبت سفارش برات اسنادی و ۱۳۷۳۴۱ فقره حواله ارزی ارایه شده است.

حوزه بیمه

در حوزه بیمه بنا به اعلام بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران، بسیاری از کارگزاران و بیمه‌گران اتکایی از کشورهای اروپایی و شرق آسیا، در حال مذاکره با شرکت‌های بیمه‌ای ایران برای همکاری هستند. حسب گزارشات واصله از بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران، عمده تحولات این حوزه به شرح زیر است:

۱. تعداد ۵۱ فروند از ۷۳ فروند شناورهای ناوگان شرکت ملی نفت کش ایران و تعداد ۶۴ فروند از ۱۳۷ فروند شناورهای ناوگان کشتی‌رانی جمهوری اسلامی ایران و شرکت‌های تابعه موفق به دریافت پوشش بیمه‌ای از کلپ‌های بین‌المللی IG شدند. در سال ۲۰۱۷-۱۸م نیز تعداد ۱۱ فروند از ۷۲ فروند شناورهای شرکت کشتی‌رانی جمهوری اسلامی ایران تحت پوشش کلپ‌های بین‌المللی قرار گرفتند.

۲. ضمناً پوشش P&I کشتی‌سازی متعلق به شرکت ملی نفت کش ایران که اخیراً در برخورد با کشتی چینی دچار حادثه شده است توسط کلپ بین‌المللی Steamship از اعضای کلپ IG صادر شده است، که در نتیجه مسئولیت پرداخت خسارت تحت پوشش P&I کلپ‌های بین‌المللی (با مشخص شدن مقصر حادثه) خواهد بود.

۳. مؤسسه‌های بیمه متقابل کیش و قشم که کلپ‌های P&I ایرانی به شمار می‌آیند موفق به اخذ مجوزهای لازم برای تردد شناورهای تحت پوشش خود به اکثر بنادر اروپایی شده‌اند.

۴. به علاوه پس از امضای برجام، در حوزه بیمه‌های اتکایی، برخی از این شرکت‌های بیمه اروپایی نسبت به برگزاری سمینارهای آموزشی برای همکاران صنعت بیمه در تهران اقدام نموده‌اند. مقرر است چند سمینار آموزشی دیگر نیز طی چند ماه آینده برگزار شود.

مطالبات بیمه‌ای و نحوه انتقال ارز:

طی چندماه گذشته نتایج مهمی در زمینه پیگیری و وصول مطالبات از شرکت‌های خارجی حاصل شده است. تعامل و فعالیت برخی بانک‌های خارجی به صورت مرحله‌ای در جریان است و انتقال پول از ایران به حساب شرکت‌های اروپایی بدون واسطه و صرافی میسر گردیده است. همچنین برای اولین بار پس از تحریم، مطالبات از سوی شرکت‌های اروپایی به حساب بیمه مرکزی در خارج از کشور واریز شده است.

کانال خرید برجام برای اقلام دو منظوره

در بازه زمانی این گزارش، جلسات کانال خرید برجام برای اقلام دو منظوره به صورت منظم برگزار شد. در این دوره ۱۱ درخواست به کانال خرید ارائه شده است که سه درخواست مورد تأیید واقع شده و مراحل بررسی و تصویب بقیه در جریان است.

بخش چهارم: آخرین تحولات در حوزه فعالیت‌های هسته‌ای

در بازه زمانی ۲۶ مهر لغایت ۲۶ دی ۱۳۹۶ ش، فعالیت‌های هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران در چهارچوب راهبرد و برنامه درازمدت هسته‌ای کشور استمرار یافته است. عمده‌ترین تحولات سه ماه گذشته به شرح زیر می‌باشند:

تأیید پابندی ایران به تعهدات برجام توسط آژانس بین‌المللی انرژی: آژانس بین‌المللی انرژی اتمی در نهمین گزارش خود از روز اجرایی شدن برجام و در هشتمین گزارش فصلی خود به شورای حکام، در تاریخ ۲ آذر ۱۳۹۶ ش، برای نهمین بار گواهی نمود که فعالیت‌های هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران اعم از غنی‌سازی با سانتریفیوژهای نسل اول در سایت نطنز، تحقیق و توسعه سانتریفیوژهای پیشرفته و نسل جدید، تولید آب‌سنگین، نوین‌سازی رآکتور آب‌سنگین اراک، رآکتور تحقیقاتی تهران، برنامه تولید رادیوایزوتوپ‌های پایدار در فردو و سایر بخش‌ها، بر اساس برنامه درازمدت اعلام شده از سوی جمهوری اسلامی و در چهارچوب تعهدات ایران وفق برجام قرار دارد.

مدیر کل آژانس همچنین در سخنرانی خود در یکی از دانشگاه‌های آمریکایی در تاریخ ۲۳ آبان، برای چندمین نوبت پابندی جمهوری اسلامی ایران به اجرای کامل توافقنامه پادمان و اجرای موقت پروتکل الحاقی و همچنین دسترسی به همه مکان‌های مورد نیاز برای بازدید بازرسان آژانس را مورد تأیید قرار داد.

پروژه نوین‌سازی رآکتور تحقیقاتی آب سنگین اراک:

مذاکرات کارشناسی و تبادل اسناد در این حوزه، بین جمهوری اسلامی ایران و چین در جریان است. کلیه مدارک طراحی پایه در سه حوزه نوترونیک، ترموهیدرولیک و مخزن رآکتور مورد بررسی قرار گرفته و جلسات کارشناسی در این خصوص، در آذر ماه برگزار شده است. بررسی محاسبات و مدارک و نقطه‌نظرات کارشناسی فی‌مابین در مورد ۲۵ مدرک به نتیجه رسیده و مورد تأیید طرفین قرار گرفته است. به موازات اقدامات مذکور، مذاکرات مرتبط با تأمین سوخت رآکتور برای بارگذاری اول با طرف چینی نیز در جریان است.

آب سنگین:

میزان تولید این محصول در سه ماهه اخیر برابر با ۴۳/۲ تن با غنای ۱۰ درصد (معادل ۳/۸۵ تن با غنای ۹۹/۹۵ درصد) بوده است.

پروژه ایزوتوپ پایدار:

اقدام و تجهیزات قرارداد مربوط به پروژه ایزوتوپ پایدار، منتقل و تحویل شرکت ایرانی گردید. در حال حاضر این اقدام در سایت فردو برای شروع، نصب و راه‌اندازی نگهداری می‌شوند. زیرساخت‌های مربوطه نیز در حال آماده‌سازی است که انتظار می‌رود تا اوایل بهمن ماه سال جاری تکمیل شود. هیئت روسی به‌عنوان مسئول مونتاژ، نصب و آزمایش راه‌اندازی ماشین سانتریفیوژ به زودی در سایت فردو حضور خواهد یافت. اولین گزارش پیشرفت پروژه به همراه برنامه تفصیلی زمان‌بندی این قرارداد، از سوی روسیه دریافت شده که در دست بررسی متخصصین داخلی است.

تعاملات با آژانس بین‌المللی انرژی اتمی

نظارت‌های پادمانی، پروتکلی و برجانی: براساس رویه عادی، بازرسی و نظارت بر راستی آزمایشی مطابق برجام و موافقتنامه پادمان، در مؤسسات هسته‌ای، کارگاه‌های تولید سانتریفیوژ، کارخانه تولید آب‌سنگین و محل‌های نگهداری آن و تأسیسات مرتبط با تولید کسسانتره اورانیوم انجام می‌شود. علاوه بر آن مقدار محدودیت ذکر شده در برجام در خصوص میزان موجودی اورانیوم غنی شده حفظ شده است. در زمینه اجرای پروتکل الحاقی نیز هفتمین اظهاریه صادرات تجهیزات و مواد غیر هسته‌ای صورت پذیرفته و هشتمین اظهاریه در دست تهیه می‌باشد.

مجمع بحرانی آب سبک: در خصوص برنامه طراحی و ساخت مجتمع بحرانی آب سبک جدید در سایت شهید شهریار تهران بر اساس کد ۳/۱ به آژانس اطلاع رسانی شده است.

پیشران هسته‌ای: در راستای کد اصلاح شده (۳/۱) برنامه کلی ساخت پیشران هسته‌ای، کتباً به اطلاع آژانس رسید.

همکاری‌های بین‌المللی در حوزه انرژی هسته‌ای صلح‌آمیز

- به منظور تحقق ظرفیت‌های پیش‌بینی شده در پیوست شماره سه برجام، رایزنی‌ها برای یافتن شرکای بین‌المللی ادامه دارد. اهم اقدامات قابل ذکر در این حوزه به شرح زیر می‌باشد:
- سمینار همکاری‌های هسته‌ای ایران و روسیه: سمینار «۲۵ سال همکاری ایران و روسیه در استفاده صلح‌آمیز از انرژی هسته‌ای و چشم‌انداز همکاری‌های آتی مطابق پیوست شماره ۳ برجام» از ۲۴ لغایت ۲۷ مهرماه در مسکو برگزار شد.
- برگزاری دومین سمینار عالی‌رتبه همکاری‌های بین‌المللی هسته‌ای: در این سمینار حجت السلام مجتبی ذالنوری و آقایان فولادگر و خالدی از نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی و تنی چند از مقامات کشورمان از جمله دکتر سید عباس عراقچی، معاون امور حقوقی و بین‌المللی وزارت امور خارجه، آقای بهروز کمالوندی، معاون امور بین‌الملل، حقوقی و مجلس سازمان انرژی اتمی و دیگر معاونین این سازمان، به اضافه مقامات عالی‌رتبه‌ای از اتحادیه اروپا به ریاست خانم هلگا اشمید، دبیر سرویس خارجی اتحادیه اروپا، به همراه ۳۷ مهمان خارجی به نمایندگی از کشورهای روسیه، چین، فرانسه، سوئیس و دیگر کشورهای اروپایی و تعدادی از دانشمندان و مهندسين صنعت هسته‌ای کشورمان شرکت داشتند و بیش از ۳۰ سخنرانی در زمینه‌های مختلف ارائه گردید. خانم اشمید در سخنرانی خود ضمیمه سه برجام را زمینه‌ساز ارتباط دانشمندان ایرانی و خارجی اعلام کرد و به تعهد اتحادیه به اجرای پروژه‌های مختلف از جمله در حوزه ایمنی هسته‌ای در نیروگاه بوشهر، ایجاد مرکز ایمنی هسته‌ای در ایران و همچنین بررسی پروژه‌های دیگر در همکاری مشترک تاکید نمود. دومینیک ریستوری، مدیر کل انرژی اتحادیه اروپا نیز اظهار داشت ظرفیت بالایی برای همکاری در زمینه ایمنی و پسماند هسته‌ای و انتقال این تجارب به ایران وجود دارد. در حاشیه این سمینار، سند نقشه راه تحقیق و توسعه میان ایران و اتحادیه اروپا به امضا رسید. این نقشه راه، بطور کلی همکاری‌های تحقیق و توسعه‌ای در حوزه‌های ایمنی، حفاظت در برابر اشعه، رادیودارو و مشارکت در فعالیت‌های برنامه یورواتم ۲۰۱۸-۲۰۱۹م و همچنین فعالیت‌های آموزشی در زمینه پادمان و شکافت و گداخت هسته‌ای را شامل می‌شود.
- همکاری‌های تحقیق و توسعه با اتحادیه اروپا: در دوره زمانی این گزارش، سومین جلسه گروه کاری تحقیق و توسعه با مشارکت نمایندگان بخش‌های مختلف پژوهشی در بروکسل برگزار گردید. در این نشست، طرفین در خصوص موضوعات مورد نظر، از جمله یافتن راهکارهای عملی آغاز همکاری به بحث و تبادل نظر پرداختند. در حاشیه جلسه گروه کاری، نشستی نیز برای آشنایی بیشتر با برنامه «یورواتم» برگزار شد که در آن نحوه تعامل و مشارکت در برنامه‌های اتحادیه اروپا تشریح گردید. در نشست تخصصی در زمینه گداخت با رئیس کنسرسیوم گداخت اتحادیه و همچنین نماینده فرانسه در این حوزه، علاوه بر تعمیق توانمندی‌ها و علاقمندی‌های کشور، امکان همکاری با کشورهای اروپایی دارنده این تکنولوژی نیز مورد بحث و بررسی قرار گرفت. و بالاخره، در راستای همکاری در زمینه تحقیق و توسعه با اتحادیه اروپا، بازدید از دو مرکز مهم زیر مجموعه مرکز تحقیقات مشترک اتحادیه اروپا (JRC)، با حضور متخصصین مرتبط با فعالیت‌های این مراکز انجام شد.
- همکاری با اتحادیه اروپا: توافق اولیه برای اجرای پروژه‌های همکاری در حوزه هسته‌ای در سال ۲۰۱۸ به ارزش شش میلیون یورو صورت گرفت. همکاری با اتحادیه اروپا به منظور انجام پروژه‌های مربوط به استرس آزمایش نیروگاه بوشهر نیز ادامه یافت و بازدیدهایی به منظور پیشبرد این پروژه صورت گرفته است.

پیوست چهارم

تاریخچه ای گذرا از مهمترین پرونده‌های تحت فصل هفتم منشور ملل متحد و سرنوشت آنها

۱۹۶۸ – ۱۹۸۰: رودزیای جنوبی (اجرای قطعنامه‌های شورای امنیت و تغییر رژیم)

اعمال آپارتاید و اعدام‌های خارج از دادرسی توسط رژیم غیرقانونی رودزیای جنوبی منجر به صدور قطعنامه ۲۵۳ (۱۹۶۸) شد. پس از اعمال فشار بر دولت وقت و تصویب قانون اساسی زیمبابوه در کنفرانس لنکاسترهاوس در لندن، قطعنامه ۴۶۰ (مورخ ۲۱ دسامبر ۱۹۷۹) به تصویب رسید که بر تحریم‌ها پایان داده و این کشور را از فصل هفتم خارج کرد. پس از آن، تنها یک قطعنامه (۴۶۳) صادر شد که به پی‌گیری تشکیل حکومت جدید و اجرای قطعنامه پیشین می‌پرداخت.

۱۹۷۷ – ۱۹۹۴: آفریقای جنوبی (اجرای قطعنامه‌های شورای امنیت و تغییر رژیم)

دولت آفریقای جنوبی در سال ۱۹۷۷ به سبب اعمال خشونت علیه غیرنظامیان و تبعیض نژادی با صدور قطعنامه ۴۸۸ (۱۹۷۷) تحت فصل هفتم منشور قرار گرفت. بمنظور تغییر رویه رژیم حاکم بر آفریقای جنوبی، طی قطعنامه ۴۲۱ (۱۹۷۷) کمیته تحریم تشکیل شد که شامل اعمال تحریم تسلیحاتی علیه این رژیم می‌شد. برگزاری نخستین انتخابات تمام نژادی و تشکیل یک دولت «دموکراتیک» در ۱۰ مه ۱۹۹۴ منجر به صدور قطعنامه ۹۱۹ در تاریخ ۲۶ مه ۱۹۹۴، لغو تحریم‌ها و خروج دولت آفریقای جنوبی از فصل هفتم شد.

۱۹۹۰ – ۲۰۱۳: عراق (اجرای قطعنامه‌های شورای امنیت و تغییر رژیم)

تجاوز عراق به کویت، صدور قطعنامه ۶۶۱ (۱۹۹۰) را در پی داشت. مصادره دارایی‌های عراق شامل ۴ میلیارد دلار دارایی عراق و صادرات نفتی این کشور و گسترش دامنه تحریم‌ها به حمل و نقل هوایی (طی قطعنامه ۶۴۰) از جمله محدودیت‌های گسترده‌ی این قطعنامه بود. پایان جنگ منجر به صدور قطعنامه ۱۴۸۳ (۲۰۰۳) و پایان بخشیدن به تحریم‌های مذکور بود.

اما در تاریخ ۲۴ نوامبر ۲۰۰۳، شورای امنیت قطعنامه ۱۵۱۸ (۲۰۰۳) را صادر کرده و کمیته ۱۵۱۸ را جایگزین کمیته قطعنامه ۶۶۱ نمود. هدف از تشکیل این کمیته، وضع محدودیت بر بازماندگام رژیم بعث از طریق شناسایی وابستگان و سران ارشد آن و مصادره اموال متعلق به آنان می‌باشد. این کمیته بدین منظور فهرست افراد و موجودیت‌هایی که توسط کمیته قطعنامه ۶۶۱ ایجاد شده بود روزآمد می‌سازد. در قطعنامه ۱۵۱۸ مقرر شد کمیته وضعیت عراق را تحت بازبینی قرار دهد و ناظر اجرای تعهدات مرتبط با تحریم تسلیحات در خصوص عراق وفق قطعنامه ۱۴۸۳ (۲۰۰۳) باشد. در نهایت، شورای امنیت طی قطعنامه ۲۱۰۷ (۲۷ ژوئن ۲۰۱۳) به اجرای ترتیبات باقیمانده از قطعنامه ۶۸۶ (۱۹۹۱)، ۶۸۷ (۱۹۹۱) و ۱۲۸۴ (۱۹۹۹) پایان داد و رسماً عراق از فصل هفتم خارج شد. قطعنامه‌هایی که پس از ۲۱۰۷ در خصوص عراق صادر شده‌اند، با محوریت ایجاد UNAMI و تمدید مأموریت آن بوده‌اند.

۱۹۹۱ – ۲۰۰۱: یوگسلاوی سابق (اجرای قطعنامه‌های شورای امنیت و تجزیه کشور و تغییر رژیم)

یوگسلاوی سابق دو بار هدف فصل هفتم منشور قرار گرفت. نخست، در سال ۱۹۹۱، درگیری بین صرب‌ها و مسلمانان بوسنی نیز منجر به اقدامات شورای امنیت ذیل فصل هفتم منشور و صدور قطعنامه ۷۱۳ مبنی بر تحریم تسلیحاتی عام و کلی یوگسلاوی نمود. با تغییر اوضاع و احوال سیاسی، در تاریخ ۱۱ اکتبر ۱۹۹۶، قطعنامه ۱۰۷۴ بر محدودیت‌های وضع شده پایان

داد. دوم، درگیری و تنش بین نیروهای صرب و اقلیت آلبانیایی تبار کوزوو، با وجود موافقتنامه ۱۹۹۵ دیتون، با درخواست دولت‌های غربی منجر به صدور قطعنامه ۱۱۶۰ در سال ۱۹۹۸ توسط شورای امنیت گردید که طی آن تحریم کامل تسلیحاتی علیه یوگسلاوی سابق شامل از جمله کوزوو اعمال شد. در نهایت، با تغییر اوضاع سیاسی، شورای امنیت با صدور قطعنامه ۱۳۶۷ (۲۰۰۱) به محدودیت‌های اعمال ده پایان داد.

۱۹۹۲-۲۰۰۳: لیبی (اجرای قطعنامه‌های شورای امنیت و نهایتاً تغییر رژیم)

عدم اجرای قطعنامه ۷۳۱ (۱۹۹۲) در ارائه پاسخ در خصوص حادثه لاکربی منجر به رسیدگی شورای امنیت طی فصل هفتم و صدور قطعنامه ۷۴۸ شد. اقدامات لیبی در جهت اجرای قطعنامه‌های صادره علیه خود منجر به صدور قطعنامه ۱۵۰۶ در سال ۲۰۰۳ و لغو تحریم‌ها شد.

تغییر اوضاع سیاسی منجر به صدور قطعنامه ۲۰۴۰ در سال ۲۰۱۱ شد که ناظر بر تأکید بر رعایت تعهدات حقوق بشری و برقراری حکومت دموکراتیک بود. طی قطعنامه ۱۹۷۰ (۲۰۱۱)، کمیته تحریم‌ها ایجاد و بر لزوم همکاری با دیوان کیفری بین‌المللی تأکید شد. دگرگونی اوضاع و احوال بین‌المللی در مواجهه با لیبی منجر به خروج نام این کشور از فصل هفتم نگردیده است؛ البته موضوع قطعنامه‌های اخیر شورا در رابطه با این کشور مبارزه با تروریسم و تجهیز این دولت برای مقابله با داعش و گروه‌های وابسته می‌باشد.

۱۹۹۲- تاکنون: لیبی (اجرای قطعنامه‌ها ضمن ابقاء تحت فصل هفتم)

شورای امنیت در سال ۱۹۹۲ با صدور قطعنامه ۷۸۸ ذیل فصل هفتم منشور، با هدف برقراری صلح و ثبات در لیبی، اقدام به وضع تحریم تسلیحاتی عام و کامل نمود. با خاتمه درگیری‌ها و برگزاری انتخابات ملی در چهارچوب توافقات صورت گرفته، شورای امنیت در سال ۲۰۰۱ با صدور قطعنامه ۱۳۴۳ (۲۰۰۱) تحریم تسلیحاتی علیه این دولت را لغو کرده و کمیته تحریم را منحل کرد اما در عین حال از دولت لیبی درخواست کرد از حمایت از شورشیان در سیرالئون خودداری نماید؛ شورشیانی که نام آن‌ها در فهرست دیگری در اختیار کمیته‌ای جدید قرار گرفت. با تغییر اوضاع در سیرالئون و برکناری چارلز تیلور در سال ۲۰۰۳، شورای امنیت با صدور قطعنامه ۱۵۲۱ به محدودیت‌های پیشین پایان داد. اما پیش‌گیری از درآمدزایی بازماندگان تیلور و باز پس‌گیری مجدد قدرت توسط آنان و نیز عدم ثبات سیاسی در این کشور منجر به تصویب قطعنامه‌های بعدی تا سال ۲۰۱۴ شد و در این سال هم شیوع بیماری ابولا مانع از خروج نام این کشور از فصل هفتم منشور گردید.

۱۹۹۲- تاکنون سومالی (ابقاء تحت فصل هفتم)

بروز درگیری داخلی در سومالی در سال ۱۹۹۲ منجر به صدور قطعنامه ۷۳۳ با هدف کمک‌های بشردوستانه به غیر نظامیان و ایجاد صلح پایدار صادر شد. تحریم تسلیحاتی عمومی و کلی همه طرف‌های درگیر در سومالی موضوع این قطعنامه بود. عدم ثبات در این کشور، صدور قطعنامه‌های بعدی شامل قطعنامه‌های ۷۵۱ (۱۹۹۲)، ۱۳۵۶ (۲۰۰۱)، ۱۸۴۴ (۲۰۰۸)، ۱۸۵۳ (۲۰۰۸)، ۱۸۶۳ (۲۰۰۹) و ۱۸۷۲ (۲۰۰۹) را در پی داشته است. لازم به ذکر است از قطعنامه ۱۸۹۷ (۲۰۰۹) موضوع دزدی دریایی نیز در ارتباط با این کشور وارد دستور کار شورا و فصل هفتم منشور گردیده است.

۱۹۹۳- تاکنون: هائیتی (اجرای قطعنامه و تغییر رژیم و ابقاء تحت فصل هفتم)

بحران هائیتی در سال ۱۹۹۳ منجر به درخواست سازمان دولت‌های آمریکایی از شورای امنیت جهت اعمال کامل تحریم

تجاری علیه این کشور شد. قطعنامه ۸۴۱ (۱۹۹۳) به منظور اعمال تحریم‌های تسلیحاتی و منع گسترده فعالیت‌های تجاری این کشور تصویب شد و پس از برکناری مقامات وقت هائیتی و بازگشت آریستید و «برقراری حکومت مشروع» و استقرار نیروهای صلح چند ملیتی در این کشور، در سپتامبر ۱۹۹۴ قطعنامه ۹۴۴ منجر به لغو تدابیر محدود کننده شد. اما با اجرای برنامه سازمان ملل در هائیتی و صدور قطعنامه‌های پی در پی، این کشور همچنان تحت فصل هفتم باقی مانده است. برگزاری انتخابات و انتقال قدرت طی برگزاری انتخابات آزاد موضوع قطعنامه‌های اخیر بوده است که آخرین آن قطعنامه ۲۱۸۰ مورخ ۱۴ اکتبر ۲۰۱۴ می‌باشد.

۱۹۹۳ – ۲۰۰۲: آنگولا (اجرای قطعنامه‌های شورای امنیت و تغییر رژیم)

بحران انسانی و سیاسی در آنگولا منجر به تحریم تسلیحاتی این کشور وفق قطعنامه ۸۶۴ (۱۹۹۳) شد. متعاقب اقدام دولت آنگولا در اجرای تعهدات بین‌المللی خود و امضا و اجرای موافقتنامه صلح، پروتکل لوساکا، تفاهم نامه ۴ آوریل ۲۰۰۲ و اجرای کامل ماموریت محول شده به کمیسیون مشترک و امضای بیانیه ۲۰ نوامبر ۲۰۰۲ مرتبط با آن، قطعنامه ۱۴۴۸ (۲۰۰۲) آنگولا را بطور کامل از فصل هفتم خارج کرد.

۱۹۹۴ – ۲۰۰۸: رواندا (اجرای قطعنامه‌های شورای امنیت و تغییر رژیم)

در پی بروز خشونت‌های قومیتی در اوایل دهه نود میلادی در رواندا، شورای امنیت سازمان ملل متحد طی قطعنامه ۹۱۸ (۱۹۹۴) در تاریخ ۱۷ مه ۱۹۹۴ طی فصل هفتم منشور اقدام کرد تا از انتقال اسلحه به این کشور پیش‌گیری شود. با پایان یافتن درگیری‌ها، نظام کامل تحریم اسلحه رواندا که طی قطعنامه ۹۱۸ (۱۹۹۴) وضع شده بود، طی بند ۸ قطعنامه ۱۰۱۱ (۱۹۹۵) در تاریخ ۱ سپتامبر ۱۹۹۶ از میان رفت؛ اما محدودیت‌هایی همچنان باقی ماند تا در نهایت قطعنامه ۱۷۴۹ (۲۰۰۷) مورخ ۲۸ مارس ۲۰۰۷ سایر محدودیت‌های باقیمانده در قطعنامه ۱۰۱۱ را ملغی نمود. در ادامه، با تشکیل دادگاه بین‌المللی رواندا و صدور ۲۰ قطعنامه در این خصوص، قطعنامه ۱۸۲۳ در سال ۲۰۰۸ به طور کل بر تمامی تعهدات پیشین در خصوص رواندا پایان داد.

۱۹۹۴ – تاکنون: سودان (اجرای قطعنامه‌ها، تجزیه به دو دولت و ابقاء ذیل فصل هفتم)

قطعنامه ۱۵۵۶ (۱۹۹۴) شورای امنیت در پاسخ به بحران داخلی سودان در ادامه منجر به صدور قطعنامه ۱۵۹۱ (۲۰۰۵) و وضع ممنوعیت تسلیحاتی بر تمامی افراد و موجودیت‌های غیر دولتی شامل جان جاوید در دارفور شد. قطعنامه ۱۹۴۵ (۲۰۱۰) اجرای تحریم تسلیحاتی را گسترش داده است. سودان همچنان در قالب قطعنامه‌های موجود و بویژه بمنظور بررسی گزارش‌های دبیرکل سازمان ملل در خصوص این کشور و سودان جنوبی توسط شورای امنیت، همچنان تحت فصل هفتم باقی مانده است.

۱۹۹۷ – تاکنون: سیرالئون (اجرای قطعنامه‌ها، تغییر رژیم و ابقاء ذیل فصل هفتم)

درگیری‌های داخلی بر سر قدرت و روی کار آمدن نیروهای چریکی عاملی شد برای تصویب قطعنامه ۱۱۳۲ (۱۹۹۷) در تاریخ ۱۸ اکتبر ۱۹۹۷ تا با تشکیل کمیته قطعنامه تا از طرفین درگیری درخواست شود بر درگیری‌ها پایان داده و حکومت منتخب دموکراتیک مجدداً بر سر کار آید. شورای امنیت با تصویب قطعنامه ۱۹۴۰، در تاریخ ۲۹ سپتامبر ۲۰۱۰، اقدامات مندرج در بندهای ۲، ۴ و ۵ قطعنامه ۱۱۷۱ (۱۹۹۸) را پایان بخشیده و کمیته تحریم‌ها را لغو کرد؛ اما بمنظور برقراری حکومت منتخب مردم از طریق انتخابات، موضوع همچنان در دستور کار شورا قرار گرفت.

۲۰۰۰ – ۲۰۰۱: اریتره و اتیوپی (اجرای قطعنامه‌ها)

اختلاف و درگیری بین اریتره و اتیوپی و حمایت هر یک از این دو از مخالفان دیگری در قلمروی آن کشور منجر به صدور قطعنامه ۱۲۹۸ (۱۷ مه ۲۰۰۰) توسط شورای امنیت، تشکیل کمیته قطعنامه‌ها شد. بهبود شرایط سیاسی منجر به صدور بیانیه رئیس شورای امنیت و لغو تدابیر محدود کننده در ۱۵ مه ۲۰۰۱ شد. پس از آن تاریخ، شورای امنیت در خصوص وضعیت این دو کشور دیگر قطعنامه فصل هفتمی صادر نکرد و در سال ۲۰۰۸ طی قطعنامه ۱۸۲۷ به کار UNMEE پایان داد و بر لزوم رعایت تعهدات ناشی از موافقتنامه الجزایر توسط دو کشور تأکید کرد.

۲۰۰۳ – تاکنون: جمهوری دموکراتیک کنگو (ابقاء ذیل فصل هفتم)

موضوع نخستین قطعنامه فصل هفتمی شورا علیه کنگو (قطعنامه ۱۴۹۳ (۲۰۰۳))، اعمال تحریم تسلیحاتی بر گروه‌ها و نیروهای مسلح خارجی و کنگویی فعال در این کشور بوده است. در حال حاضر منع تسلیحاتی، ممنوعیت عبور و مرور برخی افراد و مصادره اموال متعلق به آنان از جمله محدودیت‌های موجود طبق رژیم تحریم‌های وضع شده علیه این کشور است. آخرین قطعنامه در وضعیت جمهوری دموکراتیک کنگو قطعنامه ۲۲۱۱ ناظر بر تأیید تحریم‌های تسلیحاتی و تمدید ماموریت سازمان ملل تا مارس ۲۰۱۶ و حمایت از غیر نظامیان و تأکید بر برقراری صلح و امنیت ملی کنگو است.

۲۰۰۴ – تاکنون: ساحل عاج (اجرای قطعنامه‌ها، تغییر رژیم و ابقاء ذیل فصل هفتم)

قطعنامه ۱۵۷۲ (۲۰۰۴) نخستین قطعنامه‌ای بود که طی آن کمیته تحریم علیه ساحل عاج در تاریخ ۱۵ نوامبر ۲۰۰۴ تشکیل شد. رژیم ایجاد شده طی قطعنامه‌های بعدی شامل قطعنامه‌های ۱۵۸۴ (۲۰۰۵) و ۱۶۴۳ (۲۰۰۵) روزآمد شده و طبق قطعنامه ۲۱۵۳ (۲۰۱۴) تا ۳۰ آوریل ۲۰۱۵ تمدید شد. این موضوع همچنان در دستور کار شورا است.

۲۰۰۶ – تاکنون: کره شمالی (عدم اجرای قطعنامه‌ها و ابقاء ذیل فصل هفتم)

پس از اعلام اولین آزمایش هسته‌ای این کشور در تاریخ ۹ اکتبر ۲۰۰۶، کره شمالی تحت فصل هفتم شورای امنیت قرار گرفت (قطعنامه ۱۷۱۸ (۲۰۰۶)). مطابق با این قطعنامه ۱۷۱۸، تحریم جامعی علیه این کشور وضع شد. قطعنامه‌های ۱۸۷۴ (۲۰۰۹)، ۱۹۲۸ (۲۰۱۰)، ۱۹۸۵ (۲۰۱۱)، ۲۰۵۰ (۲۰۱۲)، ۲۰۸۷ (۲۰۱۳)، ۲۰۹۴ (۲۰۱۳) و ۲۱۴۱ (۲۰۱۴) و ۲۲۰۷ (۲۰۱۵) پرتاب موشک و آزمایشات هسته‌ای این کشور را محکوم کرده و ماموریت پنل کارشناسان را به صورت سالانه (در حال حاضر تا ۵ آوریل ۲۰۱۶) تمدید کرده است.

پیوست پنجم

نامه‌های وزیر امور خارجه به هماهنگ کننده برجام در دوران اواما

پیوست ۵-۱: ترجمه نامه مورخ ۱۲ شهریور ۹۵ به هماهنگ کننده برجام

پیرامون موارد نقض برجام توسط ایالات متحده از زمان اجرایی شدن برجام

بسم الله الرحمن الرحيم

۲ سپتامبر ۲۰۱۶

۱۲ شهریور ۱۳۹۵

عالیجناب، خانم فدریکا موگرینی

معاون رئیس کمیسیون اروپا

نماینده عالی اتحادیه اروپا در امور خارجی و سیاست امنیتی

عالیجناب،

برنامه جامع اقدام مشترک (برجام) همه طرف‌های خود را ملزم نموده است که از فرصت زمانی بین روز قبول توافق و روز اجرا، برای اتخاذ کلیه تمهیدات ضروری جهت اطمینان از تحقق موثر و کامل تعهدات مربوطه‌شان در روز اجرا استفاده کنند. با وجود این، متأسفم به شما یادآوری نمایم قریب هشت ماه بعد از روز اجرا، مهمترین تعهدات ایالات متحده و برخی از طرف‌های اروپایی در رابطه با رفع تحریم‌ها هنوز ایفا نگردیده است. همچنین اقداماتی مغایر با برخی دیگر از تعهدات مشخص آن‌ها و نیز موارد متعددی از طفره رفتن از اجرای تعهدات وجود داشته است. علاوه بر این، شواهد فزاینده‌ای از اعمال فشار پشت پرده و تهدید آشکار از سوی مراجع رسمی دولتی علیه تعامل با ایران به اطلاع ما رسیده است که نشان از فقدان حسن نیت، حتی در حوزه‌هایی است که به ظاهر نسبت به تعهدات خود پایبند بوده‌اند.

همانطور که مکرراً توسط آژانس بین‌المللی انرژی اتمی راستی آزمایی شده و در موارد متعدد نیز رسماً از سوی همه طرف‌های برجام مورد اذعان قرار گرفته، ایران به‌طور کامل و با وسواس نسبت به اجرای تمامی اجزاء تعهدات داوطلبانه خود وفق برجام، به صورت دقیق پایبند بوده است و در برخی از حوزه‌ها حتی فراتر تعهدات خود عمل نموده است تا هرگونه بهانه‌ای را مرتفع نماید. با کمال تأسف، خویشتن داری، صبر و التزام یک طرفه ما، موجب بهبود شرایط نشده است. رهبری و مردم ایران، به حق، احساس می‌کنند که تاکنون بهره اقتصادی ملموسی از برجام عاید ایران نشده و این امر موجب نارضایتی عمومی فزاینده نسبت به تعامل گردیده است.

در حالی که ایران به صورت کامل تعهدات خود را رعایت کرده، رفع موثر تحریم‌ها، مقطعی، بسیار کند و در برخی مواقع به نحو باز دارنده‌ای پیچیده بوده است. روزنامه فایننشال تایمر در شماره ۲۶ اوت خود در مقاله‌ای با عنوان «بانک‌ها بدون تضمین امریکا نمی‌توانند در ایران سرمایه‌گذاری کنند» گزارش کرد: «بانک‌ها در عمل اعتصاب کرده و از تعامل مجدد با ایران خودداری می‌کنند» زیرا «موضع‌گیری امریکا چنان عجیب است که [آن‌ها] نمی‌تواند خطر کنند». روزنامه وال استریت ژورنال در تاریخ ۳۱ اوت، مقاله دیگری با عنوان «جامعه تجاری آلمانی، امریکا را مقصر سرخوردگی تجاری با ایران می‌داند»، منتشر کرد که در آن به نقل از یکی از مدیران عالی‌رتبه انجمن بازرگانی اروپا عنوان نمود: «شرکت‌ها نسبت به مجازات‌های امریکا هراسناک هستند».

تداوم حیات توافق‌های بین‌المللی تنها با پایبندی متقابل ممکن است. فضای منفی ناشی از وعده‌های عمل نشده مربوط به رفع تحریم‌ها نه تنها موجب فرسایش و تزلزل کل برجام می‌شود، بلکه فضای مثبت حاصل از انعقاد آن را نیز از بین می‌برد.

تاکید می‌گردد برجام همه طرف‌ها و نه فقط ایران را ملزم کرده‌است از بازه زمانی بین ۱۴ ژوئیه تا روز اجرایی شدن به منظور اطمینان از اینکه همه تمهیدات آماده‌سازی و فنی لازم جهت آغاز اجرای توافق از روز اجرا اتخاذ شده، استفاده نمایند؛ نه اینکه روز اجرا را تازه شروعی برای بررسی چند و چون اجرای تعهدات خود در نظر بگیرند.

همانطور که می‌دانیم این تمهیدات در رابطه با بانک‌های غیر آمریکایی قبل و یا حتی از روز اجرایی شدن برجام وجود نداشته است. در حالی که شواهد بسیاری دال بر مانع تراشی آشکار و پنهان دستگاه‌ها و مراجع دولتی آمریکا، خصوصا دفتر کنترل دارایی‌های خارجی (اوفک) وجود دارد، ایالات متحده آمریکا این بهانه غیرقابل قبول را مطرح می‌کند که بانک‌ها، نهادهای خصوصی بوده و در اختیارش نیستند. با وجود این، در خصوص مجوز فروش هواپیما که هشت ماه است اوفک از صدور آن‌ها خودداری کرده، حتی چنین عذر ناموجهی نیز قابل ارائه نیست. پرواضح است که مجوز فروش هواپیما فقط نیازمند اقدام اوفک بوده و نیاز به هیچ اقدام دیگری از سوی مرجعی خارج از دولت آمریکا ندارد. بنابراین، هیچ عذر و بهانه‌ای برای این تاخیرهای ناموجه و بازدارنده در ایفای این تعهد آمریکا که باعث از بین رفتن فرصت‌ها برای ایران و آسیب غیر قابل جبران به فضای بین‌المللی کسب و کار با ایران گردیده است، پذیرفته نیست.

با توجه به این اوضاع نامساعد، ناگزیر به طرح درخواست تشکیل کمیسیون مشترک در سطح وزرا در اسرع وقت می‌باشم تا قصورهای متعدد و مستمر، خصوصا از جانب ایالات متحده آمریکا در ایفای تعهدات وفق برجام مورد رسیدگی قرار گیرد. در این رابطه مایلم چند نمونه از مهم‌ترین حوزه‌های چنین قصورهایی را به شرح زیر ارائه نمایم:

الف) فروش هواپیمای مسافربری به ایران

دولت آمریکا طی ۷ ماه گذشته دست کم در چهار مورد مشخص با طفره رفتن آشکار از صدور مجوزهای لازم برای فروش یا اجاره هواپیماهای مسافربری به ایران، از انجام تکلیف خود قصور کرده‌است.

- در ۵ فوریه ۲۰۱۶، یک شرکت لیزینگ اماراتی (DAE) برای اجاره ۶ فروند هواپیمای ایرباس A330 به شرکت ایران ایر تحت شماره : 1-2016-326471 DAE Aircraft Re-export case درخواست مجوز کرد. تاکنون هیچ پاسخی از اوفک دریافت نشده‌است.

- حدود هفت ماه قبل، شرکت ایرباس در چهارچوب یک قرارداد که پوشش رسانه‌ای وسیعی هم پیدا کرد درخواست مجوز برای فروش هواپیماهای غیرنظامی به ایران نمود. شرکت ایرباس بعد از حل مسئله IRU که به باور همگان توسط برخی از دیوان سالاران اوفک با هدف برهم زدن قرارداد و یا حداقل تاخیر در اجرای آن ایجاد شده بود، حدود دو ماه پیش درخواستی بی‌نقص تسلیم اوفک کرده است. اوفک همچنان از صدور مجوز لازم طفره می‌رود.
- همزمان با شرکت ایرباس، شرکت ATR نیز درخواست کرد؛ هیچ خبری از پاسخ اوفک نیست.

- در تاریخ ۱۴ ژوئن ۲۰۱۶ شرکت بوئینگ برای فروش هواپیمای مسافری بوئینگ به ایران درخواست مجوز نمود. هیچ پاسخی از سوی اوفک داده نشده است و حتی ظاهرا با ارائه اطلاعات غلط به وزارت امور خارجه ادعا کرده است که بوئینگ هنوز چنین درخواستی نداده است.

شایان توجه است که ایالات متحده تعهد صریح و بدون قید و شرطی در رابطه با هواپیمایی کشوری در برنامه جامع اقدام مشترک پذیرفته است. اجرای این تعهد نه منوط به اقدام خاص دیگری از سوی ایران است و نه وابسته به سیاست‌های تجاری بخش خصوصی. این امر منحصرانیزمند صدور مجوز توسط اوفک به عنوان یک ارگان رسمی دولت آمریکا و تحت کنترل و اقتدار رئیس جمهور آمریکا و کابینه وی می‌باشد. این مجوزها باید ماه‌ها قبل با یک چرخش ساده قلم صادر می‌شد.

واضح است که طراحی و اجزای هواپیماهای غیرنظامی تولیدی شرکت‌های ایرباس و بوئینگ برای دولت آمریکا نامکشوف نبوده است. بنابراین، دولت آمریکا در زمان پذیرش این تعهدات وفق برجام از همه این پیچیدگی‌های ادعایی

شامل قطعات مورد استفاده در هواپیماهای بوئینگ و ایرباس، اطلاع داشته است. دولت آمریکا از ۱۴ ژوئیه ۲۰۱۵ تا ۱۶ ژانویه ۲۰۱۶، بیش از شش ماه وقت داشت که راه‌حلی برای انجام تشریفات داخلی مورد نیاز برای ایفای تعهد خود بیابد. جدیدترین اقدام اوفک که در لوای رفع یک محدودیت غیرموجود برای پرواز هواپیماهای دارای ۱۰ درصد قطعات ساخت آمریکا به ایران صورت گرفته است، در حقیقت محدودیت جدیدی را از طریق منع شرکت‌های هواپیمایی خارجی از به اشتراک گذاری کدهای پروازی با شرکت‌های هواپیمایی غیر تحریمی ایرانی ایجاد کرده است. بند ب (۸) مجوز عمومی صادره توسط اوفک در تاریخ ۲۹ ژوئیه ۲۰۱۶، به اشتراک گذاردن شماره پرواز شرکت‌های هواپیمایی ایرانی را با هر پرواز بوئینگ و ایرباس شرکت‌های هواپیمایی غیر آمریکایی ممنوع می‌کند. این مقرر از اجرای رویه بسیار رایج به اشتراک گذاری کدهای پروازی که دهه‌ها، حتی در زمان اوج تحریم‌ها نیز انجام می‌شد، جلوگیری می‌کند. چنین اقدام متقلبانه و بدسگالانه‌ای در صدور این مصوبه جدید که احتمالاً توسط یک بوروکرات نابکار صورت گرفته است، نه تنها در حد یک مصداق عدم اجرای مهم تعهد برجاسی آمریکا مبنی بر خودداری از وضع تحریم‌های جدید است، بلکه به نحو بارزی یک اقدام بدخواهانه مبتنی بر سوءنیت است که اندک اعتماد باقی‌مانده را نیز از بین می‌برد.

ب) مسائل مالی و بانکی

بانک مرکزی ایران به دلیل عدم همکاری آمریکا در تبدیل دارایی‌هایش به ارزهایی غیر از دلار و نیز انتقال آن‌ها، کماکان قادر به «دسترسی آزاد» به منابع مالی خود در خارج از کشور نیست. این امر به منزله قصور آمریکا در ایفای تعهداتش وفق بند ۲۱ (د) و بندهای ۴.۱.۱ و ۷.۲ پیوست شماره ۲ برجام است. چنانچه تحقق این تعهد مستلزم برداشتن محدودیت‌های بیشتری از سوی آمریکا باشد، آمریکا می‌بایست از آنجایی که این محدودیت‌ها مانع اجرای کامل رفع تحریم‌ها می‌شوند، آن‌ها را رفع کند.

علاوه بر این، بانک‌های غیر آمریکایی عمدتاً به دلیل پیام‌ها و اقدامات بازدارنده اوفک که مقررات رفع تحریم‌ها را به شدت مشروط و پیچیده جلوه می‌دهد و همزمان تحریم‌های باقیمانده را برجسته و تهدیدآمیز معرفی می‌نماید، از ایجاد یا احیای روابط تجاری و اقتصادی با ایران اکراه دارند. مانع عمده دیگر، فقدان هرگونه تضمین از جانب وزارت دادگستری آمریکا مبنی بر خودداری از مجازات مجدد بانک‌های غیر آمریکایی به خاطر تعامل با ایران است. وزیر امور خارجه در اظهارات علنی خود بانک‌ها را تشویق به همکاری با ایران نموده است. اما همانطور که در مقاله منتشر شده در روزنامه فایننشال تایمز به شرح فوق ذکر شده، «وی تاکنون نتوانسته یا نخواسته است وزارت دادگستری را مجاب به صدور چنین ضمانتی نماید. در نتیجه بانک‌ها در عمل اعتصاب کرده و از تعامل مجدد با ایران خودداری می‌کنند». قصور در ارائه چنین تضمین‌هایی [برای حمایت از بانک‌ها و موسسات مالی] در برابر تکرار عملکرد وزارت دادگستری در اعمال مجازات‌های سنگین در آینده، برخلاف تعهدات آمریکا ذیل بند ۲۶ برجام می‌باشد که به موجب آن آمریکا موظف به «خودداری از هرگونه مداخله در تحقق انتفاع کامل ایران از رفع تحریم‌های مذکور در پیوست شماره ۲» شده است. تکلیف آمریکا برای «اتخاذ تدابیر قانونی و اداری لازم برای اطمینان از شفافیت و تأثیرگذاری رفع تحریم‌ها مطابق برجام» تعهدی اساسی در حوزه رفع تحریم‌ها محسوب می‌شود و بنابراین دولت آمریکا را ملزم به اتخاذ تدابیر فعالانه برای اطمینان از رفع موثر تحریم‌ها می‌نماید.

آمریکا، اتحادیه اروپایی و سایر اعضای گروه ۵+۱ تکلیف ایجابی صریح و روشنی وفق بند ۳۳ برجام برعهده گرفته‌اند تا «... دسترسی ایران به حوزه‌های تجارت، فناوری، تامین مالی و انرژی را تضمین نمایند». بنابراین آمریکا طبق برجام متعهد به تسهیل دسترسی آزاد ایران به دارایی‌های خارجی‌اش و تعامل مجدد جامعه بانکی و موسسات مالی غیر آمریکایی با ایران شده است، نه اینکه اقدام به ایجاد موانع بصورت مستقیم و غیرمستقیم در این مسیر نماید.

ج) برنامه لغو روادید آمریکا

در چهارچوب قانون بهبود برنامه لغو روادید آمریکا و پیشگیری از تروریسم مصوب ۲۰۱۵، اتباع کشورهای برنامه لغو روادید که از ۱ مارس ۲۰۱۱ به ایران مسافرت نمودند یا در آنجا حاضر بوده‌اند یا تابعیت ایرانی هم دارند دیگر نمی‌توانند تحت برنامه لغو روادید به آمریکا مسافرت نمایند یا در آنجا مورد پذیرش قرار گیرند. متعاقباً اعلام شد که اسقاط موردی برای کسانی که برای اهداف مشروع تجاری بعد از نهایه شدن برجام (۱۴ ژوئیه ۲۰۱۵) به ایران سفر کرده‌اند، می‌تواند صادر شود. این درحالی است که تاکنون هیچ اسقاطی برای سفرهای گردشگری به ایران یا برای مبادلات دانشگاهی و علمی که همواره بدون محدودیت انجام می‌شده و حتی پیش از برجام نیز مشمول مجازات نمی‌شد، پیش‌بینی نشده است. قانون جدید برخلاف مقررات متعددی از برجام از جمله بندهای ۲۶، ۲۸ و ۲۹ آن تصویب شد. براساس بند ۲۶ برجام ایالات متحده متعهد است از مداخله در منتفع شدن ایران از آثار لغو تحریم‌های مشخص شده در پیوست شماره ۲ خودداری نماید. طبق بند ۲۸ برجام، ایالات متحده متعهد است از هرگونه اقدامی که اجرای موفقیت‌آمیز برجام را مختل سازد، خودداری کند. همین مطلب در بند (xiii) مفاد عمومی برجام نیز پیش‌بینی شده است و تا آنجا پیش می‌رود که بیان می‌دارد گروه ۵+۱ «از تحمیل الزامات مقرراتی و آئین‌نامه‌ای تبعیض‌آمیز، برای جایگزینی تحریم‌ها و اقدامات محدودیت‌سازی که تحت پوشش برجام قرار می‌گیرند، خودداری خواهد ورزید.» همچنین، بند ۲۹ برجام ایالات متحده را متعهد نموده است از هرگونه سیاست با هدف مشخص تاثیرگذاری منفی و مستقیم بر عادی‌سازی تجارت و روابط اقتصادی با ایران خودداری نماید.

(د) وضع مجدد برخی تحریم‌ها توسط آمریکا

فرمان اجرایی شماره ۱۳۶۴۵ رئیس‌جمهور آمریکا در مغایرت با برجام مجدداً معرفی گردیده است. فرمان اجرایی ۱۳۶۴۵ می‌بایستی وفق بند (xix) ۲۱، بند ۴ پیوست شماره ۲ و بند ۱۷.۴ پیوست شماره ۵ برجام در «روز اجرا» ملغی می‌گردید. اگرچه بخش ۱(د) فرمان اجرایی ۱۳۷۱۶، آن فرمان اجرایی را ملغی نمود، لیکن بخش‌های مختلفی از فرمان لغو شده از جمله بخش‌های ۹ تا ۱۹ آن مجدداً در فرمان اجرایی ۱۳۷۱۶ درج گردیده است. این امر با تعهد ایالات متحده برای لغو فرمان اجرایی مزبور و نیز بند ۲۶ برجام مبنی بر خودداری از بازگرداندن یا تحمیل مجدد تحریم‌های لغو شده مغایرت دارد. علاوه بر این، شواهدی مبنی بر انجام تحرکاتی در کنگره آمریکا وجود دارد که نقض اساسی تعهدات برجام تلقی خواهد شد. براساس گزارش‌های روزجاری، هیلاری کلینتون از تمدید قانون تحریم‌های ایران حمایت می‌کند و معتقد است کنگره بایستی اینکار را پس از بازگشت از تعطیلات در قالب یک تصمیم ساده به انجام رساند.

ه) محدودیت‌های اعمال شده توسط اتحادیه اروپایی بر صادرات برخی اقلام به ایران
اتحادیه اروپایی محدودیت‌های تبعیض‌آمیزی برای فروش اقلام با کاربری دوگانه (علاوه بر اقلام موسوم به فهرست NSG) به ایران از طریق اضافه کردن اقلام دیگری به فهرست ضمیمه ۲ مقرر ۱۸۶۱ اتحادیه اروپایی وضع کرده و شرط فروش این اقلام به خریداران ایرانی را ارائه یک گواهی بهره‌بردار نهایی که به امضاء یک مقام صلاحیتدار ایرانی رسیده باشد، قرار داده است. چنین شرطی هرگز حتی قبل از برجام وجود نداشته است. این مقرر جدید برخلاف تعهد اتحادیه اروپایی وفق بند ۲۸ برجام مبنی بر «خودداری از تحمیل مقررات آئین‌نامه‌ای استثنائی یا تبعیض‌آمیز و الزامات شکلی به جای تحریم‌ها و اقدامات محدودیت‌ساز تحت پوشش برجام» وضع شده است.

و) رویکرد غیر سازنده اتحادیه اروپایی و آمریکا در قبال ایران در شورای امنیت ملل متحد
قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت سازمان ملل بدون هیچ گونه ابهامی رویکرد پسابرجامی روابط بین ایران و شورای امنیت را با «تاکید بر این امر که انعقاد برجام موجب تغییر بنیادین در رسیدگی شورای امنیت به این موضوع» می‌شود، مشخص نموده است. باید توجه داشت که این «تغییر بنیادین» نتیجه انعقاد برجام و نه حتی اجرایی شدن آن است. حداقل توقع ایران که نه تنها در نهایی کردن برجام نقش آفرینی نمود، بلکه تعهدات خود وفق برجام را به‌طور تمام و کمال و حتی فراتر از آن و به

صورت قابل راستی آزمایی اجرا کرده، این است که چنین تغییر بنیادینی را در نحوه رفتار شورای امنیت، اعضای آن و دبیرخانه سازمان ملل متحد مشاهده کند. اولین گزارش دبیرخانه در مورد اجرای قطعنامه ۲۲۳۱، به نحو بسیار روشنی منعکس کننده ذهنیت تقابلی و جانب دارانه و یادآور بدترین روزهای دوره تقابلی شورای امنیت با ایران قبل از شروع فرایند منتهی به توافق «ژنو» و «برجام» بود که توسط یکی از طرف های برجام بر دبیرخانه سازمان ملل متحد تحمیل شد و برخی دیگر به آن تن دادند یا حتی از آن حمایت کردند. متعاقبا مباحثی که به مناسبت بررسی گزارش در شورای امنیت در گرفت و طی آن آمریکا و سه کشور اروپایی عضو شورا تصمیم به احیای فضای منفی ماقبل برجام در شورای امنیت علیه ایران گرفتند، به نحو آزاردهنده ای در تعارض با تعهد جمعی ۵+۱ برای تحقق «تغییر بنیادین» شورا نسبت به ایران بود. عالیجناب؛

ایران ظرف ۱۴ ماه گذشته با حسن نیت کامل تعهدات خود به موجب برجام را رعایت کرده است و قبل از آن نیز به مدت ۲۰ ماه تعهدات خود وفق توافق موقت ژنو را به طور کامل و راستی آزمایی شده اجرا نمود. این امر نشانگر عزم و اراده ایران برای عمل به قول خود است، اما این امر نباید موجب سوء برداشت یا سوء تعبیر شود که ایران تمایل یا حتی توان ادامه اجرای یک طرفه برجام را دارد. هیچ توافقی تاب اجرای یک طرفه بدون رعایت متقابل از جانب سایر طرف ها را ندارد.

من قویا به شما هم در جایگاه هماهنگ کننده کمیسیون مشترک و هم به عنوان نماینده اتحادیه اروپایی، و از طریق شما به سایر اعضای ۵+۱ توصیه می نمایم فوریت این وضعیت را درک نموده و تمامی طرف های برجام به ویژه ایالات متحده را به تبعیت کامل و موثر از تعهدات مربوطه وفق برجام جلب نمایید. صادقانه امیدوارم این قصورهای جدی تا قبل از نشست کمیسیون مشترک اصلاح و جبران شوند تا از پیچیدگی های غیر ضروری احتراز گردد. اولین گام های ضروری برای تحقق این امر به طور خاص حصول اطمینان از رفع موثر تحریم بخش های بانکی و مالی و صدور مجوزهای مربوط به فروش هواپیما به ایران بدون هر گونه تاخیر بیشتر است.

پیامدهای مهلک ادامه وضعیت فعلی کشورهای متعدد در اجرای مفاد اساسی برجام از سوی یک یا در مواردی چند طرف برجام غیر قابل توصیف است. این پیامدها بسیار فراتر از برجام و طرف هایش خواهد رفت. تاثیرات تداوم بی اعتنائی نسبت به تعهدات برجامی در حوزه های گسترده تر جهانی شامل موضوعات تحت شمول برجام و نیز کل دیپلماسی چند جانبه، جدی و غیر قابل جبران خواهد بود. عالیجناب، لطفا پذیرای احترامات فائقه اینجانب باشید.

محمد جواد ظریف

پیوست ۵-۲: ترجمه نامه مورخ ۲۷ آبان ۹۵ خطاب به هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برجام پیرامون تصویب قانون تمدید تحریم‌های ایران بسم الله الرحمن الرحيم

۱۷ نوامبر ۲۰۱۶

۲۷ آبان ۱۳۹۵

عالیجناب، خانم فدریکا موگرینی

نماینده عالی اتحادیه اروپا در امور خارجی و سیاست امنیتی

هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برجام

عالیجناب،

در تاریخ ۱۵ نوامبر کنگره ایالات متحده آمریکا، با تصویب لایحه‌ای برای تحمیل مجدد قانون تحریم‌های ایران ۱۹۹۶ که با بی‌اعتنایی کامل به تعهدات آمریکا وفق برجام صورت گرفت، تهدیدی بی‌سابقه را متوجه برجام نمود. لایحه‌ی موسوم به «قانون تمدید تحریم‌های ایران» در صورت تصویب و تبدیل شدن به قانون، آشکارا «متن، روح و هدف» برجام را نقض کرده و می‌تواند باعث تبعاتی غیرقابل بازگشت شود که کنترل آن از عهده‌ی همه خارج خواهد بود.

همانطور که وزیر امور خارجه‌ی ایالات متحده در ساعات پایانی مذاکرات برجام در وین به روشنی تضمین داد، تعهد آمریکا به عدم تمدید قانون تحریم‌های ایران که قرار است در ۳۱ دسامبر ۲۰۱۶ منقضی گردد، بخش لاینفک توافق هسته‌ای محسوب می‌گردد. وی صریحا اعلام کرد که تمدید قانون تحریم‌های ایران به منزله‌ی «وضع و تحمیل مجدد» تحریم‌ها خواهد بود و بر همین اساس اشاره‌ی خاص به این موضوع غیرضروری تلقی گردید.

عالیجناب؛

همه‌ی طرف‌های برجام، از جمله آمریکا، «متعهد شده‌اند با حسن نیت برجام را اجرا کرده ... و از هر گونه اقدام مغایر با متن، روح و هدف برجام که اجرای موفقیت آمیز آن را با مشکل روبرو می‌کند، خودداری کنند». آمریکا، به طور خاص، در بند ۲۶ (مقدمه و شروط عمومی) متعهد شده است که «از وضع یا تحمیل مجدد تحریم‌های موضوع پیوست ۲ که تحت برجام اجرای آن‌ها را متوقف کرده است، خودداری ورزد، و در کمال حسن نیست همه‌ی تلاش خود را برای دوام برجام به کار گیرد».

بر این اساس، دولت آمریکا ملزم است به منظور جلوگیری از وقوع چنین «عدم پابندی» از سوی ایالات متحده، از همه‌ی ابزارها و اختیارات خود استفاده کند. خاطرتان را به بیانیه ایران در بند ۲۶ جلب می‌کنم که اشعار می‌دارد ایران هرگونه وضع یا تحمیل مجدد تحریم‌ها را به عنوان مبنایی برای توقف اجرای همه یا بخشی از تعهدات خود وفق برجام تلقی خواهد کرد.

راستی آزمایی‌های مستمر آژانس بین‌المللی انرژی اتمی و تصدیق مکرر همه‌ی طرف‌های برجام و کل جامعه‌ی بین‌المللی گواه آن است که جمهوری اسلامی ایران به صورت تمام و کمال به همه‌ی تعهدات خود وفق برجام عمل کرده است. با این وجود ایران تاکنون در قبال اجرای ناقص برجام از سوی برخی طرف‌ها، خصوصا آمریکا، به‌ویژه در حوزه‌های بانکی و مالی و همچنین اقدامات ایدئاتی مستمر آشکار و پنهان شرکای تجاری ایران از سوی نهادهای دستگاه‌ها و ارگان‌های مختلف آمریکایی خویشترنداری فوق‌العاده‌ای نشان داده است، ما کماکان خود را به برجام، به عنوان یک سند چندجانبه و متقابلا سودمند، متعهد می‌دانیم.

از شما، به عنوان هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برجام، قویا درخواست می‌کنم تا فوریت این وضعیت و مسیر پرخسارتی که ممکن است در نتیجه‌ی تمدید تحریم‌های ایران آغاز شود را به صورت جدی مورد توجه قرار دهید و از

همه‌ی ابزارهای موجود، از جمله رایزنی با سایر طرف‌های برجام و کمیسیون مشترک، برای حصول اطمینان از پایداری ایالات متحده به همه‌ی تکالیف خود طبق برجام بهره گیرید.
عالیجناب لطفا مراتب احترامات فائقه‌ی این جانب را پذیرا باشید.

محمدجواد ظریف

رونوشت: وزرای محترم اعضای برجام

پیوست ۵-۳: ترجمه نامه مورخ ۲۶ آذر ۱۳۹۵ به هماهنگ کننده برجام

تحت بند ۳۶ برجام پیرامون تصویب قانون آيسا

بسم الله الرحمن الرحيم

۱۶ دسامبر ۲۰۱۶

۲۶ آذر ۱۳۹۵

عالیجناب، خانم فدریکا موگرینی

نماینده عالی اتحادیه اروپا در امور خارجی و سیاست امنیتی،

هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برجام

عالیجناب،

پیرو نامه‌های مورخ ۲ سپتامبر و ۱۷ نوامبر ۲۰۱۶ که در آن‌ها مجموعه‌ای از نقض‌های مهم ایالات متحده‌ی آمریکا در اجرای تعهداتش وفق برجام را بر شمرده و نسبت به تمدید قانون تحریم‌های ایران هشدار دادم، لازم است به اطلاع جنابعالی، به عنوان هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برجام؛ برسانم که در ۱۴ دسامبر ۲۰۱۶ ایالات متحده با وضع مجدد تحریم‌ها تحت قانون تحریم‌های ایران مرتکب نقض عمده تکالیف خود وفق برجام گردید.

تمدید قانون تحریم‌های ایران، چه با امضای رئیس جمهور باشد چه بدون آن، نقض آشکار تعهد آمریکا در برجام مبنی بر «خودداری از وضع و تحمیل مجدد تحریم‌هایی است که وفق برجام اجرای آن‌ها را متوقف نموده است» (بندهای ۲۶ و ۲۸). این اقدام همچنین مغایر با اصل حسن نیت است که همه‌ی طرف‌های برجام متعهد شده‌اند در اجرای تعهداتشان آن را رعایت کنند، از جمله با «خودداری از هر اقدام مغایر با متن، روح و هدف برجام که اجرای موفقیت آمیز آن را تضعیف نماید» (بند هشتم مقدمه و مقررات کلی برجام).

علیرغم موارد مکرر نقض، تاخیر و اهمال در اجرای تعهدات از سوی برخی طرف‌های برجام خصوصا آمریکا، ایران به گواه و تایید مکرر آژانس بین‌المللی انرژی اتمی و همه‌ی طرف‌های برجام از روز «پذیرش توافق» تاکنون به صورت کامل نسبت به تعهدات داوطلبانه‌ی خود طبق برجام پایبند بوده است.

ایران کماکان با حسن نیت متعهد به اجرای کامل برجام است و در عین حال بر ماهیت «متقابل» تعهدات مندرج در برجام و همچنین خصلت «چندجانبه» بودن این سند تاکید می‌نماید، که مسئولیت مشترک همه‌ی طرف‌های برجام نسبت به اجرای تکالیف مربوطه‌شان را برای حراست از انسجام و بقای این دستاورد تاریخی ضروری می‌نماید.

با عنایت به مراتب فوق، از شما، به عنوان هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برجام، می‌خواهم:

۱. طبق بند ۳۶ برجام این نامه را به اطلاع همه طرف‌های برجام برسانید؛
۲. طبق بندهای ۲۰۱۲ و ۲۰۱۴ پیوست شماره ۴ جلسه کمیسیون مشترک را تشکیل دهید؛
۳. طبق بندهای ۷، ۷.۴ و ۷.۵ پیوست شماره ۲ فوراً تمهیدات لازم برای برگزاری جلسه گروه کاری تحریم‌ها را اتخاذ نمایید.

عالیجناب، لطفاً پذیرای احترامات فائقه اینجانب باشید.

محمد جواد ظریف

پیوست ششم

نامه‌های وزیر امور خارجه به هماهنگ کننده برجام
از ابتدای دولت ترامپ تا خروج آمریکا از برجام

پیوست ۶-۱: ترجمه نامه مورخ ۸ فروردین ۱۳۹۶ به هماهنگ کننده برجام

پیرامون اقدامات دولت جدید آمریکا

بسم الله الرحمن الرحيم

۲۸ مارس ۲۰۱۷

۸ فروردین ۱۳۹۶

عالیجناب، خانم فدریکا موگرینی

معاون رئیس کمیسیون اتحادیه اروپا

نماینده عالی سیاست خارجی و امنیتی اتحادیه اروپا

عالیجناب؛

از زمان روی کار آمدن دولت جدید ایالات متحده آمریکا اجرای ضعیف برجام توسط دولت قبل تبدیل به دشمنی آشکار و تمام عیار در برابر آن شده است و معنا، تعادل و ادامه‌ی حیات این توافق را به خطر انداخته است.

جمهوری اسلامی ایران به تمامی تکالیف خود وفق توافق عمل کرده و استحقاق مطالبه و دریافت تمامی منافعی که در برجام مقرر گردیده است را دارد. برجام تعهدی چند جانبه است که «در برگیرنده‌ی تعهدات متقابل است» و بایستی «با حسن نیت و در فضایی سازنده مبتنی بر احترام متقابل» اجرا شود و تجلی تعهد همه‌ی طرف‌های برجام برای خودداری از هرگونه اقدامی است که ناقض متن، روح و هدف برجام بوده و اجرای موفقیت آمیز آن را تضعیف می‌کند. در مقدمه‌ی قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت سازمان ملل متحد نیز بر این نکته تاکید شده است که «به نتیجه رسیدن برجام تغییری بنیادین» در تعامل با ایران است. سیاست اعلامی و عملی دولت کنونی ایالات متحده‌ی آمریکا دهن کجی آشکار به تک تک این تعهدات شفاف دولت ایالات متحده آمریکا است. بدیهی است که دولت ایالات متحده‌ی آمریکا از همان ابتدا بدخواهانه به دنبال جلوگیری از عادی سازی تجارت با ایران و محروم ساختن این کشور از بهره‌مندی از منافع اقتصادی پیش‌بینی شده در برجام بوده است و این کار را از طریق دامن زدن و بدتر کردن شک و تردید نسبت به آینده روابط اقتصادی و همکاری با ایران انجام می‌دهد.

از روز پذیرش برجام تاکنون بیش از ۵۰ پیشنهاد قانون برای تحریم علیه ایران در کنگره‌ی آمریکا مطرح شده است که آشکارا حکایت از یک هدف حساب شده دارد و این هدف چیزی جز جلوگیری از عادی سازی تجارت و تخریب فضای اعتماد برای روابط اقتصادی نیست. سیاست غیرقانونی «بازنگری [برجام]»، که موضعی غیرقابل قبول از سوی دولت جدید آمریکاست و بر خلاف درخواست همه‌ی طرف‌های دیگر برجام برای پایبندی به مفاد این توافق است، از دیگر مظاهر این رویکرد است. هدف این رویکرد ایجاد تردید و ترس نامحدود در جامعه‌ی اقتصادی جهانی نسبت به آینده‌ی روابط اقتصادی با ایران است که در حقیقت عواقب مخرب و قابل توجهی، از جمله به تعویق افتادن اجرای قراردادها بعد از تشدید غیرقانونی آیسا در دولت قبل، و اشارات غیرمستقیم به امکان عدم تمدید اسقاط لازم برای توقف اجرای تحریم‌ها وفق برجام در نتیجه‌ی «فرایند بازنگری» داشته است.

این سیاست، که در حال حاضر به موضع رسمی دولت آمریکا تبدیل شده است، در نتیجه‌ی فشارهای پشت صحنه و مقررات دست و پا گیر اوفک مخصوصاً برای شرکت‌های غیر آمریکایی ایجاد شده، و نقض آشکار بند ۲۹ برجام است که بدون هیچ ابهامی مقرر می‌کند که «اتحادیه اروپا و اعضای آن و ایالات متحده، مطابق قوانین متبوع خود و وقتی تعهدات مبنی بر عدم تضییع اجرا موفقیت آمیز اجرای برجام، به طور خاص از هر سیاستی که تاثیر مستقیم و نامطلوب بر عادی سازی روابط تجاری و اقتصادی با ایران می‌گذارد خودداری خواهند کرد».

روند اظهارات تحریک آمیز مقامات ارشد دولت آمریکا علیه برجام فضای لازم برای اجرای موفقیت آمیز تعهدات مربوط به برداشتن تحریم‌ها را با تنگنا روبرو ساخته و بقای این توافق را تهدید می‌کند. این اظهارات نه تنها بی‌اعتنایی به اصول حقوق بین‌الملل، به ویژه اصول مندرج در منشور ملل متحد که در برجام نیز مجدداً مورد تاکید قرار گرفته‌اند، می‌باشد که نقض تعهدات مندرج در برجام است.

به طور خاص بند ۲۸، که اشعار می‌دارد «مقامات ارشد دولتی E3/EU +3 و ایران همه‌ی تلاش خود را از جمله در اظهارات عمومی خود، برای اجرای موفق آمیز برجام به کار خواهند گرفت».

به همین دلیل از شما، به عنوان مسئول هماهنگ کننده‌ی کمیسیون مشترک برجام، می‌خواهم از همه ابزارهای موجود من جمله از طریق طرف‌های برجام و کمیسیون مشترک برای حصول اطمینان از توقف فوری این دست رفتارها از سوی ایالات متحده، که آشکارا نقض تعهدات برجامی این کشور است، و همراهی کردن سیاست‌ها و اقدامات این کشور منطبق با توافق با «حسن نیت»، استفاده نمایید. همچنین از دیگر طرف‌های برجام انتظار داریم اقدامات لازم برای ترمیم تاثیر این اظهارات و اقدامات را صورت داده تا بقای برجام تضمین گردد.

در همین راستا به معاون وزیر خارجه جناب آقای عراقچی دستور داده‌ام که به صورت رسمی این موضوع را در نشست بعدی کمیسیون مشترک در ۲۷ آوریل (۵ اردیبهشت ۱۳۹۶) مطرح کرده و از شما می‌خواهم آن را در دستور کار کمیسیون قرار دهید.

ایران این حق را برای خود محفوظ می‌دارد که در پاسخ به هر فعل یا ترک فعل، که در عمل توازن «تعهدات متقابل» مندرج در برجام را بر هم زده و تاثیری منفی بر اجرای متوازن آن بر جای می‌گذارد، اقدامات لازم را انجام دهد. در شرایطی که یکی از طرف‌های کلیدی برجام، بر نقض سیستماتیک شروط اصلی برجام اصرار می‌ورزد و بهانه‌های واهی، زائد و بی اساس در توجیه آن ذکر می‌کند، ایران زیر بار اجرای یک طرفه‌ی برجام نخواهد رفت. عالیجناب، لطفاً احترامات فائقه اینجانب را پذیرا باشید.

محمد جواد ظریف

پیوست ۶-۲: ترجمه نامه مورخ ۷ خرداد ۱۳۹۶ به هماهنگ کننده برجام

پیرامون اقدامات دولت ترامپ

بسم الله الرحمن الرحيم

۲۸ می ۲۰۱۷

۷ خرداد ۱۳۹۶

عالیجناب خانم فدریکا موگرینی

معاون رئیس کمیسیون اروپایی

نماینده عالی اتحادیه اروپا در امور خارجی و سیاست امنیتی

عالیجناب؛

مواضع و رفتارهای دولت ایالات متحده، به خصوص طی چهار ماه اخیر همواره در تضاد با هدف و روح برجام بوده و در موارد متعدد در حکم نقض صریح تعهدات روشن ایالات متحده است که بدون هیچ ابهامی در برجام تصریح شده است. ایالات متحده آمریکا، به عنوان سیاست اعلام شده خود، یک اصل کلی حقوق بین الملل، که در برجام هم مشخصا تکرار شده یعنی «لزوم اجرای با حسن نیت برجام» را نقض می کند. باید تاکید کرد که این تعهد از جمله در بند ۲۶ برجام که به موجب آن ایالات متحده متعهد است «با حسن نیت نهایت تلاش خود را برای پایداری برجام و پیشگیری از ایجاد تداخل در تحقق بهره مند شدن ایران از لغو تحریم های مشخص شده در پیوست دو به عمل آورد» عملیاتی شده است.

اظهارات رئیس جمهور ترامپ و مقامات ارشد دولت وی که بدون هرگونه مراعاتی نسبت به نص برجام ابراز شده اند، منجر به یک بلاتکلیفی کلی در جهان گردیده است، هرگونه اطمینان نسبت به آینده برجام را از بین برده و شرکای بالفعل و بالقوه ایران را ناگزیر از اتخاذ سیاست صبر و انتظار در تعامل خود با ایران و طرف های ایرانی و خودداری از نهایی کردن توافقاتی کرده است که برای بهره مندی حداقلی — چه رسد به بهره مندی کامل — ایران از لغو تحریم های مشخص شده در برجام و ضمیمه های آن حیاتی است.

تمامی اقدامات آمریکا، حتی زمانی که به اجرای صوری تعهدات برجامی خود می پردازد، با هدف اعلام شده ی تشدید بلاتکلیفی و محروم ساختن ایران از منافع حقه ی خود طراحی، تبیین و ارائه شده است. مهم ترین نمونه این است که دولت آمریکا اقدام به اعلام «سیاست بازبینی» نموده و خودسرانه یک «روز بازبینی» نیز تعیین کرده است که کاملاً بیگانه و ناسازگار با برجام است؛ برجامی که وفق آن همه تعهدات بایستی با حسن نیت و طبق زمان بندی مشخص شده عملی گردد. پیرو مکاتبات قبلی، مایلم توجه طرف های برجام را به برخی از موارد اخیر عدم پابندی به تعهدات برجامی از سوی ایالات متحده ی آمریکا جلب کنم:

۱. در تاریخ ۱۷ می ۲۰۱۷ (۲۷ اردیبهشت ۱۳۹۶) وزارت خارجه آمریکا اعلام کرد «اسقاط تحریم های ایران که طبق برجام بخشی از تعهدات این کشور در حوزه لغو تحریم ها است را ادامه می دهد.» با این حال عاقدانه این تعهد را از حیث شکل، مفاد، زبان و اقدامات همزمان به نحوی انجام دادند که کمترین فضای مساعد را برای «بهره مندی کامل ایران از لغو تحریم های مشخص شده در پیوست دو» به وجود آورد.

الف. آمریکا در همان روز شماری اشخاص و نهادهای ایرانی را به فهرست های تحریمی افزود.^۱ در اعلام این اضافات، بر خلاف موارد گذشته حتی اشاره ای به لغو تحریم ها وفق برجام هم نشد.

ب. اعلام ادامه ی توقف اجرای تحریم ها در گزارش رسانه ای وزارت خارجه با عنوان تحریم های حقوق بشری ایران صورت گرفت.^۲

این یک امر اتفاقی نیست. در حال حاضر سایت وزارت خارجه آمریکا اعلام عمومی تعهدات برجامی خود در منقح ترین

1. <https://www.treasury.gov/press-center/press-releases/Pages/sm0088.aspx>

2. <https://www.state.gov/r/pa/prs/ps/2017/05/270925.htm>

عنوان بندی‌ها است تا اطمینان حاصل گردد که ایران از کمترین اثرات مثبت بهره‌مند می‌شود. در تاریخ ۱۸ آوریل ۲۰۱۷ (۲۹ فروردین ۱۳۹۶) وزارت خارجه آمریکا با استفاده از عنوان «ایران به پشتیبانی از تروریسم ادامه می‌دهد» طی بیانیه‌ای مطبوعاتی به اطلاع عموم رسانید که «امروز وزارت خارجه آمریکا به رئیس مجلس نمایندگان پل رایان، گواهی داد که ایران تا ۱۸ آوریل به تعهدات خود وفق برنامه‌ی جامع اقدام مشترک پایند بوده است».^۱

تنها برداشتی که می‌توان از این اقدامات کرد آن است که به هدف ممانعت از بهره‌مندی ایران از برجام صورت می‌گیرند. در واقع، هدف اعلام شده این رفتار که شبیه نحوه عمل در خصوص اقدام ضروری مطابق مصوبه کنگره در تاریخ ۱۸ آوریل ۲۰۱۷^۲ است که اکنون رسانه‌ای شده است. «ایجاد تردید در مورد تعهد دراز مدت ایالات متحده به توافق هسته‌ای است» تا از این طریق تردیدها را افزایش داده و دیگران را از رابطه با ایران منصرف کنند.

جدا از اصرار بی‌محابا بر آنچه به اصطلاح «سیاست بازنگری» لقب داده‌اند، که خود نقض تعهدات آمریکا محسوب می‌گردد، عبارت پردازی مخرب اعلامیه‌های وزارت خارجه آمریکا و همچنین تذکاریه ریاست جمهوری مورخ ۱۸ می ۲۰۱۷^۳ (۲۸ اردیبهشت ۱۳۹۶) شک و تردید بیشتری نسبت به تمایل دولت آمریکا برای پایبندی به تعهدات خود با حسن نیت و در فضایی سازنده ایجاد کرده است.

۲- به گزارش رسانه‌ها، استیون منوچین وزیر خزانه‌داری آمریکا در جلسه استماع کنگره اعلام کرده است که «ایالات متحده در حال بازبینی مجوزهایی است که برای فروش هواپیما به ایران برای بوئینگ و ایرباس صادر کرده است».^۴ لازم به تاکید است که هرگونه تاخیر و یا مانع تراشی جدید به هر بهانه‌ای نقض فاحش تعهدات مشخص آمریکا ذیل بند ۲۲ برجام تلقی خواهد گردید.

۳- در ۲۵ می ۲۰۱۷ (۴ خرداد ۱۳۹۶) کمیته روابط خارجی سنای ایالات متحده لایحه‌ای جدید با عنوان «قانون مقابله با فعالیت‌های بی‌ثبات کننده‌ی ایران ۲۰۱۷» (S.۷۲۲)^۵ را تصویب کرد. ارزیابی اولیه ما حاکی از این است که این لایحه، با اصلاحات اعمالی، در مغایرت با بند ۲۶ برجام، اقدام به وضع مجدد برخی از تحریم‌هایی کرده که قرار بر توقف اجرای آن‌ها بوده و رژیم گسترده تحریمی علیه ایران برپا خواهد کرد که آثار لغو فعلی تحریم‌ها را به شدت کاهش داده و خاتمه تحریم‌ها وفق برجام در روز انتقالی را بلا اثر و نامربوط خواهد کرد. این لایحه همچنین به دنبال وضع تحریم‌های بیشتر است که در بهره‌مند شدن ایران از لغو تحریم‌ها ایجاد اختلال کرده و نقض بند ۲۶ برجام نیز می‌باشد.

مقامات ارشد کنونی و سابق دولت آمریکا علناً اقرار کرده‌اند که لایحه جدید موانعی سخت در برابر اجرای موفقیت‌آمیز برجام ایجاد خواهد کرد و اثربخشی لغو تحریم‌ها وفق برجام را به‌طور منفی متأثر خواهد ساخت. در اینجا مایلیم ثبت نمایم، در صورتی که لایحه کنونی تصویب و اجرایی گردد، ایران توسل رسمی به آیین مقرر شده در بند ۳۶ برجام را مد نظر قرار خواهد داد.

با کمال احترام از شما به‌عنوان هماهنگ‌کننده کمیسیون مشترک برجام می‌خواهیم از همه ابزارهای موجود، از جمله ظرفیت‌های دیگر طرف‌های برجام و کمیسیون مشترک، استفاده نمایید تا اطمینان حاصل گردد که ایالات متحده این قبیل رفتارها را، که آشکارا نقض تعهدات برجامی آن کشور است، متوقف کرده و از آن‌ها دست بکشد و اقدامات و سیاست‌های خود را با «حسن نیت» با توافق هماهنگ سازد. همچنین از دیگر شرکت کنندگان برجام انتظار داریم، به منظور تضمین بقای برجام، تدابیر لازم را جهت جبران خسارت‌های ناشی از این اقدامات آمریکا در دستور کار قرار دهند. عالیجناب، لطفاً احترامات فائقه اینجانب را پذیرا باشید.

محمد جواد ظریف

1. <https://www.state.gov/secretary/remarks/2017/04/270315.htm>

2. <https://www.wsj.com/articles/white-house-intervened-to-toughen-letter-on-iran-nuclear-deal-1493151632>

3. <https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2017/05/17/presidential-memorandum-secretary-states-secretary-treasury-and-secretary>

4. <https://www.reuters.com/article/us-usa-iran-sanctions-idUSKBN18K2U4>

5. <https://www.congress.gov/115/bills/s/722/BILLS-115s722rs.pdf>

پیوست ۳-۶: ترجمه نامه مورخ ۲۸ تیر ۱۳۹۶ به هماهنگ کننده برجام

پیرامون اقدامات مخرب دولت ترامپ

بسم الله الرحمن الرحيم

۱۹ ژوئیه ۲۰۱۷

۲۸ تیر ۱۳۹۶

عالیجناب، خانم فدریکا موگرینی

معاون رئیس کمیسیون اروپایی

نماینده‌ی عالی اتحادیه‌ی اروپا در امور خارجی و سیاست امنیتی

عالیجناب؛

این نامه را در ادامه‌ی مکاتبات قبلی‌ام در خصوص عملکرد ناامید کننده‌ی ایالات متحده‌ی آمریکا در اجرای تعهدات برجامی‌اش به شما می‌نویسم. در روز ۱۰ ژوئیه ۲۰۱۷ معاون مطبوعاتی کاخ سفید طی یک «بیانیه‌ی عمومی»^۱ رسماً اذعان کرد رئیس جمهور ترامپ «طی رایزنی‌هایی که با رهبران چندین کشور جهان داشت ... بر لزوم توقف تجارت با ایران .. تاکید کرد».^۲

در حالی که از روز «اجرای برجام» تاکنون از شدت اقدامات ایندایی بروکراتیک همراه با فشارهای پشت صحنه‌ی آمریکا بر شرکای ایران برای منصرف نمودن آن‌ها از ارتباط با ایران کاسته نشده، این اظهارات از زبان «بالاترین مقام ارشد دولت آمریکا» نشان می‌دهد که ایالات متحده به طور سیستماتیک «سیاستی را در پیش گرفته است که هدف آن ایجاد اختلال مستقیم در عادی‌سازی روابط تجاری و اقتصادی با ایران است».

بنابراین ایالات متحده علناً پذیرفته است که رئیس جمهور و دولت این کشور نقض عمده‌ی نص بند ۲۹ برجام را مرتکب شده که تصریح می‌کند:

اتحادیه‌ی اروپا و اعضای آن و ایالات متحده‌ی آمریکا، مطابق با قوانین متبوع خود، از هرگونه سیاستی که مشخصاً به هدف ایجاد اختلال مستقیم در عادی‌سازی روابط تجاری و اقتصادی با ایران و منافی تعهدشان مبنی بر عدم تضعیف اجرای موفقیت آمیز برجام باشد خودداری خواهند کرد.

مضاف بر این، اعلام این موضوع از زبان معاون مطبوعاتی کاخ سفید یک «بیانیه‌ی عمومی» توسط یک «مقام ارشد دولت آمریکا» به هدف تضعیف اجرای موفقیت آمیز برجام است، که به خودی خود نقض عمده‌ی نص بند ۲۸ برجام است که تصریح می‌کند:

مقامات ارشد کشورهای ۵+۱ و ایران تمامی تلاش خود را برای حمایت از اجرای موفقیت آمیز این برجام، از جمله در بیانیه‌های عمومی خود، به کار خواهند گرفت.

دولت آمریکا بی‌اعتنایی به برجام را به جایی رسانده است که نه تنها تکلیف خود برای عمل به تعهداتش «با حسن نیت» و در «فضایی سازنده» را نادیده می‌گیرد، بلکه سایر کشورها را فعالانه و آشکاراً از همکاری با ایران منصرف نموده و اجرای موفقیت آمیز برجام را با اختلال روبرو ساخته است. بنابراین دولت آمریکا حتی از عمل به سیاست اعلامی خود مبنی بر

1. Public statement

۲. همچنین در این بیانیه‌ی عمومی ادعاهای بی‌اساسی نیز مطرح شده است که ایران را به حمایت از تروریسم متهم می‌کند. خاطر نشان می‌سازد که چنین ادعاهایی خارج از حوزه‌ی شمول این بحث است چرا که تکالیف آمریکا وفق بند ۲۹ مطلق و بی‌قید و شرط است. علاوه بر این، افشاگری‌های اخیر متحدین آمریکا علیه یکدیگر جای شکی باقی نگذاشته است که خود ایالات متحده به حمایت از شریرترین کشورهای حامی ترور افراط گرایانه در منطقه ادامه می‌دهد.

پایبندی به برجام تا به نتیجه رسیدن «بازنگری در سیاست» غیرقانونی و غیرقابل قبول خود نیز فرومانده است. همانطور که در مکاتبات قبلی نیز بیان گردیده مجدداً باید تاکید کنم که «بازنگری در سیاست» فی نفسه نقض آشکار دیگری از نص و روح برجام است، زیرا عامدانه باعث ایجاد بلا تکلیفی طولانی و بی پایان جهانی گردیده و عادی سازی تجارت و کسب و کار با ایران را با اخلال روبرو می کند.

علاوه بر موارد فوق، اکنون سیاست تحمیل تحریم های ناموجه و غیرقانونی علیه اشخاص ایرانی همزمان با اقدامات حداقلی برای اجتناب از نقض عمده برای ایالات متحده تبدیل به عادت شده است. محتوای نامه های تایید پایبندی ایران به تعهدات برجامی به کنگره، روش و محتوای اطلاعیه ها و تحمیل همزمان تحریم ها، که اکنون تبدیل به امر عادی شده است، آشکارا نشان دهنده تلاش هایی است که با سوء نیت به دنبال جلوگیری از کوچک ترین تأثیرات مثبتی است که الزامات قانونی حداقلی آمریکا می تواند بر عادی سازی تجارت و کسب و کار با ایران داشته باشد. آنچه در ۱۷ و ۱۸ ژوئیه روی داد سومین مورد از عملی شدن ناشیانه ی این سوء نیت طی سه ماه است.

این مواضع و اقدامات لجوجانه ی آمریکا مرتباً نص و روح برجام، که در بند ۲۶، ۲۸ و ۲۹ تصریح شده است را نقض می کند. از شما به عنوان هماهنگ کننده ی کمیسیون مشترک برجام می خواهم تا از همه اختیارات خود استفاده نمایید تا اطمینان حاصل گردد ایالات متحده ی آمریکا فوراً از ادامه نقض برجام دست کشیده و با «حسن نیت» تکالیف خود را ادا کند. همچنین از دیگر اعضای برجام نیز انتظار داریم به منظور تضمین بقای برجام تدابیر لازم برای جبران تأثیرات رفتارهای غیرقانونی آمریکا را اتخاذ نمایند.

در شرایطی که ایالات متحده و یا دیگر اعضای برجام از اقدامات ترمیمی اصلاحی فوری، معنادار و موثر خودداری می کنند، جمهوری اسلامی ایران این حق را برای خود محفوظ می دارد که به منظور مقابله با رفتار غیرقانونی ایالات متحده و صیانت از منافع و حقوق مشروع مردم ایران، اقدامات لازم، شامل توسل به آیین مقرر شده در بندهای ۲۶ و ۳۶ برجام را انجام دهد.

عالیجناب، لطفاً مراتب احترامات فائقه ی این جانب را پذیرا باشید.

محمد جواد ظریف

پیوست ۴-۶: ترجمه نامه مورخ ۲۲ مرداد ۱۳۹۶ به هماهنگ کننده برجام

پیرامون نقض مستمر برجام توسط دولت ترامپ

بسم الله الرحمن الرحيم

۱۳ اوت ۲۰۱۷

۲۲ مرداد ۱۳۹۶

عالیجناب، خانم فدریکا موگرینی

معاون رئیس کمیسیون اروپا

نماینده‌ی عالی اتحادیه‌ی اروپا در امور خارجی و سیاست امنیتی

عالیجناب؛

در ادامه‌ی نامه‌های قبلی‌ام در خصوص وضعیت نگران کننده ایالات متحده آمریکا در اجرای تعهدات برجامی‌اش که آخرین نامه به تاریخ ۱۹ ژوئیه ۲۰۱۷ برمی گردد، مایلم موارد زیر را به اطلاع شما برسانم؛ پایبندی کامل ایران به مفاد برجام واقعی کاملاً اثبات شده است که آژانس بین‌المللی انرژی اتمی نیز هفت بار آن را گواهی کرده است. اما مقامات ارشد آمریکایی با بازی با کلمات مجدانه تلاش می کنند تا کلیت موضوع پایبندی ایران به برجام را تحریف کنند. وزیر امور خارجه آمریکا که در ۱۷ جولای ۲۰۱۷ برای دومین بار ظرف شش ماه به پایبندی ایران به توافق اقرار کرد، فرصت را مغتنم شمرده و اتهاماتی نامربوط و بی اساس را علیه ایران مطرح نمود و بدین ترتیب با نمایش سوء نیت خود «فضای» مورد نیاز «برای اجرای موفقیت آمیز برجام» را باز هم تخریب نمود.

تنها چند روز بعد [از تایید پایبندی ایران به برجام از سوی وزیر خارجه‌ی آمریکا،] رئیس جمهور ایالات متحده در ادامه‌ی این خط مشی طی مصاحبه‌ای با وال استریت ژورنال پیشگویانه اظهار داشت که ایران «پایبند نخواهد بود و انتظار ندارم که آن‌ها پایبند باشند...» او در سخنان خود تا بدانجا پیش رفت که برخلاف گواهی تایید پایبندی ایران به تعهداتش از سوی وزیر خارجه‌ی خودش اظهار داشت: «گفتن اینکه آن‌ها پایبند هستند کار آسانی است... و... خیلی هم آسان تر است ... اما کار اشتباهی است». رئیس جمهور ترامپ حتی آشکارا خواسته‌ی خود را که در حکم دستورالعملی از سوی وی بود، بیان کرد که ظرف ۹۰ روز آینده عدم پایبندی ایران اعلام شود. او به وضوح جای هیچ شک‌ی باقی نگذاشت که اگر تصمیم‌گیری در خصوص پایبندی ایران بر عهده‌ی وی می بود ۱۸۰ روز قبل، عدم پایبندی ایران را اعلام می کرد. در نهایت هم مشخص شد که وی قصد دارد در صورتی که کارمندانش ظرف ۹۰ روز آینده پایبندی ایران را اعلام کنند، آن را لغو نماید. گزارش‌ها حاکی از آن است که ترامپ تیم مخصوصی را در کاخ سفید موظف به ارائه‌ی نتیجه‌گیری مد نظر خود [در خصوص عدم پایبندی ایران به توافق هسته‌ای آماده] کرده است. بر اساس یک نقل خبری او از قبل نتیجه‌گیری را نوشته است و فقط از دستیارانش می‌خواهد توجیهات لازم را سرهم‌بندی کنند. روشن است که مسیر کنونی و مد نظر [آمریکا] و همچنین لفاظی‌های رئیس جمهور ترامپ نقض آشکار متن، روح و قصد برجام است.

ظاهراً مقامات ارشد دولت آمریکا، که از قرار متعهدند «هر تلاشی برای حمایت از اجرای موفقیت آمیز برجام، از جمله در بیانیه‌های رسمی خود انجام دهند»، به‌طور هماهنگ و با اهداف سیاسی در تضعیف برجام گوی سبقت از یکدیگر می‌ربایند. حتی یک بیانیه عمومی، مصاحبه و یا نطق رسمی در سازمان ملل متحد و یا گزارش مطبوعاتی نیست که در آن‌ها مقامات ارشد دولت آمریکا به تضعیف برجام نپردازند.

آنچه بیشتر موجبات نگرانی را فراهم کرده است رویکرد «منطق‌سازی» برای تحقق همین هدف شوم است، که از سوی برخی قانون‌گذاران و مقامات دولتی آمریکا نیز حمایت می‌شود. در تاریخ ۲۶ ژوئیه سناتور باب کورکر طی مصاحبه‌ای با واشنگتن پست پیشنهاد کرد که تاکتیک محتاطانه‌تر برای پاره کردن توافق آن است که صبر کنیم تا همه متحدین آمریکا

همراه شوند. رکس تیلرسون، وزیر خارجه آمریکا، طی جلسه‌ای توجیهی در یکم اوت این تاکتیک را بیشتر تشریح کرد و گفت به نظر من آنچه اهمیت دارد هماهنگی هرچه بیشتر با متحدین اروپایی مان و با چین و روسیه، که توافق را امضا کرده‌اند، است؛ زیرا بیشترین فشاری که می‌توانیم بر ایران برای تغییر رفتارش ایجاد کنیم، فشار جمعی است. مذاکراتی را به طور خاص، با متحدین اروپایی مان داریم تا از دیدگاه آن‌ها در خصوص عملکرد ایران وفق توافق مطلع شویم. آن‌ها به طور کلی این نکته را تأیید می‌کنند که در گذشته، دولت و ایالات متحده فشار زیادی به ایران وارد نکردند و مطالبه‌ی زیادی در توافق از آن‌ها نداشتند و در واقع، آن‌ها [طرف‌های اروپایی] هم می‌خواهند همین کار را انجام دهند. بنابراین به توافق خوبی با آن‌ها برای فشار به ایران دست یافته‌ایم. تلاش‌هایی که برای تحت فشار قرار دادن آژانس صورت می‌گیرد، از جمله گزارش سفر نماینده‌ی دائم آمریکا نزد سازمان ملل متحد به وین، مبین این سیاست است که نقش آژانس را هم به خطر می‌اندازد. این اقدامات نشان دهنده‌ی سوءنیت نهاده‌ی شده‌ی خطرناک و مخرب است که نقض بند ۲۸ برجام است. در صورت ادامه‌ی این سیاست، این تکنیک در حکم عدم پایبندی اساسی^۱ به مفاد دیگر برجام خواهد بود، که در صورت عملیاتی شدن این تاکتیک شریانه به اطلاع‌تان خواهد رسید.

با توجه به مراتب فوق از شما، به عنوان هماهنگ‌کننده‌ی کمیسیون مشترک برجام و از همه‌ی دیگر اعضای برجام می‌خواهم که اقدامات اصلاحی و ترمیمی لازم در برابر چنین اقدامات و سیاست‌های غیرمسئولانه‌ای که آشکارا نقض متن و روح برجام است را انجام دهید. کاملاً واضح است مسئولیت عواقب چنین سیاست‌هایی متوجه ایالات متحده‌ی آمریکا خواهد بود.

عالیجناب؛ لطفاً مراتب احترامات فائقه‌ی این جانب را پذیرا باشید.

محمدجواد ظریف

پیوست ۵-۶: ترجمه نامه مورخ ۲۸ مرداد ۱۳۹۶ خطاب به هماهنگ کننده برجام و مدیر کل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی پیرامون سفر مداخله جویانه نماینده آمریکا به وین

بسم الله الرحمن الرحيم

۱۹ اوت ۲۰۱۷

۲۸ مرداد ۱۳۹۶

عالیجناب؛

خانم فدریکا موگرینی

معاون رئیس کمیسیون اروپا

نماینده‌ی عالی اتحادیه‌ی اروپا در امور خارجی و سیاست امنیتی

عالیجناب

آقای یوکیکو آمانو

مدیر کل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی

عالیجنابان،

این نامه را برای جلب توجه شما به اقدام دیگری از سوی آمریکا می‌نویسم که مغایر با برجام و قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت بوده و اگر برای آن چاره‌جویی نشود، اعتبار آژانس را خدشه‌دار خواهد کرد. در خبرها به طور وسیعی گزارش شده است که نماینده دائم آمریکا در سازمان ملل متحد «به وین سفر خواهد کرد تا نگرانی‌های دولت آمریکا در خصوص توافق هسته‌ای ایران را با آژانس بین‌المللی انرژی اتمی مورد بحث قرار دهد» و «آژانس را در خصوص پایبندی ایران به توافق تحت فشار قرار دهد».

اگرچه مقامات آمریکایی آزاد هستند که به وین یا هر جای دیگری سفر کنند و مسئولین آژانس هم حق دارند افراد مختلف را به حضور بپذیرند، اما هدف اعلام شده این بازدید نگرانی‌هایی جدی نسبت به نقض بیشتر متن و روح برجام و قطعنامه ۲۲۳۱ ایجاد می‌کند، که این بار به اعتبار آژانس نیز - که نقش حیاتی برای رژیم عدم اشاعه به طور عام و برای برجام به طور خاص دارد - ضربه وارد می‌کند.

از یکسو، حتی پیش از انجام این دیدار، نحوه‌ی برنامه‌ریزی و اعلان عمومی آن و پیامی که ارسال می‌کند، باعث می‌شود دولت‌ها و بخش خصوصی نسبت به ثبات و پایداری برجام در آینده دچار بلاتکلیفی بیشتر و سردرگمی شوند، که این مسئله، همانطور که هدف اولیه‌ی طراحی این دیدار نیز بوده است، اجرای موفقیت‌آمیز برجام را تضعیف می‌کند. از این منظر، این هم نمونه‌ی دیگری از «سوء نیت» حکومت آمریکا، با هدف محدود کردن بهره‌مند شدن ایران از توافق است؛ یعنی همان رویه ثابتی که نهادها و ارگان‌های مختلف در ایالات متحده از زمانی که برجام حتی هنوز در دست مذاکره بود در پیش گرفته‌اند، و به‌طور مستمر در دولت فعلی این کشور به نحو وخیم‌تر و آشکارتری تشدید شده است. همانند سایر نمونه‌هایی که در نامه‌های پیشین من به نماینده عالی اتحادیه اروپایی اشاره شد، این اقدام در تغایر هم با روح و هم متن برجام، خصوصاً بندهای ۲۶، ۲۸ و ۲۹ آن است.

علاوه بر این، این بازدید با هدفی که برای آن اعلام شده است، با مفاد متعددی از برجام و قطعنامه ۲۲۳۱ در خصوص نقش آژانس و ضرورت صیانت از استقلال آن و حفاظت از اطلاعات حساسی که در معرض اطلاع آژانس قرار می‌گیرد نیز همخوانی ندارد. شورای امنیت به‌نحوی آشکار بر «نقش اساسی و مستقل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی در راستی آزمایی پایبندی به موافقتنامه‌های پادمان» تاکید کرده است. متأسفانه، برداشت عمومی جامعه بین‌المللی از این بازدید و هدف اعلامی

آن مبنی بر «تحت فشار قرار دادن آژانس» آن است که این تلاشی عیان و گستاخانه از سوی یک عضو دائم شورای امنیت است - که آشکارا نسبت به برجام خصومت می‌ورزد و مصمم به تضعیف و نابودی آن است - تا با تحت فشار قرار دادن آژانس، ماهیت حرفه‌ای و بی‌طرفانه‌ی کار این نهاد در انجام وظایفی که به واسطه‌ی قطعنامه ۲۲۳۱ و قطعنامه‌های شورای حکام به آن محول شده است را به شکلی نامطلوب متاثر سازد؛ و از این طریق استقلال و اعتبار عملکرد آژانس تضعیف می‌شود.

باید تاکید کرد که - همچنانکه به وضوح در برجام و در قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت مندرج است - آژانس باید از «اخلال در توسعه اقتصادی و فناوری ایران» پرهیز کرده و «مقررات امنیتی لازم‌الاجرا و حقوق اشخاص را محترم شمرده و هرگونه احتیاط لازم را برای حفاظت از اسرار صنعتی، فناوری و تجاری و سایر اطلاعات محرمانه‌ای که در اختیارش قرار می‌گیرد مبذول دارد». هرگونه مشارکت در رویکرد مخرب دولت آمریکا در جهت تضعیف «اجرای موفقیت‌آمیز» برجام، یا ارائه هر نوع اطلاعاتی در خصوص ایران و فعالیت‌های هسته‌ای ایران، که در گزارش‌های معمول مدیرکل که به شورای حکام آژانس ارائه می‌شود درج نشده باشد، به هر شخص ثالثی از جمله به فرستاده دولت آمریکا با مقرر فوق‌الاشاره همخوانی نخواهد داشت.

من اطمینان دارم که مدیرکل و تیم او با این بازدید و سایر تلاش‌های مشابه با امانتداری و حرفه‌ای‌گری کامل برخورد خواهند کرد. من از نماینده عالی اتحادیه اروپایی در امور خارجی و سیاست امنیتی، در ظرفیت وی به عنوان هماهنگ‌کننده کمیسیون مشترک برجام، درخواست می‌کنم که این نامه را میان تمام اعضای کمیسیون مشترک توزیع کرده و این موضوع را به دستورکار نشست آتی کمیسیون مشترک به منظور بررسی بیشتر و اقدام مقتضی بیافزاید. عالیجنابان، لطفا مراتب احترامات فائقه اینجانب را پذیرا باشید.

محمدجواد ظریف

پیوست ۶-۶: ترجمه نامه مورخ ۲۷ شهریور ۱۳۹۶ به هماهنگ کننده برجام

پیرامون تلاش آمریکا برای بهانه جویی جهت خروج از برجام

بسم الله الرحمن الرحيم

۱۸ سپتامبر ۲۰۱۷

۲۷ شهریور ۱۳۹۶

عالیجناب، خانم فدریکا موگرینی

نایب رئیس کمیسیون اروپایی

نماینده عالی اتحادیه‌ی اروپا در امور خارجی و سیاست امنیتی

عالیجناب؛

پیرو مکاتبات قبلی درباره نقض مکرر و مداوم تعهدات آمریکا تحت برجام، می‌خواهم توجه شما و از طریق شما توجه تمامی اعضای برجام را به مطالب زیر جلب نمایم:

هم‌اکنون یک واقعیت رایج است که دولت ایالات متحده در حال انباشتن بهانه‌های واهی به قصد خروج از برجام است یا می‌خواهد باقی‌ماندن در برجام با حسن نیت، بردباری و وفاداری کامل را برای ایران غیرممکن و غیرمنطقی سازد. این سناریو که اخیراً توسط نیکی هیلی، سفیر ایالات متحده در سازمان ملل متحد مطرح گردید، شامل عدم تایید پابندی ایران به برجام در تعارض کامل با ۸ گزارش آژانس بین‌المللی انرژی اتمی از جمله گزارش اخیر آن و از سوی دیگر، آسودگی از اینکه چنین «سازوکار داخلی»، دولت آمریکا را از تعهدات بین‌المللی تحت برجام رها می‌سازد.

علاوه بر تأثیرات مخرب چنین سیاستی بر اعتبار کلی آژانس به‌عنوان تنها نهاد صالح برای راستی‌آزمایی پابندی ایران و اثرات بعدی در حوزه عدم اشاعه، می‌خواهم صراحتاً اعلام دارم که این نحوه اقدام حاکی از سوءنیت محض است، چرا که از جایگاه رئیس جمهور آمریکا در برابر کنگره سوء استفاده می‌کند تا روندی را در کنگره شروع کند که می‌تواند به نقض فاحش برجام توسط دولت آمریکا منجر گردد. اگرچه عدم تایید پابندی توسط دولت آمریکا ارتباطی با برجام ندارد و در برجام مورد شناسایی قرار نگرفته است، مقدمه‌ای بر فلج‌سازی برجام از طریق تحمیل مجدد تحریم‌ها توسط کنگره ظرف مدت ۶۰ روز با ایجاد فضای عدم اطمینان است که ۲ سال گذشته و به‌ویژه پس از روی کار آمدن دولت جدید، یک سیاست ثابت ایالات متحده در نقض تعهدات وفق بندهای ۲۶، ۲۸ و ۲۹ برجام بوده است.

کنگره آمریکا نیز همراه با دولت در مخالفت با برجام حرکت کرده است. علاوه بر تمدید قانون تحریم‌های ایران در سال ۲۰۱۶، و تصویب قانون مقابله با دشمنان آمریکا از طریق تحریم در سال جاری، که هر دو وفق توضیحات من در نامه‌های قبلی نقض برجام است، مجلس نمایندگان آمریکا در ۱۳ سپتامبر ۲۰۱۷ طرحی را تصویب نمود که هدف آن منع هرگونه تأمین مالی صدور مجوز براساس بند ۵، ۱، ۱ ضمیمه ۲ برجام و نهایتاً الغاء «بیانیه سیاست مجوزدهی صادرات با صادرات مجدد هواپیمای غیر نظامی، قطعات و خدمات آن به ایران» که براساس تعهدات آمریکا وفق برجام صادر شده است. اگر این طرح قانون شده و اجرا گردد، نقض فاحش بند ۵، ۱، ۱ ضمیمه ۲ برجام خواهد بود که ایالات متحده را ملزم می‌سازد «اجاره فروش هواپیمای مسافربری تجاری و قطعات و خدمات مربوط به ایران از طریق اعطای امتیاز در الف) صادرات، فروش، اجاره یا انتقال هواپیمای مسافربری تجاری انحصاراً با کاربری غیرنظامی؛ ب) صادرات، فروش، اجاره یا انتقال قطعات یدکی و قطعات عمده برای هواپیمای مسافربری تجاری به ایران؛ ج) ارائه خدمات تبعی، از جمله ضمانت، نگهداری و خدمات تعمیر و بازبینی‌های ایمنی برای کلیه موارد مذکور» را بدهد.

این قانون، در صورت نهایی و اجرا شدن، نقض فاحش برجام خواهد بود که نه تنها بند ۵، ۱، ۱ ضمیمه ۲ برجام را نقض می‌کند، بلکه مقررات دیگر برجام از جمله بند ۲۶ (تعهد آمریکا به خودداری از تحمیل یا معرفی مجدد تحریم‌هایی که

ایالات متحده وفق ضمیمه ۲ اجرای آن‌ها را متوقف نموده است)، بند ۲۸ (تعهد ایالات متحده به خودداری از تحمیل مقررات و آیین‌های تبعیض آمیز و خاص در ارتباط با تحریم‌ها و اقدامات محدود کننده تحت شمول برجام) و بند ۲۹ (تعهد ایالات متحده به خودداری از هرگونه اقدامی که مستقیماً تأثیر منفی بر عادی‌سازی روابط تجاری و اقتصادی ایران باقی می‌گذارد) را نیز نقض می‌نماید.

عالیجناب

تعهدات همه اطراف ذیل برجام و سازوکارهای راستی‌آزمایی پایبندی کامل ایران به تعهداتش به صورت ریز در برجام و ضمیمه‌های آن درج شده است و نمی‌تواند موضوع تفسیر مجدد و دلبخواه هیچ یک از طرف‌ها قرار گیرد. در حالیکه ایالات متحده از اجرای تعهدات آشکارش وفق برجام باز مانده است، نمی‌تواند با طرح ملزوماتی که برای ایران وجود ندارد یا حتی صراحتاً کنار گذاشته شده است، نقض‌های خود را توجیه کند یا سیاست علنی خود در ابطال یا مذاکره مجدد برجام را عملی سازد. بایستی به خاطر داشت که جمهوری اسلامی ایران مسلماً ترجیح می‌دهد که حیات و اجرای دقیق برجام ادامه یابد و حسن نیت خود را در این راه نشان داده و خویشتن داری زیادی در قبال نقض‌های مکرر و مداوم برجام توسط آمریکا داشته است. لیکن صبر آشکار مردم ایران نامحدود نیست و گزینه‌های دولت ایران نیز محدود نیست. ایران از آن گزینه‌ها در صورتی استفاده خواهد کرد که تداوم نقض‌ها، تفسیرهای غلط، تلاش‌های ناشی از سوءنیت برای محرومیت مردم ایران از منافع حقه‌شان از این توافق، در کنار عدم اقدام دیگران باعث شود توازن توافق در منافع طرفین بهم بخورد که به دقت و با جزئیات توسط تمامی ما در طول ۱۰ سال مذاکره و نگارش شده است. بازگشت ایالات متحده به حالت آزموده شده پیش از مذاکرات یک بی‌احتیاطی است و در صورت اصرار، مجبور است تمامی مسئولیت نابودی این توافق تاریخی و اثراتش را بپذیرد. اجرای موفق برجام بستگی به اجرای واقعی تعهدات مربوطه توسط تمامی طرف‌ها در کمال حسن نیت است.

احتراماً از شما به عنوان هماهنگ‌کننده کمیسیون مشترک می‌خواهم به همه اعضا نیاز به یک اقدام مشترک برای جلوگیری از این روند خطرناک که توسط یکی از اعضا تعقیب می‌شود و می‌تواند تأثیرات جدی بر کل توافق داشته باشد را یادآوری کنید.

عالیجناب، لطفاً مراتب احترامات فائقه‌ی این جانب را پذیرا باشید.

محمد جواد ظریف

پیوست ۶-۷: ترجمه نامه مورخ ۲۴ مهر ۱۳۹۶ خطاب به هماهنگ کننده برجام

پیرامون ادعای عدم پایبندی ایران توسط آمریکا و آثار قوانین کاتسا و اینارا

بسم الله الرحمن الرحيم

۱۶ اکتبر ۲۰۱۷

۲۴ مهر ۱۳۹۶

عالیجناب خانم فدریکا موگرینی

معاون کمیسیون اروپایی

نماینده‌ی عالی اتحادیه‌ی اروپا در امور خارجی و سیاست امنیتی

عالیجناب؛

در سیزدهم اکتبر، کمتر از یک ماه بعد از سوء استفاده‌ی رئیس جمهور آمریکا از تریبون مجمع عمومی سازمان ملل متحد برای تکرار لفاظی‌های ضدبرجامی خود که این توافق را یکی از بدترین معاملات و مایه‌ی شرمساری ایالات متحده «لقب داد، بالاخره تهدیدهای غیرقانونی خود برای اعلام عدم پایبندی ایران به توافق هسته‌ای در چهارچوب رویه‌ی داخلی آمریکا وفق قانون بازنگری توافق هسته‌ای ایران را عملی کرد. این اقدام کاملاً بی‌پایه و اساس بوده و بی‌توجهی تام به گزارش‌های متوالی آژانس بین‌المللی انرژی اتمی در تایید اجرای کامل تعهدات ایران است، این اقدام که با لفاظی‌های شدید، اتهامات واهی و توهین‌های زشت علیه ملت ایران همراه بود، پرده از بی‌اعتنایی آمریکا نسبت به برجام برداشته و قصور مکرر این کشور در عمل به وظایف برجامی‌اش را آشکار ساخت. در این خصوص مايلم توجه شما را به نامه‌ی مورخ ۱۸ سپتامبر ۲۰۱۷ جلب کنم، که در آن توضیح دادم چگونه اقداماتی از این دست تحت لوای رویه‌ی داخلی قوانین ایالات متحده نه تنها اعتبار آژانس را به مخاطره می‌اندازد، بلکه ناقض مفاد برجام نیز می‌باشد. در همان نامه تاکید کردم که دولت آمریکا نمی‌تواند پشت چنین رویه‌های داخلی، که خودش از سر عناد ایجاد می‌کند، پنهان شود و باید مسئولیت عواقب بعدی این اقدامات در کنگره را به عهده بگیرد.

سخنرانی علیه برجام و با طرح موضوعات مغالطه‌آمیز غیر هسته‌ای برای انتقاد از این توافق یکی از عادات نخ نما شده و آزاردهنده‌ی رئیس جمهور و دیگر مقامات آمریکایی بوده است، تا از این طریق بتوانند از زیر بار تکالیف خود وفق برجام شانه خالی کرده و با ایجاد هیاهوی بی‌مورد موارد متعدد عدم پایبندی خود را بیوشانند. موارد عدم پایبندی آمریکا را از جمله در نامه‌های مورخ ۲ سپتامبر ۲۰۱۶، ۱۷ نوامبر ۲۰۱۶، ۱۶ دسامبر ۲۰۱۶، ۲۸ مارس ۲۰۱۷، ۲۸ مه ۲۰۱۷، ۱ ژوئیه ۲۰۱۷، ۱۳ اوت ۲۰۱۷، ۱۹ اوت ۲۰۱۷ و ۱۸ سپتامبر ۲۰۱۷ به اطلاع شما و دیگر اعضای برجام رساندم.

کلیت سخنان رئیس جمهور ایالات متحده در ۱۳ اکتبر نقض محرز متن، روح و هدف برجام بود. جدا از اتهامات فراوان نامربوط و نادرست علیه جمهوری اسلامی ایران، ترامپ نیت واقعی آمریکا برای نابودی برجام را آشکار ساخت، رئیس جمهور آمریکا علناً اعلام کرد که دولت قصد دارد تا با کمال سوءنیت از طریق سازوکارهای کنگره دیگر طرف‌های برجام را مجبور به مذاکره مجدد کند. وی به صورت غیرقانونی جهان را تهدید کرد که در صورتی که نتوانیم طی همکاری با کنگره و متحدین مان به راه‌حلی دست یابیم، توافق خاتمه خواهد یافت. این اظهارات و اقدامات متصوره که به صورت عمومی اعلام می‌شود به علاوه‌ی مصوبات ملی اخیر از جمله قانون کاتسا و پیشنهادهایی که برای تصویب قوانین تحریمی دیگر مطرح شده است، از جمله اصلاح قانون بازنگری توافق هسته‌ای (INARA)، که به ادعای رئیس جمهور آمریکا به هدف «تقویت اجراء ممانعت از توسعه‌ی موشک‌های قاره‌پیمای توسط ایران و تبدیل محدودیت‌های موقت بر برنامه‌ی هسته‌ای ایران به منع دائم تحت قانون آمریکا» تدوین شده است، نقض اساسی مفاد بنیادین برجام است که تبدیل به بخش جدایی

ناپذیر قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت سازمان ملل متحد شده است؛ قطعنامه‌ای که یکی از هم‌بانیان آن ایالات متحده است و به اتفاق آراء از تصویب شورای امنیت گذشته و مفاد آن قطعی و غیر قابل مذاکره است.

همه‌ی دیگر اعضای برجام مکرراً با مذاکره‌ی مجدد توافقی که در نتیجه‌ی مذاکرات فشرده به دست آمده و حاوی تعهدات متوازنی است و به خوبی کار می‌کند مخالفت کرده‌اند، جمهوری اسلامی ایران، که مهم‌ترین بخش‌های سهم خود از توافق را قبل از روز اجرا انجام داده است و کاملاً و مستمراً به همه ملزومات دیگر برجام هم مطابق با راستی آزمایی مکرر آژانس که تنها مرجع ذی صلاح نظارت بر عملکرد ایران است پایبند بوده است، چنین تقاضای نامشروعی را هرگز نخواهد پذیرفت و همین انتظار را هم از دیگر اعضای برجام دارد.

در همین حین و حتی پیش از آنکه دولت ایالات متحده یا دستگاه‌هایش دست به اقدامات دیگری بزنند، آمریکا فعالانه با چنین اظهاراتی در صدد است اجازه ندهد از تکالیف آمریکا برای رفع تحریم‌ها وفق برجام نفعی به ایران برسد. این اقدامات نقض عمده‌ی متن بندهای ۲۶، ۲۸ و ۲۹ برجام است. این مصادیق نقض، صرفاً لفاظی نیست و به صورت حساب شده در عرصه‌ی عمل اجرا شده و دارای آثار حساب شده‌ی خلاف برجام است. این اقدامات در کنار موارد دیگری که در نامه‌های قبلی به اطلاع شما رسید، مصداق چندین نقض فاحش از سوی ایالات متحده است. جمهوری اسلامی ایران به دقت شرایط کنونی را تحت نظر دارد و از همه‌ی اقدامات مناسب برای صیانت از حقوق و منافع خود تحت برجام استفاده خواهد کرد.

احتراماً از شما، به عنوان هماهنگ‌کننده‌ی کمیسیون مشترک برجام، می‌خواهم این نامه را در اختیار دیگر اعضای برجام قرار داده و همه‌ی اقدامات لازم برای بازگرداندن ایالات متحده به مسیر پایبندی به تعهدات برجامی‌اش را انجام دهید و از اجرای کامل برجام با حسن نیت و به شکلی سازنده حصول اطمینان فرمایید. عالیجناب، لطفاً مراتب احترامات فائقه‌ی این جانب را پذیرا باشید.

محمد جواد ظریف

پیوست ۶-۸: ترجمه نامه مورخ ۱۲ بهمن ۱۳۹۶ تحت بند ۳۶ برجام

خطاب به هماهنگ کننده برجام

پیرامون اولتیماتوم ترامپ به دیگر اعضای برجام

بسم الله الرحمن الرحيم

۱ فوریه ۲۰۱۸

۱۲ بهمن ۱۳۹۶

عالیجناب فدریکا موگرینی

نایب رئیس کمیسیون اروپایی

نماینده عالی در امور خارجی و سیاست امنیتی

هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برجام

عالیجناب؛

پیرو نامه‌های قبلی ام و با خاطرنشان ساختن بند ۳۶ برنامه جامع اقدام مشترک، مایلیم موضوعات حساس زیر را از طریق شما به اطلاع اعضای برجام برسانم.

در تاریخ ۱۲ ژانویه ۲۰۱۸ رئیس جمهور ایالات متحده در اجرای وظایف خود وفق برجام اسقاطیه‌های مربوط به تحریم‌های کنگره علیه ایران را تمدید کرد. همزمان با تمدید اسقاطیه‌ها، وی به دیگر اعضا اولتیماتوم داد و از آن‌ها خواست در اعمال تغییرات غیرقانونی در مفاد توافق با او همراهی کنند - حرکتی که به مثابه نابودی برجام از بیخ و بن است. دولت ترامپ هرگز نفرت خود نسبت به برجام و نیت خود برای نابودی آن چه به صورت مستقیم، غیر مستقیم و یا تحمیل شرایط غیرقابل تحمل پنهان نکرده است. طرح فریبکارانه‌ی کنونی دولت آمریکا نیز قرار دادن برخی از اعضای برجام در برابر دیگران به هدف تحمیل مطامع زیاده خواهانه‌ی خود به هدف غایی از بین بردن برجام است، که رئیس جمهور آمریکا در سخنرانی خود در مجمع عمومی سازمان ملل متحد آن را «یکی از بدترین معاملات» و «مایه‌ی شرمساری ایالات متحده» توصیف کرد.

جمهوری اسلامی ایران قویا ادبیات قلدرمآبانه رئیس جمهور و دولت ایالات متحده را رد می‌کند. حملات مستمر ایالات متحده به برجام طی یک سال گذشته به همراه امتناع و قیحانه از عمل به تکالیف خود وفق این توافق به ویژه بر اساس بندهای ۲۶، ۲۸ و ۲۹ و در ارتباط با صدور مجوزهای مربوطه در حکم تخریب فعالانه‌ی عادی سازی تجارت و روابط اقتصادی با ایران است و موجب آسیب جبران ناپذیر به ایران، مردم این کشور و منافع مشروع آن شده است. جمهوری اسلامی ایران خواستار آن است که نقض‌های مکرر برجام توسط حکومت آمریکا فوراً متوقف شده و اصلاح گردد. اقدامات جبرانی موثر، عمدتاً از طرف آمریکا، باید اتخاذ گردد تا جبران خسارات و فرصت‌های از دست رفته‌ای گردد که به خصوص در یک سال گذشته در نتیجه‌ی سیاست و رویه‌ی ایالات متحده بر ایران تحمیل شده است تا به شکلی شریانه و عامدانه این کشور را از منافع برحقش وفق برجام محروم کنند.

همچنین ضرورت دارد دیگر اعضای برجام با آگاهی از مسئولیت مشترک خود برای صیانت از این توافق آمریکا را به خاطر رفتار بی‌مهابا و اقدامات غیرقانونی‌اش مسئول بدانند و از هرگونه بیانیه و اقدامی که می‌تواند به عنوان امتیاز و یا مماشات در برابر آمریکا در تلاش برای تغییر، اصلاح و یا تضعیف برجام تفسیر شود خودداری نمایند و در این راستا تدابیر ترمیمی موثر برای تضمین منافع حقه‌ی ایرانی از این توافق را اتخاذ کنند. در این خصوص لازم به توضیحات بیشتر است:

۱. اولتیماتوم رئیس جمهور آمریکا برای تغییر یک جانبه‌ی متن، روح و هدف برجام نه تنها نقض تمامیت آن، که

بی‌حرمتی به اراده‌ی جامعه بین‌المللی و ضربه‌ای شدید به چندجانبه‌گرایی و حکومت قانون است. با نادیده گرفتن وقیحانه‌ی تعهدات ایالات متحده وفق برجام، رئیس‌جمهور آمریکا با اشاره به میل شدید خود برای خروج از توافق تهدید کرد در صورتی که سه کشور اروپایی عضو برجام تن به خواسته‌های دیکتاتور مآبانه‌اش برای مشارکت در نابودی برجام در لوای اصلاح «معایب فاجعه‌بار» آن ندهند از برجام خارج خواهد شد.

۲. قبل از صدور این اولتیماتوم، آمریکا در تک‌تک موارد از عمل به تعهدات خود با حسن نیت وفق بند ۲۱ برجام، که به وضوح این کشور را موظف به توقف اجرای تحریم‌های مربوطه و «استمرار در آن» می‌کند، خودداری کرده بود. در این مسیر، آمریکا با سوء نیت نسبت به توافق در هر فرصت ممکن مخصوصاً وقتی وفق برجام یا قوانین داخلی خود مکلف به اتخاذ اقدامات قانونی در تبعیت از برجام در بازه‌های ۹۰، ۱۲۰ و ۱۸۰ روزه است، به طور مستمر بندهای ۲۶، ۲۸ و ۲۹ برجام را نقض کرده است. بنابراین، حتی وقتی آمریکا به ظاهر مطابق توافق عمل می‌کند، اطمینان حاصل می‌کند که بلامتکلیفی تشدید شده و فضای مخرب برای آینده‌ی برجام ایجاد شود و بدین ترتیب از اجرای موفقیت‌آمیز آن به طور موثر جلوگیری می‌کند.

۳. از ژانویه ۲۰۱۷ تاکنون، تلاش مقامات آمریکایی برای تشدید بلامتکلیفی در مورد برجام و جلوگیری از «عادی-سازی تجارت و روابط اقتصادی با ایران» محوریت اصلی سیاست آمریکا را به خود اختصاص داده است. در یکی از موارد اخیر در تاریخ ۱۱ ژانویه ۲۰۱۸، استیو منوچین وزیر خزانه‌داری ایالات متحده آشکارا با تهدید به وضع تحریم‌های بیشتر جامعه‌ی تجاری را از تعامل با ایران دلسرد کرد.

۴. با پافشاری رئیس‌جمهور آمریکا، در مجلس نمایندگان و کنگره‌ی این کشور تلاش‌هایی در جریان است تا به هدف تغییر یکطرفه مفاد برجام، قانون‌گذاری صورت گیرد؛ حرکتی که یکی دیگر از نقض‌های عمده‌ی این توافق است. باید تاکید کرد، ایجاد الزام قانونی برای نقض برجام در آینده، نقض برجام در وهله‌ی کنونی است.

۵. سیاست آمریکا مبنی بر نادیده انگاشتن و حتی نفی جمع‌بندی‌های آژانس بین‌المللی انرژی اتمی به‌عنوان نهاد ذیصلاح وفق برجام برای راستی‌آزمایی اجرای تعهدات ایران در برجام - که طی یک سال گذشته بی‌وقفه ادامه یافته است، نشان دهنده سوء نیت آمریکا و نیت شوم آن برای تضعیف و نهایتاً نابودی برجام است.

۶. بر خلاف حوزه برجام که صراحتاً محدود [به موضوع هسته‌ای] است، تلاش‌هایی در حال انجام است که برجام را مربوط، و اجرای تکالیف دیگر اعضا را مشروط به موضوعات خارج از برجام کند. موضوعاتی که با تصمیم اعضای برجام خارج از شمول توافق قرار گرفتند. از جمله‌ی این موضوعات برنامه دفاع موشکی لازم و متناسب ایران است. بگذارید به همه‌ی اعضای برجام یادآور شوم که هدف برجام مشخصاً تضمین ماهیت منحصرأ صلح-آمیز برنامه‌ی هسته‌ای ایران در آینده است و همانطور که معاون وزیر خارجه، شرمین، در جلسه استماع سنا در ۳ دسامبر ۲۰۱۴ اظهار داشت: «در صورت توفیق در تضمین ماهیت صلح‌آمیز برنامه هسته‌ای ایران، موضوع سیستم‌های پرتاب [موشک] سالبه به انتفاء موضوع خواهد شد».

۷. به دلایل اخلاقی و ایدئولوژیک و همچنین بر اساس محاسبات متقن راهبردی، تسلیحات هسته‌ای جایی در دکترین دفاعی ایران ندارند و بنابراین موشک‌های دفاعی ایران منحصرأ به گونه‌ای طراحی شده‌اند که قادر به حمل کلاهک‌های متعارف باشند و بر همین اساس نه تنها صریحاً خارج از دایره شمول برجام قرار می‌گیرند، بلکه خارج از ضمیمه‌ی ۲ قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت نیز هستند.

۸. بنابراین ظرفیت‌های دفاعی ایران به برجام و قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت «ارتباطی ندارد» و بر همین اساس منحصرأ در شمول حقوق ذاتی حاکمیتی ایران برای دفاع از خود قرار می‌گیرد که در ماده ۵۱ منشور ملل متحد نیز به رسمیت شناخته شده است. بر همین اساس، ابزارهای ایران برای تضمین دفاع مناسب از مردم، سرزمین و منافع

حیاتی خود هرگز موضوع هیچ مذاکره‌ای نخواهد بود. هر گونه تلاشی برای نفی یا ایجاد محدودیت برای این حق ذاتی، یا محدود کردن خودسرانه‌ی ابزارهای اعمال موثر این حق، نه تنها برجام را تضعیف، که در واقع ناقض اصول و اهداف منشور ملل متحد و قواعد آمره حقوق بین‌الملل است.

۹. ایران در دو قرن گذشته به هیچ کشوری حمله نکرده‌است، اما سکوت ناشی از رضایت جامعه‌ی بین‌المللی و حتی حمایت فعالانه‌ی بسیاری [از اعضای جامعه‌ی بین‌المللی] از متهاجم در زمانی که صدام مشغول کشتار غیرنظامیان ایرانی با استفاده از اطلاعات شناسایی آواکس، تانک‌های چیفتن، جت‌های فرانسوی سوپراتاندارد و سلاح‌های شیمیایی کارل کلب بود، به ایران یاد داد که در دفاع از مردم خود در برابر تهاجم و تروریسم در منطقه‌ای که برخی از همین اعضای برجام صدها میلیارد دلار تسلیحات پیشرفته به آن سراریز کرده‌اند. تنها می‌تواند به ابزارهای خود متکی باشد.

۱۰. نباید درباره‌ی این حقیقت دچار خیال خام شویم که مسیر تجویز شده توسط رئیس جمهور آمریکا فقط به فروپاشی کامل برجام منتهی می‌شود، که البته هدف اعلامی‌اش هم همین است. جمهوری اسلامی ایران به هیچ عنوان تحت هیچ شرایطی هرگونه تغییر، تعدیل یا اضافه، یا مرتبط کردن برجام به موضوعات نامربوط را نخواهد پذیرفت.

۱۱. ایالات متحده نه تنها در عمل به تعهدات خود وفق توافق کنونی موفق نبوده است، بلکه مانع از اجرای تعهدات برجامی برخی دیگر از اعضا شده‌است. از همین رو، هیچ دلیل اخلاقی و حقوقی برای هرگونه تغییر در برجام باقی نمی‌ماند و هیچ بنیان قانونی برای ایجاد هرگونه سازوکار اضافه‌ای که می‌تواند بهره‌مندی کامل ایران از حقوق و منافع خود وفق برجام را به شکل نامطلوبی متاثر کند وجود ندارد. صرف نظر از نام یا شکل و سوای اینکه چه کسی در آن شرکت دارد، چنین ساز و کاری به خودی خود موجب سوءنیت مضاعف و نقض چندگانه -ی برجام توسط کسانی است که در این ساز و کار شرکت دارند.

۱۲. ناقضین توافق را باید نکوهش کرد نه اینکه پاداش داد. نباید هیچ خیال خامی وجود داشته باشد که انفعال، سکوت ناشی از رضایت و یا مماشات در برابر دشمن خودخوانده‌ی برجام کمک و همدستی در توطئه شوم رئیس جمهوری است که علنا در سخنانی خود در ۲۱ مارس ۲۰۱۶ در آيا اظهار داشت اولویت شماره یک من از بین بردن توافق فاجعه‌بار با ایران است.»

اعمال ایالات متحده مدت‌هاست که از مرز هشدار عبور کرده است. اقدام اخیر رئیس جمهور آمریکا برای تمدید اسقاطی‌ها که به گفته‌ی وی برای آخرین بار بود باعث وخامت بیشتر اوضاع گردید. بی‌توجهی به واقعیات باعث می‌شود که برجام دلیل وجودی خود را از دست بدهد.

۱۳. جمهوری اسلامی ایران یک بار دیگر هرگونه تلاشی برای مذاکره مجدد برجام، تغییر، اصلاح، تمدید، وسیع‌تر کردن، تکمیل کردن، ضمیمه زدن، و یا به هر شکل دیگری که این نیت شوم برای «از بین بردن توافق فاجعه بار با ایران» از آستین درآید، را از اساس رد می‌کند و آن را غیرقانونی، غیرقابل قبول، نامشروع و غیرعملی می‌داند. باید روشن شود که تبعات خطرناک چنین اقداماتی تماما و منحصرأ متوجه ایالات متحده و هر طرف دیگری است که تصمیم خطرناک پیوستن به آمریکا در این ماجراجویی را اتخاذ کند.

۱۴. ضمن یادآوری بندهای ۲۶ و ۳۶ برنامه جامع اقدام مشترک به اعضای برجام و بند ۱۳ قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت سازمان ملل متحد، تاکید می‌کنم که هر حرکتی برای «درست کردن» توافق به هر شکل، در هر قالب و فرمولی و تحمیل مجدد تحریم‌ها و با اعمال اقدامات محدودیت‌ساز اتحادیه اروپا از طرف هر کدام از اعضای برجام، باعث نقض اساسی آن شده و این حق را به جمهوری اسلامی ایران خواهد داد که اقدامات متقابل را به بهترین

شکلی که منافع ملی اش را تامین می کند انجام دهد.

با توجه به این واقعیات، کمیسیون مشترک باید تمامی اقدامات لازم را اتخاذ نماید تا اطمینان حاصل گردد حکومت آمریکا از سیاست ها و اقدامات خلاف برجام خود دست کشیده و نقض عهدهای گذشته و عدم اجرای تکالیف خود را بدون تاخیر اصلاح و جبران کند و تمامی عواقب ادامه ی مسیر کنونی متوجه آمریکا خواهد بود.

موجب امتنان خواهد که این نامه را به اطلاع اعضا برجام برسانید.

عالیجناب، لطفا پذیرای احترامات فائقه اینجانب باشید.

محمد جواد ظریف

پیوست هفتم

نامه‌ها، مقالات و سخنرانی‌های رسمی وزیر امور خارجه پس از خروج آمریکا از برجام

پیوست ۷-۱: ترجمه نامه مورخ ۲۰ اردیبهشت ۱۳۹۷ خطاب به هماهنگ کننده برجام

پیرامون خروج آمریکا از برجام

بسم الله الرحمن الرحيم

۱۰ مه ۲۰۱۸

۲۰ اردیبهشت ماه ۱۳۹۷

عالیجناب، خانم فدریکا موگرینی

نماینده‌ی عالی اتحادیه‌ی اروپا در امور خارجی و سیاست امنیتی

هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برجام

عالیجناب؛

همانطور که مطلع هستید، در ۸ مه ۲۰۱۸ (۱۸ اردیبهشت ماه ۱۳۹۷) رئیس جمهور ایالات متحده آمریکا خروج غیرقانونی و یکجانبه دولت آمریکا را از برجام اعلام کرد و یک یادداشت ریاستی صادر کرد که براساس آن به مراجع و مقامات ذیربط آمریکا دستور داد «حضور آمریکا در برجام را متوقف کنند» و «همه تحریم‌های لغو یا تعلیق شده آمریکا به موجب برجام را مجدداً وضع کنند». بدین ترتیب، آمریکا با بی‌احترامی تمام نسبت به دیگر طرف‌های برجام، در تقابل آشکار نسبت به حقوق بین‌الملل و رویه‌های جا افتاده دولت‌ها در خصوص توافقات چندجانبه، مرتکب نقض فاحش مفاد برجام شد.

خروج غیرموجه از توافق چندجانبه‌ای که به صورت بین‌المللی مذاکره شده و توسط قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت سازمان ملل تایید شده، علیرغم عملکرد بی‌نقص ایران در تطابق با مفاد آن، که مورد تایید آژانس بین‌المللی انرژی اتمی قرار گرفته است، یک عمل غیرقانونی و غیرقابل توجیه است و موجب مسئولیت بین‌المللی، ورود تخریب بی‌سابقه به حاکمیت قانون، بی‌حرمتی نسبت به چندجانبه گرایی و دیپلماسی و سبلی به صورت سازمان ملل متحد و آژانس بین‌المللی انرژی اتمی محسوب می‌شود.

با توجه به مراتب فوق، مایلیم توجه شما را به نکات زیر جلب نمایم:

۱. خروج غیرقانونی آمریکا از برجام تنها عملی نیست که دولت آمریکا به صورت ناگهانی و بی‌سابقه مرتکب شده باشد، ایالات متحده تقریباً از همان ابتدای انعقاد برجام مدام متن آن را نقض کرده و حتی دیگر اعضای برجام را از اجرای کامل تعهدات‌شان باز داشته است.

موارد نقض شامل اجرای ناقص، ظاهری، غیرموثر، حداقلی و همراه با بی‌میلی و تاخیر و قصور، امتناع از صدور مجوزهای اوفک در ۱۶ ماه گذشته، تأخیرهای غیرموجه، تحریم‌های جدید و سخنان ضد برجامی مقامات ارشد به ویژه شخص رئیس جمهور و تلاش هماهنگ سازمان‌ها و عوامل آمریکا برای بی‌رغبت کردن صاحبان کسب و کار برای همکاری با ایران را شامل می‌شود. در ۱۱ نامه‌ای که اینجانب از سپتامبر ۲۰۱۶ تا فوریه ۲۰۱۸ برای شما نوشتم (که همگی برای سهولت در ارجاع شما به این نامه پیوست شده‌اند) این نقض‌ها مستند شده‌اند. این‌ها یادآور این نکته است که ایالات متحده از همان ابتدا حسن نیت لازم را برای اجرای تعهداتش نداشته است.

با خروج غیرقانونی و غیرموجه آمریکا از برجام این دولت برای نقض اساسی تعهداتش ذیل این توافق مسئولیت

دارد. ایالات متحده قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت را نیز وقیحانه نقض نموده است که توسط خودش هم مورد حمایت بود و با اتفاق آرای شورا تصویب شد. لذا، ایالات متحده باید در برابر عواقب عمل خلاف و بی پروا در قبال منشور ملل متحد و حقوق بین الملل مسئول شناخته شود.

نقض های متعدد و مستمر ایالات متحده در سه سال گذشته به ویژه در ۱۶ ماه اخیر، مانع تراشی های فعالانه در مسیر اجرای تعهدات دیگر اعضای برجام، اجرای صوری همراه با سوءنیت، توقف غیرقانونی و غیرموجه اجرای تعهداتش ذیل برجام و وضع رسمی تحریم های غیرقانونی باعث ورود زیان غیرقابل جبران به روابط تجاری بین المللی ایران شده است. ایالات متحده باید برای این خسارت ها مسئول شناخته شود و خسارت ملت ایران جبران گردد.

۲. برجام یک توافقنامه چندجانبه استوار بر عمل متقابل است. گستره، مقررات و زمان بندی آن مبتنی بر یک توازن مورد توافق چندجانبه و حساس است که نمی تواند تغییر یابد، مجددا مذاکره شود یا گسترده تر شود. منافع آن برای مردم ایران نمی تواند مشروط به هیچ شرایط دیگری به جز اقدامات داوطلبانه هسته ای مندرج در برجام و ضمایم آن گردد. برخی از مهمترین منافع اقتصادی ایران از برجام ناشی از تعهدات رفع تحریم های ایالات متحده است. چنانچه برجام بخواهد به حیات خود ادامه دهد، مابقی اعضای برجام باید کاملاً تضمین های عینی ارائه نمایند که خسارات ایران بدون قید و شرط از طریق اقدامات مناسب ملی، منطقه ای و جهانی جبران می گردد.

۳. این حق غیر قابل سوال و خدشه ای ایران است - که وفق برجام و قطعنامه ۲۲۳۱ شناخته شده - تا در پاسخ به اعمال مصرانه و مکرر غیرقانونی آمریکا، به ویژه در خروج از توافق با وضع مجدد همه تحریم ها، اقدامات متناسب انجام دهد. با این حال، آنچنان که رئیس جمهور روحانی، در اظهارات تلویزیونی مورخ ۸ مه (۱۸ اردیبهشت ۱۳۹۷) اعلام کردند و متعاقباً در بیانیه مورخ ۱۰ مه ۲۰۱۸ (۲۰ اردیبهشت ۱۳۹۷) از سوی دولت تبیین شد، جمهوری اسلامی ایران ظرف چند هفته ای آتی، پس از مشورت با سایر اعضای باقی مانده در برجام در خصوص چگونگی اتخاذ گام بعدی تصمیم خواهد گرفت. باید بینیم که چگونه تعهدات جمعی کشورهای ۵+۱ (EU/E3+3) در قبال ایران می تواند در غیاب یک عضو بهانه جو، از سوی اتحادیه اروپا و سه کشور اروپایی به همراه چین و روسیه، قابلیت اجرا بیابد. هیچ چیزی در این بازه زمانی نمی تواند حق ایران در واکنش و حفاظت مناسب از منافع ملی خود را متأثر سازد؛ حقی که صراحتاً در برجام و قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت سازمان ملل مورد شناسایی قرار گرفته است.

۴. من از سایر اعضای برجام می خواهم ایالات متحده را به خاطر رفتار یک جانبه و غیرمسئولانه اش که تاثیر مخربی بر حاکمیت قانون، نهادهای چندجانبه و دیپلماسی داشته است، مسئول بدانند، نه آن که تشویق کنند.

۵. نظر به اهمیت بررسی شرایط حاصل از عمل غیرقانونی ایالات متحده، من از جنابعالی می خواهم که نسبت به برگزاری نشست اضطراری کمیسیون مشترک با حضور اعضای باقی مانده برجام (EU/E3+2)، بر اساس رویه مشخص شده در ضمیمه ۵ برجام، اقدام نمائید.

همچنین موجب امتنان خواهد بود، چنانچه این نامه میان سایر اعضای باقی مانده در برجام توزیع شود. احترامات فائقه اینجانب را پذیرا باشید.

محمد جواد ظریف

پیوست ۷-۲: ترجمه نامه مورخ ۲۰ اردیبهشت ۱۳۹۷ به دبیر کل ملل متحد

پیرامون خروج آمریکا از برجام

بسم الله الرحمن الرحيم

۱۰ مه ۲۰۱۸

۲۰ اردیبهشت ۱۳۹۷

عالیجناب، آقای آنتونیو گوترش

دبیر کل ملل متحد

عالیجناب؛

همانگونه که آگاهی دارید، در تاریخ ۸ مارس ۲۰۱۸ (۱۸ اردیبهشت ۱۳۹۷)، رئیس جمهور ایالات متحده، با نقض اساسی قطعنامه ۲۲۳۱ (۲۰۱۵) شورای امنیت که برجام هم ضمیمه آن است، تصمیم یکجانبه و غیرقانونی خود مبنی بر خروج از برنامه جامع اقدام مشترک را اعلام کرد. به طور همزمان، وی با امضای یک یادداشت ریاستی به مراجع آمریکایی ذیربط دستور داد، «حضور ایالات متحده آمریکا در برجام را متوقف کند» و «همه تحریم های آمریکا که وفق برجام لغو یا اجرای آنها متوقف شده بود را مجدداً تحمیل نمایند» و بدین ترتیب مرتکب چندین مورد «عدم پابندی اساسی» و عدول آشکار از قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت گردید. این اقدامات بی اعتنائی آشکار به حقوق بین الملل و منشور ملل متحد است، اصل حل و فصل صلح آمیز اختلافات را تضعیف می کند، چندجانبه گرایی و نهادهای آن را به مخاطره می اندازد، حاکی از بازگشت به عصر فاجعه بار و شکست خورده یکجانبه گرایی است و باعث تشویق ناسازگاری و اعمال غیرقانونی می شود.

برخلاف جمهوری اسلامی ایران که به طور دقیق به وظایف خود وفق برجام عمل کرده و به طور مکرر و پیوسته توسط آژانس بین المللی انرژی اتمی نیز راستی آزمایی شده است، ایالات متحده از روز اجرای برجام و به ویژه بعد از روی کار آمدن ترامپ به عنوان رئیس جمهور، مستمراً در ایفای تعهدات خود وفق برجام سر باز زده است. اینجانب مهم ترین موارد عدم اجرا توسط آمریکا را از جمله از طریق ۱۲ نامه رسمی خطاب به نماینده عالی اتحادیه اروپا در امور خارجی و سیاست امنیتی، در ظرفیتش به عنوان هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برجام، به اطلاع کمیسیون مشترک رسانده ام.

در نامه ای به تاریخ ۲ سپتامبر ۲۰۱۶ (۱۲ شهریور ۱۳۹۵) شکایت ایران از آمریکا به دلیل اهمال در اجرای تعهداتش هشت ماه بعد از «روز اجرا»ی برجام در صدور مجوزهای لازم برای فروش یا اجاره هواپیماهای مسافربری، مانع تراشی برای دسترسی آزاد ایران به سرمایه های خود در خارج از کشور، ممانعت از برقراری مجدد روابط جامعه بانکی و مالی غیر آمریکایی با ایران و وضع / اعمال مجدد برخی تحریم هایی که طبق دستور اجرای ۱۳۶۴۵ قرار بود کاملاً خاتمه یابد را به ثبت رساندم. در آن نامه همچنین به عدم استفاده رئیس جمهور آمریکا از اختیارات خود وفق قانون اساسی این کشور برای جلوگیری از نقض تعهدات آمریکا در برجام به موجب «قانون بهبود برنامه معافیت روادید و پیشگیری از مسافرت تروریست های سال ۲۰۱۵» اشاره شده است.

در نامه ی مورخ ۱۷ نوامبر ۲۰۱۷ (۲۷ آبان ۱۳۹۵) بر ضرورت استفاده رئیس جمهور آمریکا از اختیارات خود وفق قانون اساسی برای جلوگیری از اجرایی شدن «قانون تمدید تحریم های ایران» که در حکم تحمیل مجدد تحریم های رفع شده وفق برجام بود که آشکارا در برجام منع شده، تاکید کردم. در همان نامه تاکید شد که «ایران تا کنون خویشتنداری وافر در مقابل اهمال در اجرای برجام توسط برخی از اعضا، به خصوص ایالات متحده، به ویژه در حوزه خدمات بانکی و مالی و همچنین ایجاد مزاحمت های پنهان و آشکار برای شرکای تجاری ایران توسط نهادهای کارگزاری ها و دستگاه های آمریکایی از خود نشان داده است».

متعاقبا در نامه‌ای به تاریخ ۱۶ دسامبر ۲۰۱۶ (۲۶ آذر ۱۳۹۵) به اطلاع کمیسیون مشترک برجام رساندم که در نتیجه تمديد «قانون تحریم‌های ایران» در ۱۴ دسامبر ۲۰۱۶ (۲۴ آذر ۱۳۹۵)، «ایالات متحده با وضع مجدد تحریم‌های آيسا مرتکب نقض فاحش تعهداتش ذیل برجام شده است».

در نامه‌ای به تاریخ ۲۸ مارس ۲۰۱۷ (۸ فروردین ۱۳۹۶) به کمیسیون مشترک شکایت نمودم که «از زمان شروع به کار دولت جدید آمریکا، آنچه اهمال در اجرای برجام توسط دولت قبل به حساب می‌آمد تبدیل به خصومت آشکار و تمام عیار علیه این توافق شده است و معنا، توازن و پایداری کل این توافق را به خطر انداخته است». در این نامه تاکید گردید که دولت ترامپ «با تداوم- حتی تشدید- تردید افکنی درباره آینده روابط اقتصادی و همکاری با ایران، بدخواهانه درصدد جلوگیری از عادی‌سازی تجارت با ایران و محروم نمودن ایران از منافع اقتصادی است که به طور شفاف مد نظر برجام بوده است» [این هدف] با حربه فرایند غیرقانونی «بازنگری» و با «یک سلسله اظهارات تحریک آمیز علیه برجام توسط مقامات ارشد دولت آمریکا» دنبال می‌گردید.

در نامه‌ی مورخ ۲۸ مه ۲۰۱۷ (۷ خرداد ۱۳۹۶) موارد متعددی را به اطلاع کمیسیون مشترک رساندم و شرح دادم حتی زمانی که آمریکا علی‌الظاهر در اجرای تعهدات برجامی خود اسقاطیه‌ها را تمديد می‌کرد «هدفش تقابل با منافع ایران از برجام ... و زیر سوال بردن قصد آمریکا برای حمایت بلند مدت از توافق هسته‌ای بود تا فضای عدم قطعیت و تردید را تشدید و دیگران را از رابطه با ایران دلسرد کند».

در نامه‌ای به تاریخ ۱۹ ژوئیه ۲۰۱۷ (۲۸ تیر ۱۳۹۶) مدارکی قطعی دال بر وجود سیاست نظام‌مند ایالات متحده برای منصرف کردن شرکای اقتصادی ایران از رابطه با ایران در تعارض آشکار با تعهدات آمریکا وفق برجام به خصوص بندهای ۲۸ و ۲۹ ارائه کردم. در این رابطه، به بیانیه معاون مطبوعاتی کاخ سفید اشاره کردم که در آن، وی رسماً طی یک «بیانیه علنی» تصدیق نمود که رئیس‌جمهور ترامپ «در بحث‌هایی که با چندین رهبر خارجی داشته است ... بر ضرورت توقف تجارت ... با ایران تأکید کرده است».

در نامه‌ی مورخ ۱۳ اوت ۲۰۱۷ (۲۲ مرداد ۱۳۹۶) به کمیسیون مشترک هشدار دادم که ایالات متحده با نشان دادن سوء نیت خود در حال تخریب «فضای» لازم برای «اجرای موفقیت آمیز» برجام است. مشخصاً به لفاظی‌های رئیس‌جمهور ترامپ و تحریف‌های صورت گرفته از سوی دولت وی در نقض آشکار متن، روح و هدف برجام اشاره کردم که ادعای عدم پابندی ایران علیرغم تاییدهای مکرر آژانس بین‌المللی انرژی اتمی را مطرح می‌کردند.

در نامه‌ای به تاریخ ۱۹ اوت ۲۰۱۷ (۲۸ مرداد ۱۳۹۶) نمونه‌ای از اقدام آمریکا برای تاثیرگذاری بر کار حرفه‌ای آژانس را مطرح کردم. ضمن اعتراض به سفر نماینده دائم آمریکا در سازمان ملل متحد به وین برای «طرح نگرانی‌های دولت آمریکا در خصوص توافق هسته‌ای با آژانس بین‌المللی انرژی اتمی» و «تحت فشار قرار دادن آژانس در موضوع پابندی ایران به توافق»، تاکید کردم که هدف اعلانی چنین سفرهایی باعث نگرانی‌های جدی درباره نقض بیشتر متن و روح برجام و قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت شده و همچنین می‌تواند باعث خدشه‌دار شدن اعتبار آژانس گردد که اهمیتی حیاتی برای نظام عدم اشاعه به طور عام و برجام به صورت خاص دارد.

در نامه‌ای به تاریخ ۱۸ سپتامبر ۲۰۱۷ (۲۷ شهریور ۱۳۹۶) به اطلاع کمیسیون مشترک رساندم که دولت ایالات متحده در حال ایجاد بهانه‌های ساختگی است تا یا کاملاً از برجام خارج شود، یا اینکه ادامه اجرای برجام همراه با حسن نیت و پابندی صبورانه و دقیق، را برای ایران غیرممکن سازد. در آن زمان واقعیات حاکی از آن بود که ایالات متحده به دنبال مدرک‌سازی برای «عدم تأیید» پابندی ایران علیرغم همه گزارش‌های آژانس بین‌المللی انرژی و تایید مکرر پابندی ایران توسط وزارت خارجه آمریکا بود. در آن نامه متذکر شدم که دولت آمریکا نمی‌تواند پشت چنین روندهای داخلی که خود شریانه به راه انداخته است پنهان شود، و باید مسئولیت کامل تبعات آن‌ها را در کنگره بپذیرد.

خاطر نشان ساختم «در حالی که جمهوری اسلامی ایران آشکارا مایل به بقا و اجرای مستمر و دقیق برجام است، و حسن نیت خود را به اثبات رسانده و خویشتنداری وافر از خود در برابر نقض‌ها و قانون‌شکنی‌های مصرانه و مستمر آمریکا از خود نشان داده است، صبر مردم ایران که زبان‌زد همگان است، بی حد و مرز نیست، و گزینه‌های دولت ایران نیز محدود نیستند».

در نامه‌ی مورخ ۱۶ اکتبر ۲۰۱۷ (۲۴ مهر ۱۳۹۶) با اشاره به لغو غیرقانونی مجوزها در یک رویه داخلی در تاریخ ۱۳ اکتبر ۲۰۱۷ (۲۱ مهر ۱۳۹۶) در عدم تأیید پابندی ایران به برجام در لوای فرایندهای داخلی قانون آمریکا، تاکید کردم که آمریکا فعالانه در صدد محروم ساختن ایران از از منافع رفع تحریم‌های آمریکا وفق برجام است. بدین لحاظ، آمریکایی‌ها مرتکب نقض شدید متن و محتوای بندهای ۲۶، ۲۸ و ۲۹ برجام شدند. در همین نامه تصریح کردم که جمهوری اسلامی ایران هرگز تن به تقاضاهای غیرقانونی نخواهد داد و از دیگر اعضای برجام نیز چنین انتظاری دارد.

در نامه‌ای به تاریخ ۱ فوریه ۲۰۱۸ (۱۲ بهمن ۱۳۹۶) به صورت رسمی به اولتیماتوم رئیس‌جمهور ترامپ در تاریخ ۱۲ ژانویه (۲۲ دی ۱۳۹۶) اعتراض کردم که طی آن از دیگر اعضای برجام خواسته بود در تغییر غیرقانونی مفاد توافق از وی تبعیت کنند. از دیگر اعضای برجام خواستم از مسئولیت مشترک خود برای صیانت از توافق آگاه باشند، آمریکا را در برابر اقدامات بی‌مهابا و غیرقانونی‌اش مسئول بدانند و از صدور هرگونه بیانه یا اقدامی که می‌تواند نرمش یا امتیاز به آمریکا در تغییر، اصلاح و یا تضعیف برجام تفسیر شود، خودداری کنند.

در نامه‌ای به تاریخ امروز تدابیری را برشمرده‌ام که از طریق کمیسیون مشترک برای رسیدگی به تخلفات آمریکا در قبال ایران و حقوق بین‌الملل از جمله خروج غیرقانونی از توافق و بازگرداندن تحریم‌ها باید اتخاذ شود. عالیجناب،

همانطور که در این مکاتبات ملاحظه کردید، ایالات متحده تقریباً از همان ابتدا مدام متن توافق را نقض کرده و حتی دیگر اعضای برجام را از اجرای کامل تعهدات‌شان باز داشته است. این نقض‌ها شامل تخطی‌های نظام‌مند، اهمال در ایفای تعهدات به نحوی که منجر به اجرای صوری، غیرموثر، سطحی، معیوب و دیر هنگام شود، تاخیرهای غیرموجه، تحریم‌های جدید، سخنرانی‌های مقامات عالی رتبه به ویژه خود رئیس‌جمهور علیه برجام، خودداری از صدور مجوزهای اوفک در ۱۶ ماه گذشته و تلاش‌های هماهنگ نهادها و عوامل دولتی آمریکا برای بازداشتن فعالانه جامعه تجاری از همکاری با ایران بوده است.

با خروج غیرقانونی و غیرموجه آمریکا از برجام این دولت برای نقض اساسی تعهداتش ذیل این توافق مسئولیت دارد. ایالات متحده قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت را نیز وقیحانه نقض نموده است که توسط خود ایالات متحده هم مورد حمایت بود و با اتفاق آرا در شورا تصویب شد. لذا، ایالات متحده باید در برابر عواقب عمل خلاف و بی‌پروایش در قبال منشور ملل متحد و حقوق بین‌الملل مسئول شناخته شود.

نقض‌های فاحش متعدد و پیوسته ایالات متحده طی سه سال گذشته به ویژه در ۱۶ ماه گذشته، مانع تراشی‌های فعالانه در مسیر اجرای تعهدات دیگر اعضای برجام، اجرای صوری همراه با سوءنیت، توقف غیرموجه و غیرقانونی اجرای تعهداتش ذیل برجام و وضع رسمی تحریم‌های غیرقانونی باعث زیان غیرقابل جبرانی به ایران و روابط تجاری بین‌المللی‌اش شده است. ایالات متحده باید برای این خسارت‌ها مسئول شناخته شود و خسارت ملت ایران جبران گردد.

برجام یک توافقنامه چندجانبه براساس عمل متقابل است. گستره مقررات و زمان‌بندی آن مبتنی بر یک توازن مورد توافق چندجانبه و حساس است که نمی‌تواند گسترده‌تر شود، تغییر یابد و مجدداً مورد مذاکره قرار گیرد. منافع آن برای مردم ایران نمی‌تواند مشروط به هیچ شرط دیگری به جز اقدامات داوطلبانه هسته‌ای مندرج در برجام و ضمایم آن گردد. برخی از مهمترین منافع اقتصادی ایران از برجام ناشی از تعهدات رفع تحریمی ایالات متحده است. چنانچه برجام

بخواهد به حیات خود ادامه دهد، مابقی اعضای برجام و جامعه بین‌المللی بایستی کاملاً اطمینان دهند که خسارات ایران بدون هیچ شرطی از طریق اقدامات مناسب ملی، منطقه‌ای و جهانی جبران می‌گردد.

جمهوری اسلامی ایران به تعهدات خود ذیل برجام به صورت کامل پایبند بوده است. این امر به صورت مکرر توسط آژانس بین‌المللی انرژی اتمی راستی آزمایی شده که در گزارش‌های مدیرکل به شورای حکام آژانس و شورای امنیت سازمان ملل از «روز اجرا» در ژانویه ۲۰۱۶ تاکنون منعکس شده است. در راستای تعهد ایران به قانونمندی و حل و فصل صلح‌آمیز اختلافات بین‌المللی، جمهوری اسلامی ایران تصمیم گرفته است با حسن نیت به سازوکارهای برجام برای یافتن راهکارهای اصلاح موارد متعدد نقض فاحش برجام از سوی ایالات متحده و خروج غیرقانونی‌اش متوسل شود و توانمندی و چگونگی تضمین منافع کامل و حقوق حقه مردم ایران از این دستاورد دیپلماتیک جهانی را توسط مابقی اعضای برجام و دیگر شرکای اقتصادی بسنجد. چنانچه پس از طی تمامی راهکارهای موجود برای جبران خسارت، حقوق و منافع مردم ما به صورت کامل تامین نگردد، حق غیرقابل تردید ایران که در چهارچوب برجام و قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت هم‌شناسایی شده، برای اتخاذ اقدامات مناسب در قبال اعمال غیرقانونی فراوان و مدام ایالات متحده به ویژه خروج و تحمیل مجدد همه تحریم‌ها، محفوظ است.

من از سازمان ملل متحد می‌خواهم که ایالات متحده را برای اقدام غیرمسئولانه و یک‌جانبه‌اش که تاثیر مخربی بر حاکمیت قانون، چندجانبه‌گرایی و بنیان‌های دیپلماسی داشته است، مسئول بداند. عاليجناب، احترامات فائقه اینجانب را پذیرا باشید.

محمد جواد ظریف

پیوست ۷-۳: ترجمه نامه مورخ ۲ خرداد ۹۷ خطاب به وزرای امور خارجه کشورهای مختلف متعاقب خروج ایالات متحده از برجام

بسم الله الرحمن الرحيم

۲۳ مه ۲۰۱۸

۲ خرداد ۱۳۹۷

عالیجناب؛

این نامه را با هدف اطلاع رسانی از آخرین تحولات پیرامون برجام و تداوم رویکرد بی‌خردانه، غیرقانونی و تحریم‌آمیز دولت ایالات متحده جهت نابودی این دستاورد مهم دیپلماسی به شما می‌نگارم.

متعاقب خروج یکجانبه و بی‌جهت ایالات متحده از برجام در ۸ مه ۲۰۱۸، وزیر امور خارجه آن دولت، پمپئو، در ۲۱ مه ۲۰۱۸ در یک موضع‌گیری بیان داشت که ایران و همه دنیا می‌بایست به خواسته ایالات متحده که متمرکز بر نابودی توافق هسته‌ای است، تن دهند.

پمپئو، با تکرار اتهامات بی‌پایه و اساس و طرح خواسته‌های پوچ و منسوخ، ایران را تهدید کرد که اگر تسلیم هوا و هوس دولت آمریکا نشود، با «شدیدترین تحریم‌های تاریخ» مواجه و با «فشار مالی بی‌سابقه‌ای» روبرو خواهد شد. با این اقدام، دولت ایالات متحده تعهدات خود وفق برجام را نقض کرد، قطعنامه ۲۲۳۱ را زیبا گذاشت، منشور ملل متحد را نقض کرد و بی‌اعتنایی خود به حقوق بین‌الملل را نشان داد. همچنین با اعلام سیاست مداخله مستقیم در امور داخلی جمهوری اسلامی ایران، تعهدات صریح دولت ایالات متحده وفق بیانیه الجزایر در سال ۱۹۸۱ را نقض کرد. ضمن تلاش برای بهره‌برداری از اعمال متخلفانه خود، دولت آمریکا آشکارا بقیه دنیا را تهدید کرد که اگر تعامل با ایران متوقف نکنند، مجازات خواهند شد.

اطمینان دارم دولت محترم شما از نادرستی اتهامات وارده علیه کشور من و غیرقانونی بودن خواسته‌های وزیر امور خارجه آمریکا کاملاً مطلع است. برخلاف ایالات متحده و متحدان کنونی و سابقش، نظیر صدام حسین در دهه ۱۹۸۰، جمهوری اسلامی ایران هرگز به کشور دیگری تجاوز نکرده و همواره در خط مقدم یاری رساندن به همسایگانش، بر مبنای درخواست آنها، جهت مبارزه با تروریست‌های افراطی که توسط آمریکا و شرکای منطقه‌ای اش تسلیح و حمایت مالی می‌شوند، بوده است. این حقیقت که ایران با این گروه‌ها جنگیده و متحدین آمریکا از آنها حمایت کرده‌اند، همواره توسط نهادهای جاسوسی ایالات متحده و خود ترامپ در مبارزات انتخاباتی، اذعان شده است. البته پیش از آنکه گانگسترهای ترور در ستاد انتخاباتی اش رخنه کنند.

احتمالاً به یاد دارید که ایران قربانی تجاوز هشت‌ساله بوده است. طی آن جنگ، ارتش متجاوز ده‌ها میلیارد دلار از پیشرفته‌ترین تسلیحات را از شرق و غرب دریافت می‌کرد، در حالیکه ایران از تهیه ابتدایی‌ترین وسایل دفاع از خود عملاً محروم شده بود. علیرغم آن تجربه تلخ، امروزه تسلیحات ما، از جمله موشک‌ها و همچنین هزینه کرد ما در زمینه دفاعی، کسری از هزینه‌های وابستگان آمریکا در همسایگی ما هم محسوب نمی‌شود. آنهایی که در رقابت شدید برای خرید صدها میلیارد دلار از تسلیحات پیشرفته از جمله موشک‌هایی با بُرد بیشتر هستند. در عین حال که ترامپ از توانمندی‌های دفاعی ایران گلایه می‌کند، آشکارا بر خرید «تجهیزات نظامی زیبا» توسط اذنان منطقه‌ای اش جهت ایجاد صدها هزار شغل برای آمریکایی‌ها اصرار می‌ورزد.

ادعاهای پمپئو وقتی مضحک‌تر خواهد شد که آنها را باتوجه به سابقه آمریکا در تجاوز، دخالت‌های نظامی و عملیات

مخفی ترورستی در بسیاری از کشورها از جمله غرب آسیا بنگریم. مضحک است که مقام عالی کشوری که منطقه ما را به فجیع ترین شکل ممکن حداقل از سال ۲۰۰۳ بی ثبات ساخته است، هم اکنون ما را متهم به ایجاد درگیری در منطقه می کند. ایران خود قربانی مستقیم حضور متجاوزانه آمریکا در منطقه است، از جمله هنگامی که ناو وینسنس هواپیمای ایران ایر را هدف قرار داد و ۲۹۰ سرنشین آن را در ۳ ژوئیه ۱۹۸۸ به قتل رسانید.

تردیدی وجود ندارد که بی ثباتی که بواسطه تجاوزهای آمریکا در منطقه ما ایجاد شده، منبع اصلی تشکیل بسیاری از گروه های ترورستی بوده و دست آمریکا به خون قربانیان آن آغشته است. پمپئو می بایست توضیح دهد که کدام کشور بود که بارها تلاش کرد گروه های شبه نظامی تشکیل دهد تا علیه دولت سوریه بجنگند و دولت آمریکا از کدوم گروه مسلح در سوریه حمایت می کند و کدام نیروهای نظامی خارجی در حال حاضر بخش اعظمی از سوریه را برخلاف خواست ملت و دولت آن کشور اشغال کرده اند؟

خواسته های غیرقابل قبول پمپئو از ایران و همه دنیا، آشکارا در مغایرت آشکار با حقوق بین الملل و رویه دولت های متمدن قرار دارد. خواسته های مرتبط با هسته ای اش نه تنها نقض برجام و قطعنامه ۲۲۳۱ می باشد، بلکه پایه های اساسی NPT، اساسنامه آژانس، موافقتنامه پادمان و پروتروکل الحاقی را تضعیف می نماید و همه جامعه بین المللی را تهدید می کند. این تحمیل های خلاف خواسته ملت ها، گرونگان گیری جهان بواسطه فشارهای اقتصادی و سیاسی این دولت نابخرد محسوب می شود. اگر او و دولت متبوعش قادر باشند با این روش های قلدرمآبانه به پیش بروند، چه دنیایی در انتظار ما خواهد بود؟

خروج آمریکا از برجام، حد اعلا تلاش طولانی مدت آمریکا برای نقض و نابودی برجام و قطعنامه ۲۲۳۱ که برجام را تأیید کرده و «از دول عضو می خواهد از اجرای آن حمایت کنند» بود. خروج ناموجه و غیرقانونی ایالات متحده از برجام و علی الخصوص روش های قلدرمآبانه آن دولت جهت اجبار کل دنیا به دنبال روی، آشکارا اصل وفای به عهد را نادیده گرفته و حاکمیت قانون در سطح بین المللی و اهداف و اصول منشور ملل متحد را تضعیف نموده و نهادهای بین المللی را با چالش مواجه می کند.

برجام پایانی بود بر یک بحرانی غیرضروری که بیش از یک دهه به طول انجامید. برجام بارقه امید است، علی الخصوص در منطقه پر تنش غرب آسیا که این پیام را مخابره می کند که دیپلماسی و گفتگو می تواند همچنان کارآمد باشد. بر مبنای قطعنامه شورای امنیت که آن را تأیید می کند و به آن ضمیمه شده است، برجام فقط به آنهایی که آن را تفاهم کردند تعلق ندارد که یک طرف بتواند از روی هوس و بر مبنای مسائل برآمده از سیاست داخلی اش یا بدلیل تنازعات سیاسی با دولت پیشین، آن را پاره کند.

مانند هر توافق دوجانبه یا چندجانبه، برجام بر مبنای اصل وفای به عهد بوده و بر اساس تعهدات متقابل بنا شده است. دامنه، مفاد و زمانبندی های آن بر مبنای توازن ظریف، مذاکره شده و پذیرفته شده بصورت چندجانبه بوده و نمی توانند گسترش یابند، جایگزین شوند یا مجددا مورد مذاکره قرار گیرند. منافع آن برای ملت ایران نمی تواند موضوع شرط و شروط دیگری بجز آن دسته از اقدامات داوطلبانه مرتبط با هسته ای که فقط در برجام و ضمیمه های تصریح شده اند، باشد. گروه ۵+۱ بعنوان یک طرف توافق، خود را بصورت فردی و دسته جمعی متعهد ساخته اند که تعهد آنها شامل رفع تحریم ها و اقدامات محدودیت زامشخص شده در ضمیمه دو برجام می باشد. برخی از اساسی ترین منافع اقتصادی ایران، از تعهدات رفع تحریمی ایالات متحده نشأت می گیرد. جمهوری اسلامی ایران بعنوان طرف دیگر این توافق همچنان صادقانه به بخش مربوط به خود متعهد بوده و به دقت به تعهدات خود پایبند است که مکررا توسط آژانس بین المللی انرژی اتمی تصدیق شده است. ما درحالی به تعهدات خود پایبند بودیم که ایالات متحده از روز اول بطور مداوم برجام را نقض کرده و آن را بصورت ناقص اجرا می کرد. اینجانب نامه ۱۰ مه ۲۰۱۸ خود به دبیرکل ملل متحد (سند شماره S/2018/453) را ضمیمه

کرده‌ام که در آن به نقض‌های ایالات متحده ذیل برجام از روز اجرا و علی‌الخصوص در دوره ترامپ اشاره کرده‌ام. برجام می‌بایست زنده بماند؛ اعضای باقیمانده برجام و سایر شرکای اقتصادی می‌بایست تضمین نمایند که خسارت وارده به ایران بدون پیش‌شرط و از طریق اقدامات متناسب در سطح ملی، منطقه‌ای و جهانی جبران خواهند شد. همزمان با تعهد ایران به حل و فصل قانونی و مسالمت‌آمیز اختلافات بین‌المللی، جمهوری اسلامی ایران تصمیم گرفته است با حسن‌نیت و با هدف یافتن راه‌حل‌هایی جهت تضمین انتفاع کامل ملت ایران منبث از این دستاور دیپلماتیک جهانی، به سازوکار برجام متوسل شود. اگر پس از طی اقدامات جبرانی ممکن، منافع ملت ما جبران نشود، همانطور که در برجام و قطعنامه ۲۲۳۱ به رسمیت شناخته شده، این حق غیرقابل انکار ایران است که در واکنش به اقدامات غیرقانونی متعدد و مکرر ایالات متحده، علی‌الخصوص خروج غیرقانونی‌اش از توافق و وضع مجدد تحریم‌های یکجانبه‌اش، اقدامات متناسب را انجام دهد. همکاران عزیز!

آنچه امروز در خطر است، طرفداری از و ارتقاء چندجانبه‌گرایی است. سایه شوم یکجانبه‌گرایی مفرط بار دیگر بر جهان گسترده شده و همه ما می‌بایست برخیزیم و در برابرش بایستیم. این اعتقاد حقیقی ماست که هریک و همه اعضای جامعه ملت‌ها وظیفه دارد در مقابل بی‌قانونی، روش‌های قلدر مآبانه، بی‌اعتنایی به حاکمیت قانون در روابط بین‌الملل، بایستد. علی‌الخصوص بوسیله امتناع از ترتیب اثر دادن به اقدامات غیرمسئولانه و پاسخگو ساختن دولت‌های ناقض قانون به آثار اقداماتشان.

می‌بایست بار دیگر تاکید نمایم که ایالات متحده نباید اجازه داشته باشد تا از خروج غیرقانونی‌اش از برجام منتفع شود و نباید بتواند سایرین را به نقض قطعنامه شورای امنیت مجبور کرده و آنها را تهدید نماید. درحالی‌که قطعنامه تاکید می‌نماید «دولتهای عضو بر اساس ماده ۲۵ منشور ملل متحد مکلف هستند تصمیمات شورای امنیت را پذیرفته و اجرا نمایند». همچنین «از همه دولتهای عضو، سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی می‌خواهد آن دسته اقداماتی که برای حمایت از اجرای برجام مناسب باشد را اتخاذ نمایند، از جمله با انجام اقداماتی که همسو با برنامه اجرایی برجام و این قطعنامه هستند، و نیز از طریق خودداری از اقداماتی که اجرای تعهدات وفق برجام را با مشکل روبرو می‌نماید». اطمینان دارم دولت محترم شما اقدامات مناسب را در راستای پایبندی به قطعنامه ۲۲۳۱ اتخاذ خواهد کرد و تلاش‌ها برای جایگزینی حاکمیت قانون و نظم جهانی چندجانبه با حاکمیت زور و ارباب یکجانبه‌گرا را خنثی خواهد کرد. عالیجناب، لطفاً احترامات فائقه اینجانب را پذیرا باشید.

محمدجواد ظریف

پیوست ۷-۴: ترجمه نامه مورخ ۲۷ خرداد ۹۷

خطاب به هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برجام پیرامون

درخواست برای تشکیل اجلاس وزرای خارجه کمیسیون مشترک طبق مفاد ماده ۳۶

بسم الله الرحمن الرحيم

۱۷ ژوئن ۲۰۱۸

۲۷ خرداد ۱۳۹۷

عالیجناب، خانم فدریکا موگیرینی

نماینده عالی اتحادیه اروپا در امور خارجی و سیاست امنیتی

هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برجام

عالیجناب؛

بر اساس دستورالعمل حکومت ایران و متعاقب نامه مورخ ۱۰ مه ۲۰۱۸، که در آن به منظور بررسی موارد چندگانه و مستمر نقض های فاحش آمریکا در سه سال گذشته، علی الخصوص در ۱۶ ماه اخیر، از جمله ممانعت فعالانه از اجرای تعهدات دیگر اعضای برجام؛ اجرای صوری برجام از سر سوء نیت؛ و توقف غیرقانونی و نابجای اجرای تعهدات این کشور وفق برجام و وضع مجدد تحریم های غیرقانونی به صورت رسمی که باعث زیان غیرقابل جبران اقتصاد ایران و روابط تجاری بین المللی اش گردید، خواستار برگزاری نشست اضطراری کمیسیون مشترک شده بودم، این نامه را به شما می نویسم. همانطور که به خاطر دارید، در آن نامه تاکید کردم که بخشی از مهم ترین منافع اقتصادی ایران از برجام ناشی از تکالیف آمریکا برای رفع تحریم ها است. همچنین تاکید کردم که برجام تنها در صورتی تداوم خواهد یافت که باقی اعضای آن با اتخاذ تدابیر مناسب ملی، منطقه ای و جهانی، تضمین های واقعی برای جبران خسارات ایران را به وجود آورند.

ضمن تقدیر از شما به خاطر برگزاری کمیسیون مشترک، و تلاش هایی که شما و همکارانتان از روی حسن نیت در سرویس اقدام خارجی اتحادیه اروپا انجام می دهید، پر واضح است که «مسئله عدم پایداری» هنوز حل نشده است. بنابراین، ناگزیر از ارجاع موضوع به وزرای امور خارجه اعضای برجام هستم، که می بایست ظرف مدت ۱۵ روز مسئله را حل و فصل نمایند. از شما می خواهم ظرف همین مدت نشست وزرای خارجه سه کشور اروپایی به اضافه چین و روسیه را برای بررسی تدابیر اتخاذ شده به منظور «حل مسئله عدم پایداری» برگزار کنید. در همین راستا از شما و دیگر وزرا دعوت می کنم این نشست را در تهران برگزار کنید.

موجب امتنان خواهد بود اگر نامه را به اطلاع سایر اعضای برجام (اتحادیه اروپا، سه کشور اروپایی و چین و روسیه) برسانید.

محمد جواد ظریف

پیوست ۷-۵: ترجمه پاسخ به سخنرانی پمپئو «آمریکا باید دکترین تهدید را کنار بگذارد»

منتشر شده در روزنامه Iran Daily و ترجمه در روزنامه اطلاعات ۳۱ خرداد ۹۷

دکتر محمدجواد ظریف

برنامه جامع اقدام مشترک (برجام) در مورد برنامه هسته‌ای ایران پس از توافق‌نامه مشارکت تجاری در حوزه اقیانوس آرام و معاهده آب و هوایی پاریس، سومین توافق بین‌المللی است که دولت آمریکا از آن خارج شده است. این دولت با اقدامات خود همچنین بسیاری از توافقات دیگر مانند نفتا، نظام تجارت آزاد و بخش‌هایی از سیستم ملل متحد را به مخاطره انداخته و لطمه بزرگی به چندجانبه گرایی و دورنمای حل اختلافات از طرق دیپلماتیک زده است.

خروج آمریکا از برجام و بازگرداندن یکجانبه و غیرقانونی تحریم‌های هسته‌ای^۱ در ۱۸ اردیبهشت ۱۳۹۷ حتی برخلاف نظر مردم آمریکا^۲، در واقع نقطه اوج بدعهدی‌ها و نقض مکرر این توافق توسط دولت آمریکا بود، درحالی که آژانس بین‌المللی انرژی اتمی به عنوان تنها نهاد تخصصی ذیصلاح بین‌المللی به طور مکرر پابندی جمهوری اسلامی ایران به تعهداتش وفق برجام را تأیید نموده است.^۳ تصمیم آمریکا با اعتراض جامعه بین‌المللی و حتی شرکای نزدیک این کشور همانند اتحادیه اروپا^۴، انگلیس^۵، فرانسه^۶ و آلمان مواجه شد.

وزیر خارجه جدید آمریکا نیز در تاریخ ۳۱ اردیبهشت ۱۳۹۷ در سخنانی بی‌اساس، توهین آمیز و مداخله گرانه، خواسته‌ها و تهدیداتی را در ارتباط با ایران مطرح کرد^۷ که در تعارض آشکار با هنجارهای شناخته شده بین‌المللی و در مغایرت کامل با حقوق بین‌الملل و رفتار متمدنانه است. این سخنرانی قبل از هر چیز واکنشی انفعالی از جانب دولت آمریکا در برابر مخالفت یکپارچه جامعه بین‌المللی با تلاش واشنگتن برای نابودی برجام و انزوای ناشی از آن بود. آقای پمپئو در این سخنرانی در واقع کوشید تا اقدام آمریکا به خروج از توافق چند جانبه برجام را توجیه و اذهان عمومی بین‌المللی را از این اقدام غیرقانونی و نقض قطعنامه^۸ ۲۲۳۱ شورای امنیت ملل متحد^۹ که متن آن توسط دولت آمریکا پیشنهاد و به اتفاق آرا تصویب شده بود، منحرف کند. به‌ویژه پیش شرط‌های ۱۲ گانه مطرح شده در این سخنرانی از آن جهت مضحک بود که آمریکا خود به خاطر تکروی و تلاش در جهت تضعیف چندجانبه گرایی در انزوا قرار گرفته است. بی‌دلیل نبود که این سخنرانی و سخنرانی رئیس جمهوری آمریکا با برخورد منفی و بی‌اعتنایی جامعه بین‌المللی حتی دوستان آمریکا مواجه شد و تنها معدودی از اқمار آمریکا در منطقه ما از آن حمایت کردند.^۹

تردید دارم که اگر وزیر خارجه آمریکا اندک اطلاعاتی در مورد تاریخ و فرهنگ ایران و مبارزات تاریخی مردم ایران

1. <https://www.whitehouse.gov/presidential-actions/ceasing-u-s-participation-jcpoa-taking-additional-action-counter-irans-malign-influence-deny-iran-paths-nuclear-weapon/>

2. <https://edition.cnn.com/2018/05/08/politics/poll-iran-agreement/index.html>

3. IAEA in its report of 24 May, IAEA has concluded that "continues to verify the non-diversion of declared material at the nuclear facilities and locations outside facilities where nuclear material is customarily used (LOFs) declared by Iran under its Safeguards Agreement" and "since Implementation Day, the Agency has been verifying and monitoring the implementation by Iran of its nuclear-related commitments under the JCPOA." <https://www.iaea.org/newscenter/focus/iran/iaea-and-iran-iaea-reports>

4. https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/44238/remarks-hrvp-mogherini-statement-us-president-trump-regarding-iran-nuclear-deal-jcpoa_en

5. <https://www.gov.uk/government/news/joint-statement-from-prime-minister-may-chancellor-merkel-and-president-macron-following-president-trumps-statement-on-iran>

6. <https://www.diplomatie.gouv.fr/en/french-foreign-policy/disarmament-and-non-proliferation/events/article/jcpoa-joint-statement-by-france-the-united-kingdom-and-germany-08-05-18>

7. <https://www.state.gov/secretary/remarks/2018/05/282301.htm>

8. The Security Council in the resolution 2231 (2015) has urged the full implementation of the JCPOA and has called upon all UN Member States, including the United States to "refrain from actions that undermine implementation of commitments under the JCPOA". [https://undocs.org/S/RES/2231\(2015\)](https://undocs.org/S/RES/2231(2015))

9. <http://www.newsweek.com/trumps-iran-deal-announcement-could-leave-us-isolated-and-allies-trouble-916023>

برای استقلال و آزادی داشت و می دانست که برخلاف برخی از متحدین منطقه ای آمریکا، نظام سیاسی ایران نظامی مبتنی بر یک انقلاب مردمی و خواست و اراده مردم است، چنین سخنانی را بر زبان می راند. او باید دریابد که یکی از آرمان های بزرگ مردم ایران پایان دادن به مداخلات بیگانگان در ایران بوده است که طی ۲۵ سال پس از کودتای ۱۳۳۲ به اوج خود رسیده بود. او باید بداند که مردم ایران در طول چهار دهه گذشته در مقابل تجاوزها و فشارهای گوناگون آمریکا، از جمله تلاش برای کودتا و مداخله نظامی، حمایت از متجاوز در جنگ تحمیلی و اعمال تحریم های یک جانبه و تعمیم فراملی آنها و حتی سرنگونی یک هواپیمای مسافری ایرانی و ...، سرافرازانه ایستاده اند. مردم ایران هیچگاه این واقعیات را فراموش نمی کنند.

بزرگترین پشتوانه نظام سیاسی ایران مردم آزاده و صلح طلب آن است؛ مردمی که ضمن پذیرش تعامل سازنده با دنیا بر اساس احترام متقابل، آماده مقاومت در برابر زورگویی و زیاده خواهی و دفاع یک صدا و یک پارچه از استقلال و سربلندی خود هستند. تاریخ گواه است که مهاجمین به این سرزمین کهن و متمدن همگی همچون صدام و حامیانش به سرنوشت ذلت باری دچار شدند، و ایران همچنان سربلند و سرافراز و امیدوار به آینده روشن خود به راهش ادامه داده است.

متأسفانه، در یک سال ونیم گذشته سیاست خارجی آمریکا – البته اگر سیاستی وجود داشته باشد^۱ – از جمله سیاست این کشور در قبال جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر انگاره های بی پایه و اوهام بوده است. ضمن رد اتهامات بی پایه و مستمر رئیس جمهور و وزیر امور خارجه آمریکا، که مداخله آشکار در امور داخلی ایران و تهدید غیرقانونی یک عضو ملل متحد در مغایرت آشکار با تعهدات بین المللی آمریکا مطابق منشور ملل متحد، عهدنامه ۱۳۳۴^۲ و بیانیه الجزایر ۱۳۵۹^۳ است، توجه سردمداران دولت ایالات متحده آمریکا را به برخی جنبه های سیاست خارجی آن دولت که برای تمامی جامعه جهانی خسارت بار است، جلب می کنم:

۱. رفتار و تصمیمات دفعی و بی منطق رئیس جمهور آمریکا و تلاش اطرافیان او برای یافتن توجیهات و بهانه هایی برای قانع کردن مخاطبان داخلی و خارجی متأسفانه به وجه بارز روند تصمیم گیری در واشنگتن طی ۱۷ ماه گذشته تبدیل شده است. این گونه تصمیم گیری ها و توضیحات نسنجیده و عجولانه برای توجیه آنها معمولاً موجب تناقض گویی و اقدامات متضاد می شود. به عنوان مثال، آقای پمپئو یکبار در جلسه استماع کنگره – درحالی که هنوز رئیس سازمان سیا بود – در پاسخ به پرسش نمایندگان مؤکداً گفت: «ایران برجام را نقض نکرده است»^۴ اما پس از تصمیم رئیس جمهوری آمریکا به خروج از برجام، در سخنرانی ۳۱ اردیبهشت، بر خلاف گفته پیشین خود و نظرات تخصصی آژانس بین المللی انرژی هسته ای اظهارداشت که، «ایران برجام را نقض کرده است»^۵.

۲. اغراق نیست اگر گفته شود که ابعادی از سیاست خارجی آمریکا طی این مدت به حراج گذاشته شده است؛ یعنی چیزی بسیار فراتر از لابی گری معمول. به عنوان مثال، تاکنون هرگز سابقه نداشته که یک رئیس جمهور آمریکا کشوری را که در طول مبارزات انتخاباتی بارها «فناتیک و حامی تروریست» خوانده بود^۶، به عنوان مقصد اولین

1. https://www.washingtonpost.com/news/josh-rogin/wp/2018/05/21/pompeos-iran-strategy-speech-lacked-a-real-strategy/?utm_term=.9789576593c4

2. According to Treaty of Amity of 1955, the United States is obliged not to impose sanctions against Iran and Iranians peoples. For instance, Article IV of this Treaty is obliging the United States "at all times accord fair and equitable treatment to the Iranian nationals and companies" and "refrain from applying unreasonable or discriminatory measures that would impair Iranians legally acquired rights and interests". Furthermore, Article X is prescribing that "Between the territories of the United States and Iran "shall be freedom of commerce and navigation."

<https://treaties.un.org/Pages/showDetails.aspx?objid=0800000280142196>

3. In the Algeria Declaration of 1981, "The United States pledged that it is and from now on will be the policy of the United States not to intervene, directly or indirectly, politically or militarily, in Iran's internal affairs."

<https://iusct.net/Pages/Public/A-Documents.aspx>

4. <https://www.foreign.senate.gov/hearings/nomination-041218>

5. <https://www.state.gov/secretary/remarks/2018/05/282301.htm>

6. <https://www.politico.com/story/2016/10/full-transcript-third-2016-presidential-debate-230063>

سفر خارجی خود برگزیند^۱ و یا علنا ابعادی از سیاست خارجی آمریکا را مشروط و موکول به خرید سلاح و دیگر اقلام توسط این یا آن کشور نماید^۲. حتی برخی گزارش‌ها نشان می‌دهد که در مواردی منافع صرفا مادی و غالبا نامشروع مبنای عمل سیاست خارجی آمریکا قرار گرفته است^۳.

۳. بی‌اعتنایی به قوانین و مقررات بین‌المللی و تلاش برای تخریب هرگونه قانونمندی در نظام بین‌المللی یکی دیگر از وجوه بارز سیاست خارجی دولت کنونی آمریکا است. تا آنجا که حتی مطابق گزارش‌های خبری، نمایندگان آمریکا در جریان مذاکره بر سر بیانیه نشست گروه ۷ در کانادا، با ذکر عبارتی مبنی بر لزوم اعتلای «نظم بین‌المللی مبتنی بر قانون» مخالفت کرده بودند^۴. دولت ترامپ این رویه مخرب خود را با نفی اصل بنیادی «وفای به عهد» آغاز کرد. خروج آمریکا از شماری از توافقات بین‌المللی و به مخاطره انداختن شماری دیگر از آنها، و اقداماتی که بر علیه سازمان‌های بین‌المللی در دست انجام دارد، نمونه‌هایی از اقدامات مخربی است که تا کنون توسط آن دولت انجام شده و متأسفانه دورنمای نظم بین‌المللی را تیره کرده است. بدیهی است ادامه چنین سیاست‌هایی می‌تواند ثبات جامعه بین‌المللی را به خطر بیندازد و دولت آمریکا را در وضعیت یک «یاغی بین‌المللی»^۵ قرار دهد.

۴. خیال‌پردازی و تکیه بر موهومات وجه دیگر سیاست خارجی دولت آمریکا است. این گونه برخورد آمریکا در سیاست خارجی به‌ویژه در ارتباط با منطقه غرب آسیا نمود داشته است. اقدامات غیرقانونی و خطرناک آمریکا در مورد قدس شریف، حمایت چشم بسته از اقدامات سبانه رژیم صهیونیستی در غزه و حمله هوایی و موشکی به مناطقی در سوریه از وجوه بارز چنین سیاست غیر اصولی است.

اظهارات ۳۱ اردیبهشت آقای پمپئو اوج توهم مقامات دولت کنونی آمریکا در مورد منطقه ما است. وزیر امور خارجه ایالات متحده در حالی برای مذاکره و تفاهم با جمهوری اسلامی ایران شرط تعیین می‌کند که جامعه بین‌المللی نسبت به اصل امکان مذاکره و تفاهم با دولت کنونی ایالات متحده برای هر موضوعی تردید جدی دارد. دولتی که برجام را که نتیجه صدها ساعت مذاکره دوجانبه و چندجانبه با حضور عالی‌ترین مقامات ایالات متحده است و به وسیله شورای امنیت ملل متحد که آمریکا عضو دائم آن است در قطعنامه‌ای به پیشنهاد خود آن دولت و تصویب تمامی اعضای شورای امنیت به یک تعهد بین‌المللی طبق اصل ۲۵ منشور ملل متحد تبدیل شده است را زیر پا گذاشته، چگونه می‌تواند توقع داشته باشد که دوباره با آن دولت مذاکره شود؟ اقدامات و اظهارات اخیر رئیس جمهور آمریکا حتی بهانه مضحک مجاز بودن خروج از برجام به دلیل مذاکره و تفاهم توسط دولت قبلی آمریکا را هم باطل نموده و نشان داده که به فاصله چندساعت توافق شخص رئیس جمهور را هم زیر پا می‌گذارد. اقدام رئیس جمهور آمریکا برای خروج از بیانیه اجلاس گروه هفت^۶ یک نمونه روشن از این روش رفتاری قانون گریز است. اظهارات رئیس جمهور آمریکا در مصاحبه مطبوعاتی بلافاصله پس از دیدار با رهبر کره شمالی نمونه دیگری از رفتار یک دولت خطرناک و غیرعقلانی است. آیا وزیر امور خارجه آمریکا توقع دارد که جمهوری اسلامی ایران با دولتی مذاکره کند که رئیس آن دولت اعلام می‌کند «در صورتی که شش ماه دیگر متوجه شوم که اشتباه کرده‌ام بهانه‌ای پیدا می‌کنم»؟^۷ آیا چنین دولتی می‌تواند برای ایران شرط قرار دهد و جای

1. <https://lobelog.com/how-the-saudis-took-donald-trump-for-a-ride/>

2. <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/remarks-president-trump-crown-prince-mohammed-bin-salman-kingdom-saudi-arabia-bilateral-meeting/>, <https://www.rt.com/news/421890-peanuts-mbs-trump-video/> and <https://www.haaretz.com/us-news/trump-humiliated-saudi-crown-prince-while-boasting-about-arms-sales-1.5938561>

3. <https://theintercept.com/2018/03/02/jared-kushner-real-estate-qatar-blockade/> and <https://www.vanityfair.com/news/2018/03/did-jared-kushner-punish-qatar-because-it-wouldnt-lend-his-family-money>

4. <https://www.reuters.com/article/us-g7-summit-communique-text/the-charlevoix-g7-summit-communique-idUSKCN1J5107>

5. <https://www.smh.com.au/world/middle-east/donald-trump-s-america-has-just-become-a-rogue-nation-20180509-p4zebu.html>

6. <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-44427660> and <https://www.telegraph.co.uk/news/2018/06/10/donald-trump-throws-g-7-disarray-tweets-leaves/>

7. <http://thehill.com/homenews/administration/391774-trump-if-i-was-wrong-about-kim-ill-find-some-kind-of-an-excuse> and <https://www.rollingstone.com/politics/news/trump-interview-north-korea-w521433>

شاکی و متشاکی را عوض نماید؟ ایشان فراموش کرده که این دولت کنونی آمریکا است که باید نشان دهد حرف و امضایش اعتبار دارد و نه طرفی که که به تعهدات بین‌المللی و قول خود پایبند بوده است. واقعیت این است که این دولت‌های آمریکا در ۷ دهه گذشته‌اند که می‌باید به خاطر بی‌اعتنایی به قوانین بین‌المللی و نقض فاحش توافقات دوجانبه و چندجانبه با ایران پاسخگو باشند. فهرست کوتاهی از مطالبات به حق مردم و دولت ایران از دولت ایالات متحده آمریکا می‌تواند حداقل شامل موارد زیر باشد:

۱. دولت آمریکا باید به استقلال و حق حاکمیت ملی ایران احترام بگذارد و تضمین دهد بر اساس تعهدات این کشور در عهدنامه ۱۳۵۹ الجزایر به مداخلات خود در ایران خاتمه خواهد داد.^۱
۲. دولت آمریکا باید تهدید و استفاده از زور به عنوان یک ابزار سیاست خارجی علیه جمهوری اسلامی ایران و سایر کشورها را که با اصول آمره حقوق بین‌الملل و منشور ملل متحد در تضاد بوده و باعث خسارات فراوان به مردم جهان، منطقه ما و مردم آمریکا شده است رسماً کنار بگذارد.
۳. دولت آمریکا باید به مصونیت دولت جمهوری اسلامی ایران که از اصول اساسی حقوق بین‌الملل بشمار می‌آید احترام گذارد^۲ و ضمن الغای احکام خودسرانه و غیرقانونی صادره قبلی از به اجرا گذاردن آنها در آمریکا و سایر کشورها خودداری نماید.
۴. دولت آمریکا باید اقدامات غیرقانونی خود علیه مردم ایران در طول دهه‌های گذشته شامل موارد ذیل را پذیرفته، خسارات وارده به مردم ایران را جبران نموده و به صورت قابل راستی آزمایی اطمینان دهد که از ادامه و تکرار آنها خودداری خواهد نمود:

- نقش در کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲^۳ که منجر به سقوط دولت مردمی و قانونی ایران شد و خسارات و زیان‌های عظیمی به ملت ایران بابت استمرار ۲۵ ساله دولت خودکامه کودتایی وارد نمود.^۴
- ضبط و مصادره غیرقانونی ده‌ها میلیارد دلار اموال و دارایی‌های ملت ایران که پس از پیروزی انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۷ در آمریکا مسدود شده^۵ و یا در طول سالیان گذشته به بهانه‌های واهی به صورت غیرقانونی مصادره شده است^۶
- تجاوز نظامی به خاک ایران در سال ۱۳۵۹^۷ و نقض صریح و آشکار حق حاکمیت و تمامیت ارضی ایران
- کمک‌های بی‌دریغ نظامی، تسلیحاتی و اطلاعاتی به دیکتاتور معدوم عراق (صدام)^۸ در جنگ تحمیلی ۸ ساله علیه مردم ایران^۹
- نقش مستقیم در درد و رنج سه دهه‌ای خیل عظیم ایرانیان مجروح شده توسط سلاح‌های شیمیایی عراق

1. <http://www.iusct.net/General%20Documents/1-General%20Declaration%E2%80%8E.pdf>

2. <http://www.icj-cij.org/en/case/143/judgments>

3. <https://www.theguardian.com/world/2013/aug/19/cia-admits-role-1953-iranian-coup>

https://nsarchive2.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB435/#_ftn1

4. <https://www.nytimes.com/2000/04/16/world/secrets-history-cia-iran-special-report-plot-convulsed-iran-53-79.html>

5. According to Points II and III of Algeria Declaration of 1981, the United States is committed to return all Iranians Assets.

6. https://www.supremecourt.gov/opinions/15pdf/14-770_9o6b.pdf

7. <https://scholarship.law.berkeley.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2243&context=californialawreview>

8. <https://www.britannica.com/event/Operation-Eagle-Claw>

9. <https://www.nytimes.com/1992/01/26/world/us-secretly-gave-aid-to-iraq-early-in-its-war-against-iran.html>,

https://www.washingtonpost.com/archive/politics/2002/12/30/us-had-key-role-in-iraq-buildup/133cec74-3816-4652-9bd8-7d118699d6f8/?noredirect=on&utm_term=.6be00053e094 and

https://en.wikipedia.org/wiki/United_States_support_for_Iraq_during_the_Iran%E2%80%93Iraq_War. Also according to PBS Frontline, Saddam was recruited by the CIA while in Cairo in the 1950s. According to United Press International, he was used by the United States to plan a coup against General Abdulkarim Qassim. His collaboration with the United States after assuming power in 1979 has been widely documented. See Richard Sale "Exclusive: Saddam key in early CIA plot," United Press International, 4 October 2003, <http://www.upi.com/archive/view.php?archive=1&StoryID=20030410-070214-6557r>.

10. <https://1997-2001.state.gov/statements/2000/000317.html>

- که اجزاء آن توسط امریکا^۱ و متحدین غربی اش در اختیار صدام^۲ گذاشته شده بود^۳
- ساقط نمودن هواپیمای مسافربری ایران توسط ناو وینسنز در تیرماه ۱۳۶۷ که به کشته شدن بیش از ۲۹۰ مسافر و خدمه بی گناه غیرنظامی انجامید^۴، و اعطای مدال به فرمانده ناو^۵
 - حملات مکرر به سکوهاى نفتی ایران در بهار سال ۱۳۶۷^۶.
 - تهمت ها و ناسزاگویی های مستمر و بی پایه به ملت شریف ایران نظیر نام بردن از ملت ایران به عنوان «ملت یاغی و مجرم»^۷، و «ملت تروریست»^۸ و عضو «محور شرارت»^۹
 - قرارداد غیرقانونی، نژادپرستانه و بی دلیل مسلمانان، از جمله شهروندان ایران در فهرست افرادی که ورودشان به آمریکا ممنوع است.^{۱۰} ایرانیان در زمره موفق ترین، فرهیخته ترین و قانونمندترین گروه مهاجر در آمریکا بوده و خدمات فراوانی به جامعه خود کرده اند و اکنون از دیدار اقوام خود، حتی مادر بزرگ ها و پدر بزرگ های خود محرومند.
 - پناه دادن به افراد مروج خشونت علیه ایران در آمریکا و حمایت از گروه های تبهکار شبه نظامی و سازمان های تروریستی^{۱۱} که برخی از آنها سال ها در فهرست گروه های تروریستی دولت آمریکا قرار داشته و با تلاش لابی های جنگ افروزان و حقوق بگیران این سازمان ها^{۱۲} - که برخی از آنها امروز در زمره مسئولین تراز اول دولت کنونی آمریکا قرار دارند^{۱۳} - از این فهرست خارج گردیده اند
 - کمک به سازمان اطلاعاتی رژیم صهیونیستی (موساد)^{۱۴} برای اقدامات تروریستی که منجر به شهادت دانشمندان هسته ای ایران شد^{۱۵}
 - خرابکاری در برنامه هسته ای ایران از طریق جنگ های سایبری^{۱۶}
 - تلاش برای جعل اسناد و اغوای جامعه بین المللی^{۱۷} و ترویج بحران ساختگی^{۱۸}
۵. دولت امریکا باید سیاست های تجاوز کارانه تجاوز مستمر اقتصادی خود در ۴ دهه گذشته علیه مردم ایران را متوقف نموده، تحریم های ظالمانه و گسترده مستقیم و فرامیزی علیه ایران را باطل کرده و صدها لایحه و فرمان اجرایی^{۱۹} جهت مانع تراشی در مسیر طبیعی توسعه در ایران که نقض صریح و آشکار حقوق بین الملل و معاهدات لازم

1. <http://www.bbc.com/persian/iran-features-40431691>

2. <http://foreignpolicy.com/2013/08/26/exclusive-cia-files-prove-america-helped-saddam-as-he-gassed-iran/>

3. <https://glasgow.rl.talis.com/items/684B064F-2507-AE89-0568-56D8F164C550.html>

4. <https://www.britannica.com/event/Iran-Air-flight-655>

5. https://www.washingtonpost.com/archive/politics/1990/04/23/2-vincennes-officers-get-medals/cf383f02-05ce-435b-9086-5d61de569ed8/?utm_term=.e6c9789813e6

6. The International Court of Justice, the principal judicial organ of the United Nations, in its Judgment of 2003 found that "the actions of the United States of America against Iranian oil platforms on 19 October 1987 and 18 April 1988 cannot be justified as measures necessary to protect the essential security interests of the United States of America under Article XX, paragraph 1 (d), of the 1955 Treaty of Amity, Economic Relations and Consular Rights between the United States of America and Iran, as interpreted in the light of international law on the use of force."

7. http://articles.latimes.com/1987-09-28/news/mn-6980_1_weinberger

8. https://www.washingtonpost.com/video/politics/trump-calls-iran-a-terrorist-nation-like-few-others/2017/10/13/810b8214-b025-11e7-9b93-b97043e57a22_video.html?utm_term=.33c4c2ad3feb

9. <https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2002/01/20020129-11.html>

10. <https://travel.state.gov/content/travel/en/us-visas/tourism-visit/visa-waiver-program.html>

<https://www.nytimes.com/2017/09/24/us/politics/new-order-bars-almost-all-travel-from-seven-countries.html>

11. https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/monographs/2009/RAND_MG871.pdf

12. <http://foreignpolicy.com/2018/04/30/bolton-iran-mek-terrorism-trump/>

13. <https://www.politico.com/magazine/story/2016/11/giuliani-mek-terrorist-group-money-bolton-iran-214479> ,

<https://www.youtube.com/watch?v=4OWYnNh9w4s> ; Also in, <http://nototerrorism-cults.com/en/?p=1436>

14. <https://www.politico.eu/article/netanyahu-israel-assassinate-iranian-scientists-hatched-a-secret-plan/>

15. <https://www.ipost.com/Middle-East/Iran/Israel-behind-assassinations-of-Iran-nuclear-scientists-Yaalon-hints-411473>

16. https://www.washingtonpost.com/world/national-security/us-israel-developed-computer-virus-to-slow-iranian-nuclear-efforts-officials-say/2012/06/19/gJQA6xBPoV_story.html?noredirect=on&utm_term=.54301c957813 ; Also in:

<https://www.nytimes.com/2012/06/01/world/middleeast/obama-ordered-wave-of-cyberattacks-against-iran.html>

17. <https://www.nytimes.com/2015/01/27/us/politics/cia-officer-in-leak-case-jeffrey-sterling-is-convicted-of-espionage.html>

18. <http://justworldbooks.com/books-by-title/manufactured-crisis/>

19. <https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/Programs/pages/iran.aspx>

الاجرا^۱ است و از سوی همگان محکوم گردیده است^۲ را فوراً متوقف نموده و خسارات عظیم وارده بر ملت و اقتصاد ایران را جبران نماید.

۶. دولت آمریکا باید فوراً بدهی‌ها و نقض صریح برجام^۳ که صدها میلیارد دلار خسارت مستقیم و غیرمستقیم ناشی از جلوگیری از تجارت با ایران و سرمایه‌گذاری در ایران وارد کرده است را متوقف نموده، خسارات مردم ایران را جبران نماید و به صورت قابل راستی آزمایی متعهد شود که بدون هیچ قید و شرط کلیه تعهدات خود در برجام را اجرا نموده و بر اساس مفاد برجام از هر اقدامی که مانع عادی شدن روابط اقتصادی با ایران شود خودداری خواهد کرد.

۷. دولت آمریکا باید همه شهروندان ایرانی و غیر ایرانی که به دلیل اتهامات جعلی و ساختگی^۴ نقض تحریم‌های ایران در آمریکا در زندان به سر می‌برند و یا با فشارهای غیرقانونی دولت آمریکا توسط سایر دولت‌ها برای استرداد به آمریکا دستگیر شده و تحت سخت‌ترین شرایط در بازداشت غیرقانونی به سر می‌برند^۵ را فوراً آزاد نموده، خسارت‌های وارده به آنها – شامل بانوی باردار^۶، افراد سالخورده و بیمار که حتی برخی از آنها در زندان جان‌شان را از دست داده‌اند^۷ – و خانواده‌هایشان را جبران نماید.

۸. دولت آمریکا باید عواقب لشکر کشی تجاوزکارانه و مداخله جویانه به منطقه از جمله عراق^۸، افغانستان و نیز خلیج فارس را پذیرفته،^۹ نیروهای خود را از منطقه خارج نموده و به مداخله در امور منطقه خاتمه دهد.

۹. دولت آمریکا باید به سیاست‌ها و اقداماتی که به ایجاد گروه تروریستی و ضد انسانی داعش و سایر گروه‌های افراطی منجر شد پایان داده و متحدین منطقه‌ای خود را وادار نماید که حمایت‌های مالی، تسلیحاتی و سیاسی از گروه‌های افراطی در منطقه و جهان را به صورت قابل راستی آزمایی متوقف کنند.^{۱۰}

۱۰. دولت آمریکا باید از تامین سلاح برای طرف متجاوز در یمن و مشارکت در حملات مکرر به مردم مظلوم یمن^{۱۱} و قتل و کشتار هزاران نفر و تخریب کشور دست بردارد^{۱۲} و متحدان خود را وادار به پایان تجاوز علیه مردم یمن و جبران خسارات وارده نماید.

۱۱. دولت آمریکا باید با احترام به حقوق و قوانین بین‌المللی، حمایت بی‌حد و مرز خود از رژیم صهیونیستی^{۱۳} را متوقف نموده، سیاست آپارتاید و نقض مداوم حقوق بشر توسط آن رژیم را محکوم نموده و از حقوق مردم فلسطین به ویژه حق تعیین سرنوشت و ایجاد دولت مستقل فلسطینی به پایتختی قدس شریف عملاً حمایت نماید.

۱۲. دولت آمریکا باید فروش سالیانه صدها میلیارد دلار سلاح‌های مرگ‌بار^{۱۴} – و نه زیبا – به مناطق بحرانی جهان و

1. <https://treaties.un.org/Pages/showDetails.aspx?objid=0800000280142196>

2. <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31996R2271:EN:HTML>

3. See UN. Documents A/72/869 and S/2018/453

4. <https://www.nytimes.com/2018/03/09/world/middleeast/ahmad-sheikhzadeh-iranian-prosecution.html>

5. <https://www.theblaze.com/news/2014/01/13/former-u-s-defense-contractor-arrested-for-attempting-to-ship-sensitive-information-to-iran>; Also in: <https://www.justice.gov/usao-sdny/pr/dual-iranian-american-citizen-sentenced-25-years-prison-conspiring-and-attempting>

6. <http://ifpnews.com/exclusive/iran-perusing-situation-iranian-woman-detained-australia-official/>

7. <http://globalnation.inquirer.net/109665/wanted-iranian-dies-in-nbi-custody>

8. <https://www.nytimes.com/2007/02/08/opinion/08zarif.html>

9. <https://www.globalpolicy.org/humanitarian-issues-in-iraq/consequences-of-the-war-and-occupation-of-iraq.html>; Also in: https://www.huffingtonpost.com/ivan-eland/worst-effect-of-us-afghan_b_5474805.html?guccounter=1; And

<https://www.usnews.com/news/articles/2016-01-17/the-lessons-of-the-first-gulf-war-still-linger-25-years-on#close-modal>

10. <https://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/isis-us-saudi-arabia-arms-fighters-jihadis-military-capability-enhanced-weapons-syria-terrorism-a8112076.html> and <https://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-iraq-arms/arms-supplied-by-u-s-saudi-ended-up-with-islamic-state-researchers-say-idUSKBN1E82EQ>

11. <https://www.brookings.edu/opinions/lets-admit-it-the-u-s-is-at-war-in-yemen-too/>

12. https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2017/11/09/saudi-arabias-arms-deals-are-buying-the-west-s-silence-over-yemen-allege-activists/?utm_term=.7bf6b323a98b

13. <http://www.middleeasteye.net/news/42-times-us-has-used-its-veto-power-against-un-resolutions-israel-942194703>

14. <https://www.defensenews.com/breaking-news/2017/06/08/revealed-trump-s-110-billion-weapons-list-for-the-saudis/>

به ویژه منطقه غرب آسیا را متوقف ساخته^۱ و بجای این که مناطق بحرانی را به انبار باروت تبدیل کند^۲، اجازه دهد این مبالغ هنگفت برای توسعه کشورها و فقرزدایی جهانی بکار رود که تنها کسری از هزینه‌های خرید سلاح مشتریان آمریکا می‌تواند به رفع گرسنگی و فقر مطلق، تأمین آب آشامیدنی سالم، مبارزه با بیماری و ... در تمام جهان بینجامد^۳.

۱۳. دولت آمریکا باید از مخالفت با خواست ۵ دهه جامعه بین‌المللی برای ایجاد منطقه عاری از سلاح کشتار جمعی در خاورمیانه^۴ دست برداشته، رژیم اشغالگر و متجاوز صهیونیستی را وادار به خلع سلاح اتمی کرده و بزرگترین خطر واقعی برای صلح و امنیت منطقه‌ای و جهانی یعنی قرار داشتن مخرب‌ترین سلاح‌ها در اختیار متجاوزترین و جنگ‌افروزترین رژیم در تاریخ معاصر را خاتمه دهد.

۱۴. دولت آمریکا باید تکیه بیشتر بر سلاح‌های هسته‌ای و دکترین تهدید به استفاده از این سلاح‌های غیرانسانی در برابر خطرات غیر هسته‌ای^۵ را که نقض صریح تعهدات آن کشور طبق ماده ۶ معاهده منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای، رای مشورتی دیوان بین‌المللی دادگستری^۶، بیانیه اجلاس بازنگری و تمدید معاهده منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای سال ۱۳۷۴ و قطعنامه شماره ۹۸۴ شورای امنیت است متوقف نموده و به وظیفه اخلاقی، قانونی و امنیتی خود برای خلع سلاح کامل هسته‌ای که خواسته اکثریت قریب به اتفاق اعضای ملل متحد و حتی وزرای خارجه سابق خود آمریکا^۷ و یقیناً تمامی آحاد مردمان کره زمین است عمل نموده و به عنوان تنها کشوری که ننگ استفاده از سلاح هسته‌ای را در تاریخ به نام خود ثبت نموده است، بشریت را از کابوس شوم هولوکاست جهانی هسته‌ای و امنیت موهومی که بر اساس نابودی قطعی متقابل بنا شده رها کند.

۱۵. دولت آمریکا باید به تمامی طرف‌های قراردادی خود و به جامعه بین‌المللی تعهد دهد که اصل وفای به عهد که مهمترین قاعده حقوق بین‌الملل و بنیان روابط متمدنانه بشری است را رعایت نموده و دکترین خطرناک استفاده ابزاری از حقوق بین‌الملل و سازمان‌های بین‌المللی تنها به عنوان «یکی از ابزارها در جعبه ابزار ایالات متحده»^۸ را به صورت رسمی و مهم‌تر از آن در عمل خاتمه دهد.

سیاست‌های پیش‌گفته دولت ایالات متحده نه تنها نمونه‌ای از دلایل بی‌اعتمادی مردم ایران به دولت آمریکا است، بلکه از علل مهم و بنیادین بی‌عدالتی، خشونت، تروریزم، جنگ و ناامنی در جهان و به ویژه در منطقه غرب آسیا است. این سیاست‌ها جز هزینه سنگین مالی و جانی و انزوای جدی^۹ در افکار عمومی اکثریت قریب به اتفاق کشورهای جهان^{۱۰} حاصلی برای مردم شریف و متمدن آمریکا نداشته و تنها سود آن به معدودی تولیدکنندگان سلاح‌های مرگ‌بار رسیده است. چنانچه دولت ایالات متحده این شجاعت را داشته باشد که بخاطر امنیت و رفاه مردم خود و سایر ملل جهان این سیاست‌ها را به صورت رسمی و در عمل کنار بگذارد، انزوای بین‌المللی آمریکا خاتمه یافته، تصویر جدیدی از آمریکا در ایران و جهان شکل گرفته و شرایط برای حرکت مشترک به سوی امنیت، آرامش و توسعه فراگیر و پایدار مهیا می‌شود.

1. <https://www.sipri.org/news/press-release/2018/asia-and-middle-east-lead-rising-trend-arms-imports-us-exports-grow-significantly-says-sipri>

2. <https://www.nytimes.com/2017/05/26/opinion/us-saudi-arabia-arms-deal-iran.html>

3. <http://watson.brown.edu/costsofwar/news/2014/facebook-meme-iraq-war-dollars-could-have-ended-world-hunger-30-years>

4. <https://www.theguardian.com/world/2015/may/23/netanyahu-thanks-us-blocking-middle-east-nuclear-arms-ban>

5. <https://media.defense.gov/2018/Feb/02/2001872886/-1/-1/2018-NUCLEAR-POSTURE-REVIEW-FINAL-REPORT.PDF>

6. The International Court of Justice in its Advisory Opinion of 1996 expressly stated that "The legal import of that [disarmament] obligation goes beyond that of a mere obligation of conduct; the obligation involved here is an obligation to achieve a precise result - nuclear disarmament in all its aspects - by adopting a particular course of conduct, namely, the pursuit of negotiations on the matter in good faith." <http://www.icj-cij.org/files/case-related/95/095-19960708-ADV-01-00-EN.pdf>

7. <https://www.wsj.com/articles/SB116787515251566636>

8. US Department of State: <http://usinfo.state.gov/mena/Archive/2006/Mar/06-846555.html>

9. <http://www.utrikesmagasinet.se/kronikor/2017/november/hans-blix-from-an-isolated-iran-to-an-isolated-us/and>

<https://www.theguardian.com/world/2018/jan/05/russia-us-iran-un-emergency-session>

10. <https://news.gallup.com/poll/225761/world-approval-leadership-drops-new-low.aspx>

باید اذعان کنیم که متأسفانه چنین دورنمایی از تغییر رفتار ایالات متحده در شرایط کنونی واقع‌بینانه نیست. لذا جمهوری اسلامی ایران در سطح جهانی همواره در جهت ترویج فراگیری، چندجانبه‌گرایی، گفتگو، احترام به حاکمیت قانون و خلع سلاح هسته‌ای از طریق ارائه ابتکارهایی همچون «گفتگوی تمدن‌ها»^۱ و «جهان علیه خشونت و افراطی‌گری»^۲ و مشارکت فعال در تلاش‌های جهانی برای دستیابی به خلع سلاح هسته‌ای^۳ و نظم بین‌الملل مبتنی بر قانون کوشیده است.^۴ ما همچنین راهکارهای عملی برای حل سیاسی بحران‌های سوریه^۵ و یمن^۶ از روزهای آغازین این بحران‌ها ارائه نموده و در ابتکارهای جدی سیاسی مشارکت فعال داشته‌ایم ولی متأسفانه ایالات متحده در همه این بحران‌ها از متجاوزین و تروریست‌ها حمایت کرده است. همچنین به دنبال خروج آمریکا از برجام، ما تلاش صادقانه را با اعضای باقی‌مانده برجام برای حفظ این دستورالعمل جهانی مهم دیپلماسی انجام داده‌ایم^۷ و هنوز در ادامه این مسیر هستیم.

در سطح ملی و در طول ۴ دهه گذشته امنیت و ثبات خود را از توانایی‌های ذاتی داخلی و با اتکا به مردم بزرگ و دلاور ایران و نه با اتکا به حمایت و یا وابستگی به دولت‌های خارجی تضمین نموده و علیرغم همه فشارهای خارجی و کمترین هزینه تسلیحاتی در منطقه^۸، هر روز قدرتمندتر، باثبات‌تر و پیشرفته‌تر شده است.

در سطح منطقه‌ای بر خلاف آمریکا و سیاست خارجی آن، ایران بر اساس قانون اساسی خود با هرگونه سلطه‌گری و سلطه‌پذیری مخالف است^۹ و براین باور است که دوران سلطه جهانی و منطقه‌ای به سر آمده است و تلاش در این مسیر برای هر قدرتی بیهوده است.^{۱۰} کشورهای منطقه ما باید بجای پذیرش سلطه خارجی و یا تلاش برای سلطه بر همسایگان، به دنبال ایجاد منطقه‌ای قوی‌تر، پیشرفته‌تر و با ثبات‌تر باشیم.^{۱۱} ما در ایران امنیت و پیشرفت خود را در امنیت و ثبات همسایگان و منطقه خود می‌بینیم.^{۱۲} ما با همسایگانمان تاریخ مشترک، فرهنگ مشترک و چالش‌ها و فرصت‌های جدانشدنی از یکدیگر داریم و تنها در پرتو امنیت و آرامش داخلی و بین‌المللی یکدیگر می‌توانیم طعم شیرین امنیت و آرامش توسعه را به مردمان خود بچشانیم. از دیگر کشورهای منطقه نیز انتظار داریم رویکرد مشابهی داشته و بجای دکترین تجربه شده و شکست خورده «خرید و برون‌سپاری امنیت»^{۱۳} به گفتگو، درک مشترک، اعتمادسازی، تشریک مساعی و همکاری با همسایگان متمرکز شوند.

جمهوری اسلامی ایران بهترین راه برای حل بحران‌های منطقه‌ای و دستیابی به منطقه قوی‌تر را تشکیل «مجمع گفتگوی منطقه‌ای در خلیج فارس» می‌داند^{۱۴} تا بر مبنای اصول مشترک همچون برابری حق حاکمیت ملی کشورها، پرهیز از تهدید و توسل به زور، حل مسالمت‌آمیز مناقشات، احترام به تمامیت ارضی کشورها، خدشه‌ناپذیری مرزهای بین‌المللی، عدم مداخله در امور داخلی کشورها و احترام به حق تعیین سرنوشت ملت‌ها، اقدامات اعتمادساز برای نزدیک کردن کشورهای منطقه را آغاز نموده و با ایجاد درک مشترک پیرامون تهدیدات و فرصت‌های منطقه‌ای و جهانی به هدف دستیابی به پیمان

1. A/Res/56/6

2. A/Res/70/109

3. See for instance "Impermissibility of the Use or Threat of Use of Nuclear Weapons," *Iranian Journal of International Affairs*, Volume VIII, No. 1, 1996 and <https://www.theguardian.com/commentisfree/2015/jul/31/iran-nuclear-deal-israel-vienna-treaty-middle-east-wmd>.

4. See for instance *International Law as a Language for International Relations*, (The Hague: Kluwer Law International, 1996.)

5. <https://www.theguardian.com/commentisfree/2015/dec/18/syria-islam-syrians-peace>

6. <https://www.reuters.com/article/us-yemen-security-iran/iran-submits-four-point-yemen-peace-plan-to-united-nations-idUSKBN0N823820150417>

7. <https://tvnewsroom.consilium.europa.eu/video/eu-hr-mogherini-meets-mfas-of-the-e3-and-iran-1abbf>

8. <https://www.sipri.org/sites/default/files/Milex-share-of-GDP.pdf> and <https://www.sipri.org/databases/milex>

9. Article 152: The foreign policy of the Islamic Republic of Iran is based on the rejection of any kind of domination, both its exercise and submission to it;... <http://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/ir/ir001en.pdf>

10. <https://aawsat.com/home/article/10372>

11. <https://www.ft.com/content/c0b6bc36-fead-11e7-9650-9c0ad2d7c5b5>

12. <http://assafir.com/Article/1/434785>

13. <https://www.theatlantic.com/international/archive/2017/10/iran-persian-gulf-jcpoa/542421/>

14. <https://www.ft.com/content/c0b6bc36-fead-11e7-9650-9c0ad2d7c5b5>

عدم تعرض و ایجاد سازوکارهای مشترک همکاری منطقه‌ای دست یابد. ما به جد باور داریم که منطقه ما -- به عنوان وراثان غنی‌ترین تمدنی که جهان به خود دیده است -- باید با اقتدار مسایل خود را به دست خود و بدون دخالت و یا وابستگی به بیگانگان -- که جز هزینه سنگین برای عزت مشترک و توسعه آینده ما نتیجه‌ای ندارد -- حل و فصل نموده و آینده بهتری را برای فرزندان خود رقم بزنیم.

پیوست ۷-۶: ترجمه نامه ۲۸ مرداد ۹۷ خطاب به کمیسر عالی حقوق بشر

پیرامون آثار تحریم‌های غیرقانونی بر حقوق بشر ملت ایران

بسم الله الرحمن الرحيم

۲۸ مرداد ۱۳۹۷

۱۹ اوت ۲۰۱۸

عالیجناب، خانم میشل باچلت
کمیسر عالی حقوق بشر ملل متحد
عالیجناب؛

مفتخرم بدین وسیله مراتب تبریکات صمیمانه خود را به جنابعالی در پی انتخاب شایسته‌تان به سمت کمیسر عالی حقوق بشر ملل متحد ابراز دارم. اینجانب اطمینان دارم سرکارعالی با عنایت به تجربیات غنی و دانش ارزشمندتان، از تمام ویژگی‌های لازم، شهامت، پایداری، شور و اشتیاق و تعهد عمیق به منظور ارتقاء و حفظ حقوق تمامی زنان و مردان و کودکان سراسر جهان و همچنین کمک به کاهش فلاکت، نابرابری، افراطی‌گری و خشونت در جهان برخوردارید.

تعهد راسخ ایران به ارتقاء و حفاظت از حقوق بشر خالصانه و ذاتی بوده و عمیقاً ریشه در تمدن باستانی و غنی این سرزمین دارد. از آنجا که امنیت، ثبات و پیشرفت ما درون‌زا است و طی ۴۰ سال گذشته برای ایستادگی در مقابل فشارهای ظالمانه‌ی مداوم خارجی، صرفاً بر ملت خود تکیه کرده‌ایم، لذا دولت متبوع اینجانب حفظ و رعایت حقوق انسانی تمامی شهروندان را جنبه‌ای ضروری در تضمین امنیت ملی، ثبات و کامیابی کشور می‌داند. جمهوری اسلامی ایران به نقش حیاتی گفتگوی سازنده و همکاری برای حل و فصل مشکلات بین‌المللی در زمینه‌های اجتماعی-اقتصادی، سیاسی، فرهنگی یا بشردوستانه در راستای تقویت و تشویق به رعایت حقوق بشر و آزادی‌های اساسی برای همگان، چنان که در منشور ملل متحد تصریح گردیده، قاطعانه باور دارد.

ملت ایران قربانی و هدف گسترده‌ترین و بی‌رحمانه‌ترین تحریم‌های یکجانبه تحمیلی از سوی ایالات متحده آمریکا می‌باشد؛ تحریم‌هایی که مغایر با ارزش‌های جهانی حقوق بشر بوده و آسیب‌پذیرترین اقشار از جمله زنان، کودکان و افراد مسن و اقشار نیازمند به مراقبت‌های پزشکی را مورد هدف قرار داده است. تحریم‌های یکجانبه غیرنظامیان را قربانی کرده و دسترسی آنان به خدمات اساسی درمانی، دارو، غذا و آموزش را مورد هدف قرار می‌دهد. این تحریم‌ها در حکم مجازات جمعی افراد غیرنظامی، در مغایرت با حقوق بین‌الملل، از جمله حقوق بین‌الملل بشردوستانه و حقوق بشر است.

چنان که مستحضرید، تحریم‌ها به شکلی نامتناسب به اقشار آسیب‌پذیر در کشورهای هدف آسیب می‌رساند. متأسفانه، سازوکارهای حقوق بشری ملل متحد تا به حال در محکومیت و یا حتی واکنش به تحمیل تحریم‌های غیرقانونی آمریکا علیه ملت ایران، در پی خروج نسنجیده، غیرقانونی و غیرموجه ترامپ، رئیس‌جمهور آمریکا، از توافق هسته‌ای ایران (برجام)، موضع‌گیری نکرده‌اند.

قطعنامه ۷۲/۱۶۸ مجمع عمومی ملل متحد تحت عنوان «حقوق بشر و اقدامات قهری یکجانبه»، خصوصاً بندهای ۱۳، ۲۲ و ۲۳، قطعنامه ۷۲/۲۰۱ مجمع عمومی تحت عنوان «اقدامات یکجانبه اقتصادی به عنوان ابزار فشار سیاسی و اقتصادی علیه کشورهای در حال توسعه» و قطعنامه ۲۷/۲۱ شورای حقوق بشر تحت عنوان «حقوق بشر و اقدامات قهری یکجانبه» صراحتاً اقدامات مذکور را اقدامات خشونت‌آمیز ناقض حقوق بشر توصیف کرده‌اند. علاوه بر این، سیاست دولت ایالات متحده در تحمیل تحریم‌های قهری فراسرزمینی یکجانبه با هدف ارعاب کشورهای ثالثی که با جمهوری اسلامی ایران مناسبات اقتصادی دارند، قطعاً ناقض هنجارها و اصول مندرج در منشور ملل متحد می‌باشد.

انتظار می‌رود سازوکارهای حقوق بشری ملل متحد حامی هنجارها و اصول حقوق بین‌الملل، از جمله احترام به

چندجانبه‌گرایی، باشد. در پی خروج غیرموجه آمریکا از برجام—در ادامه رفتارهای غیرمسئولانه مشابه—مقام‌های آمریکایی پیوسته ایران را به «شدیدترین تحریم‌های تاریخ» تهدید می‌کنند. ملل متحد و سازوکارهای حقوق بشری آن مسئولیت روشنی در مقابله و محکومیت این دست تهدیدات که حقوق بنیادین تمامی ملت ایران را نقض کرده و با خطر مواجه می‌سازد، دارند. سکوت ادامه‌دار آنان غیرقابل درک و غیرقابل توجیه است.

آغاز تصدی مسئولیت جنابعالی مصادف با مقطعی گردیده که جامعه بین‌المللی شاهد نقض فاحش اصول حقوق بین‌الملل، حقوق بشر و حقوق بشردوستانه بین‌المللی در یمن و همچنین نقض فاجعه‌بار و بی‌وقفه حقوق بنیادین ملت فلسطین از سوی اسرائیلی‌ها است. در همین زمان، شورای امنیت ملل متحد و سازوکارهای بین‌المللی حقوق بشر به علت رویکردهای سیاسی کوتاه‌بینانه رایج و غلبه معیارهای دوگانه، متأسفانه در اتخاذ واکنش مناسب به این موارد آشکار نقض حقوق بشر محجور گشته‌اند.

جمهوری اسلامی ایران خود را متعهد به تداوم همکاری سازنده با کمیساریای عالی حقوق بشر با رویکردی مثبت می‌داند. اخیراً ما میزبان هیئتی بلندپایه از کمیساریای عالی حقوق بشر بوده‌ایم. ایران به دنبال همکاری با سازوکارهای بین‌المللی حقوق بشر بوده و به منظور تقویت این همکاری‌ها و تعاملات با سازوکارهای ملل متحد به شکلی متوازن و غیرسیاسی تلاش نموده است. ما از تعدادی از گزارشگران ویژه که پیش از شما در این سمت بوده‌اند دعوت به عمل آورده‌ایم و در اینجا مایلیم از این فرصت بهره برده و رسماً از جنابعالی برای سفر به جمهوری اسلامی ایران دعوت نمایم. برای جنابعالی در ایفای مسئولیت‌های سنگینی که بر عهده دارید و انجام مأموریت‌تان به‌عنوان کمیسر عالی حقوق بشر ملل متحد آرزوی موفقیت کرده و نسبت به تعهدمان در همکاری با دفتر تحت نظارت شما و حمایت از تلاش‌های شما در راستای تقویت و حفظ حقوق بشر در سراسر جهان اطمینان خاطر می‌دهم. عالیجناب، لطفاً احترامات فائقه اینجانب را پذیرا باشید.

محمدجواد ظریف

پیوست ۷-۷: ترجمه نامه مورخ ۲۱ فروردین ۱۳۹۸ به دبیر کل ملل متحد پیرامون اقدام ایالات متحده در قرارداد سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در فهرست گروه‌های تروریستی

بسم الله الرحمن الرحيم

عالیجناب آقای آنتونیو گوترش

دبیر کل ملل متحد

عالیجناب؛

مایلم توجه شما را به اقدام بی‌سابقه، غیرقانونی و خطرناک دولت بی‌قانون فعلی ایالات متحده آمریکا در قرارداد سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، شاخه‌ای رسمی از نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران، در فهرست به‌اصطلاح «سازمان‌های تروریستی خارجی» جلب کنم. جمهوری اسلامی ایران ضمن محکومیت شدید این اقدام بی‌اساس و تحریک آمیز، آن را اقدامی خصمانه علیه جمهوری اسلامی ایران و خطر عمده‌ای برای صلح و امنیت منطقه‌ای و بین‌المللی می‌داند. این حرکت که قبلاً هیچگاه—حتی برای این رژیم ایالات متحده که پیش از این تحریم‌ها و اقدامات یکجانبه غیرقانونی زیادی صورت داده بود—سابقه نداشته است، نقض آشکار اصول مسلم حقوق بین‌الملل و منشور ملل متحد از جمله اصل برابری حاکمیت دولت‌ها است.

این حرکت تحریک آمیز تنش‌ها را به سطحی تقابلی و غیرقابل کنترل می‌رساند و خطر حوادث و وقایع را در منطقه‌ای که پیش از این هم با چالش‌های بی‌شماری مواجه بوده، افزایش می‌دهد. بدیهی است رژیم ایالات متحده آمریکا همراه با کسانی که به صورت علنی مشارکت و تاثیرگذاری در این اقدام را پذیرفته‌اند و همچنین دو یا سه رژیم دست‌نشانده‌ای که از این کار حمایت کرده‌اند، تمامی مسئولیت‌های عواقب خطرناک این اقدام ماجراجویانه را برعهده خواهند داشت. برخلاف ایالات متحده و متحدان منطقه‌ای آن که همواره حامی گروه‌های افراطی و تروریست‌ها در منطقه غرب آسیا بوده‌اند—همانطور که صراحتاً از جمله توسط رئیس‌جمهور فعلی ایالات متحده در زمان مبارزات انتخاباتی‌اش اذعان شد—نیروهای مسلح ایران از جمله و به ویژه سپاه پاسداران انقلاب اسلامی پیوسته در خط مقدم مقابله با تروریسم و افراطی‌گری در منطقه بوده‌اند. نقش سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در مقابله با گروه‌های تروریستی مورد تحریم شورای امنیت نظیر القاعده، داعش، النصرة و سایر گروه‌های تروریستی در منطقه توسط مردم و دولت‌های آسیب‌دیده همواره مورد توجه و تقدیر بوده است.

در اقدامی متقابل در برابر اقدام غیرقانونی و نابخردانه آمریکا، جمهوری اسلامی ایران رژیم ایالات متحده آمریکا را «دولت حامی تروریسم» و «فرماندهی مرکزی آمریکا موسوم به سنتکام» و تمامی نیروهای وابسته به آن را «گروه تروریستی» اعلام کرد. این فرماندهی مسئولیت اجرای سیاست‌های تروریستی دولت آمریکا علیه منطقه غرب آسیا را با هدف قرارداد عاقدانه غیرنظامیان برای پیشبرد سیاست‌های خصمانه ایالات متحده برعهده داشته است. سنتکام امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران و جان افراد بی‌گناه ایرانی و غیرایرانی را به خطر انداخته است که از آن جمله حمله وحشیانه و عاقدانه به هواپیمای مسافری ایران در سال ۱۹۸۸ میلادی، همدستی در کشتار ملت یمن و دیگر شهروندان غیر نظامی در غرب آسیا را می‌توان نام برد.

جمهوری اسلامی ایران همچنین مایل است این موضوع را شفاف‌سازی کند که به رغم اقدام‌های متعدد مستقیم و

غیرمستقیم صورت گرفته از سوی سنتکام که ذات تروریستی دارند، اعلان این نهاد دولتی به عنوان یک سازمان تروریستی توسط ایران صرفاً براساس عمل متقابل است و نباید تغییر در موضع حقوقی ایران در ارتباط با اصل برابری حاکمیت دولت‌ها و تعریف تروریسم تلقی شود.

موجب امتنان خواهد بود چنانچه این نامه را به عنوان سند مجمع عمومی و شورای امنیت منتشر نمایید.
عالیجناب، لطفاً احترامات فائقه اینجانب را پذیرا باشید.

محمد جواد ظریف

پیوست ۷-۸: ترجمه نامه مورخ ۲۶ فروردین ۱۳۹۸
به وزیر امور خارجه کشورهای مختلف پیرامون اقدام ایالات متحده
در قراردادن سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در فهرست گروه‌های تروریستی

بسم الله الرحمن الرحيم

۱۵ آوریل ۲۰۱۹

۲۶ فروردین ۱۳۹۸

عالیجناب؛

مایلم توجه شما را به اقدام بی سابقه و تحریک آمیز ایالات متحده در خصوص شناسایی شاخه‌ای از نیروهای رسمی نظامی جمهوری اسلامی ایران —سپاه پاسداران انقلاب اسلامی— به عنوان به اصطلاح «سازمان تروریستی خارجی» (FTO) جلب کنم.

این اولین بار است که دولتی، یک سازمان نظامی رسمی دولت یک عضو دیگر ملل متحد و با پایبندی بالا به کنوانسیون‌های حقوق بشردوستانه را به عنوان سازمان تروریستی شناسایی می‌کند، اقدامی که جامعه بین‌المللی را به ورطه حقوقی نامعلومی می‌کشاند و منطقه ما را به مسیر رویارویی غیرضروری دیگری تحریک می‌کند.

عدم توافق‌ها، اختلاف‌ها و حتی مشاجرات در همه جوامع وجود دارد. بدون شک دولت‌های مختلف دیدگاه‌های متفاوتی درباره موضوعات متعدد بین‌المللی دارند و غالباً از مواضع متعارضی در صحنه بین‌المللی دفاع می‌کنند. با این حال، در نظم بعد از جنگ جهانی دوم ما توافق کرده‌ایم که همه منازعات را که ادامه آنها صلح و امنیت بین‌المللی را به خطر می‌اندازد، از طرق مسالمت آمیز و در چهارچوب حقوق بین‌الملل و منشور ملل متحد حل کنیم. دولت‌های قبلی ایالات متحده اغلب این قواعد را زیر پا گذاشته‌اند و اصول بنیادین این نظم را نقض کرده‌اند، اما دولت کنونی آمریکا حرکت خطرناکی را آغاز کرده و در حال ایجاد سابقه‌ای است که می‌تواند این چهارچوب را نابود کرده و کلیت آن را از بین ببرد.

اقدام اخیر «شناسایی» نیروهای نظامی یک دولت مستقل به عنوان یک نهاد تروریستی، تا به امروز یکی از جدی‌ترین تعرض‌ها به نظامی است که ما همگی باید تلاش کنیم از آن حفاظت کرده و آن را باقی نگه داریم. اما این اقدام تحریک آمیز تنها یک اقدام خطرناک بی سابقه که تمامیت نظم جهانی در درازمدت را به خطر می‌اندازد، نیست. این اقدام بخشی از تلاش فوری تر و عمومی —آغاز شده و تحریک شده از سوی تعداد محدودی از رژیم‌ها در منطقه ما و عناصر ایدئولوژیکی در دولت کنونی آمریکا— برای افزایش سریع و شدید تنش میان ایران و ایالات متحده؛ نقض همه ساز و کارهای کاهش تنش، از بین بردن گزینه‌های دیپلماتیک، نادیده گرفتن ضرورت راه‌حل‌های سیاسی و تبدیل ابزارهای صلح آمیز حل و فصل مخاصمات به ابزاری بی‌معنی است که، راه چاره یا جایگزینی غیر از رویارویی مستقیم باقی نمی‌گذارد.

شناسایی سپاه به عنوان تروریست، در کنار ادعای ساختگی به اصطلاح ارتباط میان ایران و القاعده، بخشی از برنامه آماده سازی افکار عمومی آمریکا برای یک ماجراجویی جدید در غرب آسیا است و راه را برای قوه مجریه ایالات متحده باز می‌کند تا ادعا نماید که اجازه قانونی برای استفاده از نیروهای نظامی علیه کشور دیگری را داراست.

ما باید همگی برای جلوگیری از تحقق این برنامه یک جانبه شیطانی اقدام کنیم. همانطور که احتمالاً در جریان قرار گرفته‌اید، جمهوری اسلامی ایران، در اقدامی متقابل در برابر اقدام غیرقانونی آمریکا،

رژیم آمریکا را به عنوان «دولت حامی تروریسم» و فرماندهی مرکزی آمریکا یا «سنتکام» و همه نیروهای وابسته به آن را «گروه تروریستی» اعلام کرد. سنتکام مسئول اجرای سیاست‌های تروریستی دولت آمریکا علیه منطقه غرب آسیا از طریق هدف قرار دادن غیرنظامیان برای پیشبرد سیاست‌های خصمانه آمریکا بوده است. سنتکام امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران و زندگی ایرانیان بی‌گناه و غیر ایرانیان را از جمله، از طریق حمله عامدانه به هواپیمای مسافربری ایران در سال ۱۹۸۸ و نیز مشارکت در کشتار ملت یمن و دیگر غیرنظامیان در غرب آسیا به خطر انداخته است.

مایلم بر این مساله تاکید کنم که به رغم وجود مثال‌های متعدد از اقدامات با ماهیت تروریستی که مستقیم یا غیرمستقیم از سوی سنتکام انجام شده، شناسایی این نهاد دولتی به عنوان سازمان تروریستی از سوی ایران، کاملاً بر اساس اقدام متقابل انجام شده و نباید تغییر موضع حقوقی ایران در ارتباط با اصل تساوی حاکمیت دولت‌ها و تعریف تروریسم تفسیر شود. عالیجناب،

بر خلاف آمریکا و عیادی منطقه‌ای‌اش که همواره از گروه‌های افراطی و تروریست‌ها در منطقه غرب آسیا حمایت کرده‌اند، این امر به شکل بارزی از جمله توسط رئیس جمهور کنونی آمریکا در جریان کارزار انتخاباتی‌اش آشکارا تأیید شده است، که نیروهای نظامی ایران از جمله و به خصوص سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، همواره در خط مقدم جنگ علیه گروه‌های افراط‌گرایی بوده‌اند که به اقدامات کور خود، خواه در پایتخت‌های اروپایی، خواه در شهرهای دور در کالیفرنیا یا دهکده‌های کوچک حومه بغداد و کابل جان مردم را می‌گیرند و وحشت را در جهان می‌پراکنند. علیرغم اتهامات شرم آور و بی‌اساس ایالات متحده، نیروهای ما سالیان طولانی با از خود گذشتگی و شجاعت، سد محکمی در مقابل توسعه فیزیکی گروه‌های تروریستی شناسایی شده از سوی شورای امنیت مانند القاعده، داعش و جبهه النصره ایجاد کرده و جانانه برای جلوگیری از اشاعه ایدئولوژی مسموم آنها جنگیده‌اند.

در پرتو همین حقایق و واقعیت‌های بیرونی است که جمهوری اسلامی ایران، قویاً اقدام تحریک آمیز و غیرقانونی آمریکا در شناسایی نهاد نظامی رسمی ما به عنوان یک سازمان تروریستی را محکوم کرده و در مورد پیامدهای بلندمدت و نیز نتایج فوری چنین اقدامی هشدار می‌دهد و دولت محترم شما را دعوت می‌کند تا موضعی اصولی، قانونی و سنجیده در محکومیت ماجراجویی اخیر آمریکا اتخاذ نماید.

من به دبیر کل ملل متحد نیز نامه‌ای نوشته‌ام و از او خواسته‌ام توجه شورای امنیت و مجمع عمومی را به این تحول خطرناک جلب نماید.

عالیجناب، لطفاً احترامات فائقه اینجانب را پذیرا باشید.

محمد جواد ظریف

پیوست هشتم

تصمیمات اتحادیه اروپا و اعضای باقی مانده برجام به دنبال خروج آمریکا

پیوست ۸-۱: بیانیه مطبوعاتی خانم موگرینی

در پایان مذاکرات ایران و سه کشور اروپایی

بروکسل - ۲۵ اردیبهشت ۹۷

در پی اعلام ایالات متحده مبنی بر خروج آن کشور از برنامه جامع اقدام مشترک (برجام)، نماینده عالی اتحادیه اروپا در امور امنیتی و سیاست خارجی و وزاری امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، فرانسه، آلمان و انگلیس در تاریخ ۲۵ اردیبهشت ۱۳۹۷ در بروکسل دیدار نمودند. شرکت کنندگان در این نشست:

- تعهد خود بر ادامه اجرای کامل و موثر برجام را، که به اتفاق آرا توسط قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت به عنوان عنصری کلیدی در ساختار نظام عدم اشاعه هسته‌ای جهانی و یک دستاورد دیپلماتیک قابل توجه مورد تاکید قرار گرفته است، یادآوری کردند؛

- با اظهار تاسف از خروج آمریکا از برجام، بر اینکه رفع تحریم‌های مرتبط هسته‌ای و عادی‌سازی تجارت و روابط اقتصادی با ایران بخش‌های اساسی توافق (برجام) را تشکیل می‌دهد، صحنه گذاردند. آنها [همچنین] بر تعهد خود به ایجاد اطمینان نسبت به ادامه تحقق این اهداف تاکید کرده و موافقت کردند که گفتگوهای خود را در راستای این هدف تعمیق بخشند.

- به طور ویژه متعهد شدند که مباحث کارشناسی فشرده‌ای را با ایران در خصوص مسائل زیر، با هدف رسیدن به راه‌حل‌های عملی ظرف چند هفته آتی آغاز نمایند:

- حفظ و تعمیق روابط اقتصادی با ایران؛
- تداوم فروش نفت، گاز، میعانات گازی و فرآورده‌های نفتی و پتروشیمی ایران و تعاملات مربوطه؛
- تعاملات موثر بانکی با ایران؛
- ادامه روابط حمل و نقل موثر دریایی، زمینی و هوایی و خط آهن با ایران؛
- تامین بیشتر اعتبارات صادراتی اتحادیه اروپا و ایجاد مسیرهای ویژه در حوزه‌های مالی، بانکی، بیمه‌ای و تجاری با هدف تسهیل همکاری‌های اقتصادی و مالی شامل ارائه حمایت‌های عملی از تجارت و سرمایه‌گذاری؛
- تکمیل و اجرای بیشتر یادداشت‌های تفاهم و قراردادهای منعقد شده بین شرکت‌های اروپایی و طرف‌های ایرانی؛
- سرمایه‌گذاری بیشتر در ایران؛
- حمایت از فعالان اقتصادی اتحادیه اروپا و تامین فضای اطمینان بخش حقوقی.

یک بار دیگر عزم و اراده خود را برای اجرای برجام در تمامی بخش‌های آن همراه با حسن نیت و در فضایی سازنده مورد تاکید قرار داده و موافقت کردند به مشورت‌های فشرده خود در تمامی سطوح و با سایر اعضای باقی مانده برجام ادامه دهند.

پیوست ۸-۲: ترجمه بیانیه اجلاس وزرای امور خارجه کمیسیون مشترک

به دنبال خروج آمریکا از برجام

۱۵ تیر ۹۷

۱. بنا به درخواست جمهوری اسلامی ایران، نشست کمیسیون مشترک برجام در سطح وزرا در تاریخ پانزده تیرماه در وین برگزار شد.

کمیسیون مشترک به منظور بحث در مورد مسیر پیش رو برای حصول اطمینان از اجرای مستمر توافق هسته‌ای در تمامی ابعاد آن و بررسی مسائل حل نشده ناشی از خروج یکجانبه آمریکا از این توافق و وضع مجدد تحریم‌هایی که وفق برجام و پیوست شماره دو آن رفع شده بود؛ موضوعی که عمیقاً موجب تاسف اعضای کمیسیون مشترک گردیده است، تشکیل شد.

۲. کمیسیون مشترک مسئولیت نظارت بر اجرای برجام را برعهده دارد.

۳. کمیسیون مشترک به ریاست خانم فدریکا موگرینی مسئول سیاست خارجی اتحادیه اروپایی و با حضور آقای وانگ یی وزیر امور خارجه و عضو شورای دولتی جمهوری خلق چین، آقای ژان-ایو لودریان وزیر امور اروپایی و خارجه فرانسه، آقای هایکو ماس وزیر امور خارجه آلمان، آقای سرگی لاوروف وزیر امور خارجه فدراسیون روسیه، آقای آلستر برت وزیر مشاور در امور خاورمیانه در وزارت امور خارجه و مشترک المنافع انگلستان، و نیز آقای محمدجواد ظریف وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران تشکیل شد.

۴. اعضای برجام مجدداً بر تعهد خود نسبت به اجرای کامل و موثر توافق هسته‌ای تاکید نمودند. آنها خاطرنشان نمودند که برجام یک عنصر کلیدی در ساختار جهانی عدم اشاعه بوده و یک دستاورد بسیار مهم در حوزه دیپلماسی چندجانبه می‌باشد که بر اساس قطعنامه ۲۲۳۱ با اتفاق آرا مورد تایید شورای امنیت سازمان ملل متحد قرار گرفته است. اعضای برجام از یازدهمین گزارش آژانس بین‌المللی انرژی اتمی در تاریخ ۲۴ ماه می که ایفای تعهدات هسته‌ای از سوی ایران را مورد تایید قرار داد ابراز خرسندی نمودند.

۵. همه اعضای برجام بر ضرورت تداوم اجرای کامل و موثر تمامی تعهدات هسته‌ای تاکید کردند. آنها از پیشرفت‌های صورت گرفته در پروژه مدرنیزاسیون رآکتور تحقیقاتی اراک استقبال کرده و از اینکه انگلستان مسئولیت ریاست مشترک کارگروه اراک را عهده دار شده است ابراز خرسندی نمودند. اعضای برجام کماکان پروژه نوین سازی رآکتور تحقیقاتی اراک به عنوان بخشی از برجام و طرح تبدیل تاسیسات فردو به یک مرکز هسته‌ای، فیزیک و فناوری را مورد حمایت قرار خواهند داد. اعضای برجام همچنین از پروژه‌های مهم در حوزه‌های همکاری هسته‌ای صلح آمیز که در چهارچوب پیوست شماره سه برجام انجام می‌شود استقبال به عمل آوردند.

۶. اعضای برجام اذعان نمودند که در ازای اجرای تعهدات هسته‌ای از سوی ایران، رفع تحریم‌ها، از جمله برخورداری از منافع اقتصادی حاصله از آن، بخش حیاتی برجام است. آنها همچنین به این نکته توجه نمودند که کنشگران اقتصادی که به دنبال کسب و کار مشروع با ایران بوده‌اند، با حسن نیت و بر مبنای تعهدات مندرج در برجام که در بالاترین سطح مورد تایید شورای امنیت سازمان ملل متحد قرار گرفته است عمل نموده‌اند.

۷. اعضای برجام تلاش‌های اخیر خود برای ارائه راه‌حل‌های عملی به منظور استمرار عادی سازی روابط تجاری و اقتصادی با ایران را مورد بحث قرار دادند. آنها از فعالیت‌های گسترده‌ای که تا کنون صورت گرفته، تقویت گفتگوهای فنی و بسیج منابع قابل توجه توسط همه استقبال نمودند.

۸. اعضای برجام بر تعهد خود در رابطه با موارد زیر، با حسن نیت و در یک فضای سازنده، تاکید کردند:

- حفظ و ارتقاء روابط گسترده‌تر اقتصادی در حوزه‌های مختلف با ایران؛

- حفظ و استمرار کانال‌های موثر مالی برای تعامل با ایران؛
 - تداوم صادرات نفت و میعانات گازی، محصولات نفتی و پتروشیمی؛
 - تداوم روابط حمل و نقل دریایی (از جمله کشتیرانی و بیمه)، زمینی، هوایی و ریلی
 - تقویت پوشش‌های اعتبار صادراتی
 - حمایت روشن و موثر از کنشگران اقتصادی که با ایران تجارت می‌کنند، به‌ویژه شرکت‌های کوچک و متوسط که شاکله اصلی بسیاری از اقتصادها محسوب می‌شوند؛
 - تشویق سرمایه‌گذاری‌های بیشتر در ایران؛
 - حمایت از کنشگران اقتصادی در سرمایه‌گذاری‌ها و دیگر فعالیت‌های تجاری و مالی که با، یا در رابطه با، ایران انجام می‌دهند؛
 - گردهم‌آوردن کارشناسان بخش دولتی و خصوصی، از جمله از طریق تقویت شوراهای تجاری؛
 - حمایت عملی از تجارت و سرمایه‌گذاری در ایران؛
 - حمایت از شرکت‌ها در برابر آثار فراسرزمینی تحریم‌های ایالات متحده؛
- اعضای برجام اقدام اتحادیه اروپا به منظور حمایت از شرکت‌های دول عضو اتحادیه، فرایند به روز رسانی قانون انسداد و به روز رسانی مجوز اعطای وام‌های خارجی توسط بانک سرمایه‌گذاری اروپا به ایران را مورد توجه قرار دادند. اعضای برجام مستقیماً به صورت دوجانبه و از طریق همکاری با شرکای بین‌المللی بر روی موضوعات فوق‌الذکر کار خواهند کرد تا آنها را تشویق به اتخاذ سیاست‌ها و ایجاد مکانیزم‌های مشابه در روابط اقتصادی با ایران نمایند.
۹. اعضای برجام خاطرنشان نمودند که این ابتکارات با هدف حفظ توافق هسته‌ای صورت می‌گیرد که منافع امنیتی همه را تامین خواهد ساخت.
۱۰. اعضای برجام توافق کردند پیشرفت‌های حاصله را به دقت زیر نظر داشته باشند و مجدداً جلسه کمیسیون مشترک را، از جمله در سطح وزیران، به نحو مقتضی برای پیشبرد تلاش‌های مشترک تشکیل دهند. اعضای برجام بر عزم خود برای طراحی و اجرای موثر راه‌حل‌های عملی در خصوص موضوعات فوق‌الذکر تاکید کردند.

پیوست ۸-۳: ترجمه بیانیه اجلاس وزرای امور خارجه کمیسیون مشترک برجام

۲ مهر ۱۳۹۷

۱- نشست وزیران اتحادیه اروپا و ۱+۴ (چین، فرانسه، آلمان، فدراسیون روسیه و انگلیس به علاوه نماینده عالی اتحادیه اروپا در امور خارجی و سیاست امنیتی) و جمهوری اسلامی ایران، طرف‌های برنامه جامع اقدام مشترک، در ۲۴ سپتامبر ۲۰۱۸ در نیویورک برگزار شد. طرف‌ها مسیرهای پیش‌رو برای تضمین اجرای کامل و موثر برجام در تمامی ابعاد آن را بررسی کردند. آنها همچنین فرایند یافتن و عملیاتی کردن راهکارهای عملی برای مسایل ناشی از خروج یکجانبه ایالات متحده از این توافق و وضع مجدد تحریم‌هایی که وفق برجام و پیوست شماره دو آن رفع شده بود—موضوعی که عمیقاً موجب تأسف است—را مورد مذاقه قرار دادند.

۲- نشست به ریاست خانم فدریکا موگرینی، نماینده عالی اتحادیه اروپایی و با حضور E3+2 و ایران در سطح وزرای خارجه برگزار شد.

۳- طرف‌های برجام مجدداً بر تعهد خود نسبت به اجرای کامل و موثر آن در کمال حسن نیت و در فضایی سازنده تأکید کردند. آنها خاطرنشان کردند برجام یک عنصر کلیدی در معماری جهانی عدم اشاعه بوده و یک دستاورد بسیار مهم در حوزه دیپلماسی چندجانبه می‌باشد که از طریق قطعنامه ۲۲۳۱ به اتفاق آرا مورد تأیید شورای امنیت ملل متحد قرار گرفته است.

۴- طرف‌ها تصدیق کردند همانطور که دوازده گزارش پی‌در پی آژانس بین‌المللی انرژی اتمی تأیید کرده‌است، ایران به اجرای کامل و موثر تعهدات هسته‌ای خود ادامه داده و بر ضرورت تداوم این عملکرد تأکید کردند. طرف‌ها کماکان پروژه نوین‌سازی رآکتور تحقیقاتی اراک به عنوان بخشی از برجام و طرح تبدیل تاسیسات فردو به یک مرکز هسته‌ای، فیزیک و فناوری را مورد حمایت قرار خواهند داد. طرف‌ها همچنین مجدداً حمایت خود از پروژه‌هایی که در حوزه همکاری صلح‌آمیز هسته‌ای در چهارچوب پیوست شماره سه برجام قرار دارند را اعلام کردند.

۵- طرف‌ها تصدیق کردند که در کنار اجرای تعهدات هسته‌ای از سوی ایران، رفع تحریم‌ها و از جمله برخورداری ایران از منافع اقتصادی حاصله از آن، بخش بنیادین برجام است.

۶- طرف‌ها بر اراده خود برای حمایت از آزادی کنشگران اقتصادی برای پیگیری کسب‌وکار مشروع با ایران، در تطابق کامل با قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت ملل متحد، تأکید کردند.

۷- طرف‌ها همچنین فعالیت‌های فشرده و پیشرفت‌های ماهوی که تاکنون صورت گرفته است، تشدید گفتگوهای فنی، تلاش‌هایی که برای حفظ و تقویت روابط دوجانبه اقتصادی انجام می‌شود، بسیج منابع قابل توجه توسط همه اعضا، از جمله با کشورهای ثالث علاقمند برای حمایت از برجام و پیگیری به موقع و موثر عادی‌سازی روابط تجاری و بازرگانی با ایران را مورد توجه و تأکید قرار دادند.

۸- در این زمینه، طرف‌ها از به‌روزرسانی «قانون انسداد» اتحادیه اروپا و اعطای مجوز به بانک سرمایه‌گذاری اروپا برای واجد شرایط نمودن ایران جهت دریافت وام‌های خارجی که در ۷ اوت اجرایی شد، استقبال کردند.

۹- طرف‌ها تداوم تعهد خود به اهداف مندرج در بیانیه وزرای جلسه کمیسیون مشترک در ۶ ژوئیه ۲۰۱۸، به ویژه پیگیری اقدامات مشخص و موثر برای تضمین کانال‌های پرداخت با ایران و تداوم صادرات نفت و میعانات گازی، محصولات نفتی و پتروشیمی را مجدداً مورد تأیید قرار دادند.

۱۰- نظر به فوریت و ضرورت حصول نتایج ملموس، طرف‌ها از پیشنهادها عملی برای حفظ و توسعه کانال‌های پرداخت و به طور مشخص ابتکار تاسیس یک «سازوکار ویژه» برای تسهیل پرداخت‌های مربوط به صادرات (شامل نفت) و واردات ایران، که کنشگران اقتصادی را در پیگیری تجارت مشروع با ایران مساعدت کرده و به آنها اطمینان مجدد می‌دهد،

استقبال کردند. طرف‌ها مجدداً بر عزم قوی خود برای حمایت از فعالیت بیشتر برای عملیاتی کردن این «سازوکار ویژه» در کنار تداوم تعامل با شرکای منطقه‌ای و بین‌المللی تصریح کردند.

۱۱- طرف‌ها بر اراده خود برای حمایت از راهکارهای عملیاتی درخصوص موارد فوق تأکید و توافق کردند پیشرفت‌های حاصله را به دقت زیر نظر داشته باشند و جلسه کمیسیون مشترک را، از جمله در سطح وزیران، به نحو مقتضی برای پیشبرد تلاش‌های مشترک تشکیل دهند.

۱۲- طرف‌ها خاطرنشان کردند این ابتکارها با هدف حفظ برجام که در جهت منافع بین‌المللی است، صورت می‌گیرد.

پیوست نهم

نامه مورخ ۲۲ اسفند ۹۸ خطاب به دبیر کل متحد پیرامون اقدامات غیرقانونی آمریکا برای

جلوگیری از دسترسی ایران به دارو و اقلام بهداشتی جهت مقابله با کرونا

بسم الله الرحمن الرحيم

۱۲ مارس ۲۰۲۰

۲۲ اسفند ۱۳۹۸

عالیجناب، آقای آنتونیو گوترش

دبیر کل محترم ملل متحد

عالیجناب؛

این نامه را درباره موضوعی با بالاترین سطح فوریت برای شما می‌نویسم. مع‌الاسف همانگونه که جنابعالی — و تمامی هم‌تایان اینجانب در سراسر دنیا — مستحضرد، امروز همگی رسماً گرفتار یک همه‌گیری جهانی شده‌ایم. اکثر ما تحت تاثیر شیوع بیماری ویروسی به شدت واگیردار کووید-۱۹ قرار گرفته‌ایم و کشور من جزو کشورهایی است که تاکنون قربانی بدترین تاثیرات بوده‌است.

در شرایطی که این ویروس شهرها و روستاهای ما را به سرعت در می‌نوردد، ملت ما — بر خلاف دیگر ملت‌های مبتلا شده دنیا — از عواقب شدیدترین و گسترده‌ترین تروریسم اقتصادی تاریخ که به صورت غیرقانونی و فراسرزمینی از ماه می ۲۰۱۸ توسط دولت ایالات متحده در پی نقض تعهداتش ذیل قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت ملل متحد اعمال شده، رنج می‌برد.

اگرچه تجهیزات پزشکی، پزشکان، پرستاران و دیگر دست‌اندرکاران بهداشتی ما جزو بهترین‌ها در دنیا هستند، اما تلاش‌های ما در تشخیص و درمان بیماران و مبارزه با شیوع کرونا و در نهایت شکست این ویروس با کارزار تروریسم اقتصادی دولت ایالات متحده مواجه شده‌است.

رژیم تحریم‌های غیرقانونی آمریکا علاوه بر هدف گیری تجارت مشروع ما با دنیا، بر تمامی بخش‌های اقتصاد ایران تاثیر منفی گذاشته و این در حالی است که وزیر خارجه آمریکا به ملت ما می‌گوید که «اگر می‌خواهند گرسنه نمانند» دولشان می‌بایست تسلیم دستورات ظالمانه بیگانگان شود. اکنون همان مقام بی‌شرم آمریکایی تا آنجا پیش رفته که علناً ارسال دارو برای ملت ایران را به گروگان خود گرفته و فروش دارو را به زیاده‌خواهی‌های نامربوط و غیرقانونی مشروط کرده‌است. واضح است که دولت ایالات متحده سیاست تنبیه دسته جمعی ملت ایران را — از جمله از طریق محرومیت آنها از خرید اقلام بشردوستانه بر خلاف شعارهایی که مکرراً توسط دولتمردان آمریکایی اعلام می‌شود — در پیش گرفته‌است. آنچه که تا اینجا و متأسفانه برای جامعه بین‌الملل نامشخص باقی مانده این است که تروریسم اقتصادی آمریکا چگونه به‌طور مشخص — و البته مستقیم — تلاش‌های ما برای مبارزه با همه‌گیری کرونا در ایران را به شرح ذیل تضعیف کرده‌است:

- تحریم‌های ثانویه غیرقانونی ایالات متحده، صادرات نفت و اقلام تولیدی را برای ایران به‌نحو فزاینده‌ای سخت کرده، از اینرو نه تنها بخش دولتی را — که تهیه و تدارک غذا و داروی یارانه‌ای و دیگر کالاهای اساسی برای ملت ایران و بویژه آسیب پذیرترین قشر جمعیت را برعهده دارد — هدف قرار داده بلکه به تضعیف کل بخش خصوصی ما که مسئول تامین کالا، ارایه خدمات و اشتغالزایی برای ملت ایران می‌باشد، منجر شده‌است. ایالات متحده در تلاش است از طریق سیاست شرم آور و شکست خورده «فشار حداکثری» — با ارباب دیگران در تجارت مشروع با ایران که اتفاقاً به‌واسطه قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت ملل متحد توصیه شده — منابع دولتی و بخش خصوصی مورد نیاز ایران برای تضمین اصل بقای ملت

ایران را محدود تخلیه و تهی نماید.

- تحریم‌های ثانویه غیرقانونی ایالات متحده فعالیت اشخاص حقیقی و حقوقی ایرانی و مستقر در ایران برای واردات دارو و تجهیزات پزشکی را تقریباً غیرممکن می‌سازد و حتی اگر یک شرکت خارجی حاضر باشد اقلام مورد نیاز را به ایران بفروشد و مابه‌ای آن را از طریق دارایی‌هایمان در خارج از کشور پردازیم، باز هم تحریم‌های درهم تنیده آمریکا در حوزه حمل‌ونقل و کشتیرانی، بیمه و بخش‌های مالی و بانکی چنین تجارتی را برای طرفین امکان‌ناپذیر می‌کند. این اقدام نه تنها نقض قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت ملل متحد، بلکه نقض حقوق بین‌المللی عمومی بشردوستانه—که به مثابه جرم علیه بشریت است—و نیز قرار صادره توسط دیوان بین‌المللی دادگستری مورخ ۳ اکتبر ۲۰۱۸ محسوب می‌شود.

- تحریم‌های ثانویه غیرقانونی ایالات متحده هزاران شهروند ایرانی را در خارج از کشور سردرگم کرده و آنها را در معرض اختلال فراوان پروازها در فرودگاه‌های اروپایی قرار داده است. در واقع، قطع ارتباط فرودگاه‌های اروپایی با هواپیمایی ایران ایرانی‌های گذشته به هیچ عنوان به شیوع کرونا مربوط نبود بلکه مستقیماً به تحریم خرید و نصب نرم‌افزار به روز شده برنامه‌ریزی پرواز توسط آمریکا مربوط می‌شود. چنین اقدامات ظالمانه‌ای هزاران خانواده ایرانی را در اضطراب و فشار ناخواسته در شرایط بحران قرار داده است. بار دیگر علاوه بر نقض مکرر مفاد قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت ملل متحد، مقررات سازمان بین‌المللی هوانوردی (ICAO) و حقوق بین‌الملل بشردوستانه، خلاف قرار صادره توسط دیوان بین‌المللی دادگستری مورخ ۳ اکتبر ۲۰۱۸ محسوب می‌شود.

- علاوه بر هدف‌گیری معیشت، دسترسی به مراقبت بهداشتی و دارو و نیز عبور و مرور ملت ایران، تحریم‌های ثانویه غیرقانونی ایالات متحده حتی دسترسی شهروندان ما به اطلاعاتی که دولت به منظور مبارزه با کرونا منتشر می‌کند را محدود کرده است. اعمال سانسور غیراخلاقی توسط گوگل بر نرم‌افزار موبایل جدیدی تحت عنوان AC 19—با طراحی یک شرکت ایرانی برای کمک به شهروندان برای تشخیص بالقوه و مبارزه با کرونا—نیز به دلیل تروریسم اقتصادی آمریکا است که به تولیدکنندگان ایرانی نرم‌افزارها اجازه افتتاح حساب در گوگل را فارغ از هر هدفی حتی بشردوستانه نمی‌دهد. عاليجناب؛

چگونه ممکن است محرومیت ملت ایران از دارو و دسترسی به اطلاعات مربوط به درمان کرونا به نفع دنیا و دیگر ملت‌ها تمام شود؟

متأسفانه وضعیت ظالمانه کنونی تاحدودی نتیجه بی‌عملی برخی از طرف‌های جامعه بین‌المللی است. برای نمونه—و حتی پیش از همه‌گیری جهانی کرونا—چه در حوزه ضدعفونی‌کننده‌های بهداشتی، سرنگ یا لوازم تنفسی و چه در کل در حوزه اقلام دارویی و تجهیزات پزشکی، واردات ما از اروپا از لحاظ ارزش و مقدار کمتر از دوره پیش از اجرای کامل برجام در سال ۲۰۱۶ است. واردات لوازم استریل‌کننده پزشکی از اتحادیه اروپا به تنهایی به میزان ۷۵ درصد کاهش یافته است. همین روند تأسف‌بار در دیگر زمینه‌های تجارت ما با اروپا وجود دارد.

دولت ایالات متحده در یک اقدام خلاف اصول اخلاقی نه تنها آنچه خود وقیحانه «فشار حداکثری» بر ملت ایران می‌خواند را افزایش داده بلکه علاوه بر آن—همانند کرونا که با شیوع خود در حال نابودی آسیب‌پذیرترین شهروندان ما است—با وقاحت هر چه تمام ما را درباره مهار این ویروس موعظه هم میکند به نحوی که گویا خودش تاکنون قادر به کنترل حمله کرونا بوده است.

درشرایطی که دیگر کشورها اکنون مشغول مناظره درباره چگونگی مهار شیوع کرونا هستند—و درحالی‌که اقتصادشان ضربه دیده و بیم و هراس در میان‌شان پدیدار گشته—ملت ایران نه تنها از تأثیرات این ویروس در پی عدم دسترسی کامل و کافی به تجهیزات پزشکی و تامین اقلام بهداشتی در امان نیستند، بلکه اقدامات فراوان دیگری که تروریسم اقتصادی آمریکا توسط آن خانوارهای بیشمار را حتی پیش از ابتلای کرونا نابود کرده منجر به وخامت شرایط در ایران شده است.

این وضعیت آشکارا قابل مشاهده است؛ چراکه تاثیرات اقتصادی و دیگر تاثیرات کرونا حتی در کشورهایی که تعداد مبتلایان کمتری نسبت به ایران دارند نیز در حال افزایش است.

با توجه به مطالب فوق اشاره دولت ایالات متحده می‌بایست به سرعت به کارزار تروریسم اقتصادی خود علیه ملت ایران خاتمه داده و فوراً تمامی تحریم‌هایی را که به صورت غیرقانونی علیه کشور من در تناقض آشکار با قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت ملل متحد اعمال کرده رفع نماید. به همین منظور، لازم است که ملل متحد و اعضای آن به این خواسته ملت ایران در توقف سیاست شروانه و بدون ثمر دولت آمریکا علیه جمهوری اسلامی ایران توجه کافی مبذول دارند. موجب امتنان خواهد بود که این نامه را به عنوان سند مجمع عمومی و شورای امنیت منتشر نمایید. عالیجناب، لطفاً احترامات فائقه اینجانب را پذیرا باشید.

محمدجواد ظریف

پیوست دهم

استنادات به ماده ۳۶ به دلیل خروج آمریکا و ناتوانی اروپا در اجرای تعهدات خود
پیوست ۱۰-۱: ترجمه نامه مورخ ۳۰ مرداد ۹۷ خطاب به هماهنگ کننده برجام ذیل بند ۳۶
برجام پیرامون قصور ۱+۴ در اجرای تعهدات خود در جلسات ۲۵ مه و ۶ ژوئیه

بسم الله الرحمن الرحيم

۲۱ اوت ۲۰۱۸

۳۰ مرداد ۱۳۹۷

عالیجناب، خانم فدریکا موگرینی

نماینده عالی اتحادیه اروپا در امور خارجی و سیاست امنیتی

هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برجام

عالیجناب؛

بیش از سه ماه از خروج ایالات متحده آمریکا از برجام می گذرد و روز ۶ اوت ۲۰۱۸ اولین نوبت از تحریم های هسته ای یکجانبه، غیرقانونی و فراسرزمینی آن کشور، که وفق برجام رفع شده بودند، به طور کامل اجرایی شدند. غیر از آنکه خروج آمریکا از برجام به خودی خود یک نقض فاحش قطعنامه ۲۲۳۱ (۲۰۱۵) شورای امنیت و برخلاف نظر اجماعی تقریباً تمامی اعضای ملل متحد می باشد، اقدام آن کشور به اجرایی کردن تحریم های یکجانبه خود برخلاف بندهای ۲۱ الی ۳۳ متن اصلی و بندهای ۷ و ۸ پیوست شماره یک، بندهای ۴ الی ۷ پیوست شماره دو، و تمام پیوست شماره سه برجام می باشد. این اقدامات غیرقانونی ایالات متحده بسیاری از مفاد اساسی برجام را بی اثر کرده و تعادل ظریف تعهدات بین طرفین در این توافق — که در پی حدود ۱۲ سال مذاکرات بسیار سخت و دشوار به دست آمده بود — را مورد حمله قرار داده است. متعاقب خروج ایالات متحده، رئیس جمهوری اسلامی ایران به درخواست سران کشورهای باقی مانده در برجام، پذیرفت تا اتخاذ اقدامات پیش بینی شده وفق بند ۳۶ برجام را به مدت چند هفته به تاخیر بیندازد، تا ایشان را قادر سازد تدابیر لازم را برای علاج و جبران خسارت ناشی از اثرات و تبعات منفی خروج آمریکا اتخاذ نموده و تعادل را به توافق را بازگردانند. به دنبال وعده های داده شده از سوی شما و همچنین سران E3+2، آن مهلت چند هفته ای تمدید و اکنون به بیش از سه ماه رسیده است.

در این مدت جمهوری اسلامی ایران به سازوکار حل اختلاف مندرج در بند ۳۶ برجام استناد نموده و در این راستا کمیسیون مشترک برجام در سطح معاونین در تاریخ ۲۵ مه و در سطح وزرای خارجه در تاریخ ۶ ژوئیه ۲۰۱۸ تشکیل جلسه داد. در بیانیه نشست کمیسیون مشترک در سطح وزرای خارجه که در ۶ ژوئیه ۲۰۱۸ برگزار شد، وزرا با به وضوح تصریح کردند که «رفع تحریم ها، از جمله برخورداری از منافع اقتصادی حاصله از آن، بخش حیاتی برجام را تشکیل می دهد» و بر تعهد خود در جهت یافتن «راه حل های عملی به منظور استمرار عادی سازی روابط تجاری و اقتصادی با ایران» تاکید کردند. در این راستا، وزرای خارجه اتحادیه اروپا و ۱+۴ «بر تعهد خود به اهداف زیر، با حسن نیت و در یک فضای سازنده، تاکید کردند:

حفظ و ارتقاء روابط گسترده تر اقتصادی و در حوزه های مختلف با ایران؛

حفظ و استمرار کانال های موثر مالی برای تعامل با ایران؛

تداوم صادرات نفت و میعانات گازی، محصولات نفتی و پتروشیمی؛

تداوم روابط حمل و نقل دریایی (از جمله کشتیرانی و بیمه)، زمینی، هوایی و ریلی؛

تقویت پوشش اعتبار صادراتی؛

حمایت روشن و موثر از کنشگران اقتصادی که با ایران تجارت می‌کنند، به‌ویژه شرکت‌های کوچک و متوسط که شاکله اصلی بسیاری از اقتصادها هستند؛

تشویق سرمایه‌گذاری‌های بیشتر در ایران؛

حمایت از کنشگران اقتصادی در سرمایه‌گذاری‌ها و دیگر فعالیت‌های تجاری و مالی ایشان که با ایران، یا در رابطه با این کشور معامله انجام می‌دهند؛

گرد هم آوردن کارشناسان بخش خصوصی و عمومی، از جمله از طریق تقویت شوراهای تجاری؛

حمایت عملی از تجارت و سرمایه‌گذاری در ایران؛

حمایت از شرکت‌ها در برابر آثار فراسرزمینی تحریم‌های ایالات متحده؛

متعهد شدند که برای تحقق این اهداف راه‌حل‌های عملی تعبیه کنند.»

مناسفانه علی‌رغم این تعهدات توسط وزیران در کمیسیون مشترک، هنوز هیچ سازوکار عملیاتی برای جبران تحریم‌های آمریکا ایجاد یا حتی به روشنی طراحی نشده است. در واقع آنچه ما شاهد بوده‌ایم، خروج روزافزون بنگاه‌های اقتصادی خارجی از ایران—به خصوص بنگاه‌های متعلق به کشورهای اتحادیه و سه کشور اروپایی—حتی پیش از اجرایی شدن تحریم‌های غیرقانونی آمریکا است، که این امر موجب ایجاد یک فضای روانی مبتنی بر عدم اطمینان و در نتیجه مسبب خسارات جبران‌ناپذیر اقتصادی به مردم عادی ایران شده است؛ از جمله در زمینه ابتیاع دارو و تجهیزات پزشکی، ناشی از قصور بانک‌های اروپایی در فراهم آوردن خدمات مالی برای خرید دارو، که حتی پیش از برجام نیز بیش از اینها در دسترس بود. به علاوه، میزان سفارش خرید نفت خام از ایران برای ماه سپتامبر—دو ماه پیش از اجرایی شدن بخش دوم تحریم‌های غیرقانونی آمریکا—کاهش قابل توجهی داشته و به پایین‌ترین حد خود رسیده است.

بنابراین، ایران چاره‌ای ندارد جز آنکه در پاسخ به اجرایی شدن مجدد و کامل بخش اول تحریم‌های آمریکا، از طریق «توقف جزئی ایفای تعهدات خود وفق برجام» به احیای نوعی تعادل در تعهدات و مزایای متقابل مقرر شده در برجام اقدام نماید؛ حقی که ایران بلافاصله پس از خروج غیرقانونی آمریکا در تاریخ ۸ مه نیز محق به استفاده از آن بود. چنانچه به سرعت تدابیر اصلاحی توسط طرف‌های باقیمانده در برجام اتخاذ نگردد و سازوکارهای مربوط به تامین انتظارات به حق ایران—به ویژه در دو حوزه بانکی و نفتی—مستقر و عملیاتی نشوند، جمهوری اسلامی ایران، در چهارچوب حقوق خود، از جمله وفق بند ۳۶ برجام، به تدریج و طبق یک جدول زمان‌بندی شده، «ایفای تعهدات خود وفق برجام را به‌طور جزئی متوقف» خواهد نمود. جزئیات این جدول زمانی و نحوه اجرای آن به نحو مقتضی به اطلاع جنابعالی خواهد رسید. در صورتی که «برخوردار از منافع اقتصادی حاصله از [برجام، که] بخش حیاتی» آن است بار دیگر احیا گردد، روند توقف جزئی ایفای تعهدات می‌تواند پایان یافته و معکوس شود.

به خاطر دارید که اینجانب در ملاقات مورخ ۶ ژوئیه ۲۰۱۸ با جنابعالی در وین، به اطلاع شما رساندم مادام که مفاد قطعنامه‌های پیشین شورای امنیت ملل متحد بازگردانده نشده باشند و سطح صادرات نفت ایران یا امکان انتقال عواید آن به شکل جدی کاهش نیافته باشد، حتی در صورت توقف جزئی ایفای تعهدات، جمهوری اسلامی ایران کماکان بر شفافیت برنامه هسته‌ای صلح‌آمیز خود پایبند است و تعهدات پادمانی و اجرای داوطلبانه پروتکل الحاقی را ادامه خواهد داد.

مایلم بار دیگر تاکید نمایم که عزم دولت جمهوری اسلامی ایران تاکنون بر حفظ برجام به عنوان یک دستاورد ارزشمند دیپلماسی قرار داشته و برای این منظور متحمل هزینه‌ای گزاف شده و در برابر تلاش‌های مخرب و معاندانه آمریکا و تحریکات خصمانه آشکار و متخلفانه این کشور به نحوی مثال‌زدنی خویشتن‌داری کرده است. اطمینان دارم که از یازده گزارش پی‌درپی آژانس بین‌المللی انرژی اتمی که همگی آن‌ها بر پایبندی کامل ایران به تمامی تعهدات خود در برجام

گواهی می‌دهند، مطلع هستید. بدین جهت نایستی هیچ تردیدی وجود داشته باشد که مسئولیت شکست احتمالی برجام و تبعات آن، صرفاً بر عهده آمریکا قرار دارد.

موجب امتنان خواهد بود چنانچه به‌عنوان هماهنگ‌کننده برجام این نامه را به اطلاع سایر طرف‌های باقیمانده در برجام برسانید.

عالیجناب، لطفاً احترامات فائقه اینجانب را پذیرا باشید.

محمد جواد ظریف

پیوست ۱۰-۲: ترجمه نامه مورخ ۱۵ آبان ۹۷ خطاب به هماهنگ کننده برجام پیرامون تکمیل کلیه مراحل حل و فصل اختلاف و شروع اقدامات جبرانی ذیل بند ۳۶ برجام بسم الله الرحمن الرحيم

۶ نوامبر ۲۰۱۸

۱۵ آبان ۱۳۹۷

عالیجناب خانم فدریکا موگرینی

نماینده عالی اتحادیه اروپا در امور خارجی و سیاست امنیتی

هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برجام

عالیجناب؛

متعاقب نامه‌های اینجناب در مورخ ۱۰ مه ۲۰۱۸ و ۲۱ اوت ۲۰۱۸، این نامه را ذیل بند ۳۶ برجام به منظور حفظ و تضمین حقوق جمهوری اسلامی ایران وفق این توافق به شما می‌نویسم.

در ۵ نوامبر ۲۰۱۸، ایالات متحده به طور غیرقانونی تمامی تحریم‌هایی که بر اساس برجام رفع شده بودند را مجدداً وضع و به طور کامل اجرا نمود و به نحوی کاملاً معاندانه ۳۰۰ نهاد و فرد دیگر، که مشتمل بر تمامی بخش‌های مالی، انرژی و حمل و نقل ایران هستند را به لیست‌های تحریمی خود افزود. همانگونه که در ادامه آمده است، طرف‌های باقیمانده‌ی برجام در عمل هیچ اقدام ترمیمی، حتی در اجرای تعهدات برجامی خودشان، به منظور تضمین عادی‌سازی روابط اقتصادی ایران، اتخاذ نکرده‌اند. حتی سوئیفت^۱ هم که یک شرکت اروپایی بوده و مقر آن در مقر اتحادیه‌ی اروپا است، بلافاصله روابط خود را با اغلب بانک‌های ایرانی تعلیق کرد.

در نشست کمیسیون مشترک وزرای برجام که در تاریخ ۶ ژوئیه ۲۰۱۸ به درخواست ایران برای «بررسی مسائل حل نشده‌ی ناشی از خروج یکجانبه‌ی آمریکا از توافق و اعلام وضع مجدد تحریم‌هایی که وفق برجام و ضمیمه دوم آن رفع شده بودند» برگزار گردید، طرف‌های برجام تایید کردند که رفع تحریم‌ها و بهره‌مندی ایران از منافع ناشی از آن جزء اساسی برجام است. وزرای خارجه «بر تعهد خود به اهداف زیر، با حسن نیت و در یک فضای سازنده، تاکید کردند:

حفظ و ارتقاء روابط گسترده‌تر اقتصادی و در حوزه‌های مختلف با ایران؛

حفظ و استمرار کانال‌های موثر مالی برای تعامل با ایران؛

تداوم صادرات نفت و میعانات گازی، محصولات نفتی و پتروشیمی؛

تداوم روابط حمل و نقل دریایی (از جمله کشتیرانی و بیمه)، هوایی و ریلی؛

تقویت پوشش اعتبار صادراتی؛

حمایت روشن و موثر از کنشگران اقتصادی که با ایران تجارت می‌کنند، به ویژه شرکت‌های کوچک و متوسط که شاکله اصلی بسیاری از اقتصادها هستند؛

تشویق سرمایه‌گذاری‌های بیشتر در ایران؛

حمایت از کنشگران اقتصادی در سرمایه‌گذاری‌ها و دیگر فعالیت‌های تجاری و مالی ایشان که با ایران، یا در رابطه با این کشور معامله انجام می‌دهند؛

گرد هم آوردن کارشناسان بخش خصوصی و عمومی، از جمله از طریق تقویت شوراهای تجاری؛

حمایت عملی از تجارت و سرمایه‌گذاری در ایران؛

حمایت از شرکت‌ها در برابر آثار فراسرزمینی تحریم‌های ایالات متحده؛»

در نشست وزیران مورخ ۲۴ سپتامبر ۲۰۱۸ در نیویورک، طرف‌های باقیمانده‌ی برجام «مجدداً بر تعهد مستمر خود به اهداف مصرح در بیانیه کمیسیون مشترک وزرای برجام ۶ ژوئیه ۲۰۱۸ علی‌الخصوص برای انجام اقدامات ملموس و موثر ایجاد کانال‌های پرداخت برای ایران و تداوم صادرات نفت و میعانات گازی، محصولات نفتی و پتروشیمی» تاکید کردند. اینکه شش ماه پس از خروج غیرقانونی آمریکا از برجام و چهار ماه پس از نشست کمیسیون مشترک وزرا، ایران مطلقاً نمی‌تواند هیچ منفعتی از برجام ببرد موجب نگرانی شدید و تاسف عمیق است. واقعیت این است که امروز روابط تجاری ایران بسیار محدودتر از سال ۲۰۱۲ شده است. لذا نه تنها ایران منفعتی از برجام نمی‌برد، که در حقیقت به‌خاطر اجرای کامل تعهداتش وفق این توافق مجازات هم می‌شود.

فروش نفت ایران به پایین‌ترین حد خود، حتی کمتر از سال ۲۰۱۲، رسیده است؛ برخی از طرف‌های برجام تمامی خریدهای نفتی خود از ایران را خاتمه داده‌اند؛ ایران عملاً دسترسی به، و منافع خود از، درآمدهای نفتی و دیگر سرمایه‌های خود در بانک‌های خارجی —من جمله بانک‌هایی که عمدتاً مقر آنها در طرف‌های برجام است— را از دست داده است؛ کشتیرانی ایران تقریباً متوقف شده است؛ شرکت‌های بیمه از پوشش کشتی‌های ایرانی و دیگر کشتی‌هایی که به ایران خدمات ارائه می‌کنند امتناع می‌کنند؛ خطوط هوایی مسافربری اروپایی یا پروازهایشان را به ایران متوقف کرده‌اند و یا از تعداد آنها کاسته‌اند؛ خطوط هوایی ایران به سختی می‌تواند خدمات لازم از جمله سوخت را در فرودگاه‌های مقصد دریافت کنند؛ از شرکت‌های ایرانی (و حتی شهروندان عادی ایران که در خارج از کشور سکونت دارند) خواسته شده است برای بستن حساب‌های بانکی خود اقدام کنند و شاهیت این وضعیت هم این است که حتی نمایندگی‌های کنسولی و دیپلماتیک ایران در نگهداری حساب‌های بانکی خود که منحصراً برای فعالیت‌های مرتبط کاری استفاده می‌کنند با مشکلاتی روبرو شده‌اند.

از همه تعهدات پرطمطراقی که طرف‌های باقیمانده‌ی برجام متقبل شده‌اند، هیچکدام به راه‌حل‌های عملی نیانجامیده است. مثلاً، همین سازوکار ویژه^۱، که قرار بود برخی از مشکلات اساسی ولی اولیه را حل کند، هنوز تاسیس هم نشده است، چه برسد به اینکه شروع به کار کرده باشد. همچنین، کارشناسان حتی با فرض اینکه سازوکار ویژه به صورت کامل عملیاتی شود، نسبت به اینکه آیا کسی از آن استفاده خواهد کرد یا نه، ابراز تردید کرده‌اند. چنین به نظر می‌رسد که کنشگران اقتصادی تنها در صورتی که تضمین‌های مناسب از مراجع دولت متبوع خود مبنی بر امن بودن این کانال و حمایت لازم در صورت استفاده از آن را دریافت کنند، از این مکانیزم استفاده خواهند کرد.

در ۶ ژوئیه، وزرای خارجه مضافاً «بر عزم خود برای صیانت از آزادی کنشگران اقتصادی‌شان که در انطباق کامل با قطعنامه ۲۲۳۱ در پی تجارت مشروع با ایران هستند، تاکید کردند». باید به اطلاع‌تان برسانم که تقریباً تمامی کنشگران اقتصادی اکثریت کشورهای اتحادیه اروپا و ۱+۴ و همه شرکت‌های اصلی اروپایی، تاکنون از ایران خارج شده‌اند، که باعث آسیب جبران‌ناپذیر به اقتصاد ایران و زندگی شهروندان عادی ایرانی شده است.

حتی در حوزه غذا و دارو و تراکنش‌های مالی مرتبط با آن، که گفته می‌شود از تحریم‌های آمریکا معاف است، بانک‌های اروپایی و بانک‌های دیگر کشورهای عضو برجام از ارائه خدمات مالی برای غذا و دارو خودداری می‌کنند که منجر به کمیاب شدن دارو و به تبع آن به خطر افتادن زندگی بیماران شده است. توجه به این نکته حائز اهمیت است که در این وضعیت صرفاً شاهد نقض تعهدات برجامی و دو بیانیه نشست وزرای برجام نیستیم، بلکه شاهد نقض حکم دیوان دادگستری بین‌المللی نیز هستیم که به آمریکا دستور داده است فوراً همه‌ی موانع ناشی از تحریم‌های غیرقانونی‌اش را رفع و مجوز و سایر اختیارات لازم برای غذا، دارو و قطعات یدکی هواپیما را تضمین کند.

و با اینکه وزرا «از اجرایی شدن به‌روزرسانی مقررات انسداد اتحادیه اروپا و دستورالعمل اعطای وام‌های خارجی بانک

¹ SPV

سرمایه‌گذاری اروپا برای واجد شرایط کردن ایران در ۷ اوت استقبال کردند، این مقررات نتوانست حتی مانع از تبعیت یک شرکت فرانسوی از تحریم‌های آمریکا—که به اشتباه آن را «تحریم‌های بین‌المللی» خوانده بود—و جلوگیری از حضور اشخاص ایرانی در یک «نمایشگاه غذا» در فرانسه شود. در ذیل پاسخی را که یک شهروند ایرانی برای شرکت در بازار جهانی غذا در پاریس^۱ دریافت کرده است مشاهده می‌کنید:

به اطلاع شما می‌رسانیم که به دلیل تحریم‌های بین‌المللی علیه ایران و تبعات خطیری که در صورت تخطی از هر کدام از این تحریم‌ها به وجود می‌آید، گروه تصمیم‌گیرنده نمایشگاه Groupe Comexposium تصمیم گرفته است تمامی مراودات با نهادها، افراد و گروه‌های مستقر در ایران را تا اطلاع ثانوی به حالت تعلیق درآورد. در نتیجه متأسفانه امکان پذیرش تقاضای شما برای ثبت‌نام در بازار جهانی غذا در پاریس ۲۰۱۸ وجود ندارد.

در حالی شاهد چنین تبعیض شنیعی علیه ایران و شهروندان آن هستیم که وزرای خارجه در تاریخ ۲۴ سپتامبر ۲۰۱۸ در نیویورک وعده داده بودند «منابع قابل توجهی را از سوی همه‌ی طرف‌ها، از جمله از طرف کشورهای ثالث که علاقه‌مند به حمایت از برجام هستند و می‌خواهند در زمان مقتضی و به گونه‌ای موثر، عادی‌سازی روابط تجاری و اقتصادی با ایران را دنبال کنند، بسیج کنند».

عالیجناب؛

برجام اختیار ایران به اعمال حق خود برای «متوقف ساختن کلی یا جزئی اجرای تعهدات خود وفق برجام»، در صورت بازگشت مجدد و تحمیل دوباره‌ی تحریم‌ها را به رسمیت شناخته است. بندهای ۲۶ و ۳۶ حاکی از این فهم مشترک در دوران مذاکرات است، که هرگونه وضع مجدد تحریم‌ها این حق را به ایران خواهد داد که با متوقف ساختن کلی یا جزئی اقدامات متقابل خود وفق توافق واکنش نشان دهد.

ذکر این نکته حائز اهمیت است که حتی تیم حقوقی آمریکا در دیوان بین‌المللی دادگستری نیز این موضوع را تایید کرد که «اگر یکی از طرف‌های برجام به این جمع‌بندی برسد که مسئله حل نشده است و در حکم عدم پابندی اساسی است، برجام به آن طرف اجازه می‌دهد که «عمل به تعهدات خود وفق این برجام را، به صورت کلی یا جزئی، متوقف سازد»... این همان چاره‌ای بود که طرف‌ها در صورتی که مکانیزم حل اختلاف از فیصله دادن به موضوع ناکام بماند اندیشیده بودند»^۲.

جمهوری اسلامی ایران در روز ۸ مه ۲۰۱۸ و مکرراً بعد از آن این مسئله را کاملاً روشن ساخته است که وضع مجدد تحریم‌ها «نقض اساسی و جدی» برجام است. در همین زمینه، ایران از طرف‌های باقیمانده برجام خواسته که «آمریکا را مسئول تبعات عمل بی‌پروا و متخلفانه خود بدانند» و اعلام کرده است که برای استمرار اجرای تمامیت برجام، «طرف‌های باقیمانده برجام بایستی برای تضمین جبران بی‌قید و شرط خسارات ایران، با اتخاذ تدابیر ملی، منطقه‌ای و جهانی مناسب، ضمانت‌های عینی ارائه کنند».

دولت متبوع اینجانب در تاریخ ۱۰ مه ۲۰۱۸ سازوکار حل اختلاف برجام وفق بند ۳۶ را آغاز نمود. اما، در کمال حسن نیت، از اعمال «چاره» خودداری کرده و بلافاصله دست به «متوقف ساختن اجرای تعهدات وفق برجام» نزد تا به طرف‌های باقیمانده برجام این امکان را بدهد که به وعده‌های خود که در بالا اشاره شد عمل نمایند. اما همانطور که به صورت مشخص در نامه‌ی مورخ ۱۰ مه ۲۰۱۸ بیان کردم «در این بازه‌ی زمانی، هیچ چیز حق ایران برای واکنش و صیانت از منافع ملی خود به شیوه‌ی مقتضی را تحت تاثیر قرار نمی‌دهد؛ حقی که به آشکارا در برجام و متعاقباً قطعنامه ۲۲۳۱ (۲۰۱۵) شورای امنیت ملل متحد به رسمیت شناخته شده است».

ایالات متحده اکنون تمامی تحریم‌های مصرح در برجام و ضمیمه دوم آن را مجدداً وضع و به صورت کامل اعمال کرده

¹ SIAL Paris 2018

² <http://icj-cij.org/files/case-related/175/175-20180828-ORA-01-00-BI.pdf>. Page 26, Para. 17

است و همانگونه که در بالا اشاره شد، هیچ اقدام جبرانی از سوی طرف‌های باقیمانده برجام انجام نشده است. اکثریت در عمل به اقدامات محدودیت‌ساز علیه ایران پیوسته‌اند و حتی امکان تراکشن‌های مربوط به نمایندگی‌های دیپلماتیک ایران و غذا و دارو با نهادهای مالی خود را سلب کرده‌اند. یکی از طرف‌های برجام علی‌الظاهر به دلیل این محدودیت‌ها حتی از پرداخت یکی از بدهی‌های عقب‌مانده خود به دولت ایران خودداری می‌کند.

این استدلال هنوز برای من پذیرفته نیست که همه‌ی این جریانات سناریوی پلیس خوب و پلیس بد میان ایالات متحده و «متحدین» اروپایی‌اش باشد، تا تمامی آثار تحریم‌های بی‌رحمانه علیه ایران را بازگردانده و ایران را برای استمرار پایبندی کامل فریب دهند. شخصاً شاهد کوشش بی‌شائبه‌ی شما و زحماتی که با همکارانتان برای یافتن راه‌حل می‌کشید بوده‌ام. اما برای آن‌هایی که از تبعات تحریم‌های غیرقانونی آمریکا در رنج هستند، فرقی نمی‌کند که آیا اتحادیه اروپا و ۱+۴ اراده لازم را ندارند یا اینکه نمی‌توانند آثار منفی خروج هم‌تیمی‌شان از توافق را جبران کنند. برای آن‌ها، نتایج هر دو وضعیت یکسان است: دولت ما به شکلی بی‌معنی به اجرای کامل همه تعهدات هسته‌ای خود وفق توافقی که کاملاً از حیز انتفاع خارج شده است، استمرار می‌ورزد. توازن مدت‌هاست از بین رفته و تلاش‌های انجام شده برای اعاده آن تاکنون به شکست انجامیده است.

مانند هر توافق بین‌المللی دیگری، بقای برجام—به مثابه یک دستاورد منحصر به فرد دیپلماسی چندجانبه—به وجود یک توازن بستگی دارد. یا اتحادیه اروپا و ۱+۴—که مکرراً بر تبعات امنیتی و استراتژیک برجام تأکید کرده‌اند—باید منافع مشروع ایران از برجام را با عمل به تعهداتی که در بیانیه‌ی ۶ ژوئیه و ۲۴ سپتامبر متقبل شده‌اند به صورت واقعی و عملی بدون تاخیر تأمین کنند، یا اینکه ایران ناگزیر خواهد بود وضعیتی نزدیک به توازن را به منظور جلوگیری از مرگ کامل برجام اعاده کند—که همان چاره‌ای است که طرف‌های برجام در صورت ناکامی سازوکار حل اختلاف برجام برای فیصله دادن به موضوع مورد اختلاف اندیشیده بودند.

با عنایت به موارد فوق‌الذکر، اینجانب خواستار برگزاری کمیسیون مشترک برجام در سطح وزیران طی روزهای آینده در تهران هستم.

موجب امتنان خواهد بود که شما به عنوان هماهنگ‌کننده کمیسیون مشترک برجام، فوراً ترتیب برگزاری این نشست را داده و این نامه را به رویت طرف‌های باقیمانده برجام برسانید. عالیجناب، لطفاً پذیرای احترامات فائقه اینجانب باشید.

محمد جواد ظریف

پیوست ۱۰-۳: ترجمه نامه مورخ ۱۸ فروردین ۹۸ خطاب به

هماهنگ کننده برجام ذیل بند ۳۶ برجام

پیرامون نقض اساسی سه کشور اروپایی و اتحادیه اروپا

به دلیل مشارکت در تصویب بیانیه ۱۷ فروردین گروه ۷

بسم الله الرحمن الرحيم

۷ آوریل ۲۰۱۹

۱۸ فروردین ۱۳۹۸

عالیجناب، خانم فدریکا موگرینی

نماینده عالی اتحادیه اروپا در سیاست خارجی و امور امنیتی،

هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برجام

عالیجناب؛

این نامه را به شما می نویسم تا مراتب خشم خود را نسبت به بیانیه اخیر مورخ ۶ آوریل ۲۰۱۹ وزرای خارجه گروه ۷ ابراز نمایم. در سه بند از بیانیه، اتحادیه و سه کشور اروپایی ادعاهای کاملاً غیرقابل قبول و بی پایه ای را علیه جمهوری اسلامی ایران مطرح کرده اند. بدتر از همه، بند ۵۲ بیانیه مبین انحراف اساسی اتحادیه و سه کشور اروپایی — به عنوان ۴ طرف برجام — از اصول و اهداف اساسی برجام بوده و چنانچه به صورت رضایت بخشی حل نگردد، می تواند عدم پایداری اساسی از تعهدات ذیل برجام قلمداد شده و همچنین تخطی از قطعنامه ۲۲۳۱ (۲۰۱۵) شورای امنیت ملل متحد محسوب گردد.

این وضعیت ناپایداری های اساسی پیشین طرف های غربی اتحادیه اروپا و ۱+۵، متعاقب قصور شدید و مداوم اتحادیه و سه کشور اروپایی در اتخاذ تدابیر عملی معنی دار در اجرای تعهداتشان ذیل برجام و تعهداتی که متعاقب خروج یکجانبه و غیرقانونی ایالات متحده از برجام از جمله در ۱۵ مه ۲۰۱۸، ۲۵ مه ۲۰۱۸، ۶ ژوئیه ۲۰۱۸، ۲۴ سپتامبر ۲۰۱۸ و ۶ مارس ۲۰۱۹، اعلام داشته اند، را به سطح غیرقابل ادامه ای رسانده است.

مطلقاً غیرقابل قبول است که به جای محکوم کردن رفتارهای مستمر غیرقانونی، تحریک کننده و خطرناک ایالات متحده و به جای پیگیری راه های عملی بازگشت به پایداری به تعهدات خودشان ذیل برجام — حتی بدون توجه به وظیفه برطرف نمودن زیان های غیرقابل جبران ملت ایران از خروج آمریکا از برجام — اتحادیه و سه کشور اروپایی به اعتراف خود، تسلیم عبارات مضحک آمریکا علیه جمهوری اسلامی ایران شده اند. این عبارت پردازی ها نه تنها با واقعیت های غیرقابل انکار در منطقه ما، بلکه با رویه جاری اتحادیه اروپا — اگر نگوئیم با تعهدات اتحادیه و سه کشور اروپایی ذیل برجام و شورای امنیت — مغایرت دارد. درحقیقت بیانیه گروه درخواست های غیرقابل تحملی را از ایران مطرح نموده و تعهداتی را برای ایران فرض می کند که با اهداف و اصول برجام ناسازگار بوده و کاملاً ورای دامنه برجام قرار دارند. تغییر بنیادین مندرج در این بیانیه موجب نگرانی جدی است. همچنین اتحادیه و سه کشور اروپایی دستاورد تاریخی حاصل شده از طریق انعقاد برجام و اجرای اقدامات داوطلبانه مندرج در آن توسط ایران، که ۱۴ بار در گزارش های آژانس بین المللی انرژی اتمی تایید شده، را نادیده گرفته است. درواقع، بیانیه گروه ۷، ان پی تی و رژیم عدم اشاعه را تضعیف می کند.

در حالی که تاکید می کنیم که ایران هیچگاه به دنبال تولید یا کسب تسلیحات هسته ای نبوده و نخواهد بود، ولی هدف اعلام شده برجام این است که «ایران بتواند به طور کامل حق خود برای انرژی هسته ای جهت مقاصد صلح آمیز را طبق مواد ذیربط معاهده منع گسترش سلاح های هسته ای و همسو با تعهداتش ذیل آن اعمال نماید و با برنامه هسته ای ایران همچون برنامه هر دولت دیگر غیر دارنده سلاح های هسته ای عضو معاهده منع گسترش سلاح های هسته ای رفتار خواهد

شد.» علاوه بر آن، برخلاف دلالت ضمنی این بیانیه، جمهوری اسلامی ایران هیچ تعهدی ذیل پروتکل الحاقی ندارد. طبق برجام، ایران صرفاً پروتکل الحاقی را به صورت موقتی و داوطلبانه اجرا می‌کند. تداوم اجرای پروتکل الحاقی از جانب جمهوری اسلامی ایران و فرایند تصویب پروتکل در چهارچوب زمانی پیش‌بینی شده در پیوست پنج، مطلقاً و کاملاً بستگی به اجرای متقابل تعهدات با حسن نیت بوده، خصوصاً تعهداتی که در بندهای ۲۰ و ۲۱ از پیوست پنج برجام تصریح شده است.

لازم است تاکید نمایم که مفاد این بیانیه نشان دهنده فقدان شجاعت و تعهد به برجام است. برای مباحثات با یک رژیم قانون‌گریز، حتی این بیانیه از اشاره ساده به برجام بازمانده است، چه برسد به تاکید مجدد حداقل به تعهد زبانی اتحادیه و سه کشور اروپایی در قبال این دستاورد تاریخی—که اتحادیه اروپا آن را امری ضروری برای امنیت اروپا قلمداد کرده است. وقتی تنها یک دولت قانون‌شکن عضو گروه ۷ می‌تواند مانع حتی یک اشاره ساده به یک توافق بین‌المللی معتبر و یک قطعنامه شورای امنیت شود، آیا ۶ عضو باقیمانده از گروه ۷، از جمله اتحادیه و سه کشور اروپایی، نمی‌توانستند مانع درج مواضع غیرقانونی و بی‌اساس ایالات متحده در متن شوند؟ هیچ چیزی بیش از این نمی‌تواند ایالات متحده را گستاخ نماید تا بی‌قانونی قلدرمآبانه‌اش را ادامه دهد.

من از کشورهای اتحادیه و سه کشور اروپایی مصرانه می‌خواهم که این موضوع را به شیوه رضایت‌بخشی در یک بازه زمانی معقول حل و فصل نمایند. ایران این حق را برای خود محفوظ می‌دارد تا موضوع را طبق سازوکار تصریح شده در بند ۳۶ دنبال نماید.

موجب امتنان خواهد بود که شما به عنوان هماهنگ‌کننده کمیسیون مشترک برجام، مفاد این نامه را در اختیار طرف‌های باقیمانده برجام قرار دهید.

عالیجناب، لطفاً احترامات فائقه اینجانب را پذیرا باشید.

محمد جواد ظریف

پیوست یازدهم روند کاهش تعهدات

پیوست ۱۱-۱: نامه مورخ ۱۸ اردیبهشت ۹۸ رئیس جمهور روحانی
خطاب به سران ۱+۴ پیرامون تکمیل مراحل حل و فصل اختلافات و
شروع اقدامات جبرانی توسط ایران ذیل ماده ۳۶ برجام

بسم الله الرحمن الرحيم

۸ مه ۲۰۱۹

۱۸ اردیبهشت ۱۳۹۸

عالیجناب آنگلا مرکل، صدر اعظم محترم آلمان
عالیجناب ترزا می، نخست وزیر محترم انگلستان
عالیجناب شی جین پینگ، رئیس جمهور محترم چین
عالیجناب ولادیمیر پوتین، رئیس جمهور محترم روسیه
عالیجناب امانوئل مکرون، رئیس جمهور محترم فرانسه
عالیجناب؛

اکنون یک سال از خروج ایالات متحده آمریکا از توافق برجام در تاریخ ۱۸ اردیبهشت ۱۳۹۷ می‌گذرد و امروز نه تنها آن کشور تمامی تحریم‌های هسته‌ای یکجانبه و غیرقانونی خود را مجدداً اعمال کرده است، بلکه رسماً و علناً به دنبال سیاست «فشار حداکثری» و «فروش نفت صفر» برای ایران است. خروج آمریکا از برجام نقض صریح قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت و بر خلاف خواست جامعه بین‌المللی می‌باشد. اما متأسفانه با اقدام درخور و متناسب از سوی شورای امنیت یا کشورهای باقی‌مانده در برجام مواجه نشده است.

این اقدام آمریکا بخش مهمی از توافقات برجام را بی‌اثر کرده و توازن بین داده‌ها و ستانده‌ها در این توافق را—که در پی حدود ۱۲ سال مذاکرات بسیار سخت و دشوار به دست آمده بود—به شکل اساسی از بین برده است. پس از خروج آمریکا، اینجانب به درخواست شما مهلتی چند هفته‌ای را در نظر گرفتم تا طرف‌های باقی‌مانده در برجام اثرات و تبعات خروج آمریکا را جبران نموده و تعادل از دست رفته را به این توافق برگردانند. مهلت چند هفته‌ای به درخواست شما تمدید و اکنون به یک سال رسیده است.

در این مدت جمهوری اسلامی ایران سازوکار حل اختلاف مندرج در بند ۳۶ برجام را فعال نمود و کمیسیون مشترک برجام دو بار در سطح معاونین و دو بار در سطح وزرای امور خارجه تشکیل گردید. در این جلسات کشورهای باقی‌مانده در برجام به صراحت اذعان نمودند که رفع تحریم‌ها و برخورداری ایران از منافع اقتصادی حاصله، بخش حیاتی از برجام است. وزرای امور خارجه کشورهای شما متعهد شدند که «راه‌حل‌های عملی» به منظور عادی سازی و حتی ارتقای همکاری‌های اقتصادی با ایران من جمله از طریق ایجاد کانال‌های بانکی مؤثر، ادامه صادرات نفت و گاز و محصولات پتروشیمی، ادامه همکاری در حوزه حمل و نقل، اعطای اعتبارات صادراتی، حمایت از فعالین اقتصادی در همکاری‌های تجاری و مالی و سرمایه‌گذاری با ایران و حفاظت از آنها در برابر تحریم‌های فراسرزمینی آمریکا و تشویق سرمایه‌گذاری‌های بیشتر در ایران طراحی کنند.

اما متأسفانه غیر از صدور بیانیه‌های سیاسی پی‌درپی، هنوز هیچ سازوکار عملیاتی برای مقابله و جبران تحریم‌های آمریکا مستقر نشده است. این در حالی است که تقریباً تمامی بنگاه‌های اقتصادی خارجی—منجمله تمامی بنگاه‌های کشورهای

اروپایی عضو برجام—ایران را ترک کرده‌اند، توافقات و قراردادهای خارجی—حتی با بنگاه‌های کشورهای عضو برجام—لغو شده‌اند، حمل و نقل و کشتیرانی مختل شده، پروازهای ایرانی به بسیاری از کشورهای عضو برجام لغو و یا محدود گشته و پروازهای به ایران عموماً لغو شده، ارتباطات بانکی تقریباً به طور کامل مسدود شده و فروش نفت ایران کاهش قابل توجهی پیدا کرده است. علیرغم گذشت یک سال هیچ چشم اندازی برای بهره‌گیری ایران از منافع رفع تحریم‌ها در برجام ارائه نشده است. حتی کانال مالی ویژه اروپا موسوم به اینستکس، که تنها یک تعهد از بین بیش از ده تعهد پذیرفته شده از سوی وزرای امور خارجه است، نه تنها پس از یک سال هنوز راه اندازی نشده بلکه امید زیادی به کارآمدی آن برای تضمین مراودات مالی بین ایران و سایر کشورها وجود ندارد.

چنانچه مطلعید روز ۱۴ اردیبهشت ۱۳۹۸ دولت ایالات متحده ضربه دیگری به برجام را وارد کرده و حتی از تمدید معافیت‌های خودساخته‌ی خویش برای ادامه برخی از طرح‌های هسته‌ای مندرج در برجام هم خودداری کرد که باعث می‌شود ایران امکان فروش یا تبادل اورانیوم غنی شده و آب سنگین تولیدی خود را نداشته باشد. این نشان می‌دهد که سیاست آمریکا به روشنی جلوگیری مستقیم از اجرای برجام است که طبیعتاً تمامی عواقب آن بر عهده همان دولت خواهد بود.

عالیجناب

در طول یک سال گذشته جمهوری اسلامی ایران با خویشتن داری استثنائی خود فضاها و فرصت‌های زیادی برای دیپلماسی ایجاد کرد اما متأسفانه از این فرصت‌ها استفاده نشد. اینجناب در نامه مورخ ۱۶ خرداد ۱۳۹۷ به برخی از شما صراحتاً اظهار داشتیم «تردید نکنید که ادامه همزمان برجام و تحریم‌ها غیرممکن است». همچنین با اظهار اینکه اقدامات ایران «فعلاً» در چهارچوب برجام خواهد بود، هشدار دادم «قدم بعدی که چندان دور نخواهد بود، توقف جزئی یا کلی تعهدات ایران در برجام است که از جمله‌ی حقوق ایران بر اساس بند ۳۶ برجام می‌باشد».

اکنون پس از گذشت یک سال، جمهوری اسلامی ایران برای بازگرداندن توازن به برجام و حفظ آن «توقف اجرای برخی تعهدات خود ذیل برجام» را غیرقابل اجتناب می‌داند. بنابراین مایلیم توجه شما را به موارد زیر جلب نمایم:

در پاسخ به خروج آمریکا از برجام و بازگشت تحریم‌های غیرقانونی آن کشور، جمهوری اسلامی ایران بر اساس حق خود در بندهای ۲۶ و ۳۶ برجام، از امروز «اجرای برخی تعهدات خود ذیل برجام را متوقف می‌کند» که جزئیات آن توسط وزیر امور خارجه به اطلاع هماهنگ کننده محترم برجام خواهد رسید.

چنانچه به فاصله ۶۰ روز سازوکارهای مربوط به تأمین مطالبات به حق ایران عملیاتی شده، به ویژه صادرات نفتی ایران به سطح اردیبهشت ۹۷ برگشته و بازگشت عواید آن بدون مشکل تضمین شود، تصمیم فوق لغو خواهد شد. در غیر این صورت، جمهوری اسلامی ایران، وفق مواد ۲۶ و ۳۶ برجام، در مرحله بعدی بخش دیگری از تعهدات داوطلبانه خود را کاهش داده و به این روند به صورت مرحله به مرحله ادامه خواهد داد.

جمهوری اسلامی ایران در هر زمان آمادگی دارد به هر میزان که مطالبات به حقش از برجام تأمین گردد، مجدداً به همان میزان تعهدات داوطلبانه خود را از سر گیرد.

چنانچه ظرف شصت روز آینده پروژه نوین سازی رآکتور آب سنگین اراک طبق جدول زمانی توافق شده به مسیر تکمیل خود باز نگردد، جمهوری اسلامی ایران از ساخت مشترک این رآکتور صرفنظر کرده و به طراحی سابق—که دانش و فناوری آن را در اختیار دارد—باز خواهد گشت.

اراده کشور اینجناب تاکنون بر حفظ برجام به عنوان یک دستاورد ارزشمند دیپلماسی قرار داشته و برای حفظ آن در برابر تلاش‌های مخرب آمریکا تمامی سعی خود را به صورت یک جانبه به عمل آورده است. مطلعید که جمهوری اسلامی ایران به رغم عدم برخورداری از منافع رفع تحریم‌ها، تا به امروز به شهادت چهارده گزارش پی‌درپی آژانس بین‌المللی

انرژی اتمی، به تمامی تعهدات خود در برجام به صورت کامل پایبند بوده و تدابیر فوق پس از گذشت یک سال و صرفاً به منظور بازگرداندن تعادل در اجرای برجام اتخاذ شده است. اما اگر ایران با هر بهانه‌ای موضوع قطعنامه‌ای در شورای امنیت قرار گیرد، نه تنها بلافاصله اجرای برجام به صورت کامل متوقف می‌شود، بلکه جمهوری اسلامی ایران روند خروج از معاهده منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای را نیز وفق بند یک ماده ۱۰ آن معاهده آغاز خواهد کرد.

جمهوری اسلامی ایران آمادگی دارد با حسن نیت به مشورت‌های خود با طرف‌های باقی‌مانده در برجام در تمامی سطوح ادامه دهد.

عالیجناب؛

مایلم از فرصت استفاده کرده و نکته دیگری را نیز به اطلاع شما برسانم. جمهوری اسلامی ایران در طول چهار سال گذشته میزبان میلیون‌ها پناهنده و مهاجر از کشور افغانستان بوده و به عنوان یک مسئولیت انساندوستانه به احسن وجه از این میهمانان پذیرایی کرده است. هم اکنون قریب به سه میلیون افغان در ایران به سر می‌برند که از تمامی مزایای مربوط به ایرانیان همچون آموزش و بهداشت برخوردارند. با احتساب هزینه‌هایی همچون اشغال فرصت‌های شغلی، آموزش، خروج ارز، استفاده از سوبسیدهای مواد غذایی، دارویی، بهداشتی، سوخت، خدمات شهری و حمل و نقل، هزینه اقامت اتباع افغانستان در ایران سالانه به حدود هشت میلیارد یورو بالغ می‌گردد. از سوی دیگر جمهوری اسلامی ایران در طول چند دهه گذشته مبارزه سخت و بی‌امانی با مواد مخدری که در افغانستان تولید شده و توسط باندهای قاچاق بین‌المللی از مسیر ایران به مقاصد دیگر و به خصوص به اروپا منتقل می‌شود، به عمل آورده است. این مبارزه هزینه انسانی و مالی سنگینی برای ما داشته است. بیش از چهار هزار نفر از نیروهای انتظامی یا مرزبانی جمهوری اسلامی جان خود را در این مبارزه از دست داده و سالانه بیش از یک صد و پنجاه میلیون یورو هزینه شده است. متأسفانه تحریم‌های آمریکا منجر به کاهش قابل توجه منابع مالی جمهوری اسلامی ایران شده است و دولت ناگزیر است این هزینه‌ها و سایر هزینه‌های ناشی از دیگر خدمات بین‌المللی خود را به شدت کاهش دهد.

بی‌تردید مسئولیت تمامی تبعات شرایط کنونی بر عهده دولت آمریکا قرار دارد.

با احترامات فائقه

حسن روحانی

پیوست ۱۱-۲: ترجمه نامه مورخ ۱۸ اردیبهشت خطاب به هماهنگ کننده برجام در خصوص آغاز گام‌های کاهش پایبندی به تعهدات هسته‌ای

بسم الله الرحمن الرحيم

۸ مه ۲۰۱۹

۱۸ اردیبهشت ۱۳۹۸

عالیجناب، خانم فدریکا موگرینی

نماینده عالی محترم اتحادیه اروپایی در امور خارجی و سیاست امنیتی،

هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برجام

عالیجناب؛

چنانچه شما و سایر اطراف برجام به خوبی اطلاع دارید، در پاسخ به تخلفات خطیر و عدم پایبندی آمریکا به تعهدات خود در این توافق، به ویژه بعد از خروج غیرقانونی و یکجانبه آن کشور از برجام، جمهوری اسلامی ایران مکرراً — و از جمله در برخی از ۱۶ نامه اینجانب به شما و سایر طرف‌های برجام از ۲ سپتامبر ۲۰۱۶ تا ۷ آوریل ۲۰۱۹ و نیز در نامه مورخ ۱۰ می ۲۰۱۸ اینجانب خطاب به دبیر کل ملل متحد^۱ — بند ۳۶ برجام را فعال کرده است. به دنبال چندین جلسه کمیسیون مشترک برجام، عمده‌ی موارد «عدم پایبندی اساسی» حل نشده باقی مانده‌اند و این برای ایران «مبنای توقف اجرای تعهدات خود ذیل برجام به صورت کلی و جزئی» را فراهم آورده است.

علاوه بر این، از زمان برقراری و اعمال مجدد تحریم‌های آمریکا مندرج در ضمیمه دو که بر اساس برجام متوقف شده بودند، ایران طبق بند ۲۶ برجام محق بوده است که «به طور کلی یا جزئی تعهدات خویش را متوقف کند» و کماکان در چهارچوب مقررات توافق باقی بماند.

با این حال، ایران تصمیم گرفت که ضمن حفظ حقوق فوق در قالب برجام به صورت رسمی، حداکثر خویشتن‌داری را نشان داده و در احترام به درخواست اطراف باقی مانده در برجام، به آن‌ها «چند هفته» برای اجرای تعهداتی که در تاریخ‌های ۱۵ می، ۲۵ می، ۶ ژوئیه و ۲۴ سپتامبر ۲۰۱۸ داده بودند، زمان بدهد. همانطور که چهارده گزارش آژانس بین‌المللی انرژی اتمی — از جمله چهار گزارش بعد از خروج آمریکا — اثبات می‌کند، ایران به اجرای کامل تمامی تعهدات خود در برجام ادامه داده است.

اکنون یک سال از اعلام خروج غیرقانونی ایالات متحده از برجام می‌گذرد. و تقریباً یک سال است که اتحادیه اروپا و ۱+۴ تعهدات قوی سیاسی برای برقراری مجدد تعادل از دست رفته در برجام ناشی از خروج آمریکا داده‌اند. متأسفانه، و علی‌رغم قول‌های پی‌درپی، تا به امروز مطلقاً اقدام عملی موثری در رابطه با رفع تحریم‌ها — و آثار آن‌ها به نحو مشخص شده در ضمیمه دو — که باعث عادی‌سازی تجارت و روابط اقتصادی با ایران شود، اجرایی نشده است.

از این رو و در اجرای اقدام اول مندرج در نامه امروز عالیجناب دکتر روحانی، رئیس جمهوری اسلامی ایران، خطاب به هم‌تایان خود از اطراف برجام که به این نامه پیوست شده، از مقامات عالی جمهوری اسلامی ایران دستور دارم رسماً به جنابعالی به عنوان هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برجام و از طریق جنابعالی به کلیه طرف‌های برجام، اعلام نمایم که جمهوری اسلامی ایران در اعمال حق خود مندرج در بندهای ۲۶ و ۳۶ برجام، تصمیم گرفته است از امروز «اجرای برخی از تعهدات خود در برنامه جامع اقدام مشترک را متوقف کند». این اقدامات داوطلبانه شامل موارد ذیل می‌شود:

- نگه داشتن ذخیره هگزافلوراید اورانیوم^۲ غنی شده تا ۳/۶۷ درصد زیر ۳۰۰ کیلو مندرج در بند ۷ برجام و بند ۵۶

^۱ S/2018/453

^۲ UF6

ضمیمه یک؛

- ارائه آب سنگین فراتر از ۱۳۰ تن برای صادرات به بازار بین‌المللی مندرج در بند ۱۴ ضمیمه یک برجام؛
- در واقع تصمیم اخیر دولت ایالات متحده—در مغایرت با برجام و قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت—در رابطه با همکاری‌های صلح‌آمیز هسته‌ای با جلوگیری از فروش، انتقال یا تبادل اورانیوم غنی شده و آب سنگین تولیدی ایران مانع اجرای این مفاد برجام شده است.
- علاوه بر این، در اجرای بند دوم نامه فوق‌الذکر، جمهوری اسلامی ایران پس از ۶۰ روز در رابطه با اقدامات داوطلبانه زیر «اجرای برخی تعهداتش را متوقف» خواهد کرد:
- نگه‌داشتن سقف ۳/۶۷ درصد غنی‌سازی اورانیوم؛
- بازطراحی و بازسازی یک رآکتور آب سنگین نوین‌سازی شده در اراک بر اساس طرح مشترک در صورت عدم بازگشت به جدول زمانی مورد توافق.
- جمهوری اسلامی ایران—در اجرای بند چهارم نامه رئیس‌جمهور—آماده ورود به مذاکرات فوری و فشرده با «گروه کاری اراک» به ریاست مشترک چین و انگلیس است.
- هرزمان و هرگونه که لازم باشد، آژانس بین‌المللی انرژی اتمی در جریان زمان دقیق و جزئیات اقداماتی که اتخاذ می‌شوند، قرار خواهد گرفت.
- تصمیم ایران کاملاً منطبق با برجام اتخاذ شده و در چهارچوب موازین پیش‌بینی شده در این توافق اجرا می‌شود. ما یک بار دیگر بر عزم خود برای ادامه حمایت از برجام همراه با حسن نیت و در فضایی سازنده تأکید می‌کنیم.
- جمهوری اسلامی ایران آمادگی دارد گفتگوهای خود را با حسن نیت در کلیه سطوح با دیگر اعضای باقی‌مانده برجام ادامه داده و در هرزمان آمادگی دارد مقررات فوق‌رأ، متناسب با میزان تحقق اهداف مندرج در برجام و اجرای تعهداتی که از تاریخ ۸ می ۲۰۱۸ توسط کمیسیون مشترک ارائه شد، از سر گیرد.
- موجب امتنان خواهد بود، چنانچه شما در ظرفیت خود به‌عنوان هماهنگ‌کننده کمیسیون مشترک برجام، این نامه را در اختیار سایر طرف‌های باقی‌مانده در برجام قرار دهید.
- عالیجناب، لطفاً احترامات فائقه اینجانب را پذیرا باشید.

محمد جواد ظریف

پیوست ۱۱-۳: ترجمه نامه به هماهنگ کننده برجام مورخ ۴ تیر ۱۳۹۸

در پاسخ به دمارش سفرای سه کشور اروپایی در تاریخ ۳۱ خرداد ۹۸

بسم الله الرحمن الرحيم

۲۵ ژوئن ۲۰۱۹

۴ تیر ۱۳۹۸

عالیجناب، خانم فدریکا موگرینی

نماینده عالی محترم اتحادیه اروپایی در امور خارجی و سیاست امنیتی،

هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برجام

عالیجناب؛

مایل هستم در ظرفیت شما به عنوان هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برجام به اطلاع تان برسانم که در تاریخ ۲۱ ژوئن ۲۰۱۹ سفرای سه دولت اروپایی طی ملاقات (دمارش)، مواردی را مطرح کردند که حاوی اتهام، سوء تفسیر، سوء رفتار، تهدید و ضرب الاجل بود که نشان دهنده عدم وجود حسن نیت و احترام متقابل بوده و موجبات عدم پابندی اساسی به متن، روح و هدف برجام را فراهم ساخته است. آن‌ها همچنین با علنی ساختن این دمارش غیرقابل قبول خود، باردیگر اصل حسن نیت را نقض کردند. در همین رابطه مایل هستم موارد زیر را به اطلاع طرف‌های کمیسیون مشترک برسانم: جمهوری اسلامی ایران با قاطعیت تهدیدهای غیرقابل قبول مطرح شده در ملاقات مذکور را رد می کند، به ویژه اینکه این تهدیدات از جانب کسانی مطرح شده در قبال «پابندی کامل» و راستی آزمایی شده‌ی ایران به برجام، «مطلقاً هیچ اقدامی» را صورت نداده و جهت جبران آن هیچ گامی برنداشته‌اند.

این ملاقات، با نوعی «باج‌خواهی تحریمی» همراه بود؛ امری که ایالات متحده و شرکایش به واسطه سوء استفاده از قطعنامه‌های شورای امنیت و همچنین اوضاع مالی مقطعی خود، همواره آن را در دستور کار داشتند تا به اهداف نامشروع سیاسی خود دست یابند. این سیاست‌های کوتاه‌بینانه منطقه ما و سایر نقاط جهان را به سوی هرج و مرج و ناامیدی پیش می‌برد.

توسل به تهدید جهت بازگرداندن تحریم‌های شورای امنیت برای اخاذی از ایران، نه تنها نابود کردن پایه و اساس برجام، قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت، و اصول کلی حقوقی ملل متحده است، بلکه یک اقدام غیراخلاقی با سوء نیت نیز می‌باشد. اکنون کاملاً واضح است که وجود چنین توهم‌هایی راجع به توانایی خود در سوء استفاده از سازوکار برجام، سه دولت اروپایی را جهت تعلل طی چهار سال گذشته و به خصوص پس از خروج غیرقانونی ایالات متحده از برجام که باعث ایراد زیان‌های جبران‌ناپذیری بر اقتصاد ایران شده، ترغیب نموده و همچنین سبب شده با آمریکا در اجرای تروریسم اقتصادی علیه ملت ایران، مشارکت و همراهی کنند.

از روز اجرای برجام تاکنون، سه دولت اروپایی در عدم پابندی اساسی نسبت به تعهدات خود، خصوصاً ذیل بند ۳ پیوست ۲ برجام قرار داشته‌اند، تعهداتی که «اثر محور» بوده و از تعهدات ایالات متحده مندرج در بند چهارم، مجزا و مستقل می‌باشند. نقض فاحش تعهدات توسط سه دولت اروپایی پس از خروج غیرقانونی ایالات متحده به شدیدترین حالت خود رسیده است. جمهوری اسلامی ایران همواره به‌طور رسمی و مکرراً در جلسات کمیسیون مشترک برجام و همچنین مکاتبات رسمی، نسبت به عدم پابندی سه دولت اروپایی اعتراض خود را بیان کرده است.

با گذشت بیش از ۱۳ ماه، سه دولت اروپایی حتی به یک مورد از ۱۱ تعهد پذیرفته شده در بیانیه‌های نشست کمیسیون مشترک در سطح وزیران امور خارجه که بنا به درخواست ایران ذیل بند ۳۶ برجام در ۶ ژوئیه و ۲۴ سپتامبر ۲۰۱۸ تشکیل شده بود، عمل نکرده‌اند. آن‌ها همچنین به عدم پابندی اساسی تعهدات مستقل خود خصوصاً ذیل بند ۳ پیوست ۲ برجام

ادامه می‌دهند. آن‌ها در جایگاهی نیستند که هیچ‌گونه درخواستی از جمهوری اسلامی ایران، که حتی پس از استناد ایران به بند ۳۶ برجام پابندی کامل آن به برجام توسط ۵ گزارش آژانس راستی‌آزمایی شده، داشته باشند.

ادعای مطرح شده در دمارش مذکور مبنی بر اینکه «ایران روند استناد به بند ۳۶ برجام را فعال نکرده است»، بی‌معنی است: ابتدا ایران به چندین مورد عدم پابندی اساسی ایالات متحده و حتی اتحادیه و سه کشور اروپایی در نامه مورخ ۲ سپتامبر ۲۰۱۶ ارجاع داده و برای اولین بار استناد رسمی به بند ۳۶ برجام نیز در نامه مورخ ۱۶ دسامبر ۲۰۱۶ و در واکنش به اجرای قانون تحریم‌های ایران (ISA)، انجام شده است. از آن زمان، ایران مکرراً طی مکاتبات متعدد، به بند ۳۶ استناد کرده است. متعاقب خروج غیرقانونی ایالات متحده از برجام، ایران به‌طور رسمی در نامه ۱۰ مه ۲۰۱۸ خود، بند ۳۶ را فعال کرد که منجر به تشکیل جلسه کمیسیون مشترک در سطح وزیران امور خارجه شد.

ذیل نامه ۲۱ اوت ۲۰۱۸، ایران به روشنی بیان داشت:

«جمهوری اسلامی ایران سازوکار حل اختلاف مندرج در بند ۳۶ برجام را فعال نموده است» و در این راستا کمیسیون مشترک برجام در سطح معاونین و وزرای امور خارجه در تاریخ ۲۵ مه ۲۰۱۸ و ۶ ژوئیه ۲۰۱۸ تشکیل جلسه داد. در بیانیه کمیسیون مشترک در سطح وزرا در ۶ ژوئیه ۲۰۱۸ با صراحت تأکید شده است «رفع تحریم‌ها، از جمله برخورداری از منافع اقتصادی حاصل از آن، بخش حیاتی برجام است» و بر تعهد خود در جهت یافتن «راه‌حل‌های عملی به منظور استمرار عادی‌سازی روابط تجاری و اقتصادی با ایران» تصریح کردند. «متأسفانه علیرغم تعهدات پذیرفته شده توسط وزرای امور خارجه در کمیسیون مشترک، هیچ سازوکار عملی ایجاد و حتی به‌صورت مشخص طراحی نشده است». «بنابراین، ایران چاره‌ای ندارد جز آنکه در پاسخ به اجرایی شدن مجدد و کامل بخش اول تحریم‌های ایالات متحده، از طریق توقف جزئی ایفای تعهدات خود وفق برجام، به احیای نوعی تعادل در تعهدات و مزایای متقابل مقرر شده در برجام، اقدام نماید، حقی که ایران بلافاصله پس از خروج غیرقانونی ایالات متحده در تاریخ ۸ مه ۲۰۱۸ نیز محق به استفاده از آن بود».

در نامه ۶ نوامبر ۲۰۱۸ ایران بیان داشت:

«بهره اقتصادی ایران از برجام کاملاً هیچ است. درواقع تجارت ایران با دنیا نسبت به سال ۲۰۱۲ محدودتر شده است. بانک‌های اروپایی و بانک‌های مستقر در سایر کشورهای اطراف برجام از ارائه خدمات مالی، حتی در زمینه‌های پزشکی و مواد غذایی امتناع می‌ورزند و همین امر سبب شده تا ایران با کمبود دارو مواجه شود که جان انسان‌ها را تهدید می‌کند. ذکر این نکته ضروری است که این اتفاقات نه تنها نقض تعهدات مصرح در بیانیه‌های کمیسیون مشترک در سطح وزیران است، بلکه در تناقض با قرار موقت دیوان بین‌المللی دادگستری نیز می‌باشد».

در این نامه ایران بر این موضوع تأکید داشت:

«دولت ایران سازوکار حل اختلاف وفق بند ۳۶ را در ۱۰ مه ۲۰۱۸ فعال کرده است، اما با حسن‌نیت، از اجرای این راه‌حل و توسل فوری به توقف اجرای تعهدات طبق برجام امتناع ورزید تا به طرف‌های باقی‌مانده در برجام فرصت دهد تا به تعهدات اشاره شده عمل نمایند. اما همانطور که به‌طور مشخص در نامه مورخ ۱۰ مه ۲۰۱۸ بیان کردم، به هر حال «در این بازه زمانی، هیچ چیز حق ایران جهت واکنش و صیانت از منافع ملی خود به شیوه مقتضی را تحت تأثیر قرار نمی‌دهد، حقی که آشکارا در برجام و متعاقباً در قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت ملل متحد به رسمیت شناخته شده است».

ایران به‌طور رسمی درخواست تشکیل جلسه‌ی دیگری در سطح وزیران را جهت پیگیری موضوع پابندی مطرح کرد که هیچ‌گاه چنین جلسه‌ای تشکیل نشد.

در نامه مورخ ۷ آوریل ۲۰۱۹، ایران نسبت به رفتار اتحادیه و سه کشور اروپایی در بیانیه گروه ۷ مخالفت خود را ابراز کرد:

«پاراگراف ۵۲ حاکی از انحراف اساسی اتحادیه و سه کشور اروپایی، به عنوان ۴ طرف برجام، از اصول و اهداف اساسی برجام بوده و چنانچه به صورت رضایت بخشی حل نگردد، می تواند متضمن عدم پایداری اساسی از تعهدات ذیل برجام قلمداد شده و همچنین تخطی از قطعنامه ۲۲۳۱ (۲۰۱۵) شورای امنیت ملل متحد محسوب می گردد. این وضعیت، عدم پایداری های اساسی پیشین اعضای غربی اتحادیه اروپا و ۱+۴، متعاقب قصور شدید و مطلق اتحادیه و سه کشور اروپایی در اتخاذ تدابیر معنی دار در اجرای تعهداتشان ذیل برجام و تعهداتی که متعاقب خروج یکجانبه و غیرقانونی ایالات متحده از برجام از جمله در ۱۵ مه ۲۰۱۸، ۲۵ مه ۲۰۱۸، ۶ ژوئیه ۲۰۱۸، ۲۴ سپتامبر ۲۰۱۸ و ۶ مارس ۲۰۱۹ پذیرفته اند، را به سطح غیرقابل توجیهی رسانده است».

سه دولت اروپایی، یا کمیسیون مشترک، هیچگاه پاسخی به آن نامه ها ندادند، چه رسد به اعتراض به استناد ایران به ماده ۳۶ و یا تاکید ایران مبنی بر عدم پایداری اساسی تعهدات توسط ایالات متحده و سه دولت اروپایی. هیچ یک از طرف ها تاکنون درخواست نکردند که «موضوع توسط یک هیأت مشورتی بررسی شود». لذا کاملاً واضح است که ایران نه تنها پیش از این و در دفعات متعدد و با حسن نیت سازوکار ماده ۳۶ را فعال کرده است، بلکه ورای تمام انتظارات معقول، پیش از استفاده از راهکارهای مصرح در بند ۳۶، همه مسیرها را جهت جبران طی نمود. سه دولت اروپایی با نقض فجیع برجام، چه از لحاظ حقوقی و چه اخلاقی در جایگاهی نیستند که ایران را به سبب اجرای بخشی از راه حل تصریح شده در برجام، نسبت به بازگشت قطعنامه های شورای امنیت تهدید نمایند. بندهای ۳۶ و ۳۷ برجام به طور واضحی طراحی و عبارت پردازی شده اند، تا یک راه حل حقوقی برای ایران و E3+3 فراهم نمایند که در صورت عدم پایداری اولیه طرف مقابل به آن متوسل شوند.

همانطور که یک اندیشمند حقوق بین الملل به آن اشاره کرده است، «این بدان معنی است که خروج آمریکا از برجام و ناتوانی سایر طرف های باقی مانده جهت جبران آن و عادی سازی روابط اقتصادی با ایران به عنوان بخشی از تعهداتشان، سبب شده تا «اسنپ بک» بی معنی و غیرقابل اجرا شود. به عبارت دیگر، اسنپ بک ابزاری جهت بازداشتن ایران از انجام اقدامات قانونی در چهارچوب توافق، جهت اطمینان از پایداری سایر طرف ها نیست، بلکه به منظور بازداشتن ایران از عدم پایداری اساسی در توافق گنجانده شده بود».

سه دولت اروپایی نمی توانند به واسطه باج خواهی، ایران را از توسل به راه حل حقوقی محروم نمایند. سوء سابقه سه دولت اروپایی نسبت به خلع سلاح هسته ای و تسلیحات هسته ای اسرائیل، مانع از آن خواهد شد تا بتوانند درباره اهداف برنامه هسته ای ایران، با یا بدون ان پی تی، ایجاد تردید نماید. ایران بر مبنای محاسبات راهبردی خود و همچنین مبانی شرعی که در فتوای آیت الله خامنه ای نیز متجلی گشته، هیچ گاه به دنبال توسعه و دستیابی به تسلیحات هسته ای نبوده است.

به جای تهدید غیرقانونی به استفاده از زور و تروریسم اقتصادی علیه ملت ایران، سه دولت اروپایی می توانند با اجرای تعهدات خود ذیل بند ۳ پیوست ۲ برجام و همچنین تعهدات خود پس از خروج ایالات از برجام، از جمله ذیل بیانیه های ۱۵ مه ۲۰۱۸، ۲۵ مه ۲۰۱۸، ۶ ژوئیه ۲۰۱۸، ۲۴ سپتامبر ۲۰۱۸ و ۶ مارس ۲۰۱۹، روند را تغییر دهند.

همانطور که در نامه خود در تاریخ ۸ مه ۲۰۱۹ اشاره کردم، «بار دیگر بر عزم خود مبنی بر تداوم حمایت از برجام با حسن نیت و در یک فضای سازنده تاکید کرده و اعلام می داریم جمهوری اسلامی ایران آمادگی دارد گفتگوهای خود را با حسن نیت در کلیه سطوح با E3+2 ادامه داده و در هر زمان آمادگی دارد تمام مقررات فوق را، متناسب با میزان تحقق اهداف مندرج در برجام و اجرای تعهداتی که از تاریخ ۸ می ۲۰۱۸ توسط کمیسیون مشترک ارائه شد، از سر گیرد».

تقاضا دارم که این نامه را به اطلاع اعضا کمیسیون مشترک برجام برسانید.
لطفاً احترامات فائقه اینجانب را پذیرا باشید.

محمدجواد ظریف

پیوست ۱۱-۴: ترجمه نامه به هماهنگ‌کننده برجام مورخ ۱۶ مرداد ۹۸ پیرامون

گام دوم جمهوری اسلامی ایران بر اساس ماده ۳۶

بسم الله الرحمن الرحيم

۷ ژوئیه ۲۰۱۹

۱۶ مرداد ۱۳۹۸

عالیجناب، خانم فدریکا موگرینی

نماینده عالی اتحادیه اروپا در امور خارجی و سیاست امنیتی،

هماهنگ‌کننده کمیسیون مشترک برجام

عالیجناب؛

پیرو نامه‌های پیشین اینجناب، به‌ویژه نامه مورخ ۸ مه ۲۰۱۹، مایل هستم به اطلاع شما، در جایگاه‌تان به‌عنوان هماهنگ‌کننده کمیسیون مشترک برجام، برسانم که (با لحاظ مباحث مثبت مطرح‌شده در نشست اخیر کمیسیون مشترک برجام) مسائل ناشی از خروج ایالات متحده از برجام و وضع مجدد تحریم‌هایش —همچنین قصور سه دولت اروپایی در اجرای تعهداتشان وفق برجام و بیانیه‌های ۱۵ مه ۲۰۱۸، ۲۵ مه ۲۰۱۸، ۶ ژوئیه ۲۰۱۸، ۲۴ سپتامبر ۲۰۱۸ و ۶ مارس ۲۰۱۹— کماکان به‌صورت حل‌نشده باقی مانده است. بنابراین، مطابق با نامه رئیس جمهوری اسلامی ایران خطاب به همتایان E3+2 خود مورخ ۸ مه ۲۰۱۹ و در راستای اعمال حقوق مندرج در بند ۳۶ برجام، جمهوری اسلامی ایران از امروز دیگر به حفظ سطح غنی‌سازی «تا ۳.۶۷ درصد» ذیل بند ۵ برجام و بندهای مربوط در پیوست یک متعهد نخواهد بود.

بانظر به توقف اجرای تعهدات مربوط به «بازطراحی و بازسازی رآکتور نوین سازی شده آب سنگین اراک»، جمهوری اسلامی ایران، با مدنظر قراردادن تحولات وعده‌داده شده اخیر در چهارچوب گروه کاری اراک و کمیسیون مشترک، تصمیم گرفته از نزدیک پیشرفت پروژه را رصد کند و در صورت ضرورت در مورد اعمال حقوق خود وفق بند ۳۶ تصمیم خواهد گرفت. زمانبندی دقیق و جزئیات مربوط به اقدامات متخذه به اطلاع آژانس خواهد رسید. مایلم مجدداً تأکید نمایم که تصمیم ایران کاملاً سازگار با برجام بوده و در چهارچوب نص آن است. بار دیگر بر عزم خود مبنی بر تداوم حمایت از برجام با حسن‌نیت و در یک فضای سازنده، مادامی که سایر طرف‌های باقی‌مانده تعهدات خود را انجام می‌دهند، تأکید می‌کنم. مایلم تکرار کنم که تمام این اقدامات بازگشت‌پذیر بوده و جمهوری اسلامی ایران آمادگی دارد گفتگوهای خود را با حسن‌نیت در کلیه سطوح با E3+2 ادامه داده و در هر زمان آمادگی دارد تمام مقررات فوق‌را، متناسب با میزان تحقق اهداف مندرج در برجام و اجرای تعهداتی که از تاریخ ۸ می ۲۰۱۸ توسط کمیسیون مشترک ارائه شد، از سر گیرد.

پس از خروج غیرقانونی ایالات متحده از برجام و شروع یک جنگ اقتصادی علیه ملت ایران، سه دولت اروپایی از برداشتن گام‌های معنادار جهت اجرای تعهدات خود ذیل برجام، ناکام مانده‌اند؛ حداقل انتظار ممکن و فوری از سه دولت اروپایی —همزمان که اقدامات عملی ضروری جهت تحقق تعهدات اقتصادی را اتخاذ می‌نمایند— این است که از اقدامات جبرانی ایران وفق بند ۳۶ برجام حمایت کرده و حاشیه امنی برای ناقضین آمریکایی ایجاد نکنند که آن‌ها بتوانند در سایه آن به سیاست «فشار حداکثری»، که چیزی کمتر از تروریسم اقتصادی علیه ملت ایران نیست، ادامه دهند. این یک تصمیم کاملاً حاکمیتی است و هیچ بهانه‌ای مانند استقلال بخش خصوصی نمی‌تواند مستمسکی برای اجتناب از اتخاذ موضع سیاسی راسخ —از جمله نشست اضطراری آتی شورای حکام آژانس بین‌المللی انرژی اتمی— برای حفظ برجام از طریق اجرای همه مفاد آن از جمله بند ۳۶ خودداری ورزند.

موجب امتنان خواهد بود، شما در ظرفیت هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برجام، این ابلاغیه را میان طرف های باقی -
مانده توزیع نمایید.
عالیجناب، لطفاً احترامات فائقه اینجانب را پذیرا باشید.

محمدجواد ظریف

پیوست ۱۱-۵: ترجمه نامه مورخ ۲۶ مرداد ۹۸ خطاب به هماهنگ کننده برجام پیرامون موارد نقض اساسی اتحادیه اروپا و سه کشور اروپایی ذیل بند ۳۶ برجام

بسم الله الرحمن الرحيم

۱۷ ژوئیه ۲۰۱۹

۲۶ مرداد ۱۳۹۸

عالیجناب، خانم فدریکا موگرینی

نماینده عالی اتحادیه اروپا در امور خارجی و سیاست امنیتی،

هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برجام

عالیجناب؛

پیرو نامه‌های پیشین اینجناب به شما در مورد نظام رفع تحریم‌های برجام، به ویژه نامه‌های مورخ ۲ سپتامبر ۲۰۱۶، ۲۱ اوت ۲۰۱۸، ۶ نوامبر ۲۰۱۸ و ۷ آوریل ۲۰۱۹، مایل هستم از طریق شما، در ظرفیت تان به عنوان هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برجام، به اطلاع کمیسیون مشترک برسانم که چندین موضوع مرتبط با پایداری اتحادیه و سه کشور اروپایی وجود دارد که ناسازگار با متن، روح و هدف برجام و بیانیه‌های کمیسیون مشترک متعاقب خروج غیرقانونی ایالات متحده از برجام در ۸ مه ۲۰۱۸ می‌باشد.

- بند ۳ ضمیمه دوم برجام و بند ۸ بیانیه مشترک ۶ ژوئیه ۲۰۱۸: اتحادیه و سه کشور اروپایی در حفظ آثار رفع تحریم‌های اتحادیه اروپا که در ضمیمه دوم برجام تصریح شده است، ناکام ماندند. بند ۳ ضمیمه دوم برجام صراحتاً آثار رفع تحریم‌های اقتصادی و مالی اتحادیه اروپا را مشخص می‌کند. این یک حقیقت پابرجاست که، متأسفانه، انتفاع ایران از آثار مشخص رفع تحریم‌ها به طور اساسی پس از ۸ مه ۲۰۱۸ خنثی شده است. برای نمونه، برخلاف مفاد بند ۱۹(۴) برجام، اینک سوئیفت (SWIFT) ارائه خدمات پیام‌رسان مالی را به برخی از اشخاص ایرانی که در پیوست ۱ از ضمیمه دوم برجام فهرست شده‌اند، تعلیق کرده است. همچنین، اشخاص ایرانی از دریافت خدمات معینی در داخل قلمرو اتحادیه اروپا منع شده‌اند. علاوه بر این، تجارت ایران با کشندگان اروپایی در حال حاضر نسبت به دوره قبل از برجام محدودتر شده است.

- بند ۳۰ برجام و بندهای ۴ و ۵ ضمیمه دوم: برخلاف بند ۳۰ برجام، دولت‌های عضو اتحادیه اروپا، از جمله سه دولت اروپایی، از فرآیند استرداد اتباع ایرانی به آمریکا با انگیزه‌های سیاسی حمایت می‌کنند، که این پرونده‌ها با به اصطلاح نقض نظام تحریم‌های غیرقانونی و یکجانبه ایالات متحده ارتباط دارد. اتحادیه اروپا و دول عضو از اتخاذ تدابیر متناسب جهت ممانعت از چنین استردادهای غیرقانونی ناکام ماندند. نهایی شدن فرآیند استرداد، یقیناً تاثیر معکوسی بر روی عادی سازی روابط تجاری و اقتصادی با ایران داشته که در تناقض محض با برجام است. محتوای پرونده‌های مربوطه نشان می‌دهد که آن‌ها، خصوصاً پرونده‌های مربوط به بهزاد پورقناد و احمد خلیلی در آلمان، جلال روح‌الله نژاد در فرانسه و سیدسجاد شهیدیان در بریتانیا، به صورت جزئی یا کلی با به اصطلاح نقض تحریم‌های یکجانبه ایالات متحده ارتباط داشته که این موارد در بخش رفع تحریم‌های برجام مورد اشاره قرار گرفته است. بسیاری از متخصصان حقوقی معتقدند که ایالات متحده از نظام‌های قضایی کشورهای فوق با دستکاری عناوین اتهامی و یا عناوین مجرمانه ادعایی، سوءاستفاده می‌کند. باعث تأسف است که دولت‌های ذی ربط عضو اتحادیه اروپا، هیچ گونه اقدامی جهت جلوگیری از این سوءاستفاده انجام ندادند. به راستی مایه حیرت است که اتحادیه اروپایی مزورانه از یک سو از کشندگان اروپایی می‌خواهد که به تحریم‌های فراسرزمینی

آمریکا پایبند نباشند و از سویی دیگر نهادهای حاکمیتی دولت‌های عضو اتحادیه اروپا، سبب اثربخشی به تحریم‌های مذکور می‌گردند.

- بند ۱.۳ و ۴.۳ از ضمیمه دوم برجام: در روز پنجشنبه مورخ ۴ جولای ۲۰۱۹، نیروی دریایی بریتانیا در تنگه جبل الطارق، یک نفت کش پانامایی حامل نفت خام ایران، به نام گریس ۱ را توقیف کرد. دولت بریتانیا ادعا کرده که این نفت کش در حال حمل نفت ایران به سوریه بوده که به اصطلاح در تناقض با تحریم‌های اتحادیه اروپایی قرار دارد. با این وجود، این اقدام نه تنها نقض قواعد بین‌المللی حاکم بر آزادی ناوبری است، بلکه با متن و روح بندهای مربوطه برجام ناسازگار است. علی‌الخصوص این مایه نگرانی است که طبق گزارش‌ها، بریتانیا متعاقب درخواست ایالات متحده اقدام به توقیف این نفت کش نموده است. از قرار معلوم در واقع، دولت بریتانیا در اجرای تحریم‌های یکجانبه علیه ایران، همدست آمریکا شده است.

- بند ۲۸ برجام و بند ۵ ضمیمه دوم برجام: پس از ۸ مه ۲۰۱۸، اتحادیه و سه کشور اروپایی به طور کلی تلاش کردند تا سیاست‌ها و نظام تحریم خود را با سیاست‌ها و نظام تحریم ایالات متحده هماهنگ سازند. به عنوان نمونه، تصمیم آلمان در ۲۱ ژانویه ۲۰۱۹ و فرانسه در ۳۱ مارس ۲۰۱۹ مبنی بر منع فرود هواپیماهای شرکت هواپیمایی ماهان در قلمروشان در مغایرت با بند ۲۸ برجام قرار دارد. ذیل این بند، اتحادیه اروپا و ۱+۵ صراحتاً متعهد شدند تا از الزامات استثنائی و تبعیض آمیز به موازات تحریم‌ها خودداری ورزند. این تحولات در کنار وضع مجدد تحریم‌های آمریکا علیه صنعت هوانوردی ایران پس از ۸ مه ۲۰۱۸ (برخلاف بند ۵ ضمیمه دوم برجام)، تعلیق اجرای قراردادهای تجاری برای فروش هواپیمای مسافربری و عدم ارائه خدمات به خطوط هوایی ایران در فرودگاه‌های اروپایی، سبب شده تا ایران نتواند از آثار رفع تحریم‌های مندرج در برجام منتفع گردد. این موضوع همچنین در زمره عدم پایبندی به قرار موقت دیوان بین‌المللی دادگستری می‌باشد.

- بندهای ۲۸ و ۳۰ برجام: علاوه بر این، موجب نگرانی عمیق است که تغییرات اخیر در فهرست تحریمی اتحادیه اروپا، تحولات اتخاذ شده متعاقب برجام را نادیده گرفته است. به عنوان نمونه اتحادیه اروپایی دلیل تحریم یک شرکت را «دخیل بودن در تأمین مالی منافع راهبردی رژیم» و دلیل تحریم یک سازمان را «نگرانی‌های مرتبط با ابعاد احتمالی نظامی برنامه هسته‌ای ایران (PMD)» عنوان کرده است. ذیل بند ۳۰ برجام، اتحادیه و سه کشور اروپایی متعهد شده‌اند تا «تحریم‌های مرتبط با فعالیت‌هایی که مشمول نظام رفع تحریم‌ها هستند» را اعمال نکنند. علاوه بر این، گزارش‌های نگران‌کننده‌ای را دریافت کردیم، مبنی بر اینکه اتحادیه اروپا با استناد به برجام، درخواست خروج نهادهای ایرانی از فهرست مخالفت کرده است. برجام و ضمیمه ۵ (برنامه اجرا) به هیچ عنوان نباید به عنوان بهانه‌ای جهت محروم‌سازی اشخاص ایرانی از حقوقشان قرار گرفته و باعث شود که با آن‌ها به صورت تبعیض آمیزی رفتار شود.

- بند ۲۷ برجام و بند ۸ بیانیه مشترک ۶ ژوئیه ۲۰۱۸: اتحادیه و سه کشور اروپایی از برداشتن گام‌های مقتضی جهت ترغیب کنشگران اروپایی برای ادامه روابط تجاری خود با ایران پس از ۸ مه ۲۰۱۸ ناکام مانده‌اند؛ دقیقاً عکس آن اتفاق افتاد. به عنوان نمونه در پرسش و پاسخ (سند راهنمای شماره 2018/C 277 I/03) مورخ ۷ اوت ۲۰۱۸، اتحادیه اروپایی اعلام داشت که کنشگران اروپایی «می‌توانند آزادانه انتخاب نمایند که همکاری با ایران را آغاز کرده، ادامه داده و یا فعالیت خود را متوقف کنند». این موضوع منجر به وضعیتی شده است که تقریباً تمام شرکت‌های بزرگ اروپایی تصمیم به ترک ایران گرفته‌اند. طبق بند ۲۷ برجام، اتحادیه و سه کشور اروپایی متعهدند تا «به منظور تضمین وضوح و اثربخشی در ارتباط با لغو تحریم‌ها وفق برجام، تدابیر قانونی و آئین‌نامه‌های اجرایی کافی را اتخاذ نمایند». ایران مکرراً از اتحادیه اروپا درخواست کرده است که شیوه‌نامه رفع تحریم‌های

خود را در رابطه با بازگشت تحریم‌های یکجانبه آمریکا، روزآمد نماید که اتحادیه و سه کشور اروپایی از انجام آن بازماندند. علاوه بر این، ذیل همان بند، «اتحادیه اروپا و دولت‌های عضو متعهد هستند که در خصوص محتوای دستورالعمل‌ها و بیانیه‌های رفع تحریم، با ایران مشورت نمایند». متأسفانه دول عضو اتحادیه اروپایی از جمله سه دولت اروپایی، چنین اقدامی را صورت ندادند.

این موارد متعدد و واضح عدم‌پایبندی اساسی اتحادیه و سه کشور اروپایی به تعهدات ذیل برجام، به‌طور قابل توجهی عادی‌سازی روابط اقتصادی با ایران را به خطر افکنده و نیازمند توجه مقتضی و در زمان مناسب است. جمهوری اسلامی ایران مراتب نگرانی خود را در خصوص این موضوعات ابراز داشته، که می‌تواند به‌عنوان موارد عدم‌پایبندی اساسی در سازوکار حل‌وفصل اختلافات برجام احراز شود و درخواست می‌نماید تا آن‌ها بصورت فوری در نشست آتی کمیسیون مشترک مورد بررسی قرار گیرند.

همچنین موجب امتنان خواهد بود، شما در ظرفیت هماهنگ‌کننده کمیسیون مشترک برجام، این ابلاغیه را میان طرف‌های باقی‌مانده توزیع کرده و تمامی اقدامات ضروری وفق بند ۳.۱ ضمیمه چهارم برجام را اتخاذ نمایید. عالیجناب، لطفاً احترامات فائقه اینجانب را پذیرا باشید.

محمدجواد ظریف

پیوست ۱۱-۶: ترجمه نامه مورخ ۱۴ شهریور ۱۳۹۸

به هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برجام پیرامون گام سوم ایران ذیل ماده ۳۶ برجام

بسم الله الرحمن الرحيم

۵ سپتامبر ۲۰۱۹

۱۴ شهریور ۱۳۹۸

عالیجناب، خانم فدریکا موگرینی

نماینده عالی اتحادیه اروپا در امور خارجی و سیاست دفاعی

هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برجام

عالیجناب؛

پیرو نامه‌های پیشین اینجناب و به‌ویژه نامه‌های مورخ ۶ نوامبر ۲۰۱۸، ۸ مه ۲۰۱۹ و ۷ ژوئیه ۲۰۱۹، مایل هستیم در ظرفیت شما به عنوان هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برجام، به آگاهی شما برسانم که موضوعات ناشی از خروج ایالات متحده از برجام و وضع مجدد تحریم‌های خود—به علاوه کوتاهی سه دولت اروپایی در اجرای تعهدات مندرج در برجام و آنچه که در بیانیه‌های ۱۵ مه ۲۰۱۸، ۲۵ مه ۲۰۱۸، ۶ ژوئیه ۲۰۱۸، ۲۴ سپتامبر ۲۰۱۸، ۶ مارس ۲۰۱۹، ۲۸ ژوئن ۲۰۱۹ و ۲۸ ژوئیه ۲۰۱۹ یک‌به‌یک ذکر شده—کماکان حل نشده باقی است. درواقع، آثار تعهد اتحادیه و سه کشور اروپایی جهت رفع تحریم‌ها که در پیوست ۲ برجام تصریح شده، هم‌اکنون در پایین‌ترین حد خود قرار دارد. علاوه براین، مشکلات و موانع تحمیل شده بر بخش‌های عمومی و خصوصی ایران در همه حوزه‌های تجاری، مالی، بانکی، بیمه و حمل و نقل—حتی در قلمرو بیشتر طرف‌های باقی‌مانده برجام و حتی در حوزه‌هایی که مستقیماً به نیازهای انسان‌دوستانه مربوط می‌شود—اینک بدتر از قبل از انعقاد توافق می‌باشد.

بنابراین، مطابق با نامه رئیس جمهوری اسلامی ایران به همتایان E3+2 مورخ ۸ مه ۲۰۱۹، جمهوری اسلامی ایران—در اجرای حقوق خود و گام‌های جبرانی پیش‌بینی شده در بند ۳۶ برجام—از امروز اجرای دواطلبانه تعهدات ذیل برجام در حوزه تحقیق و توسعه هسته‌ای، از جمله آن دسته از تعهدات تحقیق و توسعه‌ای که در بندهای ۱ تا ۷ برجام و بندهای متناظر آن در پیوست ۱ تصریح شده‌اند را متوقف می‌نماید. زمان‌بندی و جزئیات اقدامات اتخاذ شده به صورت مقتضی و متناسب به اطلاع آژانس بین‌المللی انرژی اتمی خواهد رسید.

مایلم تکرار نمایم که تصمیم ایران کاملاً مطابق با برجام و ترتیبات پیش‌بینی شده در آن می‌باشد. با فعال‌سازی بند ۳۶، متعاقب خروج ایالات متحده از برجام و فراهم کردن فرصت کافی برای اتحادیه و سه کشور اروپایی برای اجرای تعهدات مستقل خود ذیل برجام—ضمن اینکه صراحتاً حقوق خودمان برای جبران را حفظ می‌کنیم—اینجناب رسماً طی کامل آیین‌های بند ۳۶ را در نامه‌های مورخ ۶ نوامبر ۲۰۱۸ و ۸ مه ۲۰۱۹ تشریح کرده‌ام. بنابراین جمهوری اسلامی ایران، اقدامات جبرانی تدریجی و محدود را—همانطور که در بند ۳۶ پیش‌بینی شده—در پاسخ به موارد متعدد عدم پایبندی اساسی حل نشده از جانب چندین طرف برجام و به‌ویژه در طی ۱۶ ماه گذشته، اعمال کرده است.

با یادآوری ابتکارات قطعی در بالاترین سطوح توسط برخی طرف‌های برجام، به‌منظور نشان دادن حسن‌نیت و تمایل جدی‌مان برای حفظ برجام، حتی در سومین مرحله از توقف جزئی اجرای تعهدات دواطلبانه‌مان، همه اقدامات اتخاذ شده، کاملاً و سریعاً قابل برگشت خواهد بود و جمهوری اسلامی ایران همچنان آماده است تا گفتگوها را در همه سطوح ادامه داده و به اجرای کامل متناسب با اجرای تعهدات توسط طرف‌های باقیمانده برجام و آن دسته از تعهداتی که در کمیسیون

مشترک از ۸ مه ۲۰۱۸ اعلام شده، بازگردد.

موجب امتنان خواهد بود، شما در ظرفیت هماهنگ کننده کمیسیون مشترک بر جام، این ابلاغیه را میان طرف های باقیمانده توزیع نمایید.

عالیجناب، لطفاً احترامات فائقه اینجانب را پذیرا باشید.

محمدجواد ظریف

پیوست ۱۱-۷: ترجمه نامه مورخ ۱۱ مرداد ۹۸ خطاب به هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برجام پیرامون نقض اساسی برجام در بیانیه مشترک سران سه کشور

بسم الله الرحمن الرحيم

۱۳ اکتبر ۲۰۱۹

۱۱ مهر ۱۳۹۸

عالیجناب فدریکا موگرینی

نماینده عالی اتحادیه اروپایی در امور خارجی و سیاست دفاعی

و هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برجام

عالیجناب؛

پیرو نامه‌های پیشین اینجناب، به ویژه نامه ۷ آوریل ۲۰۱۹، این نامه را می‌نویسم تا ناخرسندی شدید خود را نسبت به بیانیه مشترک ۲۳ سپتامبر ۲۰۱۹ سران سه دولت اروپایی ابراز نمایم. علاوه بر ادعاهای بی‌پایه و اساس، بیانیه مشترک به وضوح تغییر موضع چشمگیر سه دولت اروپایی در قبال قصد و هدف اصلی برجام را آشکار می‌نماید. در این راستا، بیانیه همچنین در تناقض آشکار با مفاد قطعنامه ۲۲۳۱ (۲۰۱۵) شورای امنیت ملل متحد قرار دارد.

با هدف وخیم‌تر کردن اوضاع، در همان روز انتشار بیانیه مشترک، نخست‌وزیر بریتانیا در مصاحبه تلویزیونی که تنها رئیس جمهور ایالات متحده را در موضع تهاجمی طولانی مدت خود در مورد برجام گستاخ‌تر می‌کند، به تبعیت از تصور آقای ترامپ از برجام به عنوان یک «توافق بد» می‌پردازد و فراتر از آن رفته و خواستار یک «توافق بهتر» می‌شود که توسط «یک نفری که می‌تواند توافق بهتری را انجام دهد»، منعقد گردد. بیانیه مشترک و اظهارات روسای سه دولت اروپایی، قابل توجه‌ترین آن اظهارات نخست‌وزیر بریتانیا، در تناقض صریح با بند ۲۸ برجام قرار داشته و نشانه‌ای از نگرش وارونه اروپایی نسبت به این توافق تاریخی است. به نحوی کاملاً قابل پیش‌بینی، کوتاهی خفت‌بار اتحادیه و سه کشور اروپایی در اجرای تعهداتشان برای جبران پیامدهای مخرب خروج غیرقانونی و یکجانبه ایالات متحده از برجام و تعهدات رفع تحریمی‌اش، تنها پیش‌درآمدی بر وضعیت کنونی تسلیم آشکار و کامل به هوا و هوس‌های این دولت ایالات متحده بود. به وضوح، ایالات متحده با اتحادیه و سه کشور اروپایی به عنوان رعیت خود برخورد می‌نماید و به نظر می‌رسد که اتحادیه و سه کشور اروپایی بی‌میل و/یا ناتوان هستند که به گونه دیگری رفتار نمایند؛ به هر صورت، این وضعیت نمی‌تواند تنها به هزینه ایران ادامه یابد.

بیانیه مشترک و دیگر اظهارات رهبران سه دولت اروپایی نشان می‌دهد که وارد یک وضعیت فلج کننده خودخواسته شده‌اند و به جای طراحی ابتکارات خلاقانه برای انجام تعهداتشان ذیل برجام و قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت ملل متحد به منظور ابقای توافق، ترجیح داده‌اند تا رویکرد از پیش آزموده و شکست‌خورده مداخلات با ایالات متحده را به امید بیهوده و عبث دریافت اسقاطیه‌ها در پیش گرفته‌اند تا آن‌ها را قادر به انجام تعهدات خود ذیل برجام سازد.

اصولاً، اظهارات سه دولت اروپایی در بیانیه مشترک مبنی بر اینکه «زمان آن رسیده که ایران مذاکرات بلندمدت درباره برنامه هسته‌ای و مسائل مرتبط با امنیت منطقه‌ای از جمله برنامه موشکی و سایر پرتابه‌های خود را بپذیرد» موجب نگرانی شدید بوده و در تناقض با رژیم عدم اشاعه است و همه دستاوردهای به سختی حاصل شده برجام را بی اثر می‌کند.

برجام، همانگونه که از نامش برمی‌آید، یک برنامه «جامع» اقدام بوده و به عنوان یک راه‌حل نهایی برای یک بحران تماماً ساختگی و تحریک‌شده علیه برنامه صلح‌آمیز هسته‌ای ایران، مذاکره و منعقد شده است. مدت‌زمان‌های دقیق و واضح در

برجام، گواه دیگری بر این موضوع است. اطراف برجام که به اتفاق آراء به تایید قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت ملل متحد رسیده، به وضوح اظهار داشتند که پس از چهارچوب زمانی پیش‌بینی شده در این توافقنامه، با برنامه هسته‌ای ایران به همان شیوه‌ای که با هر دولت غیرهسته‌ای عضو NPT برخورد می‌شود، رفتار خواهد شد. در مقابل این پیش‌زمینه، جمهوری اسلامی ایران هیچ چیزی فراتر از آن را نخواهد پذیرفت.

جمهوری اسلامی ایران تأکید می‌نماید که برنامه دفاعی موشکی‌اش، براساس توانمندی‌های بومی، با هدف بازدارندگی بوده و متناسب با تهدیدات واقعی و موجود علیه ملت ایران است. در این راستا، اقدامات ایران در جهت توسعه چنین توانایی‌هایی کاملاً مسئولانه و مطابق با هنجارها و مقررات بین‌المللی است. موضوع آزمایش موشک‌های بالستیک ایران در حال حاضر در چهارچوب قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت حل و فصل شده و این حقیقت توسط مقامات ارشد طرف‌های مذاکره پذیرفته شده است؛ از جمله اخیراً رئیس‌جمهور فعلی ایالات متحده—البته ضمن انتقاد از برجام—صریحاً تایید نموده که ایران طبق توافقنامه «مجاز» به آزمایش موشک‌های بالستیک است. به این ترتیب، جمهوری اسلامی ایران از مذاکره مجدد در مورد این موضوع و موارد دیگری که قبلاً به آن‌ها پرداخته شده و فیصله یافته، خودداری می‌کند.

جمهوری اسلامی ایران به‌طور کامل اتهامات بی‌اساس مطروحه علیه خود در بیانیه مشترک را رد می‌کند. ما قویاً و مصرانه خواستاریم اتحادیه و سه کشور اروپایی در رویکرد آشکار مندرج در بیانیه تجدیدنظر نمایند. علاوه بر این، ما درخواست برگزاری کمیسیون مشترک برجام می‌نمایم تا بدین موضوع پرداخته و اقدامات متناسبی را برای حل این موضوع به شیوه رضایت‌بخشی در یک بازه زمانی معقول اتخاذ نماید. جمهوری اسلامی ایران به‌عنوان یک قدرت مسئول منطقه‌ای، بارها از لزوم ادامه گفتگوی فراگیر منطقه‌ای برای تقویت صلح و امنیت در منطقه خلیج فارس و پایان دادن به جنگ علیه یمن سخن گفته است. ابتکار صلح هرمنز^۱ که رئیس‌جمهوری اسلامی ایران در سخنرانی خود در هفتاد و چهارمین مجمع عمومی ملل متحد پیشنهاد نموده، از آخرین تلاش‌های دیرینه ایران از سال ۱۹۸۵ برای تضمین یک ساختار پایدار امنیت منطقه‌ای است، همانطور که در قطعنامه ۵۹۸ (۱۹۸۷) شورای امنیت ملل متحد تصدیق شده است. بیانیه مشترک به‌طور واضح چشم‌انداز صلح و گفتگو را در منطقه تضعیف می‌کند، که، سه دولت اروپایی مسئولیت مستقیمی برای این اقدام خواهند داشت.

موجب امتنان خواهد بود که در ظرفیت هماهنگ‌کننده کمیسیون مشترک برجام، این نامه را میان طرف‌های باقی‌مانده برجام توزیع نمایید.

عالیجناب، لطفاً احترامات فائقه اینجانب را پذیرا باشید.

محمدجواد ظریف

پیوست ۱۱-۸: ترجمه نامه مورخ ۹ بهمن ۹۸
 خطاب به هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برجام در
 رد نامه مورخ ۲۴ دی ۹۸ سه کشور اروپایی مبتنی
 بر ادعای شروع روند حل اختلافات ذیل ماده ۳۶ برجام

بسم الله الرحمن الرحيم

۲۹ ژانویه ۲۰۲۰

۹ بهمن ۱۳۹۸

عالیجناب، آقای جوزپ بورل

نماینده عالی اتحادیه اروپا در امور خارجی و سیاست امنیتی،

هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برجام

عالیجناب؛

این نامه را برای ابراز نگرانی شدیدمان درخصوص نامه شما در تاریخ ۱۴ ژانویه ۲۰۲۰ که نامه وزرای خارجه فرانسه، آلمان و بریتانیا در مورد ادعای «فعال سازی سازوکار حل اختلاف برجام» به آن منضم بود می نویسم. اقدام اخیر سه دولت اروپایی به صراحت تغییر جهت اساسی آنها نسبت به قصد و اهداف اساسی برجام را آشکار می سازد. در این باره نامه سه دولت در تناقض آشکار با مفاد برجام بوده و به خواست جامعه بین المللی مصرح در قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت، بی اعتنایی می نماید. در پاسخ به ادعاهای بی اساس مطروحه در نامه سه دولت اروپایی، مایلیم به موضوعات زیر جهت استحضار و اصلاح مقتضی توسط طرف های باقیمانده برجام به علاوه برای اقدام فوری هماهنگ کننده برای تصحیح رویکرد تبعیض آمیز وی در ابلاغیه ارسالی از جانب طرف های برجام — که در بخش چهارم در ذیل تصریح شده — اشاره نمایم.

الف) طی نمودن سازوکار حل اختلاف برجام توسط جمهوری اسلامی ایران

باتوجه به موضوعات حل نشده ی اصل، مشخصاً عدم پایبندی اساسی به واسطه اقدام غیرقانونی مستمر ایالات متحده و قصور مداوم اتحادیه و سه کشور اروپایی، که به تفصیل در نامه های پیشین اینجانب به آنها اشاره شده، جمهوری اسلامی ایران به صراحت و به طور رسمی در مقاطع مختلف به هماهنگ کننده کمیسیون مشترک و از طریق وی به دیگر طرف های برجام، اطلاع داده که سازوکار حل اختلاف مندرج در بند ۳۶ برجام را فعال کرده است.^۱

موضوعات حل نشده عبارتند از: (۱) خروج غیرقانونی ایالات متحده و اعمال مجدد تحریم ها؛ (۲) عدم پایبندی اساسی اتحادیه و سه کشور اروپایی در اجرای تعهداتشان وفق برجام؛ (۳) قصور مطلق اتحادیه و سه کشور اروپایی در اجرای تعهدات خود، که با اجماع توسط کمیسیون مشترک در سطح وزرا در ۶ ژوئیه ۲۰۱۸ و ۲۴ سپتامبر ۲۰۱۸ تصویب شده که به دنبال جلسات در سطح معاونین وزیر امور خارجه / مدیران سیاسی به نحو پیش بینی شده در بند ۳۶ و «بنا به درخواست جمهوری اسلامی ایران» برای «بررسی موضوعات حل نشده ناشی از خروج یکجانبه ایالات متحده از توافق و وضع مجدد تحریم های رفع شده وفق برجام و ضمیمه دوم آن» که تایید می نماید «رفع تحریم ها، از جمله آثار اقتصادی منبث از آن،

۱. بند ۳۶ برجام: «چنانچه ایران معتقد باشد که هر یک یا کلیه اعضای گروه ۵+۱ تعهدات خود را طبق این برجام رعایت ننموده اند، ایران می تواند موضوع را به منظور حل و فصل به کمیسیون مشترک ارجاع نماید»

بخش اساسی برجام را تشکیل می‌دهند»، برگزار شده است.

پس از خروج غیرقانونی ایالات متحده و اعمال مجدد تحریم‌های مرتبط با هسته‌ای که وفق برجام رفع شده بودند، ایران درحالی که حقوق خود ذیل بند ۲۶ برجام^۱ را محفوظ می‌داشت، به‌طور رسمی و با ارسال نامه‌ای در تاریخ ۱۰ مه ۲۰۱۸، بند ۳۶ برجام را فعال کرد که به تشکیل جلسات کمیسیون مشترک رسمی و در سطح وزرا انجامید. همانطور که در نامه اینجانب در تاریخ ۲۱ اوت ۲۰۱۸ به‌وضوح بیان شد، ایران صراحتاً به بند ۳۶ برجام برای فعالسازی سازوکار حل اختلاف برجام استناد نموده که در پاسخ به آن، جلسات کمیسیون مشترک — به نحو مقرر در بند ۳۶ — در سطوح مدیران سیاسی و وزرای امور خارجه در تاریخ‌های ۲۵ مه^۲ و ۶ ژوئیه ۲۰۱۸^۳ تشکیل گردید.

در ۶ ژوئیه ۲۰۱۸ کمیسیون مشترک برجام در سطح وزرا این موضوع را شناسایی کرد که «رفع تحریم‌ها، از جمله آثار اقتصادی منبعث از آن، بخش اساسی برجام را تشکیل می‌دهند». در حقیقت این موضوع، خود گواه مطلبی است که در بند ۲۶ برجام نیز بازتاب داده شده بود. خروج یکجانبه یک طرف برجام و اعمال مجدد تحریم‌هایی که وفق برجام رفع شده بود، دارای آنچنان آثار سوئی بود که حتی سایر طرف‌های برجام را از اجرای تعهداتشان باز می‌داشت و به‌طور قابل ملاحظه‌ای، پایداری و تمامیت کل توافق را به مخاطره می‌انداخت. به همین دلیل بود که کمیسیون مشترک تشکیل شد تا «موضوعات حل‌نشده‌ی منبعث از خروج یکجانبه ایالات متحده از برجام و وضع مجدد تحریم‌های رفع شده ذیل برجام و ضمیمه ۲» را مورد بررسی قرار دهد.

با تصدیق کامل به شناسایی این حقیقت که خروج آمریکا و وضع مجدد تحریم‌هایش تا حد زیادی اجرای کامل برجام را متأثر خواهد ساخت، طرف‌های باقیمانده برجام ۱۱ تعهد مکمل را پذیرفتند تا خروج غیرقانونی ایالات متحده را جبران نمایند؛ که بدون این تعهدات، تداوم اجرای کامل برجام توسط ایران بی‌معنا بود. متأسفانه هیچ‌یک از تعهداتی که توسط اتحادیه و سه کشور اروپایی پذیرفته شد، اجرایی نشده و به راه‌حل‌های عملیاتی منتج نشد. همانطور که در نامه اینجانب مورخ ۷ آوریل ۲۰۱۹ اشاره شده، اتحادیه و سه کشور اروپایی جهت اجرای تعهدات خود وفق برجام و همچنین تعهداتی که مکرراً پس از خروج یکجانبه و غیرقانونی ایالات متحده از برجام پذیرفتند، هیچ اقدام معنادار و عملی انجام ندادند. علاوه بر این، مسائل مرتبط با عدم پایداری اساسی اتحادیه و سه کشور اروپایی در تضاد با متن، روح و هدف برجام و همچنین بیانیه‌های کمیسیون مشترک، متعاقب خروج ایالات متحده مطرح بوده است. اینجانب به‌نحو مقتضی، موضوعات عدم پایداری اساسی را طی نامه‌های متعددی به هماهنگ‌کننده کمیسیون مشترک برجام ثبت کردم و آن‌ها را در نامه مورخ ۱۷ ژوئیه ۲۰۱۸ تشریح نمودم.

سه کشور اروپایی — یا کمیسیون مشترک — هیچگاه این موضوعات حل‌نشده را که طی نامه‌های متعدد توسط ایران بیان شد، زیر سوال نبردند، چه برسد به اعتراض به فعالسازی بند ۳۶ یا اعتراض به اظهارات علنی ایران در مورد عدم پایداری اساسی ایالات متحده و سه کشور اروپایی. چالش‌های مطرح شده‌ی اخیر توسط سه کشور اروپایی، نمی‌تواند واقعیات موجود را تغییر داده و ایران را از اعمال حقوق خود وفق بندهای ۲۶ و ۳۶ برجام محروم نماید. نظر به این واقعیت که موضوعات برآمده از خروج ایالات متحده از برجام و وضع مجدد تحریم‌ها و همچنین قصور سه کشور اروپایی در اجرای تعهداتشان ذیل برجام و بیانیه‌های کمیسیون مشترک در ۱۵ مه ۲۰۱۸، ۲۵ مه ۲۰۱۸، ۶ ژوئیه

۱. بند ۲۶ برجام: «ایران اعلام کرده است که تحمیل یا بازگرداندن تحریم‌های مشخص شده در پیوست دو یا وضع تحریم‌های جدید هسته‌ای را به منزله مبنایی برای توقف کلی یا جزیی اجرای تعهدات خود وفق این برجام، تلقی خواهد نمود».

۲. در بیانیه هماهنگ‌کننده متعاقب این نشست آمده بود: «بنا به درخواست جمهوری اسلامی ایران و برای بررسی آثار خروج ایالات متحده از برجام» این جلسه تشکیل شده است.

۳. در بیانیه مشترک تصریح شد: «کمیسیون مشترک جهت بحث درباره راه‌های پیش‌رو جهت تضمین تداوم اجرای برجام در تمامی ابعاد و بررسی موضوعات حل‌نشده منبعث از خروج ایالات متحده از برجام تشکیل شده است».

۲۰۱۸، ۲۴ سپتامبر ۲۰۱۸ و ۶ مارس ۲۰۱۹، همچنان حل نشده باقی ماند، ایران تصمیم گرفت حق خود ذیل بند ۳۶ برجام را اعمال نموده و تعهدات خود را پس از ۸ مه ۲۰۱۹ به صورت جزئی متوقف سازد.

ب) مسموع نبودن استناد سه کشور اروپایی به بند ۳۶ برجام

پس از یکسال خویشنداری توأم با حسن نیت ایران متعاقب خروج آمریکا از برجام و پس از طی کامل روند پیش‌بینی شده در بند ۳۶ توسط ایران، هرگونه تلاشی از جانب سه دولت اروپایی جهت آغاز سازوکار حل اختلاف برجام، بدون در نظر گرفتن حل و فصل موضوعات حل نشده مطروحه توسط ایران، با اصل حسن نیت مصرح در برجام که پایه هر توافق بین‌المللی بوده و صراحتاً در بسیاری از بندهای برجام مورد تأکید قرار گرفته ناسازگار است. این دیدگاه در نامه وزیر خارجه فدراسیون روسیه در تاریخ ۱۵ ژانویه ۲۰۲۰ نیز آمده است.

بنابراین، بدون در نظر گرفتن این حقایق و بدون حل و فصل نخستین مسائل ناشی از موارد متعدد اثبات شده—حتی مورد اذعان—عدم پایبندی اساسی آمریکا و تعهدات سه دولت اروپایی و همچنین قصور وحشتناک سه دولت اروپایی جهت اجرای تعهداتشان متعاقب خروج غیرقانونی آمریکا و ناتوانی در ایجاد شرایطی برای تضمین «ضروری» انتفاع اقتصادی ایران از رفع تحریم‌های اتحادیه اروپا، هرگونه آغاز سازوکار حل اختلاف برجام بدون مبنا بوده و از این رو مسموع نیست. از طریق نامه‌های متعدد رسمی ارسالی به هماهنگ‌کننده کمیسیون مشترک برجام، ایران فرایند سازوکار حل اختلاف ذیل بند ۳۶ را طی کرده است. پس از وضع مجدد تمام تحریم‌ها با اثر تمام عیار در ۵ نوامبر ۲۰۱۸، ایران طی نامه ۶ نوامبر ۲۰۱۸ به هماهنگ‌کننده کمیسیون مشترک برجام ذیل ماده ۳۶ به صراحت اعلام کرد که «سازوکار حل اختلاف مندرج در بند ۳۶ برجام را در ۱۰ مه ۲۰۱۸ آغاز کرده بود. ولی در راستای عمل با حسن نیت و زمان دادن به سایر طرف‌های برجام جهت یافتن راهی برای اجرای تعهداتشان، از اعمال «اقدام ترمیمی» برای آن اجتناب کردیم و بلافاصله تعهدات خود ذیل برجام را متوقف نکردیم». طی آن نامه، زمانبندی تمامی تحولات متعاقب خروج غیرقانونی ایالات متحده و موارد متعدد عدم پایبندی اساسی اتحادیه و سه کشور اروپایی به تعهداتشان مورد اشاره قرار گرفت. ایران به صراحت بیان کرد که روند مندرج در بند ۳۶ را به طور کامل طی کرده و هیچ راهی جز رجوع به راهکارهای ارائه شده ذیل بند ۳۶ نداشته است. در تلاشی دیگر برای عمل به حسن نیت برای حفظ برجام، ایران همچنین تقاضای تشکیل کمیسیون مشترک دیگری در سطح وزرا را مطرح کرد، که هیچگاه تشکیل نشد.

در راستای نشان دادن حسن نیت، ایران گام‌های خود جهت توقف اجرای تعهدات را ۶ ماه پس از نامه ۶ نوامبر ۲۰۱۸، در تاریخ ۸ مه ۲۰۱۹ آغاز نمود و در حالیکه به اطلاع هماهنگ‌کننده کمیسیون مشترک رساند که «به دنبال جلسات متعدد کمیسیون مشترک برجام، قاطبه موارد عدم پایبندی اساسی همچنان حل نشده باقی مانده و مبنای محکمی برای توقف کلی یا جزئی تعهدات ایران فراهم است». ایران هیچ پاسخ رسمی حتی تا این مقطع دریافت نکرد.

نخستین واکنش رسمی از جانب سه دولت اروپایی در تاریخ ۲۱ ژوئن ۲۰۱۹ بود که به وسیله دمارش علنی سفرای سه دولت در تهران انجام شد. طی چهار روز در نامه‌ای به تاریخ ۲۵ ژوئن ۲۰۱۹، ایران پاسخی کاملاً مستند به اتهامات، سوءتفسیرها، اظهارات نادرست، تهدیدها و ضرب‌الاجل‌های بیان شده توسط سفرای سه دولت پاسخ داد که اقدام آنان نشان‌دهنده عدم حسن نیت و احترام متقابل و موجبات نقض فاحش متن، روح و هدف برجام را فراهم ساخته بود و به تفصیل تشریح نمود که ایران چگونه سازوکار حل اختلاف برجام را فعال ساخته است.^۱

بنابراین، سه کشور اروپایی در جایگاه حقوقی و یا اخلاقی نیستند که بتوانند در پاسخ به اعمال حق قانونی ایران که ذیل

۱. ایران سازوکار حل اختلاف را از طریق نامه‌های ارسالی اینجانب طی کرده است: ۱۰ مه ۲۰۱۸، ۲۱ اوت ۲۰۱۸، ۶ نوامبر ۲۰۱۸، و ۷ آوریل ۲۰۱۹. برای درک بهتر، به دیاگرام پیوست شده به نامه رجوع کنید. (ایران چگونه روند سازوکار حل اختلاف را طی کرده است.) که اینجانب آن را در ۱۰ ژوئیه ۲۰۱۹ توثیق کردم. (<https://twitter.com/JZarif/status/1148917515256500225>)

همان بند به رسمیت شناخته شده است، نسبت به فعال سازی سازوکار حل اختلاف اقدام نمایند. سه کشور اروپایی نمی توانند همان مسیر حقوقی را در مقابل اقدامات ایران در پیش گیرند. این برخلاف هدف سازوکار حل اختلاف برجام و اصول کلی حقوقی ملل متقدم می باشد.

بادر نظر گرفتن واقعیات فوق الذکر و با عنایت به اینکه درخواست سه کشور اروپایی با قصد تقویت اهداف و مقاصد برجام و قطعنامه ۲۲۳۱ انجام نگرفته، توسل به سازوکار حل و فصل اختلاف و هر گونه تلاشی به دنبال این امر مبتنی بر واقعیت و حقوق نبوده و غیرمنصفانه و غیرقانونی است و می بایست با قاطعیت رد شود.

ج) مواضع غیر مسئولانه مقامات سه دولت اروپایی

نخست وزیر بریتانیا در یک مصاحبه تلویزیونی در تاریخ ۲۳ سپتامبر ۲۰۱۹ — که تنها رئیس جمهور آمریکا را در موضع طولانی مدت تهاجمی وی در قبال برجام گستاخ تر می کند — برجام را به عنوان یک «توافق بد» ترسیم نموده، تا حدی فرا می رود که یک «توافق بهتر» می خواهد که تنها توسط «یک نفر که می تواند توافق بهتری ببندد»، منعقد شود.^۱

دو روز بعد در ۲۵ سپتامبر ۲۰۱۹، وزیر خارجه بریتانیا در جلسه استماع پارلمان، اظهار نمود «همانطور که رئیس جمهور ترامپ و رئیس جمهور مکرون گفته اند، ما می توانیم برجام را بهبود ببخشیم. نهایتاً، ما به یک چهارچوب بلندمدت تری نیاز داریم که قطعیت بیشتری در مورد برنامه هسته ای ایران فراهم نماید.»^۲

ادعاهای سه کشور اروپایی در بیانیه مشترک سران دولت هایشان در ۲۱ ژانویه ۲۰۲۰ که «ما همچنین نیاز خواهیم داشت چهارچوب بلندمدت تری برای برنامه هسته ای ایران تعریف نماییم»^۳، نمایانگر نقض فاحش برجام و قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت است و به وضوح نشانه «سوءنیت» بوده و سیر زمانی ایجاد شده در مذاکرات را که صراحتاً و بدون هیچ ابهامی در برجام و قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت تصریح شده، زیر سوال می برد.

در ۱۴ ژانویه ۲۰۲۰، نخست وزیر بریتانیا در یک مصاحبه تلویزیونی گام را فراتر نهاده و علناً کشورش را با عضویت که برجام را نابود می کند، هم راستا و در یک صف قرار می دهد: «بگذارید آن را با توافق ترامپ جایگزین کنیم. رئیس جمهور ترامپ معامله گر بزرگی است. پس باید با یکدیگر کار کنیم تا برجام را با توافق ترامپ جایگزین کنیم.»^۴

چنین بیانیه هایی در تعارض جدی با بند ۲۸ برجام^۵ قرار داشته و گواهی آشکار بر تغییر رویکرد اروپایی در قبال این توافق تاریخی بوده و حاکی از تسلیم سه کشور اروپایی در مقابل هوا و هوس های دولت کنونی ایالات متحده است.

در کلیت، بیانیه های سه کشور اروپایی و اقدامات آنها در مشارکت با سیاست غیرقانونی و یکجانبه «فشار حداکثری» ایالات متحده علیه ایران قرار دارد. براین هوک، نماینده ویژه ایالات متحده در مورد ایران، در ۱۷ ژانویه ۲۰۲۰ اعلام کرد «خرسندیم که می بینیم بریتانیا، فرانسه و آلمان سازوکار حل اختلاف توافق هسته ای با ایران را در اوایل این هفته فعال کرده اند. نخست وزیر

۱. مصاحبه نخست وزیر بوریس جانسون با "NBC Nightly News".

Available at: <https://www.nbcnews.com/news/world/boris-johnson-calls-new-iran-nuclear-deal-says-trump-one-n1057541>

۲. بیانیه وزیر خارجه بریتانیا در جلسه استماع پارلمان مورخ ۲۵ سپتامبر ۲۰۱۹؛

Available at: <https://hansard.parliament.uk/Commons/2019-09-25/debates/95159D35-0C2F-4137-9553-5711477D8CBE/Iran>

۳. بیانیه مشترک سران دولت های فرانسه، آلمان و بریتانیا در ۲۱ ژانویه ۲۰۲۰؛

Available at: <https://www.gov.uk/government/news/e3-statement-on-the-jcpoa-12-january-2020>

۴. مصاحبه تلویزیونی نخست وزیر بریتانیا در ۱۴ ژانویه ۲۰۲۰، با BBC News؛

Available at: <https://www.bbc.com/news/uk-politics-51104386>

۵. بند ۲۸ برجام: «گروه ۵+۱ و ایران متعهد هستند که این برجام را با حسن نیت و در فضایی سازنده، بر مبنای احترام متقابل اجرا نمایند و از هر گونه اقدام مغایر با نص، روح و هدف این برجام که اجرای موفقیت آمیز آن را مختل سازد، خودداری کنند. مقامات ارشد دولتی در گروه ۵+۱ و ایران تمام تلاش خود را برای حمایت از اجرای موفقیت آمیز این برجام، از جمله در بیانات عمومی خود، به کار خواهند بست.»

جانسون خواسته تا توافق ایران با یک توافق جدید جایگزین شود، که ما بسیار از آن حمایت می‌کنیم.^۱

انعقاد برجام در ۱۴ ژوئیه ۲۰۱۵ یک گام تاریخی جهت حل و فصل یک بحران ساختگی و غیرضروری از طریق مذاکرات و بر اساس احترام متقابل بود. برجام یک راه حل نهایی است، جایگزین دیگری برای آن وجود ندارد و هرگونه اظهارات علیه این واقعیت، با اجرای توأم با حسن نیت برجام ناسازگار است.

همانطور که در نامه ۳ اکتبر ۲۰۱۹ اینجانب تصریح شده، برجام، همانگونه که از نام آن بر می‌آید، یک برنامه «جامع» اقدام مذاکره شده است و به عنوان یک راه حل نهایی برای یک بحران تماماً ساختگی است که علیه برنامه هسته‌ای ایران به راه افتاد. چهارچوب‌های زمانی دقیق و مشخص مندرج در برجام گواه دیگری بر آن است. طرف‌های برجام—که با اتفاق آرا به عنوان بخش لاینفک قطعنامه ۲۲۳۱ به تایید رسیده—به وضوح تصریح کرده‌اند پس از چهارچوب‌های زمانی مطروحه در توافق، با برنامه هسته‌ای ایران همانند سایر کشورهای غیردارنده تسلیحات هسته‌ای عضو پیمان عدم اشاعه (NPT) رفتار خواهد شد. سه دولت اروپایی به راحتی—و در واقع متکبرانه، مذاکرات دو جانبه و چند جانبه سخت از همان روز اول تا آخرین روز انعقاد برجام در ۱۴ ژوئیه ۲۰۱۵ و بسیاری از انعطاف‌پذیری‌های غیرقابل برگشت مهم و اساسی ارائه شده توسط ایران به منظور تثبیت چهارچوب‌های زمانی را نادیده انگاشته‌اند. با احترام کامل، ولی این چیزی جز ضرب‌المثل قدیمی استعماری نیست که می‌گوید «آنچه مال من است، مال من است و آنچه که مال شماست قابل مذاکره است». جمهوری اسلامی ایران این رویکرد را قویاً رد می‌کند و هرگز آن را نخواهد پذیرفت.

ما قویاً از سه کشور اروپایی می‌خواهیم در این رویکرد مندرج در بیانیه‌ها و اظهارات متناقض‌شان در قبال برجام، تجدید نظر نمایند. بنابراین، ما از کمیسیون مشترک برجام می‌خواهیم در جلسه آتی خود، به این موضوعات رسیدگی و اقدامات مناسبی برای حل آن‌ها به طریق رضایت‌بخشی اتخاذ نماید.

(د) رویکرد تبعیض‌آمیز در قبال مکاتبات ایران

نامه و بیانیه مورخ ۱۴ ژانویه ۲۰۲۰ هماهنگ‌کننده محترم کمیسیون مشترک—تصدیق ادعای فعال‌سازی سازوکار حل اختلاف توسط سه دولت اروپایی—قابل قبول نیست و در قبال مکاتبات جمهوری اسلامی ایران—که با حسن نیت و با پذیرش کامل جهانی—برخلاف اقدام سه دولت اروپایی درخواست فعال‌سازی سازوکار حل اختلاف وفق بند ۳۶ برجام نموده، تبعیض‌آمیز است.

رویکرد تاسف‌بار و تبعیض‌آمیز نماینده عالی اتحادیه اروپا، به عنوان هماهنگ‌کننده کمیسیون مشترک، هیچ تأثیری قانونی و/یا آیینی در اعتبار و مشروعیت این روند ندارد. در عوض، این تنها بی‌طرفی هماهنگ‌کننده را زیر سوال می‌برد، که به نوبه خود منجر به تضعیف بیشتر تلاش‌ها برای حفظ برجام خواهد شد.

به طور خاص، ما به اشاره به ادعای «فعال‌سازی سازوکار حل اختلاف» در بیانیه مورخ ۲۴ ژانویه ۲۰۲۰ صادره پس از رایزنی‌های غیررسمی فشرده دو جانبه و جمعی، اعتراض داریم، که در آن ایران با نهایت حسن نیت و سازندگی مشارکت کرد. اینجانب مایلم مجدداً تأکید نمایم که اینگونه ارجاعات، واقعیت‌ها را تغییر نداده و نمی‌توانند تغییر بدهند. در واقع، آن‌ها نمایانگر بی‌احترامی کامل به ایران هستند؛ از این رو ضربه‌ای بزرگ به هدف اصلی اعلامی «حفظ برجام» در این شرایط بسیار حساس پیرامون این توافق می‌باشد.

در ارتباط با بیانیه^۲ مورخ ۲۴ ژانویه ۲۰۲۰ متعاقب رایزنی‌های غیررسمی در تاریخ ۲۲ ژانویه ۲۰۲۰، مایلیم برای ثبت در سوابق مطرح نمایم که هیچ چیزی در آن بیانیه به معنای این نیست که جمهوری اسلامی ایران پذیرفته و سکوت حاکی از

1. Brian H. Hook, Special Representative for Iran, Special Briefing, 17 January 2020. Available at:

<https://www.state.gov/special-representative-for-iran-brian-hook/>

2. <https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/73436/statement-high-representative-josep-borrell-following-consultations-jcpoa-participants-en>

رضایت داشته که درخواست سه دولت اروپایی که به طور کامل در بالا توضیح داده شده، مسموع است. ایران همچنان اعتقاد دارد درخواست آن‌ها خلاف قصد و هدف برجام است.

جمهوری اسلامی ایران به شدت این رویکرد را رد می‌کند، آن را عاری از هرگونه تأثیر محتوایی و شکلی می‌داند و انتظار دارد که این مسئله بدون تأخیر بیشتر به طور صحیح رسیدگی و اصلاح شود. در حداقلی‌ترین حالت ممکن، جمهوری اسلامی ایران این انتظار را دارد که هماهنگی‌کننده محترم—هم در نامه و هم در بیانیه عمومی مشابه—تصدیق نماید که ایران از ۱۰ مه ۲۰۱۸ سازوکار حل اختلاف را فعال و با حسن نیت طی کرده است.

عالیجناب؛

به منظور نشان دادن حسن نیت و جدیت‌مان در حفظ برجام، حتی در گام پنجم و پایانی توقف اجرای تعهدات داوطلبانه‌مان، لازم است یکبار دیگر تأکید نمایم که همه اقدامات اتخاذ شده می‌توانند بازگشت‌پذیر بوده و جمهوری اسلامی ایران به همکاری کامل و موثر با آژانس بین‌المللی انرژی اتمی ادامه خواهد داد.

جمهوری اسلامی ایران همچنان آماده است تا به گفتگوها در تمامی سطوح ادامه داده و به اجرای کامل برجام، متناسب با اجرای تعهدات طرف‌های باقیمانده در برجام بازگردد؛ خصوصاً با اتحادیه و سه کشور اروپایی که تعهدات مشخصی وفق برجام—و همچنین آن تعهداتی که به دنبال کمیسیون مشترک سطح وزرا در مورخ ۶ ژوئیه و ۲۴ سپتامبر ۲۰۱۸ پس از درخواست جمهوری اسلامی ایران در چهارچوب سازوکار حل اختلاف تشکیل شده، پذیرفته‌اند—دارند.

موجب امتنان خواهد بود، در ظرفیت خود به عنوان هماهنگی‌کننده کمیسیون مشترک برجام، این نامه را در میان طرف‌های باقیمانده برجام توزیع نمایید.

عالیجناب، لطفاً احترامات فائقه اینجانب را پذیرا باشید.

محمد جواد ظریف

پیوست ۱۱-۹: ترجمه نامه مورخ ۲۰ اسفند ۹۸
 خطاب به هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برجام
 پیرامون تکمیل روند بند ۳۶ برجام توسط ایران و
 غیرقابل قبول بودن توسل سه کشور اروپایی به سازوکار حل اختلاف
 بسم الله الرحمن الرحيم

۱۰ مارس ۲۰۲۰

۲۰ اسفند ۱۳۹۸

عالیجناب، آقای جوزپ بورل فونتلس

نماینده عالی اتحادیه اروپا در سیاست خارجی و امور امنیتی و هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برجام
 عالیجناب،

این نامه را در پاسخ به نامه مورخ ۲۴ فوریه ۲۰۲۰ شما و پیرو نامه‌های پیشین اینجانب به‌ویژه نامه مورخ ۲۹ ژانویه ۲۰۲۰ می‌نگارم و مایلم موضوعات ذیل را جهت ملاحظه شما مطرح نمایم:

این نکته را مورد توجه قرار دادیم که شما در نامه خود اظهار داشته‌اید که وفق مفاد ضمیمه چهارم، وظایف محدودی به هماهنگ کننده محول شده است. در ارتباط با نقش هماهنگ کننده کمیسیون مشترک، مایلم مجدداً تاکید نمایم که در هیچ جای برجام «نظارت بر عملکرد کمیسیون مشترک» به صورت بی‌قید و شرط نیامده است.

در نامه شما و طی جلسات کمیسیون مشترک، شما یا نماینده شما به جنبه‌های ماهوی چگونگی طی آئین مصرح در بند ۳۶ برجام توسط ایران پرداخته‌اید. این اقدام خارج از صلاحیت شما است. ما قویاً معتقدیم که هماهنگ کننده چنین صلاحیتی ندارد تا تعیین کند آیا طرف‌های برجام آئین مصرح در بند ۳۶ را طی نموده‌اند یا خیر، مگر اینکه کمیسیون مشترک به گونه دیگری تصمیم گرفته باشد. در موضوع حاضر، اختیار تعیین چنین امری، هیچگاه در برجام و یا تصمیمات کمیسیون مشترک به هماهنگ کننده تفویض نشده است. طبق بندهای ۴.۱ و ۴.۴ ضمیمه چهارم، تصمیمات مرتبط با مسایل ماهوی می‌بایست با اجماع اتخاذ شوند. برخلاف آنچه در نامه شما ادعا شده است، بیانیه مشترک کمیسیون مشترک در سطح وزیران در تاریخ ۶ ژوئیه ۲۰۱۸ موارد ارجاعی توسط ایران را به‌عنوان «موضوعات حل نشده» به رسمیت شناخته و بر همان اساس تعهداتی را در این زمینه به تصویب رسانید. اگر این چنین نبود، همانطور که قبلاً در مناسبت‌های مختلف به صورت رسمی اعلام شده بود، ایران بلافاصله اجرای تعهداتش را متوقف می‌نمود. این نهایت حسن نیت ایران، شایسته قدردانی و تایید و نه تغافل و سوءرفتار است.

رویکرد ناقص در سیر استدلالی اظهار شده در نامه شما از این حقیقت نشأت می‌گیرد که نه تنها استانداردهای خودخوانده شکلی بر اولویت‌های اصلی محتوایی برتری داده شده، بلکه نامه شما اهمیت و شدت ماهیت موضوعات حل نشده و ارجاعی توسط ایران ذیل بند ۳۶ را نادیده می‌انگارد. علاوه بر این، یک رویکرد گزینشی در قبال مکاتبات متعدد و بی‌پاسخ ایران دنبال شده که از جمله نامه ۶ نوامبر ۲۰۱۸ را کاملاً نادیده می‌انگارد. منطق در پس آئین بند ۳۶ و سیاق و شرایط پیرامونی مکاتبات ایران روشن است. ایرادات وارده‌ی معطوف به گذشته و دیرنگام نمی‌تواند این منطق و سیاق را تغییر دهد.

لازم است برای ثبت در سوابق اعلام نمایم که، ماه‌ها پس از نامه ۱۰ مه، ۲۱ اوت و ۶ نوامبر ۲۰۱۸، ما اولین مخالفت را—از طریق دمارش سفرای سه دولت اروپایی در تهران—در ۲۱ ژوئن ۲۰۱۹ دریافت کردیم، که اینجانب به صورت جامع در نامه ۲۵ ژوئن ۲۰۱۹ به آن جواب دادم. ولی پاسخی نگرفتیم. در طی تمام این دوره، استناد به بندهای ۲۶ و ۳۶ توسط ایران، هیچگاه به چالش کشیده نشد. درحقیقت، موضع ما چنان روشن بود که هرگونه مخالفت کاملاً پوچ و خودویرانگر می‌نمود. تحت این شرایط، سکوت می‌بایست به منزله سکوت حاکی از اعلام رضایت در خصوص حقوق ایران ذیل

بندهای ۲۶ و ۳۶ جهت توقف اجرای تعهداتش ذیل برجام، تفسیر گردد.

در مورد ارتباط بین بند ۳۶ برجام و جلسات کمیسیون مشترک، یک پیوند میان بند ۳۶ برجام و تشکیل نشست اضطراری کمیسیون مشترک طبق آئین‌های ضمیمه چهار برجام وجود دارد. همه اختیارات مرتبط با تشکیل نشست‌های کمیسیون مشترک، برخاسته از ضمیمه چهارم است؛ خواه نشست‌های عادی، اضطراری یا نشست ذیل آئین بند ۳۶ باشد. متن و سیاق مکاتبات ایران بسیار واضح بود. ایران در دو مرحله برای حل موضوعات حل نشده به بند ۳۶ استناد نمود:

نخستین موضوع حل نشده در مورد عدم پایداری اساسی ایالات متحده بود که در ۱۰ می ۲۰۱۸ مطرح شد: درخواست برگزاری نشست اضطراری کمیسیون مشترک وفق بند ۳۰۱ ضمیمه چهارم برجام، کاملاً در راستای بند ۳۶ بود. ایران در تاریخ ۱۰ مه ۲۰۱۸، با عنایت به فوریت موضوعی که به واسطه عدم پایداری اساسی ایالات متحده به وجود آمده بود، درخواست تشکیل نشست کمیسیون مشترک نمود. درخواست ایران برای تشکیل آن جلسه، کاملاً ذیل دامنه بند ۳۶ می‌گنجد و به موضوع حل نشده نخستین که توسط ایران طرح گردید، یعنی خروج غیرقانونی و یکجانبه ایالات متحده از برجام می‌پرداخت.

موضوع حل نشده دوم در مورد عدم پایداری اساس اتحادیه و سه کشور اروپایی در تاریخ ۶ نوامبر ۲۰۱۸ تشریح گردید: بعد از توافق در مورد تعهدات مشخص در مورخ ۶ ژوئیه ۲۰۱۸ و به دنبال آن، ناتوانی اتحادیه و سه کشور اروپایی جهت پایداری به تعهداتشان ذیل برجام و هم تعهدات ژوئیه و سپتامبر ۲۰۱۸، ایران هیچ گزینه دیگری جز درخواست مجدد تشکیل نشست اضطراری کمیسیون مشترک ذیل بند ۳۶ نداشت.

در مورد اینکه ایران چگونه به صورت ماهوی و شکلی، بند ۳۶ را طی نموده، مایلم یادآوری کنم که نامه اینجانب در تاریخ ۱۰ مه ۲۰۱۸ در مورد سازوکار حل اختلاف برجام ساکت نبود. در حقیقت، ایران رسماً و آشکاراً سازوکار را فعال کرده است. متعاقب خروج ایالات متحده و وضع (مجدد) تحریم‌های مربوطه هسته‌ای که طبق برجام رفع شده بودند، ضمن محفوظ نگاه داشتن حق مسجل خود ذیل بند ۲۶^۱، دولت متبوع اینجانب سازوکار حل اختلاف برجام ذیل بند ۳۶ را در تاریخ ۱۰ مه ۲۰۱۸ آغاز نمود. اما، در راستای عمل به حسن نیت و با هدف قادر ساختن طرف‌های باقیمانده برجام جهت عمل مناسب به وعده‌هایشان، ایران از اتخاذ «ترتیبات جبرانی» خودداری و بلافاصله به «توقف اجرای تعهداتش ذیل برجام» توسل نجست. هرچند همانگونه که در نامه ۱۰ مه ۲۰۱۸ اینجانب مشخصاً اعلام نمودم «در این بازه زمانی، هیچ چیز حق ایران جهت واکنش و صیانت از منافع ملی خود به شیوه مقتضی را تحت تاثیر قرار نمی‌دهد، حتی که آشکارا در برجام و متعاقباً در قطعنامه (۲۰۱۵) ۲۲۳۱ شورای امنیت ملل متحد به رسمیت شناخته شده است». این موضوع همچنین در نامه مورخ ۲۱ اوت ۲۰۱۸ بیشتر متبلور شد.

از منظر آئینی، ایران موضوعات حل نشده را در تاریخ ۱۰ مه ۲۰۱۸ برای حل و فصل به کمیسیون مشترک ارجاع داد. ذیل بند ۳۶، کمیسیون مشترک ۱۵ روز زمان داشت، تا موضوع را حل نماید و بر همین مبنا، نشست کمیسیون مشترک در تاریخ ۲۵ مه ۲۰۱۸ تشکیل و این نشست‌ها فوراً در سطح وزرا تداوم یافت.^۲ این کاملاً با روند مصرح در بند ۳۶ در یک راستا قرار دارد.

طی کمیسیون مشترک مورخ ۲۵ می ۲۰۱۸ و نشست‌های متعاقب آن، ایران به وضوح موضوع خود را ذیل بند ۳۶ اظهار داشت و سایر طرف‌ها با اینکه رفع تحریم‌ها، از جمله آثار اقتصادی برخاسته از آن تشکیل دهنده بخش اساسی برجام است، موافقت کردند. هیچ کس در آن مقطع و اکنون منکر این حقیقت نیست که این بخش اساسی برجام مدت مدیدی است که کاملاً از بین رفته و این چیزی نیست جز «عدم پایداری اساسی» ذیل بند ۳۶ توسط سایر اطراف، صرف نظر از اینکه متخلف (ها) چه کس یا کسانی هستند. کمیسیون مشترک هرگز موضوعات حل نشده‌ای که توسط ایران طی نامه‌های

۱. بند ۲۶ برجام: ایران اعلام کرده است که تحمیل یا بازگرداندن تحریم‌های مشخص شده در پیوست دو، یا وضع تحریم‌های جدید هسته‌ای را به منزله مبنایی برای توقف کلی یا جزیی اجرای تعهدات خود وفق این برجام، تلقی خواهد نمود.

۲. طبق بیانیه متعاقب نشست ۲۵ مه ۲۰۱۸ کمیسیون مشترک، ایران موضوع را به عنوان گام بعدی به نشست وزاری خارجه ارجاع داد.

مختلف مطرح گردیدند، زیر سوال نبرد، چه برسد به اینکه با استناد به بند ۳۶ مخالفت کند، یا با اظهار صریح ایران در خصوص موارد چندگانه عدم پابندی اساسی ایالات متحده و سه کشور اروپایی اعتراض نماید. ایرادات با تاخیر نماینده هماهنگ کننده طی نشست‌های کمیسیون مشترک بعد از ژوئن ۲۰۱۹، نمی‌تواند حقیقت را تغییر دهد.^۱

عالیجناب؛

طرف‌های باقیمانده در برجام، با تصدیق کامل این واقعیت که خروج ایالات متحده و وضع مجدد تحریم‌ها، به‌طور اساسی اجرای کامل برجام را متاثر می‌سازد، ۱۱ تعهد تکمیلی برای جبران خروج غیرقانونی ایالات متحده را پذیرفتند، که بدون آنها تداوم اجرای کامل برجام توسط ایران نامربوط می‌بود. متأسفانه، هیچکدام از تعهداتی که توسط اتحادیه و سه کشور اروپایی داده شد، اجرا یا به راه‌حل‌های عملی منتج نگردیده است. همانگونه که در نامه اینجانب در تاریخ ۷ آوریل ۲۰۱۹ تصریح شده، اتحادیه و سه کشور اروپایی در اجرای تعهداتشان ذیل برجام و به‌علاوه تعهدات مکررشان متعاقب خروج یکجانبه و غیرقانونی ایالات متحده از برجام، از جمله مواردی که در بیانیه‌های ۱۵ مه ۲۰۱۸، ۲۵ مه ۲۰۱۸، ۶ ژوئیه ۲۰۱۸، ۲۴ سپتامبر ۲۰۱۸ و ۶ مارس ۲۰۱۹ مورد موافقت قرار گرفته‌اند، هیچ اقدام معنی‌دار عملی اتخاذ نکرده‌اند.

سیاست آشکار نادیده گرفتن اظهار صریح ایران در خصوص حقوق خود ذیل بندهای ۲۶ و ۳۶، سیاست مناسبی نبوده و در تعارض با هدف حفظ برجام قرار دارد. آن سیاست، متأسفانه مکمل تلاش‌های شروانه ایالات متحده جهت تضعیف و سرانجام نابودی برجام می‌باشد. به نظر می‌رسد این سیاست — احتمالاً غیرعادلانه — در ادامه سیاست فشار حداکثری ایالات متحده بوده و متأسفانه نشان‌دهنده عدم وجود اراده سیاسی یا عدم توانایی اتحادیه و سه کشور اروپایی برای پابندی به تعهداتشان ذیل برجام — و نیز آنهایی که در بیانیه هماهنگ کننده متعاقب نشست‌های کمیسیون مشترک بر شمرده شده است — می‌باشد.

به‌منظور نشان دادن حسن نیت و تمایل جدی برای حفظ برجام، مایلم یکبار دیگر تأکید نمایم که جمهوری اسلامی ایران کماکان آماده است تا گفتگوها در همه سطوح به منظور تضمین اجرای کامل برجام توسط همه طرف‌ها را ادامه دهد. با این حال، در خصوص بیانیه ۲۴ ژانویه ۲۰۲۰ متعاقب نشست غیررسمی مشورتی در ۲۲ ژانویه ۲۰۲۰، مایلم برای ثبت در سوابق اعلام دارم جمهوری اسلامی ایران هرگز مسموع بودن درخواست سه دولت اروپایی را نپذیرفته و بدان رضایت ندارد. علاوه بر این، هیچ چیزی در بیانیه این حقیقت را تغییر نمی‌دهد که ایران همچنان بر عدم پابندی اساسی اتحادیه و سه کشور اروپایی در عمل به تعهداتشان ذیل بندهای ۱۹، ۲۰، ۲۷، ۲۸، ۲۹ و ۳۰ برجام و بندهای ۱-۳ ضمیمه دوم آن، همانگونه که در نامه‌های قبلی اینجانب درج گردیده، اصرار می‌ورزد.^۲ ایران کماکان معتقد است درخواست آنها، علیه اهداف و مقصود برجام است. ما همچنین در مورد بیانیه هماهنگ کننده متعاقب نشست ۲۶ فوریه ۲۰۲۰ کمیسیون مشترک نگرانی اساسی داریم. برای ثبت در سوابق اعلام می‌داریم که آن بیانیه مواضع ایران را منعکس نمی‌کند.^۳

موجب امتنان خواهد بود که در ظرفیت هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برجام، این نامه را میان طرف‌های باقی مانده برجام توزیع نمایید.

عالیجناب، لطفاً احترامات فائقه اینجانب را پذیرا باشید.

محمدجواد ظریف

۱. همانگونه که در بیانیه کمیسیون مشترک مورخ ۶ ژوئیه ۲۰۱۸ منعکس گردید، کمیسیون مشترک «بنا به درخواست ایران» تشکیل شد تا «موضوعات حل نشده ناشی از خروج یکجانبه آمریکا از این توافق و وضع مجدد تحریم‌هایی که وفق برجام و پیوست شماره دو آن رفع شده بود، بررسی نماید» که تأیید گردید «رفع تحریم‌ها، از جمله برخورداری از منافع اقتصادی حاصله از آن، بخش اساسی برجام است».

۲. مهم‌ترین آن، نامه اینجانب در مورخ ۶ نوامبر ۲۰۱۸ و ۱۷ ژوئیه ۲۰۱۹.

۳. بیانیه‌ای که توسط هماهنگ کننده یا نمایندگان وی منتشر شده، همانگونه که از نام آن برمی‌آید، به عنوان «بیانیه ریاستی» است، و تنها بازتاب‌دهنده دیدگاه‌ها و درک خود هماهنگ کننده است و فاقد اثر حقوقی «بیانیه مشترک» است. بیانیه‌های ریاستی هرگز مورد مذاکره قرار نمی‌گیرند و فقط توسط طرف‌ها مورد مشورت قرار می‌گیرند و لزوماً منعکس کننده نظرات و مواضع طرف‌ها نیستند.

پیوست ۱۱-۱۰: ترجمه نامه مورخ ۲۹ خرداد ۹۹ خطاب به

هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برجام

پیرامون تبعات تصمیم ایالات متحده برای توقف معافیت های هسته ای

بسم الله الرحمن الرحيم

۱۸ ژوئن ۲۰۲۰

۲۹ خرداد ۱۳۹۹

عالیجناب، آقای جوزف بول فوئلس

نماینده عالی اتحادیه اروپا در امور خارجی و سیاست امنیتی

هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برجام

عالیجناب؛

من این نامه را ذیل بند ۳۶ برجام می نویسم تا توجه شما را به مورد دیگری از اقدام غیرقانونی ایالات متحده، علیه همکاری های هسته ای صلح آمیز و فعالیت های مقرر در برنامه جامع اقدام مشترک (برجام) و قطعنامه شورای امنیت (۲۰۱۵) ۲۲۳۱ جلب نمایم. این یک نقض فاحش دیگر منشور ملل متحد و مضافاً مانع اجرای کامل برجام توسط ایران و طرف های باقی مانده در برجام است. مهم است که بی درنگ تدابیر فوری جهت تضمین اجرای تعهدات، اتخاذ شده و ایالات متحده برای این عمل متخلفانه بین المللی و تبعات آن مسئول شناخته شود.

در ۲۷ مه ۲۰۲۰ ایالات متحده اعلام کرد که اقدامات قهری یکجانبه علیه «تمام پروژه های باقی مانده ای هسته ای مقرر در برجام در ایران—تبدیل رآکتور اراک و تامین اورانیوم غنی شده برای رآکتور تحقیقاتی تهران و صادرات سوخت رآکتور تحقیقاتی ایران» اتخاذ می کند.^۱ این اقدام به همراه سیاست های مخرب پیشین و اقدامات ایالات متحده علیه همکاری هسته ای و فعالیت های مقرر در برجام و قطعنامه (۲۰۱۵) ۲۲۳۱ شورای امنیت ملل متحد خصوصاً افزودن سازمان انرژی اتمی ایران و رئیس آن دکتر علی اکبر صالحی (۳۱ ژانویه ۲۰۲۰)^۲ به فهرست تحریمی و نیز اعمال مجازات برای همکاری ها و فعالیت های میان ایران و دیگر کشورها در مورد اورانیوم طبیعی و آب سنگین (۳ مه ۲۰۱۹)^۳ و همچنین فردو (۱۸ نوامبر ۲۰۱۹)^۴ با هدف محرومیت اساسی ایران، دیگر طرف های برجام و جامعه بین المللی جهت بهره بردن از حقوق و مزایای مندرج در برجام و همچنین بازداشتن آن ها از اجرای تعهدات و وظایف ذیل برجام و قطعنامه (۲۰۱۵) ۲۲۳۱ شورای امنیت ملل متحد انجام شده است.

اقدام قهری و غیرقانونی یکجانبه فوق الذکر ایالات متحده، یکی دیگر از ستون های مهم برجام و قطعنامه (۲۰۱۵) ۲۲۳۱ را هدف قرار داده و پیرو همان الگوی اقدامات غیرقانونی قبلی ایالات متحده، علیه بهره مندی از آثار رفع تحریم ها ذیل برجام، در امتداد سیاست غیرانسانی فشار حداکثری است. این رویکرد خطرناک در قبال اراده جامعه بین المللی با هدف تخریب کامل برجام است که بدون شک پیامدهای سنگین و گسترده ای فراتر از برجام دارد که ایالات متحده باید مسئول آن شناخته شود.

قطعنامه (۲۰۱۵) ۲۲۳۱ شورای امنیت ملل متحد همکاری های هسته ای مشخص شده ای بین طرف های برجام مقرر می کند و دیگر دولت های عضو را به همکاری با ایران در چهارچوب برجام در حوزه استفاده صلح آمیز انرژی هسته ای و مشارکت در همکاری های هسته ای که مشترکاً مورد قبول واقع شده است، تشویق می کند. مطابق این قطعنامه دولت ها مجازند نسبت

1. <https://www.state.gov/keeping-the-world-safe-from-irans-nuclear-program/>

2. <https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/OFAC-Enforcement/Pages/20200130.aspx>

3. <https://www.state.gov/advancing-the-maximum-pressure-campaign-by-restricting-irans-nuclear-activities/>

4. <https://translations.state.gov/2019/11/18/secretary-michael-r-pompeo-remarks-to-the-press/>

به تامین، فروش یا انتقال اقلام، مواد، ادوات، کالاهای فناوری ها و ارائه هرگونه کمک فنی مرتبط، آموزش، کمک مالی، سرمایه گذاری، واسطه گری یا دیگر خدماتی که مستقیماً به اصلاح دو آبشار مستقر در تاسیسات فردو جهت تولید ایزوتوپ پایدار مربوط است اقدام کنند؛ به صادرات اورانیوم غنی شده مازاد بر ۳۰۰ کیلوگرم در قبال اورانیوم طبیعی و نوین سازی رآکتور اراک مبادرت ورزند. این قطعنامه تأیید می کند که حتی اگر مفاد قطعنامه های پیشین اعمال شوند همچنان این فعالیت ها واجد اثر خواهند بود. علاوه بر این، تامین مقداری اورانیوم اکسید^۱ غنی شده با درصد غنای ۱۹.۷۵ منحصراً با هدف ساخت سوخت جهت رآکتور تحقیقاتی تهران در ایران و همچنین تامین نمونه های اورانیوم غنی شده در طول عمر این رآکتور در قطعنامه^۲ (۲۰۱۵) ۲۲۳۱ شورای امنیت ملل متحد تضمین شده است.

آخرین اقدامات غیرقانونی ایالات متحده لزوماً منحصر به حوزه های فوق الذکر نیستند، بلکه به کاربردهای بشردوستانه دانش و فناوری هسته ای از طریق وضع تدابیر قهری یکجانبه بر یک شرکت تولیدی رادیودارو (پارس ایزوتوپ) و مرکز نظام ایمنی هسته ای ایران و حتی ارعاب و تهدید متخصصان هسته ای ایران که مغایر صریح متن و روح اساسنامه آژانس بین المللی انرژی اتمی است، گسترش می یابد.^۳ این رفتار غیرمسئولانه و غیرانسانی ایالات متحده، نه تنها جان صدها هزار بیماری که نیاز مبرم به آن رادیوداروها دارند را به خطر می اندازد، بلکه تهدیدی جدی علیه دانشمندان هسته ای است. ایالات متحده باید در قبال هرگونه فعل یا ترک فعل ناشی از این تهدید غیرقانونی، پاسخگو باشد.

این اقدامات غیرقانونی از لحاظ فنی و عملی مانع از اجرای کامل برجام توسط طرف های باقی مانده در برجام و نیز دیگر طرف های جامعه بین المللی می شود. از این لحاظ این اقدامات بر همکاری های هسته ای صلح آمیز بین المللی و فعالیت های مشخص در ضمیمه اول و سوم برجام تأثیر منفی خواهد داشت. اگر به این تحولات به طور مناسب رسیدگی نشود، بر ادامه همکاری ها و فعالیت های موجود به ویژه بازطراحی و بازسازی یک رآکتور آب سنگین و درن سازی شده در اراک، همانگونه که در نامه مورخ ۷ ژوئیه ۲۰۱۹ ذکر کردم، اثر منفی می گذارد. ایران قانوناً تدابیر جبرانی مناسب اتخاذ خواهد کرد و تمام مسئولیت باید متوجه ایالات متحده و آن هایی که تسلیم دستورات غیرقانونی او هستند، باشد.

با اشاره به بیانیه های ارائه شده در جلسه شورای امنیت مورخ ۲۸ مه ۲۰۲۰، و قدردانی از رد این تدابیر غیرقانونی توسط طرف های باقی مانده در برجام^۴، از کمیسیون مشترک برجام می خواهم تا سریعاً به این موضوع رسیدگی نموده و تدابیر مناسب جهت حل این موضع را از طریق ارائه تضمین های عینی و متقن جهت استمرار عادی همکاری ها و فعالیت های هسته ای صلح آمیز تصریح شده در ضمیمه اول و سوم برجام اتخاذ کند.

همانطور که در نامه ۸ مه ۲۰۲۰ خطاب به دبیر کل ملل متحد ذکر کردم^۵، زمان آن فرارسیده است که جامعه بین المللی در کنار هم در مقابل اقدامات غیرقانونی و یکجانبه ایالات متحده که آشکاراً ناقض وظایف آن کشور ذیل حقوق بین الملل و منشور ملل متحد است، بایستند و به بی کیفی مطلق این کشور پایان دهند.

موجب امتنان خواهد بود، در ظرفیت هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برجام، این نامه را میان طرف های باقی مانده در برجام توزیع نمایید.

عالیجناب، لطفاً احترامات فائقه اینجانب را پذیرا باشید.

محمد جواد ظریف

^۱ U3O8

^۲. همچنین در تاریخ ۲۷ مه ۲۰۲۰ وزیر امور خارجه ایالات متحده، و قیاحانه اظهار داشت: «من همچنین دو نفر از سران برنامه غنی سازی هسته ای ایران را تحریم می کنم، دانشمندان ایرانی باید بین شغل صلح آمیز خارج از حوزه اشاعه یا ریسک تحریم شدن یکی را انتخاب کنند.»

^۳. <https://www.un.org/press/en/2020/sc14197.doc.htm>

^۴. مشخصاً نامه های وزرای امور خارجه فدراسیون روسیه و جمهوری خلق چین خطاب به دبیر کل ملل متحد در تاریخ های ۲۷ مه و ۷ ژوئن ۲۰۲۰.

^۵. A/74/850 – S/2020/380

پیوست ۱۱-۱: ترجمه نامه مورخ ۱۲ تیر ۱۳۹۹ خطاب به هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برجام تحت ماده ۳۶ پیرامون موارد نقض اساسی برجام توسط سه کشور اروپایی

بسم الله الرحمن الرحيم

۲ جولای ۲۰۲۰

۱۲ تیر ۱۳۹۹

عالیجناب، آقای جوزپ بورل فونتلز

نماینده عالی اتحادیه اروپا در سیاست خارجی و امور امنیتی

و هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برجام

عالیجناب؛

مطابق بند ۳۶ برجام و پیرو نامه‌های متعدد قبلی اینجانب از سپتامبر ۲۰۱۶، به ویژه نامه‌های اینجانب در تاریخ ۲۹ ژانویه ۲۰۲۰ و ۱۰ مارس ۲۰۲۰، و ضمن یادآوری و محفوظ داشتن مواردی که قبلاً برای ایران حل و فصل نشده^۱، مایلیم برخی دیگر از موضوعات مربوط به «عدم پایداری اساسی» را به کمیسیون مشترک ارجاع دهیم. این موضوعات، همانطور که در این نامه کاملاً تشریح شده، مربوط به اجرای برجام توسط سه دولت اروپایی (فرانسه، آلمان و انگلیس) به صورت جداگانه و جمعی است. همانطور که کاملاً بدان خواهیم پرداخت، سه دولت اروپایی طی دو سال گذشته، از طریق عمل و بی‌عملی، به تعهدات خود ذیل برجام پایبند نبوده‌اند. بنابراین، اینجانب درخواست می‌کنم کمیسیون مشترک برجام به موضوع رسیدگی و در چهارچوب مقرر در بند ۳۶ برجام، اقدامات مناسب را برای حل موارد ارجاعی به نحوی که رضایت ایران جلب شود، انجام دهد. ایران حقوق خود را در این بند و سایر مفاد مربوطه محفوظ می‌دارد.

۱- تهیه پیش‌نویس قطعنامه شورای حکام آژانس بین‌المللی انرژی اتمی توسط سه دولت اروپایی

اقدام مخرب اخیر سه دولت اروپایی برای تهیه پیش‌نویس قطعنامه شورای حکام آژانس بین‌المللی انرژی اتمی در ۱۷ ژوئن ۲۰۲۰^۲، نقض ماهوی، روح و هدف برجام، به ویژه بند ۱۴ برجام است، که تصریح می‌نماید: «۵+۱ به عنوان طرف‌های شورای حکام، قطعنامه‌ای را برای اتخاذ اقدامات لازم، با هدف بسته شدن این موضوع، بدون خدشه‌دار ساختن صلاحیت شورای حکام، به شورای حکام ارائه خواهند کرد».^۳ این اقدام غیرمسئولانه به طور کامل تمامی همکاری‌های جاری که عمدتاً در برجام پایه‌گذاری شده نادیده گرفته، و فعالانه در بازشدن موضوعاتی که به صورت قطعی و نهایی به واسطه برجام و فرآیندهای مربوطه در آژانس بسته شده، کمک می‌کند. می‌بایست تاکید نمود که قصد اعلامی آنهایی که این اسناد جعلی را ارائه داده‌اند، تخریب برجام بود. سه دولت اروپایی با تهیه پیش‌نویس قطعنامه شورای حکام و تحمیل فشارهای سیاسی فشرده به اعضای شورای حکام، بار دیگر بی‌اعتنایی آشکار خود به متن، قصد و روح برجام را اثبات کردند. این اقدام، همراه با اقدامات و سیاست‌های غیرقانونی ایالات متحده، بنیاد برجام را به خطر افکنده و به قصد تخریب

۱. همانگونه که از طریق نامه‌های ۱۰ مه ۲۰۱۸ و ۶ نوامبر ۲۰۱۸ اینجانب ارجاع شده است.

2. IAEA, "NPT Safeguard Agreement with the Islamic Republic of Iran: Draft Resolution submitted by France, Germany, and the United Kingdom", 17 June 2020, GOV/2020/33

۳. بند ۱۴ برجام اظهار می‌دارد: «ایران "نقشه راه برای رفع ابهام از مسائل مورد اختلاف حال و گذشته" مورد توافق با آژانس شامل ترتیباتی برای پرداختن به مسائل مورد نگرانی حال و گذشته ی مربوط به برنامه هسته ای ایران مندرج در ضمیمه گزارش مورخ ۸ نوامبر ۲۰۱۱ آژانس (GOV/2011/65) را کاملاً اجرا خواهد نمود. اجرای کامل فعالیت‌هایی که ایران بر اساس این نقشه راه برعهده می‌گیرد تا ۱۵ اکتبر ۲۰۱۵ تکمیل خواهد شد و متعاقباً مدیرکل تا ۱۵ دسامبر ۲۰۱۵ ارزیابی نهایی خود پیرامون حل و فصل تمامی مسائل اختلافی باقیمانده مانده ی گذشته و حال را به شورای حکام ارائه خواهد نمود، و کشورهای عضو گروه ۵+۱ به عنوان طرف‌های شورای حکام، قطعنامه‌ای را برای اتخاذ اقدامات لازم، با هدف بسته شدن این موضوع، بدون خدشه‌دار ساختن صلاحیت شورای حکام، به شورای حکام ارائه خواهند کرد».

توافق می‌باشد. در ۱۹ ژوئن ۲۰۲۰، برایان هوک، نماینده ویژه ایالات متحده در امور ایران، اظهار داشت: «خرسندیم که شورای حکام آژانس بین‌المللی انرژی اتمی امروز قطعنامه‌ای را تصویب کرد... اینجانب می‌خواهم به طور ویژه از شرکای اروپایی خود از جمله انگلستان، فرانسه و آلمان به خاطر نقش رهبری که در تصویب این قطعنامه ایفا کردند، تشکر کنم.»^۱ مطابق بند ۱۴ برجام، طرف‌های برجام مکلفند تصویب هر قطعنامه در شورای حکام را «با هدف بسته شدن موضوع ابعاد احتمالی نظامی» مشروط نمایند. مشارکت و نقش سه دولت اروپایی در این رابطه لازم است با توجه به بند ۱۴ تنظیم شود. سه دولت اروپایی در پشت "نقاب سازمانی" آژانس و آیین‌های شورای حکام پنهان شده‌اند. سه دولت اروپایی با سایر کشورهای عضو در وین و پایتخت کشورهای عضو شورای حکام برای تصویب این قطعنامه به شدت رایزنی کرده و برای تصویب قطعنامه در وین و پایتخت‌ها فشار وارد نمودند، علیرغم این که آژانس بین‌المللی انرژی هسته‌ای به روشنی اعلام کرده بود که هیچ نگرانی عدم‌اشاعه‌ای وجود ندارد و اختلاف بین ایران و آژانس در آستانه حل شدن بود. سه دولت اروپایی باید مسئول شناخته شوند زیرا آنها نقش قلمداری در تصویب قطعنامه داشتند. بر این اساس، مسئولیت آنها برای رفتار فردی‌شان احراز می‌شود، نه برای تصمیم شورای حکام. از این رو، عمل سه دولت اروپایی چیزی بیش از ارائه صرف پیش‌نویس قطعنامه بوده و خود این عمل عدم پایبندی اساسی به بند ۱۴ برجام در بردارد. عمل آنها یک نقض ماهوی است و بنابراین مصداق عدم پایبندی در ذیل بند ۳۶ برجام است.

براساس آنچه که در فوق ذکر گردید، طرف‌های برجام قانوناً موظفند عناصر مندرج در بند ۱۴ برجام را در نظر بگیرند تا بتوانند رفتار خود را در مورد برنامه هسته‌ای ایران در سازمان‌های بین‌المللی، از جمله، آژانس تنظیم کنند. به عبارت دیگر، بند ۱۴ برجام مستلزم تعهدات سلبی و ایجابی است و به وضوح رفتار طرف‌های برجام را در تهیه و پیشنهاد پیش‌نویس قطعنامه‌های مربوط به مسائل مختومه را مشروط می‌نماید. ژست‌های سیاسی و توجیه نمی‌تواند مانع از احراز مسئولیت این کشورها باشد.

سه دولت اروپایی ادعا کرده‌اند که آنها پیش‌نویس را به منظور تضمین اعتبار آژانس ارائه داده‌اند، در حالی که مشارکت فعال برای بازگشایی موضوعات مختومه، خلاف این بیانیه را می‌رساند. آژانس «ارزیابی نهایی در مورد مسائل باقیمانده حال و گذشته برنامه هسته‌ای ایران» را در دسامبر سال ۲۰۱۵ منتشر کرد.^۲ در آن زمان مدیرکل پیشین آژانس اظهار داشت: «آژانس هیچ نشانه معتبری از انحراف مواد هسته‌ای در ارتباط با ابعاد احتمالی نظامی برنامه هسته‌ای ایران نیافت.» متعاقب این گزارش، آژانس قطعنامه‌ای را تصویب نمود^۳ که در آن اظهار داشت: «تمامی فعالیت‌های نقشه راه برای شفاف‌سازی موضوعات باقیمانده گذشته و حال در مورد برنامه هسته‌ای ایران مطابق با برنامه توافق شده اجرا گردید» و همچنین «ماهیت طولانی مدت مفاد برجام» به رسمیت شناخته شد. سه دولت اروپایی کاملاً به نتیجه‌گیری این گزارش و قطعنامه مصوب در سال ۲۰۱۵ تغافل نموده، و فعالانه اقدام به باز کردن پرونده مختومه به اصطلاح «ابعاد احتمالی نظامی» کرده که به طور کامل در خدمت سیاست اعلامی بنیامین نتانیاهو- پرنفرت‌ترین دشمن برجام- بوده که وی به دروغ، جعلیات متوسل شده- و حتی در صورتی که عین ادعای خودش را بپذیریم اقدام به دخالت غیرقانونی مسلحانه، قتل و سرقت نمود- تا راه خروج غیرقانونی ترامپ از برجام در ۸ مه ۲۰۱۸ را هموار سازد.^۴ چنین تلاش‌های مایوس‌کننده نه تنها نمایانگر همدستی سه کشور

۱. برایان هوک، نماینده ویژه ایران، کنفرانس خبری، ۱۹ ژوئن ۲۰۲۰، قابل دسترس در:

<https://www.state.gov/briefing-with-special-representative-for-iran-brian-hook-u-s-ambassador-to-un-v-jackie-wolcott-and-assistant-secretary-for-international-security-and-nonproliferation-dr-christopher-a-ford-on-ia/>

۲. IAEA, Board of Governors, Report by the Director General, "Final Assessment on Past and Present Outstanding Issues regarding Iran's Nuclear Programme", 2 December 2015, GOV/2015/68. Available at:

<https://www.iaea.org/sites/default/files/gov-2015-68.pdf>

۳. IAEA, Resolution adopted by the Board of Governors, "Joint Comprehensive Plan of Action implementation and verification and monitoring in the Islamic Republic of Iran in light of United Nations Security Council Resolution 2231 (2015)", 15 December 2015, GOV/2015/72. Available at: <https://www.iaea.org/sites/default/files/gov-2015-72-derestricted.pdf>

۴. منبع: کاخ سفید؛ متن اظهارات ترامپ در ۸ مه ۲۰۱۸ در خصوص خروج از برجام: «امروز ما ادله قطعی داریم که این وعده ایرانی دروغ بوده

در تلاش‌های آشکارا برای از بین بردن برجام است، بلکه مشارکت در تحرکات مخرب برای تضعیف اعتبار آژانس بوده و همکاری‌های عادی و جاری پادمانی را به خطر می‌اندازد.

با تفاهم برجام و با رویکردی سازنده، ایران داوطلبانه پروتکل الحاقی را بطور موقت اجرا می‌کند و دسترسی بی‌سابقه‌ای به آژانس داده تا به عنوان یک اقدام اعتمادساز زمینه و دسترسی کافی برای اطمینان از ماهیت منحصرأصلح آمیز مواد و فعالیت‌های هسته‌ای خود فراهم کند.^۱ اگر طرف‌های برجام – که مکلف به عدم بازگشایی مجدد مسائل حل‌شده قبلی آژانس هستند – سعی کنند ایران را وادار به انجام درخواست بی‌اساس خود نمایند، ایران به این نتیجه خواهد رسید که اقدامات شفافیت‌ساز گسترده و داوطلبانه‌اش در مسیری اشتباه پیش رفته و دیگر در خدمت منافع عالی امنیت ملی ما نیست. در این راستا، چنانچه طرف‌های برجام اقدامات اصلاحی انجام ندهند، مطابق با حقوق ما در بند ۳۶ و پیمان عدم گسترش تسلیحات هسته‌ای، چهارچوب همکاری ایران با آژانس می‌تواند تحت بازبینی و بازنگری قرار گیرد.

یکی از اصول تثبیت شده حاکم بر تأسیس و اجرای تعهدات حقوقی، حسن نیت است. حسن نیت بخشی جدایی‌ناپذیر از همکاری‌های بین‌المللی است، خصوصاً هنگامی که این همکاری زمینه‌ساز اجرای برجام باشد. اقدامات و مواضع سه دولت اروپایی ثابت کرده است که آنها هرگز با حسن نیت عمل نکرده‌اند و در کنار ایالات متحده، همواره در جهت تضعیف برجام گام‌هایی برداشته‌اند. تهیه پیش‌نویس قطعنامه در کنار بیانیه سه دولت اروپایی در ۱۹ ژوئن سال ۲۰۲۰ نشان‌دهنده سوءنیت سه دولت اروپایی در اجرای تعهدات خود ذیل قطعنامه ۲۲۳۱ برجام و قطعنامه شورای امنیت ملل متحد و به منزله نقض ماهوی بند ۱۴ برجام است. با این کار، آنها همچنین اتحاد بین طرف‌های برجام را مختل کردند. روسیه و چین علیه پیش‌نویس رأی دادند و همانطور که ما مطلع شدیم، حتی اتحادیه اروپا نیز نسبت به رویکرد سه دولت اروپایی در این زمینه تحفظ داشته است.

۲- پیشنهاد برای بررسی خاتمه محدودیت‌های تسلیحاتی

سه دولت اروپایی – در همکاری عملی با ایالات متحده – به صورت علنی در تلاش‌هایی برای نابودسازی مفاد بسیار صریح قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت ملل متحد – که برجام را به تأیید رسانده و زمان‌بندی مشخص را که به عنوان بخشی جدایی‌ناپذیر از روند برجام پس از مذاکرات سخت بدست آمده بود تأیید کرده بود – مشارکت نموده‌اند. در ۱۹ ژوئن ۲۰۲۰، سه دولت اروپایی اظهار داشتند: «ما معتقدیم که رفع تحریم‌های تسلیحات متعارف ملل متحد که توسط قطعنامه ۲۲۳۱ در اکتبر آینده تجویز شده، پیامدهای اساسی برای امنیت و ثبات منطقه خواهد داشت. یادآوری می‌کنیم که تحریم‌های اتحادیه اروپا در صادرات تسلیحات متعارف و فناوری‌های موشکی تا سال ۲۰۲۳ ادامه خواهد یافت. ما می‌خواهیم این موضوع را با هماهنگی نزدیک با روسیه و چین به عنوان طرف‌های باقیمانده در برجام، سایر طرف‌های شورای امنیت و همچنین سایر ذینفعان اصلی بررسی کنیم.»^۲

در جلسه شورای امنیت در مورخ ۳۰ ژوئن ۲۰۲۰ در چهارچوب ۲۲۳۱، سه دولت اروپایی بار دیگر موضع غیرقانونی خود در قبال مفاد قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت ابراز نمودند: «فرانسه، به همراه آلمان و انگلیس، نگرانی‌های مربوط به پیامدهای انقضاء آینده تحریم سلاح‌های متعارف مطروحه در قطعنامه ۲۲۳۱ را درک و اعلام می‌دارد. ما آمادگی خود را

است. هفته گذشته، اسرائیل اسناد اطلاعاتی – مدتها توسط ایران پنهان شده – را منتشر کرد که به طور قطع نشانگر رژیم ایران و در تاریخ آن به دنبال تسلیحات هسته‌ای بوده است.» متن سخنرانی قابل دسترس در:

<https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/remarks-president-trump-joint-comprehensive-plan-action/>

1. IAEA, "Verification and Monitoring in Iran", Available at: <https://www.iaea.org/newscenter/focus/iran>

۲. بیانیه سه دولت اروپایی در ۱۹ ژوئن ۲۰۲۰، قابل دسترس در:

<https://www.auswaertiges-amt.de/en/newsroom/news/-/2354554>

درخصوص یافتن راه‌حل‌های سازنده برای رسیدگی به نگرانی‌های مشترک‌مان ابراز کرده‌ایم.^۱ نخست آنکه، تکبر در عدم نام بردن ایران به عنوان یکی از طرف‌های باقیمانده در برجام—محدود کردن گروه به خودشان، روسیه و چین—کاملاً مشمئزکننده بوده و بازتاب‌دهنده نگرشی است که به فاجعه کنونی منجر شده است. دوم، این واقعیت که اتحادیه اروپا تا سال ۲۰۲۳ محدودیت‌های تسلیحاتی مستقل خود را رفع نخواهد کرد، کاملاً یک موضوع نامربوط است. کلیه طرف‌های ملل متحد باید طبق ماده ۲۵ منشور ملل متحد به تعهدات خود عمل کنند. قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت ملل متحد از همه کشورها مصرانه خواسته نسبت به خاتمه مفاد قطعنامه‌های قبلی و سایر اقدامات پیش‌بینی شده در قطعنامه ۲۲۳۱، توجه لازم را داشته باشند.

سه دولت اروپایی ضمیمه «ب» را به شورای امنیت ارائه نمودند (S/2015/545)^۲ و تعداد زیادی نامه را به دبیرخانه و شورای امنیت ملل متحد در رابطه با اجرای ضمیمه «ب» قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت ملل متحد ارسال کرده‌اند. آنها مکرراً خود را به مفاد بیانیه در ضمیمه «ب»، از جمله چهارچوب زمان خاتمه محدودیت‌ها، متعهد کرده‌اند.^۳ نامه‌های سه دولت اروپایی در رابطه با ضمیمه «ب»، برای خودشان تعهد ایجاد می‌کند. سه دولت اروپایی با بند ۵ از ضمیمه «ب» تصمیم گرفتند موضع مشخصی در خصوص رفع محدودیت‌های تسلیحاتی اتخاذ کنند تا خود را به بند ۲ قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت ملزم نمایند.^۴

با توجه به آنچه که در نامه اینجانب به دبیرکل ملل متحد به مناسبت دومین سالگرد خروج غیرقانونی ایالات متحده از برجام در تاریخ ۸ مه ۲۰۲۰ (A/74/850-S/2020/380) تصریح شده، یادآوری می‌نمایم دولت‌های عضو ملل متحد ذیل ماده ۲۵ منشور مکلف هستند به تصمیمات شورای امنیت پایبند باشند. در غیر اینصورت، این رکن اصلی از اجرای اختیارات و عملکردهای ذیل منشور محروم خواهد شد. به همین خاطر، شورای امنیت در چهاردهمین بند مقدماتی قطعنامه ۲۲۳۱ (۲۰۱۵) به ماده ۲۵ منشور استناد کرده و تأکید نموده «اعضاء ملل متحد موافقت می‌نمایند که تصمیمات شورای امنیت را بر طبق این منشور قبول و اجرا نمایند».

شایان ذکر است که قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت باید در سیاق مفاد تصریح شده در برجام (که به عنوان ضمیمه اول قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت است) نیز قرائت شود. در واقع، به یک معنا، قطعنامه اساساً پیوندی ناگسستنی با برجام دارد. در قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت (۲۰۱۵)، شورا «برجام را تأیید کرده، و مصرانه خواستار اجرای کامل آن بر اساس چهارچوب زمانی مندرج در برجام می‌باشد.» این مفاد در برجام برای ارائه یک برنامه عمل «جامع» و یک راه‌حل نهایی برای بحرانی ساختگی در مورد برنامه صلح‌آمیز انرژی هسته‌ای ایران است.

در تاریخ ۲۷ مه ۲۰۲۰ برایان هوک اذعان کرد «ما به صورت روش‌مند کار می‌کنیم تا در شورا حمایت لازم برای تمدید تحریم تسلیحاتی را کسب نماییم. ما پیش‌نویس قطعنامه‌ای را تهیه کرده‌ایم؛ مطمئناً امیدواریم که آن به تصویب برسد ... اینجانب درباره گفتگوهای محرمانه دوجانبه با متحدان اروپایی‌مان، به غیر از اعلام تداوم آن، حرفی برای گفتن ندارم.»^۵ بیانیه سه دولت اروپایی مورخ ۱۹ ژوئن ۲۰۲۰ و تلاش‌های اعلام شده برخی از سه دولت اروپایی برای ارائه به اصطلاح

۱. بیانیه نیکولاس دی ریوییه نماینده دائم فرانسه در ملل متحد، ۳۰ ژوئن ۲۰۲۰، قابل دسترس در:

<https://onu.delegfrance.org/Our-priority-remains-to-ensure-that-Iran-does-not-acquire-nuclear-weapons>

۲. به عنوان بخشی از نتیجه مذاکرات.

۳. این بند تا تاریخ ۵ سال پس از «روز قبول توافق» برجام یا تاریخی که آژانس گزارشی در تایید «نتیجه‌گیری گسترده‌تر» ارائه دهد، هر کدام زودتر حادث شود، اعمال خواهد شد.

۴. شایان ذکر است که جمهوری اسلامی ایران قویاً معتقد است که این بیانیه فقط نظرات ۱+۵ را منعکس می‌کند، اما بند ۵ از ضمیمه «ب» در بند ۲ قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت ملل متحد تأیید شده است.

۵. برایان هوک، نماینده ویژه ایران، کنفرانس خبری، ۲۷ مه ۲۰۲۰، قابل دسترس در:

<https://www.state.gov/briefing-with-special-representative-for-iran-and-senior-advisor-to-the-secretary-brian-hook-and-assistant-secretary-for-international-security-and-nonproliferation-dr-christopher-a-ford-o/>

«راه‌حل‌های میانه» که بدین طریق «چهارچوب زمانی تعیین شده در برجام» را تضعیف می‌کند متضمن عدم پایداری اساسی و فاحش سه دولت اروپایی است، که اگر بلافاصله ترک و اصلاح نشود، فوراً و تماماً توافق را نابود خواهد کرد. ایالات متحده، همراه با سه دولت اروپایی، باید مسئولیت کامل پیامدهای اقدامات‌شان را بپذیرند، از جمله مواردی را که در نامه ۸ مه ۲۰۱۹ رئیس‌جمهوری اسلامی ایران خطاب به هم‌تایان خود ذکر شده است.

۳- اظهارات متناقض مقامات سه دولت اروپایی

مقامات سه دولت اروپایی مستمراً قطعیت و نهایی‌بودن برجام را به عنوان راه‌حل نهایی که در ۱۴ ژوئیه ۲۰۱۵ به دست آمد، به چالش کشیده‌اند. این اظهارات مغایر با بند ۲۸ برجام است که بیان می‌دارد: «مقامات ارشد دولت‌های ۵+۱ تمام تلاش خود را برای حمایت از اجرای موفقیت‌آمیز این برجام از جمله در بیانیه‌های عمومی خود به کار خواهند بست». همانطور که در نامه خود در تاریخ ۲۹ ژانویه سال ۲۰۲۰ به کمیسیون مشترک هشدار دادم، چنین اظهاراتی مغایر با بند ۲۸ قانون برجام و نشانه‌ای از بازگشت اروپا از نگرش خویش به توافق تاریخی، و حاکی از تسلیم آشکار هر سه دولت اروپایی به هوا و هوس‌های ایالات متحده است. در مجموع، اظهارات و اقدامات اخیر سه دولت اروپایی به سیاست غیرقانونی و یکجانبه ایالات متحده علیه ایران کمک می‌کند.

نخست‌وزیر پیشین انگلیس، تونی بلر، در مورد ریاکاری مقامات سه دولت اروپایی، اظهار داشت: «من فکر می‌کنم بین آنچه اروپایی‌ها در موضع رسمی خود می‌گویند با آنچه رهبران اروپایی که اینجانب به صورت خصوصی با آنها صحبت کردم، تفاوتی وجود دارد. موضع رسمی آنها این است که، ما بخشی از برجام بودیم ... ما می‌خواهیم به آن عمل کنیم.»^۱ اما این روزها مقامات سه دولت اروپایی حتی تعارف را هم کنار گذاشته و آشکارا به اشتراک در منافع خود با ایالات متحده در تخریب برجام معترف شده‌اند. در ۳۰ ژانویه ۲۰۲۰، دومینیک راب، وزیر خارجه انگلیس، به هماهنگی بین اروپا و ایالات متحده اشاره کرد و اظهار داشت: «من فکر نمی‌کنم بین اروپایی‌ها و آمریکایی‌ها تفاوت زیادی وجود داشته باشد که بخواهند ببینند ایران این مسئولیت‌ها را بپذیرد و پشیمان شده و معامله جامع‌تر را قبول کند.»^۲ در ۱۴ ژانویه ۲۰۲۰ نخست‌وزیر انگلیس در مصاحبه تلویزیونی با رافرتز نهاده و علناً کشور خود را با طرفی هم‌راستا قرار دارد که قصد نابودی برجام را دارد: «بگذارید آن را با توافق ترامپ جایگزین کنیم، رئیس‌جمهور ترامپ یک فروشنده عالی است. بگذارید با هم کار کنیم تا برجام را جایگزین کنیم و به جای آن به "توافق ترامپ" رسید.»^۳

وزرای امور خارجه سه دولت اروپایی با بی‌اعتنایی کامل به متن برجام، هرگونه اطمینان از آینده برجام را زیر سوال برده‌اند و اخیراً بیان داشتند: «ما متقاعد شدیم که می‌بایست در درازمدت به نگرانی‌های مشترکمان در خصوص برنامه هسته‌ای ایران، برنامه موشک‌های بالستیک و فعالیت‌های ثبات‌زدای منطقه‌ای‌اش بپردازیم.»^۴ ای دقیقاً همان مسیری است که ایالات متحده پیش از خروج غیرقانونی‌اش از برجام در پیش گرفته بود. این اقدامات تنها می‌تواند به این صورت تفسیر گردد که هدفش نابودی پایه‌های توافقی است که پس از مذاکرات طاقت‌فرسا بدست آمد و تمام منافع ایران از برجام را بطور کامل از بین می‌برد.

باعث تأسف است که سه دولت اروپایی حتی به مواضع اعلامی خود در زمان تصویب ۲۲۳۱ نیز پایبند نیستند. نماینده آلمان در نشست شورای امنیت در زمان تصویب قطعنامه ۲۲۳۱ بیان داشت: «برنامه جامع اقدام مشترک یک گام مهم و

۱. شورای روابط خارجی، «راه پیش رو با ایران: گفتگو با تونی بلر»، ۴ فوریه، قابل دسترس در:

Available at: <https://www.cfr.org/event/road-ahead-iran-conversation-tony-blair-0>

2. Policy Exchange "The Future of the Special Relationship", 30 January, 2020, Available at: <https://policyexchange.org.uk/pxevents/the-future-of-the-special-relationship/>

۳. مصاحبه پوریس جانسون، نخست‌وزیر انگلیس، با "اخبار بی بی سی"، ۱۴ ژانویه ۲۰۲۰. قابل دسترس در:

<https://www.bbc.com/news/uk-politics-51104386>

۴. بیانیه سه دولت اروپایی در مورد ایران در تاریخ ۱۹ جولای ۲۰۲۰. قابل دسترسی در:

<https://www.auswaertiges-amt.de/en/newsroom/news/-/2354554>

شاید تاریخی در جهت خاتمه مناقشه بیش از یک دهه‌ای پیرامون برنامه هسته‌ای ایران می‌باشد.^۱ نماینده فرانسه نیز بیان داشت: «این توافق مسیری را برای ایجاد اعتماد در ماهیت منحصرأ صلح‌آمیز برنامه هسته‌ای ایران ایجاد نمود». ^۲علاوه بر این، نماینده بریتانیا اظهار داشت: «تصمیم امروز یک نقطه عطف در تاریخ این شورا ست، نقطه اوج مذاکراتی که بیش از یک دهه به طول انجامید».^۳

در کنار اینها، نماینده عالی سابق اتحادیه اروپایی در امور سیاسی و امنیتی مشترک، خانم فدریکا موگرینی در پیام خود به شورا این‌طور بیان داشت که: «اجرای این توافق حاصل تلاش‌های دیپلماتیک طولانی مدت جهت رسیدن به یک توافق جامع و پایدار و یک راه‌حل مسالمت‌آمیز برای موضوع هسته‌ای ایران بود و از طرفی تضمین‌های لازم برای ماهیت منحصرأ صلح‌آمیز برنامه هسته‌ای ایران را فراهم خواهد کرد و طرف دیگر این توافق، رفع تحریم‌هاست».^۴

آژانس بین‌المللی انرژی اتمی نیز در قطعنامه ۱۵ دسامبر ۲۰۱۵ خود بر ماهیت طولانی مدت مفاد برجام اذعان داشته است.^۵ اظهارات اخیر ما را به این نتیجه می‌رساند که سه دولت اروپایی اعتقادی به قطعیت و جامعیت برجام ندارند. حتی پیش از خروج غیرقانونی ایالات متحده از برجام، آنها قصد خود در تضعیف برجام و قطعنامه ۲۲۳۱ را آشکارا بیان کردند. رئیس‌جمهور فرانسه بیان داشت «برجام می‌بایست تکمیل شود».^۶ علاوه بر این، سران سه دولت اروپایی اظهار داشتند: «ما موافق هستیم مولفه‌های مهمی وجود دارند که توافق به آنها نپرداخته است و می‌بایست به آنها پرداخته شود. ما متعهد هستیم که به کار نزدیک به آمریکا ادامه دهیم تا بتوانیم به طیفی از چالش‌هایی که ایران ایجاد می‌کند بپردازیم، از جمله موضوعاتی که توافق جدید می‌تواند به آنها بپردازد».^۷ درست در همان روزی که ایالات متحده بطور غیرقانونی از برجام خارج شد، سران سه دولت اروپایی بیان داشتند «ما موافق هستیم که موضوعات مهم نگران‌کننده‌ای نیازمند این هستند که به آنها پرداخته شود. یک چهارچوب طولانی‌مدت برای برنامه هسته‌ای ایران پس از اینکه برخی از مفاد برجام در سال ۲۰۲۵ منقضی می‌شوند، می‌بایست تعریف شود».^۸

در حال حاضر، ایالات متحده بیش از سایرین خوشنود است؛ دولتی که بطور غیرقانونی برجام و قطعنامه ۲۲۳۱ را نقض کرده و با کمال اطمینان نظاره گر اعمال و مواضع سه دولت اروپایی است و بارها رویکرد سه دولت را در این زمینه تأیید کرده است، همزمان همیشه خواهان چیز بیشتری است، همانطور که همه قلدرها اینگونه‌اند. نماینده ویژه آمریکا در امور ایران، برایان هوک، خوشنودی خود را در ۱۷ ژانویه ۲۰۲۰ بیان داشت: «ما از اینکه شاهد بودیم بریتانیا، فرانسه و آلمان سازوکار حل اختلاف توافق هسته‌ای ایران را فعال کرده‌اند خوشحال هستیم. نخست وزیر جانسون نیز خواهان جایگزینی

۱. اظهارات نماینده آلمان در جلسه شورای امنیت در زمان تصویب قطعنامه ۲۲۳۱، ۲۰ جولای ۲۰۱۵. قابل دسترسی در:

<https://undocs.org/S/PV.7488>

۲. اظهارات نماینده فرانسه در جلسه شورای امنیت در زمان تصویب قطعنامه ۲۲۳۱، ۲۰ جولای ۲۰۱۵. قابل دسترسی در:

<https://undocs.org/S/PV.7488>

۳. اظهارات نماینده بریتانیا در جلسه شورای امنیت در زمان تصویب قطعنامه ۲۲۳۱، ۲۰ جولای ۲۰۱۵. قابل دسترسی در:

<https://undocs.org/S/PV.7488>

۴. پیام خانم فدریکا موگرینی به شورای امنیت در زمان تصویب قطعنامه ۲۲۳۱، ۲۰ جولای ۲۰۱۵. قابل دسترسی در:

<https://undocs.org/S/PV.7488>

۵. قطعنامه شورای حکام آژانس بین‌المللی انرژی اتمی، ۱۵ دسامبر ۲۰۱۵. سند شماره GOV/2015/72. قابل دسترسی در:

<https://www.iaea.org/sites/default/files/gov-2015-72-derestricted.pdf>

۶. اظهارات رئیس‌جمهور فرانسه در ۴ ژانویه ۲۰۱۸. قابل دسترسی در:

<https://www.diplomatie.gouv.fr/en/the-ministry-and-its-network/news/2017/article/president-emmanuel-macron-new-year-greetings-to-the-diplomatic-corps-04-01-18>

۷. گفتگوی تلفنی سران سه دولت اروپایی در ۲۹ آوریل ۲۰۱۸. قابل دسترسی در:

<https://www.gov.uk/government/news/pm-calls-with-president-macron-and-chancellor-merkel-29-april-2018>

۸. بیانیه مشترک سران سه دولت اروپایی در ۸ مه ۲۰۱۸. قابل دسترسی در:

<https://www.diplomatie.gouv.fr/en/french-foreign-policy/security-disarmament-and-non-proliferation/news/news-about-disarmament-and-non-proliferation/article/jcpoa-joint-statement-by-france-the-united-kingdom-and-germany-08-05-18>

توافق هسته‌ای ایران با یک توافق جدید شده است که ما از آن به شدت حمایت می‌کنیم».^۱

هم‌راستا با سیاست‌های مخرب ایالات متحده علیه برجام، این اظهارات مغایر با برجام توسط سه دولت اروپایی در تناقض آشکار با بند ۲۸ برجام^۲ قرار دارد و تأثیرات منفی بر رفع موثر تحریم‌ها وفق برجام داشته و حتی سایر دول عضو اتحادیه اروپایی را از انجام تعهدات خود بازداشته و ثبات و تمامیت کل توافق را به مخاطره انداخته است.

سه دولت اروپایی می‌بایست به این فهم برسند که برجام نهایی شده و آنها، در کنار ایالات متحده، علیرغم عدم تفاهم در سایر موضوعات، تعهدات قطعی را پذیرفته‌اند. این موضوعات در جریان مذاکرات مورد غفلت واقع نشدند، بلکه تمامی طرف‌ها موافقت کردند که به آنها پرداخته نشود. اگر قرار بود درباره سایر موضوعات نیز توافق انجام شود، سه دولت اروپایی و ایالات متحده می‌بایست سیاست‌ها و رفتارهای خود در قبال ایران و منطقه را بطور کامل تغییر می‌دادند. در نتیجه ما بطور مشترک تصمیم گرفتیم که قلمرو مذاکرات را محدود کنیم، همانطور که انتفاع ایران از توافق نیز محدود شد. در حالیکه نتوانستند حتی انتفاع محدود ایران از توافق محدود را تضمین نمایند، حال سه دولت اروپایی به تدریج با حیل‌گری در حال القاء این نکته به ایران هستند که جهت انتفاع از توافق کنونی، نیازمند یک توافق بزرگتر می‌باشد؛ این نشان‌دهنده اوج سوءنیت طرف اروپایی می‌باشد.

۴- تعهدات رفع تحریمی

الف) به‌روز رسانی فهرست‌های تحریمی اتحادیه اروپایی

ادله جدید بیان شده در آئین‌نامه اجرایی اتحادیه اروپایی به شماره ۸۴۷/۲۰۲۰ (مورخ ۱۸ ژوئن ۲۰۲۰)^۳ موجب نگرانی شدید است. ما باور داریم که دلایل اشاره شده در این آئین‌نامه جدید است. همانطور که در آن سند اشاره شده است، تمامی این اصلاحات بر مبنای «پیشنهاد‌های نماینده عالی اتحادیه اروپای در سیاست خارجی و امور امنیتی» انجام شده است. درحالی که توضیحات ارائه شده توسط اتحادیه اروپایی را در نظر داریم، کماکان معتقدیم تحت لوای «تجدید ادله» این اقدام در عمل منجر به بسط و توسعه دامنه اجرای تحریم‌های اتحادیه علیه اشخاص و نهادهای ایرانی خواهد شد و می‌تواند آثار اقتصادی و مالی منفی حتی بر اشخاص غیر تحریمی داشته باشد. شیوه‌ای که اتحادیه در به‌روز رسانی فهرست‌های تحریمی خود در پیش گرفته است موجب نگرانی بوده و باید به سرعت به آن پرداخته شود. این موضوع را پیش از این بطور مفصل در نامه ۱۷ جولای ۲۰۱۹ خود به شما اشاره کرده‌ام که چگونه این به‌روز رسانی‌ها بصورت منفی اجرای برجام را متأثر ساخته است.

دبیرکل سرویس اقدام خارجی اروپایی، در مکاتبه خود با معاون وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران در تاریخ ۲۲ ژوئن ۲۰۲۰ اذعان داشت «تصمیم شورا جهت به‌روز رسانی برخی از ادله‌های تحریم به معنی توسعه تحریم‌های کنونی نیست. ادله تحریم فقط به‌روز رسانی شکلی اطلاعات موجود است و هیچ محدودیت جدیدی را علیه شخص یا نهادی وضع نمی‌کند». هرچند، بر مبنای موارد مطروحه، انتظار می‌رود اتحادیه در این راستا تضمین‌های قاطع ارائه نماید.

ب) قانون انسداد

علیرغم ناکارآمدی قانون انسداد، برخی از تحریم‌های یکجانبه ایالات متحده که آثار فراسرزمینی و منفی قابل توجهی بر

۱. اظهارات برایان هوک در ۱۷ ژانویه ۲۰۱۸. قابل دسترسی در:

<https://www.state.gov/special-representative-for-iran-brian-hook>

۲. بند ۲۸ برجام: «گروه ۵+۱ و ایران متعهد هستند که این برجام را با حسن نیت و در فضایی سازنده، بر مبنای احترام متقابل اجرا نمایند و از هرگونه اقدام مغایر با نص، روح و نیت این برجام که اجرای موفقیت آمیز آن را مختل سازد، خودداری کنند».

3. Council Implementing Regulation (EU) 2020/847 of 18 June 2020 implementing Regulation (EU) No 267/2012 concerning restrictive measures against Iran. Available at: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_impl/2020/847/oj

روابط تجاری ایران دارند، از جمله تحریم صنعت اتومبیل، حتی در ضمیمه قانون انسداد مورد اشاره قرار نگرفتند. شرکت - های اتومبیل سازی اروپایی پس از خروج آمریکا از برجام، بدون هیچ واهمه‌ای از مجازات ذیل به اصطلاح قانون انسداد، ایران را ترک کردند. این سازوکار ناکارآمدی خود را ثابت کرد و تجارت ایران با عوامل اروپایی امروز حتی نسبت به دوره پیش از برجام محدودتر شده است.

برخلاف آنچه آنها ادعا می‌کنند، سه دولت اروپایی حتی از ابزارهای حاکمیتی شان برای اجرای کامل قانون انسداد خود جهت حمایت از کارگزاران اروپایی در برابر اعمال فراسرزمینی تحریم‌های آمریکا استفاده نکردند. آنها توصیه‌های عملگرایانه ایران جهت تسهیل اجرای قانون انسداد جهت ترغیب و حمایت از شرکت‌های کوچک و متوسط اروپایی که مایل به همکاری با ایران بودند را نادیده گرفتند.^۱ سه دولت همواره از سازوکارهای ساختاری و بروکراتیک بعنوان بهانه‌ای جهت توجیه بی‌عملی خود در این زمینه استفاده کردند. درواقع، سه دولت اروپایی در عمل، اعمال فراسرزمینی تحریم‌های غیرقانونی ایالات متحده را در قلمرو خود تسهیل نمودند که این نقض تعهداتشان ذیل برجام می‌باشد.

از دیدگاه حقوقی، هرگونه همدمستی در حقوق بین‌الملل منع شده است. سه دولت اروپایی بواسطه اقدامات و ترک‌فعل خود موجب تسهیل ارتکاب جرایم آمریکا در قلمرو خود شدند که در نقض آشکار برجام و قطعنامه ۲۲۳۱ می‌باشد. ترک‌فعل از جانب سه دولت اروپایی به ارتکاب اعمال متخلفانه آمریکا کمک اساسی می‌نماید. قصور آنها در اتخاذ اقدامات پیشگیرانه جهت ممانعت از اعمال تحریم‌های فراسرزمینی تحریم‌های ایالات متحده را در قلمرو خود، به ضرر ایران و در مغایرت با تعهدات خودشان در برجام بود. بواسطه این قصور، سه دولت تعهدات بین‌المللی خود ذیل قطعنامه ۲۲۳۱ را نقض کرده و از همان آغازین روزهای اجرای برجام، چندین مرتبه عدم‌پایبندی اساسی به برجام را مرتکب شده‌اند که بر همان مبناء، ایران مکرراً به بند ۳۶ برجام استناد نمود.

ج) اینستکس

سه دولت اروپایی مکرراً ادعا کرده‌اند که بطور کامل تعهدات برجامی خود را اجرایی کردند، از جمله تعهدات رفع تحریمی که در توافق مشخص شده است. آنها همچنین با غرور منجرکننده‌ای ادعا می‌نمایند که «علاوه بر این، ما پا را فراتر از تعهدات گذاشته و ورای تعهدات برجام، از تجارت مشروع با ایران از طریق اینستکس حمایت می‌کنیم، سازوکاری که بطور کامل عملیاتی شده و معاملات را تسهیل می‌نماید».^۲

اینستکس ثابت کرد که یک سازوکار بی‌فایده، ناکارآمد و بی‌ثبات است و بدلیل عدم وجود منابع مالی، افق روشنی برای آن متصور نیست. بیش از یکسال و نیم از زمان اعلام عملیاتی شدن آن می‌گذرد و تاکنون فقط یک معامله به ارزش چند صد هزار یورو از طریق آن انجام شده است. طنز ماجرا اینجاست که سه دولت بیان می‌کنند که این سازوکار «بطور کامل عملیاتی شده و معاملات را تسهیل می‌نماید»، درحالیکه خود آنها این سازوکار را غیرقابل اتکاء قلمداد می‌کنند. اینستکس به یک ناکارآمدی ملالت‌بار دچار شده است. ناکارآمدی این سازوکار به‌همراه حقایق متقن حاکی از آن است که این سازوکار خود را ملزم به رعایت تحریم‌های آمریکا کرده و فقط تجارت انسان‌دوستانه را انجام می‌دهد. اینستکس بر مبنای تعهدات بیانیه کمیسیون مشترک مورخ ۶ جولای ۲۰۱۸ ایجاد شد که بیان می‌داشت اروپایی‌ها می‌بایست با تحریم - های غیرقانونی آمریکا مقابله نمایند. حال این سازوکار نتوانسته حتی اعتماد سهامداران خود را جلب کند. بریتانیا اخیراً حاضر نشد بدهی خود به ایران (بالغ بر چند میلیون پوند) را از طریق اینستکس بپردازد و بدلائل فنی، ترجیح داد از کانال

۱. پیشنهادات عملگرایانه ایران در جلسات مختلف کارگروه رفع تحریم‌های برجام، علی‌الخصوص در نشست‌های سپتامبر و دسامبر ۲۰۱۹ توسط سه دولت اروپایی نادیده گرفته شد.

۲. بیانیه سه دولت اروپایی در مورد ایران در تاریخ ۱۹ جولای ۲۰۲۰. قابل دسترسی در:

<https://www.auswaertiges-amt.de/en/newsroom/news/-/2354554>

سوئیس که بر مبنای نظام تحریم‌های آمریکا ایجاد شده، استفاده نماید. بانک‌های کارگزاری اروپایی حاضر نشدند برای اینستکس گشایش حساب نموده و اسناد مربوط به انجام معاملات را تهیه نموده و بعنوان عامل کارگزاری اینستکس عمل نمایند. حتی خود سه دولت نیز چنین نگاه فرومایه‌ای به اینستکس دارند. با چنین سابقه‌ای، آنها پیشنهاد مضحک تزریق ۱۵ میلیون دلار به اینستکس را مطرح کردند. هرچند ایران در راستای حسن‌نیت، به بسته پیشنهادی آنها موسوم به «بسته موقت» که در ۲ آوریل ۲۰۲۰ ارائه شد، پاسخ داد. سه دولت پاسخ ایران را رد کردند و با بهانه‌های بدون پشتوانه، سایر پیشنهادهای ایران جهت تأمین مالی این سازوکار رو نادیده گرفتند.

بسط اینستکس به کشورهای ثالث و عضویت دولت‌های اروپایی در این سازوکار فقط یک ژست توخالی است. ما اطلاع یافتیم که سهامداران جدید با مشارکت مالی اندکی به سازوکار پیوستند، چیزی حدود چند هزار یورو. علیرغم مشارکت نهادهای ایرانی جهت عملیاتی شدن این سازوکار، ما با توجهات ضعیف طرف اروپایی مواجه شدیم که قابل قبول نیست. در حال حاضر، این سازوکار با دو هدف مورد اشاره سه دولت قرار می‌گیرد: اول، جهت بهره‌برداری-های سیاسی در راستای سوءاستفاده در روند به اصطلاح سازوکار حل اختلاف برجام؛ و دوم، جهت اشاره به آن در اسناد بین‌المللی برای اثبات اینکه آنها با حسن‌نیت تمام تلاش خود برای حفظ توافق را انجام داده‌اند. مثال بارز این رویکرد، اعمال فشار برای گنجاندن اینستکس و سازوکار حل اختلاف در گزارش نهم دبیرکل ملل متحد در مورد اجرای قطعنامه ۲۲۳۱ بود. علاوه بر این، نمایندگان دائم سه دولت اروپایی در ملل متحد، در نشست شورای امنیت در مورخ ۳۰ ژوئن ۲۰۲۰ وقیحانه بیان داشتند: «ما بعنوان سه دولت اروپایی تعهدات خود را اجرایی کردیم و حتی در مورد اینستکس از تعهداتمان فراتر رفته‌ایم»^۱.

سه دولت اروپایی می‌بایست تصمیم بگیرند از شعار دادن بپرهیزد؛ یا آنها در جانب حاکمیت قانون هستند یا در برابر ارزش‌هایی که که دهه‌ها سه دولت اروپایی به صدای بلند آنها را فریاد می‌زدند. درحالیکه تأثیرات بسیار شدید تحریم‌های غیرقانونی آمریکا بر ملت ایران افزایش می‌یابد، زنگ خطر برای اعتبار جامعه بین‌المللی به صدا در آمده است.

ما سه دولت اروپایی را به اجرای تعهدات خودشان وفق قطعنامه ۲۲۳۱، برجام و تصمیمات کمیسیون مشترک برجام، و همچنین اصل وفای به عهد که بر مبنای حسن‌نیت است، فرامی‌خوانیم.

بعنوان نتیجه‌گیری مایلم بیان کنم، پیشنهاد برگزاری نشست وزرای امور خارجه که توسط سه دولت اروپایی در ۱۹ ژوئن ۲۰۲۰ مطرح شد، به هیچ عنوان نمی‌تواند در راستای تلاش بی‌مبنای آنها در زمینه سازوکار حل و فصل اختلاف آنها مورد استفاده قرار گیرد. ایران مدت‌ها پیش تمامی روند سازوکار حل و فصل اختلاف برجام را طی نموده—که هرگز توسط سه دولت اروپایی / اتحادیه اروپا به چالش کشیده نشد—و اقدامات مربوطه توسط ایران در اجرای حقوقش وفق بندهای ۲۶ و ۳۶ بوده است. جای تعجب نیست که رویکرد برتری جویانه آنها که بطور شرورانه و توهین آمیزی در بیانیه آنها در ۱۹ ژوئن ۲۰۲۰ متجلی شده است، ایران را از طرف‌های باقیمانده برجام مستثنی کرده و استاد مکرر ایران به بند ۳۶ را شایسته توجه و حتی یک پاسخ کتبی توسط سه دولت/اتحادیه اروپایی ندانسته است. لذا مایلم تأکید نمایم رد کامل پیشنهاد سه کشور عضو بر اساس دلایل شکلی و محتوایی در نامه‌های پیشین اینجانب و همچنین نشست‌های کمیسیون مشترک به صراحت بیان شده است. نیل به هدف مشترک حفظ برجام، نیازمند پابندی به هنجارهای پایه‌ای و قواعد مبتنی بر حسن‌نیت است که متأسفانه سه دولت فاقد آن هستند.

با حسن‌نیت کامل، از شما می‌خواهم که به اطلاع سایر طرف‌های باقیمانده برجام برسانید که موضوعات بیان شده در این نامه ذیل بند ۳۶ به کمیسیون مشترک ارجاع شده است. مایلم تأکید نمایم که اقدام امروز از سایر موضوعاتی که از سال ۲۰۱۶ ذیل بند ۳۶ به کمیسیون ارجاع شده بود، مجزا می‌باشد.

۱. اظهارات نماینده دائم آلمان در ملل متحد در نشست شورای امنیت در مورخ ۳۰ ژوئن ۲۰۲۰.

باتوجه به موارد فوق الذکر، درخواست دارم شما، در ظرفیت خود بعنوان هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برجام، اقدامات لازم طبق بند ۳۶ برجام را اتخاذ نموده و موارد اخیر عدم پایبندی اساسی توسط سه دولت اروپایی را حل و فصل نمایید.

موجب امتنان خواهد بود چنانچه شما، در ظرفیت هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برجام، این نامه را با طرف های باقیمانده به اشتراک گذارید.

عالیجناب، لطفا احترامات فائقه اینجانب را پذیرا باشید.

محمدجواد ظریف

پیوست دوازدهم

نامه مورخ ۱۰ اسفند ۱۳۹۹ وزیر امور خارجه

به اعضای شورای حکام آژانس بین‌المللی انرژی اتمی

بسم الله الرحمن الرحيم

۱۰ اسفند ۱۳۹۹

عالیجناب،

وزیر امور خارجه،

همکار گرامی،

این نامه را می‌نویسم تا نگرانی شدید خود و همچنین تبعات بالقوه و ویرانگر تلاش‌های اقلیت کوچکی از اعضای شورای حکام آژانس برای معرفی قطعنامه‌ای در جلسه آتی شورای حکام که از ۱ مارس در وین آغاز می‌شود - ابراز نمایم. شما به خوبی از عواقب فاجعه‌بار تصمیم غیرمشروع، غیرقانونی و یک‌جانبه ایالات متحده در خروج از برنامه جامع اقدام مشترک (برجام) و نقض کلیه تعهدات خود در آن آگاه هستید. به عبارت دقیق‌تر، این [ارائه قطعنامه] چیزی جز رویکرد جنگ طلبانه ایالات متحده تحت سیاست بدنام "فشار حداکثری" در قبال کشور و مردم من نیست، که علی‌رغم تغییر دولت ایالات متحده، همچنان ادامه دارد.

نقض‌های ایالات متحده - که شامل مواردی با آثار فراسرزمینی هم می‌شود - اجرای تعهدات توسط سایر اعضای باقیمانده در برجام را هم متأثر کرده است. همراه با ناتوانی طرف‌های دیگر در جبران وضعیت، نقض‌های ایالات متحده به طور قابل توجهی توازن مورد توافق مسئولیت‌ها در برجام را، عمدتاً از طریق جلوگیری از انتفاع مردم از مزایای اقتصادی که در این توافق تضمین شده و همچنین یازده تعهد ۴+۱ به دنبال خروج غیرقانونی ایالات متحده، به هم زده است. لغو تحریم‌ها و در واقع آثار آنها - همانطور که در بند ۳ پیوست دو برجام ذکر شده - مبنای اساسی یک جنبه بنیادین توافق یعنی رضایت ایران برای الزام به اجرای مفاد برجام را تشکیل می‌دهد.

علیرغم این سوءسابقه و در راستای احترام به درخواست سران دولت‌های باقیمانده در برجام، ایران اتخاذ اقدامات جبرانی مصرح در بندهای ۲۶ و ۳۶ توافق را به مدت یکسال پس از خروج آمریکا به تعویق انداخت. همکاران محترم، همانطور که به خوبی مطلع هستید، در واکنش به نقض آشکار برجام توسط ایالات متحده و قصور صریح سه دولت / اتحادیه اروپایی از تعهداتشان وفق برجام و همچنین آن مواردی که در بیانیه‌های وزرای امور خارجه متعاقب نشست‌های متوالی در ۶ جولای و ۲۴ سپتامبر ۲۰۱۸ که «به درخواست جمهور اسلامی ایران و جهت بحث پیرامون مسیر پیش‌رو برای تضمین تداوم اجرای توافق هسته‌ای در همه ابعادش و بررسی موضوعات حل‌نشده منبث از خروج یکجانبه ایالات متحده از توافق و اعلام وضع مجدد تحریم‌هایی که وفق پیوست ۲ برجام رفع شده بودند، تشکیل شده بود»، متعهد شدند، بندهای ۲۶ و ۳۶ برجام، این حق را به ایران می‌دهد که «اجرای تعهدات خود وفق برجام را بصورت کلی یا جزئی متوقف نماید».

برای یک سال تمام، متعاقب خروج آمریکا و تعهدات اجرا نشده توسط سه دولت / اتحادیه اروپایی، ایران به اجرای کامل تمامی تعهداتش ذیل توافق ادامه داد که ۵ گزارش پی‌درپی آژانس بین‌ماه می ۲۰۱۸ تا ژوئن ۲۰۱۹ آن را تایید کردند. متأسفانه سه دولت / اتحادیه اروپایی، قدر و منزلت «صبر راهبردی» ما را در نیافتند و هیچ تلاش معناداری برای کاهش وخامت فزاینده اوضاع اقتصادی بدلیل «جنگ اقتصادی» اعلامی علیه مردم ایران توسط ترامپ انجام نشد، کسی

که وزیر خارجه‌اش بطور بی‌شرمانه‌ای بیان داشت «ایران اگر می‌خواهد مردمش چیزی برای خوردن داشته باشند، باید حرف آمریکا را تمکین کند».

فرانسه، آلمان و بریتانیا علناً ادعای تعهد به و حمایت از برجام را دارند و حتی پا را فراتر از این نهاده و به صورتی جسارت آمیز بیان می‌دارند که تعهدات خود ذیل آن را انجام داده‌اند. این ادعاهای آنها هرگز از بیانیتهای سیاسی فراتر نرفت. سه دولت / اتحادیه اروپایی حتی ادعای اجرای یک مورد از ۱۱ تعهد پذیرفته شده در بیانیتهای وزرای امور خارجه فوق‌الذکر را ندارند، چه رسد به عادی سازی روابط اقتصادی با ایران.

ایران در تاریخ ۶ نوامبر ۲۰۱۸، هماهنگ‌کننده برجام را بدون هیچگونه پاسخ یا استدلال متقابلی از سوی هر یک از اعضای باقی مانده - مطلع ساخت که ساز و کار حل اختلاف ذیل بند ۳۶ برجام را طی کرده است و به صورت شفاف اعلام نموده است که «یا اتحادیه اروپا/ سه کشور اروپایی که به صورت مکرر بر پیامدهای راهبردی و امنیتی برجام تاکید دارند؛ باید منافع مشروع ایران را به وسیله اجرای تعهداتی که در بیانیه خود در ۶ جولای و ۲۴ سپتامبر ۲۰۱۸ متعهد شده اند، به صورت عملی و واقعی بدون هیچگونه تاخیری، تضمین نمایند یا ایران هیچ گزینه ای جز بازگرداندن توازن به توافق به عنوان راهی که اعضا در صورت حل نشدن موضوع از طریق ساز و کار حل اختلاف در نظر گرفتند، ندارد؛ و این امر با هدف جلوگیری از نابودی کامل برجام انجام خواهد گرفت».

ایران ۶ ماه دیگر، تا می ۲۰۱۹ صبر کرد و پس از اینکه برجام را به صورت یکجانبه برای یک سال کامل اجرا کرد، تصمیم گرفت برخی از حقوق خود ذیل بندهای ۲۶ و ۳۶ را اعمال نماید. حتی پس از آن، پاسخ ایران با رویکردی منطقی و تدریجی اعمال شد تا زمان بیشتری برای غلبه عقلانیت فراهم آورد. متأسفانه، ما تاکنون در دستیابی به این هدف مشترک، شکست خورده ایم. با این اوصاف، ما به صورت شفاف اعلام کرده ایم که همه اقدامات جبرانی بازگشت پذیر هستند و ایران اجرای کامل همه تعهدات داوطلبانه خود را در صورت اجرای کامل برجام از سوی دیگر اعضا، از سرخواهد گرفت.

متأسفانه، در طول سه سال، سه کشور اروپایی در انجام هرگونه اقدام عملی یا حداقل آزادسازی میلیاردها دلار از منابع ایران در خارج از کشور حتی در شرایط مواجهه با همه گیری بیماری، ناکام ماندند. در پاسخ سوء سابقه آمریکا در اتخاذ اقدامات غیرقانونی و ناتوانی عمیق و شدید سه کشور اروپایی، مجلس ایران قانون «اقدام راهبردی برای لغو تحریم‌ها و صیانت از منافع ملت ایران» را در تاریخ ۲ دسامبر ۲۰۲۰، تصویب نمود. این قانون دولت را ملزم می‌نماید در صورت ادامه عدم پایبندی اعضا برجام نسبت به تعهدات خود در تضمین عادی سازی روابط بانکی با ایران و رفع همه موانع صادرات نفت و فرآورده‌های نفتی ایران و بازگشت درآمدهای آن، به صورت تدریجی اجرای همه اقدامات داوطلبانه ذیل برجام به شمول اقدامات شفافیت ساز فراتر از موافقتنامه جامع پادمان را متوقف نماید. این قانون البته در برگیرنده مقرراتی در مورد بازگشت اقدامات در صورت اجرای تعهدات به صورت عملی توسط دیگر اعضا، نیز می‌باشد.

جمهوری اسلامی ایران، بار دیگر با پذیرش درخواست مدیرکل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی برای سفر به تهران، حسن نیت و رفتار مسئولانه‌ی خود را نشان داد. در نتیجه‌ی گفتگوهای فشرده و پرفایده میان دو طرف در این سفر، بیانیتهای مشترکی که حاوی تفاهم مشترک برای یک دوره حداکثر سه ماهه است، حاصل شد. بنابراین، ایران همچون گذشته به اجرای موافقتنامه جامع پادمان با آژانس بین‌المللی انرژی اتمی ادامه می‌دهد، و مطابق قواعد مندرج در ضمیمه فنی بیانیه مشترک، آژانس فعالیت‌های ضروری نظارتی و راستی آزمایی خود را بر اساس تفاهم فنی دوجانبه موقت ادامه خواهد داد.

تأسف‌برانگیز است که سه کشور اروپایی - که نتوانستند تعهدات خود وفق برجام را اجرا کنند، با حمایت از نقض‌کننده آشکار توافق و قطعنامه ۲۲۳۱ (آمریکا)، پیش‌نویس قطعنامه‌ای را در شورای حکام به پیش بردند تا ایران را به

دلیل اقدامات جبرانی قانونی خود در همان موفقتهای ای که خود به مدت چهار سال آن را نقض کرده‌اند، مورد انتقاد قرار دهند. ارائه چنین قطعنامه مخدوش و همراه با سوءنیتی – که جای قربانی و متهم را عوض می‌کند – تا حد زیادی مخرب بوده و در صورتی که تصویب شود، روح و مقصود تفاهمنامه مشترک ۲۱ فوریه ۲۰۲۱ با آژانس را نابود خواهد ساخت و بدین ترتیب آن را بی‌اثر می‌سازد.

دوستان عزیز؛

مطمئنم که این [نامه] وضعیت را روشن ساخته و شما، به صلاحدید خود، در مخالفت با چنین قطعنامه‌ای که سطح فعلی تعاملات سازنده میان ایران و آژانس را نادیده گرفته و در واقع برونداد تلاش‌های مشترک را مخدوش می‌کند، دستورالعمل‌های لازم برای نماینده خود در وین از جمله دادن رای منفی به آن، صادر خواهید کرد. لطفاً، عالیجناب، احترامات فائقه اینجانب را پذیرا باشید.

محمد جواد ظریف

پیوست سیزدهم - ۱۶ نوع سانتریفیوژ ایرانی

جدول مشخصات ۱۶ سانتریفیوژ ایرانی

توضیحات	ویژگی خاص	مراحل ساخت	سال ساخت	میزان حدودی ظرفیت غنی سازی (سو) بر اساس UF6*	نام سانتریفیوژ	ردیف
هم اکنون بیش از ۱۶ هزار عدد از این ماشین در مراکز غنی سازی یا انبارهای ایران موجود است	اولین ماشین غنی سازی ایران	تولید انبوه	۱۳۸۰	۱	IR-1	۱
	اولین ماشین پیشرفته ایران که هزار عدد از آن ساخته شده است	تولید نیمه صنعتی	۱۳۸۵	۵/۵	IR-2M	۲
	یک سانتریفیوژ به صورت تک ماشین و یک زنجیره ۱۰ تایی آزمایش شده است	تحقیقات		۲/۵	IR-3	۳
سه عدد از این ماشین هادر مرکز جدید تحقیق و توسعه ایران در تهران مشغول آزمایش مکانیکی هستند	اولین ماشین بیلور کامپوزیتی	آماده تولید انبوه است	۱۳۸۷	۵/۵	IR-4	۴
سه بیلور دار دو از خانواده IR-4 به حساب می آید	۱۱ عدد از این ماشین موجود است	زنجیره ۱۰ تایی در سالن ۸۸ تحقیق است	۱۳۹۲	۱۰	IR-5	۵
کاملابومی	این ماشین با ارتفاع کم خود می تواند در آینده نزدیک جایگزین خوبی برای ماشین های نسل اول باشد	زنجیره های ۱۰ تایی، ۲۰ تایی و ۳۰ تایی در حال تحقیق هستند	۱۳۸۸	۱۰	IR-6	۶
		تک ماشین	۱۳۹۸	۱۲	IR-6M	۷
		تک ماشین	۱۳۹۸	۸	IR-6SM	۸
		از زنجیره ۱۲ تایی IR-6SM تشکیل شده	۱۳۹۸	۱۲ عدد در مجموع ۷۰ سو	IR-6SMO	۹
از خانواده IR-6	بدون بیلور است	زنجیره ۲۰ تایی و تک ماشین	۱۳۹۸	۶	IR-6S	۱۰
به یکی از آن ها گاز دهی شده است. کاملابومی بوده و از خانواده IR-6 به شمار می رود	سه بیلور و سه متر طول دارد	دو عدد به صورت تک ماشین	۱۳۹۸	۲۰	IR7	۱۱
	۳/۵ متر ارتفاع دارد	سه ماشین تک	۱۳۹۰	۲۴	IR8	۱۲
از خانواده IR-8		تک ماشین تحقیقاتی	۱۳۹۸	۹	IR8S	۱۳
		تک ماشین تحقیقاتی	۱۳۹۸	۱۵	IR8B	۱۴
	ماشین تحت بحرانی	تک ماشین نمونه	۱۳۹۸	۱۲	IR8	۱۵
۲۰۰ هزار خط برای نرم افزارش نوشته شده و صفر تا ۱۰۰ آن ایرانی است	۵/۵ متر ارتفاع دارد و جدیدترین ماشین ایرانی است	تک ماشین نمونه	۱۳۹۸	۵۰	IR9	۱۶

*میزان سو بر اساس هگزا فلوراید اورانیوم (UF6) غنی شده حساب شده و برای تبدیل به اورانیوم غنی شده باید بر ۱۴۷ تقسیم کرد.

پیوست چهاردهم

قطعنامه طولانی آمریکا برای تمدید تحریم تسلیحاتی ایران

The Security Council,

Reaffirming the principles and purposes of the Charter of the United Nations, and recalling the importance of the principles of territorial integrity, sovereignty, and international co-operation,

Deploing the attacks against the Kingdom of Saudi Arabia on 14 September 2019, which caused severe damage at Abqaiq and Khurais, targeted the security and stability of the Kingdom of Saudi Arabia, and jeopardized the world economy by attacking the supply of energy,

Recalling the assessment of the Secretary-General that the cruise missiles and delta-wing uncrewed aerial vehicles, and/or parts thereof, used in the attack on Saudi Arabia were of Iranian origin,

Further recalling that the Panel of Experts on Yemen concluded that the Houthi forces did not launch the attacks on Abqaiq and Khurais on 14 September 2019 (S/2020/70),

Deploing the attack on 12 May 2019 against four oil tankers, flagged in Norway, Saudi Arabia, and the United Arab Emirates, off of the coast of the United Arab Emirates, and the attack on 13 June 2019 against two oil tankers, flagged in the Marshall Islands and Singapore, in the Gulf of Oman,

Expressing grave concern about the risk that these attacks posed to global energy supplies, to freedom of navigation in the region, to the safety of persons working in the energy and maritime transportation sectors, and to the environment,

Taking note of the decision of the Council of the International Maritime Organisation to condemn tanker attacks in the Strait of Hormuz and Sea of Oman, including a statement on heightened maritime security measures for ships operating in that area, adopted on 18 July 2019 during its 122nd session,

Expressing grave concern at the 27 December attack on an Iraqi military base in Kirkuk, Iraq, which killed a U.S. citizen and wounded several American and Iraqi personnel, which were carried out by Kata'ib Hezbollah, an organization supported by the Government of Iran,

Deploing ongoing Iranian support for militias and other armed groups, which threatens to destabilize the region and contributed to the 31 December attack on the United States Embassy in Baghdad, Iraq,

Recalling in this regard the fundamental principle of the inviolability of diplomatic and consular premises, and the special duty of host Governments under the 1961 Vienna Convention on Diplomatic Relations and the 1963 Vienna Convention on Consular Relations to take all appropriate steps to protect diplomatic and consular premises against any intrusion or damage and to prevent any disturbance of the peace of these missions or impairment of their dignity,

Recalling the letter of 9 January 2020 from the Permanent Representative of the Republic of Iraq to the President of the Security Council, which called attention to multiple Iranian missile strikes on 8 January 2020 targeting Iraqi military bases for Iraqi and coalition forces (S/2020/26),

Taking note of the Secretary-General's assessment that certain arms and related materiel seized off the coast of Yemen in November 2019 and February 2020 were delivered to Iran after the adoption of resolution 2231 and are of Iranian origin,

Taking note of the Final report of the Panel of Experts on Yemen (S/2020/70), which concludes that the Houthi forces continue to receive military support in the form of assault rifles, rocket-propelled grenade launchers, anti-tank guided missiles, and more sophisticated cruise missile systems, and that some of those weapons have technical characteristics similar to arms manufactured in Iran,

Determining that such attacks and continued proliferation of arms and related materiel by Iran constitute a threat to international peace and security,

Acting under Chapter VII of the Charter of the United Nations, and taking measures under its Article 41,

1. Condemns the September 2019 attack against Saudi Arabia carried out by Iran;
2. Further condemns the December 2019 attacks against an Iraqi military base in Kirkuk and the United States Embassy in Baghdad, Iraq;
3. Deplores Iran's transfers of arms to militias and other armed groups in the region, and demands that Iran cease all such transfers immediately;
4. Further deplores violations of the sovereignty and territorial integrity of Saudi Arabia and other states in the region as well as the impact on their infrastructure;
5. Condemns the recent attacks on commercial ships in and near the Strait of Hormuz;

6. Demands that such attacks cease forthwith and that the navigational rights and freedoms of all states be upheld in accordance with international law;
7. Affirms the need for Member States to de-escalate tensions in the region and refrain from provocative acts;
8. Requests that the Secretary-General report to the Security Council any attack by an armed group that threatens the stability of the region, or any attack that interferes with the exercise of navigational rights and freedoms in this area, and further requests that the Secretary-General submit any such reports within one week of such incidents;
9. Decides that, effective upon the expiration of the measures imposed in resolution 2231, Annex B, paragraph 5, all Member States shall prevent the direct or indirect supply, sale, or transfer to Iran, through their territories or by their nationals, or using their flag vessels or aircraft, and whether or not originating in their territories, of arms and related materiel unless the Committee has approved at least 30-days in advance on a case-by-case basis such activity for humanitarian purposes or for any other purpose consistent with the objectives of this resolution;
10. Decides that, effective upon the expiration of the measures imposed in resolution 2231, Annex B, paragraph 6(b), Iran shall not supply, sell, or transfer, directly or indirectly, from its territory, by its nationals, or using its flag vessels or aircraft, any arms or related materiel, and that all Member States shall prohibit the procurement of such items from Iran by their nationals, or using their flagged vessels or aircraft, and whether or not originating in the territory of Iran;
11. Decides that, effective upon the expiration of the measures imposed in resolution 2231, Annex B, paragraphs 5 and 6(b), all Member States shall prevent any transfers to Iran by their nationals or from their territories, or from Iran by its nationals or from its territory, of technical training, financial resources or services, advice, other services or assistance related to the supply, sale, transfer, manufacture, maintenance, or use of arms and related materiel unless the Committee has approved at least 30-days in advance on a case-by-case basis such activity for humanitarian purposes or for any other purpose consistent with the objectives of this resolution;
12. Decides that all Member States shall inspect, consistent with applicable international law, all cargo within or transiting through their territory, including in their airports, seaports, and free trade zones, that has originated from Iran, or that is destined for Iran, or has been brokered by or facilitated by Iran or its nationals, or by individuals and entities acting on their behalf or at their direction, or entities owned or controlled by them, or by designated individuals or entities, or that is being transported on Iranian flagged aircraft or maritime vessels, if the Member State

concerned has reasonable grounds to believe the cargo contains items the supply, sale, or transfer of which is prohibited by this resolution;

13. Decides to authorize all Member States to, and that all Member States shall, seize and dispose (such as through destruction, rendering inoperable or unusable, storage, or transferring to a State other than the originating or destination States for disposal) of items the supply, sale, transfer, or export of which is prohibited by this resolution that are identified in inspections, in a manner that is not inconsistent with their obligations under international law, including applicable Security Council resolutions;

14. Calls upon all Member States, when they undertake an inspection or seize and dispose of cargo pursuant to this resolution, to submit promptly reports containing relevant details to the Committee on such inspection, seizure, or disposal within 30 days of the inspection, seizure, or disposal for the purpose of ensuring strict implementation of those provisions;

15. Calls upon all Member States to inspect vessels with the consent of the flag State, on the high seas, if they have information that provides reasonable grounds to believe that the cargo of such vessels contains items the supply, sale, or transfer of which is prohibited by this resolution, for the purpose of ensuring strict implementation of those provisions;

16. Calls upon all Member States to cooperate with inspections pursuant to this resolution's provisions, and, if the flag State does not consent to inspection on the high seas, decides that the flag State shall direct the vessel to proceed to an appropriate and convenient port for the required inspection by the local authorities;

17. Requires any Member State, when it does not receive the cooperation of a flag State of a vessel pursuant to paragraph [16] above, to submit promptly to the Committee a report containing relevant details regarding the incident, the vessel and the flag State, and requests the Committee to release on a regular basis information regarding these vessels and flag States involved;

18. Affirms that paragraphs [15 and 16] contemplate only inspections carried out by warships and other ships or aircraft clearly marked and identifiable as being on government service and authorized to that effect, and underscores that it does not apply with respect to inspection of vessels entitled to sovereign immunity under international law;

19. Decides that all Member States shall seize, inspect, freeze (impound), confiscate, and dispose of any vessel in their ports, in a manner consistent with national legal authorities, if the Member State concerned has reasonable grounds to believe that the

vessel was involved in activities prohibited by this resolution, unless the Committee decides, on a case-by-case basis and upon request of the impounding State, flag State, State with jurisdiction over the owner of the vessel, or other relevant State, that the vessel may be released from impoundment because disposal would not further the objectives of this resolution and adequate arrangements have been made to prevent the vessel from contributing to future violations of the measures imposed by this resolution, further decides that any Member State may seize, inspect, freeze (impound), confiscate, and dispose of any vessel subject to its jurisdiction in its territorial sea, in a manner consistent with national legal authorities, if the Member State concerned has reasonable grounds to believe that the vessel was involved in activities prohibited by this resolution, clarifies that disposal shall be in such a manner that the vessel will not contribute to future violations of the measures imposed by this resolution (which could include scrapping, rendering inoperable or unusable, long-term storage, or transferring to another Member State other than the originating or destination States for disposal), and encourages Member States to consult with the flag States of relevant vessels and Member States with jurisdiction over the owners of relevant vessels prior to disposal;

20. Affirms that paragraphs [15, 16, and 17] apply only with respect to the situation addressed in this resolution and shall not affect the rights, obligations, or responsibilities of Member States under international law, including any rights or obligations under the United Nations Convention on the Law of the Sea of 10 December 1982, with respect to any other situation;

21. Decides that all Member States shall, in accordance with their respective legal processes, freeze immediately the funds, other financial assets, and economic resources which are on their territories at the date of the adoption of this resolution or at any time thereafter, that are owned or controlled, directly or indirectly, by the persons or entities designated by the Committee or by the Security Council, [including in Annex I of this resolution,] as being engaged in or providing support for the activities prohibited by paragraphs [9, 10, or 11] of this resolution, or by persons or entities acting on their behalf or at their direction, or by entities owned or controlled by them, including through illicit means, and ensure that any funds, financial assets, or economic resources are prevented from being made available by their nationals or by any persons or entities within their territories, to or for the benefit of such persons or entities;

22. Decides that all Member States shall take the necessary steps to prevent the entry into or transit through their territories of the persons designated by the Committee or by the Security Council, [including those in Annex II of this resolution,] as being as being engaged in or providing support for the activities prohibited by paragraphs [9,

10, or 11] of this resolution, provided that nothing in this paragraph shall oblige a state to refuse its own nationals entry into its territory;

23. Decides that paragraph [21] shall not apply to funds, other financial assets, or economic resources that have been determined by relevant Member States:

a. To be necessary for basic expenses, including payment for foodstuffs, rent or mortgage, medicines and medical treatment, taxes, insurance premiums, and public utility charges, or exclusively for payment of reasonable professional fees and reimbursement of incurred expenses associated with the provision of legal services, or fees or service charges, for routine holding or maintenance of frozen funds, other financial assets and economic resources, after notification by the relevant States to the Committee of the intention to authorize, where appropriate, access to such funds, other financial assets and economic resources at least 30 days in advance with detailed information submitted to sufficiently explain the transactions and provide reasonable assurances that the funds would not be diverted for other purposes and in the absence of a negative decision by the Committee within five working days of such notification;

b. To be necessary for extraordinary expenses, provided that such determination has been notified by the relevant States to the Committee at least 30 days in advance and has been approved by the Committee; or

c. To be subject of a judicial, administrative or arbitral lien or judgement, in which case the funds, other financial assets and economic resources may be used to satisfy that lien or judgement provided that the lien or judgement was entered prior to the date of the present resolution, is not for the benefit of a person referred to in paragraph [21] or an individual or entity identified by the Security Council or the Committee, and has been notified by the relevant States to the Committee at least 30 days in advance;

24. Decides that the measures imposed by paragraph [22] above shall not apply where the Committee determines on a case-by-case basis at least 15 days in advance that such travel is justified on the grounds of humanitarian need, including religious obligations, or where the Committee concludes that an exemption would otherwise further the objectives of this resolution;

25. Decides to establish, in accordance with rule 28 of its provisional rules of procedure, a Committee of the Security Council consisting of all the members of the Council (herein "the Committee"), to undertake the following tasks:

d. To monitor the implementation of the measures imposed in this resolution;

e. To designate those individuals and entities subject to the measures imposed in paragraphs [21 and 22], and to review information regarding those individuals and entities;

f. To consider and decide upon requests for exemptions set out in the paragraphs above;

g. To establish such guidelines as may be necessary to facilitate the implementation of the measures imposed in this resolution;

h. To encourage a dialogue between the Committee and interested Member States and international, regional and subregional organizations, in particular those in the region, including by inviting representatives of such States or organizations to meet with the Committee to discuss implementation of the measures;

i. To seek from all States and international, regional, and sub-regional organizations whatever information it may consider useful regarding the actions taken by them to implement effectively the measures imposed above;

j. To examine and take appropriate action on information regarding alleged violations or non-compliance with the measures contained in this resolution;

26. Requests the Secretary-General to make the necessary financial arrangements to enable the Committee to undertake the tasks mentioned in paragraph [25] above;

27. Requests the Secretary-General to create, for an initial period of twelve months from the adoption of this resolution, in consultation with the Committee, a group of up to eight experts ("Panel of Experts"), under the direction of the Committee, and to make the necessary financial and security arrangements to support the work of the Panel, expresses its intent to consider the renewal of this mandate no later than 12 months after the adoption of this resolution, and decides that the Panel shall carry out the following tasks:

k. Assist the Committee in carrying out its mandate as specified in this resolution, including through providing the Committee with information relevant to the potential designation at a later stage of individuals and entities pursuant to paragraphs [21 and 22] above;

l. Gather, examine and analyse information from States, relevant United Nations bodies, regional organizations and other interested parties regarding the

implementation of the measures imposed in this resolution, in particular incidents of non-compliance;

m. Provide to the Council two reports no later than six months and twelve months, respectively, from the adoption of this resolution, and periodic updates in between;

n. Assist the Committee in refining and updating information on the list of individuals and entities subject to the measures imposed by paragraphs [21 and 22] above, including through the provision of biometric information and additional information for the publicly-available narrative summary of reasons for listing;

28. Notes that the selection process of the experts composing the Panel should prioritize appointing individuals with the strongest qualifications to fulfil the duties described above while paying due regard to the importance of regional and gender representation in the recruitment process;

29. Directs the Panel of Experts to cooperate with other relevant expert groups established by the Security Council to support the work of its Sanctions Committees, including the Panel of Experts established pursuant to resolution 2140 (2014), and with the Secretary-General in his reporting on the implementation of resolution 1701 (2006), particularly with respect to its arms embargo;

30. Urges all parties and Member States, as well as international, regional, and subregional organizations to ensure cooperation with the Panel of Experts, and further urges all Member States involved to ensure the safety of the members of the Panel of Experts and unhindered access, in particular to persons, documents and sites in order for the Panel of Experts to execute its mandate;

31. Calls upon all States, particularly those in the region, to actively implement the measures contained in this resolution and to regularly report to the Committee on the actions they have taken to implement the measures imposed in this resolution;

32. Requests the Committee to report orally, through its Chair, on a quarterly basis every year to the Council, on the state of the overall work of the Committee, and encourages the Chair to hold regular briefings for all interested Member States including through open briefings and special meetings for the full General Assembly membership;

33. Expresses its intention, in the event of non-compliance with the present resolution, to consider additional measures that are commensurate with the gravity of the situation in order to maintain international peace and security;

34. Expresses its intention to keep the situation in the region under continuous review;

35. Decides to remain seized of the matter.

پیوست پانزدهم
قطعنامه کوتاه آمریکا

The Security Council,

PP1. *Recalling* the Statement of its President, S/PRST/2006/15, and its resolutions 1696 (2006), 1737 (2006), 1747 (2007), 1803 (2008), 1835 (2008), 1929 (2010), and 2231 (2015),

PP2. *Recognizing* that full implementation of the provisions of paragraph 5 and subparagraphs (b) and (e) of paragraph 6 of Annex B of resolution 2231 (2015) is essential to the maintenance of international peace and security,

OP1. *Decides*, acting under Article 41 of the Charter of the United Nations, that paragraph 5 and subparagraphs (b) and (e) of paragraph 6 of Annex B of resolution 2231 (2015), notwithstanding the duration specified in each paragraph or subparagraph, shall continue to apply until the Security Council decides otherwise;

OP2. *Decides* to remain seized of the matter.

پیوست شانزدهم
نامه رئیس شورای امنیت در مورد قطعنامه آمریکا

UNITED NATIONS
NATIONS UNIES

14 August 2020

Excellencies,

I have the honor to inform you that the Security Council has concluded the voting procedure on the draft resolution contained in document S/2020/797, which was submitted by the United States of America in connection with the agenda item 'Nonproliferation'.

The voting was carried out in accordance with the procedure set out in the letter by the President of the Security Council addressed to Permanent Representatives of Security Council members dated 27 March 2020 (S/2020/253), which was agreed in light of the extraordinary circumstances caused by the COVID-19 pandemic. The Officer-in-charge of SCAD has received letters from all 15 members of the Security Council indicating their national position on the draft resolution contained in document S/2020/797. The result of the vote is as follows:

In favour:

The Dominican Republic and the United States of America

Against:

China and the Russian Federation

Abstaining:

Belgium, Estonia, France, Germany, Indonesia, Niger, Saint Vincent and the Grenadines, South Africa, Tunisia, the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and Viet Nam

The draft resolution received two votes in favour, two against and eleven abstentions. The draft resolution has not been adopted, having failed to obtain the required number of votes.

Please accept, Excellency, the assurances of my highest consideration.

Dian Triansyah Djani
President of the Security Council

His Excellency
Mr. António Guterres
Secretary-General
United Nations
-and-
All Permanent Representatives of the Security Council Members

پیوست هفدهم: ۱۷-۱:

ترجمه نامه مورخ ۱۹ اردیبهشت ۹۹ خطاب به دبیر کل ملل متحد پیرامون نقض مستمر حقوق بین الملل و منشور ملل متحد توسط ایالات متحده

بسم الله الرحمن الرحيم

۸ مه ۲۰۲۰

۱۹ اردیبهشت ۱۳۹۹

عالیجناب، آقای آنتونیو گوترش

دبیر کل ملل متحد

عالیجناب؛

پیرو نامه اینجناب در تاریخ ۱۰ مه ۲۰۱۸ (سند شماره A/72/869-S/2018/453)، مایلم توجه شما را به برخی موضوعات مرتبط با خروج غیرقانونی ایالات متحده آمریکا از برنامه جامع اقدام مشترک (برجام) و همچنین اعمال غیرقانونی تحریم‌های آن دولت علیه ملت و دولت جمهوری اسلامی ایران که در تناقض روشن با تعهدات آن دولت ذیل حقوق بین‌الملل است، جلب نمایم. به‌طور خاص، مایلم —از طریق شما در جایگاه دبیر کل— توجه شورای امنیت را به موضوعات مرتبط با نقض‌های فاحش، مکرر و مستمر منشور ملل متحد، علی‌الخصوص ماده ۲۵، توسط ایالات متحده که اعتبار و تمامیت ملل متحد را به مخاطره انداخته و صلح و امنیت بین‌المللی را تهدید می‌کند، جلب نمایم.

خروج یکجانبه و غیرقانونی ایالات متحده از برجام

همانطور که به نیکی مطلع هستید، در ۸ مه ۲۰۱۸، با نقض فاحش قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت ملل متحد که برجام به آن منضم است، رئیس‌جمهور ایالات متحده به‌طور رسمی خروج یکجانبه آمریکا از برجام را اعلام کرد. بنابراین دولت آمریکا مشارکت ایالات متحده در برجام را خاتمه داد و تمامی تحریم‌هایی که وفق برجام رفع شده بود را مجدداً اعمال نمود. به همین ترتیب مکرراً «ناپایبندی اساسی» نسبت به برجام را مرتکب شد که در تناقض آشکار با قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت ملل متحد قرار دارد.

عمل غیرقانونی ایالات متحده یعنی خروج ناموجه از برجام و اعمال مجدد تحریم‌های خود، متضمن مسئولیت دولت ایالات متحده ذیل منشور ملل متحد و حقوق بین‌الملل است. ایالات متحده قطعنامه ۲۲۳۱ را نقض کرده است، قطعنامه‌ای که توسط خود آن دولت ارائه شده بود و به اتفاق آراء توسط شورای امنیت ملل متحد در تاریخ ۲۰ ژوئیه ۲۰۱۵ به تصویب رسید. ملل متحد می‌بایست فوراً به مسئولیت دولت ایالات متحده رسیدگی کرده و آن دولت را، به دلیل تبعات اعمال متخلفانه‌اش که در تناقض آشکار با منشور ملل متحد و حقوق بین‌الملل قرار دارد، پاسخگو سازد. بی‌کیفرمانی ایالات متحده در این مورد و سایر موارد، به اعتبار ملل متحد به شدت لطمه خواهد زد.

در حقیقت، اکنون بر همگان روشن است که اعمال غیرقانونی ایالات متحده بی‌اعتنایی آشکار به حقوق بین‌الملل و منشور ملل متحد است، اصل حل و فصل مسالمت‌آمیز اختلافات را تضعیف می‌کند، چندجانبه‌گرایی و نهادهای آن را به مخاطره می‌اندازد، حاکی از بازگشت به عصر فاجعه‌بار و شکست‌خورده یک‌جانبه‌گرایی است و باعث تشویق ناسازگاری و اعمال غیرقانونی می‌شود که همه آن‌ها نشان‌دهنده تهدید واضح علیه صلح و امنیت بین‌المللی است.

عملکرد سوء ایالات متحده در جهت تضعیف مفاد قطعنامه شورای امنیت ۲۲۳۱ (۲۰۱۵)

قطعنامه ۲۲۳۱ (۲۰۱۵) با تأکید بر اینکه «برجام موجب تقویت و تسهیل توسعه همکاری و تعاملات عادی اقتصادی و

تجاری با ایران می‌شود،» خواستار «اجرای کامل آن براساس برنامه زمانی مندرج در برجام است و از همه دولت‌های عضو، سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی می‌خواهد آن دسته اقداماتی که برای حمایت از اجرای برجام مناسب باشد را اتخاذ نمایند، از جمله انجام اقداماتی که همسو با برنامه اجرایی برجام و این قطعنامه هستند، و نیز خودداری از اقداماتی که اجرای تعهدات وفق برجام را با مشکل روبرو می‌نماید.»

ایالات متحده نه تنها تعهدات خود وفق برجام را انجام نداده، بلکه همچنین در مسیر اجرای تعهدات سایر طرف‌های برجام و دول عضو ملل متحد به طور اساسی مانع تراشی کرده است. از زمان روی کار آمدن دولت دونالد ترامپ تاکنون، دولت ایالات متحده بار دیگر به اقدامات قهرآمیز یکجانبه متوسل شده و ۱۲۹ تحریم علیه ایران اعمال نموده است تا بدان وسیله ضربات جبران‌ناپذیری به اقتصاد ایران و روابط تجاری بین‌المللی اش وارد سازد. این اقدامات آثار سوء مستقیمی بر بخش خصوصی ایران داشته است و درآمد مردم عادی ایران را قطع و توانایی بخش خصوصی برای تولید و کارآفرینی را کاهش داده است. امروز، شرایط اقتصادی در مقایسه با پیش از برجام نیز بدتر است. جهت روشن تر شدن موضوع، فهرست کامل این تحریم‌ها به پیوست این نامه ارسال می‌شود.

خروج ایالات متحده از برجام و متعاقب آن اعمال مجدد تحریم‌های ظالمانه، جامع و یکجانبه خود علیه ایران می‌بایست به عنوان هشدار علیه صلح و امنیت بین‌المللی تلقی شود. به راستی این برای نخستین بار در تاریخ ملل متحد است که یک عضو دائم شورای امنیت، دول عضو را به دلیل پیروی از یک قطعنامه شورای امنیت تنبیه می‌کند.

وقت آن رسیده که شورای امنیت و طرف‌های آن، اجرای کامل برجام توسط تمامی طرف‌ها را تضمین نمایند. شورای امنیت به جای نظارت منفعلانه نسبت به تکرار چنین رویکردهای توهین‌آمیز ایالات متحده همراه با بی‌کیفرمانی مطلق، می‌بایست اعمال مجدد تحریم‌های غیرقانونی علیه ملت ایران که نقض منشور، قطعنامه ۲۲۳۱ و حقوق بین‌الملل است، را قویا محکوم نماید. ایالات متحده می‌بایست به دلیل وارد ساختن این خسارات مسئول شناخته شده و خسارات وارده به ملت ایران به طور کامل جبران شود. جامعه بین‌المللی می‌بایست اجرا و پایبندی نسبت به برجام را تضمین نماید.

تلاش‌های توأم با حسن نیت ایران جهت حفظ برجام

متعاقب خروج غیرقانونی ایالات متحده از برجام و اعمال مجدد تحریم‌هایی که وفق برجام رفع شده بودند، درحالی که حقوق خود ذیل بند ۲۶ برجام^۱ را محفوظ می‌داشت، دولت متبوع اینجانب به طور رسمی و با ارسال نامه‌ای در تاریخ ۱۰ مه ۲۰۱۸، بند ۳۶ برجام را فعال کرد. جمهوری اسلامی ایران، در راستای عمل به حسن نیت و اعطای فرصت به طرف‌های باقیمانده برجام جهت عمل به تعهداتشان، بلافاصله به توقف اجرای تعهدات خود وفق برجام متوسل نشد. عالیجناب؛

همانطور که شما در بیانیه خود پس از خروج ایالات متحده از برجام تصریح کردید: «ضروری است تمامی نگرانی‌ها از اجرای برجام از طریق سازوکار موجود در برجام پیگیری شود».^۲ همچنین بنا به درخواست طرف‌های باقیمانده برجام و جامعه بین‌المللی، درحالی که ایران پس از خروج آمریکا از برجام در ۸ مه ۲۰۱۸ محق به اجرای بلافاصله حقوق خود وفق برجام بود، دولت متبوع اینجانب تصمیم گرفت حقوق خود را در چهارچوب کمیسیون مشترک برجام پیگیری نماید و به اجرای کامل برجام ادامه داد. اطمینان دارم شما از ۱۵ گزارش پی‌درپی آژانس بین‌المللی انرژی اتمی که پایبندی کامل

۱. بند ۲۶ برجام: «ایران اعلام کرده است که تحمیل یا بازگرداندن تحریم‌های مشخص شده در پیوست دو یا وضع تحریم‌های جدید هسته‌ای را به منزله مبنایی برای توقف کلی یا جزئی اجرای تعهدات خود وفق این برجام، تلقی خواهد نمود.»

2. "Statement by the Secretary-General on the Joint Comprehensive Plan of Action (JCPOA)", 08 May 2018, Available at: <https://www.un.org/sg/en/content/sg/statement/2018-05-08/statement-secretary-general-joint-comprehensive-plan-action-jcpoa>

ایران به تعهداتش وفق برجام را راستی آزمایی نمود، مطلع هستید.^۱
همانگونه که بیانیه رسمی جمهوری اسلامی ایران که متعاقب تصویب قطعنامه ۲۲۳۱ در ۲۰ ژوئیه ۲۰۱۵ منتشر گردید، بیان می‌دارد:

«رفع تحریم‌ها و اقدامات محدودیت‌ساز مرتبط هسته‌ای توسط اتحادیه اروپایی و ایالات متحده به این معنا خواهد بود که معاملات و فعالیت‌های مورد اشاره در برجام می‌توانند با ایران و اشخاص ایرانی در همه جای دنیا بدون هراس از مجازات‌های ناشی از مزاحمت‌های فراسرزمینی انجام شوند و همه اشخاص قادر خواهند بود تا با آزادی انتخاب به معاملات تجاری و مالی با ایران بپردازند. در برجام به وضوح تصریح شده است که اتحادیه اروپایی و آمریکا هر دو از بازگرداندن یا تحمیل مجدد تحریم‌ها و اقدامات محدودیت‌ساز که منطبق با برجام رفع شده‌اند، خودداری خواهند ورزید».^۲

متأسفانه در نتیجه اعمال مجدد تحریم‌های آمریکا از مه ۲۰۱۸، ایران از منافع نظام رفع تحریم‌ها طبق برجام محروم شد. در واقع، از ابتدا تفاهم بر آن بود که «بازگرداندن یا تحمیل مجدد تحریم‌ها و اقدامات محدودیت‌ساز از جمله از طریق تمدید، به مثابه عدم پابندی اساسی خواهند بود که ایران را از تعهداتش به‌طور جزئی یا کلی معاف خواهد ساخت»^۳ و این موضوع در بند ۲۶ برجام نیز تصریح شده بود.

ایران طی یک سال پس از خروج یکجانبه ایالات متحده از برجام، با خویشتنداری توأم با حسن نیت خود، تمامی آئین‌های پیش‌بینی شده در بند ۳۶ برجام را طی کرد. اگرچه در فضای مخرب پس از اقدام دونالد ترامپ در ۸ مه ۲۰۱۸، سه دولت اروپایی/اتحادیه اروپایی به‌طور کلی از اجرای تعهدات خود بازماندند و ایران هیچ راهی جز اجرای حقوق خود ذیل بندهای ۲۶ و ۳۶ برجام جهت توقف اجرای بخشی تعهداتش ذیل برجام در ۸ مه ۲۰۱۹ پیش روی خود نداشت. این اقدام یک سال تمام با تلاش‌های بی‌وقفه از طرف جمهوری اسلامی ایران برای طی ساز و کار حل اختلاف—که به‌طور رسمی و صراحتاً در ۱۰ مه ۲۰۱۸ آغاز گردید—بدون توسل به اقدامات جبرانی ذیل بند ۳۶ ادامه یافت.

به‌منظور اثبات حسن نیت خود و تمایل جدی به حفظ برجام، مایلم بار دیگر اعلام نمایم جمهوری اسلامی ایران به همکاری کامل و موثر خود با آژانس بین‌المللی انرژی اتمی ادامه داده و آماده است تا جهت تضمین اجرای کامل برجام، به گفتگو در هر سطحی ادامه دهد.

از نظر محتوایی بسیار حائز اهمیت است که اشاره نمایم برنامه صلح‌آمیز هسته‌ای ایران به‌طور مستمر تحت «قوی‌ترین» نظام نظارت و راستی‌آزمایی آژانس قرار دارد، لذا ادعای خطرات اشاعه‌ای نامربوط می‌باشد. در حقیقت، حتی در آخرین گزارش منتشره درباره برنامه هسته‌ای ایران در ۳ مارس ۲۰۲۰ آژانس بیان داشته است که «آژانس به راستی آزمایی عدم انحراف مواد هسته‌ای اعلام شده در تاسیسات هسته‌ای و مکان‌های خارج از تاسیسات که به‌طور معمول مورد استفاده قرار می‌گیرند (LOFs) و از سوی ایران در چهارچوب موافقت نامه پادمان‌های آن اظهار شده، ادامه می‌دهد».^۴

مایلم بار دیگر تاکید نمایم که اگر حقوق و منافع ملت ایران ذیل برجام بطور کامل جبران نشود، این حق غیرقابل انکار ایران—در برجام و قطعنامه ۲۲۳۱ شناخته شده—است که در واکنش به اقدامات مستمر غیرقانونی ایالات متحده، اقدامات مقتضی را انجام دهد.

1. IAEA Reports to the Security Council: S/2016/57 (19 January 2016), S/2016/250 (15 March 2016), S/2016/535 (13 June 2016), S/2016/808 (22 September 2016), S/2016/983 (21 November 2016), S/2017/234 (20 March 2017), S/2017/502 (14 June 2017), S/2017/777 (13 September 2017), S/2017/994 (28 November 2017), S/2018/205 (8 March 2018), S/2018/540 (6 June 2018), S/2018/835 (12 September 2018), S/2018/1048 (26 November 2018), S/2019/212 (6 March 2019), S/2019/496 (14 June 2019)

۲. بیانیه جمهوری اسلامی ایران پس از تصویب قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت ملل متحد در تایید برجام در تاریخ ۲۳ تیر ۱۳۹۴

۳. بیانیه جمهوری اسلامی ایران پس از تصویب قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت ملل متحد در تایید برجام در تاریخ ۲۳ تیر ۱۳۹۴

4. IAEA, Report by the Director General, "Verification and monitoring in the Islamic Republic of Iran in light of United Nations Security Council resolution 2231 (2015)", March 2020. Available at: <https://www.iaea.org/sites/default/files/20/03/gov2020-5.pdf>

تفسیر غلط قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت ملل متحد توسط ایالات متحده

دولت‌های عضو ملل متحد متحد مکلف هستند به تصمیمات شورای امنیت که ذیل ماده ۲۵ منشور تصویب می‌شود، پایبند باشند. در غیر این صورت، این رکن اصلی را از اجرای اختیارات و عملکردهایش ذیل منشور محروم خواهد ساخت. به همین خاطر، شورای امنیت در چهاردهمین بند مقدماتی قطعنامه ۲۲۳۱ (۲۰۱۵) به ماده ۲۵ منشور ارجاع داده و تأکید کرده است که «اعضای ملل متحد موافقت می‌نمایند که تصمیمات شورای امنیت را بر طبق این منشور قبول و اجرا نمایند».

تهیه پیش‌نویس، تصویب، تفسیر و اجرای قطعنامه‌های شورای امنیت چهارچوب خاصی داشته و باید تابع اصول و قواعد حقوق بین‌الملل باشد. هیچ دولتی نمی‌تواند، با انسداد کلیه مسیرهای اجرای قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت (۲۰۱۵)، خود را بالاتر از قانون بداند (*legibus solutus*) و با اعمال غیرقانونی شنیع و تفاسیر خودسرانه آن را نقض نماید. تفسیر قطعنامه‌های شورای امنیت همچنین مولفه‌های دیگری را می‌طلبد که باید ملحوظ توجه واقع شوند. قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت (۲۰۱۵) محصول یک فرایند رای‌گیری بوده که در ماده ۲۷ منشور آمده است و متن نهایی قطعنامه، از جمله پیوست اول آن (برجام)، نگرش تمامی شورای امنیت را ارائه می‌دهد.

علاوه بر این، قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت (۲۰۱۵)، نسبت به کلیه دولت‌های عضو الزام‌آور است، جدای از اینکه مشارکت فعالانه و یا منفعلانه در تهیه و تصویب آن داشته باشند، و یا خواه آن‌ها مفاد آن را با اتخاذ گام‌های یکجانبه تضعیف و یا به طور فاحش نقض کرده‌اند. مضحک است، دولتی که در تهیه پیش‌نویس و مذاکره قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت (۲۰۱۵) مشارکت داشته بود، اکنون به دشمن اصلی آن مبدل شده و با نقض فاحش آن و نیز با قلدری سایر دولت‌ها را مجبور به اتخاذ چنین رفتارهای بی‌پروا می‌کند.

بیانیه‌های نمایندگان اعضای شورای امنیت در حین تصویب قطعنامه‌ها، زمینه‌سازی برای تفسیر آنها را فراهم می‌کند. نماینده ایالات متحده در جلسه ۲۰ ژوئیه ۲۰۱۵ ابراز داشت: «کار ما هنوز تمام نشده است. جامعه بین‌المللی باید سختگیری مشابهی در تضمین پایبندی نسبت به برنامه جامع اقدام مشترک، همانگونه که ما در تهیه پیش‌نویس و مذاکره آن داشتیم، اعمال کنند. اجراء همه چیز است.»^۱ همچنین نماینده فرانسه اظهار داشت: «اکنون به شورای امنیت بستگی دارد که توافق وین را تأیید و به عنوان ضامن اجرای آن عمل کند.»^۲ اساس چنین ضمانتی، گسترش اختیارات شورای امنیت نیست، بلکه حمایت از جایگاه و تمامیت شورای امنیت، برای حفظ اهدافی است که در قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت (۲۰۱۵) و پیوست اول آن یعنی برجام، تصریح شده است.

در اینجا شایان ذکر است که قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت (۲۰۱۵) باید در سیاق مفاد تصریح‌شده در برجام (که به عنوان ضمیمه اول قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت است) نیز قرائت شود. در واقع، به یک معنا، قطعنامه اساساً پیوندی ناگسستنی با برجام دارد. در قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت (۲۰۱۵)، شورا «برجام را تأیید کرده، و مصرانه خواستار اجرای کامل آن بر اساس برنامه زمانی مندرج در برجام می‌باشد.» این مفاد در برجام برای ارائه یک راه‌حل «جامع» برنامه عمل بوده و یک راه‌حل نهایی برای بحرانی ساختگی در مورد برنامه صلح‌آمیز انرژی هسته‌ای ایران است.

بنابراین، لازم به یادآوری است در بند دوم اجرایی قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت (۲۰۱۵)، شورای امنیت «از همه دولت‌های عضو، سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی می‌خواهد آن دسته اقداماتی که برای حمایت از اجرای برجام مناسب باشد را اتخاذ نمایند، از جمله با انجام اقداماتی که همسو با برنامه اجرایی برجام و این قطعنامه هستند، و نیز از طریق خودداری از اقداماتی که اجرای تعهدات وفق برجام را تضعیف می‌نماید، آشکارا دولت‌ها را مکلف می‌نماید تا از اعمال تحریم‌های رفع‌شده در برجام، خودداری نمایند».

با بیان ویژگی‌های اصلی قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت در بالا، سه ویژگی متمایز از این قطعنامه در خصوص تعیین موضوع

1. Remarks of Ms. Power (United States of America), Security Council, 71st year: 7488 meeting, Monday, 20 July 2015, New York. Available at: <https://undocs.org/S/PV.7488>

2. Remarks of Mr. Delattre (France), Security Council, 71st year: 7488 meeting, Monday, 20 July 2015, New York. Available at: <https://undocs.org/S/PV.7488>

و هدف آن باید در نظر گرفته شود:

نخست، قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت (۲۰۱۵) نشانه «تغییر اساسی» در توجه شورای امنیت به این موضوع بوده و به ایجاد اعتماد به ماهیت کاملاً صلح‌آمیز برنامه انرژی هسته‌ای ایران کمک خواهد کرد. دوم، راه‌حل ارائه‌شده در قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت (۲۰۱۵) به منظور ارتقا و تسهیل توسعه روابط اقتصادی و تجاری عادی و همکاری با ایران بوده است. سوم، با عنایت به بند دوازدهم مقدمه قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت (۲۰۱۵)، با خاتمه مفاد قطعنامه‌های قبلی و سایر اقدامات پیش‌بینی‌شده در این قطعنامه، از دولت‌های عضو خواسته شده نسبت به این تغییرات توجه لازم را داشته باشند.

بیانیه‌های مقامات آمریکایی مبنی بر قصد آنها برای اقدام علیه قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت (۲۰۱۵)، بسیار نگران‌کننده است و ممکن است اوضاع را به شرایط غیرقابل کنترل بکشاند. این یک حقیقت تأییدشده و کاملاً مستند است که تلاش‌های مداوم ایالات متحده به طور یکجانبه برای ایجاد تغییرات اساسی در قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت (۲۰۱۵)، اولین بار در نوع خود نیست. طرح شکست‌خورده ایالات متحده در نوامبر ۲۰۱۹ برای به‌روزرسانی فهرست ۲۲۳۱ آخرین نمونه بارز بود. قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت (۲۰۱۵) برای خاتمه تحریم‌ها تصویب شده و نه برای تمدید تحریم‌هایی که توسط قطعنامه‌های قبلی و منقضی‌شده وضع شده بود. قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت (۲۰۱۵) صراحتاً به گونه‌ای طراحی و نوشته شده تا یک قطعنامه تحریمی نباشد. هرگونه اقدام علیه قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت (۲۰۱۵) و برخلاف این چهارچوب، پیامدهای جدی برای دوام و پایداری شرایط توافق‌شده به همراه خواهد داشت.

ایالات متحده نه تنها در نقض فاحش قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت (۲۰۱۵) قرار دارد، بلکه آشکارا در تلاش است تا با مسیرهای غیرقانونی در بی‌احترامی مطلق به اصول تثبیت‌شده حقوق بین‌الملل، قطعنامه را بازگرداند. یک اصل اساسی حاکم بر روابط بین‌الملل که تثبیت شده، این است که دولتی که به تعهدات خود عمل نمی‌کند، نمی‌تواند مدعی حفظ حقوقی شود که منبعث از آن روابط است. در این مورد، صرفاً با خروج از برجام، ایالات متحده حق خود را از دست داده است.

بنابراین، من از جامعه بین‌المللی و به‌ویژه شورای امنیت و دبیرکل می‌خواهم که برای مقابله با این تلاش‌های شرورانه دولت ایالات متحده که مفاد قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت (۲۰۱۵) را به شدت تضعیف می‌کند، تمام اقدامات مقتضی را انجام دهند. ملل متحد باید مسئولیت خود را در قبال اقدامات تحریک‌آمیز اخیر ایالات متحده انجام دهد.

همانطور که در نامه رئیس جمهوری اسلامی ایران به همتایان ۱ + ۴ خود در ۸ مه ۲۰۱۹ تصریح شده است، هرگونه تحریم یا محدودیت جدید توسط شورای امنیت خلاف تعهدات اساسی داده شده به ملت ایران است. در چنین سناریویی، گزینه‌های ایران، همانطور که قبلاً به طرف‌های باقیمانده در برجام اطلاع داده شده، قاطع خواهد بود و همه مسئولیت آن بر عهده ایالات متحده و هر موجودیتی خواهد بود که یا به ایالات متحده کمک کرده و یا تلویحاً در قبال رفتار غیرقانونی اش سکوت نماید.

همانطور که تقریباً ۱۴ سال پیش نزد شورای امنیت ملل متحد بیان کردم: «ملت و حکومت جمهوری اسلامی ایران به دنبال رویارویی نیستند و همواره آمادگی خود را برای مشارکت در مذاکرات جدی و نتیجه‌گرای مبتنی بر احترام متقابل و برابری نشان داده‌اند. آنها همچنین بارها و بارها مقاومت خود را در برابر فشار، تهدید، بی‌عدالتی و تحمیل نشان داده‌اند.»^۱ ملت من قبلاً حسن نیت و مسئولیت کامل خود را نشان داده است. اکنون نوبت جامعه جهانی است که سهم خود را ایفا کند. بر این اساس، من از ملل متحد مصرانه می‌خواهم که دولت ایالات متحده را در قبال رفتارهای یکجانبه و غیرمسئولانه که اعتبار شورای امنیت ملل متحد و تمامیت منشور ملل متحد را شدیداً به چالش می‌کشد، پاسخگو سازد.

موجب امتنان خواهد بود چنانچه این نامه را به‌عنوان سند مجمع عمومی و شورای امنیت منتشر نمایید.

عالیجناب، لطفاً احترامات فائقه اینجانب را پذیرا باشید.

محمد جواد ظریف

No.	Description	Date
1	Addition of 6 Iranian individuals and 3 Iranian entities to the SDN List ¹	May 10, 2018
2	Addition of 4 Iranian (Iran-related) individuals and 1 Iran-related entity to the SDN List, including the Governor of the Central Bank of Iran ²	May 15, 2018
3	Addition of 5 Iranian individuals to the SDN List ³	May 22, 2018
4	Addition of 3 Iranian (Iran-related) individuals and 6 Iranian (Iran-related) entities, and 31 Aircraft to the SDN List ⁴	May 28, 2018
5	Addition of 6 Iranian individuals and 3 Iranian entities to the SDN List ⁵	May 30, 2018
6	Revocation of JCPOA-Related General Licenses: ⁶ - General License H: Authorizing Certain Transactions Relating to Foreign Entities Owned or Controlled by a United States Person; - General License I: Authorizing Certain Transactions Related to the Negotiation of, and Entry into Contingent Contracts for Activities Eligible for Authorization Under the Statement of Licensing Policy for Activities Related to the Export or R-export to Iran of Commercial Passenger Aircraft and Related Parts and Services;	June 27, 2018
7	Addition of Mahan Travel and Tourism (Civil Aviation Company) to the SDN List ⁷	July 9, 2018
8	Issuance of Executive Order 13846 (Re-imposing Certain Sanctions with Respect to Iran) ⁸	August 6, 2018
9	Addition of 1 Iran-related entity to the SDN List ⁹	September 14, 2018
10	Addition of 20 Iranian entities to OFAC's SDN List ¹⁰ including some Iranian Banks and Iranian Automotive Companies	October 16, 2018
11	Issuance of an amendment to the Iranian Transactions and Sanctions Regulations, 31 C.F.R. part 560 in furtherance of the President's May 8, 2018 decision to cease the United States' participation in the Joint Comprehensive Plan of Action ¹¹	November 2, 2018
12	Over 700 persons designated or identified and added to the SDN List ¹² (including persons that had been removed from the SDN List under the JCPOA)	November 5, 2018
13	Addition of 2 Iranian individuals and 1 Iranian entity to the SDN List ¹³	November 20, 2018
14	Addition of 2 Iranian individuals to the SDN List ¹⁴	November 28, 2018
15	Addition of 4 Iranian (Iran-related) entities, including Mahan Qeshm Fars Air (Civil Aviation Company), and 2 Iranian Aircraft to the SDN List ¹⁵	January 24, 2019
16	Addition of 1 Turkish individual to the SDN List ¹⁶	February 7, 2019
17	Addition of 9 Iranian individuals and 2 Iranian entities to the SDN List ¹⁷	February 13, 2019
18	Addition of 14 Iranian individuals and 17 Iranian entities to the	March 22, 2019

1. Available at: <https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/OFAC-Enforcement/Pages/20180510.aspx>
2. Available at: <https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/OFAC-Enforcement/Pages/20180515.aspx>
3. Available at: <https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/OFAC-Enforcement/Pages/20180522.aspx>
4. Available at: <https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/OFAC-Enforcement/Pages/20180524.aspx>
5. Available at: <https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/OFAC-Enforcement/Pages/20180530.aspx>
6. Available at: <https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/OFAC-Enforcement/Pages/20180627.aspx>
7. Available at: <https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/OFAC-Enforcement/Pages/20180709.aspx>
8. Available at: <https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/OFAC-Enforcement/Pages/20180806.aspx>
9. Available at: <https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/OFAC-Enforcement/Pages/20180914.aspx>
10. Available at: <https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/OFAC-Enforcement/Pages/20181016.aspx>
11. Available at: https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/OFAC-Enforcement/Pages/20181102_33.aspx
12. Available at: https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/OFAC-Enforcement/Pages/20181105_names.aspx
13. Available at: <https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/OFAC-Enforcement/Pages/20191120.aspx>
14. Available at: <https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/OFAC-Enforcement/Pages/20191128.aspx>
15. Available at: <https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/OFAC-Enforcement/Pages/20190124.aspx>
16. Available at: <https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/OFAC-Enforcement/Pages/20190207.aspx>
17. Available at: <https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/OFAC-Enforcement/Pages/20190213.aspx>

	SDN List ¹	
19	Addition of 9 Iranian individuals and 11 Iranian entities to the SDN List ²	March 26, 2019
20	Designation of the Islamic Revolutionary Guard Corps as a Foreign Terrorist Organization ³	April 8, 2019
21	U.S. Revocation of Significant Reduction Exceptions to Existing Importers of Iranian Oil ⁴	April 22, 2019
22	Advancing the 'Maximum Pressure Campaign' by Restricting Iran's Nuclear Activities ⁵	May 3, 2019
23	Issuance of Executive Order 13871 (Sanctions with Respect to the Iron, Steel, Aluminum, and Copper Sectors of Iran) ⁶	May 8, 2019
24	Addition of 33 Iranian Petrochemical Companies to OFAC's SDN List ⁷	June 7, 2019
25	Addition of 2 Iranian-related individuals and 1 Iranian-related entity to the SDN List ⁸	June 12, 2019
26	Issuance of Executive Order 13876 (Imposing Sanctions against High Ranking Officials of Iran) ⁹	June 24, 2019
27	Addition of 9 Iranian High-Ranking Officials including the Supreme Leader to OFAC's SDN List ¹⁰	June 4, 2019
28	Addition of 5 Iranian individuals and 7 Iranian-related entities to the SDN List ¹¹	July 18, 2019
29	Addition of 1 Iran-related individual and 1 Iran-related entity to the SDN List ¹²	July 22, 2019
30	Addition of Iran's Minister of Foreign Affairs to the SDN List ¹³	July 31, 2019
31	Addition of 5 Iranian (or Iranian-related) individuals and 5 Iranian (or Iranian-related) entities to the SDN List ¹⁴	August 28, 2019
32	Addition of an Iranian vessel (ADRIAN DARYA 1) and its Indian Commander to the SDN List ¹⁵	August 30, 2019
33	Addition of 3 Iranian entities to the SDN List ¹⁶	September 3, 2019
34	Addition of 9 Iranian individuals, 16 Iranian (or Iranian-related) entities, and 6 Iranian (or Iranian-related) Vessels to the SDN List ¹⁷	September 4, 2019
35	Issuance of Executive Order 13886, Amending Executive Order 13224 ¹⁸	September 10, 2019
36	Imposition of Sanctions against Iran's Central Bank and National Development Fund ¹⁹	September 20, 2019
37	Addition of 5 Iran-related individuals and 6 Iran-related entities to the SDN List ²⁰	September 25, 2019
38	Imposition of New Sanctions on Iran and Extension of Nuclear Restrictions ²¹	October 31, 2019
39	Extension of Sanctions against Iran's Construction Sector Pursuant to the Iran Freedom and Counter-Proliferation Act (IFCA) of 2012 ²²	October 31, 2019

1. Available at: <https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/OFAC-Enforcement/Pages/20190322.aspx>
2. Available at: <https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/OFAC-Enforcement/Pages/20190326.aspx>
3. Available at: <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/statement-president-designation-islamic-revolutionary-guard-corps-foreign-terrorist-organization/>
4. Available at: <https://www.state.gov/advancing-the-u-s-maximum-pressure-campaign-on-iran/>
5. Available at: <https://www.state.gov/advancing-the-maximum-pressure-campaign-by-restricting-irans-nuclear-activities/>
6. Available at: <https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/OFAC-Enforcement/Pages/20190508.aspx>
7. Available at: <https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/OFAC-Enforcement/Pages/20190607.aspx>
8. Available at: <https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/OFAC-Enforcement/Pages/20190612.aspx>
9. Available at: <https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/OFAC-Enforcement/Pages/20190624.aspx>
10. Available at: <https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/OFAC-Enforcement/Pages/20190624.aspx>
11. Available at: https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/OFAC-Enforcement/Pages/20190718_33.aspx
12. Available at: <https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/OFAC-Enforcement/Pages/20190722.aspx>
13. Available at: <https://home.treasury.gov/news/press-releases/sm749>
14. Available at: <https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/OFAC-Enforcement/Pages/20190828.aspx>
15. Available at: https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/OFAC-Enforcement/Pages/20190830_33.aspx
16. Available at: https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/OFAC-Enforcement/Pages/20190903_33.aspx
17. Available at: <https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/OFAC-Enforcement/Pages/20190904.aspx>
18. Available at: <https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/OFAC-Enforcement/Pages/20190910.aspx>
19. Available at: <https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/OFAC-Enforcement/Pages/20190920.aspx>
20. Available at: <https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/OFAC-Enforcement/Pages/20190925.aspx>
21. Available at: <https://www.state.gov/secretary-pompeo-imposes-new-sanctions-on-iran-and-extends-nuclear-restrictions/>
22. Available at: <https://www.state.gov/findings-pursuant-to-the-iran-freedom-and-counter-proliferation-act-ifca-of-2012/>

40	Addition of 9 individuals and one entity to the SDN List ¹	November 4, 2019
41	Addition of Iran's Minister of Communication and information Technology to the SDN List ²	November 22, 2019
42	Addition of 1 individual, 5 entities, and 2 Iranian vessels to the SDN List ³	December 11, 2019
43	Addition of two Iranian Judges to the SDN List ⁴	December 14, 2019
44	Addition of 7 Iranian individuals, 20 Iranian (Iran-related) entities and 1 vessel to the SDN List ⁵	January 10, 2020
45	Issuance of Executive Order 13902 Imposing Sanctions with respect to Construction, Mining, Manufacturing and Textile Sectors of Iran ⁶	January 10, 2020
46	Addition of one Iranian Military Official to the SDN List ⁷	January 18, 2020
47	Addition of 2 individuals and 6 Chinese entities to the SDN List ⁸	January 23, 2020
48	Addition of the Head of the Atomic Energy Organization of Iran (AEOI) to the SDN List ⁹	January 31, 2020
49	Addition of 5 Members of the Guardian Council of the Constitution to the SDN List ¹⁰	February 20, 2020
50	Addition of 15 Chinese, Turkish, Iraqi and Russian individuals to the SDN List ¹¹	February 25, 2020
51	Addition of Iran Air to the Entity List ¹²	March 16, 2020
52	Addition of 4 Iranian (and Iranian-related) individuals and 9 Iranian (and Iranian-related) entities to the SDN List ¹³	March 18, 2020
53	Addition of 5 Iranian Nuclear Scientists to the Entity List ¹⁴	March 18, 2020
54	Addition of 5 non-Iranian entities to the SDN List ¹⁵	March 19, 2020
55	Addition of 15 Iranian and Iraqi individuals and 5 Iranian and Iraqi entities to the SDN List ¹⁶	March 26, 2020
56	Addition of one Iraqi individual and one Iraqi entity to the SDN List ¹⁷	May 1, 2020

-
1. Available at: <https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/OFAC-Enforcement/Pages/20191104.aspx>
2. Available at: <https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/OFAC-Enforcement/Pages/20191122.aspx>
3. Available at: <https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/OFAC-Enforcement/Pages/20191211.aspx>
4. Available at: <https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/OFAC-Enforcement/Pages/20191214.aspx>
5. Available at: <https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/OFAC-Enforcement/Pages/20200110.aspx>
6. Available at: https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/Programs/Documents/20200110_iran_eo.pdf
7. Available at: <https://www.state.gov/designation-of-irgc-commander-shahvarpour-for-gross-human-rights-violations-during-protest/>
8. Available at: <https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/OFAC-Enforcement/Pages/20200123.aspx>
9. Available at: <https://www.state.gov/designation-of-the-atomic-energy-organization-of-iran-its-head-ali-akbar-salehi-and-renewing-nuclear-restrictions/>
10. Available at: <https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/OFAC-Enforcement/Pages/20200220.aspx>
11. Available at: <https://www.state.gov/news-sanctions-under-the-iran-north-korea-and-syria-nonproliferation-act-inksna/>
12. Available at: <https://www.federalregister.gov/documents/2020/03/16/2020-03157/addition-of-entities-to-the-entity-list-and-revision-of-entry-on-the-entity-list>
13. Available at: <https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/OFAC-Enforcement/Pages/20200318.aspx>
14. Available at: <https://www.state.gov/constraining-iranian-nuclear-scientists/>
15. Available at: <https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/OFAC-Enforcement/Pages/20200319.aspx>
16. Available at: <https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/OFAC-Enforcement/Pages/20200326.aspx>
17. Available at: <https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/OFAC-Enforcement/Pages/20200501.aspx>

پیوست ۱۷-۲: ترجمه سخنرانی در شورای امنیت ملل متحد

ذیل دستور کار: «عدم اشاعه: اجرای قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت (۲۰۱۵)»

۱۰ تیر ماه ۱۳۹۹ (۳۰ ژوئن ۲۰۲۰)

بسم الله الرحمن الرحيم

آقای رئیس،

مایلم سخنرانی خود را با همان عباراتی آغاز کنم که نخست وزیر مصدق ۶۹ سال پیش در این شورا به کار برد. «شورای امنیت تأسیس شد تا ملل بزرگ و کوچک به طور یکسان بتوانند دور یک میز بنشینند و برای حفظ صلح مطابق با اهداف و اصول ملل متحد همکاری کنند. شورا نمی تواند وظیفه خطیر خود را انجام دهد ... مگر اینکه قدرت های بزرگ به اصولی که شورا برای محقق کردن آن ها ایجاد شده احترام بگذارند.»

دو سال بعد، وی در کودتای سیا برکنار شد.

آقای رئیس،

چنانچه باردیگر شورا تعلل ورزد، به منزله عقبگرد تاریخی در چندجانبه گرایی و حاکمیت قانون خواهد بود. همه ما طی سال های گذشته شاهد بوده ایم که چگونه یکجانبه گرایی شروانه ایالات متحده به صورت هدفمند به نهادها و همکاری های بین المللی هجمه کرده است. تلاش موازی برای جایگزین کردن حقوق داخلی ایالات متحده با حقوق بین الملل، مستقیماً صلح و امنیت جهانی را خدشه دار کرده است.

متأسفانه، تمکین (در برابر این سیاست) است که این بی پروایی را ایجاد و ترغیب کرده است. در واقع، تمکین دلیل ریشه ای نشست امروز است.

از ۸ مه ۲۰۱۸ به بعد، ایران و سایر طرف های جامعه بین المللی، شاهد بوده اند که دولت ایالات متحده—که از جمله بانیان قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت بود—به طور مداوم قطعنامه را نقض کرده و همزمان بر سایر کشورها را برای پیوستن به خودش در نقض متنی که خود ارائه داده بود، فشار می گذارد. از این خطرناک تر، و برای اولین بار در تاریخ ملل متحد، یک عضو دائم شورای امنیت به مجازات های قانون مدار و اشخاص خصوصی به اتهام **عدم** نقض قطعنامه شورا می پردازد، قطعنامه ای که بر «ارتقاء و تسهیل توسعه تعاملات اقتصادی و تجاری عادی و همکاری با ایران» تأکید می کند.^۱

با این حال، حتی یک جلسه شورا برای نكوهش دولت آمریکا یا حداقل برای بررسی نقض های مکرر آن تشکیل نشده است. در عوض، برخی از طرف های اروپایی شورا در فکر تخریب بیشتر قطعنامه و شورا هستند، در حالی که نسبت به تعهدات خود در مورد برجام پایبند نیستند.

برای سرپوش گذاشتن بر این مسئله، ایالات متحده—با برخی از اذنان خود—به دبیرخانه فشار آورد تا یک خوانش اشتباه از قطعنامه ۲۲۳۱ را اتخاذ کند—که از جانب سه دولت عضو برجام رد شده است^۲—که ناقض تصدیق آشکار شورای امنیت است «که تفاهم برجام نشان دهنده یک تغییر بنیادین در بررسی این موضوع توسط شورای امنیت است».^۳

۱. بند ۱۳ مقدمه قطعنامه ۲۲۳۱ (۲۰۱۵)

۲. بند ۷ مقدمه قطعنامه ۲۲۳۱ (۲۰۱۵)

۳. این تفسیر مخدوش از برجام و رویکرد غیرقابل قبول از سوی دبیرخانه طی ۴ سال گذشته مکرر توسط حداقل سه عضو کمیسیون مشترک برجام یعنی چین، ایران و روسیه رد شده است.

ایالات متحده—به همراه همدستان خود در جنایات جنگی در یمن—پا را فراتر گذاشته و کارزار وقیحانه‌ای جهت ارباب نهادهای بین‌المللی ایجاد کرده است.^۱ اخیراً، آنها دبیرخانه را وادار به ادعاهای خودساخته و اسناد جعلی برای تهیه یک گزارش کاملاً غیرحرفه‌ای در خارج از محدوده اختیارات آن ذیل قطعنامه ۲۲۳۱ می‌کنند.^۲ جای تعجب نیست که دبیرخانه—همزمان—اتتلاف سعودی را از کشتار کودکان در یمن که کاملاً مستند است، میرا دانست. این وضع موجود نه قابل قبول و نه پایدار است.

جامعه بین‌المللی به‌طور کلی—و شورای امنیت ملل متحد به‌طور خاص—با تصمیم مهمی روبرو هستند: آیا ما حاکمیت قانون را حفظ می‌کنیم، یا با تسلیم در برابر هوس‌های یک متخلف، به قانون جنگل باز می‌گردیم؟

آقای رئیس،

علی‌رغم مخالفت شدید و مشروع ما نسبت به بدرفتاری تاریخی نسبت به ایران توسط شورای امنیت—خصوصاً در طول ۸ سال تجاوز صدام حسین و همچنین در جریان بحران غیرضروری هسته‌ای—ایران با مشارکت در مذاکرات، حسن نیت خود را جهت دستیابی به یک راه‌حل دیپلماتیک، همانطور که همه قطعنامه‌های شورای امنیت در مورد موضوع هسته‌ای خواستار شده‌بودند، نشان داد.^۳ پس از سیزده سال مذاکرات پیچیده، در سال ۲۰۱۵ ایران و پنج عضو دائم این شورا به‌علاوه آلمان، برنامه جامع اقدام مشترک را توافق کردند که به قطعنامه ۲۲۳۱ منضم شده و جزء جدایی‌ناپذیر آن است. ایران مواضع خود را بلافاصله پس از تصویب قطعنامه^۴ و اخیراً بار دیگر اعلام کرد.^۵ با این وجود، به تمام تعهدات خود با حسن نیت پایبند بوده، که این امر توسط گزارش‌های متعدد آژانس بین‌المللی انرژی اتمی مورد تأیید واقع شده است.

علیرغم این دستاورد بزرگ دیپلماسی چندجانبه، رئیس جمهور ایالات متحده در ماه مه ۲۰۱۸ خروج یکجانبه دولتش از برجام و اعمال مجدد غیرقانونی همه تحریم‌های ایالات متحده، در نقض آشکار قطعنامه ۲۲۳۱ را اعلام کرد. پیش از آن ایالات متحده مستمراً موارد متعددی از «عدم پایبندی اساسی» به تعهدات برجامی‌اش را مرتکب شده‌بود. توجه به این نکته حائز اهمیت است که حتی دولت پیشین ایالات متحده نیز برای به حداقل رساندن آثار مثبت رفع تحریم‌ها ذیل برجام و قطعنامه ۲۲۳۱ تمام تلاش خود را بکار گرفت.

همه اینها در نامه‌های متعدد اینجانب به هماهنگ‌کننده کمیسیون مشترک برجام و دبیر کل ملل متحد^۶ ثبت شده‌است، که متأسفانه همه اینها با بی‌اعتنایی طرف‌های اروپایی برجام مواجه شده است.

۱. کاخ سفید، دستور اجرایی انسداد دارایی‌های برخی اشخاص مرتبط با دیوان بین‌المللی کیفری، ۱۱ ژوئن ۲۰۲۰، دسترسی در تارنمای: <https://www.whitehouse.gov/presidential-actions/executive-order-blocking-property-certain-persons-associated-international-criminal-court/>

۲. قبلاً جمهوری اسلامی ایران اتهامات مندرج در آن گزارش را رد کرده است (S/2020/531). از دیدگاه حقوقی، این نوع تحقیقات تنها هنگامی می‌توانند مطابق با هنجارهای تعیین شده حقوق بین‌الملل تلقی شوند که قانونی، منصفانه و دقیق تهیه شده باشند. مدارک و شواهد مورد استناد دبیرخانه—که در حقیقت صرفاً ادعا هستند—با معیارهای تعیین شده توسط هنجارهای تعیین شده حقوق بین‌الملل مطابقت ندارد. براساس نظر دیوان بین‌المللی دادگستری، چنین اتهام سنگینی نسبت به یک دولت، نیاز به احراز حد مشخصی از یقین، اطمینان دارد و باید بر اساس استناداری باشد که جایی برای شک و تردید باقی نگذارد. (کانال کورفو: پادشاهی بریتانیا و ایرلند شمالی در مقابل آلبانی، گزارش‌ها ۱۹۴۹، دیوان بین‌المللی دادگستری، صفحه ۱۷) و باید با شواهد کاملاً قطعی اثبات شوند. (اعمال کنوانسیون پیشگیری و مجازات جنایات نسل‌کشی: بوسنی و هرزگوین علیه صربستان و مونته‌نگرو، داوری ۲۶ فوریه ۲۰۰۷، بند ۲۰۸). شرایط مذکور در اتهامات ثابت نشده و خودخوانده از جانب ایالات متحده و عربستان سعودی وجود ندارد.

۳. بند ۳ قطعنامه ۱۶۹۶ شورای امنیت ملل متحد؛ بند ۲۰ قطعنامه ۱۷۳۷ شورای امنیت ملل متحد، بند ۹ قطعنامه ۱۷۴۷ شورای امنیت ملل متحد؛ مقدمه قطعنامه ۱۸۰۳، مقدمه قطعنامه ۱۹۲۹.

4. S/2015/550

5. A/74/850-S/2020/380

6. A/72/869-S/2018/453

در پی خروج ایالات متحده از برجام، دبیر کل ملل متحد،^۱ سایر طرف‌های برجام^۲ و بسیاری دیگر از طرف‌های جامعه بین‌المللی، از ایران خواستند تا نگرانی‌های خود را از طریق سازوکارهای مقرر در برجام پیگیری کرده تا به طرف‌های باقیمانده برجام اجازه دهد خروج غیرقانونی آمریکا را جبران کنند.

طرف‌های اروپایی برجام از ایران خواستند که فقط چند هفته صبر کند و به آن‌ها اجازه دهد خساراتی که ایران در اثر تحریم‌های مجدد ایالات متحده متحمل شده است، را جبران کنند.

ضمن تصریح به محفوظ نگاه داشتن حق مسلم ایران^۳ طبق بند ۴۶، سازوکار حل اختلاف ذیل بند ۳۶ برجام در ۱۰ مه ۲۰۱۸ فعال شد.^۴ ایران با عملکرد مبتنی بر حسن نیت، از اعمال این اقدام جبرانی خودداری نموده تا طرف‌های باقیمانده برجام قادر باشند به وعده‌های خود عمل کنند. به مدت یک سال تمام، اجرای کامل برجام را ادامه دادیم. من اطمینان دارم که همه شما از ۱۵ گزارش متوالی آژانس بین‌المللی انرژی اتمی که پابندی کامل ایران از تعهدات برجامی را تأیید می‌کند، آگاه هستید.^۵

متأسفانه، نه تنها پاسخ سه دولت اروپایی به «خویشترداری راهبردی» ما، تناسبی با ادعای بلندپروازانه «استقلال راهبردی» اروپا نداشت، بلکه پاسخ آنها پابندی بیش از حد به «فشار حداکثری» آمریکا بود که همه ایرانیان را هدف قرار داده است.

در ۶ نوامبر ۲۰۱۸، من ذیل بند ۳۶ برجام آخرین اتمام حجت را با هماهنگ‌کننده و طرف‌های باقیمانده برجام به عمل آوردم. طی نامه‌ای بیان کردم که «ایالات متحده اکنون تمام تحریم‌های مندرج در برجام و ضمیمه دو آن را مجدداً اعمال کرده است و همانطور که در بالا توضیح داده شد، هیچ اقدام جبرانی توسط باقی طرف‌های برجام اجرا نشده است. اکثر آن‌ها به‌طور مؤثر به اقدامات محدودکننده علیه ایران پیوسته‌اند ... یا اتحادیه اروپا و ۱+۴ که مکرر بر تبعات امنیتی و راهبردی برجام تأکید کرده‌اند، باید با تحقق تعهدات خود در بیانیه‌های ۶ ژوئیه و ۲۴ سپتامبر ۲۰۱۸^۶ منافع مشروع ایران را به‌نحوی واقعی و عملیاتی بدون تأخیری بیش از این تضمین کنند؛ یا ایران گزینه‌ای نخواهد داشت جز اینکه حدی از توازن

۱. بیانیه دبیر کل در مورد برنامه جامع اقدام مشترک (برجام)، ۹ مه ۲۰۱۸، دسترسی در تارنمای:

<https://www.un.org/sg/en/content/sg/statement/2018-05-08/statement-secretary-general-joint-comprehensive-plan-action-jcpoa>

۲. «اظهارات نماینده عالی اتحادیه اروپا خانم فدریکا مودریس در مورد بیانیه رئیس جمهور ایالات متحده در مورد توافق هسته‌ای ایران (برجام)»، رم، ۸ مه ۲۰۱۸.

۳. در نامه وزیر امور خارجه ایران به تاریخ ۱۰ مه ۲۰۱۸ خطاب به هماهنگ‌کننده کمیسیون مشترک برجام آمده است که: «این حق غیرقابل انکار ایران است که اقدامات مناسبی در پاسخ به اقدامات غیرقانونی متعدد و مداوم آمریکا، به ویژه خروج از برجام و اعمال مجدد همه تحریم‌ها انجام دهد؛ این حق همچنین ذیل برجام و قطعنامه ۲۲۳۱ شناسایی شده است». با این حال، همانطور که رئیس جمهور روحانی در پاسخ تلویزیونی خود در تاریخ ۸ مه اعلام کرد و در بیانیه دولت در تاریخ ۱۰ مه ۲۰۱۸ با جزئیات بیشتری توضیح داد، جمهوری اسلامی ایران با طرف‌های باقیمانده برجام ریزنی‌های خود را ادامه خواهد داد تا ببیند که آیا تعهداتی که به صورت جمعی توسط اتحادیه اروپا و ۱+۵ در قبال ایران وجود دارد، می‌تواند در غیاب یک طرف عهدشکن، توسط اتحادیه اروپا و ۱+۴ انجام شود و اگر پاسخ مثبت است، چگونه این کار را خواهند کرد؛ سپس ایران در مورد گام بعدی خود ظرف چند هفته تصمیم خواهد گرفت. در این دوره زمانی هیچ چیز نمی‌تواند بر حق ایران مبنی بر واکنش و محافظت مناسب از منافع ملی، تأثیر بگذارد؛ این حق، آشکارا در برجام و قطعنامه ۲۲۳۱ (۲۰۱۵) شورای امنیت ملل متحد به رسمیت شناخته شده است.

۴. طبق بند ۲۶ برجام: «ایران اظهار داشته است که وضع تحریم‌های جدید یا اعمال مجدد تحریم‌های مندرج در ضمیمه دو یا وضع تحریم‌های جدید هسته‌ای، به‌عنوان زمینه‌ای برای توقف پابندی جزئی یا کلی به تعهدات برجامی می‌باشد»

۵. نامه وزیر خارجه ایران مورخ ۱۰ مه ۲۰۱۸ به هماهنگ‌کننده کمیسیون مشترک برجام.

۶. گزارش‌های آژانس بین‌المللی انرژی اتمی به شورای امنیت شامل:

S/2016/57 (19 January 2016), S/2016/250 (15 March 2016), S/2016/535 (13 June 2016), S/2016/808 (22 September 2016), S/2016/983 (21 November 2016), S/2017/234 (20 March 2017), S/2017/502 (14 June 2017), S/2017/777 (13 September 2017), S/2017/994 (28 November 2017), S/2018/205 (8 March 2018), S/2018/540 (6 June 2018), S/2018/835 (12 September 2018), S/2018/1048 (26 November 2018), S/2019/212 (6 March 2019), S/2019/496 (14 June 2019).

۷. بیانیه اتحادیه اروپا و سه دولت اروپایی طرف برجام و ایران مورخ ۱۵ مه ۲۰۱۸ و نیز بیانیه‌های نشست‌های وزارتی کمیسیون‌های مشترک برجام در تاریخ ۶ ژوئیه ۲۰۱۸ و ۲۴ سپتامبر ۲۰۱۸.

را برقرار کند—همان اقدامات جبرانی که طرف‌ها در شرایطی که سازوکار اختلاف منجر به حل مسئله نشود، در نظر داشتند ... با توجه به موارد فوق، من رسماً درخواست تشکیل یک جلسه وزیران دیگر ذیل کمیسیون مشترک را اعلام می‌کنم.^۱

هیچ جلسه‌ای تشکیل نشد و هیچ یک از طرف‌های اروپایی برجام حتی تا شش ماه بعد، زحمت نگارش یک پاسخ را نیز متحمل نشدند. پس از طی مکرر روند سازوکار حل اختلاف بی‌هیچ ثمری، دولت متبوع اینجانب هیچ راهی جز اعمال حقوق خود ذیل بندهای ۲۶ و ۳۶ برجام جهت انجام اقدامات جبرانی و توقف اجرای تعهداتش در تاریخ ۸ مه ۲۰۱۹ پیش روی خود نداشت.

با وجود تمام این مسائل، اقدامات جبرانی ما تا امروز هیچ تاثیری در نظارت و راستی‌آزمایی آژانس بین‌المللی انرژی اتمی درباره برنامه صلح‌آمیز هسته‌ای مان نداشته‌است، از اینرو ادعای هرگونه خطر اشاعه‌ای بی پایه می‌باشد. قطعاً برنامه صلح‌آمیز هسته‌ای ایران، تحت «سخت‌گیرانه‌ترین» نظام بازرسی در تاریخ قرار دارد. در واقع، از سال ۲۰۱۶ تا ۲۰۱۹، بیش از ۹۲ درصد از تمام بازرسی‌های آژانس در مقیاس جهانی در ایران انجام شده‌است.^۲

حتی گزارش مناقشه برانگیز اخیر مدیرکل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی در ۵ ژوئن سال ۲۰۲۰ بیان می‌دارد که: «آژانس به راستی آزمایشی عدم انحراف مواد هسته‌ای اعلام شده در تاسیسات هسته‌ای و مکان‌های خارج از تاسیسات که به‌طور معمول مورد استفاده قرار می‌گیرند (LOFs) و از سوی ایران در چهارچوب موافقت نامه پادمان‌های آن اظهار شده، ادامه می‌دهد».^۳

لازم است اضافه کنم که آژانس باید در برابر فشار خارجی برای دخالت در دستورکار خود، مقاومت کند. هدف اعلام شده‌ی اسناد جعلی ارائه شده به آژانس، نابودی همیشگی برجام و از این طریق خاتمه نظارت سخت‌گیرانه آژانس بر فعالیت‌های جاری در ایران. احیای پرونده‌ای با قدمت ۱۷ سال و بدون هیچ خطر اشاعه‌ای—که در سال ۲۰۱۵^۴ به‌طور کامل توسط شورای حکام بررسی و مختومه اعلام شده—حتماً به نفع آژانس نیست.

آقای رئیس،

مواردی مانند توانایی‌های دفاعی و سیاست‌های منطقه‌ای ایران که با توافق متقابل از حوزه برجام خارج است، به‌نحو مخرب از جانب دولت آمریکا مطرح شده و توسط تعداد انگشت‌شماری از متحدان و عمالش طوطی‌وار تکرار می‌شود.^۵ در اینجا، باید تأکید کرد که توافقی که در برجام صورت گرفت، با درک کامل اختلاف نظر ما با طرف‌های غربی گروه ۱ + ۵ در مورد موضوعات خاص بود. فریب نخورید: ما متقابلاً توافق کردیم که به این مسائل رسیدگی نکنیم؛ مهم‌تر از همه به این دلیل که ایالات متحده، آماده—یا احتمالاً حتی قادر به—پاسخگویی نگرانی‌های جدی ما راجع به سطح غیرقابل قبول فروش اسلحه و تجمع آن‌ها در همسایگی ما^۶ و رفتار شرورانه و مداخلات مداومش، که منطقه‌مان را به

۱. نامه وزیر خارجه ایران مورخ ۶ نوامبر ۲۰۱۸ به هماهنگ‌کننده کمیسیون مشترک که بین وزرای امور خارجه اطراف باقی‌مانده در برجام توزیع شد.

۲. آژانس بین‌المللی انرژی اتمی، «گزارش اجرایی پادمان ۲۰۱۹»، GOV/2020/9.

۳. آژانس بین‌المللی انرژی اتمی، گزارش مدیرکل، «راستی‌آزمایی و نظارت در جمهوری اسلامی ایران در پرتو قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت ملل متحد (۲۰۱۵)»، ۵ ژوئن ۲۰۲۰.

۴. «پاراگراف ۹- همچنین خاطرنشان می‌کند که کلیه فعالیت‌های نقشه راه برای شفاف‌سازی موضوعات باقی‌مانده گذشته و حال در رابطه با برنامه هسته‌ای ایران مطابق با برنامه توافق شده انجام شده است و علاوه بر آن خاطرنشان می‌کند که این وضعیت رسیدگی شورای حکام به این موضوع را خاتمه می‌دهد.» GOV/2015/72

۵. برای نمونه همان‌طور که در S/2020/517 و S/2020/451 قابل مشاهده است، روسیه و چین—به‌عنوان دو طرف مهم برجام—به همراه چند عضو دیگر شورا و ملل رسماً این رویکرد را رد کردند.

6. <https://www.sipri.org/media/press-release/2019/global-arms-trade-usa-increases-dominance-arms-flows-middle-east-surge-says-sipri>

ویرانی کشیده، نبودند.

ایالات متحده موارد متعددی از تجاوز نظامی علیه ایران^۱ و همسایگانش مرتکب شده، طی سه دهه گذشته سه مرتبه به همسایگان ما هجوم برده،^۲ منابع منطقه را از طریق فروش تسلیحات بی ثبات کننده دوشیده،^۳ حامی سیمتاتیک تروریست‌ها^۴ و پشتیبان اصلی جنایات علیه بشریت در یمن^۵ بوده است. مردم منطقه ما به اندازه کافی حضور شرورانه ایالات متحده را تجربه کرده‌اند و خواستار خاتمه آن هستند.^۶ طنز تلخ ماجرا این است که اکثر مردم آمریکا نیز خواهان بازگشت سربازان خود به خانه، همان جایی که به آن تعلق دارند، هستند.

همین رژیم به طور غیرقابل باوری ایران را به مداخله در منطقه خود محکوم می‌کند؛ بله، البته. ما خواستار تعامل با تمام همسایگان خود هستیم تا یک منطقه قوی که مانع ظهور بلندپروازی‌های هژمونیک، توسط هر قدرت منطقه‌ای یا جهانی باشد، ایجاد شود. یک منطقه قوی که مستلزم ثبات سیاسی و سرزمینی برآمده از درون منطقه می‌باشد. یک منطقه قوی که نیازمند اعمال خویشتن‌داری راهبردی از طرف همه همسایگان است. به همین منظور، رئیس جمهوری اسلامی ایران ابتکار صلح هرمز، موسوم به امید، را معرفی کرده است. ما می‌توانیم این هدف را محقق کنیم البته بدون مداخله ایالات متحده ۶۰۰۰ مایل دورتر از مرزهایش.

آقای رئیس؛

دیوان بین‌المللی دادگستری به وضوح در نظر مشورتی خود در سال ۱۹۷۱ در قضیه نامیبیا اشاره کرد و من نقل قول می‌کنم: «یکی از اصول اساسی شکل گرفته‌ی حاکم بر روابط بین‌الملل این است که طرفی که از توافقی اعراض می‌کند یا به تعهدات خود عمل نمی‌کند، نمی‌تواند به عنوان مستحق به برخورداری از حقوق ناشی از آن روابط شناخته شود».^۷ پس از اعلام توقف رسمی و صریح مشارکت در برجام توسط ایالات متحده در بالاترین سطح^۸ و نقض تمامی تعهدات

۱. سرنگونی دولت منتخب دموکراتیک در سال ۱۹۵۳. مداخله مسلحانه در ایران در ۲۴ آوریل ۱۹۸۰. حمله به سکوهای نفتی ایران در اکتبر ۱۹۸۷ و آوریل ۱۹۸۸ که منتج به حکم دیوان بین‌المللی دادگستری که بیان داشت: «اقدامات ایالات متحده آمریکا علیه سکوهای نفتی ایران در ۱۹ اکتبر ۱۹۸۷ (عملیات Nimble Archer) و ۱۸ آوریل ۱۹۸۸ (عملیات Praying Mantis)، با بهانه «اقدامات ضروری برای محافظت از منافع اساسی امنیتی ایالات متحده آمریکا» قابل توجیه نیستند. (دیوان بین‌المللی دادگستری. سکوهای نفتی: جمهوری اسلامی ایران در مقابل ایالات متحده آمریکا). این بزرگترین عملیات دریایی ایالات متحده از زمان جنگ جهانی دوم بود. (Love, Robert William. History of the U.S. Navy. Harrisburg: Stackpole Books, 1992). ساقط کردن پرواز مسافربری ایران ایر در ۳ ژوئیه ۱۹۸۸ منجر به کشته شدن ۲۹۰ غیرنظامی شد. نقض‌های متعدد حریم هوایی ایران. قتل تروریستی سردار قاسم سلیمانی و مقامات عالی رتبه عراق در ۳ ژانویه سال ۲۰۲۰ و
۲. عراق ۱۹۹۱؛ افغانستان ۲۰۰۱؛ عراق ۲۰۰۳.

3. <https://www.sipri.org/media/press-release/2019/global-arms-trade-usa-increases-dominance-arms-flows-middle-east-surge-says-sipri>

۴. «زاعه‌های تسلیحاتی داعش شامل اقلام خریداری شده از دولت ایالات متحده است»

<https://www.nbcnews.com/news/world/isis-weapons-arsenal-included-some-purchased-u-s-government-n829201>.

عربستان و ایالات متحده منشأ تسلیحات داعش

<https://www.aljazeera.com/news/2017/12/isis-weapons-traced-saudi-arabia-171214164431586.html>

۵. «گزارش‌های ملل متحد می‌گویند که ایالات متحده، بریتانیا و فرانسه می‌توانند در جنایات جنگی بالقوه در یمن دخیل بوده باشند»

https://www.washingtonpost.com/world/un-report-says-us-britain-france-complicit-in-potential-war-crimes-in-yemen/2019/09/03/ad278cf6-ce48-11e9-9031-519885a08a86_story.html

«به نظر می‌رسد آمریکا در جنایت جنگی در یمن همدست است. زمان آن رسیده تا ایالات متحده پاسخگو باشد»

<https://www.theguardian.com/commentisfree/2019/oct/03/yemen-airstrikes-saudi-arabia-mbs-us>

۶. «دولت ترامپ پیگیری درخواست عراق مبنی بر خروج نظامیان را رد کرد»

https://www.washingtonpost.com/world/middle-east/iraq-asks-united-states-to-set-up-mechanism-for-troop-withdrawal/2020/01/10/794058ea-32f8-11ea-971b-43bec3ff9860_story.html

۷. «پیامدهای حقوقی تداوم حضور آفریقای جنوبی در نامیبیا در سال ۱۹۷۰ علیرغم قطعنامه ۲۷۶ شورای امنیت»، نظر مشورتی دیوان بین‌المللی دادگستری، گزارش‌های ۱۹۷۱، بند ۹۱.

۸. یادداشت ریاست جمهوری: «توقف مشارکت ایالات متحده در برجام و انجام اقدامات بیشتر برای مقابله با نفوذ مخرب ایران و مسدود کردن تمام مسیرها برای ایران جهت دستیابی به سلاح‌های هسته‌ای»، کاخ سفید، ۸ مه ۲۰۱۸.

خود ذیل برجام و قطعنامه ۲۲۳۱، آن دولت نمی‌تواند به هیچ وجه حقی برای خود ذیل آن قطعنامه قائل شود. همچنین وابستگی‌اش نیز نمی‌تواند سعی کنند وجهه‌اش را از طریق به اصطلاح راه‌حل‌های میانه حفظ نمایند.

چهارچوب زمانی رفع محدودیت‌های تسلیحاتی که در قطعنامه ۲۲۳۱ پیش‌بینی شده، بخش لاینفک از تفاهم سخت به دست آمده است، که طرف‌های برجام را قادر ساخت تا در نهایت در مورد بسته کلی برجام و قطعنامه ۲۲۳۱ توافق کنند.

قطعنامه آشکارا و مصرانه خواستار «اجرای کامل چهارچوب زمانبندی‌اش است». هر تلاشی برای تغییر یا تعدیل زمانبندی پذیرفته شده به معنای لطمه تمامیت قطعنامه ۲۲۳۱ است.^۱ شورا نباید اجازه دهد که تنها یک دولت این فرایند را مورد سوء استفاده قرار دهد.

همانطور که در نامه رئیس جمهوری اسلامی ایران به رهبران دولت‌های باقیمانده در برجام در ۸ مه ۲۰۱۹ مشخص شده است، هرگونه محدودیت جدید توسط شورای امنیت، بر خلاف تعهدات اساسی است که به ملت ایران داده شده است. در چنین سناریویی، گزینه‌های ایران، همانطور که قبلاً به بقیه طرف‌های برجام اطلاع داده شده، قاطع خواهد بود و ایالات متحده و هر موجودیتی که ممکن است به آن کمک کند—یا به رفتار غیرقانونی آمریکا تن دهد—مسئولیت کامل را بر عهده خواهد داشت.

آقای رئیس؛

خروج غیرقانونی و یکجانبه ایالات متحده از برجام و اعمال مجدد تحریم‌هایش،^۲ برای آن دولت ذیل قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت ملل متحد، منشور ملل متحد و حقوق بین‌الملل قابل اعمال مسئولیت ایجاد می‌کند. ایالات متحده همچنین تصمیم دیوان بین‌المللی دادگستری را نادیده گرفته است.^۳

جامعه بین‌المللی و به‌ویژه این شورا، می‌بایست مدت‌ها پیش دولت آمریکا را در قبال عواقب اقدامات نادرستش—از جمله تلاش‌های شریانه‌اش برای به راه انداختن تروریسم اقتصادی بر کل ملت ایران، محروم کردن عامدانه آنها از غذا و دارو^۴ و وارد آوردن آسیب جبران‌ناپذیر به اقتصاد و استانداردهای زندگی آنها، پاسخگو می‌نمود.^۵ ایالات متحده باید

۱. بند ۱ اجرایی قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت مقرر می‌کند: «(این قطعنامه) برجام را تأیید می‌کند و (شورا) مصرانه درخواست پایبندی کامل آن در زمان‌بندی مقرر در برجام را دارد.»

۲. فهرست تحریم‌های اعمال‌شده توسط ایالات متحده، به شورا در ضمیمه نامه اخیر وزیر خارجه ایران ارائه شده است. (A/74/850-S/2020/380)

۳. <https://www.icj-cij.org/files/case-related/175/175-20181003-ORD-01-00-EN.pdf>

۴. مصاحبه پمپئو وزیر خارجه آمریکا با هادی نیلی در بی بی سی فارسی، ۷ نوامبر ۲۰۱۸:

«هیئات حاکمه (ایران) باید تصمیم بگیرد که آیا می‌خواهند ملت ایران (خوراکی برای) تغذیه داشته باشند.» دسترسی در تارنمای: <https://www.state.gov/interview-with-hadi-nili-of-bbc-persian/>.

همچنین مراجعه شود به «پمپئو که گفت ایران باید به آمریکا گوش دهد» اگر می‌خواهد مردمش غذا بخورند. خبرگزاری نیوزویک، ۹ نوامبر ۲۰۱۸.

۵. کاخ سفید، اظهارات رئیس جمهور ترامپ و نخست وزیر ژاپن آبه در کنفرانس خبری مشترک:

«ما ایران را تحریم می‌کنیم، به گونه‌ای که کسی تا به حال شاهد آن نبوده است. حتی کره شمالی هم شامل آن می‌شود.» دسترسی در تارنمای:

<https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/remarks-president-trump-prime-minister-abe-japan-joint-press-conference-2/>.

همچنین «بریان هوک گفت: بخاطر فشارهای ما، رهبران ایران باید تصمیم بگیرند که با ما مذاکره کنند یا نابودی اقتصادشان را مدیریت کنند.»

مورخ ۲۷ مه ۲۰۲۰، دسترسی در تارنمای:

<https://www.state.gov/briefing-with-special-representative-for-iran-and-senior-advisor-to-the-secretary-brian-hook-and-assistant-secretary-for-international-security-and-nonproliferation-dr-christopher-a-ford-o/>.

همچنین سخنرانی بریان هوک در شورای روابط خارجی مورخ ۱۲ دسامبر ۲۰۱۹:

«صادرات نفت ایران بیش از ۲ میلیون بشکه در روز کاهش یافته که موجب کاهش ۸۰ درصدی درآمدهای ایران از محل فروش نفت می‌شود. این به مثابه از دست رفتن بیش از ۳۰ میلیارد در روز است... تحریم‌های ما همچنین سرمایه‌گذاری در بخش نفت و گاز ایران را محدود می‌کند که اثر مانایی فراتر از دست رفتن موقتی درآمدهای ناشی از کاهش صادرات خواهد بود... بنا به گزارش صندوق بین‌المللی پول، امسال اقتصاد ایران حداقل ۹.۵ درصد کوچک می‌شود. امسال شدیدترین کاهش سی سال اتفاق خواهد افتاد. برخی از تحلیل‌گران حتی انقباض اقتصادی

تمام خسارات وارده بر ملت ایران را که هیچ دلیلی جز برآورده کردن وعده‌های انتخاباتی داخلی و خودشیفتگی شخصی نداشته، به طور کامل جبران نماید.

در عین حال که جمهوری اسلامی ایران—در گفتار و کردار—تمایل و ترجیح خود به تعامل سازنده با جهان را نشان داده است، ولی برای تأمین امنیت، ثبات یا سعادت خود به دیگران وابسته نیست. ما آموخته‌ایم که فقط خوداتکاء باشیم. به همین دلیل است که بیش از ۴۰ سال از فشارهای آمریکا—چه از طریق طرح اتهامات یا جنگ و چه تحریم یا ترور—از جمله ترور بزدلانه قهرمان ضد تروریسم منطقه ما، سردار قاسم سلیمانی—نتوانسته است «ایرانیان را به زانو درآورد» یا بر دستگاه محاسباتی ملت ما تأثیر بگذارد.

در پایان، بگذارید دوباره از سخنان نخست وزیر مصدق در شورای امنیت در سال ۱۹۵۱ استفاده کنم که گفت «این شورا حتماً متوجه استحکام استدلال‌های حقوقی ما شده است. با این حال، این شورا یک نهاد حقوقی نیست. بلکه در درجه اول یک نهاد سیاسی است که بالاترین مسئولیت‌های سیاسی را بر عهده دارد. بنابراین بی تردید درک خواهد کرد که ما به فشار چه از جانب دولت‌های خارجی و چه از جانب نهادهای بین‌المللی تن در نمی‌دهیم.»
متشکرم، آقای رئیس.

پیوست هجدهم: نامه به رئیس دوره‌ای شورای امنیت و دبیر کل ملل متحد در مورد اطلاعیه ایالات متحده برای بازگرداندن تحریم‌ها پیوست ۱۸-۱: نامه به رئیس شورای امنیت

بسم الله الرحمن الرحيم

۲۰ اوت ۲۰۲۰

۳۰ مرداد ۱۳۹۹

عالیجناب، آقای سفیر دیان تریانسیا دجانی

رئیس شورای امنیت سازمان ملل متحد

با اشاره به ثبت احتمالی و غیرقابل پذیرش «اطلاعیه» توسط ایالات متحده در رابطه با قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت سازمان ملل متحد و پیرو نامه‌های اینجانب در ۱۰ مه ۲۰۱۸ (سند شماره A/72/869 و S/2018/453) و ۸ مه ۲۰۲۰ (سند شماره A/74/850 و S/2020/380) مایلم توجه شما را به برخی نکات، درباره تلاش غیرقانونی ایالات متحده آمریکا جهت سوءاستفاده از شورای امنیت ملل متحد با ارسال اطلاعیه مذکور به شورا، جلب نمایم.

موضع غیرمسئولانه و غیرقانونی آمریکا، قواعد قوام یافته و رویه‌های حقوق بین‌الملل که طی قرن‌ها برای حفظ جهان از هرج و مرج شکل گرفته است، را نادیده می‌گیرد.

توجیهات آمریکا از حق خودخوانده اش برای «وضع مجدد مفاد قطعنامه‌های خاتمه یافته»^۱ علیه ایران، از هیچگونه وجهت و مشروعیتی برخوردار نیست و می‌بایست توسط شورا رد شود. برای جامعه بین‌المللی ضروری است که در مقابل چنین سوءاستفاده‌ای از رویه‌های شورای امنیت هوشیار باشد. ایران از شورا می‌خواهد که این سوءاستفاده از رویه را متوقف نماید، سو استفاده‌ای که تبعات جدی برای صلح و امنیت بین‌المللی دارد.

بر مبنای استدلالات قانع‌کننده و شفاف که در ادامه به آنها اشاره خواهد شد، جمهوری اسلامی ایران قاطعانه بر این عقیده است که آمریکا هیچ حقی برای توسل به وضع مجدد مفاد قطعنامه‌های خاتمه یافته ندارد. در این راستا، مجموعه ملاحظات عینی و حقوقی به استحضار می‌رسد:

۱. خاتمه عضویت آمریکا در برجام

رئیس جمهور ایالات متحده آمریکا، در نقض فاحش قطعنامه ۲۲۳۱، که برجام را که ضمیمه آن است تایید می‌نماید، رسماً خروج یکجانبه خود از برجام را اعلام کرد.^۲ بر آن اساس دولت آمریکا اقدامات غیرقانونی گسترده‌ای را برای خاتمه عضویتش در برجام به عمل آورد و تمامی تحریم‌هایی که وفق آن رفع شده بودند را مجدداً وضع کرد و بر این اساس به کرات مرتکب «ناپایبندی اساسی» برجام و نقض آشکار قطعنامه ۲۲۳۱ شده است. مقامات دولت ایالات متحده خود مکرراً اذعان کردند که عضویتشان در برجام را خاتمه داده‌اند. رئیس‌جمهور آمریکا،

۱. واژه «اسنپ بک» هرگز در برجام یا قطعنامه ۲۲۳۱ ذکر نشده است. ایالات متحده از این واژه استفاده می‌کند که بطور تلویحی به سرعت و خودکار بودن فرآیند استناد نماید، در حالی که هرگز چنین مقصودی در روند آن در برجام و قطعنامه ۲۲۳۱ وجود نداشته است. در عوض، هر دو [سند] یک روند زمان‌بر را باهدف حفظ و نه نابودی برجام، تأسیس کرده‌اند. عبارت پردازی بند ۳۷ برجام می‌گوید، «وضع مجدد مفاد قطعنامه‌های پیشین» و عبارت پردازی مفاد ۱۱-۱۳ قطعنامه ۲۲۳۱ به این صورت است: «اعمال مجدد مفاد قطعنامه‌های خاتمه یافته ۱۶۹۶ (۲۰۰۶)، ۱۷۳۷ (۲۰۰۶)، ۱۷۴۷ (۲۰۰۷)، ۱۸۰۳ (۲۰۰۸)، ۱۸۳۵ (۲۰۰۸) و ۱۹۲۹ (۲۰۱۰)».

2. The Whitehouse, Presidential Actions, "Ceasing U.S. Participation in the JCPOA", 8 May 2018. Available at: <https://www.whitehouse.gov/presidential-actions/ceasing-u-s-participation-jcboa-taking-additional-action-counter-irans-malign-influence-deny-iran-paths-nuclear-weapon/>

در فرمان اجرایی‌اش جهت وضع مجدد تحریم‌های مرتبط با هسته‌ای علیه ایران بیان داشت: «من، دونالد ترامپ، رئیس-جمهوری ایالات متحده، در پرتو تصمیم در ۸ مه ۲۰۱۸ جهت توقف عضویت در برجام...»^۱ وزیر امور خارجه، مایک پمپئو، اعلام کرد: «رئیس جمهور ترامپ عضویت ایالات متحده در برجام را خاتمه داد».^۲ در تاریخ ۱۱ مه ۲۰۱۸، نماینده رسمی دولت ایالات متحده در مکاتبه رسمی به اطلاع سایر اعضای برجام رساند که آمریکا دیگر در فعالیت‌ها و نشست‌های مرتبط با برجام شرکت نخواهد کرد و بیان داشت «در ۸ مه ۲۰۱۸، رئیس جمهور ترامپ اعلام کرد که آمریکا به عضویت خود در برجام خاتمه داده است. این شامل تمامی فعالیت‌ها می‌شود. از هم‌اکنون، آمریکا دیگر [در فعالیت‌های مرتبط با برجام] شرکت نخواهد کرد». یک نمونه از چنین عدم مشارکتی این است که شورای امنیت همچنان مبادرت به تایید پیشنهادهای کمیسیون مشترک در ارتباط با فعالیت‌های مرتبط هسته‌ای ارایه شده توسط کانال خرید می‌نماید. اما طی دو سال گذشته، آمریکا در هیچ یک از جلسات کارگروه خرید شرکت نکرده و در نشست‌های کمیسیون مشترک برجام حضور نداشته است.

از منظر حقوقی، مفهوم «عضو» یک عنوان ساده افتخاری نیست، بلکه مستلزم مشارکت در فعالیت یا رویداد در پابندی به توافق انجام شده و علی‌الخصوص وظایف، حقوق و تعهدات مشخص شده است. در مورد قطعنامه ۲۲۳۱، «عضو برجام» بودن به معنای مشارکت در فعالیت‌ها و رویدادهای مرتبط با برجام و همچنین پابندی به تعهدات و مسئولیت‌های مربوطه است. آمریکا، پس از تصمیم رسمی‌اش برای «توقف عضویت در برجام»، حتی در یک جلسه کمیسیون مشترک یا سایر ارکان برجام شرکت نکرده است. این واقعیت توسط اعضای باقیمانده برجام و از جمله اتحادیه اروپا بعنوان هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برجام هم مورد تاکید قرار گرفته است. نماینده اتحادیه اروپا در ملل متحد اعلام کرد که از زمان اعلام خروج از برجام، «آمریکا در هیچ یک از نشست‌ها و فعالیت‌ها در چهارچوب توافق شرکت نکرده است».^۳

۲. ایالات متحده بطور رسمی هرگونه حق خود ذیل سازوکار حل اختلاف را منتفی نموده است. در موارد متعدد، مقامات آمریکایی اذعان داشته‌اند که دیگر هیچ حقی برای استفاده از سازوکار حل اختلاف مصرح در بندهای ۱۰ تا ۱۳ قطعنامه ۲۲۳۱ ندارند. در ۸ مه ۲۰۱۸، مشاور وقت امنیت ملی آمریکا، جان بولتون، در توجیه خبرنگاران کاخ سفید در مورد تصمیم رئیس جمهور آمریکا به وضع مجدد تحریم‌ها، به وضوح بیان داشت که آمریکا وضع مجدد مفاد قطعنامه‌های خاتمه یافته را دنبال نخواهد کرد.^۴ و بیان داشت «توسل به مفاد قطعنامه ۲۲۳۱ را دیگر دنبال نخواهیم کرد، زیرا ما از توافق خارج شدیم».^۵ همچنین در ۱۶ آگوست ۲۰۲۰، بولتون در مقاله‌ای در وال استریت ژورنال بیان داشت:

1. Federal Register, Presidential Document, "Reimposing Certain Sanctions With Respect to Iran", 6 August 2018. Available at: <https://www.federalregister.gov/documents/2018/08/07/2018-17068/reimposing-certain-sanctions-with-respect-to-iran>

2. Remarks of Secretary of State Mike Pompeo at Heritage Foundation, 21 May 2018. Available at: <https://www.heritage.org/defense/event/after-the-deal-new-iran-strategy>

3. Remarks by the European Union Representative to the United Nations, Ambassador Olof Skoog, 30 June 2020.

4. <https://www.theguardian.com/world/2018/may/08/iran-deal-trump-withdraw-us-latest-news-nuclear-agreement>
Also see <https://carnegieendowment.org/2020/05/09/can-pompeo-trap-future-president-biden-in-trump-s-self-imposed-iran-crisis-pub-81760>

5. "Q In terms of the hundred — what happens in 180 days, what ultimately is going to happen with the European companies that have begun to trade with Iran? Are we for certain going to be sanctioning those companies? Or is there 180-day period where that can be potentially negotiated away?"

AMBASSADOR BOLTON: Well, the decision that the President signed today puts sanctions back in place that existed at the time of the deal; it puts them in place immediately. Now, what that means is that within the zone of economics covered by the sanctions, no new contracts are permitted. Treasury will be announcing, in the next few hours, what they call winddown provisions that will deal with existing contracts. And there will be varying periods within these contracts to be wound down. Some will extend up to six months; some might be 90 days.

There might be other provisions as well.

This contingency has been posted on the Treasury Department website since 2015 because of the potential for the use of the provisions of Resolution 2231, which we're not using because we're out of the deal. But in other words, the concept that there would be a wind-down period has been there for a long time. And that's basically the pattern we'll follow — we are following. But the fact of the sanctions coming back in is effective right now.

Q But that won't be negotiated away during that — for those existing —

AMBASSADOR BOLTON: We're out of the deal.

«موافقان توافق (برجام) بیان می کنند که واشنگتن با خروج از آن، جایگاهی برای استفاده از مفاد آن را ندارند. آنها راست می گویند».^۱

برایان هوک، نماینده ویژه در امور ایران و مشاور ارشد وزیر امور خارجه آمریکا به روشنی بیان داشت: «ما دیگر در توافق نیستیم و بنابراین طرف هایی که همچنان در توافق هستند باید تصمیم خود را درباره استفاده یا عدم استفاده از سازوکار حل اختلاف اتخاذ نمایند».^۲

بنابراین، پرواضح است که تمامی مقامات آمریکایی بدون استثناء فرض را بر این گذاشتند - و برخی همچون معمار خروج آمریکا از برجام، جان بولتون، صراحتاً بیان داشتند - که آمریکا دیگر هیچ حقی برای وضع مجدد مفاد قطعنامه های خاتمه یافته بواسطه مفاد قطعنامه ۲۲۳۱ ندارد.

حقیقت این است که دولت ترامپ امیدوار بود که خروج غیرقانونی آمریکا از برجام به همراه سیاست غیرقانونی فشار حداکثری سبب فروپاشی دولت ایران و یا به زانو درآوردن ملت ایران و یا موجب تحریک ایران به خروج متقابل از برجام خواهد شد. از آنجاییکه ثابت شد تمامی مفروضات آنها اشتباه بوده است، اکنون آنها شرمسارانه تلاش دارند مسیر را تغییر داده و در نهایت سوءنیت، به روشی متوسل شوند که خودشان برای همیشه خود را از آن محروم کردند.

وانگ ئی، مستشار دولتی و وزیر امور خارجه جمهوری خلق چین، طی نامه خود به دبیرکل ملل متحد (سند شماره S/2020/517) نیز این موضع را اتخاذ نمود که «ایالات متحده دیگر پس از خروج از توافق، عضو آن نیست و هیچ حقی برای درخواست از شورای امنیت جهت استناد به اسنپ بک را نخواهد داشت».^۳

در جلسه شورای امنیت سازمان ملل متحد در تاریخ ۳۰ ژوئن ۲۰۲۰، اعضای شورا بر این نکته تأکید کردند که آمریکا هیچ حقی برای سوءاستفاده از سازوکار حل اختلاف ندارد. جمهوری خلق چین اینطور موضع گرفت که «با خروج از برجام، آمریکا دیگر بعنوان یک عضو نیست و هیچ حقی برای فعال سازی اسنپ بک در شورای امنیت ندارد».^۴ نماینده دائم آلمان در ملل متحد هم ضمن تأیید نظر چین در مورد رد وضع مجدد مفاد قطعنامه های خاتمه یافته بوسیله قطعنامه ۲۲۳۱، در همان جلسه بیان داشت «من نیز همراهی خود را با آنچه همکار چینی درباره سازوکار اسنپ بک بیان داشت، اعلام می نمایم».^۵

نماینده اتحادیه اروپایی در ملل متحد با قصد آمریکا جهت سوءاستفاده از روند قطعنامه ۲۲۳۱ و برجام مخالفت کرده و بیان داشت «ماایلم درباره احتمال اسنپ بک تحریم های این شورا و شایعاتی که اخیراً مطرح می شود نظر خود را بیان کنم. همانطور که نماینده عالی اتحادیه اخیراً بیان داشت، در مه ۲۰۱۸ آمریکا خاتمه عضویت خود در برجام را اعلام کرد. این اعلام بواسطه یک یادداشت ریاست جمهوری آمریکا تأیید شد».^۶ اخیراً نیز نماینده عالی همین حقیقت را تأیید و تأکید کرد که «بنابراین ما بر این نظر هستیم که آمریکا در جایگاهی نیست که به سازوکاری متوسل شود که برای اعضای برجام در

Q We're out.

AMBASSADOR BOLTON: We're out of the deal. We're out of the deal.

Q Are we out of the deal?

AMBASSADOR BOLTON: You got it."

<https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/press-briefing-national-security-advisor-john-bolton-iran/>

1. John Bolton, "Iran 'Snapback' Isn't Worth the Risk", the Wall Street Journal, 16 August 2020. Available at:

<https://www.wsj.com/articles/iran-snapback-isnt-worth-the-risk-11597595060>

2. Remarks of Brian H. Hook, Special Representative for Iran and Senior Policy Advisor to the Secretary of State. Available at: <https://www.state.gov/middle-east-peace-and-security>

3. Letter dated 8 June 2020 from the Permanent Representative of China to the United Nations addressed to the Secretary-General and the President of the Security Council, S/2020/517.

4. Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, "Statement by Ambassador Zhang Jun at Security Council Open VTC on Iranian Nuclear Issue", 30 June 2020. Available at:

https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjb_663304/zwjg_665342/zwbj_665378/t1793668.shtml

5. Permanent Mission of the Federal Republic of Germany to the United Nations, "Remarks by Ambassador Christoph Heusgen in the Security Council VTC Meeting on Non-proliferation", 30 June 2020. Available at: <https://new-york-un.diplo.de/un-en/news-corner/200630-heusgen-jcpoa/2361042>

6. Remarks by the European Union Representative to the United Nations, Ambassador Olof Skoog, 30 June 2020.

نظر گرفته شده است (از جمله به اصطلاح اسنپ بک).^۱

وزیر امور خارجه روسیه، لاوروف، نیز در نامه خود به دبیر کل (سند شماره S/2020/451) این نکته را مورد تأکید قرار داده است که «با نقض قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت و امتناع از اجرای برجام، آمریکا از امکان استفاده از سازوکار مصرح در بندهای ۱۱ تا ۱۳ قطعنامه را از دست داد».^۲

پروفسور لری دی جانسون، دستیار پیشین دبیر کل در امور حقوقی، که از سال ۱۳۹۷ تا ۲۰۱۰ در دفتر حقوقی ملل متحد مشغول بکار بوده، تحلیلی را از تلاش آمریکا برای توسل به سازوکار ارائه داده است:

«از تاریخ ۸ مه ۲۰۱۸، ایالات متحده - طبق اسناد و بیانیه‌های رسمی خود - دیگر "عضو برجام" نیست. بنابراین، براساس چه مبنایی اکنون ایالات متحده ادعا می‌کند که دولت عضو ذیل قطعنامه‌ای است که محق به استناد به اسنپ بک است؟ شاید این استدلال براساس بندی از قطعنامه ۲۲۳۱ باشد که در آن ایالات متحده به عنوان "عضو برجام" توصیف شده است و مستقل از متن توافق می‌باشد. به نظر می‌رسد استدلال این باشد از آنجا که این بند قطعنامه الزام‌آور "فصل هفتمی" بوده، ایالات متحده "عضو" آن است مگر اینکه - بدون در نظر گرفتن موضع داخلی ایالات متحده در خارج از توافق - شورا تصمیم دیگری بگیرد. اگر این مبنای قانونی باشد، بسیار ناقص است. نخست، بند مورد نظر صرفاً توصیفی است؛ این بند صرفاً به عنوان بیان واقعیت بیرونی، اعضا در زمان تصویب قطعنامه در سال ۲۰۱۵ را فهرست می‌کند. شورا "وضعیت مشارکت" را برای هیچ کس تحمیل یا اعلام نکرد. دوم، اسنپ بک تحت بند الزام آور قطعنامه فقط توسط "دولت عضو" قابل راه‌اندازی است. ایالات متحده در حال حاضر و با توجه به اقداماتش، همان موقعیتی را داراست که سایر دولت‌های غیر عضو (برجام) در شورا دارند».^۳

با توجه به مطالب فوق و با تکیه بر زمینه، هدف و مقصود قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت، اذعان صریح کاخ سفید در روزی که ترامپ دستور خاتمه «مشارکت ایالات متحده» را صادر کرد، رویه عملی ایالات متحده متعاقب خروج، بیانیه‌های نمایندگان همه اعضای باقی‌مانده برجام، و دیدگاه‌های معتبر نخبگان و دست‌اندرکاران حقوقی، آمریکا به هیچ وجه نمی‌تواند حتی در نهایت تخیل، توهم یا سوء تفسیر، به عنوان یک عضو برجام طبق اهداف مندرج در قطعنامه ۲۲۳۱ به حساب آید.

۳. نقض ماهوی قطعنامه ۲۲۳۱ توسط آمریکا و فقدان حُسن نیت

مطابق با بند ۲ قطعنامه ۲۲۳۱، شورای امنیت:

از همه دولت‌های عضو، سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی می‌خواهد آن دسته اقداماتی که برای حمایت از اجرای برجام مناسب باشد را اتخاذ نمایند، از جمله با انجام اقداماتی که همسو با برنامه اجرایی برجام و این قطعنامه هستند، و نیز از اقداماتی که اجرای تعهدات وفق برجام را با مشکل روبرو می‌نماید خودداری کنند؛

ایالات متحده با خروج غیرقانونی از برجام، بازگرداندن یکجانبه تحریم‌ها از ۸ مه ۲۰۱۸ به این سو و تا این لحظه، مرتکب نقض فاحش قطعنامه ۲۲۳۱ و برجام شده و دولت‌های متعهد به قانون و سایر نهادها را برای پایبندی به این تعهد مجازات

1. Available at: <https://www.aljazeera.com/news/2020/08/trigger-snapback-sanctions-iran-eu-official-200816105311200.html>

2. Remarks of Foreign Minister Sergey Lavrov's statement and answers to media questions at a joint news conference following talks with Minister of Foreign Affairs of Iran Mohammad Javad Zarif, Moscow, 16 June 2020. Available at: https://www.mid.ru/en/foreign_policy/asset_publisher/zwI2FuDbhJx9/content/vystuplenie-i-otvety-na-voprosy-smi-ministra-inostrannyh-del-rossijskoj-federacii-s-v-lavrova-v-hode-sovmestnoj-press-konferencii-po-itogam-peregov-17?_101_INSTANCE_zwI2FuDbhJx9_redirect=https%3A%2F%2Fwww.mid.ru%2Fen%2Fdiverse%3Fp_id%3D101_INSTANCE_zwI2FuDbhJx9%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dnormal%26p_p_mode%3Dview%26p_p_col_id%3Dcolumn-1%26p_p_col_pos%3D2%26p_p_col_count%3D6

3. <https://twitter.com/MarkTFitz/status/1296221037684838402?s=09>

می‌نماید.

یکی از قواعد قوام‌یافته در ایجاد و اجرای تعهدات قانونی، حسن نیت است. حسن نیت بخشی جدایی‌ناپذیر از همکاری‌های بین‌المللی است، به ویژه هنگامی که این همکاری مبنایی برای اجرای برجام و قطعنامه ۲۲۳۱ باشد. اقدامات و مواضع ایالات متحده ثابت کرده است که هرگز با حسن نیت عمل نکرده است.

نه تنها ایالات متحده تعهدات خود را ذیل برجام رعایت نمی‌کند، بلکه مانع از اجرای تعهدات اعضای باقیمانده در برجام و سایر دولت‌های عضو ملل متحد نیز می‌شود که مطابق قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت ملزم به اجرای آن شده‌اند.

دولت ترامپ از زمان روی کار آمدنش بیش از ۱۴۵ بار تحریم علیه ایران وضع کرده است.^۱ دبیر کل ملل متحد بر اهمیت رفع تحریم‌ها براساس مفاد مربوط به برجام و قطعنامه ۲۲۳۱ - که ایالات متحده آنها را نادیده گرفته - تأکید کرده است. دبیر کل در هفتمین گزارش خود درباره اجرای قطعنامه ۲۲۳۱، اظهار داشت: «لغو تحریم‌ها برای عادی‌سازی تجارت و روابط اقتصادی بخش اساسی برجام را تشکیل می‌دهد».^۲

نقض قطعنامه ۲۲۳۱ توسط ایالات متحده به تعهدات رفع تحریمی آن محدود نشده است. همانطور که در گزارش دبیر کل منعکس شده، تصمیم ایالات متحده مبنی بر عدم تمدید اسقاطیه‌های مرتبط با پروژه‌های هسته‌ای در چهارچوب برجام همچنان «بر خلاف اهداف مندرج در برجام و قطعنامه ۲۲۳۱ (۲۰۱۵) بوده و همچنین ممکن است مانع از توان جمهوری اسلامی ایران برای اجرای برخی از مقررات برنامه و قطعنامه شود».^۳

اعمال تحریم‌ها نشان آشکاری از «سوءنیت» آمریکا در نقض برجام، قطعنامه ۲۲۳۱، دستور موقت دیوان بین‌المللی دادگستری^۴ و همچنین قطعنامه‌های متعدد مجمع عمومی ملل متحد و شورای حقوق بشر در مورد اقدامات قهرآمیز اقتصادی یکجانبه است.

بنابراین، همانطور که دیوان بین‌المللی دادگستری به وضوح در نظر مشورتی خود در ۱۹۷۱ در مورد نامیبیا تأکید کرده است:

«یک اصل اساسی حاکم بر روابط بین‌الملل که تثبیت شده، این است که دولتی که به تعهدات خود عمل نمی‌کند، نمی‌تواند مدعی حفظ حقوقی شود که منبث از آن روابط است».^۵

اطلاعیه ذیل قطعنامه ۲۲۳۱ صرفاً یک اقدام خودسرانه و تشریفاتی نیست بلکه بخشی محتوایی از فرایند حل اختلاف است که تعهداً منوط به الزامات و شروط بسیاری شده است. هر عضو واجد شرایط برجام - که ایالات متحده یکی از این اعضا نیست - مکلف است هرگونه اطلاعیه‌ای را ذیل بند ۱۱ قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت به همراه «توضیحی از تلاش‌های توأم با حسن نیت آن طرف برای طی فرایند حل و فصل اختلاف پیش‌بینی شده در برجام» همانگونه که در بند ۳۷ برجام، که به قطعنامه ۲۲۳۱ پیوست شده، تصریح شده است، ارائه کند. ایالات متحده آمریکا هیچ تلاشی در این خصوص نکرده است - چه رسد به تلاش توأم با حسن نیت - تا «فرایند حل اختلاف» را طی کند.

براساس اصل بنیادین حقوقی که در سراسر جهان پذیرفته شده است، ایالات متحده نمی‌تواند از «ثمرات اقدام غیرقانونی خود» در خروج از برجام، بهره‌مند شده و ادعا کند که هیچ تعهدی برای ارائه توضیحی از اقدامات با حسن نیت به همراه اطلاعیه خود ندارد.^۶ شورای امنیت باید مفاد مربوطه برجام را که طی پیوست الف به قطعنامه ضمیمه شده است، در نظر

۱. فهرستی از تحریم‌های ایالات متحده علیه ایران در پیوست این نامه درج شده است.

2. UN Security Council, Secretary General 7th Report on Implementation of UNSCR 2231, S/2019/492

3. UN Security Council, Secretary General 8th Report on Implementation of UNSCR 2231, S/2020/531

4. Alleged Violations of The 1955 Treaty of Amity, Economic Relations, and Consular Rights (Islamic Republic of Iran V. United States of America), Provisional Measures, ICJ Reports, 3 October 2018, Available at: <https://www.icj-cij.org/files/case-related/175/175-20181003-ORD-01-00-EN.pdf>

5. Legal Consequences for States of the Continued Presence of South Africa in Namibia (South West Africa) notwithstanding Security Council Resolution 276 (1970), Advisory Opinion, I.C.J. Reports 1971, Para. 91.

6. Ex Injuria Sua Nemo Habere Debet. هیچکس نباید از عمل غیرقانونی خود منتفع شود.

گیرد.

تاریخ مذاکره برجام — و قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت — به وضوح گواه این واقعیت است که روند حل و فصل اختلافات — در کمیسیون مشترک و همچنین در شورای امنیت — عمداً یک فرآیند چند مرحله ای و زمان‌بر برای حفظ این دستاورد منحصر به فرد جامعه جهانی و برای جلوگیری از اقدام خودسرانه هر یک از اعضای واقعی برجام بوده است — چه رسد به ایالات متحده، که صریحاً و در بالاترین سطح وضعیت عضویت خود در برجام را منتفی کرده است.

در این زمینه، لازم به ذکر است که شرط «حسن نیت» در مورد تفسیر قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت نیز صدق می‌کند، و با ماده ۲(۲) منشور تقویت می‌شود:

«کلیه اعضاء به منظور تضمین حقوق و مزایای ناشی از عضویت، تعهداتی را که به موجب این منشور بر عهده گرفته‌اند با حسن نیت انجام خواهند داد.»

سابقه ایالات متحده در مورد اقدامات و رویه‌های غیرقانونی در این مورد، همراه با «سوء استفاده از فرایند»، تحرکات فریبکارانه و شبه‌قانونی برای فعالسازی اعمال مجدد مفاد قطعنامه‌های خاتمه‌یافته علیه ایران مغایر با الزام به عمل با حسن نیت است.

۴. تلاش‌های همراه با حسن نیت ایران در اجرای کامل برجام

پیش از تصمیم رئیس‌جمهور ایالات متحده جهت توقف عضویت آمریکا در برجام، حتی یک مورد از ناپایداری ایران از تعهداتش ذیل برجام بیان نشد. برعکس، پایداری کامل ایران در ۱۵ گزارش آژانس بین‌المللی انرژی اتمی از تاریخ انعقاد برجام تا حتی یکسال پس از خروج آمریکا از برجام، مورد راستی آزمایی قرار گرفته است.^۱

در پی خروج ایالات متحده از برجام و وضع (مجدد) تحریم‌هایی که وفق برجام رفع شده بود، ایران از انتفاع نظام رفع تحریمی برجام، محروم شد. پس از خروج آمریکا از برجام، دبیرکل ملل متحد،^۲ سایر طرف‌های برجام^۳ و بسیاری دیگر از اعضای جامعه بین‌المللی، از ایران خواستند تا نگرانی‌های خود را از طریق سازوکارهای مندرج در برجام پیگیری کرده تا به طرف‌های باقیمانده برجام اجازه دهد خروج غیرقانونی آمریکا را جبران کنند.

از ابتدا روشن بود که «بازگرداندن یا تحمیل مجدد تحریم‌ها و اقدامات محدودیت ساز از جمله از طریق تمدید، به مثابه عدم پایداری اساسی خواهند بود که ایران را از تعهداتش به طور جزئی یا کلی معاف خواهد ساخت»^۴ و این موضوع در بند ۲۶ برجام نیز تصریح شده بود.^۵

ایران، ضمن تصریح به محفوظ نگاه داشتن حق مسلم خود^۶ طبق بند ۲۶، سازوکار حل اختلاف ذیل بند ۳۶ برجام را در

۱. گزارش‌های آژانس بین‌المللی انرژی اتمی به شورای امنیت شامل:

S/2016/57 (19 January 2016), S/2016/250 (15 March 2016), S/2016/535 (13 June 2016), S/2016/808 (22 September 2016), S/2016/983 (21 November 2016), S/2017/234 (20 March 2017), S/2017/502 (14 June 2017), S/2017/777 (13 September 2017), S/2017/994 (28 November 2017), S/2018/205 (8 March 2018), S/2018/540 (6 June 2018), S/2018/835 (12 September 2018), S/2018/1048 (26 November 2018), S/2019/212 (6 March 2019), S/2019/496 (14 June 2019).

۲. بیانیه دبیرکل در مورد برنامه جامع اقدام مشترک (برجام)، ۹ مه ۲۰۱۸، دسترسی در تارنمای:

<https://www.un.org/sg/en/content/sg/statement/2018-05-08/statement-secretary-general-joint-comprehensive-plan-action-jcpoa>

۳. «اظهارات نماینده عالی اتحادیه اروپا خانم فدریکا موگرینی در مورد بیانیه رئیس‌جمهور ایالات متحده در مورد توافق هسته‌ای ایران (برجام)»، رم، ۸ مه ۲۰۱۸.

۴. بیانیه جمهوری اسلامی ایران پس از تصویب قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت سازمان ملل متحد در تایید برجام در تاریخ ۲۳ تیر ۱۳۹۴

۵. بند ۲۶ برجام: «ایران اعلام کرده است که تحمیل یا بازگرداندن تحریم‌های مشخص شده در پیوست دو یا وضع تحریم‌های جدید هسته‌ای را به منزله مبنایی برای توقف کلی یا جزیی اجرای تعهدات خود وفق این برجام، تلقی خواهد نمود.»

۶. در نامه وزیر امور خارجه ایران به تاریخ ۱۰ مه ۲۰۱۸ خطاب به هماهنگ‌کننده کمیسیون مشترک برجام آمده است که: «این حق غیرقابل انکار ایران است که اقدامات مناسبی در پاسخ به اقدامات غیرقانونی متعدد و مداوم آمریکا، به ویژه خروج از برجام و اعمال مجدد همه تحریم‌ها انجام

۱۰ مه ۲۰۱۸ فعال نمود.^۱ اما ایران با عملکرد مبتنی بر حسن نیت، از اعمال اقدامات جبرانی خودداری نموده تا طرف‌های باقیمانده برجام قادر باشند به وعده‌های خود عمل کنند. به مدت یک سال تمام، ایران اجرای کامل برجام را ادامه داد. ۱۵ گزارش متوالی آژانس بین‌المللی انرژی اتمی پابندی کامل ایران از تعهدات برجامی را تأیید می‌کند.^۲

پس از چند دور طی تمامی سازوکار پیش بینی شده در بند ۳۶ برجام بی‌هیچ ثمری، دولت متبوع اینجانب تصمیم گرفت با هدف حفظ توافق و در پابندی کامل به مفاد برجام، حقوق خود ذیل بندهای ۲۶ و ۳۶ برجام جهت انجام اقدامات جبرانی و توقف اجرای تعهداتش را در تاریخ ۸ مه ۲۰۱۹ اعمال نماید.

با وجود تمام این مسائل، اقدامات جبرانی ما تا امروز هیچ تاثیری در نظارت و راستی‌آزمایی آژانس بین‌المللی انرژی اتمی درباره برنامه صلح‌آمیز هسته‌ای مان نداشته‌است. از اینرو ادعای هرگونه خطر اشاعه‌ای بی پایه می‌باشد. قطعاً برنامه صلح‌آمیز هسته‌ای ایران، تحت «سخت‌گیرانه‌ترین» نظام بازرسی در تاریخ قرار دارد. در واقع، از سال ۲۰۱۶ تا ۲۰۱۹، بیش از ۹۲ درصد از تمام بازرسی‌های آژانس در مقیاس جهانی در ایران انجام شده‌است.^۳

۵. جمع‌بندی: اطلاعاتی محتمل ایالات متحده غیر مسموع است

نادیده گرفتن حاکمیت قانون و سوءاستفاده از سازمان ملل متحد از سوی ایالات متحده برای پیشبرد منافع یکجانبه‌اش و نابودی بنیان‌های چندجانبه‌گرایی و حقوق بین‌الملل، تهدیدی جدی علیه جهان متمدن و نیز صلح و امنیت بین‌المللی ایجاد می‌نماید. سوءاستفاده و نقض مفاد بندهای ۱۰ و ۱۱ قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت از طریق ثبت یک اطلاعیه شکلی – در حالیکه پیش از این، ایالات متحده با تحمیل مجدد تحریم‌های یکجانبه و غیرقانونی خود تعهداتش به موجب قطعنامه ۲۲۳۱ و ماده ۲۵ منشور ملل متحد را نقض کرده است – رویه بسیار خطرناکی را برجای می‌گذارد که باید قاطعانه و آشکارا از سوی شورای امنیت و اعضای آن رد شود.

همانطور که در سطر آغازین بند ۱۰ قطعنامه ۲۲۳۱ مشخص شده است، سازوکار حل و فصل اختلافات صرفاً در دسترس اعضای واقعی برجام است، – و نه یک عضو «اولیه» متواری، که به طور صریح و تعمدی تصمیم به «توقف مشارکت» گرفت، و به طور جدی در صدد نابودی این توافق بود و متعاقباً تمام حقوق و مزایای خود را رها کرد.

این سازوکار، خود-اجرا نبوده و منوط به شرایط مندرج در بندهای ۳۶ و ۳۷ برجام که به قطعنامه ۲۲۳۱ ضمیمه و تأیید شده، و بندهای ۱۰ الی ۱۳ قطعنامه ۲۲۳۱ می‌باشد. تلاش غیرقانونی ایالات متحده برای سوءاستفاده از سازوکار حل اختلاف به منظور از بین بردن قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت باید به عنوان یک «سوءاستفاده از فرایند» تلقی شود که تأثیر منفی بر اعتبار بنیادین و تمامیت شورای امنیت ملل متحد خواهد گذاشت.

همانطور که «سوءاستفاده از فرآیند» در حقوق بین‌الملل منع شده، در سازوکار دقیق مندرج در قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت نیز از آن پیشگیری شده است. با توجه به سابقه اقدامات غیرقانونی علیه ایران، در زمان تصویب برجام این قطعنامه با دقت و وسواس تمام تدوین شد تا از سوءاستفاده یک جانبه از روند حل اختلاف جلوگیری شود. برای این منظور، در

دهد؛ این حق همچنین ذیل برجام و قطعنامه ۲۲۳۱ شناسایی شده است». با این حال، همانطور که رئیس جمهور روحانی در پاسخ تلویزیونی خود در تاریخ ۸ مه اعلام کرد و در بیانیه دولت در تاریخ ۱۰ مه ۲۰۱۸ با جزئیات بیشتری توضیح داد، جمهوری اسلامی ایران با طرف‌های باقیمانده برجام رایزنی‌های خود را ادامه خواهد داد تا ببیند که آیا تعهداتی که به صورت جمعی توسط EU/E3+3 در قبال ایران وجود دارد، می‌تواند در غیاب یک طرف عهدشکن، توسط EU/E3+2 انجام شود و اگر پاسخ مثبت است، چگونه این کار را خواهند کرد؛ سپس ایران در مورد گام بعدی خود ظرف چند هفته تصمیم خواهد گرفت. در این دوره زمانی هیچ چیز نمی‌تواند بر حق ایران مبنی بر واکنش و محافظت مناسب از منافع ملی، تأثیر بگذارد؛ این حق، آشکارا در برجام و قطعنامه (۲۰۱۵) ۲۲۳۱ شورای امنیت ملل متحد به رسمیت شناخته شده است.

۱. نامه وزیر خارجه ایران مورخ ۱۰ مه ۲۰۱۸ به هماهنگ‌کننده کمیسیون مشترک برجام.

۲. گزارش‌های آژانس که در پاورقی شماره ۲۳ مورد اشاره قرار گرفت

۳. آژانس بین‌المللی انرژی اتمی، «گزارش اجرایی پادمان ۲۰۱۹»، GOV/2020/9

بندهای ۱۰ و ۱۱ قطعنامه به الزامات حل اختلاف مصرح در بندهای ۳۶ و ۳۷ برجام اشاره دارد. شورای امنیت در بند ۱۱ قطعنامه همچنین لزوم تأسیس «هیأت مشورتی» را برای اطمینان از جلوگیری از توسل خودسرانه به سازوکار حل اختلاف ابراز می‌دارد.

جمهوری اسلامی ایران تاکنون به روشنی حسن نیت و مسئولیت‌پذیری کامل خود را نشان داده است. اکنون نوبت جامعه جهانی است. بر این اساس، من از شورای امنیت قویاً می‌خواهم که هر اقدام مناسبی را برای ممانعت آمریکا -یک ناقض سریالی، غیرقانونی و جدی قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت- از سوءاستفاده یک‌جانبه و غیرقانونی از سازوکار حل اختلاف، با هدف اعلام شده تخریب برجام و قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت، به عمل آورد، و از پذیرش اطلاعاتی و شناسایی هرگونه آثار ناشی از آن خودداری نماید. مردم ایران به درستی انتظار دارند که شورا حقوق آنان را ذیل این قطعنامه تضمین و ایالات متحده را مجبور به پاسخگویی در مورد آسیب‌های جبران‌ناپذیری که به ملت ایران وارد کرده است نماید؛ اقداماتی که صرفاً برای تمایلات تفرعن شخصی یا مصلحت سیاسی داخلی اتخاذ شده‌اند.

با توجه به مطالب فوق، امیدوارم که رئیس شورای امنیت از دریافت و توزیع اطلاعاتی غیر قابل پذیرش آمریکا خودداری کند، و شورا به ایالات متحده اجازه ندهد که از قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت سوءاستفاده کند تا به هدف اعلام شده خود یعنی از بین بردن خود این قطعنامه، و همراه با آن اقتدار شورا و سازمان ملل متحد، دست یابد. موجب امتنان خواهد بود اگر این نامه را به عنوان سند شورای امنیت منتشر نمایید. عالیجناب، لطفاً احترامات فائقه اینجانب را پذیرا باشید.

محمد جواد ظریف

پیوست هجدهم - ۱۸-۲:

ترجمه نامه به دبیرکل سازمان ملل متحد پیرامون تلاش آمریکا برای بازگرداندن تحریم‌ها

بسم الله الرحمن الرحيم

۱۵ اکتبر ۲۰۲۰

۱۴ مهر ۱۳۹۹

عالیجناب

پیرو نامه‌های قبلی اینجانب، به ویژه نامه مورخ ۸ مه ۲۰۲۰ (S/2020/380) و نامه ۲۰ اوت ۲۰۲۰ (S/2020/814)، مایلم توجه شما را به موارد زیر در خصوص تلاش‌های غیرقانونی ایالات متحده برای سواستفاده از فرایندهای شورای امنیت سازمان ملل متحد و ادعای بی اساس آن در مورد اعمال مجدد قطعنامه‌های قبلی شورای امنیت جلب نمایم.

در ۱۹ سپتامبر ۲۰۲۰، ایالات متحده ادعا نمود که مفاد قطعنامه‌های قبلی شورای امنیت اعمال شده است. جمهوری اسلامی ایران با ۱۳ عضو شورای امنیت و سه رئیس متوالی شورای امنیت - که در دو نامه رسمی اعلام کرده‌اند بازگرداندن مجدد قطعنامه‌های پیشین باطل و بلا اثر است، موافق می‌باشد. یک اتفاق نظر واضح میان اعضای شورای امنیت وجود دارد که ایالات متحده یک عضو برجام نبوده و با خروج یکجانبه و وضع مجدد تحریم‌های یکجانبه علیه ایران، مرتکب نقض قطعنامه ۲۲۳۱ و برجام شده است. برخلاف ادعای غیرقانونی ایالات متحده، یقیناً هیچ عدم قطعیتی نه در حقایق و نه در حقوق وجود ندارد و ناگزیر باید موضع صریح اعضای شورا را در نظر داشت.

دیوان بین‌المللی دادگستری در نظر مشورتی ۱۹۷۱ خود در خصوص نامیبیا اشعار داشت که «یک اصل اساسی حاکم بر روابط بین‌الملل که تثبیت شده، این است که دولتی که به تعهدات خود عمل نمی‌کند، نمی‌تواند مدعی حفظ حقوقی شود که منبعث از آن روابط است».^۱ شورای امنیت نیز در پرونده‌های قبلی خود این را مورد تاکید قرار داده که نقض فاحش «قواعد ریشه‌دار حقوق بین‌الملل هیچ اعتبار حقوقی نداشته، باطل و بلا اثر است».^۲

باتوجه به ماهیت غیرقانونی ادعای ایالات متحده و رد و باطل و بلا اثر خواندن آن توسط ۱۳ عضو و سه رئیس متوالی شورای امنیت [اندونزی، نیجر و روسیه]، برای جامعه بین‌المللی، دول عضو سازمان ملل متحد و همه ارکان سازمان ملل متحد - از جمله و بطور خاص دبیرخانه - ضرورت دارد از به رسمیت شناختن این اقدام غیرقانونی خودداری نموده و ترتیبات مقتضی اتخاذ گردد تا از اعتبار بخشی یک وضعیت غیرقانونی ایجاد شده بواسطه سوءاستفاده از فرآیند بطریق خودسرانه خودداری گردد - و نباید به هیچ عنوان در طی زمان به آن اثری بخشیده شود.

جمهوری اسلامی ایران یادآوری می‌نماید که شورای امنیت در قطعنامه ۲۲۳۱ تاکید شده است که «دولتهای عضو بر اساس ماده ۲۵ منشور ملل متحد مکلف هستند تصمیمات شورای امنیت را پذیرفته و اجرا نمایند»^۳ و از آنها می‌خواهد «از اقداماتی که اجرای تعهدات وفق برجام را با مشکل روبرو می‌نماید»^۴ خودداری نمایند. همان بند اجرایی قطعنامه ۲۲۳۱، از سازمان‌های بین‌المللی می‌خواهد همان اقدام را انجام دهند، بنابراین دول عضو و دبیرخانه سازمان ملل متحد یک تعهد منشوری دارند تا از اثر بخشی به نقض فاحش قطعنامه ۲۲۳۱ توسط ایالات متحده و سیاست اعلامی آن کشور در تخریب برنامه جامع اقدام مشترک (برجام) - که نه تنها به قطعنامه منضم شده، بلکه دلیل وجودی اصلی قطعنامه است - خودداری نمایند. طبق همین مفاد قطعنامه ۲۲۳۱، همه دولتهای عضو و ارکان سازمان ملل متحد - از جمله و به ویژه دبیرخانه - یک تعهد بین‌المللی دارند که اقدامات غیرقانونی آمریکا را بعنوان یک وضع موجود به رسمیت نشناخته، بنابراین و متعاقباً باید از فعل

1. Legal Consequences for States of the Continued Presence of South Africa in Namibia (South West Africa) notwithstanding Security Council Resolution 276 (1970), Advisory Opinion, I.C.J. Reports 1971, Para. 91.

2. UNSCR 662, Paragraph 1.

3. UNSCR 2231, penultimate preambular paragraph.

4. UNSCR 2231, Operative Paragraph 2.

و ترک فعل که بعنوان شناسایی آن قلمداد شود، خواه مستقیم یا غیرمستقیم، خودداری ورزند. ما بر تعهد تکمیلی دولت‌ها تاکید می‌ورزیم که دولت‌ها تحت آن از کمک و یاری در حفظ وضعیت غیرقانونی ایجاد شده توسط ایالات متحده منع شده‌اند. با این وجود متعاقب ادعای غیرقانونی ایالات متحده، جنابعالی در یک نامه به رئیس شورای امنیت (S/2020/921) بیان داشته‌اید که "تا زمان شفاف سازی شورای امنیت در مورد اینکه آیا اختتام مورد اشاره بند ۷ (الف) قطعنامه ۲۲۳۱ (۲۰۱۵) همچنان ادامه دارد یا خیر، دبیرخانه آماده است تا پشتیبانی مورد نیاز را زیر نظر و با هماهنگی شورای امنیت یا تشکیل مجدد کمیته تحریم ۱۷۳۷ ارائه دهد."

این نامه نه تنها با غیر قابل قبول بودن ادعای ایالات متحده در حقوق و حقایق و همچنین اظهارات بدون ابهام سه رئیس متوالی شورا و ۱۳ عضو شورا مغایرت دارد، بلکه فراتر از روند و دستور کار واضح اداری در رابطه با اجرای قطعنامه ۲۲۳۱ بوده که طی یادداشت رئیس شورای امنیت (S/2016/44) ایجاد شده است.

با توجه به انحلال ترتیبات اجرایی قطعنامه‌های قبلی مانند کمیته ۱۷۳۷ و هیئت کارشناسان - که قابل برگشت نیست و به "تصمیمات" جدید شورا نیاز دارد - شورای امنیت خود مسئول نظارت بر اجرای قطعنامه ۲۲۳۱ است. این بدان معنی است که دبیرخانه در جایگاهی نیست که در مورد موضوعات محتوایی اظهار نظر کند و روند اجرای قطعنامه ۲۲۳۱ را تغییر دهد. بنابراین، و با کمال احترام، نامه ۱۹ سپتامبر ۲۰۲۰ شما، آشکارا فراتر از حدود و اختیارات دبیرخانه است. عالیجناب،

خروج یکجانبه ایالات متحده از برجام در ۸ مه ۲۰۱۸ به عنوان یک امر غیرقانونی توسط کل جهان رد شد و مورد محکومیت جهانی قرار گرفت، با تعهدات - به ویژه توسط اتحادیه اروپا / سه دولت اروپایی - برای اقدامات جبرانی همراه گردید. اما متأسفانه این محکومیت‌ها و تعهدات فقط بیانیه‌ها بی پشتوانه بودند. بسیاری از کشورهای عضو سازمان ملل متحد - در واقع - در مقابل قلدری ایالات متحده تسلیم شدند و - هر چند علی‌رغم میلشان - نظاره‌گر محدودیت‌های غیرقانونی ایالات متحده علیه مردم ایران بودند. ملل متحد با خودداری از اتخاذ اقدامات مقتضی برای جلوگیری از انتفاع ایالات متحده از ثمره اقدامات غیرقانونی خود - و راه اندازی تروریسم اقتصادی علیه مردم ایران، مردم ایران را ناامید کرد.

در ماه‌های اخیر، مردم ایران با قدردانی شاهد رد یکپارچه دو اقدام اخیر ایالات متحده علیه ایران در شورای امنیت بوده‌اند. اما ضروری است که این مواضع قاطع قانونی نباید مانند سال ۲۰۱۸ فقط اعلامی باقی بماند و به صورت عملی نیز باید به بار نشیند. جامعه بین‌المللی باید از عواقب تکرار شکست عملی گذشته خود وقوف داشته باشد. اگر آثار عملی به ادعای غیرقانونی و بی‌اساس ایالات متحده مبنی بر اعمال مجدد مفاد قطعنامه‌های قبلی - حتی در کمترین و نمادین‌ترین مقیاس، ظهور یابد، جمهوری اسلامی ایران اقدامی قاطعانه انجام خواهد داد - که قبلاً در بند ۱۳ قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت تصدیق شده و توضیحات بیشتر در بیانیه ما در تاریخ ۲۰ ژوئیه ۲۰۱۵ (S//550) و همچنین نامه رئیس جمهور روحانی در ۸ مه ۲۰۱۹ خطاب به رهبران کشورهای باقیمانده در برجام تصریح شده است.

ما انتظار داریم جامعه بین‌المللی و سازمان ملل متحد این مسیر خطرناک خودشیفتگی را تغییر دهد. هیچ کس از آثار مماشات در مقابل یک قلدر بی قانون مصون نخواهد بود و ترغیب کرده و خواهد کرد که بی قانونی همراه با مصونیت خود را گسترش و توسعه دهد. جمهوری اسلامی ایران حسن نیت و مسئولیت خود را نشان داده است، اکنون نوبت جامعه بین‌المللی است که متقابلاً به آن عمل نماید. بنابراین مصرانه از سازمان ملل متحد می‌خواهم که حکومت ایالات متحده را بدلیل اقدامات غیرمسئولانه و یکجانبه، که به شیوه خطرناکی اعتبار شورای امنیت سازمان ملل را به چالش خواهد کشید و تمامیت منشور سازمان ملل را تضعیف می‌کند، پاسخگو نماید.

عالیجناب، احترامات فائقه اینجانب را پذیرا باشید.

محمد جواد ظریف

پیوست نوزدهم

جدول آرای پیشنهاد آمریکا در کمیته پنجم مجمع عمومی

GA HALL (GENERAL ASSEMBLY HALL)

Fifth Committee: 8th Plenary

Vote Name:

Vote on the oral amendment submitted by the representative of the United States to the draft resolution contained in Section XVIII of document A/C.5/75/L.18

Yes

10

No

110

Abstain

32

Vote Time: 12/30/2020 9:43:17 PM

N AFGHANISTAN	A DOMINICA	N LIECHTENSTEIN	SAMOA
N ALBANIA	A DOMINICAN REPUBLIC	N LITHUANIA	SAN MARINO
N ALGERIA	A ECUADOR	N LUXEMBOURG	SAO TOME AND PRINCIPE
N ANDORRA	A EGYPT	A MADAGASCAR	Y SAUDI ARABIA
N ANGOLA	Y EL SALVADOR	N MALAWI	A SENEGAL
N ANTIGUA AND BARBUDA	A EQUATORIAL GUINEA	N MALAYSIA	N SERBIA
N ARGENTINA	N ERITREA	N MALDIVES	SEYCHELLES
N ARMENIA	N ESTONIA	A MALI	SIERRA LEONE
N AUSTRALIA	ESWATINI	N MALTA	N SINGAPORE
N AUSTRIA	ETHIOPIA	MARSHALL ISLANDS	N SLOVAKIA
N AZERBAIJAN	FIJI	MAURITANIA	N SLOVENIA
N BAHAMAS	N FINLAND	N MAURITIUS	A SOLOMON ISLANDS
Y BAHRAIN	N FRANCE	N MEXICO	SOMALIA
N BANGLADESH	GABON	Y MICRONESIA (FEDERATED STATES OF)	N SOUTH AFRICA
N BARBADOS	GAMBIA	N MONACO	SOUTH SUDAN
N BELARUS	A GEORGIA	N MONGOLIA	N SPAIN
N BELGIUM	N GERMANY	N MONTENEGRO	N SRI LANKA
N BELIZE	A GHANA	Y MOROCCO	A SUDAN
N BENIN	N GREECE	MOZAMBIQUE	N SURINAME
N BHUTAN	N GRENADA	N MYANMAR	N SWEDEN
N BOLIVIA	A GUATEMALA	N NAMIBIA	N SWITZERLAND
N BOSNIA AND HERZEGOVINA	N GUINEA	NAURU	N SYRIAN ARAB REPUBLIC
A BOTSWANA VICE-CHAIR (5th Ctee)	GUINEA-BISSAU	N NEPAL	TAJIKISTAN
A BRAZIL	N GUYANA	N NETHERLANDS	N THAILAND
N BRUNEI DARUSSALAM	Y HAITI	N NEW ZEALAND	N TIMOR-LESTE
N BULGARIA	HONDURAS	N NICARAGUA	A TOGO
N BURKINA FASO	N HUNGARY	A NIGER	TONGA
N BURUNDI	N ICELAND	A NIGERIA	N TRINIDAD AND TOBAGO
N CABO VERDE	N INDIA	N NORTH MACEDONIA	N TUNISIA
N CAMBODIA	N INDONESIA	N NORWAY	N TURKEY VICE-CHAIR (5th Ctee)
N CAMEROON	N IRAN (ISLAMIC REPUBLIC OF)	A OMAN	TURKMENISTAN
N CANADA	A IRAQ	N PAKISTAN	TUVALU
N CENTRAL AFRICAN REPUBLIC	N IRELAND	N PALAU	N UGANDA
N CHAD	Y ISRAEL	N PANAMA	A UKRAINE
N CHILE	N ITALY	N PAPUA NEW GUINEA	A UNITED ARAB EMIRATES
N CHINA	A JAMAICA	A PARAGUAY	N UNITED KINGDOM
A COLOMBIA	N JAPAN	A PERU	N UNITED REPUBLIC OF TANZANIA
N COMOROS	N JORDAN	N PHILIPPINES	Y UNITED STATES
N CONGO	N KAZAKHSTAN	N POLAND VICE-CHAIR (5th Ctee)	A URUGUAY
N COSTA RICA	A KENYA	N PORTUGAL	N UZBEKISTAN
N COTE D'IVOIRE	KIRIBATI	A QATAR	VANUATU
N CROATIA	A KUWAIT	N REPUBLIC OF KOREA	N VENEZUELA
N CUBA	N KYRGYZSTAN	N REPUBLIC OF MOLDOVA	N VIET NAM
N CYPRUS	N LAO PEOPLE'S DEMOCRATIC REPUBLIC	N ROMANIA	Y YEMEN
N CZECH REPUBLIC	N LATVIA	N RUSSIAN FEDERATION	ZAMBIA
N DEMOCRATIC PEOPLE'S REPUBLIC OF KOREA	N LEBANON	RWANDA	N ZIMBABWE
A DEMOCRATIC REPUBLIC OF THE CONGO	A LESOTHO	SAINT KITTS AND NEVIS	
N DENMARK	LIBERIA	N SAINT LUCIA	
Y DJIBOUTI	A LIBYA	N SAINT VINCENT AND THE GRENADINES	

پیوست بیستم

صورت جلسه پرسش و پاسخ دکتر ظریف در شورای روابط خارجی آمریکا

دوشنبه ۳۱ شهریور ۱۳۹۹

Monday, September 21, 2020

Link: <https://www.cfr.org/event/conversation-foreign-minister-mohammad-javad-zarif-iran>

A Conversation with Foreign Minister Mohammad Javad Zarif of Iran

ZAKARIA: Thank you so much, Kayla. Welcome to everyone. It's a pleasure to have you all. Before I begin I just want to make a few housekeeping announcements, the most important of which is this meeting is on the record, not off the record as so many Council meetings are. And if you—there will be a period for audience Q&A, which will be after my conversation with the foreign minister. And so just keep—bear that in mind, and it will be handled using the technology. I think he will be able to hear you but not see you as you ask your questions.

Let me begin by introducing a man who needs no introduction. Javad Zarif is, of course, the foreign minister of Iran, a very important figure in that government and well known around the world. He's the man who signed the nuclear deal, the so-called Iran arms—the Iran nuclear deal, which was, of course, technically called the JCPOA. Before that, he was Iran's ambassador to the United Nations for many years and has been a central figure in Iran's relations and dealings with the world for decades.

Foreign Minister, welcome.

ZARIF: Good morning to you and to our friends joining us. Good to be with you, Fareed.

ZAKARIA: Foreign Minister, the first thing I do have to ask you about is a topic that has raised an enormous amount of international outcry, which is the execution of the 27-year-old wrestler Navid Afkari. This is a 27-year-old young man who was engaged in protests against the government two years ago in Shiraz. He was executed. He was hanged. And as you know, this occasioned protests far and wide, well beyond the usual places. The United States condemned it, the European Union did, U.N. human rights groups did. The International Olympic Committee, the World Players Association. Many of them saying that this was really an extraordinarily brutal act.

I want you to respond to the international outcry against this execution.

ZARIF: Well, thank you for asking that question and moving forward. I think it is—it is important to set the record straight. First of all, as you know, we have an independent judiciary and the government is not involved in the decision-making of the judiciary. In fact, judges in the judiciary have their own independence from the center of authority of the judiciary.

Second point is the issue about capital punishment is a live issue. It's a lively debate in the United States, in Iran, elsewhere, whether capital punishment is good or bad, whether it serves the purpose of deterring crime or whether it does not. And I don't think, in the span of one hour, even if we had more, we could settle that debate. All of us have our personal views.

But the point is, capital punishment is in the Iranian criminal court, as it is in many of the United States' states. And recently people have been executed in the United States. A gentleman was executed in Texas who was 18-year-old when he committed a crime. I don't think anybody would ask Secretary Pompeo to explain that. But, be that as it may, I think it is an important issue.

Third, I am not in a position to judge the decision of a court. A court is a court. It makes its own decision. Obviously, there are people who like the decision of the court, who like the ruling of the court, and there are people who do not like the ruling of the court.

The fourth point that I have to make is that this gentleman—and I feel sorry for his family, as I feel sorry for the family of his victim—was executed not because of participating in demonstration but because of a murder. He was accused of a murder. He went through a court proceeding on a murder charge. There were private claims against him by the family of the deceased who was killed.

He was not executed for participating in a demonstration. Many people participate in demonstrations, and none of them are executed. Those who commit crimes, including arson, including others, are punished, but not for participating in demonstrations.

Again, I have to underline I have no weight, I have no standing in an Iranian court, because a court is between the prosecution, the private claimants, and the defendant. I cannot judge the decision of a judge. As I said, people may like it. People may not like it. The government cannot intervene and did not intervene and did not know about the carrying out of the sentence. But we're not in a position even to be in the process, to even know about these developments. This is the law. This is the independence of

the judiciary, and we have to accept it.

ZAKARIA: Foreign Minister, you know that human-rights groups claim that these charges were trumped up, that he was arrested and executed as a political prisoner. Amnesty International has released recordings of his saying I want you to know that an innocent person was executed. His mother claims that he was forced—tortured into confessing. And Amnesty concludes that this was a horrifying travesty of justice.

And so I think the argument is that this is an indication—people use this as an argument to say this is an indication that Iran is being ruled by a government that engages in these kind of brutalities and that therefore cannot be trusted as a responsible international actor.

ZARIF: Well, again, as I said, in almost every case the families of the defendant, the defendant himself, do not believe that justice has been served. And that is not for me to decide. If there are discussions—and there are discussions in Iran—about whether this was a right decision or not, the discussions have their own legal process of being held either in the judiciary itself or in the parliament.

There is a special committee of the parliament which can hear this type of discussion. The judiciary itself has a process for these arguments to be held. But I cannot accept that people would simply label an action by Iranian judiciary automatically as an act of brutality. They have to be privy to the information. The information should be made public. The judiciary believes that it has enough evidence, that it made the decision based on the evidence not for a political crime but for murder. This case was a case of murder and I have no way of judging the decision of a judge. I'm not the judge and I am not privy to all the information that the judge was privy to.

ZAKARIA: Do you believe that it is legitimate for countries to look at the Iranian system? You may say it's an independent judiciary but many outside observers do not. Do you think it's legitimate for countries to look at that behavior of what is going on inside Iran by its government, both the parts of the government that you may control and not control, and draw their own conclusions about whether Iran is a responsible member of the world community?

ZARIF: Well, I think they should look at our behavior, our international behavior. We have respected our international obligations. We have respected this JCPOA, which is an international obligation. We've never invaded any country. That is the criteria by which a responsible government should be recognized.

What a court decide is in a proceeding of the court. The fact that in the United States the majority of capital punishment cases are involving Black defendants does not create any concern about the U.S. government from your point of view. It's the judicial system. And since you refer to your own judicial system as an independent justice system and you wouldn't ask—you wouldn't be asking if you had a foreign reporter from Secretary Pompeo why Texas executed seven individuals, I think the same applies to Iran.

The behavior of governments internationally indicates whether those governments are respected international actors. And today, as we stand, it is the United States which is considered by the international community as an irresponsible actor that violates international norms, that acts arbitrarily based on, basically, will to use force and power.

ZAKARIA: You mentioned the JCPOA, the Iran nuclear deal. Let me ask you about that. If candidate Biden, Vice President Biden, were to win and become President Biden, he has indicated that he would return the United States to adhering to the JCPOA, the Iran nuclear deal, as long as Iran abided by it as well.

But he has said he would use it as a starting point to begin negotiations to strengthen the deal, to extend its duration, and to deal with some other issues. Are you willing to commit that were this to happen Iran would engage in those negotiations?

ZARIF: Well, I think Iran, as a participant in the JCPOA, which has observed the rules of JCPOA, which has taken—exercised a lot of restraint and patience, is in the position to say how we want to proceed, not the United States. The United States has an extremely bad record. I think it is the United States that has to show that it's committed to this deal—that it will not violate it again, that it will not make demands outside the scope of the deal, that it will compensate Iran for the damages.

The United States withdrew from JCPOA without any reason. It incurred a lot of damages on the Iranian people. You know, today, Iran is not able to even buy vaccines for influenza because the United States does not allow us to transfer the money. Right now, as we speak, our order to buy vaccines for influenza—not for COVID, vaccines for influenza—is waiting for an authorization by the United States to pay our own money. Not to pay their money. We are not asking anybody for a donation.

So I think the United States, whoever is the president, it's not—it's immaterial for us who sits in the White House. For us, what is important is how they behave. And the United States have behaved extremely irresponsibly, dangerously, in the international community. So it is up to the United States. The United States has to be taken to account. It is up to the United States to prove to the rest of the JCPOA participants, particularly to Iran, that it's going to act responsibly, that it's not going to make

demands outside the scope of the JCPOA, and it's going to basically stop causing damage to Iran, and compensate us for all the damages. Billions upon billions of dollars of damage they have inflicted upon Iran just because somebody didn't like the previous president of the United States. It's not my business that this president or the next president like their predecessor or don't like their predecessor. It is the United States that has to act responsibly in the international community, which unfortunately it hasn't.

ZAKARIA: But, Foreign Minister, as you point out, the damage caused by the United States by the resumption of sanctions has been very dramatic. I mean, your currency is down 50 percent this year.

ZARIF: More than 50 percent.

ZAKARIA: So if you want to try to get Iran's economy back on track, the question I'm asking is if a President Biden were to say I will return to the deal, but I would also require that Iran commit, as the United States would, to new negotiations, follow-on negotiations, to extend the deal, to strengthen it, are you willing to enter those negotiations?

ZARIF: And as I said, first of all, the damages that were inflicted upon Iran were wrong. They have to be corrected. That's without condition. Nobody is in a position to put conditions for making good on their own promises. So let's put that out of the way. Now, Iran has never been hesitant to negotiate. But we do not renegotiate what we already negotiated. The United States should come to realize that because it's a major power it cannot dictate. The United States did try its best to get a good deal. And the previous administration, where candidate Biden was vice president, knew it was a good deal.

Now, we're not going to negotiate a deal. A deal is give and take. A deal is that I don't get all I want, the United States didn't get all it wanted, the Europeans didn't get all they wanted. There are seven, eight parties to this deal—that is seven countries plus the European Union. Eight parties to this deal. None of those parties got all they wanted. Now, they cannot come back now and say: I want to get everything that I wanted because I didn't get it the first time around.

This is not good faith. Good faith is the base for any international agreement. So the United States first must come clean, must get its act together, must come back to be a lawful member of the international community, start implementing its obligations and then talk about the rest of the deal. We have a saying in Persian: First prove your brotherhood, then ask for inheritance.

ZAKARIA: I just want to be clear because this is important, because the deal was signed five years ago. Some of the provisions start to get sunset, you know, pretty soon. So you are saying you are open to renegotiating—

ZARIF: Absolutely not. Absolutely not.

ZAKARIA: —as long as the U.S. abides by the JCPOA?

ZARIF: Absolutely not. Absolutely not. Because those were parts of—part of the deal. The United States accepted those. We spent more time negotiating those limitations than anything else. Those were parts of the deal. I accepted less commitment from the United States because I did not want to give them more. A deal is a process of give and take. The United States, Secretary Kerry, then Vice President Biden remember this very well. There was a give and take. Any attempt to undermine those gives and takes is a sign of bad faith. And as I said, the United States must first prove that it's worthy of the trust that is required for its reentry into the deal, before it sets conditions.

ZAKARIA: Let me ask you to comment on a big event that's taken place in the region recently, that is the normalization of relations between Israel, Bahrain, and the United Arab Emirates. It does look from the outside, Foreign Minister, that this is a deal motivated by concerns about Iran and Iran's behavior, where you have the Israelis managing to create an alliance with moderate Gulf states, which will leave Iran even more isolated in the region.

ZARIF: I guess "isolated" is a relative term. Just look at the Security Council and look at who's isolated in the Security Council. I don't think Iran feels isolated, with thirteen countries in the Security Council objecting to U.S. actions. This was—this was a show, for God's sake. We all know that the United Arab Emirates and Bahrain have had relations with Israel for the past fifteen years. Even the Israeli ambassador in Washington publishing his picture with Yousef Al Otaiba, the UAE ambassador, tweeted that: I'm now happy that we can share the pictures of our friendship that we've had for a long time. So let's not joke with each other. This was—this was just a photo op for President Trump to get his vote up in certain states where he was in trouble. And I guess it served that purpose. It didn't serve any other purpose. So let's not put more meat into something that didn't have much meat other than a photo.

ZAKARIA: Bahrain is a Shia majority country, even though it has a Sunni monarchy. Do you have any message to the Shia of Bahrain?

ZARIF: The message should be given by those who shout about democracy to the government of Bahrain, while it has been trampling the rights of its majority. I mean, this is the type of allies the United States and Israel have in the region.

ZAKARIA: But do you think it will cause trouble in Bahrain, that the government has formalized relations with Israel?

ZARIF: Well, I don't think Bahraini government ever had good relations with its population. It's a

minority rule. And I think those problems continue. And that's the problem. The United States and the Western world have given a green light for Bahrain, and for Saudi Arabia for that matter, to crush the people of Bahrain. And that is not one of the biggest victories of the United States for human rights or democracy. And I believe those who are rather vociferous about human rights should think about this as well. I mean, it's not for us to decide what the Bahrainis do. It's for them to decide. And the Bahrainis already know that they are ruled by minority.

ZAKARIA: I have to ask you about Syria. You know, what is really still, in some sense, is the biggest human rights tragedy over the last decade. At least half a million people dead, five million people displaced. Your government has been a staunch supporter of the Assad government in Damascus. What is the strategy for some kind of peace—sustainable peace in Syria? Is it that Assad is going to reconquer all of Syria, which seems highly unlikely? Is there going to be a de facto partition? Where do you see this going?

ZARIF: Well, I believe Syria does not have a military solution. And this is not a new belief. When I assumed this office in 2013, I provided a four-point peace plan that included an immediate ceasefire and a broad-based, inclusive national unity government. And it included constitutional talks. Now we, along with Russia and Turkey, have been able to start a process since end of 2016 which has brought hostilities much, much lower. I mean, the intensity of the—of the conflict in Syria is today much, much lower than it was in mid-2016. So we're building on that. And the constitutional committee is meeting. And we believe that's where the outcome will come.

Now, there were countries in this region who believed in a military solution, in Syria and in Yemen, as they believe in military solutions in Libya, in Somalia, in Sudan—everywhere. They believe in military solutions. In those places, Iran is not even involved. But you have conflicts there because there are countries—all of them U.S. allies—who believe in military solutions. Now, if they fail, it's not our fault. It's the fault of their doctrine, of believing that the victory is around the corner.

In 2015 we suggested a peace proposal for Yemen. But Saudis believed that in three weeks they could win militarily. You know that in 2011 some of our neighbors in the south believed that they would win Syria within weeks. Now, eleven years since then, ten years since then, five years since the atrocities in Yemen started, we have been calling openly for peace, for political dialogue.

We have shown it in Syria. We pushed all Syrian parties to the negotiating table. We have been conducting—I mean, they have been conducting, with our support, with our help, with our encouragement, discussions in Geneva, and we hope those discussions will continue.

So to answer your question, no, I do not believe partition is the answer. I do not believe military victory is the answer. I believe that all Syrians need to settle their differences politically. And I believe all with influence in Syria should come together to help them, not to agitate them to continue fighting.

ZAKARIA: Just a few days ago Mike Pompeo, the secretary of state, announced that the United States government had found evidence that Iran was engaging in escalating cyberattacks against the United States. This is a claim that is also corroborated in part by Microsoft, which has identified certain Iranian actors, apparently sponsored by the government.

Why is Iran escalating cyber warfare against the United States?

ZARIF: Well, first of all, it is the United States that had acknowledged engaging in cyber warfare against Iran, even to the point of destroying very sensitive nuclear structures that could have ramifications with the death of hundreds of thousands of people. If you don't believe me, just watch *Zero Days*. So, I mean, there were articles written. There was even a documentary made in the United States about those attempts. Those are on-the-record acknowledgement by the U.S. government.

Now, there are allegations that Iran is engaged in trying to infiltrate the U.S. electoral system. I mean, this is nonsense. For us it doesn't matter who goes to the White House. I mean, if we had an interest in victory of one candidate or the other, that argument could be made. But it seems that President Trump is using every opportunity to basically question the result of the U.S. election, which is something of news for all of us for a president to question his own country's election.

ZAKARIA: You really don't care whether Trump or Biden wins?

ZARIF: Not at all. It's none of our business. For us, the behavior of the U.S. government is important. For us, it's not important who sits in the White House. As a foreign government, we cannot bank on something we do not control.

ZAKARIA: Foreign Minister, as always, great—it's always interesting to hear you on your country and the region. I'm now going to turn it over to members' questions. And we will get them—I gather we will hear them but not see them. I'm going to turn this over to Kayla, right?

STAFF: Thank you.

(Gives queueing instructions.)

We'll take our first question from Michael Gordon.

Q: Yes, Michael Gordon from the *Wall Street Journal*. Thank you, Mr. Foreign Minister.

I have two points I'd like to clarify with you. The Trump administration has asserted that Iran has the

capability to increase its stockpile of enriched uranium to the point where it could have sufficient fissile material for a nuclear weapon by the end of the year. And a question I have for you is, is it Iran's intention to enrich its low-enriched uranium to the point where it would have enough fissile material for a weapon by the end of the year? Do you have the capability and do you intend to do it?

And then, secondly, in your discussion you said that a deal is a deal and you don't want to rewrite the JCPOA. Are you excluding a more-for-more arrangement in which Iran would extend the sunset clauses, or maybe do away with them entirely, in return for more benefits in terms of sanction relief in the economic sphere? Thank you.

ZARIF: Well, on your first question, I don't buy these arguments. But if you—if you believe that a thousand kilograms of low-enriched uranium is enough for a bomb, we had enough low-enriched uranium for a bomb, for eight bombs, between, ah, maybe 2010 to 2015, when we accepted JCPOA, and we didn't make a bomb.

Now we have about three thousand kilograms, which, according to these analysis and calculations, is enough for three bombs already. So we don't need to wait until the end of the year. But we don't intend to build a bomb. We've said it. We don't believe that nuclear weapons increase our security or increase our stability. In fact, they haven't increased the stability of those who have them, even against domestic threats.

Look at the only possessor of nuclear weapons in our region. Is it secure? Is it stable? It's not. So nuclear weapons in our strategic thinking don't provide security. In our religious belief they are forbidden. So it's immaterial how much enriched uranium we have. But according to JCPOA, our limit was 300 kilograms of 3.6 enriched uranium.

And we've always said that if other members of the JCPOA go back to their commitments, Iran is prepared to go back to its commitments. We were not the ones who broke our commitment. We went through the procedure that the JCPOA provides. We exhausted that procedure. It took us over a year and a half after the U.S. withdrew from JCPOA to exhaust those procedures.

We informed other members of JCPOA six months in advance, in November of 2018, that we had exhausted the procedure, the so-called DRM procedure that the United States decided not to use. And then in May of 2019 we started moving away from certain of our commitments, which is recognized in the JCPOA.

So this is a situation as it stands. The United States decided to violate JCPOA. It decided to break JCPOA. It decided to leave JCPOA. It decided to prevent others from implementing JCPOA. And it's reaping the rewards now, as simple as that.

On more for more, I want to see first the United States going back to its commitments, compensating Iran for its losses, giving us guarantees that it won't do it again, before it—I mean, the United States needs to find a seat at the table before it starts raising questions. It does not have a seat because it left the room. And while it left the room—it doesn't matter which president did it—while it was out of the room, he tried everything to torpedo that room. He tried everything to destroy that room.

Now, if it wants to come back to that room, it has to rebuild the room and then enter the room, sit at the table, and then, as I said, prove your brotherhood before you ask for inheritance.

ZAKARIA: Can I just ask a supplementary to Michael's question, Foreign Minister? Because if you were asking the United States to provide compensation for having withdrawn from the JCPOA before you will engage in negotiations about more for more—more sanctions relief for more strengthened commitments on the nuclear deal—you're effectively saying that you will not engage in new negotiations with the United States, because you know it is not a practical reality that any president could provide compensation to Iran because the United States withdrew from the nuclear deal.

So is that—I mean, is that just a poison pill? You are saying you do not want negotiations with the United States?

ZARIF: No, that's not what I'm saying. Just put yourselves in our shoes. Just switch places. Had we broken the deal, had we—let's assume we had the bomb. Had we destroyed a city in the United States with our bomb and then said, OK, now we want to come back to the negotiating table, would you accept?

ZAKARIA: I'm just telling you, you know this country well. Practically, the United States is not going to provide you with compensation because the Trump administration withdrew from JCPOA. If that is what you're asking for, it's not going to happen and, in effect, you're saying the deal is dead.

ZARIF: No, the deal is very much alive. The Security Council showed the deal was alive. The Security Council showed the United States was isolated in the world, and now the United States, what—I mean, the Trump administration used power politics, used bullying, in order to destroy the deal. Now the next administration wants to use the bullying to come back to the deal. So the bullying is there. And, you know, I mean, I know U.S. pretty well, but you know Iran pretty well, too. We don't succumb to pressure.

Today, we are celebrating the 40th anniversary of the beginning of the Iran-Iraq War. You know that war. You know that everybody supported Saddam Hussein. You know that everybody gave them all of

the weapons. Even the Western countries gave him chemical weapons. Where is Saddam Hussein now and where Iran is now?

So if we wanted to accept bullying, Saddam Hussein was still around and Saddam Hussein would be creating a lot of terror in this region. We didn't accept his bullying when he was giving us chemical—bombing us with chemical weapons. We won't accept anybody else's bullying.

ZAKARIA: All right. Now we'll move on to the question—next question, Kayla.

STAFF: We'll take the next question from Barbara Slavin.

Q: Hello, Mr. Minister. Can you hear me?

ZARIF: Yes, I can, Barbara. How are you?

Q: I'm OK. It's nice to see you virtually.

I remember very well the atmosphere after the JCPOA was reached and I remember that one of the things that soured the atmosphere was the continued detention of dual American-Iranian citizens like Siamak Namazi. I wanted to ask whether there is any possibility that Iran will show mercy toward someone like Siamak, who worked very hard in support of U.S.-Iran relations, starting in the 1990s, and who remains behind bars all these years later.

Is there any possibility for a humanitarian release? Thank you.

ZARIF: Well, thank you for bringing that question. I think it's very important. I think it was the year before last when I addressed the same question at the Council under better circumstances. It was live and I was there, and I responded to a question either by you or somebody else from the audience, that we are ready for a universal action. And I have to make the case clear. I do not have a standing in the Iranian courts because these are domestic issues. These are Iranian citizens and I have no standing.

The only way I can get a standing is through an exchange, and I have suggested a universal exchange. You saw the article in the *New Yorker*. I am not referring to our news. You had an article in the *New Yorker* about an Iranian who refused to spy for the United States and he was kept in jail in the United States. But, finally, we were able to release him through an exchange, and I'm willing to do more.

There are Iranians in U.S. prison who are there only because they refuse to betray their country, and we are prepared to exchange all of them and all those who have been kept in jail. There were Iranians who were on their way to the airport in another country, and because of U.S. pressure they went back to jail after the court had acquitted them.

So let's not—let's not put one person in front of another. Let's do a universal deal. I repeat, we can exchange all prisoners, period.

ZAKARIA: Next question.

STAFF: We'll take the next question from Kimberly Dozier.

Q: Thank you.

Mr. Minister, are you concerned over the U.S. announcement of sanctions snapping back? As while you've been speaking, the Trump administration has announced new sanctions against Iran's Defense Ministry? And is Iran still seeking retribution for the U.S. targeting of General Qassem Soleimani? Thank you.

ZARIF: Well, the sanctions that the United States has been imposing on Iran, it's nothing new. Secretary Pompeo, I think as we speak, is trying to gain some attention by having a press conference, it seems, at this very moment, announcing new sanctions. I don't think that's anything new. And I don't think it will have any more significant impact on Iran. The United States has exerted all the pressure it could on Iran. It has—it had hoped that these sanctions would bring our population to their knees. It didn't.

That's why they withdrew from JCPOA. That's why they started maximum pressure. That's why they took a resolution to the Security Council. That's why after they failed, they started the so-called process of snapback. And, I have to say, that the word "snapback" doesn't appear in either JCPOA or Security Council Resolution 2231. And they failed. Now, they are taking retribution not against us, but against the entire world by saying that anybody who does not accept—I mean, it's as if somebody said: There is a U.N. Security Council resolution. And if you don't accept it, I'm going to kick you. This is the type of global democracy the United States believes in.

As far as General Soleimani is concerned, the United States made a great mistake of assassinating, in a clear terrorist way, somebody who was the number-one enemy of ISIS. General Soleimani was revered, not only in Iran but elsewhere. Again, the cognitive problem was that Secretary Pompeo, on the night of assassination of General Soleimani, put on his Twitter a clip of people dancing in Iraq, showing that people of Iraq were celebrating the death of Soleimani. And we saw the next morning that tens of thousands, hundreds of thousands of Iraqis came to the streets of various Iraqi cities mourning the killing of Soleimani. So Soleimani has a lot of people seeking revenge for this—for his murder.

ZAKARIA: Can I just follow up, Javad? Are you, though, saying the Iranian government is still considering the possibility of some kind of retaliation, or are the books closed on that?

ZARIF: No, the books are not closed. President Trump ordered the assassination of a national hero for

Iran, and a hero for the region. So the books are not closed. I'm not in the business of making threats, but the book is not closed.

ZAKARIA: Next question.

STAFF: We'll take our next question from David Sanger. David, please accept the unmute now.

Q: OK. Sorry about that. Thanks very much. And Foreign Minister, good to hear from you again.

I'm not sure that you fully answered Fareed's question about why it is that the United States is continuing to see significant cyber activity against targets here, not only reported by the government but, as Fareed pointed out, reported by Microsoft and others. Are these government sanctioned? Are you aware of them? Are you investigating them? And what do you make of the speculation here in U.S. intelligence circles that Iran has now come to the conclusion that there really isn't a whole lot of disruption that you can do right now, given your economic situation and given the state of the presidential race, in which you said you really have no preference. Has there been a decision made to be less disruptive in the region than Iran, at various moments, has been in the past?

ZARIF: You make assumptions, and then you create a story. And I've seen your story, David. Iran has not been disruptive in this region. We have defended our interests and we have fought against terrorism. If the United States has tried to hurt our interests, then we defend ourselves. If the United States crosses our airspace, crosses our territory, we defend ourselves. And remember, this is called Persian Gulf, not Gulf of Mexico. It's close to our border, our waters, and about seven thousand miles away from your borders. So let's be very clear. We're not disruptive in our own region.

The country that is disrupting our region is the United States. Spent \$7 trillion in our region, destroyed our region, brought extremism to our region, and then it claims that we have reduced being disruptive? This is nonsense. So as far as the United States wants to be the judge, jury, and executioner for every case, well, it can't say Iran was disruptive in the past. It's not disruptive now. If we'll do this, do that, these are just speculations—not speculations. These are just propaganda by the U.S. machinery. And I wouldn't buy it. And I hope you wouldn't either.

On cyberattack, as I said, the case that you personally documented was the United States cyberattacks against Iran. Our hands are not tied. Iran has capabilities. But we do not condone cyberattacks. But we will defend ourselves. When we are attacked, we will defend ourselves. And again, we do not have limited means of defending ourselves.

ZAKARIA: Next question.

STAFF: We'll take our next question from Mary Beth Long.

Q: Thank you, Mr. Foreign Minister. It's wonderful to see you again.

I was in Doha just a few months ago when Iran announced its HOPE Initiative for peace in the region. And I was wondering, from your perspective, what has Iran undertaken to advance peace in the region? And what countries and specific activities can you point to as part of the Munich Security Conference Doha announcement of this new peace endeavor? Thank you.

ZARIF: Well, thank you for that question. Let me—let me just give you a bit of historical background. In 1985, at the height of the Tanker War in the Persian Gulf, where the United States came to the aid of Saddam Hussein, along with several other countries, we suggested a peace initiative in the Persian Gulf, which became paragraph eight of Security Council Resolution 598, which ended the Iran-Iraq War. Then we continuously suggested that countries in the region should come together and work for peace. When I became foreign minister, I resuscitated those ideas by suggesting a regional dialogue forum in 2014, suggesting a non-aggression pact in 2018, and then the president suggested the Hormuz Peace Endeavor, or HOPE, during the General Assembly last year.

What we did in order to follow it up—and these are very simple ways of starting dialogue, of starting confidence building, exactly what happened in Europe some—I mean, a few decades ago. The Conference on Security and Cooperation in Europe, then Organization on Security and Cooperation in Europe, based on a basket of principles, basket of confidence-building measures. And we suggested all of that. And then after President Rouhani came back from the General Assembly last year, he wrote letters to every head of state of the Persian Gulf—that is Saudi Arabia, Bahrain, Kuwait, UAE, Oman, Qatar, and Iraq. All of them responded to us, with the exception of the three famous ones—UAE, Bahrain, and Saudi Arabia.

Saudi Arabia decided to respond to us via Kuwait, in a very harsh way. We provided a positive response, even to their harshness. In their response, they didn't even address the president of the Islamic Republic of Iran. They addressed the emir of Kuwait. We had addressed them directly. We had addressed the king of Saudi Arabia in a totally proper way. He responded with an extremely negative letter addressed to the emir of Kuwait, not to us. So I think they want to resolve the differences with Iran until the last American soldier. Whether you want to do it or not, it's up to you. But I believe the problems in our region needs to be settled through dialogue between regional countries. I do not believe this serves anybody by giving basically a carte blanche to countries to reject all sorts of endeavors from peace.

From 1985 we put on the table suggestions for peace, and unfortunately none of them have been taken seriously by those countries in the region who hope that they can pay for their security. And the United States is very much willing to sell them all the arms. But is the U.S. capable of providing them protection? I don't think so. I think protection cannot be bought from outside. I think protection should be gained through interaction in the region. And we are prepared to do that.

ZAKARIA: Next question.

STAFF: We'll take our next question from Jared Genser.

ZAKARIA: I should point out people should identify themselves and their affiliation.

STAFF: It appears there is a technical issue. We will go to the next person, David Merkel.

Q: Hi. This is David Merkel with the International Institute for Strategic Studies. I'd like to thank the Council for this opportunity.

Mr. Minister, you said that countries should be judged by their international behavior. I'd like to turn your attention from the Gulf to the Caspian Sea. Two neighbors who've proven their brotherhood, Azerbaijan and Turkmenistan, could benefit from a gas pipeline crossing the Caspian. The littoral states have agreed on a demarcation. The environmental issues have been taken care of. So is Iran prepared to support something that benefits these two brothers and benefits Europe for a new source of gas?

ZARIF: Well, actually, I was fortunate to conclude, after 22 years of negotiations, the comprehensive legal convention of the Caspian. This was done in 2018 and I think was signed by President Rouhani in 2019. The next stage is the stage that you referred to, has not been concluded, and that is the demarcation of the baselines, which is, for our parliament, the condition to present the comprehensive Caspian legal convention to the parliament for ratification.

We are engaged with—in good faith with our neighbors in order to determine to agree on a baseline for all five countries of the Caspian. These are difficult negotiations, very technical negotiations. And as you pointed out, in the comprehensive convention there are provisions for how a gas pipeline could be built in the Caspian.

In our view, there are more economical ways of getting Turkmenistan gas to Europe, and we are prepared to help. We do not believe that a gas pipeline is feasible economically. But from an environmental perspective, there are ways of doing that in the convention. And we are prepared to go through the mechanism of the convention in order to make that a possibility. But again, a land pipeline is more environmentally sound and a more secure way of getting Turkmenistan gas to Europe. And we are prepared to provide all the help that we can, pending a sea pipeline.

ZAKARIA: Next question.

STAFF: We'll take our next question from Elise Labott.

Q: Mr. Minister, thank you so much for doing this. Nice to see you. Elise Labott with American University.

Your comments about what a potential Biden administration would do with the JCPOA notwithstanding, a lot of the same people in a potential Biden administration were working with you. And the relation between the U.S. and Iran, I think there was, by all accounts, a real thawing. And these people have said that if Vice President Biden were elected that his administration would engage with Iran fairly early in an effort to not just get the JCPOA on track but resume that thawing. And I'm wondering if you see what's happened over the last few years, an anomaly with the Trump administration, and whether there's hope that if Vice President Biden is elected that some kind of détente with Iran could be furthered. Or do you think that the damage that was done under President Trump would make that impossible in the near term? Thank you.

ZARIF: Well, I really don't believe anything is impossible, but I believe it's going to take a lot of work. And we showed our readiness to engage in difficult endeavors. We did that with Secretary Kerry. It wasn't easy to start the negotiations which resulted in JCPOA. Those were extremely difficult negotiations, based on not mutual trust but mutual mistrust, and we succeeded. Now, I think a sign that good faith is there is not to try to renegotiate what already has been negotiated. And this is extremely important. And I think after these very difficult years of President Trump, it is important for the United States to send the right signals to Iran, that it is willing to end this, basically, policy of pressure and, for the lack of a better word, bullying.

ZAKARIA: All right. We have time for one last question.

STAFF: We'll take our last question from Naz Durakoglu. Naz, please accept the unmute now button.

OK, we'll move to our next question, Farooq Kathwari.

ZAKARIA: All right. I think we're having some technical problems. Let me ask the last question, Foreign Minister.

Q: I'm able to get nothing. I think—got it. Yeah, this is Farooq Kathwari. And for this discussion I'm chairman of the Kashmir Study Group.

And I would appreciate your perspective on the current discussions re: peace in Afghanistan and its implications for Iran.

ZARIF: Well, Iran has always been a participant in any peace effort, from the Bonn Conference in 2001 where Iran played a leading role in getting the parent government in place in Afghanistan to all regional attempts. We believe that there were major flaws in the attempt by the United States in the—in the recent process. I believe the United States engaged in an all-out effort to simply get out of Afghanistan—which is good, but it should not be at the expense of the people of Afghanistan and at the expense of the democratic process in Afghanistan, at expense of the achievements of the—of the international community and the Afghan people over the past twenty years. And I think for the United States the ultimate objective was to simply find a way to leave Afghanistan. It did not have to impose all of that on the—on Afghanistan and on the region. So we are very pessimistic about the process that the United States led, and that is why we did not participate in that process.

But we support any and all inter-Afghan dialogue. We believe that should be in keeping with the democratic achievements of the people of Afghanistan, with the participation of all parties including the Taliban. We do not believe that it should be ruled by one party, but it should be with the participation of all parties. We believe that the future of Afghanistan should be decided by all Afghans without foreign interference and regional countries should play a role in assisting—in facilitating and not dictating.

I think the United States has not played a positive role. We indicated that since Dr. Khalilzad started his endeavors. We said that it was on the wrong footing, that it was not based on assumptions and principles that would serve long-term peace and stability in Afghanistan. We have observed very closely the discussions in Doha. They are, unfortunately, at a stalemate.

We will do whatever we can in order to help that process. But the damage that has been done by the United States, by this process, is very difficult to undo.

ZAKARIA: Can I ask you as a quick supplementary, do you have any reaction to the reports that Russian—the Russian government was paying Taliban soldiers to kill American soldiers?

ZARIF: Well, I have no information of that nature. I know that everybody in our region is concerned about the rise of Daesh in Afghanistan and there has been cooperation in order to fight Daesh. But I have no information on the allegation that you just provided. I don't think it should be correct, but I have no way of knowing.

ZAKARIA: Mr. Foreign Minister, good of you to spend this time with us. It's always important to hear from you. Thank you so much.

ZARIF: Thank you very much, Fareed. And thanks for everybody who participated in this conversation. And thanks to the Council for standing up.

(END)

- **TWEET:**

Frank convo @CFR_org. Emphasized:

Total US isolation as it fails in UN Security Council – Iran has no preference for outcome of US vote – Only option for any US president: Gain trust to reenter JCPOA – Iran always ready for inclusive regional dialogue.

پیوست بیست و یکم

نامه مورخ ۳۰ بهمن ۱۳۹۹ آمریکا برای بازپس گیری ادعای بازگشت تحریم‌ها

The President of the Security Council presents her compliments to the members of the Council and has the honour to transmit herewith, for their information, a copy of a letter dated 18 February 2021 from the Chargé d'affaires a.i. of the Permanent Mission of the United States of America to the United Nations addressed to the President of the Security Council.

This letter will be issued as a document of the Security Council under the symbol S/2021/158.

18 February 2021

799 UNITED NATIONS PLAZA
NEW YORK, NY 10017

UNITED STATES MISSION TO THE UNITED NATIONS

February 18, 2021

Madam President:

I write to notify the Security Council, on behalf of my Government, that the United States of America hereby withdraws its letters to the Security Council of August 20, 2020 (S/2020/815), August 21, 2020 (S/2020/822), and September 21, 2020 (S/2020/927). It is the view of the United States that the measures contained in paragraphs 7, 8, and 16 to 20 of resolution 2231 remain in effect, and the provisions of resolutions 1696 (2006), 1737 (2006), 1747 (2007), 1803 (2008), 1835 (2008), and 1929 (2010) that were terminated by resolution 2231 remain terminated.

I ask that you circulate the text of the present letter as a document of the Security Council.

Richard M. Mills, Jr.
Ambassador Richard M. Mills, Jr.
Acting Representative of the United
States to the United Nations

Her Excellency
Dame Barbara Woodward, DCMG, OBE
President of the Security Council
United Nations,
New York

پیوست بیست و دوم اطمینان از رفع تحریم‌ها قبل از بازگشت آمریکا به برجام ترجمه نامه به آقای بורل هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برجام پیرامون اقدامات ضروری برای دولت جدید آمریکا

بسم الله الرحمن الرحيم

۲۲ اسفند ۱۳۹۹

عالیجناب جناب آقای جوزپ بورل

نماینده عالی اتحادیه اروپا در سیاست خارجی و امور امنیتی مشترک

و هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برجام

اینجانب مایلم بار دیگر بر تعهد کامل جمهوری اسلامی ایران به برنامه جامع اقدام مشترک (برجام) و و آمادگی مان جهت بازگشت فوری به اجرای کامل، تاکید نمایم.

ضمناً، طبق بند ۳۶ برجام و طبق مکاتبه‌های متعدد اینجانب از سپتامبر ۲۰۱۶، باید توجه شما را به برخی نگرانی‌های اساسی سیاسی، عینی و حقوقی پیرامون تحولات متعاقب شروع به کار دولت جدید در ایالات متحده، جلب نمایم.

• جمهوری اسلامی ایران به اجرای کامل و موثر برجام توسط تمامی طرف‌ها کاملاً متعهد است.

○ ایران در عالی‌ترین سطح، تعهد خود به توقف تمامی اقدامات جبرانی متخذه طبق بند ۳۶ بلافاصله پس از لغو

تمامی تحریم‌های وضع شده، مجدد وضع شده یا تحریم با عناوین جدید از ۲۰ ژانویه ۲۰۱۷ را اعلام کرد.

○ تعهد ایران به اقدام متقابل منطقی بوده و با حسن نیت انجام شده است.

• همانطور که منطق و نجات حکم می‌کند، ایالات متحده نیز باید متوجه باشد که رفع معلول بدون از بین رفتن علت

هرگز نتیجه‌بخش نخواهد بود و مانند طبیعت، در سیاست هم بی‌معناست.

○ ایالات متحده خود را در موضعی قرار داده است که پیشرفت در آن غیرممکن شده است.

○ تکرار مواضعی نظیر آنچه این هفته توسط وزیر [امور خارجه آمریکا] بلینکن در کنگره مطرح شد، پیشرد امور

در آینده را دشوارتر خواهد کرد.

○ جمهوری کره جنوبی از انتقال بخشی از وجوهی که بصورت غیرقانونی مسدود شده، به کانال سوئیس جهت

خرید غذا و دارو منع شده است؛ این اموال متعلق به ملت ایران بوده و فوراً مورد نیاز می‌باشد. چنین تصمیمی نه

تنها بی‌رحمانه است، بلکه به دلیل تحمیل رنج و محنت عمدی و هدفمند آحاد ملت، موجبات مسئولیت کیفری

بین‌المللی را فراهم می‌نماید.

• مشکل اصلی عدم اعتماد متقابل نیست؛ طرفی که [بواسطه عدم] وفاداری به پیروی از تعهداتش نتوانسته اعتماد

ایجاد نماید، ایران نیست، بلکه ایالات متحده و در وهله دوم متحدینش سه دولت / اتحادیه اروپایی هستند.

○ پایبندی تمام و کمال ایران به تعهدات برجامی‌اش، ۱۵ مرتبه بواسطه راستی آزمایی آژانس تأیید شده است. ۵

مورد از گزارشات فوق‌الذکر پس از تصمیم غیرقانونی و یکجانبه ترامپ جهت خروج و توقف عضویت ایالات

متحده در برجام بوده است.

○ این ایالات متحده است که حتی در دولت اوباما، نتوانسته با اجرای توأم با حسن نیت تعهداتش، اعتماد ایجاد

نماید. ایران تمام موضوعات عدم پایبندی را ذیل نامه‌های اینجانب به هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برجام

از ۲ سپتامبر ۲۰۱۶ به بعد، مستند کرده است.

○ پس از یکسال اجرای کج دار و مریز برجام توسط دولت اوباما و چهارسال دشمنی با و نقض فاحش برجام و ۲۲۳۱ توسط ترامپ و حتی مجازات فراسرزمینی پایبندان به آن، این ایالات متحده است که باید در رفتار خود تجدیدنظر کرده و اقدامات قابل راستی آزمایی انجام دهد تا در مورد پایبندی کنونی و آینده خود، اعتماد ایجاد نماید.

○ علیرغم تعهدات شفاهی و ادعاهای خلاف واقع، سه دولت / اتحادیه اروپایی قادر نبودند بطور موثری تعهدات خود وفق برجام و آن تعهداتی که پس از خرج آمریکا پذیرفتند را اجرایی کنند. این موارد به تفصیل در مکاتبه ایران ذیل بند ۳۶ در مورخ ۲ جولای ۲۰۲۰ بیان شده است.

• کسی در جهان نیست که شک داشته باشد این ایالات متحده بود که به برجام لطمه وارد کرد و خودش باید آن را ترمیم کند. عوام فریبی این حقیقت مشهود را تغییر نخواهد داد.

○ ایالات متحده جهت تحمیل صدها میلیارد دلار خسارات مستقیم و غیرمستقیم و جبران ناپذیر به اقتصاد و معیشت مردم ایران مسئول است. علاوه بر خسارات، این تروریسم اقتصادی کور که مردم ایران را هدف گرفته است، بطور مستقیم جانهای بسیاری را گرفته است.

○ نه ایالات متحده - و نه سه دولت / اتحادیه اروپایی - حق ندارند پیش از آنکه سابقه ناخوشایند خود در مورد عدم اجرا و بی رحمی آشکار علیه مردم ایران - که همچنان تا امروز و در میانه بیماری همه گیر در آن ادامه دارد - را اصلاح کنند، مطالبه ای از ایران داشته باشند.

○ پیشنهاد تعامل با ایران به منزله تغییر در سیاست رئیس جمهور سابق آمریکا - ترامپ - نیست [و تداوم همان سیاست سابق است]. او نیز آماده تعامل بود. اما ایران هرگز تحت فشار کسانی که قواعد آمره حقوق بین الملل، به ویژه حسن نیت، وفای به عهد و غیر قابل قبول بودن انتفاع از اقدامات متخلفانه را نقض می کنند، تعامل نخواهد کرد.

• مذاکره مجدد درباره یک سند کاملاً مذاکره شده، هرگز انجام نخواهد شد.

○ برنامه جامع اقدام مشترک و قطعنامه ۲۲۳۱ اسناد جامع مذاکره شده و با جدول زمانی پذیرفته شده ای هستند که به طور قطعی و کامل، به کلیه موضوعات مربوطه مانند موشک هایی با قابلیت تحویل سلاح هسته ای پرداخته و با رفع موثر تحریم ها "موجب تقویت و تسهیل توسعه همکاری و تعاملات عادی اقتصادی و تجاری با ایران" می شود.

○ کارهای مقدماتی برجام و قطعنامه ۲۲۳۱ برای اعضای ارشد دولت فعلی ایالات متحده و حداقل سه وزیر خارجه عضو برجام که شخصاً در مذاکرات مشارکت داشتند، کاملاً شناخته شده است.

○ چانه زنی های سخت منعقد [و نهایی] شد و انتخاب های دشواری انجام شد، از جمله تمدید محدودیت های خاص ۵ و ۸ ساله برای ایران علیرغم تمایل ما و در عوض ترتیبات گفته شده.

○ ایران قبلاً هزینه آنچه که در نوشتن اتفاق افتاده - متن توافق نامه - را با وجود انتفاع صفر در اجرای عملی، کاملاً داده است.

○ ایران هرگز موافقت نخواهد کرد که در مورد آنچه که قبلاً نهایی شده و هزینه آن را به طور کامل داده، مذاکره کند - البته هرچند مورد آخر (هزینه) فقط برای ایران بود.

• مسیر و زمان بندی بازگشت به پایبندی کامل با برجام از نظر منطق، قانون و واقعیت کاملاً واضح است.

○ ایران هیچگاه برجام را ترک نکرد و در هنگام انجام اقدامات جبرانی، کاملاً مطابق با متن و روح بند ۳۶ توافق عمل کرد.

○ ایران به محض اینکه علل اقداماتش که به وضوح در نامه‌های ایران تشریح شده - از جمله در نامه‌های ۱۶ دسامبر ۲۰۱۶، ۱۰ مه ۲۰۱۸، ۲۱ اوت ۲۰۱۸، ۶ نوامبر ۲۰۱۸، ۸ مه ۲۰۱۹، ۲۹ ژانویه ۲۰۲۰، ۱۰ مارس ۲۰۲۰ و ۲ ژوئیه ۲۰۲۰ به هماهنگی کننده کمیسیون مشترک برجام ذیل بند ۳۶ برجام و نامه‌های ۱۰ مه ۲۰۱۸ و ۱۰ آوریل ۲۰۱۹ به دبیرکل سازمان ملل متحد - رفع گردد، اقدامات جبرانی خود را متوقف می‌کند.

○ اگر ایالات متحده قصد دارد اقدامات متخلفانه خود را اصلاح کند، اولین قدم ضروری بازگشت به پایبندی کامل به عنوان طرف متخلف است.

▪ هیچ استدلال حقوقی - یا حتی سیاسی - نمی‌تواند توجیه‌گر اقدامات دیگر، یا در واقع هر شرط‌گذاری باشد.

▪ مفهوم منسوخ "حق با قدرت است" دیگر در جهان متمدن جایی ندارد و قطعاً ایران هرگز تسلیم چنین رفتاری نخواهد شد. سابقه طولانی ما در این مورد به همان اندازه که کاملاً شفاف است، محکم نیز می‌باشد.

- برای اجرای یک سند کاملاً مذاکره شده و کاملاً عملی - حداقل از جانب ایران - هیچ مذاکره‌ای لازم نیست.
 - بازگشت به پایبندی کامل با برجام هیچ چیز مبهم و نامشخصی ندارد. دولت فعلی ایالات متحده به وضوح می‌داند که برای انجام تعهدات خود به طریقی که رضایت ایران را جلب کند، چه کاری لازم است.
 - وقتی این کار انجام شد و علت اقدام برطرف شد، ایران بلافاصله اقدامات جبرانی خود را ذیل بند ۳۶ برخواهد گرداند. ایران دقیقاً می‌داند برای جلب نظر آژانس باید چه کاری انجام دهد، همانطور که خود آژانس نیز می‌داند.

- اصرار ایالات متحده در مورد ضرورت مذاکره قبل از اجرا، قصد احتمالی آن برای تحمیل شروطی جدید تحت فشار اقتصادی را آشکار می‌کند.

○ این به معنای اخاذی است که هرگز در مورد ایران جواب نداده و نخواهد داد.

○ اظهارات مقامات فعلی و به زودی مقامات ارشد دولت آمریکا - از جمله اینکه "۲۰۲۱ مانند ۲۰۱۵ نیست ... ژئوپلیتیک منطقه تغییر کرده است و راه پیش رو نیز باید به همین ترتیب تغییر کند" - متأسفانه به قصد مذبوم فوق‌الذکر اشاره دارد و نشانگر سوءنیت مطلق می‌باشد.

○ سه دولت / اتحادیه اروپایی، به عنوان اعضای برجام، و هماهنگی کننده کمیسیون مشترک برجام باید از الزامات سازوکار حل اختلاف بین ایران و ایالات متحده پیروی کنند - که رسماً از ۲ سپتامبر ۲۰۱۶ تا ۸ مه ۲۰۱۹ توسط ایران فعال شده، طی شده و به طور شایسته‌ای به آنها اطلاع داده شده است.

▪ «بنا بر درخواست جمهوری اسلامی ایران، نشست کمیسیون مشترک برنامه جامع اقدام مشترک (برجام) در تاریخ ۶ ژوئیه در سطح وزرا در وین برگزار گردید. در این نشست کمیسیون مشترک پیرامون راه‌های پیش رو برای اطمینان یافتن از ادامه اجرای توافق هسته‌ای در همه ابعاد و بررسی مسائل حل نشده ناشی از خروج آمریکا از توافق و اعلام اعمال مجدد تحریم‌های رفع شده ذیل برجام و ضمیمه دوم آن که عمیقاً نسبت آن اظهار تأسف شد، بحث نمود».

▪ «نشست وزرا بین سه دولت / اتحادیه اروپایی، چین، روسیه و جمهوری اسلامی ایران، اعضای در برنامه جامع اقدام مشترک در تاریخ ۲۴ سپتامبر ۲۰۱۸ در نیویورک برگزار شد. اعضا راه‌های پیش رو برای اطمینان یافتن از اجرای کامل و موثر برجام در همه ابعاد آن را مورد ملاحظه قرار دادند. همچنین آنها فرآیند یافتن و عملیاتی ساختن راه‌حل‌های عملی برای مسائل ناشی از خروج یکجانبه آمریکا از توافق و اعمال مجدد

تحریم‌های رفع شده ذیل برجام و ضمیمه دوم آن که نسبت به آن عمیقاً اظهار تاسف شد را مورد ملاحظه قرار دادند».

○ سه دولت / اتحادیه اروپایی باید -در حالت بسیار حداقلی- از برابر قرار دادن قربانی و متهم خودداری کنند یا بدتر از آن، از جانبداری متهم و بازگو کردن ادعاهای غیرقانونی با انگیزه سیاسی آن، خودداری کنند.

▪ بیانیه مشترک وزرا بین سه دولت اروپایی و آمریکا که به دنبال دگرگون کردن تاریخ است، هیچ اعتبار حقوقی ندارد و به‌عنوان عدم پابندی اساسی ذیل بندهای ۲۸، ۲۹ و ۳۶ برجام احصاء خواهد شد.

▪ دعوت به نشست از طرف هماهنگ‌کننده کمیسیون مشترک برجام علی‌رغم مخالفت صریح ایران -یک عضو در برجام- و نیز به دلیل اصرار آمریکا به عنوان یک غیر عضو در برجام که اعضای برجام و دیگر اعضای جامعه بین‌المللی را برای پابندی مجازات می‌کند، تماماً غیرقابل قبول و علیه اصول عدالت و انصاف است.

▪ این واقعیت که پیشنهاد اتحادیه اروپایی تقریباً همزمان مورد استقبال وزارت امور خارجه ایالات متحده قرار گرفت، ایجاد پوشش پروپاگاندا و تبلیغات سوء توسط یک ناقض علیه یک عضو را اثبات می‌کند.

- این اقدامات موجب عدم پابندی اساسی برجام شده است و باید فوراً متوقف و این روند تصحیح گردد.
- به محض اینکه مفاهمه‌ای در مورد اصول شکل گیرد، یک طرح ترتیبی منطقی از گام‌ها می‌تواند به سادگی با کمک هماهنگ‌کننده کمیسیون مشترک برجام مطابق در چهارچوب مسئولیت‌های ذیل برجام، حاصل شود.
- هر زمان و اگر نیاز به توضیحات بیشتر باشد، ایران و ایالات متحده می‌توانند از سوئیس یا هماهنگ‌کننده کمیسیون مشترک برجام جهت دریافت توضیحات استفاده کنند.

ایران آماده است تا تمامی اقدامات ضروری برای اجرای کامل تمامی تعهدات خود ذیل برجام را فوراً پس از لغو موثر همه تحریم‌ها اتخاذ نماید. بسته به اینکه ایالات متحده و سه دولت اروپایی گام‌های ضروری را اتخاذ کنند، این اقدامات می‌توانند زودتر یا دیرتر محقق شوند.

موجب امتنان است، در ظرفیت‌تان به عنوان هماهنگ‌کننده کمیسیون مشترک برجام، این نامه را در میان اعضای باقیمانده برجام (سه دولت / اتحادیه اروپایی، چین و روسیه) توزیع نمایید. به منظور شفافیت و در راستای انصاف، می‌توانید رونوشتی از این نامه را به دولت ایالات متحده ارائه کنید.

عالیجناب، لطفاً احترامات فائقه اینجانب را پذیرا باشید.

محمد جواد ظریف

پیوست بیست و سوم

ترجمه نامه به هماهنگ کننده برجام در مورد رفع تحریم ها قبل از بازگشت آمریکا به برجام

بسم الله الرحمن الرحيم

۱۱ آوریل ۲۰۲۱

۲۲ فروردین ۱۴۰۰

عالیجناب آقای جوزپ بورل فونتلز

نماینده عالی اتحادیه اروپا در امور خارجی و سیاست امنیتی

هماهنگ کننده کمیسیون مشترک برنامه جامع اقدام مشترک

عالیجناب؛

مطابق بند ۲۴ برنامه جامع اقدام مشترک (برجام)، این مسئولیت بر عهده اتحادیه اروپا/ سه کشور اروپایی و ایالات متحده آمریکا است تا «فهرست کامل و جامعی از تحریم ها یا اقدامات محدودیت ساز مرتبط با هسته ای» را مشخص سازند. مطابق با بندهای ۲ و ۶ ضمیمه دوم برجام، اطمینان از اینکه لیست های مربوطه، لیست های کامل و جامعی از همه تحریم های مرتبط که باید لغو شوند باشد، در زمره تعهدات آن ها (اتحادیه اروپا/ سه کشور اروپایی و ایالات متحده آمریکا) است.

متأسفانه، ایالات متحده آمریکا به طور غیرمسئولانه ای انجام این تعهد را رد نموده است. بنابراین، از روی حسن نیت جهت مشارکت جهت خاتمه به موقع رایزنی های کمیسیون مشترک کنونی، من یک لیست احصایی اما نه حصری از تحریم ها، اقدامات محدودیت ساز و دیگر اقدامات ایالات متحده آمریکا که مغایر با برجام و ناسازگار با هدف شورای امنیت که «تقویت و تسهیل توسعه همکاری و تعاملات عادی اقتصادی و تجاری با ایران» است را به صورت ضمیمه ارائه می دهم.

من باید تاکید نمایم که جهت بازگشت کامل به تعهدات برجامی، ایالات متحده آمریکا و اتحادیه اروپا/ سه کشور اروپایی نیز متعهد به رفع همه اقدامات محدودیت ساز وضع شده، وضع مجدد شده یا با برچسب های جدید از روز «اجرای برجام» که ناسازگار با تعهدات آن ها ذیل برجام است به خصوص آن دسته از این اقدامات شامل موارد ذیل بند ۳۶ برجام- که من به صورت کتبی توجه کمیسیون مشترک را بدان جلب نمودم، هستند.

در نامه مورخ ۲ سپتامبر ۲۰۱۶ من به هماهنگ کننده برجام، «برگزاری کمیسیون مشترک در سطح وزرا» را از جمله برای «رسیدگی به شکست های متعدد و مداوم» شامل موضوعات مرتبط با فروش هواپیمای مسافربری به ایران، موضوعات مالی و بانکی، سیگنال های محدودیت ساز و بازدارنده اوفک، برنامه لغو روادید آمریکا، وضع مجدد برخی تحریم ها، محدودیت های اعمال شده توسط اتحادیه اروپایی بر صادرات برخی اقلام به ایران، رویکرد غیر سازنده اتحادیه اروپایی و آمریکا در قبال ایران در شورای امنیت ملل متحد ناسازگار با قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت ملل متحد، درخواست نمودم.

در نامه مورخ ۱۶ دسامبر ۲۰۱۶، من هماهنگ کننده برجام را مطلع ساختم که «در تاریخ ۱۴ دسامبر ۲۰۱۶، ایالات متحده آمریکا مرتکب نقض اساسی تعهدات خود ذیل برجام با وضع مجدد تحریم ها ذیل «قانون تحریم های ایران» شده است. تجدید «قانون تحریم های ایران» چه با امضای رئیس جمهور باشد چه بدون آن، نقض آشکار تعهد آمریکا در برجام مبنی بر «خودداری از وضع و تحمیل مجدد تحریم هایی است که وفق برجام اجرای آن ها را متوقف شده است» (بندهای ۲۶ و ۲۸ می باشد). من از هماهنگ کننده خواستم تا «مطابق با بند ۳۶ برنامه جامع اقدام مشترک توجه همه مشارکت کنندگان در برجام را به این نامه جلب نماید.»

این اقدامات غیرقانونی که توسط ایالات متحده و تا حدودی توسط اتحادیه اروپا/ سه کشور اروپایی پس از «روز اجرا» برجام اتخاذ شد، باید جبران گردد.

علاوه بر این، در نامه مورخ ۲۸ مارس ۲۰۱۷، من به کمیسیون مشترک برجام هشدار دادم که «از زمان روی کار آمدن دولت جدید ایالات متحده آمریکا اجرای «ضعیف» برجام توسط دولت قبل به دشمنی آشکار و تمام عیار در برابر آن تبدیل شده است. جمهوری اسلامی ایران به تمامی تعهدات خود وفق موافقتنامه عمل کرده و از این رو مستحق درخواست و دریافت تمامی منافی است که در برجام مقرر گردیده است. برجام تعهدی چند جانبه است که «در برگیرنده تعهدات متقابل است» و بایستی «با حسن نیت و در فضایی سازنده مبتنی بر احترام متقابل» اجرا شود و تجلی تعهد همه طرف‌های برجام «برای خودداری از هرگونه اقدام مغایر با متن، روح و هدف برجام بوده که اجرای موفقیت‌آمیز آن را تضعیف می‌کند» و در مقدمه‌ی قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت ملل متحد نیز بر این نکته تأکید شده است که «به نتیجه رسیدن برجام تغییری بنیادین» در تعامل با ایران است. سیاست اعلامی و عملی دولت کنونی ایالات متحده‌ی آمریکا، دهن کجی آشکار به تک‌تک این تعهدات شفاف «دولت ایالات متحده آمریکا» است. البته بدیهی است که «دولت ایالات متحده آمریکا» از همان ابتدا بدخواهانه به دنبال جلوگیری از عادی‌سازی تجارت با ایران و محروم ساختن ایران از بهره‌مندی از منافع اقتصادی پیش‌بینی شده در برجام بوده است»

مطابق با بند ۲۹ برجام، «اتحادیه اروپایی و دولتهای عضو و همچنین ایالات متحده، منطبق با قوانین خود، از هرگونه سیاست با هدف خاص تأثیرگذاری منفی و مستقیم بر عادی‌سازی تجارت و روابط اقتصادی با ایران، در تعارض با تعهدات‌شان مبنی بر عدم اختلال در اجرای موفقیت‌آمیز این برجام خودداری خواهند کرد.» در آن نامه و مکاتبات پر تعداد پس از آن که، از طریق هماهنگ‌کننده با کمیسیون مشترک انجام گردید، من خط‌مشی جامع، هدف اعلام شده و کارزار خبیث جهانی رئیس جمهور، مقامات و نهادهای «دولت ایالات متحده آمریکا» را مستند کردم که دقیقاً در پی: تأثیر مخرب بر عادی‌سازی تجارت و مخدوش کردن اجرای برجام است. برای ارجاع شما، برخی از این اسناد را پیوست کرده‌ام. کاملاً واضح است که تمام تدابیر دولت پیشین ایالات متحده که حتی از جانب مقامات رسمی آمریکا نیز بطور آشکار ترویج می‌شد، با این هدف اتخاذ شدند که برجام را نابود کرده و مانع از بهره‌مندی ایران از منافع پیش‌بینی شده در توافق شود. در نتیجه، تمامی تحریم‌ها و تدابیر اتخاذ شده از سوی دولت ترامپ - بر هر مبنایی - تحریم‌های مرتبط با برجام تلقی شده و باید بطور موثر رفع، معکوس و جبران شود.

همکاران من با حسن نیت و با این دید به نشست فعلی کمیسیون مشترک آمدند که برجام را به وضع اجرای کامل و موثر از سوی تمامی طرف‌ها بازگردانند. حسن نیت ما، از هموار بودن روند کار گروه هسته‌ای مشهود است. با اینحال، روند کار گروه رفع تحریم‌ها جور دیگری نشان می‌دهد. رویکرد مبهم، غیرشفاف، غیرمسئولانه و نامشخص ایالات متحده، راه پیش رو را بسیار دشوار و دست و پا گیر می‌سازد. اسنادی که تا بدینجای کار از سوی ایالات متحده ارائه شده است، ناقص، ناکافی و ناامیدکننده بوده‌اند که حاکی از عدم جدیت و فقدان حسن نیت از طرف ایالات متحده در بازگشت به برجام است.

همانطور که در طول نشست‌ها، همکاران من به کرات تأکید کردند، لغو تحریم‌ها مشروط به چانه‌زنی نبوده و نیازی به «گفتگوهای دقیق» یا یک «نقشه راه» ندارد. حتی نیازی به یک «چهارچوب» هم نیست. بنظر می‌رسد که ایالات متحده بنا دارد بخشی از تحریم‌های غیرقانونی تحمیل شده از «روز اجرای توافق» را بعنوان یک اهرم فشار بر ایران حفظ کند. این مسئله غیرقابل قبول بوده و یقیناً به شکست منتهی خواهد شد.

اکنون این مسئله حائز اهمیت اساسی که یک «فهرست تحریم‌های» واضح دریافت شود که ایالات متحده قرار هست آنها را لغو نماید. بدون چنین فهرستی، پیشرفتی حاصل نخواهد شد. در حالی که من صرفاً بر مبنای اقدامی توأم با حسن نیت که

منجر به تسهیل کار شود، فهرست احصایی را به نامه خود ضمیمه می‌کنم، آنطور که پیش از این گفته شد، بر اساس بند ۲۴ برجام و بندهای ۲ و ۶ از پیوست شماره ۲ آن، مسئولیت تهیه «فهرست کامل و جامع» تنها بر عهده سه کشور اروپایی/اتحادیه اروپا و ایالات متحده است. همچنین، پیوست شماره ۲ به تصریح آثار لغو تحریم‌ها پرداخته است. موثر بودن و اثبات‌پذیری لغو تحریم‌ها در مرکز و شاکله اصلی هدف از هرگونه گفتگویی در خصوص بازگشت احتمالی ایالات متحده است. همانطور که در نامه ۱۲ مارس ۲۰۲۱ خود گفتم، ایالات متحده می‌باید درک نماید که رفع یک معلول بدون حذف علت، هیچگاه نتیجه بخش نخواهد بود. علت بی‌اعتمادی، متقابل نیست. طرفی که نتوانست در پابندی به تعهداتش اعتمادسازی کند، ایالات متحده و به میزان کمتری شرکای اروپایی آن هستند.

البته هیچ شکی وجود ندارد که این ایالات متحده بود که برجام را نقض کرد و بنابراین مسئولیت اصلاح آن نیز با خود آن است. راه و توالی برای بازگشت به پابندی کامل به برجام چه از منظر منطق، حقوق و واقعیت، آشکار و مبرهن است. ایران هیچگاه از برجام عدول نکرد و حتی زمانی که اقدامات جبرانی را اتخاذ کرد، در تطابق کامل با متن و فحوای بند ۳۶ توافق عمل کرد. به محض آنکه علت اقدامات رفع گردد و متعاقب اثبات اجرای کامل از سوی ایالات متحده، ایران اقدامات جبرانی خود را متوقف خواهد ساخت. ما آماده هستیم درباره چگونگی اثبات سریع و موثر، با مشارکت کنندگان در برجام گفتگو کنیم.

برای ثبت در سوابق، تمایل دارم تصریح کنم که انتظار ما اجرای کامل بند ۳۳ برجام است که مطابق آن «دسترسی ایران به حوزه‌های تجارت، فناوری، مالی انرژی تضمین می‌شود».

موجب امتنان است؛ این نامه و پیوست‌های آن را با وزرای خارجه مشارکت کنندگان باقیمانده در برجام به اشتراک بگذارید (اتحادیه اروپا/سه کشور اروپایی + ۲). در راستای شفافیت و اصل انصاف، می‌توانید نسخه‌ای را در اختیار دولت ایالات متحده قرار دهید.

عالیجناب، لطفاً پذیرای احترامات فائقه اینجانب باشید.

محمد جواد ظریف